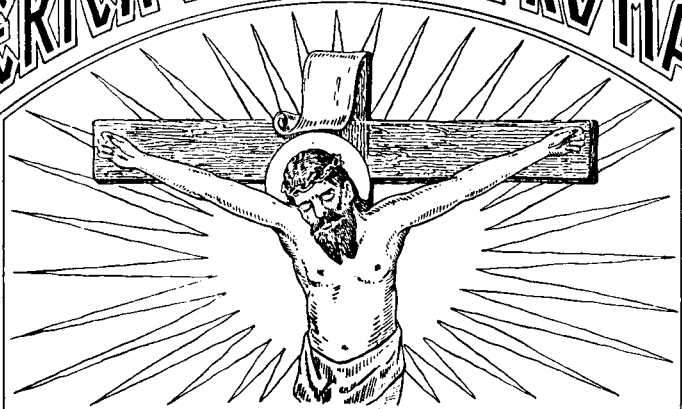

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL :

Un preot harnic (1).	Episcopul Dr. Grigorie al Arad.
Noua orientare a tineretului (3).	Stelian Jingoiu
În fața Ta (18).	Pr. Nic. I. Iancu
Sinodul al treilea ecumenic (19).	Teodor M. Popescu
Orfanii... (30).	Pr. Nic. I. Iancu
Vechea Episcopie a Hotinului (31).	Arh. Dr. Veniamin Bărlădeanu
Schitul „Fundul Cătinii” (42).	I. Frăsineanu
Sunt pământ (45).	Pr. M. Gherman
Clerici din documentele Chioajdelor (46).	Pr. Dr. Nicolaescu
Cronica bisericească (48).	Pr. C. Dron; Arhim. Scriban; Sextil Pușcariu; Pr. Ioan Creangă; Arist. N. Geamănu
Cărți, Reviste, Ziare (98).	Pr. Vasile I. Radu
Știri, Bibliografie, Mulțămiri	Arhim. scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICEȘTI”

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul LI. Nr. 1-2. (622-3) Ianuar.-Febr. 1933.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

UN PREOT HARNIC

Dumnezeu de multe ori învrednicește pe slujitorii săi cu bucurii nebănuite. Așa am avut înainte cu câteva zile bucurii duhovnicești alese, cari se cer împărtășite și altora, fiindcă ceva din însușirile bucuriilor spirituale este că ele cuprind și sufletul altora cari aud despre ele.

Precum pentru învățământul religios al tineretului, istorioarele morale sau pildele au mare însemnătate, așa pot avea pildele efecte binefăcătoare și asupra oamenilor mari, chiar asupra preoților. Întâmplările povestite fac mai accesibile învățăturile eterne ale credinței și lămuresc principiile de viață. Prin pilde, adevărurile rămân în memorie mai mult și ne arată că ceiace altul a făcut și noi putem face.

Este vorba de preotul Ioan Hereș din parohia Mădrigești, județul Arad. Este un preot care are la baza studiilor sale școala normală, iar studiile teologice le-a făcut pe cale particulară. A intrat în slujba preoției în 30 Martie 1930.

Ei bine, acest modest preot a făcut progrese mari în parohia sa. Este știut că, în eparhia Aradului, baptismul s'a infiltrat prin propaganda maghiară înainte cu 55 de ani, cu scopul de a izola poporul de preoți, cari erau și sunt conducătorii firești ai poporului. Este tipică ura ce o purtau ungerii față de preoți. Imi spunea un medic că, pe când era

la școală, într'un liceu unguresc, profesorul de clasă neincetat îl făcea propunere să-și maghiarizeze numele, dar de câte ori tânărul elev refuza pe profesor, acesta zicea : preoții vă învață să nu vă schimbați numele!!!

Părintele Hereț a găsit și el bapțiști în parohie când a intrat în slujba lui Hristos. Fără zăbavă s'a încadrat în mișcarea antisectară pornită de Noi și avu bucurii reale, succese adevărate. A găsit 24 bapțiști în parohie, trecuți înainte cu douăzeci de ani.

Cu mare zel a început părintele Hereț să-i cerceteze pela casele lor. Le-a împărțit broșuri din biblioteca de propagandă a eparhiei și bieții oameni rătăciți începură să simtă dragoste pentru păstorul, care se interesează de oile rătăcite.

De sine înțeles că acest preot tânăr s'a îngrijit și de propria sa turmă, căci, găsind biserica în stare necorespunzătoare, s'a apucat de lucru și m'a invitat să sfințesc biserica renovată. În 10 Octombrie 1930, am sfințit cu mare pompă biserica renovată din Mădrigești. Poporul a rămas profund impresionat de frumusețea slujbei arhieresti și chiar sectarii, cari au participat la slujbă, au rămas impresionați.

De atunci, timp de un an și trei luni, preotul Ioan Hereț a muncit fără osteneală pentru convertirea celor 24 de bapțiști și azi, grație muncii preotului, niciun bapțist nu mai este în parohie.

În ziua de Bobotează 1933, au fost botezați în legea noastră ultimii trei bapțiști, și faptul acesta a stârnit lacrimi de bucurie în comuna întreagă. Azi, în comuna Mădrigești, este o turmă și un păstor, azi în comuna aceasta săracă, împrejmuită de dealuri și păduri, credincioșii se închină în acelaș fel lui Dumnezeu.

După Bobotează, preotul vine să-mi raporteze despre situație. Era emoționat când a intrat în cabinetul meu și, după îndeplinirea formelor de salutare, zise fără măiestrie : Prea Sfinția Voastră, Grigorie Taumaturgul a găsit numai 17 creștini când a intrat în slujba lui Hristos, iar la moartea sa a lăsat numai 17 păgâni, iar pe mine m'a învrednicit Dumnezeu ca, în timp de doi ani, să aduc 24 suflete la Hristos. Primiți-le, Prea Sfințite, și le împărțiți binecuvântarea!". Preotul lăcrima lacrimi de bucurie. Nici eu nu am rămas nepăsător.

Preotul Hereț a plecat, dar grăiește fapta lui. Ea ne

grăește tuturor : să facem ceea ce a făcut el, muncind cu vreme și fără vreme. Pilda acestui preot ne arată că la Dumnezeu toate sunt cu puțință pentru ceice intră în slujba Lui. Oh, Părinte Hereț, pilda ta grăește puternic. Tu ai înțeles că chemarea preotească nu este o grijă ușoară a unui părinte, care grăește cu copilul său până ce-l adoarme, și apoi a trecut grija. Nu, tu ai înțeles că, pentru a avea bucurii exprimate prin lacrimi, trebuie ceva mai mult. Imi spuneai că în fiecare zi te rugai acasă și în biserică, să-ți ajute Dumnezeu ca, în satul frăției tale, să fie numai o turmă și Dumnezeu te-a ascultat.

Iubite părinte, ai avut multe necazuri până ai isbitit, dar te-ai mângâiat și în toate te-ai făcut cunoscut ca slujitor al lui Dumnezeu „întru multă răbdare, în suferințe, în nevoi, în strămătorări“ (II Cor. 6, 4).

Pleca-ne-vom și noi genunchii spre rugăciune ca în alte parohii Dumnezeu să binecuvinteze cu acelaș rezultat munca preoților noștri din întreaga țară, dar fără să uităm că fără privegheri și osteneli, munca noastră nu va avea roade binecuvântate.

† **Episcopul GRIGORIE al Aradului.**

NOUA ORIENTARE A TINERETULUI

Festivitatea dela „Analele Române“

Trăim vremi de surescitare generală. Liniștea, pe care o asigura altădată individului echilibrul sufletesc, este acum turburată tocmai prin lipsa acestui echilibru. Societatea omească, plecată în vremea din urmă aproape cu exclusivitate asupra preocupărilor de ordin material, a început să se simtă prea mult încătușată de acest fel de viață. O reacțiune firească a incolțit în suflete, împingându-le către o nouă orientare. Spiritul își cere dreptul lui la existență. Omul a început să vadă, că mulțumirea și fericirea în viață nu-i pot veni dela cele pământești, cum fusese ispitit să creadă la un moment dat. Și atunci un reviriment firesc s'a produs în spiritul o-

menirii, care și-a dat seama de insuficiența tehnicii moderne de a satisface trebuințele vieții integrale a individului. Aceasta mai ales la noi, unde s'a dovedit cu prisosință că civilizația străină poate crea forme de viață, dar nu poate da totodată elementul de progres intim sufleteșc poporului nostru, ca neam, care să se desvolte în mod firesc.

Reintoarcerea către viața în duh a fost găsită ca ultima izbăvire.

Societăți și asociații — naționale și internaționale — și-au pus ca prim punct în programul lor ideea creștină. Oamenii de știință au recunoscut și mărturisit ei înșiși incapacitatea științei de a da singură temeieri vieții. Insași presa — exponent al opiniei publice — a introdus în preocupările ei ideia creștină.

În rândul acestor manifestări firești, trebuie considerată acțiunea tineretului universitar, grupat în jurul Cercului Analelor Române, care luându-și ca punct prim de program aceeași idee creștină, a rugat pe șeful Bisericii, I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea, să vină în mijlocul ei pentru a face în fața sa legământ solemn, că vor lucra cu toată convingerea sufletească și cu tot zelul lor tineresc pentru promovarea idealului creștin.

Actul a avut loc în ziua de 9 Decembrie 1932 la Fundația Dalles, desfășurându-se într'un cadru de sărbătorire și înălțare sufletească neobișnuită, în prezența M. S. Reginei Maria, a I. P. S. Mitropolit Gurie, a P. S. Arhieriei Platon și Tit, a P. C. Consilieri patriarhali C. Dron, Gh. Negulescu, A. Crăciunescu, P. Comerzan și Gh. Velehorsi, a clerului Mitropoliei și a unui foarte numeros public, printre care și mulți preoți din diferitele părți ale țării, veniți cu ocazia Congresului preoțesc.

Cuvântarea ținută de reprezentatul tineretului în această împrejurare — care constituie o adevărată confesiune a generației de azi —, pergamentul ce a fost înmănat ierarhului suprem al Bisericii, precum și cuvântarea de răspuns rostită de I. P. S. Patriarh, constituind adevărate documente de preț cu privire la frământările sufletești ce preocupă generația actuală și nouile ei orientări, le publicăm în cele ce urmează, cu convingerea, că ele oglindesc o stare de fapt într'adevăr îmbucurătoare.

Cuvântarea d-lui I. Grigorescu, președintele cercului „Analele Române“.

Prea Înaltă Doamnă !

Prea Fericite Stăpâne!

Cu respectoasă și adâncă mișcare sufletească, ridic în acest moment, pe umerii mei slabi, mandatul important dat mie de gruparea „Analelor Române“, de a saluta venirea Prea Fericirii Voastre, în mijlocul nostru.

Îndeplinind un gând trăitor de multă vreme, ne bucurăm cu bucurie mare, azi când Șeful Prea Venerat al Bisericii Naționale binevoește să ne cinstească cu pogorîrea Sa între noi.

Sanctitate! Vă rugăm să credeți că nu o năzuință de importanță externă și decorativă ne-a îndemnat să solicităm Patriarhului Bisericii Române această osteneală pentru care îi suntem trainic recunoscători. Constituirea grupului nostru, tendințele noastre, statutul nostru și tot ce am putut realiza până acum ca manifestări publice, dovedesc că în cetele tineretului înfățișat prin noi, se sbuciumă preocupări, aspirații și directive, altele decât ale înaintașilor noștri: tinerii universitari de acum o jumătate de veac sau chiar un sfert de veac.

Prezența Prea Fericirii Voastre în mijlocul nostru este dovada mult prețioasă a unei stări sufletești existente în majoritatea celor de vârsta și de activitatea noastră. A vedea și a asculta pe Capul Canonic al Bisericii strămoșești, constituie azi pentru tineretul luminat românesc, o fericită revenire la niște vremi socotite de unii (cu ușurătate) drept înmormântate pentru totdeauna în cronicile neamului.

Suntem, — prin sufletescul nostru încordat, solicitat de probleme noi și dornic de readucerea vechilor și fericitelor idealuri ale părinților noștri: — o generație aparte.

Suntem — în nepotrivire cu înaintașii noștri imediați — îndeplinitorii aceluși profund stih din Sfintele Scripturi: întoarcem „inimile părinților spre copii și pe cei răzvrățiți la înțelepciunea dreptilor, întocmind Domnului, un popor pregătit“. (Luca I, 17).

Trăim, Prea Fericite Părinte, zile a căror dureroasă însemnătate trebuie să fie despăgubită de o deplină concentrare de puteri sufletești și de bărbătești hotărîri. Marile și atât de sgudivitoare evenimente, petrecute în toată lumea în ultimele câteva decenii, sunt de bună seamă, creatoarele unei psihologii

noui, mai ales la accia cari prin tinerețea lor, sunt încă pe cale de formațiune sufletească.

Privind în jurul nostru, — acum când ne imobilizează studiile și biblioteca, — privind și adunând din mediul românesc destăinuirile vremii, freamătul societății și toate acele glasuri ale sufletului popular, noi, pilduitorii și dascălii de mâine, ne simțim și ne declarăm puțin mulțumiți cu acea știință atât de orgolioasă, până eri, care credea, în chip absolut, numai în metodele experimentale și numai în achizițiile microscopului și telescopului.

O imensă nostalgie ne face să înturnăm inimile noastre spre acele vremuri de cari „se învredniciră cronicarii și rapsodii“. Studiul din ce în ce mai amănunțit și mai sigur al începuturilor neamului și al vechilor alcătuirii românești, ne-a dat și ne dă încredințarea, că uimitoarea putere de rezistență strămoșească, a venit din comorile de credință și de tradițiune ale celor ce sămănară din Carpați și până spre apele hotarnice, toată fața moșiei strămoșești, cu atâtea și atâtea locașuri de închinăciune. Pe lângă impresiile estetice, pe lângă frumusețile specifice ale acestor creațiuni — închinare legii creștinești — se ridică în noi convingerea nouă și gândul stăruitor, că mai mult decât prin artă, înaintașii noștri fură admirabili prin cucernicia lor.

Vrem încă odată să fim urmașii acestor minunați apărători ai gliei și păstrători ai comorilor credinței religioase.

Nu suntem — recunoaștem bucurosi — mari inovatori, când încercăm atari simțiri și când dorim să ne întâlnim în acest fel de simțire cu tot tineretul nostru românesc. In lumea întreagă, știm că există azi, o largă revizuire de atitudini și de conștiință.

In vechile țări culturale — unde învățați iluștri, unde filosofi cu renume universal, au stabilit, sute de ani, o tradiție științifică independentă și geloasă de independența ei — acolo fenomenul pe care îl semnalăm, ca trăitor în conștiința noastră, este o realitate bogat pilduită și impunător predicată.

Acum o jumătate de veac, sanctuarele științei păreau a fi uitat pe Dumnezeu. Pontifii lor slujeau la ele, în numele „rațiunii pure“ și în numele progresului infinit al puterilor omului, progres în înțelepciune, în tehnică și în fericire.

Trebuie să recunoaștem că această naivă trufie a științei omenești a cunoscut încă odată, o largă desamăgire.

Reprezentanții de azi ai științelor exacte, revenind în mare

parte asupra orgolioaselor afirmări de acum o jumătate de veac și un veac, recunosc cu o modestie, care se apropie de hotarele lănuclii, că Dumnezeu există, recunosc relativitatea cunoștințelor exacte și iremediabila mărginire a forțelor noastre de cognoscibilitate.

Credeau pontifii pozitivisti — nu mai departe ca în generația trecută — că încep să fie stăpâni pe Porțile Misterului, că încep să strămtoreze palatul Inexpugnabilei Enigme. Desamăgire adâncă!

Continuatorii lor de azi, capitulează, își încrucicează brațele și declară, ca un fel de nou „vanitas vanitatum“: „relativitatea relativităților“.

Prea Fericite Stăpâne, încercăm să spunem, în graba emoționantă pe care o imprimă inimii noastre evenimentul astăseară sărbătorit, gânduri și constatări ale obștei tineretului nostru.

Știința de azi cu noile ei directive, ne ajută să înțelegem adâncă rațiune a disciplinei religioase și să salutăm convinși pe reprezentanții vechiului, înțeleptului și sacrului ritm sufletec de altă dată.

Vrem să fim români integrali, adăugând vieții noastre interioare; umbrele și luminile sufletului împăcat și tradițional.

Vrem să fim creștini.

Suntem profund doritori să auzim în această sărbătorească adunare, cuvintele înțelepciunii pe care o întrupați și o propovăduiți.

Gruparea noastră, voind să așeze într'un cadru istoric faptul de bunăvoință și de pogorământ al Sanctității Voastre față de noi, V'a alcătuit și Vă înmânează acest pergament de bună amintire și de puternice asigurări.

Dorim din toată inima, ca manifestarea noastră să fie bun început și bun augur pentru toată generația pe care o înfățișăm.

Prea Fericite Părinte, simțindu-ne mai aproape ca oricând de Șeful Bisericii noastre, suntem adânc mulțumiți de acest concurs de împrejurări, care ne aduce suprema bucurie de a ne închina mult iubitei și prea grațioasei noastre Suverane, Majestății Sale Regina Maria, care în momentele de grea încercare pentru neamul nostru, a avut un rol hotărîtor, aprinzând făclia curajului în suflete și întărind credința în izbânda finală.

Dăruiască-ne Domnul, în anii noștri de muncă și de viitoare îndepliniri, măsura cea mai plină și mai norocoasă pentru aspirațiile, pentru puterile și pentru destoiniciile neamului românesc!

Apoi d-l Grigorescu a înmănat I. P. S. Patriarh următorul:

PERGAMENT

Tineretul universitar, grupat în jurul „Analelor Române“, cu respect și smerenie urează I. P. S. S. Dr. Miron Cristea, Primul Patriarh al României, ca infinita energie morală, spirituală și națională, de care dispune, să dea Bisericii și Națiunii supremul sprijin de care are nevoie.

Fie, ca ziua de 9 Decembrie una mie nouă sute treizeci și doi, să rămână în amintirea tineretului ca una din zilele mari, când I. P. S. S. s'a coborât în mijlocul lui, rostindu-i cuvinte de îndemn și îndreptându-l spre calea cea bună și adevărată.

Vineri 9 Decembrie 1932.

Președinte,
(ss) ION GRIGORESCU

PATRIARHUL GRĂIEȘTE TINERETULUI

despre îndatoririle generației de azi față de problemele ce se ivesc și de rolul ei în sânul poporului român.

Poftirea, ce mi-ați făcut, de-a veni în mijlocul vostru pentru a arăta câteva din gândurile mele cu privire la îndatoririle tuturor în fața grelelor împrejurări, prin care trecem — s'a încruciașat cu o veche dorință a mea, căreia o să-i dăm expresiune nu peste multă vreme tot în această sală. Cu binevoitorul sprijin al Academiei Române, proprietara acestui locaș de cultură, câțiva dintre cei mai distinși reprezentanți ai Bisericii ortodoxe — clerici și mireni — vor discuta, într'o serie de conferințe, aspectul social al învățăturilor evanghelice și vor arăta rostul lor în legăturile dintre oameni, cât și rolul Bisericii întru afirmarea tot mai temeinică a acestor învățături în mijlocul societății actuale. Această împrejurare mă face să socotesc pășirea mea în această sală și vorbirea mea de azi, drept începutul realizării gândului meu, pe care Voi, poftindu-mă astăzi aci, l-ați anticipat.

Dorința voastră — a unui grup de studenți și de oameni, pe cari îi interesează Biserica și problemele ei — de a lua contact mai de aproape cu Biserica, este, mai ales astăzi, un semn bun. Ea dovedește, că vom putea găsi în voi sprijinul trebuitor, întru a lărgi sfera de acțiune a Bisericii, dincolo de hotarele, în care lucrează clerul și slujitorii ei în general. Ca și grăuntele de muștar, acțiunea voastră poate crește și rodi, ajungând un

copac mare, sub a cărui umbră să se poată adăposti atâtea suflete ofilite și primejduite de arșița stricăciunilor moderne și a curentelor bolnăvicioase, cari bântue societatea actuală.

In scopul de a face acțiunea Voastră cât mai spornică și întemeindu-mă pe bunele voastre gânduri, cred, că nu este fără folos să cunoașteți mai în amănunte, câteva din multiplele îndatoriri ale vremurilor de față, așa precum le văd eu și a căror realizare este neapărat și urgent trebuitoare.

Ceeace caracterizează în chip deosebit societatea actuală și-i dă o înfățișare nouă, este lipsa aproape totală de avânt și de ideal. Aș putea ilustra această afirmare cu mii de exemple, pe cari le găsim în presa zilnică sau în întâmplările, de cari este dominată viața noastră publică.

Mă dispensez însă, fiindcă vă sunt destul de cunoscute tuturor și fiindcă povestirea lor ar avea tocmai efectul contrar, decât cel pe care-l urmăresc. O singură împrejurare, luată din viața neamului nostru românesc, este însă mai concludentă decât toate, și de aceea țin s'o semnalez atențiunii Voastre și prin aceasta opiniei publice în general.

Se zice în deobște, că literatura unui popor este oglinda sufletului său. Aceasta este atât de evident, încât nu are nevoie să fie demonstrat. Literatura cuprinde în deobște stări sufletești, exprimate în forme artistice, adică în forme frumoase și capabile de a stârni la rândul lor, pentru cei ce le citesc sau ascultă, emoțiuni și sentimente, cari determină acțiunile noastre. Aceste acțiuni vor fi bune sau rele, cu caracter de zidire sau de destrămare, după cum vor fi și emoțiunile, pe cari formele literare le-au stârnit în noi, când ne-au atins simțurile și ne-au pus sufletul în mișcare.

Ce constatăm la poporul nostru din acest punct de vedere? Un fapt uimitor și plin de îngrijorare.

Gândiți-vă la epoca imediat posterioară războiului dela 1877. Toată literatura, care apare atunci după război, este o literatură entuziastă. Scriitorii noștri, în frunte cu Alecsandri și chiar pesimistul Eminescu, cântă vitejia soldatului român, laudă virtuțile țaranului simplu și cred cu putere într'un viitor mai bun pentru acest popor. Oricare poet sau prozator din această epocă ar fi obiectul lecturilor noastre, după ce am lăsat cartea din mână, rămânem cu un sentiment puternic de înălțare sufletească, de avânt creator și de îndemnuri, cari sporesc în noi puterile și ne fac să pornim tot mai hotărâți spre realiza-

rea temeinică a scopurilor ideale, pe cari le are vieața, potrivit cu rânduelile ci pământești.

Și totuși, noi nu realizasem la 1877 decât numai o foarte mică parte din idealul nostru național.

Citiți însă literatura noastră de după războiul pentru re-întregire. Nici o poezie patriotică și nici o scriere remarcabilă, care să glorifice avântul aproape legendar al soldaților, cari au trecut Carpații. Romanele și în genere toată proza noastră post-belică este sau plină de peripeții fără culoare și însemnătate, sau deadreptul dizolvantă. Ea lasă cititorului, dacă nu un sentiment de revoltă împotriva stărilor de acum și a organizației noastre sociale și politice, cel puțin o stare de spirit apatică și nelucrătoare. Scriitorii noștri — afară de unele excepții onorabile — par a scrie urmărind mai mult efectul comercial, decât cel al creerei unei stări de spirit noi, mai bune, mai superioare, mai nizuitoare spre cele de sus, adică spre cele spirituale și veșnice. Literatura noastră actuală este în genere pesimistă. Cetindu-o, îți lasă în suflet întipăriri, cari obosesc și descurajează, slăbind avântul și puterile creatoare din noi. Un negativism distructiv cuprinde peste tot această literatură și la tot pasul ne întâmpină, precum am spus, nemulțumirile, desgustul și uneori chiar un fel de revoltă împotriva ordinii actuale. Astfel s'a creat în spiritul public un curent foarte primejdios. Fiecare este doctor pentru altul nu pentru sine și cu toții așteptăm un desnodământ fatal, împotriva căruia suntem incapabili de a lua vreo măsură.

Această stare de spirit tinde să se generalizeze. Ea s'ar putea constata și în alte domenii, nu numai în cel literar, și în special în ușurința cu care oamenii cu cultură și de cea mai bună condiție socială înfrâng legile sau nesocotesc îndatoririle contractuale. În orice caz, acest taedium vitae, acest desgust pentru acțiunea creatoare, a adus în sânul poporului nostru atâtea stări de contradicție, încât a devenit primejdios pentru însăși consolidarea unității noastre naționale, dacă anumiți factori educativi nu-i vor pune stavilă și nu vor lua măsuri pentru a tămădui atâtea spărturi, cari se fac în unitatea noastră sufletească.

Este aproape de prisos să arătăm pricinile acestui rău. Ele sunt destul de evidente și în mintea tuturor. Fără îndoială unul din rezultatele greului războiu, prin care am trecut, este o istovire a puterilor noastre fizice, cari se manifestă mai ales

prin această ezitare sau chiar frică de efort. Izvorul faptelor fiind secătuit, omul de după război — asemenea bolnavului ridicat din patul unei lungi și grele istoviri — se mișcă sfios și neîncrezător din pricina puterilor sale fizice neîndestul de întremate.

Dar cea mai însemnată cauză a acestei stări bolnăvicioase, care neliniștește și îngrijorează pe toți factorii noștri de Stat, și care îngrijește Biserica noastră ortodoxă și pe Noi, slujitorii ei, este lipsa unui ideal, adică lipsa acelei puteri îmbolditoare lăuntrice, care să trezească în noi puterile latente și să ne silească la efort.

Se pare, că—după realizarea unității noastre naționale—noi nu mai avem un țel precis, spre care să tindem și să concentrăm puterile noastre, făcându-le active și roditoare. În haosul economic și financiar, pe care l-a creat războiul—în acest dezechilibru de puteri, care frământă acum întreaga omenire — în fața atâtor drumuri, cari se deschid prea lesne și ne ispitesc, noi stăm nedumeriți și îndoelnici asupra scopului, pe care trebuie să-l urmărim și a punctului cardinal, spre care trebuie să ne orientăm de aci înainte. În acest timp ne copleșesc necazurile, valurile vieții sociale în neconținută prefacere, ne saltă și ne aruncă în spre genunele, ce se deschid mereu la dreapta și la stânga, pe când mânele noastre slăbite — în loc să sporească hărnicia — lasă vâslele și luntrea însăși în voia apei.

Aceste stări anormale, care bântue toată omenirea, dar mai ales poporul nostru, sunt cunoscute în general sub numele de: **criză morală**. Ele sunt pricina tuturor nemulțumirilor de azi și a desordinei, din ce în ce mai accentuate, care domnește în societatea actuală. Ea se manifestă — precum am văzut și în literatură — prin acel negativism exagerat, care a devenit el însuși factor de dizoluție socială.

Atâtea fraude în instituțiunile publice, atâtea falimente în cele comerciale, demagogia, care se manifestă tot mai desmățat și nimicește vieața politică, lipsa de reacțiune împotriva a tot ce este în mod evident primejdios ordinii și progresului, sunt toate efectele, nu a unei stări economice proaste, ci a unei stări morale bolnăvicioase. Deficitul material, de care ne vorbesc economiștii, este rezultatul unui deficit moral. Omul și-a ărosit avutul, fiindcă n'a găsit în el puterea morală de-a se stăpâni și a înfrunta ispitele rele. În fața dezastrului, în loc să se reculeagă, el ocărăște pe toți. Lipsa unui ideal superior de vieață

ne-a împotmolit în noroiul trebuințelor vieții fizice. Poruncile morale fiind nesocotite, toate puterile, cari cârmuiesc viața, s'au mistuit și s'au dezechilibrat, astfel încât societatea plutește în neștire, fără țel și fără avânt.

In fața acestei stări de lucruri și a acestei perspective, lumea conștientă trebuie să reacționeze. Biserica se crede îndreptățită cea dintâi pentru a ridica steagul. Ea a spus și spune mereu: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate celelalte se vor adăoga vouă“. (Matei VI, 33). Deci „împărăția lui Dumnezeu“, iată idealul cel nou, iată țelul, spre care trebuie să tindă generația de azi. In locul idealului național, acum integral înfăptuit și care a încălzit generația trecută, făcându-o harnică și bogată în fapte mari, trebuie să ne fixăm acum cu hotărâre și precizie un ideal nou, menit a-l desăvârși pe cel dintâi și a face din neamul nostru românesc, calitativ un popor civilizată, puternic și respectat, adică un factor superior de propășire între celelalte neamuri.

In ce constă acest ideal sau această împărăție a lui Dumnezeu? E ușor de aflat. Ea însemnează: Domnia virtuții în toate actele vieții noastre publice și private; grija de a nu vătăma legile, pe care Dumnezeu le-a pus în noi odată cu zămislirea noastră. In viața publică, cum și în cea privată, — în familie, ca și în afară de ea — în școală, în exercitarea meseriei, a comerțului sau a funcțiunei noastre, — fiecare om trebuie să fie mânt de grija fără preget pentru o viață cinstită, curată, și demnă, și de bunele legături, cari trebuie să domnească între el și semenii lui. Cea dintâi realizează pacea cu noi, adică liberarea de ispite și de păcat — cea de-a doua realizează pacea socială sau buna învoire între oameni.

Aceste stări trebuie să se întipărească atât de puternic în ființa noastră, încât să formeze în ea o a doua natură. Ele trebuie să condiționeze chipul nostru de a fi și de-a ne arăta, izvorând cu necesitate din tot ceea ce gândim sau facem. Acesta este idealul, spre care trebuie să tindem; acesta este noul țel, pe care trebuie să ni-l fixăm, ca o condiție sine qua non de existență și propășire.

De altfel acest ideal nu este întru nimic nou. Generația trecută a trăit și ea în frica de Dumnezeu și a râvnit împărăția și dreptatea lui, ostenindu-se pentru a le câștiga. Ba am putea zice, că această frică de Dumnezeu și această grijă pentru dreptatea lui au fost supremul îndemn, care ne-a întărit și ne-a

făcut să luptăm fără șovăire pentru idealul nostru național — care însemna înainte de toate dreptatea însăși — până la desăvârșita lui izbândire. Ceeace se poate numi acum nou în acest ideal de viață, este numai aceea, că spre idealul moral, spre grija pentru virtute și pentru fapta cea bună, trebuie să fie de acum înainte îndreptată toată atenția noastră, ca spre suprema noastră țintă. Trebuie să avem mereu înainte ca o stea călăuzitoare faptul, că idealul moral este elementul de bază, care dă trăinicie și vitalitate unui organism social, el constituind în acest organism puterea de coeziune, care încheagă și leagă cu statornicie părțile alcătuitoare. Fără această forță, unitatea nu mai este posibilă, corpul este supus dezagregării și se nimicește firimițându-se.

Grija unui ideal moral și îndatorirea de a-l cultiva și generaliza, incumbă tuturor și mai ales acum. Zic „mai ales acum“, fiindcă de pretutindeni și mai cu seamă dinspre Răsărit, de unde ne-a venit lumina cea adevărată, suflă acum un vânt rău, plin de prevestiri sinistre, care tinde să pestilențieze conștiințele creștine și să pună în primejdie nu numai ordinea publică și ordinea socială actuală, ci însăși putința urcușului nostru către desăvârșire, care este ținta cea din urmă și cea mai supremă a vieții, sau scopul omului pe pământ.

Ca și odinioară locuitorii din ținutul Gadara, care au rugat pe Iisus, să plece din hotarele lor, tocmai fiindcă le tămăduise un epileptic furios; tot așa astăzi sunt curente în sânul popoarelor, cari tind să înlăture din preocupările lor pe Hristos și învățăturile lui.

Este lămurit apoi, că știința tehnică de azi — pe lângă atâtăta foloase și înlesniri făcute vieții — a adus și acest rău imens, că — mecanizând viața — a secătuit-o tocmai de ceea ce are mai nobil și mai superior.

Aceste progrese tehnice și științifice au contribuit la știrbirea credinței religioase în fața celor ce privesc la suprafață lucrurile, și cari cred, că a sosit timpul a scoate din lume orice pioasă tradiție. Un liber cugetător, dezzechilibrat de asemenea succese, și-a permis a spune: „Tot mai mult ia omul soarta sa în mâinile sale, grație puternicelor progrese în știință și tehnică; și — dacă odată va deveni „maistru“ deplin, — atunci dela sine se va stinge credința în Dumnezeu, căci atunci nu vom mai avea lipsă de o ființă superioară“.

E semnificativă această umflată mândrie. Cum ? Omul

care nu poate ști acum, ce va fi de el peste o clipă, — omul a-cesta vrea să-și ice în mâna sa soarta? Rătăcire deșartă! Din contră omul atunci, când va ști de o sută de ori mai multe, decât știe azi, va trebui să exclame ca și înțeleptul Socrate οὐδεν ἀδικᾷ ἐν ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου, adică în fața grandioaselor puteri ale lui Dumnezeu, ceea ce știe, este o nimică.

Chiar înșiși exponenții cu rezon ai acestor progrese tehnice, sunt îngrijorați de rezultatele tehnicei moderne, și de aceea chiar unul dintr'înșii spune cu drept cuvânt următoarele: „Entuziasmul științific s'a schimbat în descurajare. Astăzi știința, îndreptată spre partea ei practică, nu poate satisface trebuințele noastre sufletești și nici măcar trebuințele superioare ale inteligenței. Ea lasă fără deslegare problema originii și a destinului nostru și a mărit descurajarea, arătând d. e. cât e de neînsemnat globul nostru — pământul — în Univers. In sfârșit ea n'a îndulcit cu nimic situația socială. Mizeria e mai teribilă, mai sfâșietoare ca niciodată... Nu este dovedit — zice acelaș învățat — că progresul industriei să fi ușurat munca măcar a unuia dintre noi, și de aceea se pare, că un desgust profund a urmat după primele clipe de entuziasm“.

De bună seamă — adăogăm noi — că sunt imens de mari și de ingenioase cuceririle științei. Ceeace s'a realizat în domeniul tehnic în vremea din urmă este într'adevăr uimitor. Descoperirile de tot felul și invențiunile ingenioase, cari au ușurat atât de mult traiul omului, par a fi produsul unei minți minunate. Omul a ajuns să stăpânească rând pe rând elementele naturii și să pună în serviciul său, sub nenumărate forme, forțele ei. Atâtea din tainele firii au fost deslegate și încă altele vor fi mâine pătrunse.

Nici odată mintea omului n'a născocit atâtea invenții. Și cu toate aceste progrese exterioare, i s'au sporit pe cap cele mai grozave mizerii și greutăți. Deci — nu să ne luăm înșine soarta în mână și s'o primejduim, ci cu smerenie și în deplină cunoștință a nimicniciei noastre să ne întoarcem la Dumnezeu și să nu mai desconsiderăm orânduile dumnezezești în desvoltarea vieții noastre.

Pentru ca aceste progrese tehnice să fie cu adevărat folositoare omului, trebuie adequate setei noastre de spiritualitate. In acest scop omul trebuie pregătit și adus să înțeleagă adevărul, că în aceste cuceriri tehnice este însăși mâna lui Dumnezeu, care îndeamnă și ajută pe om, să pătrundă tot mai te-

meinic tainele firii și să se urce tot mai sus pe scara desăvârșirii, de unde mai întărit în convingere ca oricând, să exclame: „MARE EȘTI DOAMNE ȘI MINUNATE SUNT LUCRURILE MAINILOR TALE ȘI NICI UN CUVANT NU ESTE DE AJUNS SPRE LAUDA MINUNILOR TALE“. Ne-am tămădui astfel de orgoliul, care înăsprește legăturile dintre oameni; am privi smeriți spre bolta cerului înstelat și am căuta cu atât mai mult să nizuim dincolo de marginile lumii văzute și să ajungem cu bine dincolo; dar mai ales ne-am feri ca de foc, să facem din aceste cuceriri tehnice mijloace de oprimare sau de distrugere a semenilor noștri.

Nimic nu poate împiedeca urmările acestui vânt rău, care suflă dinspre Răsărit, uscând pământul nizuințelor noastre, decât această smerenie, pe care trebuie s'o aibă omul de știință în fața Universului și a Ziditorului său bun, drept, veșnic și neclătit în legile sale. Tehnica modernă trebuie înfrânată și pusă numai în slujba cauzelor bune. În acest scop este nevoie să se accentueze mai ales acum, necesitatea idealurilor morale, singurele suporturi, cari pot ținea omenirea trează, vie și harnică, și singurul îndemn, care o poate îndruma sigur pe căile cele bune și mântuitoare.

Astăzi mai mult ca oricând, lumea are nevoie pentru re confortarea ei de un alt spirit, decât cel care a condus-o până acum, și care i-a dat o viață intensă numai în domeniul material. Ceeace îi trebuie astăzi, este un duh nou de viață, care să-i deschidă orizonturile spre cele spirituale, să-i amplifice viața sufletească și să-i procure satisfacții spirituale înalte, dând vieții un alt sens decât cel care rezultă din concepția mecanică de până acum. În acest scop lumea vrea să se smulgă din legăturile civilizației tehnice de acum, care o mărginește la trebuințele ei materiale, anihilându-i orice avânt superior. Ea vrea să meargă cu forțe reînnoite către idealul moral, pentru care Mântuitorul s'a jertfit pe cruce, așteptând doar imboldul care s'o mâne, cu puterea cuvintelor de odinioară: „Scoală-te! Ia-ți patul tău și umblă!“

* * *

Dar am zis, că această grijă pentru virtute și pentru fapta cea bună, sau grija idealului moral, incumbă tuturor.

O societate prețuește atâta, câtă conștiință de sine se cuprinde în ființa ei. Cine vrea să trăiască și să birue obstacolele, pe care duhul cel rău i le pune mereu în cale, trebuie să fie tot-

deana treaz și gata de luptă; iar societatea, care vrea să fie factor de progres, trebuie să aibă mereu mobilizată floarea elementelor, care o alcătuiesc. Realizarea acestui ideal moral în inimi, trăirea lui pe pământul unde ne pregătim pentru viața veșnică, cărmuirea faptelor noastre după cerințele acestui ideal și în vederea înfăptuirii lui integrale, este datoria tuturor, dar mai ales a celor ce prin cultura și misiunea lor ocupă roluri de îndrumători în viața noastră publică.

Opera aceasta și-au luat-o asupra lor, acum 2000 de ani, niște smeriți pescari din Galileea. În fața lor sta o societate ajunsă la o stare de civilizație materială, care o făcea mândră și trufașă. Marele imperiu roman concentrase în el, prin forța armelor sale, aproape toată lumea cunoscută în vremea aceea, iar civilizația Romei făcuse să graviteze în jurul ei tot ceea ce era energie creatoare în acea vreme. Un sistem perfect de justiție formală asigura o cărmuire sprijinită pe un foarte ingenios aparat administrativ. Era aci tot ce putuse da mai desăvârșit spiritul lumii păgâne. Și totuși, această civilizație a trebuit să se plece smerită în fața Evangheliei, în urma muncii stăruitoare și neînfricată a pescarilor din Galileea și a urmașilor lor — martiri și sfinți — cari prin jertfa vieții lor au purtat în lume cuvântul lui Hristos și idealul moral preconizat de el.

Cum s'a putut realiza această complectă schimbare în fața lumii? Cum a fost posibilă această prefacere complectă în sufletul vechei societăți păgâne, încât aceasta sa-și pună o nouă temelie vieții? Și cum a putut ea fi smulsă din întinarea, în care se afla și regenerată prin moravuri noi? Desigur că numai prin munca și jertfa celor în sufletul cărora se aprinsese lumina idealului moral, pentru care Mântuitorul își vărsase sângele pe crucea Golgotei.

Și astăzi ca și atunci, biruința împotriva greutăților de tot felul ce stau în calea desăvârșirii spiritului, și izbânda împotriva moravurilor rele cari atrag lumea tot către plăcerile materiale, legate de tină, și împotriva falsei concepții despre viață rezultată din civilizația tehnică a vremurilor moderne, stă în puterea noastră a tuturor de muncă și de jertfă, și în mulțimea celor ce cu stăruință se vor înșira la această creștinească acțiune.

Un exemplu vorbitor în această privință îl avem din însăși viața plină de frământări a țării noastre. Când în 1917 se pusesse problema de viață și de moarte pentru neamul nostru, cu

ocazia faimosului triumf al morții, și descurajarea pătrunsesse în sufletele tuturor, Dumnezeu ne-a învrednicit de un înger păzitor — Regina Maria, — care a reîntărit curajul conducătorilor, spunându-le cu fermitate: „Nu disperați, aveți curaj; dreptatea e cu noi și vom învinge“. Și într'adevăr am învins.

Evident, răul la noi nu este așa de cumplit ca atunci, dar sunt semne vădite; că el e aproape și încearcă să ne copleșească.

„Hanibal ante portas“ de altă dată se poate traduce acum cu: „duhul cel rău la ușă“. Mai mult ca altă dată, astăzi trebuie să procedăm la o mobilizare a tuturor în vederea apărării de invazia materialismului economic, care a ridicat necredința la rangul de principiu și vrea să scoată pe Iisus nu numai din biserică, ci din inșeși inimile noastre, lăsându-le goale și fără un ideal superior, care să dea sens vieții, fără rândueli menite a ne călăuzi numai către acest ideal, și fără sentimentul, care mângâie și înlesnește iubirea de aproapele, prin care se face posibilă conviețuirea socială. În această privință toate categoriile sociale, care înțeleg primejdia, trebuie să colaboreze la opera Bisericii.

Tinerimea universitară, educatoarea de mâine a neamului, apostolii idealurilor pe cari trebuie să le îmbrățișeze acest neam, ne poate fi în această împrejurare de un îndoit folos. Ea sporește numărul acelor, de care Biserica are nevoie, în lupta ei cu puterile întunerecului și-i dă prilej să se deprindă ea însăși și să se fortifice în practica virtuții. Vom avea astfel mâine — dacă ne veți asculta și ne veți urma — o pleiadă de creștini buni și de luptători vrednici, cu cari să putem pune stavilă tuturor încercărilor rele.

Această pleiadă de tineri se va respira mâine în toate unghiurile țării și asemenea „aluatului care dospește multă frământătură“, ea va duce cu sine pretutindeni învățători folosi-toare, deprinderi sănătoase, care vor întări sufletele și vor face zid primejdiei. Astăzi simpli ucenici, mâine avocați, medici, profesori, magistrați, ofițeri și tot felul de fruntași intelectuali, etc., voi puteți fi elementul de transmisiune și infuzie în conștiința poporului a idealurilor morale, pe care le propovăduiește Biserica și care singure pot crea în suflete țeluri superioare și a da neamului nostru românesc avânt și puteri de biruință în lupta cu împrejurările și cu protivniciile, cari i se pun în cale.

Pildă vrednică de imitat, icoană care să ne stea pururi în față, trebuie să fie pentru toți și pentru totdeauna Blândul

Iisus, care a învățat, a tămăduit și s'a jertfit pentru a noastră mântuire. La fel Voi trebuie să duceți cât mai departe învățăturile evanghelice, să le sădiți cât mai adânc și cât mai temeinic în sufletul poporului, oricât de grele ar fi jertfele ce vi s'ar cere, pentru mântuirea acestui popor și înfăptuirea idealului creștin.

Sprijinul vostru dat Bisericii și slujitorilor ei profesionali, va fi neprețuit.

Din partea mea binecuvintez acest început de prețioasă colaborare și vă doresc, să fiți prin vorbe și prin fapte deschișători de drumuri noi — drumuri creștine și românești — cari să facă din poporul nostru un factor de progres prin virtuțile sale și prin statornicia sa în legea strămoșească, și care să domine aceste părți ale Orientului european prin superioritatea sa de cultură și civilizație creștină și latină.

Cuvântarea I. P. S. Patriarh a fost ascultată cu piozitate și subliniată cu furtunoase aplauze.

Astfel de evenimente au desigur o semnificație, care nu trebuie să scape nimănui. Omenirea a ajuns să se întrebe tot mai mult, după o lungă peregrinare în căutarea fericirii aci pe pământ: *La cine mă voi duce?* Și în adâncul conștiinții s'a trezit glasul care i-a spus: La Hristos, el are cuvintele vieții fericite, atât în veacul de aci, cât și dincolo de acest veac.

Stelian Jingoiu.

IN FAȚA TA...

Viața mea cea păcătoasă,
Azi o pun în luminoasă
Fața Ta nevinovată
Și cu spini încununată...

Cu inima 'ngrijorată,
Te privesc pe Tine, Tată!
Mâna Ta mereu mă poartă
Pe cărarea vieții toată...

Am umbiat pe căi spurcate,
Cufundat sunt în păcate:
Orice zi a vieții mele
Este plină de smintele...

Casa sufletului toată
E pustie și surpată...
Licărind abia ca'n noapte
Și credința e pe moarte...

M'a 'ndoit, m'a frânt păcatul,
Mai rău nu-i ca mine altul...
Nu-i nădejde de scăpare,
Decât sfânta Ta iertare...

Sunt copilul tău, Părinte!
Iartă-mă, Te rog fierbinte...
O fărâșă de 'ndurare
Mi-e de-ajuns pentru scăpare...

Varsă-ți mila peste mine,
Mă călesc și viu la Tine...
În genunchi mă l'g. Părinte!
Să fiu bun de azi înainte...

Preot. NIC. I. IANCU,
Bunești-Argeș.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ȘI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI

Răspuns Enciclicei lui Pius XI „Lux veritatis“
de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei și al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de Teodor M. Popescu, profesor la
Facultatea de Teologie din București.

Enciclica „Lux veritatis“.

În anul trecut, 1931, cu ocazia aniversării de 1500 ani a sinodului al III-lea ecumenic ținut la Efes (431), s'a vorbit mult despre el, în toate Bisericile, iar în multe părți s'au săvârșit și sărbătoriri pentru amintirea lui. Prea Fericitul papă al Romei Pius XI a dat, în ziua de Crăciun, și o enciclică specială, începând cu cuvintele „Lux veritatis“ (lumina adevărului), nu numai ca să pună în evidență marele eveniment al convocării sinodului ecumenic și condamnarea de către el a erorii nestorianismului, ci și ca să prezinte acest sinod ca proclamând, zice, primatul episcopului Romei, în sensul în care-l ține și-l învață ca dogmă de credință Biserica romană.

Lumina adevărului, zice la începutul enciclicii ¹⁾ Pius al XI-lea, și mărturia veacurilor, adică a istoriei, învață că Domnul se găsește conform cu făgăduința Lui (Matei 27, 20) totdeauna cu Biserica Lui. Cu cât mai furtunoasă este furia valurilor, cari în decursul secolelor lovesc barca lui Petru, cu atât mai mult se arată prezența și neclintirea harului cereșc. Loviturile n'au venit numai dela persecutorii creștinismului, ci și dela diferite erezii, cari au apărut mai ales în Orient. În mijlocul furtunilor, Biserica și-a continuat mersul, sprijinindu-se numai pe Dumnezeu și păstrând neatins depozitul sfânt al adevărului evanghelic, pe care i l-a încredințat întemeetorul ei.

Cu asemenea idei la cea de a cincisprezecea aniversare

1. *Acta Apostolicae Sedis. Litterae Encyclicae...* de Oecumenica Ephesina Synodo quindecim ante saeculis celebrata. Num. 14. Città di Vaticano 1931, p. 493—517. Traducere franceză în revista „La Documentation catholique“, XIV, No. 594, 9 Janvier 1932.

seculară a sinodului al III-lea ecumenic, papa Pius XI a socotit de datoriu sa apostolice, ca să expuna cele întâmplate la sinod, convins ca nu numai va mulțumi și va folosi fiilor credincioși ai Bisericii, ci în plus va provoca și pe frații despărțiți de ea și mai ales pe ierarhii din fruntea lor, ca să se gândească la întoarcerea la adevărata credință, pe care Biserica romană o păstrează cu pietate în toată siguranța și integritatea.

Și crede că trei dogme ale „religiei catolice“ au fost formulate la sinodul al III-lea ecumenic: 1) Că persoana lui Hristos este una și dumnezeiască; 2) Că Sfânta Fecioară Maria trebuie recunoscută și cinstită ca în adevăr și în realitate „Născătoare de Dumnezeu“; 3) *Că pontiful Romei, când expune credința și morală, se bucură dela Dumnezeu, în raport cu fiecare și cu toți, de autoritate supremă, suverană și independentă.*

Conform cu acestea, papa Pius XI își împarte enciclica în trei: 1. Sinodul și primatul roman; 2. Dogma unirii ipostatică; 3. Dogma maternității divine. În prima parte expune istoria ivirii nestorianismului, a convocării sinodului și a lucrărilor lui, ca să arate că toți au recunoscut și au declarat în mod oficial primatul, iar în a doua și a treia dezvoltă învățătura despre unirea ipostatică a celor două firi în Hristos și despre Născătoarea de Dumnezeu și cinstea ce i se cuvine ca Maică a Domnului întrupat. Papa Pius XI invită pe toți ca să primească aceste trei dogme și să se unească cu el, ca reprezentant al lui Hristos pe pământ. În special face apel, pentru această unire, la cei cari cinstesc pe Sfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu și dorește ca să vină curând ziua cea fericită, când toți fiii despărțiți se vor uni cu el și vor cinsti pe Născătoarea de Dumnezeu, realizându-se astfel faptul pe care înaintașul său Sixtus III l-a reprezentat în mozaic în basilica Liberiană din Roma.

Acesta este, în linii generale, cuprinsul acestei noi enciclice papale. Cât privește adevărurile dogmatice, adică despre unitatea ipostatică a celor două firi în Hristos și despre sfânta Maică a Domnului ca *Născătoare de Dumnezeu*, din care s'a născut ca om Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu cel mai înainte de veci, adevăruri asupra cărora sinodul al III-lea ecumenic s'a pronunțat împotriva lui Nestorie, care le nega, nu poate să existe niciun dezacord. Totuși afirmația exprimată

atât de oficial în enciclică, după care sinodul III ecumenic a recunoscut primatul, ba încă și infalibilitatea episcopului Romei, provoacă în adevăr uimire.

Și fiindcă scop principal al enciclicii este formularea acestei pretențiuni și pentru că se caută, în numele adevărului istoric, întemeierea ei pe faptele sinodului și pe evenimentele în legătură cu el, în răspunsul de față la enciclica „Lux veritatis“, interpretând concepția Bisericii ortodoxe și conducându-ne de lumina adevărului, vom cerceta în mod cu totul obiectiv și pe bază de mărturii și dovezi incontestabile, dacă este în adevăr întemeiată afirmația formulată oficial în enciclică. Fără să intrăm în amănuntele istoriei nestorianismului și a sinodului ecumenic, vom lua în considerare numai acele puncte, cari au legătură cu situația episcopului Romei în Biserica universală și cari se aduc în enciclică drept dovezi ale așa numitei proclamări și recunoașteri de către sinod a primatului. Totodată însă vom aduce și acele mărturii dela persoanele în legătură cu nestorianismul și cu sinodul III ec. și mai ales ale sf. Ciril al Alexandriei, cari se referă la chestiunea pusă, spre mai deplină luminare a ei.

Nestorie și primatul.

Este cunoscută învățătura greșită a lui Nestorie, care negă unitatea ipostatică a celor două firi în Hristos într-o singură persoană și termenul teologic „Născătoare de Dumnezeu“, dar de nicăeri nu rezultă cele spuse despre el în enciclica „Lux veritatis“, că „*recunoștea autoritatea supremă a episcopului Romei asupra Bisericii ecumenice*“. Ales și hirotonit episcop de Constantinopol (428), Nestorie a comunicat desigur îndată alegerea sa episcopului Romei Celestin I (423—432), prin cei cari l-au hirotonit, după obiceiul bisericesc în vigoare, cum a făcut față de Ciril al Alexandriei (412—444), care i-a răspuns și i-a făcut urări ca unui „frate și împreună liturghisitor“. Înainte de Nestorie, raporturile dintre Biserica Romei și cea a Constantinopolului au fost întrerupte o lungă vreme, din cauza chestiunii înscrierii numelui Sf. Ioan Hrisostom în diptice, dar chiar înaintașul lui Nestorie, Atticos (406—425), a restabilit raporturile, rezolvind acel diferend. Prin urmare Nestorie putea să comunice cu Celestin al Romei, dacă eră nevoe.

Conducând abia trei ani Biserica de Constantinopol, Nestorie n'a avut când să se manifeste cu privire la situația ierarhică în sânul Bisericii universale; se cunoaște că a urmărit pe eretici și în afară de Constantinopol. Situația lui era precizată de către can. 3 al sinodului II ecum. (381) care zice: „*Episcopul de Constantinopol are întâetatea de onoare după episcopul Romei, pentrucă (Constantinopolul) este Roma cea nouă*“. Pe timpul sinodului I ecum. (325), „noua Romă“, adică noua capitală a statului, nu era încă întemeiată și deaceea, la fixarea „prerogativelor“, adică a orânduirii ierarhice a episcopilor marilor centre bisericești, s'au fixat prin canonul 6 prerogativele Romei, Alexandriei și Antiohiei. De către sinodul II ecum. s'a repetat prin canonul 2 fixarea „prerogativelor“ episcopului Alexandriei și celui al Antiohiei, în raport cu episcopiile diecezelor, cari depindeau de ei „după canoane“, și s'a asigurat și independența bisericească a celor trei mari dieceze, a Asiei, a Pontului și a Traciei, interzicându-se intervenția într'o jurisdicție străină. Dispoziția canonului 3 a interpus între episcopul Romei și cel al Alexandriei pe episcopul „Romei celei noi“, dar nu i-a atribuit vreo jurisdicție. Cu toate acestea înaintașii lui Nestorie și mai ales sf. Ioan Hrisostom au exercitat jurisdicție reală în cele trei dieceze de mai sus, în special în cea a Asiei. Acestea au fost supuse mai târziu episcopului de Constantinopol prin canonul 28 al sinodului IV ecum. (451), prin care s'a și interpretat autentic sensul canonului 3 al sinodului II ecumenic prin următoarele: „Căci scaunului Romei celei vechi părinții i-au acordat în chip firesc întâetatea, pentrucă era orașul capitală, și tot pentru acelaș motiv cei 150 de Dumnezeu prea iubitori părinți au acordat *prerogative egale* prea sfântului scaun al Romei celei noi, judecând că este cu dreptul ca orașul care este onorat cu domnie și cu senat să se bucure de *prerogative egale cu Roma, capitala cea veche*, și să fie mărită și întru cele bisericești ca aceea, fiind a doua după ea“. „Prerogativele“ nu se referiau la drepturi excepționale asupra celorlalți șefi ai centrelor bisericești, ci erau „prerogative de onoare“ și stabiliau ordinea ierarhică și șirul „scaunelor“. Astfel episcopul Romei era considerat, după „prerogativele de onoare“, întâiul, dar jurisdicțiunea lui reală nu se întindea dincolo de Italia de mijloc și de jos și de insulele

(Imprejur¹⁾), așa cum jurisdicțiunea episcopului de Alexandria sau de Antiohia nu se întindea, a unuia dincolo de granițele stabilite ale Egiptului, Pentapolei și Libiei, iar a celuilalt de ale diecezei „Orientului“. În însăș Italia, episcopii diecezei Aquileii refuzau să primească hotărârile episcopului Romei. Cu zece ani înainte de ivirea nestorianismului, Biserica Africii de Nord, în sinodul dela Cartagena (418), a interzis orice amestec al episcopului Romei în chestiunile acelei Biserici.

Prin urmare, episcopul Romei avea „întâetatea“ între episcopii de Constantinopol, Alexandria și Antiohia, dar aceasta era „întâetate onorifică“, așa că „primatul“ lui era „primat de onoare“. Ca episcop al primului „scaun“ al vechii capitale a statului, se bucura de această situație onorifică, după canoanele Bisericii. Nu avea dreptul nici să intervină în celelalte dieceze bisericești, nici să rezolve singur chestiuni bisericești generale. Când, aproape cu douăzeci și cinci de ani înainte de Nestorie, Sf. Ioan Hrisostom s'a adresat către episcopul de atunci al Romei, Inocențiu I (402-417), cerând intervenția lui și a celorlalți episcopi contra hotărârilor nedrepte și a intervențiilor arbitrare ale lui Teofil al Alexandriei († 412), Inocențiu a cerut convocarea unui sinod mai mare pentru cercetarea și rezolvarea chestiunii ridicate. Episcopul Romei nu constituia autoritatea bisericească superioară pentru Biserica întreagă, ci numai pentru dieceza lui bisericească. Iar mai presus de toți sta sinodul ecumenic. Nicio chestiune bisericească generală nu s'a rezolvat fără sinod și nu s'a permis nicio călcare a dispozițiilor sinoadelor I și II ecumenice despre diecezele bisericești, după cum mărturisește istoria Bisericii. În sinod se tratau nu numai chestiunile generale, ci și cele ale Bisericilor în parte.

Din nefiricire, la Roma au început să se răspândească în epoca ce ne preocupă unele teorii despre demnitatea episcopului ei străine și opuse ordinii canonice a ierarhiei și dispozițiilor sinoadelor ecumenice, teorii legate de tradițiile apocrife despre sf. Petru, dar acele teorii erau cu totul necunoscute în Răsărit, ba erau respinse chiar și în Apus²⁾. Cu toate acele teorii, cari mai târziu au fost prezentate în sensul de „primat al puterii“, Celestin și urmașii lui n'au exercitat putere asupra Bisericii universale; în realitate, primatul lor era „primat de onoare“, cum s'a stabilit de către

1. Comp. *Rufin*, *Historia ecclesiastica* I, 6.

2. *P. Batiffol*, *Le siège apostolique*, Paris 1924, p. 203 sq.

sinoadele ecumenice, și ca atare era recunoscut de către ceilalți episcopi.

Nu este deci adevărat ceea ce se spune în enciclica „Lux veritatis“, că Nestorie „recunoștea autoritatea supremă a episcopului Romei asupra Bisericii ecumenice“, pentru că asemenea autoritate avea numai sinodul ecumenic. Ca singur argument al unei asemenea afirmațiuni inexacte, enciclica aduce faptul, că Nestorie s'a adresat episcopului Romei Celestin scriindu-i în chestiunea sa.

Dar este știut, că Nestorie a scris prima dată lui Celestin din cauza pelagienilor și într'un fel care mărturisește tocmai că nu recunoștea pe episcopul Romei ca având autoritate absolută, cât privește chestiunile dogmatice, nici în Italia. Unii episcopi pelagieni din Italia, Iulian de Eclanum, Florus, Orontius și Fabius împreună cu Celestius, unul din șefii ereziei, refugiindu-se la Constantinopol după condamnarea lor în Apus, au făcut apel la împărat și la episcopul capitalei, Nestorie, susținând că au fost condamnați pe nedrept, fiind ortodocși. Nestorie, înainte de a cercetă chestiunea lor, a scris lui Celestin al Romei, la începutul anului 429, cerându-i informațiuni despre motivul și modul condamnării pelagienilor. Și adăuga că devenind episcop al Constantinopolului a întreprins vindicarea multor rele și combaterea erorilor lui Apolinarie și lui Arie, ai căror partizani învățau o confuzie blasfematoare în persoana Mântuitorului. Marius Mercator, care se găsea atunci la Constantinopol, a expus erorile pelagienilor printr'un memoriu către împărat. Nu este neprobabil ca Nestorie să fi simpatizat cu pelagienii și să se fi gândit la o revizuire a chestiunii pelagienilor, deși el condamna în public părerile lor. Pentru că teoretic îi susținea pe pelagieni profesorul lui Nestorie, Teodor de Mopsuestia († 428) și pentru că în Constantinopol Celestius a colaborat cu el împotriva distinsului presbiter Filip din Side ¹⁾ și mai târziu pelagieni și „celestieni“, adică episcopi partizani ai lui Celestius, au colaborat cu el la Efes. Neprimind răspuns dela episcopul Romei Celestin la prima scrisoare, a scris o a doua „fratelui Celestin“ cerând aceleași informațiuni și adăugând că s'au ivit unii eretici cari reînosc blasfemele lui Apolinarie și lui Arie, denaturând ortodoxia cu privire la persoana lui Iisus Hristos și numind fără teamă pe sfânta Fecioară „Născătoare de Dumnezeu ²⁾“.

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 89.

2. *Migne*, Patr. gr. 77, 96.

A trimis totodată și două predici ale sale și dezvoltă învățătura sa greșită, numind categoric pe Fecioara Maria „Născătoare, de Hristos 1)“. Dela Roma nu s'a dat nici acum răspuns. Intre timp împăratul a ordonat îndepărtarea pelagienilor, iar Nestorie, scriind lui Celestin, îl consolă pentru suferințele și persecuțiile ce îndură și-l compară cu Ioan Botezătorul cel persecutat de Irod 2).

Din cele de mai sus reiese clar, că Nestorie nu recunoștea autoritatea supremă în toată Biserica a episcopului Romei. I se adresează ca unui „frate“ egal și în ton frățesc și se prezintă mai degrabă ca opus unei asemenea teorii, pentru că el caută să supună controlului hotărârile celor dela Roma contra pelagienilor. Despre chestiunea provocată de el scrie către episcopul Romei mai mult incidental, cerând nu aprecierea lui, ci denunțând pur și simplu pe cei de părere contrarie, dintre cari pe unii clerici i-a și urmărit și i-a depus din funcțiune. Judecând drept, sfântul Ciril al Alexandriei scria mai târziu că Nestorie a căutat să înduplece și să atragă pe cei dela Roma, „crezând că va putea să rupă cu el și Biserica Romanilor, a scris către Domnul meu, prea piosul și de Dumnezeu iubitul frate și împreună liturghisitor Celestin, episcopul Bisericii Romanilor, punând în epistole și denaturarea de către el a dogmelor“ 3). Deși, după cum s'a observat 4), celor dela Roma le era cunoscută scrierea lui Ioan Casian „Libri VII de incarnatione Christi“, deși trimisese însuș Nestorie două predici și două epistole ale sale, cei dela Roma nu s'au mișcat contra lui Nestorie, ci au scris numai lui Ciril al Alexandriei că „s'au scandalizat foarte mult“. Părerea unora, că învățătura curentă la Roma era mai aproape de cea a lui Nestorie și că de aceea nu i s'a răspuns imediat, nu este dreaptă 5). Căci este sigur, cum se va arăta mai departe, că cei dela Roma au înțeles eroarea lui Nestorie numai din celece a scris către Celestin Ciril, papă al Alexandriei, trimitându-i totodată în traducere latină și diferite texte privitoare la chestiune.

1. *Mansi*, Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio, IV, 1021-1023.

2. *Fr. Loofs*, Nestoriana, Halle 1905, p. 172, 173.

3. *Migne*, Patr. gr. 77, 104.

4. *Fr. Loofs*, Nestoriana, p. 49, 57. *P. Batiffol*, Le siège apostolique, Paris 1924, p. 351. *E. Caspar*, Geschichte des Papsttums, I, Tübingen 1930 p. 392.

5. *Fr. Loofs*, Nestorius, in Realencyklopädie für prot. Theologie und Kirche, ed. 3, XIII, 744.

Sfântul Ciril și primatele.

Sf. Ciril, cel mai distins dintre ierarhii și teologii epocii lui, a combătut cel dintâi eroarea lui Nestorie și a luminat cel dintâi lumea creștină asupra ei. După enciclica „Lux veritatis“ însă, înainte ca Ciril, care, ca episcop al Alexandriei, „era considerat cel dintâi în Răsărit“, să condamne definitiv pe Nestorie, s'a adresat către Roma, pentru că „era perfect informat despre autoritatea Bisericii romane și neînfrânt campion al acestei autorități“. Această asigurare exprimată atât de oficial în enciclică nu se bazează pe concepția reală a lui Ciril și pe adevăratul caracter al acțiunii lui și mai ales al raportului cu Roma.

În scrierile sale, sf. Ciril nu are nici o știre despre o asemenea autoritate, așa cum o presupune enciclica, și încă despre primatul episcopului Romei în legătură cu apostolul Petru. Este adevărat că-l numește pe acest apostol „corifeu“ și „cel mai distins dintre ucenici“, ¹⁾ dar nu în sensul primatului vreunei puteri, pentru că învață că apostolii erau egali între ei ²⁾, și în special despre Petru și Ioan observă: „Petru și Ioan erau amândoi apostoli și sfinți și împodobiți de către Mântuitorul tuturor Hristos cu egale cinste și puteri, cele dela sf. Duh... Drept aceea fiind de egală vrednicie, adevărată autoritate, zicem că sunt socotiți amândoi ca un singur om“ ³⁾. Aceleași le repetă și în a treia epistolă a lui către Nestorie, scriind: „Cinstea cea deopotrivă a Mântuitorului nu unește firile; căci și Petru și Ioan erau de aceeași cinste între ei, ca apostoli și ca sfinți ucenici, dar cei doi nu erau unul“ ⁴⁾ În multe locuri din scrierile lui distinge pe apostolul Pavel ⁵⁾, iar că nu considera pe apostolul Petru ca având dela Domnul vreă vrednicie deosebită, mărturisește deasemenea adesea. Astfel, explicând locul „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica mea“ ⁶⁾, învață că, prin aceste cuvinte, Domnul „făgăduiește să întemeieze“ Biserica, „acordându-i neclintirea, așa cum El este Domnul puterilor; și pune aceste păsător pe Petru“ ⁷⁾. Adăogând și interpretarea

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 1025. 74, 661.

2. *Ibidem*, 77, 305; 75, 703.

3. *Migne*, Patr. gr. 76, 65.

4. *Migne*, Patr. gr. 77, 112.

5. *Comp. Migne*, Patr. gr. 77, 1037; 76, 17.

6. Matei XVI, 16 sq.

7. *Migne*, Patr. gr. 72, 424. În *Migne* stă „al acesteia“ în loc de „acestea“, care e mai exact, iar editorul notează „animadvertit testimonium pro Petri primatu“.

locului: „Și-ți voi da cheile împărăției cerurilor“, zice că Dumnezeu era celce dăruia aceasta, „dar timpul dăruirii a fost cel al învierii, când a zis: Luați Duh sfânt, de veți lăsa păcatele unora vor fi lăsate, de le veți ține pe ale unora, vor fi ținute“¹⁾. Așa că, după sf. Ciril, promisiunea cheilor împărăției nu era nimic altceva, decât promisiunea de a lega și deslega, care nu s'a dat numai lui Petru personal, ci tuturor apostolilor. Și mai clar încă învață sf. Ciril asupra locului: „Tu ești Petru...“, zicând „piatră cred că numește prin paronimie nimic altceva, decât credința neclintită și puternică a ucenicului, pe care se și sprijină fără cădere și bine încheiată Biserica lui Hristos, dănuind totdeauna necuprinsă, nici de porțile iadului“²⁾; „piatra, cred că numește nestrămutarea în credință a ucenicului“³⁾. Acestea nu mai lasă nici o îndoială asupra concepției sfântului Ciril despre apostolul Petru. Marele Părinte al Bisericii învață că Biserica este zidită pe Hristos⁴⁾, „a întemeiat deci Biserica, temelia fiind El“⁵⁾.

Explicând locul din Luca XXII, 31—32: „Simone, Simone, iată Satan v'a cerut ca să vă cearnă ca pe grâu, dar Eu M'am rugat pentru tine, ca să nu lipsească credința ta, iar tu cândva întorcându-te, sprijine pe frații tăi“, il leagă cu muștrarea apostolilor de către Domnul din cauza certei lor pentru cine este mai mare între ei (Luca XXII, 24), După muștrări, Domnul zice către Petru, că Satan a voit de multe ori ca să-l încerce și să-l ispitească, dar Domnul S'a rugat pentru el, ca să nu-i lipsească credința. Făcea aluzie la lepădarea lui înaintea servitoarei. Dacă Petru s'ar fi predat cu totul ispitei, „ar fi devenit cu totul necredincios“. Dar pentru ca Petru să nu ajungă la desnădejde, tăgăduind pe Domnul, acesta îi zice „Și tu întorcându-te cândva, sprijine pe frații tăi“, „adecă fii sprijin și învățător celor cari vin la mine prin credință“. Așa că prin nespusa iubire de oameni a Domnului, Petru a fost iarăș restabilit în demnitățile apostolice. „*Încă nu s'a săvârșit păcatul, și a luat iertare și iarăș l-a așezat în*

1. *Migne*, Patr. gr. 72, 424.

2. *Migne*, Patr. gr. 75, 865.

3. *Migne*, Patr. gr. 70, 344, 940.

4. *Migne*, Patr. gr. 70, 729.

5. *Migne*, Patr. gr. 70, 968.

In interpretarea locului din Ioan I, 42, sf. Ciril zice: „în mod semnificativ l-a numit Petru dela piatră; căci pe el avea să-și întemeieze Biserica“ (*Migne*, Patr. gr. 73, 320), dar evident, „pe el“, nu are sensul pe persoana lui, ci pe mărturisirea lui, cum zice în alte locuri.

demnitățile apostolice ¹⁾. Mai departe amintind lepădarea lui Petru (Luca XXII, 57) și căința lui, sf. Ciril zice: „*Iar întorcându se (Petru), n'a greșit ținta ; căci a rămas ceea ce era, ucenic adevărat, îmbogățit cu iertarea greșalei*“ ²⁾. Acestea mărturisesc prea bine, că sf. Ciril n'a învățat nicidecum că apostolul Petru a primit dela Domnul privilegii deosebite, încă și infalibilitate, cum pretind cei cari răstălmăcesc locurile de mai sus, imaginând în plus că apostolul Petru le-a transmis episcopului Romei!

Dar interpretând și alt loc al Sfintei Scripturi, Ioan XXI, 15-17, „Simon al lui Iona, mă iubești“ ?... A notat sf. Ciril: „Zicem deci, că a fost hirotonit pentru apostolatul divin, împreună cu ceilalți ucenici, dumnezeescul Petru. Căci Insuș Domnul nostru Iisus Hristos i-a numit pe ei apostoli, după cum este scris. Dar pentru că s'a întâmplat să-i pună cursă Iudeii și ceea ce a greșit întru aceasta (fiind cuprins de mare teamă, dumnezeescul Petru, a tăgăduit de trei ori pe Domnul), a tămăduit suferința și a îndreptat în multe feluri întreita mărturisire opunându-i acestea ca o contragreutate egală și egalând greșalele cu îndreptarea... Li cere să și spună dacă-L iubește mai mult decât ceilalți. Căci deși în adevăr a pierdut o resemnare mai mare și a luat ca dintr'o mână mai bogată iertarea greșalei, cum să nu fi primit cu dreptul o iubire mai mare decât a celorlalți, el care a răsplătit pe binefăcătorul său cu bunăvoință ajunsă până la limită?“ Mai departe spune că a fost o greșală comună a tuturor ucenicilor, că au luat-o toți la fugă, dar în deosebi a fost mare greșala lui Petru, prin întreita tăgăduire: „Deaceea, ca luând iertare mai mare decât ceilalți, este întrebat să spună dacă și iubește mai mult... „Paște mieii mei“, se înțelege ca o reînnoire a apostoliei date, deslegând ocară greșalelor și făcând să dispară micimea de suflet cea din slăbiciune omenească“ ³⁾.

Prin urmare, prin cuvintele de mai sus ale Domnului, după învățătura sfântului Ciril, Petru nu primește vreo putere nouă. Pierzând prin tăgăduire ceea ce avea ca apostol, primește acum, fiind restabilit în vrednicia apostolică. Conform cu acestea, apostolul Petru nu avea nici vrednicie deosebită asupra celorlalți apostoli, după sf. Ciril, și prin urmare nici

1. *Migne*, Patr. gr. 72, 916.

2. *Migne*, Patr. gr. 72, 928.

3. *Migne*, Patr. gr. 74, 748, 749, 751, 752.

nu putea să transmită nimănui o asemenea vrednicie. Despre predica apostolilor Petru și Pavel în Apus, sf. Ciril a zis: „Că și dumnezeescul Petru și însuși prea înțeleptul Pavel ducându-se în părțile Apusului au vestit pe Iisus, nimeni nu se poate îndoi“¹⁾, dar nu spune niciun cuvânt și nu face nici măcar aluzie la vreo legătură între episcopu Romei și apostolul Petru.

În secolul al XIII-lea, au apărut în Apus unele texte și locuri din Părinți false, între cari și de ale sf. Ciril, ca pleddând pentru primatul episcopului Romei, locuri pe cari Toma de Aquino († 1274), le-a primit cu bună credință ca autentice și în „Opusculum contra errores Graecorum“, dar falsitatea lor este dovedită²⁾. Este dovedită deasemenea falsă și o omilie pusă între celelalte diferite omilii, a unsprezecea, în care sf. Ciril este arătat ca numind pe episcopul Romei, „prea sfântul arhiepiscop al lumii întregi, Părintele și Patriarhul Celestin al marelui oraș Roma“³⁾. Tocmai prin aceste expresii a dovedit A. Ehrhard⁴⁾ falsitatea omiliei. Prin urmare nicăeri în scrierile sale autentice, nu face sf. Ciril nici cea mai mică mențiune despre primatul episcopului Romei.

Și sunt cunoscute primele raporturi ale sf. Ciril cu episcopul Romei, datorite ereziei pelagienilor. Mișcarea aceasta din Apus s'a trasmis și în Răsărit, unde și Pelagius s'a dus personal. În Răsărit, de aceeaș părere cu el era mai mult, cum am spus, distinsul teolog antiohian Teodor de Mopsuestia, profesorul lui Nestorie. Sf. Ciril avea idei cu totul opuse⁵⁾ și de aceea nu avea nici o simpatie pentru Pelagiu și pentru partizanii lui. Dar din cauza unor informațiuni, se pare greșite, ale lui Valerius, discipol al lui Pelagiu, care l-a vizitat la Alexandria la 416, și a hotărârilor favorabile lui Pelagiu luate de sinoadele ținute la Ierusalim și Diospolis (415), i s'a arătat binevoitor și l-a hirotonit presbiter. Constatând însă adevărata învățătură a pelagienilor, a întrerupt raporturile cu el. Cu simpatie era dispus față de pelagieni la început și episcopul Romei Zosim (417—418), care

1. *Migne*, Patr. gr. 70, 336.

2. Comp. *F. H. Reusch*, Die Fälschungen in dem Tractat des Thomas von Aquin gegen die Griechen, in Abhandlungen der hist. Classe der bayer. Akademie der Wissenschaften zu München 1889, p. 673—742.

3. *Migne*, Patr. gr. 77, 1040.

4. Eine unechte Marienhomelie des heiligen Cyrill von Alexandrien, in Römische Quartalschrift 1889, t. 111, p. 97—113.

5. Comp. *Migne*, Patr. gr. 68, 145, 149, 244, 489, 949; 71, 164, 385.

totuș condamnând apoi erezia lor, a anunțat faptul și lui Ciril al Alexandriei ¹⁾. După uzul în vigoare, fiecare Biserică anunța celorlalte faptele întâmplate în ea, și mai ales pe cele privitoare la credință și la învățătură. Aceasta a făcut-o și Zosim. Dar el bazându-se pe unele canoane ale sinodului din Sardica (5, 14) și prezentându-le ca fiind canoane ale sinodului I ecum. pretindea să judece el definitiv cazul unui presbiter Apiarius, caterisit de către un sinod (418), al episcopilor Africii. Aceștia însă nu numai au respins orice intervenție a episcopului Romei, cum am spus și mai sus, dar bănuind autenticitatea canoanelor date de Zosim ca fiind ale sinodului I ecum., s'au adresat prin trimiși la Constantinopol, Alexandria și Antiohia, cerând còpii fidele ale canoanelor sinodului arătat. La Alexandria a ajuns probabil pela jumătatea anului 419 o delegație a episcopilor Africii, compusă din presbiterul Inocențiu și subdiaconul Marcel. Sf. Ciril a trimis prin ei còpii ale canoanelor sinodului I ecumenic, împreună cu o epistolă a lui, stabilind și ziua serbării Paștilor pentru anul acela, despre care fusese întrebat ²⁾.

Din toate acestea rezultă deci incontestabil, că sf. Ciril, cu toate afirmațiile enciclicii „Lux veritatis“, era cu totul străin de orice idee de primat al episcopului Romei, în sensul în care îl prezintă enciclica.

Trad. de TEODOR M. POPESCU
Profesor la Facultatea de Teologie din București

O R F A N I I...

Fulgii reci încep să cadă,
Bate vântul dela vale;
Ninge peste tot zăpadă,
Nu e niciun om pe cale!

În căsuța din ogradă,
Imprejurul mesei goale:
Copilașii stau grămadă,
Plâng săracii... și e jale!

N'au nici foc, cine să-i vadă!
Omule, din ale tale,
Lasă-le ceva să cadă...
Ușurează a lor jale!
Fulgii reci încep să cadă...

Preot. Nic. I. IANCU,
Bunești-Arges.

1. *Marius Mercator*, *Commonitorium*, *Migne*, Patr. lat. 48, 82, 93.
2. *Migne*, Patr. gr. 77, 376 sq.

VECHEA EPISCOPIE A HOTINULUI *).

3. „Elementi / arifmetice arătate / firești / Acum întâi tipărită în zilele / Pre Luminatului și Pre / Înălțatului Domnului nostru / Alexandru Ioan Calimah / V(oe)v(o)d. / Cu blagoslovenie Preasfințitului / Mitropolit al Moldaviei, / Chirio Chir Iacov, întru a / Preosfinției sale tipografie în / sfânta mitropolie, în Iași, / la let 1795, dechem. 11. / Sau tipărit De Gherasim Iera / diacon, și de Pavel Petrov“.

Pe verso copertei imediat urmează o *predoslovie*, cu următorul cuprins: „Către cei din darul Sfântului Duh, fii sufletești, A sfintei Biserici cetitori.

Iubiților, cât de vechiu și mai dintâi decât toate învățăturile, voește ca să fie această mărit și lăudat meșteșug și învățătura a numărării: că Elinii l-au numit aritmetiki adică: știința numărării, după cum se poate vede și a se înțelege din sfintele scripturi, cum că aceasta se arată a fi din începutul lumii, apoi însuși Dumnezeu fiind unul, iată numărul *unul*, și cu a sa bună voire născând pe al său fiu, să numi fața a două, iată că se făcu și *al doilea* număr, și suflând Dumnezeu dintru a sa știință și înțelegere, suflarea cea sfântă a sa, se făcu și *al treilea* număr. Deci iată încredințarea este știință de numărare, că întru alt feliu noi n'am pute să tâlcuim. Și după aceasta se mai zice și în sfintele Biblii, cum că Dumnezeu au făcut lumea în 6 zile, care număr de 6 este cel mai iscusit între aritmetice, ajungându-să încă și al 7 număr, că de Siriani se cheamă Savva și de alții Savvato, iar de noi Sâmbătă, căsă închipuște o zi de odihnă. Vine încă acest număr pomenit și în sfânta scriptură aceasta nouă unde zice: Domnul nostru Iis-(us) H(ri)(s)-(tos), acele cuvinte către apostolul Petru, nu-ți zic ție de 7 ori, ci de șapte zeci de ori câte 7. Iată și numărul înmulțit, care mai desăvârșit se poate numi aritmetică. Zice și Orighen, în cartea Numerilor la cuvântul al 28, întărind și Tertulian că Enoh nu numai că au fost prooroc, dar cum că ar fi și scris numărul de stele și planete și pentru a lor depărtări și întoarceri, lucruri, că cu adevărat este fără de puțință a să face fără de aritmetică.

În cartea Facerii, la cap 5, arată Evreii cu încredințare că Dumnezeu ar fi dat lui Adam în grădina de Edem o carte de 21 de file, unde era scris tot ce era să să întâmpleze cu această facere a lumii până la sfârșit. Scriu și Aravii și mai mult Suida, unde zice: că Adam ar fi lăsat multe cărți scrise de dânsul fiului său Avel întru care arăta tot ceia ce i să descoperise dela Dumnezeu, scriind și capurile de astronomie și de alte meșteșuguri, unde se vede cât să fie de vechiu și mai înainte de toate acest meșteșug și învățatură de aritmetică, fiind arătată și scrisă de însăși mâna lui Dumnezeu.

*) Vezi „Bis Ort. Rom.“ din luna Moembrie 1932.

Și pentru aceasta văzând noi bunătatea și mărirea acestei cărți, am silit din toată prostia științei mele de am tâlcuit-o și am așezat-o după al nostru obicei de numărare și în limba noastră moldovenească, fiind atâta de trebuincioasă în toate trebile vieții noastre, căci nimica nu se poate face unde să nu intre acest meșteșug, că de vom vrea să căutăm pentru lucrurile cerești au poate-să fără de aciasta?

Asemenea când să căutăm și pentru a pământului și a sa împărțire, cum și pentru chivernisire și apărare de toate cele înprotivitoare, au putea-vom fără a pune mai înainte în orânduială că arătat se vede întru facere de neguțitorie a cumpăra și a vinde, că fără de aceasta nu se poate. Meșteșug și învățătură cu adevărat întru toate folositoare dela cari ne vine toată cea bună stăpânire și chivernisire, că fără de aceasta noi am petrece o vieață întunecată și încurcată, neștiind nici cum și nici câte să fie lucrurile.

Dară cu aceasta să dă orânduială și tocmală la toată fapta omenească și la fieștecare alt lucru, aceasta este aceia: care alege binele dela rău, și noaptea din zi și clătire dela liniște, cu aceasta cheverniseșc împărații și domnii împărățiile, țerile și răpublicile, cu aciasta arhistragii pun oștile la orânduială (și într'un cuvânt) mai că toate lucrurile câte sânt în lume.

Deci la aceasta întru întâiul loc vi se cade vouă să puneți silință de avă învăța, căci aceasta să poate face, dar altele fără de aceasta nu să pot.

Că eu sânt al vostru cel de bine voitriu,

Spre al vostru folos.

Smeritul între Arhierei.

AMFILOHIE HOTINIUL.

Această *predoslavie* cuprinde 4 fețe și șapte rânduri din fața a 5-a (nenumerate). Urmează îndată: „Scară de toate ce să află întru această cârtică“, pe 2 fețe tot nenumerate. Cartea cuprinde 168 de pagini, pe 18 jum.x22 jum. c.m. Ultimile trei pagini au paginația greșită (155, 154, 519 (în loc de 165, 166, 167)); iar pagina dela urmă este nenumerotată.

Cartea este împărțită în 18 capitole, cu întrebări și răspunsuri. De pildă: Cap. I. In(trebare): Ce lucru este aritmetica?

R(ăspuns): Aritmetica este un meșteșug de a pune numerile în orânduială, penruca să se poată cunoaște socoteala lor, și este o parte a Matematicii.

I. Pece limbă să numește Aritmetică?

R. Grecește (Aritmetichi), că în limba noastră nu zice altă fără decât meșteșugul numărării, au învățatura numărului.

I. De câte feluri este aritmetichi, ori această învățătură?

R. De două feluri, una care se face cu socotința gândirii, și alta cu lucrare.

Cap. I sfârșește cu un tablou pe două coloane (care cuprinde o față și jumătate), în care sunt puse față în față cifrele arabe (cum scrim noi azi) și literile cirilice (cum se scriau numerile atunci) dela 1--1.000.000. O mie de mii.

Cap. II se intitulează: *Pentru izvodirea figurilor.*

I: Cine izvodi figurile acestea și au fost tocmitoriu aritmeticii?

R. Multe sânt gândurile unora și a altora; iară nici unii nu vin

la dreapta stîlnță, căci unii zic Haldell, alții Evreii, alții Finicii, pentru casă albă ușurință intru a lor neguțtorii, căci le obicinue mai mult decăt alții. Alții adeverească cum că ar fi arăpești, pentru chipul scrisorilor despre dreapta spre stînga. Dar fie de cine să fie, noi avem a da mulțămîta ca de un lucru folositoru spre trebuința noastră".

Cap. III. *Pentru număr și numărare.*

I: Ce va să zică numărare?

R. Nu va să zică altă fără decăt as ști cineva soma lucrurilor sale.

I: Dar numărul ce este?

R. Numărul este o adunătură de unime, ori de lucruri adunate.

I: De câte feluri este numărul?

R. De trei feluri. Număr curat (1--9); număr incheiet (10, 20, 30--90) și număr însoțit (11, 12, 13--19).

I: Câte sînt părțile aritmeticii?

R. Cinci: Numărare, somare, tragere, înmulțire și împărțire. Dă apoi exemple de numărare dela unități și până la sute de mii și dilioane, asezând numerile în diferite poziții.

Cap. IV. *Despre somare.*

I: Ce este somare?

R. Nu va să zică altă fără de cât unire ori strângere într'un loc multe părți de numere intru o singură parte. Dă apoi exemple de adunare cu numere simple; apoi cu lei, bani, parale și incheie cu „incredințarea somării" sau proba adunării.

Cap. V. *Pentru tragere* sau scădere, cu „incredințarea tragerii", pentru a cărei înțelegere dă mai multe „inchipuiri" sau exemple, explicându-le deslușit.

Cap. VI. *Pentru înmulțire*. Mai întâi arată ce va să zică înmulțirea și cum se face; apoi face „tabla pitagorică", explicând-o, dă mai multe exemple și incheind cu „incredințarea înmulțirii", dând iarăși mai multe exemple.

Cap. VII. *Pentru împărțire*. Cătul se numea număr „petrecătoriu ori cuprinzătoriu" și se așeza sub împărțitor. „Incredințările împărțirilor" se făceau „cu înmulțire împărțitorul cu numărul petrecătoriu". Dă mai multe exemple. (Semnele celor patru operații de azi, nu se văd, se vede că nu erau în uz pe atunci).

Cap. VIII. „Pentru numere rămasă ori rămășiță" se vorbește de fracții ordinare, care se așezau ca și acum, cu „numărătoriu și numinătoriu". Lucrările cele mai trebuincioase sunt trei: „schimbare, întoarcere și prețuire.

Cap. IX. *Pentru schimbarea rămășițelor* și cap. 10--14, cuprind operațiuni cu fracții ordinare și zecimale, cu multe exemple din care se văd măsurile care se întrebuițau: cântarul, oca, litra, dramu, apoi coți, rupi și grefuri, apoi stofe scumpe de „brocat" și „tabac de Ispania de cel bun", care se vindea cu „12 lei oca".

Cap. XV. *Pentru rânduiala de trei* adică regula de trei aceia care „dela trei numere știute iese și altul neștiut", care încă și de aur fiind una din cele mai icusite orânduile aritmeticești". Orânduiala „de trei dreptă" mai are o formă care se cheamă „întoarsă" și „o dogmă care se cheamă orânduiala înmulțitoare". Cu aceasta se ocupă cap. 16.

Cap. XVII. *Pentru orânduiala tovărășii neguțtorești* se ocupă cu regula asociației sau a „tovărășiei neguțtorești" și incredințarea ei, cu exemple deslușite „pentru priceperea ucenicilor", zicând uneori: „dar eu îți voi arăta una metodă mai ușoară".

Cap. XVIII. *Pentru aritmetica geometrii* sau „măsurarea pământului", arată mai întâi „măsurile care se obișnuesc în geometria practică", izvodite de către „Cozmometrii adevcă: măsurătorii lumii, care ei le-au izvodit și le-au dat și oarecare nume și semne". El arată că „începutul de toate măsurile este un grăunț de orz, numindusă linie plină". 4 de aceste linii au grăunțe, fac un deget. 4 degete fac un lat de mână, cu trei laturi de mână au 12 degete fac un picior, că noi numim o palmă domnească. Cu 6 de aceste picioare au palme fac pasu geometric".

Vorbește apoi de stadie sau versta rusească (125 pași). Mila italicească. (1.000 de pași ori 8 stadii); leghea (4.000 pași ori 32 stadii); mila nemțească (5.000 de pași ori 40 de stadii).

Mai arată că „picioru parijului“ nu se potrivește nici cu palma domnească din Moldova, nici cu piciorul cel vechi al Romii, fiind mai mare și multă gălcevere făcură geometrii și astronomii pentru această adăogire, incurcându-să întru măsurile meridianului“.

Vorbește apoi de „pontu“ geometriei; de liniile: „dreaptă, o sfoară întinsă între două cue“; „strâmbă sau călcată; boltită, scăfată, apoi de unghiu sau angolu, unde se împreună două linii la vârș, triangolu se împreună trei linii. Angolu este „ascuțit, tâmpit și isocile“. Se ocupă apoi de patruleze scfadrile, care sunt: Cfădratu întocma, cfădratul lung, rombu, romboide. Figurile nu sunt făcute cu linii ca azi, ci cu cercelețe mici, așezate în figuri geometrice. Arată apoi cum se ridică la patrat și cum se scoate rădăcina pătrată și cea cubică. Trece la aflarea suprafețelor, „pentru somele despre fața figurii scalenului și a optusului au tâmpit“. (cap. 4); iar în ultimul capitol (5), tratează „pentru măsurile care să fac într'un vas, de câte ocă sau vedre să fie“, dând exemple de cotitul vaselor, așa de necesară în practica vieții. După ce dă câteva exemple de cum se face cotitul vaselor, încheie capitolul cu următoarea afirmare pusă în formă de întrebare și răspunsul ei.

I: Eu mă minunez cum au găsit omul atâtea meșteșuguri, întâi acesta de a da cu un băț în apă și a ști măsura apii, că este un lucru vrednic de minune.

R. Aceasta a se minuna, nu este alta de cât lucru neștiinței; căci deți vei aduce aminte de ceia ce s'au zis în predoslovie de această cârticică, pe lesne vei cunoaște că Dumnezeu din început au dat omului pricepere, de a închipui cum se formează și sfârșește prin afirmare că răbojul ar fi de origină romană, căci și Romanii cei vechi se slujeau de el, cu însemnare de puțin lucru în osebite de a elinilor „cu niște creștături cu însemnări pe niște bețișoare, că însă și la noi tot se ține pomenire și mai mult între păcurari (ciobani), deși fac a lor semni pe niște lemnișoare numindule“.

La sfârșit se arată: „Purtătoriu de grija tipografiei fiind ieromonahul Kîr Inochente duhovnic și eclesiar sfintei mitropolii.

Diacon Teodor și Ioan asezători slovilori“.

II. LUCRĂRI RAMASE ÎN MANUSCRIS.

1). GRAMATICA.

dela învățătura fizicii, scoasă de pre limba italienească pre limba moldovenească, întru care se cuprinde tot ceia ce omul voesce a sci și a învăța în ceri și pre pământ din lucrurile cele mai cunoscute și mai trebuincioase. Anul 1796, April 10.

Pe verso titlului, începe o predoslovie (f. 1-2 nenumerotate), din care iese în relief marea dragoste pentru patrie, pe care autorul voește a o însufla cetitorilor.

Iată acea predoslovie: „Iubite cetitor.

„Toți dascalii și învățătorii zic și scriu, că orecare nu poartă griji să aibă iubire și dragoste cătră patria sa, adecă pentru țara și pământul și limba în care s'au născut păcătuește întocma ca și cel ce trece cinstea părinților săi. După cum zice Tițeron și Ulysă cel pre înțelept și Ovidio cel minunat, nu sciu cu ce dulceață să hrănesc, cei ce nu pomenesc de patria sa și altele“.

Deci și eu pentru datoriă aceasta vrând a fi oareș-ce mul-

țămitoarea, și ne având alta cu ce să mă arăt, am pus puțină osteneală cu toată prostia me de am talmăcit, această cârticică numită gramativa învățăturilor fizicii de pe limba italicenească pe limba moldovenească, care *socotesc a fi de folos, celor întâi tineri învățători, ce călătoresc pe drumul învățăturilor*, apoi că zăbovindu-se mai întâi, cu cetire, au (2) și cu învățătura la aceasta, vor ave multă cunoștință încă și știință și dimpreună ușurință și înțelegerea vorbilor celor ce-i învață, fiind că întru adâncimea învățăturilor sunt multi cuvinte și talmăciri, cu greu a se deprinde, și a se înțelege, dintru întâi, că alti cuvinti sint dintru întâi obicnuite prin învățături a să scri și a se înțelege puterea lor pe limba streină, fiind foarte cu greu altor limbi, cari n'au cuvinte în destul, ca să poată de odată a zice șia cunoaște tâlcul și puterea aceluiași cuvânt. După cum și noi aice multi cuvinte grecești și latinesci leam pus însuși acelea, *ca să nu stricăm simțirea lor*, dându-le numai din puterea vocabulariului, adică din cartea care tâlcuește, cu aceeași limbă, cuvântul oareșcare simțire de cunoștința lor, cu multi cuvinti și întru același loc, unde sau scris, și iar și le zic celor ce voesc a să învața dela alții apucând oarșce zugrăvală, de cunoștință, din cârticica aceasta ii cu grabă or înțelege, pre cei ce li vorbesc, cum pentru învățături, așidere și pentru cuvinte, lăsându-i cu pace întru linișcea lor, a se învăța; iară pre cei ce vor lua sama tâlcuirii mele, ii rog să nu prindă îndată în ponoslu pentru nedreapta me talmăcire dar să îndreptează“.

Urmează: „Scara de tot ce se află în cartea aceasta“ (f. 3--5 ne numerotate); apoi un capitol despre filosofie și știință, în general, intitulat: „Gramatica învățăturilor fizicești de toate lucrurile cele ce sânt mai cunoscute și mai obicnuite răzămăte asupra încredințarilor“. (f. 1--19).

După acest capitol se încep cele patru părți ale cărții și anume:

I). „Gramatica dela învățătura fizicii *partea dintâi*. Pentru *somalogie* și pentru apropierile dela materie, pentru feliurile alese a trupurilor cu îndreptări dela fire. Pentru fire de obșce și pentru apropierile trupurilor firești (f. 19--46). Partea aceasta are 11 capitole.

II. „Gramatica dela învățătura fizicii *partea al doilea*. Pentru *cosmoghie*, care cuprinde o vedere de obsce pentru toată lumea mai întâi, pentru soare, pentru lună, pentru planete, pentru cometi au steli cu coadă, pentru stelile statornice au întărite“ (f. 46--67). Are 6 capitole.

III. „Gramatica dela învățătura fizică *partea al trileea*. Pentru *aerologhie* și mai întâi pentru atmosfera ori pentru aer, pentru vânturi, pentru meteore, pentru ivirile cerești“, vezi f. 67--88). Are 4 capitole.

IV. „Gramatica dela învățătura fizicii *partea a patra*, pentru *gheologhie*“ (f. 88--185). Partea aceasta are 5 capitole.

Reproduc un pasaj din această traducere, spre a înțelege cetitorul, cam cum a putut fi tradusă:

„Pentru sunet. Să luăm sama acum la firea și apropierea sunetului de vreme că simțirea de toți curiozii zic că și aceasta esti o parte îndestulată dela firi, spre o trebuincioasă socotință. Sunetul esti o pornire de valuri de a aerii, făcându-să dela oarecare clătire de urlet, că lovirea pricinuește în părțile de un trup, acești valuri ori lovituri din aerii viind a lovi asupra timpanului dela urechile noastre cu ajutorul nervilor poartă la spiritele noastre această simțire. Și pentrucă un singur și același sunet esti înțeles de mulți oameni carele se găesc în osebite locuri, esti la scuturare și cutremurul, date dela lovire de oarecare trupuri care să închide, ca întru o sferă împrejurul trupului, că esti ca un chedru și câți se vor întâmpla într'această sferă, toți într'un chip vor auzi sunetul de acea lovire“ (f. 32).1).

Manuscrisul acesta se găsește în biblioteca muzeului Academiei spirituale din Kiev, sub Nr. 751. După o notiță de pe el, scrisă rusește, se adeverește că el a fost trimis acolo, de cineva din Basarabia; fapt care de altfel, s'a petrecut și cu alte manuscrise din Basarabia, spre o mai bună păstrare 2). D. Ciobanu precizează că, însuși bibliotecarul Academiei, *Crilovschi*, i-a declarat că manuscrisul a fost dăruit bibliotecii de către *E. Mihalevici*, basarabean de origină, fost profesor al seminarului teologic din Chișinău. Manuscrisul este în formă de caiet și are 5 plus 185 de file, mărimea 20jum. x 152 jum. c.m. Scrisul destul de frumos. Nu ni se arată nici numele autorului, nici al traducătorului sau alcătuitorului. Toți însă, care s'au ocupat cu studiul lui, și-au dat părerea că este o lucrare tot a lui Amfilohie: a). După asemănările de *titlu, formă și limbă* cu celelalte lucrări ale lui; b). Din „predoslovie“ se vede că, și această operă a fost făcută „tot spre folosul tinerilor cari călătoresc pe calea învățăturilor“, ca și „gramatica Teologhicească“; c). Data manuscrisului: „1796, Apr. 10“, este tocmai la un an după ieșirea de sub presă a celorlalte 3 opere ale lui, de mai nainte. Această fizică însă nu s'a putut tipări, din felurite împrejurări. d). Era „scoasă“ tot din italieneste, ca și celelalte „lucrări de știință“ ale lui Amfilohie; iar, pe acea vreme, Amfilohie era *unicul* care știa italieneste bine și ținuse, cum se vede, ca să adauge și o carte de „fizică“, pe lângă cea de geografie și de matematică, spre complectarea studiilor. Dacă s'a predat, ca manuscris, în școlile de pe atunci, este probabil. Nu avem însă dovezi sigure. În tot cazul, trebuie să înțelegem că nu s'a ostenit el în zadar, și numai nevoia unei asemenea cărți l-a silit ca să o traducă, el, vestitul autor de cărți didactice.

2). „A toată lumea călătorie sau înștiințare de lume ce

1) Etienne Ciobanu: *La continuité roumaine dans la Bessarabie, annexe de 1812*, par la Russie. Extrait du *Bulletin de la Section Historique de l'Académie roumaine*, Bucarest. 1920, p. 13. După studiul aceluiași: *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă. Chișinău*. 1923. p. 24--28. Comp. de același: *I Biserici vechi din Basarabia și II Din bibliotecile rusești*. Chișinău, 1924, p. 80--81.

2) St. Berechet în rev.: *Biserica Ortodoxă Română pe 1925*, p. 736. Comp. N. Iorga: *Neamul Românesc Literar*. V, Nr. 41-42, 1912, pagina 642--646.

vechi ce nod, adică istorie de toate pământurile ce sunt până acum știute la 4 părți ale lumii date în limba franțuzească de abatele I. Beleport. S'au tălmăcit pe limba rusească în Sanct Petersburg la let 1780 s'au scos pe românească limba la let 1785... în Iași“.

Și acest manuscris este al lui Amfilohie: a). Din asemănările de tilu și limbă; b). Traducătorul știa rusește, din care limbă probabil l-a „scos pe româneasca limbă“; c). Corespunde cu data tălmăcirii celorlalte opere ale sale; d). Are cunoștinți de geografie și e) Iubește cultura apuseană, o urmărește și se silește a o transplanta și în școlile din Moldova. Nu-și spune numele său și nici al tălmăcitorului din franțuzește în rusește, ca și la „gramatica dela învățătura fizicii 1).

III. *Lucrări atribuite lui Amfilohie*. B. P. Hajdău mărturisește că „Amfilohie, mai lăsase, în manuscris, o istorie a Moldovei, intitulată λόγοι και έργα cuvine și fapte, scrisă în 1752 și care se păstra într'o vreme la protoiereul Rodostat, în ținutul Hotinului, unde a văzut-o părintele meu“. Despre acest manuscris nu știm nimic mai mult decât ceea ce scrie Hajdău 2). Am văzut însă că Amfilohie, la sfârșitul cărții sale: *De obștie geografie...* dă și o listă a Domnilor Moldovei, începând cu Dragoș-Vodă și terminând cu Alexandru Calimah (1795-1799), din vremea lui. Este posibil că a încercat să scrie și *aparte*, o istorie a Moldovei, care ar fi fost acest manuscris, despre a cărui soartă nu se mai știe nimic. Autoritatea de istoric-critic a marelui învățat Hajdău și faptul că el mărturisește, fără ezitare, că a văzut-o în cutare loc, dând și anul când a fost scris, adeverește exactitatea lucrului.

Insemnătatea culturală a operelor lui Amfilohie. Este de netăgăduit că lucrările episcopului Amfilohie au avut o însemnătate considerabilă, din punctul de vedere al răspândirii culturii în masele poporului. Pentru a ne da seamă de aceasta, este nevoie a ne aduce aminte de starea învățământului, din acele vremi. Afară de școlile mănăstirești și de pe lângă mitropolii și episcopii, precum și de acele conduse de clerici și dascăli, unde se predau *ceaslovul*, *psaltirea* și ceva *cântări*, erau școlile grecești, numite pompos *Academii*, unde se învățau limbile: slavonă și grecească. În aceste școli, principalul era gramatica grecească, din care li se dădeau școlarilor să învețe, multe numiri, reguli și mulțime de cuvinte, îngreuiind mintea ucenicilor și poruncindu-le ca numai cele date să le citească și să le învețe, ca *papagalul* pe derost, nimic, știind sau înțelegând, din cele ce învățau, din care pricină, stăteau ucenicii

1). D. St. Berechet zice că: „Asupra acestui manuscris d. N. Iorga a vorbit în 19 Ianuarie 1919, la Academia Română“, demonstrând că este al lui Amfilohie, pe anumite motive. Noi cercetând la Academia Română, am constatat că la acea dată nu s'a ținut ședință. Se vede că data este greșită. Vezi revista: *Biserica Ortodoxă Română*. 1925, pag. 736.

2). Revista *Lumina*, Iași, 1863, t. III, p. 58 sqq.

câte 10--12 ani, îmbătrâneau învățând gramatica, fără să știe ceva. Căci ce voești? „Reguli peste reguli, cu excepții peste excepții, și cu excepții la excepții, cu note și excepții erudite, la reguli și la excepții; până la seaca reproducere servilă a cuvintelor, în frânturi de fraze, pulverizate și dezorganizate; apoi știința gramaticală, nesfârșită și nebiruită gramatică și iar gramatică“. Era peste puțință de învățat și ținut minte; iar dacă ucenicii nu știau, *bătaie la falangă*, din care pricină școlarii prinseseră oroare de școală.

Cea întâi minte luminată, care ridică glasul împotriva *chipului de paradosire* a dascălilor greci, care *tămpea mintea ucenicilor* și le *strica judecata* a fost mitropolitul Iacov Stamate, care propune domnitorului Mihail Șuțu, printr'o *anafora*, ca de aici înainte, să se procedadă astfel: După ce va învăța copilul *oareș-ce gramatică*, i se va paradosi mitiile lui Esop, *nerică dialoghie*, stratigmata lui Polien și câte altele sunt ca acestea, *ușoare și folositoare* începătorilor ucenici, către care *pogorîndu-se oareșcum dascălii și făcându-se și ei ca dânșii începători*, metahiresc mințile ucenicilor, *ca niște trepte* și așa merg înainte, *dela cele știute și-i învață pe cele neștiute*; iar pe cei *nedomiriți*, să-i întâmpine, cu *răbdare și liniștitul* răspuns al învățaturii. Și, în sfârșit, când vor ajunge la cele mai mari *matimi*, atunci dascălul, ce este împodobit cu toată învățătura... nu va mai îndemna pe ucenici, *să învețe derost*, cu anii, clasuri, sizighii și câte altele ca acestea, *technologhicești bârfeți*.... Iată dar, cum acest mare mitropolit, pune bazele *pedagogiei moderne*, de a se *pogori dascălul la mintea școlarilor*, de a le preda învățăturile, *ca pe niște trepte, dela cele știute la cele neștiute, dela cele de aproape la cele mai îndepărtate* 1). Și ce se întâmplă atunci? Se întâmplă acel proces psihologic, că din ciocnirea între curentul vechi *slavon*, gârbovit și îmbătrânit și între cel *grecesc*, de curând sosit în țară, iese la suprafață, ca soarele în zorile dimineții, un al treilea curent, *curentul românesc*, care cu geniul său firesc, sparge învelișurile exotice ale spiritului străin și apare la lumina soarelui ca roua dimineții pe firul de iarbă verde.

Engel și Wolf ne spun, că *Amfilohie* era *cel mai de aproape lucrător* al mitropolitului Iacov II Stamati 2). Mărturia lui Wolf, cu deosebire --- care fusese medicul de casă al acestui din urmă ierah, încă de pe când era episcop al Hușilor (1782-1792) --- este mai pre sus de orice îndoială. Mitropolitul Iacov Sta-

1). Vezi raportul celebru al mitropolitului Iacov Stamati către domnitorul Mihail Șuțu la V. A. Urechia: *Istoria Românilor*, tom. V (al III-lea al seriei 1786-1800), București 1893, p. 522. Comp. Econ. V. Pocitan, *Metoda de predare a religiunii în școlile secundare*. București, 1913, p. 11 și următoarele.

2). Engel, *Geschichte der Moldau und Walachey*. Halle, 1804, I, p. 136. Andreas Wolf: *Beiträge zu einer Statistisch-historischen Beschreibung der Fürstenthums Moldau*. Hermanstadt, 1805, p. 6, 284 și urm.

mate pusese *bazele metodei de predare* a învățăturilor în școli. Tovarășul său de lucru, Amfilohie vine și *pune în aplicare* principiile pedagogice ale mitropolitului, prin *cărțile sale didactice*. Mai mult, completează și extinde aceste principii la toate obiectele de învățământ. Cărți bisericești, fuseseră traduse și prelucrate și mai înainte, pentru nevoile școalelor bisericești și pentru popor, care, setos de veacuri, de astfel de hrană duhovnicească, le gustă, cu multă râvnă înțelesul și le păstrează, în deosebită cinste, ca pe niște odoare de mare preț. Se simțea însă mare lipsă de cărți de *știință lumească* și în această direcțiune își concentrează Amfilohie toată activitatea sa. Aceasta însă era tot în vederile mitropolitului Iacov, care stăruise ca să se introducă în școli *epistimurile*. Intr'adevăr, în cap. 4 al anaforei către Domnitor., amintită mai sus, Iacov zice: *O Academie fără epistimuri este ca o casă fără ferești și școala unde geometria nu ar ocupa un loc deosebit, nici nu se poate numi școală*, după dreptate.

Matematica este o învățătură dumnezeiască ¹⁾. Platon numea pe *Dumnezeu, veșnic geometru*, iar în cap. VI, cu privire la *dascălul de geometrie practică*, zice: Pe cei fără meșteșug numai pământu'i hrănește; mai vârtos pe cei mai mulți ai Moldovei pământeni, din care pricină răsar multe *sfezi și judecăți*, din pricina *hotarelor moșurilor*. Urmează dar că, *dacă n'ar fi descoperit Egiptenii mai înainte Geometria, trebuiau s'o afle Dacii*, ca să hotărască, după rânduială, pământurile lor. Pe *dascălul de geometrie practică*, francezii îl numesc *inginer*, care dascăl trebuie să se așeze în Academie, paradosind epistimia aceasta, în limba *franțuzească*, „până când cei ce vor învăța-o să o iee pe limba lor“.

Tocmai aceste principii le aplică Amfilohie, în cărțile sale și anume: *Geografia* o începe cu *Turcia*, din care făceau parte *Țările Române* și apoi merge la alte state (dela cele mai apropiate la cele mai depărtate). La urma ei, așează și o listă a Domnilor Moldovei (ca să poată dascălul a se referi și la domniile altor țări). În *Aritmetică*, începe dela operațiile cele mai simple, la cele mai complexe. La *Geometrie*, vorbește de *palma domnească* cunoscută Moldovenilor și apoi de *piciorul* Parizului care s'a mărit mai cu două degete ca al Romei; iar despre

1). Iacov era de părere însă, că *epistimurile* trebuiesc să se învețe în *grecește*, convins fiind că nicio limbă nu este așa de potrivită, în paradosirea lor ca aceasta. *Cicero* însuși, zice: „*Zeus* de ar fi vrut să vorbească, nu ar fi vorbit a (1) mintirea decât numai cum a scris Platon“; iar altul zice: „*Insuși firea* de va vorbi cândva ca să arate acele ce se lucrează într'însa, n'ar vorbi în altă limbă, decât în cea elinească. De aceia dascălul de epistimuri trebuie să fie Elin“.

Dascălul de limba *latinească* este iarăși absolut trebuitor: a) Pentru *îndreptarea și împodobirea* limbei moldovenești și b) pentru *paradosirea pravilelor*, căci cum zice adâncul Montesquieux, toate cele ce sunt au privile: *Dumnezeirea* are privilele sale; *lumea* aceasta materialnică are privilele sale; *mințile* cele peste omenire au privilele lor; *dobitoacele* necuvântătoare au privilele lor și *omul* are privilele sale, pe care și *suflet al politici*, le numește dumnezeescul Platon. (Cap. 5).

palma domnească a Moldovei care, cu piciorul Romei vechi „vine tocma“, se miră scriind: „că este o minune, cum s'a păzit într'o țară, o măsură atât de veche, potrivindu-se cu măsurile lui Vespasian împărat“ (dela cele știute, la cele neștiute). In prefața cărții de *fizică*, ca și în toate locurile unde-i vine bine, presoară și dragostea de țară, neam și lege (patriotism).

Din cele expuse mai sus scoatem următoarele adevăruri:

I. *Biserica* ne-a dat *primele școli* și cea dintâi *literatură*.

Scoala românească s'a născut la umbra bisericii, în tinda ei. Făuritorii ei au fost *dascălii*, *preoții* și *călugării* din mânăstiri. *Limba românească* în forma ei aleasă și frumoasă, tot în mânăstiri s'a închegat. In *tiparnițele* mânăstirești se tipăreau nu numai cărțile bisericești, ci și cele *profane*; iar cei dintâi „diortositori“ (purtători de grija tipografiilor) și „așezători de slove“, au fost ieromonahii și ierodiaconii sau simpli călugări. Tot aici s'a născut și s'a păstrat *arta*), cu toate ramurile ei, precum și *literatura*, cu care astăzi ne mândrim, admirând frumusețea ei.

II. Dela ierarhii țării, începând cu *Iacov II Stamate în Moldova*, se introduc în școale, *metodele de predare* pe baze pedagogice, nu numai pentru *științele religioase*, ci și pentru *toate celelalte ramuri de învățământ*.

III. *Amfilochie Hotiniul*, alcătuește *primele cărți didactice*, după principiile pedagogice, arătate de mitropolitul Iacov Stamate, având de normă *manualele* celor mai distinși dascăli din Apus. Ele s'au introdus în școale, mai întâi în *manuscris* și apoi au fost o parte *tipărite*, de către mitropolitul *Iacov Stamate*, fiind de mare nevoie pentru școale, în acele vremi. Iată dar care a fost *rolul Bisericii și al slujitorilor ei*, în trecutul neamului nostru. Iată ce a lucrat *Amfilohie Hotiniul*.

BIBLIOGRAFIE.

1. Engel, *Geschichte der Moldau und Walachey*. Halle. 1804.
2. Dr. Andreas Wolf, *Beiträge zu einer statistische-historischen Beschreibung des Fürstenthums Moldau*. Hermanstadt, 1805. Părți din această carte sunt traduse românește de *Tudor Pamfile*, sub titlul: „Pagini vechi din vieța moldovenească“. Chișinău, 1919.
3. Postelnicul Manolache Drăghiciu: *Istoria Moldovei pe timp de 500 ani*. Iași, 1857.
4. B. P. Hăjdău, *Revista „Lumina“*. Iași, 1863.
5. Wickenhauser, *Mark Hotin in Bucowiner Hauskalender*. 1868.
6. Melchisedek, *Chronica Hușilor și a episcopiei cu asemenea numire, după documentele Episcopiei și alte monumente ale Țerei*. II. Apendice, Bucuresci, 1869.
7. Idem: *Cronica Romanului și a Episcopiei de Roman*. II. Bucuresci, 1874.
8. Al. Papadopol-Calimach, „*Amfilohie Hotiniul*“ în: *Revista pentru istorie, arheologie și fiziologie a lui Gr. Tocilescu*. III, vol. I, București, 1885.
9. C. Erbiceanu, *Istoria mitropoliei Moldovei și Sucevei*. București 1888.
10. Avksentii Stadničkii, *Amfilohii episcop Hotinskii* (rusește). Kișinevă, 1891.

11. V. A. Ureche, *Istoria școalelor*. I. București, 1892.
12. N. Iorga, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea*, vol. II. București, 1901.
13. Idem, *Studii și documente, cu privire la Istoria Românilor*. I și V, VI și VII. București, 1903 și 1904.
14. Dim Dan, *Mândstirea și comuna Putna*. București, 1903.
15. N. Mazere, *Geografia în școlile noastre*, în rev. „Cultura română”. Iași. 1904.
16. N. Iorga, *Neamul românesc în Basarabia*. București, 1905.
17. Idem, *Contribuții la istoria învățământului în țară și în străinătate (1780-1830)*. București, 1906.
18. D. Onciu, *Dim istoria României*. București, 1906.
19. N. Iorga, *Contribuții la istoria literaturii române în veacul al XVIII și al XIX*. București, 1906.
20. Idem, *Istoria Bisericii Românești*. I-II. Vălenii-de-Munte, 1908-909.
21. I. Bianu și Nerva Hodoș, *Bibliografia românească veche*, II. București, 1910.
22. N. Iorga, *Ceva despre ocupațiunea austriacă în anii 1789-1791*. București, 1911.
23. D. Dan, *Cronica episcopiei de Rădăuți*. Viena, 1912.
24. Al. Lapedatu, *Monumentele noastre istorice, în lecturi ilustrate*. București, 1914.
25. Econ. Vasile Pocitan, *Biserica românească din Basarabia*. București, 1914.
26. N. Iorga, *Ceva mai mult despre viața noastră culturală și literară în secolul al XVII-lea*, în: *Anal. Acad. Române*, seria II, tom. XXXVIII. Mem. istorice. București, 1916.
27. Pr. C. Bobulescu, *Schitul Zagavia*, în revista: „Miron Costin”. VII. Chișinău, 1919.
28. Petre V. Haneș, *Scritorii Basarabeni*. București, 1920.
29. Tudor Pamfile, *Ținutul Hotinului la 1817 (cu o hartă după aceea a lui Alexis Nour)*. Chișinău, 1920.
30. St. Ciobanu, *La continuité roumaine dans la Bessarabie annexée en 1812 par la Russie*, în: *Bulletin de la section historique (de l'Académie)*. Bucarest, 1920.
31. St. Berechet, *Documente slave de prin arhivele ruse*. I. București, 1920.
32. N. Iorga, *Nichifor Theotokis și Moldova* în: rev. istorică. București, VII, 1921.
33. *Anuarul eparhiei Chișinăului și Hotinului (Basarabia)*. Chișinău, 1922.
34. Justin St. Frățiman, *Studiu contributiv la Istoricul mitropoliei Proilaviei (Brăila)*. Chișinău, 1923.
35. I. Nistor, *Istoria Basarabiei*. Cernăuți, 1923.
36. St. Ciobanu, *Cultura românească în Basarabia sub stăpânirea rusă*. Chișinău, 1923.
37. *Episcopia Hotinului*. Anuarul eparhiei (cel întâi). 1925.
38. St. Berechet, *Episcopia Hotinului* în revista: *Biserica Ortodoxă Română*. București, 1925.
39. Idem, *Activitatea literară a episcopului de Hotin „Amfilohie”*, în revista: *Biserica Ortodoxă Română*. București, 1925.
40. Ierodiacon Dr. Laurențiu Busuicoc, *Scurtă privire istorică asupra trecutului episcopiei Hotinului*, în: *Episcopia Hotinului*. Chișinău, 1925.
41. *Episcopia Hotinului*. Buletinul eparhial al acestei episcopii, dela 1925 încoace. București, 1925.
42. Econ. V. Ursăcescu, *Aritmetica Vlădicăi Amfilohie din anul 1925*, în revista *Biserica Ortodoxă Română*. București 1926.
43. N. Iorga, *Istoria învățământului românesc*. București, 1928.
44. T. G. Bulat, *Basarabia după Gr. Ureche*, în: *Arhivele Basarabiei*, Chișinău, 1929.
45. Idem, *Biserica Armeană din Hotin*, în: *Arhivele Basarabiei*. Chișinău, 1929.

46. Ioan A. Băcilă, în: *Arhivele Basarabiei*. I. Chișinău, 1929.
 47. C. N. Tomescu, *Înființarea eparhiei Chișinăului și Hotinului*, în: *Arhivele Basarabiei*. Chișinău, 1929.
 48. Idem, *Știri despre Biserica Principatelor Române la 1808*, în: *Arhivele Basarabiei*. Chișinău, 1930.
 49. Dr. Simeon Reli, *Raiua Hotinului în timpul ocupației asturice și legăturile ei bisericești cu eparhiepiscopia Bucovinei*. Cernăuți 1930.
 50. P. S. S. Visarion al Hotinului: Diferite acte și documente în revista „*Arhivele Basarabiei*”. Chișinău, 1929—1932.
 51. Ec. Dr. I. Simionescu: Documente relative la schitul Zagavei, în: *Biserica Ortodoxă Română*“, pe 1931.

† Arhiereul Dr. VENIAMIN POCITAN BĂRLĂDEANU,
 Vicarul Sf. Episcopii a Hușilor

SCHITUL „FUNDUL CĂȚINII“

Com. Cătina-Buzău 1).

I

În 1924, d. profesor N. A. Constantinescu, acum conferențiar universitar, iar pe atunci profesor la Seminarul „Kesarie“ din Buzău, întreprinzând o călătorie prin județul Buzău, pentru a studia felurite biserici și mănăstiri, a vizitat și comuna Cătina din acest județ, însoțit de d. Săndulescu Verna, acum student teolog, iar pe atunci școlar la Seminarul Buzău, care a desenat ce s'a părut mai interesant. Rezultatul cercetărilor d-sale a fost publicat în „Buletinul comisiunii monumentelor istorice“, din care apoi a extras și o mică broșură, de 16 pagini, intitulată: „Biserici și mănăstiri din județul Buzău“, (Ramuri, Craiova 1924) În vreo 3 pagini din această broșură, se ocupă și de schitul „Fundul Cătinii“; dar, în realitate, d. Constantinescu se ocupă de o veche biserică parohială, iar nicidecum de schit. Această greșală vrem s'o înlăturăm, în cele ce urmează.

Intr'adevăr. În Fundul Cătinii, a existat un schit, care a fost în floare prin sec. XVI, decăzând în sec. XVII, pentru a pieri definitiv în sec. XVIII. Poate că nici nu s'ar mai fi știut de urma lui 2), dacă n'ar fi posedat o moșie; această moșie însă nu era a schitului direct, ci era dată nepoților monahului Spiridon,

1) Aceste note s'ni alcătuite din 1930.

2) Nu se știe nimic despre alt schit care a existat în Cătina (la Gura Mlăcii), despre care, dacă s'ar găsi cineva să-și arate — cu aproximație — locul, nimeni n'ar putea să-și dea alte lămuriri, nerămânând nimic scris. Se crede însă că a fost un schit de călugărițe și s'ar explica astfel existența acestor două schituri: înainte, bătrânii, după ce-și căsătoreau copiii, se retrăgeau la mănăstire; de aceea trebuia să fie o mănăstire de monahi și una de maici. Și fiindcă se știe poziția, că în fundul Cătinii era schit de monahi, urma ca celalt să fie de maici.

posesorul ei, pentruca, din venitul acestei moșii, să se întrețină biserica și să se faca un praznic la hrămul bisericii: „Intrarea în Biserică”, iar ce prisosește să se împartă iarăși între nepoți. Dar cine erau acești nepoți ai monahului Spiridon?

Monahul Spiridon mai avea patru frați și o soră. Cei patru frați sunt cunoscuți sub numele de Râmbei. Cunoaștem deasemenea și numele a doi nepoți de soră ai lui Spiridon: Stoica și Mihail. Acestor doi nepoți, Spiridon le dăruiește $\frac{1}{5}$ din moșia sa, prin actul de danie dela „leat 7121 (1613), Dec. 25”, scris de „Le-pădatu Log făt, în scaunul cetății Târgoviște”³⁾. Acest act de danie a dat naștere la multe impricinări între nepoții de soră ai lui Spiridon și Râmbei, întrucât, traducându-se din greșală sau într’adins, $\frac{1}{5}$ cu $\frac{1}{4}$, s’a căutat prin răscoliri de acte și nenumarate jaabe, să se restabilească adevărul.

Poate că aveam și mai puține date asupra acestui schit, dacă nu se întâmpla aceasta.

Restul moșiei sale cam 600 pogoane, Spiridon îl lăsa, cum am spus, cu testament⁴⁾ bisericii indirect și nepoților direct, întrucât nepoții stăpânesc averea Bisericii și din venit, din micile dări ce sunt puse la pogon, se întreține Biserica⁵⁾. Așa se explică de ce vechea biserică parohială⁶⁾, identificată de d. Constantinescu cu schitul, a fost lăsată în părăsire: „nepoții” se hrăneau de pe moșie, dar uitaseră datoria lor față de Sf. Locaș.

Dupăce am văzut aceasta, să ne ocupăm puțin de locul Schitului.

Schitul se afla într’o fundătură — de unde și numele său: Fundul Cătinii — mai sus de vechea biserică parohială⁷⁾. Ia vreo 300 m peste Izvorul Mănăstirii⁸⁾.

Din schit nu mai există nimic, Abia se mai cunoaște locul Sf. Prestol: o mică ridicătură de pământ, pe care s’a sădit un prun. Un mic isvor ce trecea pela spatele schitului, adâncindu-se, a dat la viață oseminte, desigur ale călugărilor înmormântați împrejurul acestei biserici.

O depresune, cu surgerea spre Izvorul Mănăstirii, arată locul unde a fost heleșteul schitului, care serviă să mâte și moara schitului, ce se afla puțin mai jos, unde apa, din heleșteu, cădea în isvorul Mănăstirii⁹⁾.

3) Să se vadă copia după acest act în: apendice.

4) Acest testament (poate fiindcă n’a fost executat în spiritul său) nu l-am putut obține. Cine l are îl ascunde, ca să nu mai producă nemulțumiri.

5) Testamentul prevedea să se cheltuiască cu praznicul dela „Intrarea în Biserică” hrămul Bisericii, 50 lei, iar restul să se împartă iarăși nepoților.

6) Trebuie știut că moșia (dupăce s’a nimicit Schitul) a trecut asupra vechii biserici parohiale, iar în urmă asupra celei noi, clădită la 1800. Din 1909, moșia s’a vândut definitiv „nepoților”, iar banii rezultați sunt depuși la o bancă.

7) Așa numim biserica studiată de d. Constantinescu, fiindcă dela 1880, există o altă biserică parohială, mai jos, decât aceea din Fundul Cătinii.

8) Așa se numește un isvor care trecea pe lângă Mănăstire (Schit).

9) Dealul monașilor le venia greu să coboare jos la apa Basca Chiojdului, care străbate Cătina; vales împădurită de jos până la Schit nu era străbătută decât de o cărare îngustă ce se astupă jos — la gârliă — cu un mărcine pus în curmezișul ei.

Pe o vâlcea, de forma unui găvan, la vreo 200 m. departe de locul schitului, o liveze tânăra, arată locul „stupinei”. Se spune că schitul era destul de bogat și numără destul monahi. Unii sunt pomeniți — pe lângă Spiridon — în pomelnicul bisericii vechi parohiale. Poate că bogăția Schitului a atras pe nepoții lui Spiridon Călugăru¹⁰⁾ să-și facă așezăminte gospodărești devreme împrejurul schitului¹¹⁾.

Din nenorocire însă, n'a rămas nimic scris, care să ne arate acesta mai de aproape. Dacă despre începuturile acestui schit nu avem date pozitive și nici chiar aproximative, despre sfârșitul lui am putea să ne facem o părere (aproximativă, desigur) după unele documente ce există. Schitul trebuie să fi fost în toată înflorirea sa prin sec. XVI, iar decadența sa începe odată cu moartea lui Spiridon Călugăru (prima jumăt. a sec. XVII). Din sec. XVII, nu mai avem știri despre el; dar în sec. XVIII, găsim unele știri, cari ne arată totodată, nu numai existența lui, ci și starea în care se află.

Astfel, într'o jalbă de pe la sfârșitul sec. XVIII, se spune că Râmbeli ceruseră să stăpânească ei partea schitului, dar „veliții boieri” au hotărât să se stăpânească de schit. În felul acesta însă, zic jăluitoarii (Râmbeli) „gâlcevurile și prigonirile dintre noi nu se mai precurmă, pentru că Schitul este de tot *dărăpănat*, încât pentru puțină vreme se va răpune și apoi după năravurile ce au¹²⁾ va intra în stăpânire la lucru ce nu au avut și pe noi ticăloșii să ne depărteze cu totul“..

Tot într'o jalbă dela sfârșitul sec. XVIII, se spune că „răposatul Părinte Mitropolit Cosma,¹³⁾ când se afla episcop la Buzeu, înțelegând cum că schitul acesta are această pârțică de moșie, le-au cerut să arate cartea de danie să o vază, și ei dându-o în mâna prea Sf. Sale, le-au oprit-o zicându-le că, decât să se mănânce moșia schitului de unii și de alții, mai bine va rându un călugăraș de va fi egumenaș la schit și va purtă și grija schitului, precum așa a și urmat¹⁴⁾“..

Cât va fi durat și această îngrijire a acestui „egumenaș”,

10) Așa este cunoscut în documente.

11) În documente se vorbește de un sat: Piatra, așezat jos pe vale, lângă o piatră mare ce face hotar între Prahova și Buzău și numită de cei din Cătina-Buzău „Piatra Rotării”, fiindcă dincolo de ea, în Prahova e satul Rotarea, iar de cei din Prahova „Piatra Corbului, fiindcă dincoace de ea, în Cătina-Buzău e satul Corbu. Acest sat, Piatra, se zice că s'a mutat de frica Tătarilor sau de „atracția schitului”, aici în Fundul Cătinii, unde se întemeie un sat mărișor. Poate că acest lucru să fi contribuit ca monahii să părăsească un schit ce fusese înconjurat de gospodăriile lumești și astfel să decadă schitul cu totul.

12) Celce locuiau în partea Schitului, căci Râmbeli locuiau în Prahova, întrucât această moșie se întinde și în Prahova, fiind la hotarul celor 2 județe: Buzău-Prahova:

13) Cosma a fost episcop la Buzău (1763-1787, apoi mitropolit al Ungro-vlahiei (1787-1792).

14) Copiile acestor jalbe se află la d. Dumitru Brătulescu — Rotarea com. Starchiojd, Prahova.

nu putem ști, dar întrucât locuitorii de aici au fost nevoiți (cum vom vedea) să-și clădească altă biserică și de oarece schitul era „dărăpănat”, credem că existența lui nu va fi trecut peste sec. XVIII sau, dacă a existat și în sec. XIX, a fost o simplă ruină, înghițită curând de vreme.

Din cărțile ce au aparținut schitului, nu posedăm decât un *Catavasier* manuscript¹⁵⁾, căruia îi lipsește și începutul și sfârșitul. Are vreo 70 file și este scris cu două colori: rugăciunile cu negru, iar regulele de țipic cu roșu¹⁶⁾.

Altă caracteristică a acestui manuscript este scrierea rugăciunilor în slavonește, iar a tipicului în românește, ceea ce presupune perioada de tranziție dela limba slavonă, spre introducerea limbii române în biserică, perioadă cuprinsă între 1650—1714; deci și acest manuscript datează cam din acest timp¹⁷⁾. Scrierea este cu caractere de tipar, încât dela prima vedere îți pare că e o tipăritură. Caligrafia foarte frumoasă și omogenă. Pe unele din filele acestui *Catavasier* se află unele notări: „Să se știe că am scris eu Minea Lo. f. ot Mitropolie”: „Să se știe că am scris eu logofătu Mitu ot popa Gheorghe” „Să se știe că acest *catavasier* e al Mitului”.

„Cetitu-l-am și-i al meu, Dimitrie”. Pe o filă scrie: „Daniil, Bojiu milostiu, arhiepiscop¹⁸⁾”.

Cam acestea s'ar putea spune despre schitul „Fundul Catinii”. Să spunem acum câteva cuvinte și despre biserica veche parohială.

I. FRĂSINEANU

SUNT PĂMÂNT

Sunt pământ însulețit, de Tine
Și mă voi risipi în pământ.
Dar sufletul, e al Tău Siăpăne,
Căci Tu l-ai dat, Părinte Sfânt...

În el Tu mi-ai sădit simțirea,
Mi-ai dat putere să'nțeleg.
Că 'n calea Ta e mântuirea
Ș'al Tău e haosul întreg.

În suflet mi-ai sădit voința
Ca mântuirea să voiesc.
Și de greșesc, să vreau căința,
Ca sufletul să-mi mântuiesc!...

Mi-ai pus în suflet cugetarea
Să știu ce-i bine și ce-i rău,
Să pot să-Ți înțeleg mărirea...
Și'n fața Ta mă'nchin mereu...

În fața Ta, se pleacă gleea...
De-a Ta putere mă înspăimânt,
Că 'n Tine este veșnicia...
Și'n mine, o mână de pământ!...

Pr. M. GHERMAN
Bohăceni, Jud. Botoșani.

15) Acest manuscript a fost prezentat de mine și Prea. Cuc. Sale Păr. Nic. Popescu, profesor de Istoria Bisericii române la Fac. de teologie din București.

16) Se vedea cum și în manuscrise se pășiră această tehnică tipografică și e păcat că în noile tipărituri nu se mai menține.

17) E părerea Prea Cuc. Sale Păr. Nic. Popescu.

18) Posibil Daniil de Aninoasa, care păstorește dela 1719 până la 1732.

CLERICI DIN DOCUMENTELE CHIOAJDELOR

La 1719, moșnenii din Chiojdul din Bâsca (care ținea de *Sud Saac* sau județul Săcuienilor, iar astăzi de județul Buzău, vând „*Sfinției Sale Părintelui Partenie Târșoreanul egumenul și a tot soborul Sfintei mânăstiri*, moșia Cățiașul-de-Sus și jumătate din Cățiașul-de-Jos.

Aceluiaș „*Partenie egumenul ot Târșor și tuturor părinților călugări câți sunt locuitori la această sfântă mânăstire*“, din jurul Ploeștilor, cam aceeași moșneni, vând la 1727 *Muntele Pitica*, alături de Cățiașul-de-Sus, care mai târziu se redă moșnenilor de mânăstire.

În zăpisiul dela 1719, sunt semnați, între vânzători, trei clerici: 1. *Popa Stan*, 2. *Popa Ștefan* și 3. *Tudor Diacon* sin *Tudor Iuz*, fiind căteși trei frați.

Tot în acest zăpisi, este dat *egumenul Partenie dela mânăstirea Târșor*, care cumpără Cățiașul la 1719 și care conduce mânăstirea și la 1727, când se dă al doilea zăpisi de moșneni.

Scriitor este *Popa Nictarie*, care a scris zăpisiul „cu zisa lor“. Nu-l mai găsim în actele moșnești din acel timp. Trebuie să fie un bun scriitor din călugării Târșorului, venit cu egumenul Partenie.

În zăpisiul dela 1727, afară de *egumenul Partenie ot Târșor*, găsim semnați trei clerici din Chiojdul din Bâsca și anume: 1. *Popa Stan* și 2. *Popa Stroe*, vânzători și frați cu *Coadă*, semnat în actul din 1719 și 3. *Popa Stoica* ot Chiojd, martor. Textul celor două zăpisi, transcrise la Arhivele Statului la Nr. 263 și 264 din Decembrie 20, anul 1882, este următorul:

1. Zăpisiul din 1727 (1719).

Adică eu Tudor Diaconu împreună cu frații mei anume Popa Ștefan, i Pop Stan i Mirosław i Sfinteș sin Tudor Iuz și Coadă cu frații lui din Chiojdul din Bâsca, dat-am zăpisiul nostru la mâna Sfinției Sale Părintelui Partenie Târșoreanul egumenul și a tot soborul Sfintei monastiri, precum să se știe că am vândut ocina Cățiașului de Sus toată de peste tot hotarul, din câmp, din apă, din pădure, din Lociu până în cir drept bani gata tal. 70 și o am vândut de a noastră bună voie cu știrea tuturor vecinilor de sus și din jos. Și iar am vândut Sfintei mânăstiri Cățiașul-de-Jos jumătate partea noastră a lui Coadă cu frații lui i Pop Stan i Sfinteș și frații lor de o moșie și aceasta o am vânduto de a noastră bună voie drept taleri 30 ca să fie Sfintei mânăstiri moșie stătătoare în veci și când s'a scris acest zăpisi, fost-au mulți oameni buni mărturie, care se vor iscăli mai jos, ca să se crează. Și am scris eu *Popa Nictarie* cu zisa lor.

Leat 1727, Noembrie 25.

Eu Tudor Diacon, vânzător.
 Eu Popa Stan ot Cățiaș, vânzător,
 Eu Sfinteș, vânzător.
 Eu Popa Ștefan, vânzător.
 Eu Mirosław, vânzător.
 Eu Coadă, vânzător.

2. Zapisul din 7235 (1727).

Adică eu Coadă sin Stanciului vătavul ot Chiojdul, împreună cu frații mei Stanciul i Stoica, împreună cu *Popa Stan* i cu frații lui *Popa Stroie*, dat-am zapisul nostru la mâna Sfinției Sale *Părintelui Partenie egumenul ot Târșor* și tuturor părinților călugări câți sunt locuitori la această Sfântă mânăsire, precum să se știe că având noi moșie în Muntele Pitica, alăturaree cu Cățiașul cel de sus, care stăpânește iar mânăstirea Târșorul, i-am mai vândut Sfinției Seale această moșie, fiind alăturaea cu moșia monastirei, însă din izvorul Păcuriței, gârla în jos, până în vadul vechiu, până în fagi curmeziș, asupra Bălbăitoarei, până în hotarul Satului în taleri 30 vechi și hotarul în sus până în hotarul Cățiașului de sus și după tocmeala noastră ne-au dat Sfinția Sa acești bani toți deplin în mâinile noastre și noi încă i-am dat acest zapis la mâna Sfinției Seale părintelui egumen, ce scrie mai sus, să stăpânească cu bună pace, în veci și mărturii preoții și megeașii, care se vor iscăli mai jos și noi pentru mai adevărată credință, ne-am iscălit numele noastre, ca să se crează.

Și am scris eu Neagul logofăt za divan cu zisa lor.

Leat 7235, Aprilie 19.

Eu coadă vânzător cu frații mei.
Stanciul i.
i Stoica i cu feciorii mei.
Eu *popa Stoica* ot Chiojd martor.

Aceste zapise adevăresc că în Chiojdul din Bâsca, la începutul veacului XVIII, era o întinsă vieață bisericească, cu cel puțin 3 clerici în acelaș timp, printre care și un diacon la 1719; că acești clerici sunt din neamul marilor moșneni, ce sunt amintiți în hrisovul ¹⁾ lui Petru Vodă, fiul lui Mircea Ciobanul din 1562 (7070); sau fii de iuzi (iuzbașă), adică capitani de dorobanți, ce slujeau domniei, făcând paza drumului și hotarului spre Ardeal. Și tot câte trei și patru preoți vom găsi în documentele Chiojdului, în tot cursul acestui veac, iar la 1800 avem aici și un proin protopop, Crăciun Codescu, cu alți doi preoți și doi diaconi, care sunt mărturia credinței și iubirei de biserică în aceste vechi așezări moștenești.

Mânăstirea Târșor, prin acești clerici, va fi ajunsă să cum-pere o întinsă pădure la Cățiaș la 1719 și un proces mare de hotare se deschide între ea și alți moșneni, ce nu-și vânduseră părțile lor proces ce-i duce de multe ori la divan și la domnie, ale căror porunci și anaforale interesează trecutul mânăstirii și moșnenilor.

Nehoiu, 5 Sept. 1932.

Pr. D. NICOLAEȘCU.

1) Publicat de mine în Revista Episcopiei Buzău „Ingerul” Nr. 6 din 1932.

CRONICA INTERNĂ

EXTRAS

Din sumarul Sf. Sinod din ședința dela 2 Decembrie 1932, cu hotărîrea asupra taxelor stabilite pentru apeluri și recursuri.

Președinte, (ss) Patriarh MIRON.

Secretar, (ss) † Nifon Craioveanu.

Sf. Sinod hotărăște:

1. Se ratifică numirea membrilor Consistorului Spiritual Central, făcută de Sinodul Permanent, în ședința dela 23 Iunie 1932 și anume:

a) *Membrii ordinari:* 1) Pr. Econ. D. Georgescu din București; 2) Pr. Econ. V. I. Constantinescu din Piatra-Neamț; 3) Pr. Dr. P. Debu din Brașov; 4) Pr. Mihail Boca din Bucovina și 5) Pr. Econ. S. Bejan din Chișinău.

b) *Membrii supleanți:* 1) Pr. V. Marghescu din Craiova; 2) Pr. C. Constantinescu din Hârlău; 3) Pr. N. Tandru din Arad; 4) Pr. Began din Cernăuți, și 5) Pr. Visarion Popovici din Chișinău.

2. Pentru procurarea fondurilor necesare susținerii Consistoriilor spirituale Mitropolitane și Central, Sf. Sinod hotărăște a se percepe de fiecare apel taxa de 1.000 lei, de fiecare recurs, taxa de 2.000 lei.

3. Taxele acestea se vor depune de către apelant sau recurent, odată cu înaintarea apelului în termenul legal cerut de art. 203, combinat cu art. 216, sau recursului, în termenul cerut de art. 269 din Regulamentul disciplinar, la autoritatea îndreptățită a primi aceste acțiuni, care o va înainta Consistoriului, ce urmează a judeca acțiunea introdusă.

4. Nedepunerea taxei respective, odată cu acțiunea introdusă în termenul legal cerut de art. 203 și 216 pentru apel și 269 pentru recurs, atrage după sine pierderea dreptului de apel sau recurs chiar dacă acestea au fost înaintate în termenul legal, rămânând astfel definitivă sentința instanței atacată prin apel sau recurs.

5) Hotărîrea aceasta se pune în aplicare dela data publicării ei în revista „Biserica Ortodoxă Română“ și în organele oficiale eparhiale de publicitate.

6) Deocamdată, până ce aceste taxe vor putea da fondurile necesare la susținere, Consistoriile numite, Mitropoliile, cu concursul Episcopiiilor sufragane, vor susține plata membrilor lor delegați în aceste Consistorii.

URĂRI DE ANUL NOU INTRE PRIMATUL ANGLIEI ȘI PATRIARHUL ROMÂNIEI

Old Palace CANTERBURY 30-th December 1932.

To His Beatitude, The Most Reverend Mgr. Miron Cristea,
Patriarch of Roumania.

Beloved and Most Reverend Brother in Christ,

On the approach of a New Year, let me send on my own behalf, and, so far as I can represent it, on behalf of the Anglican Church everywhere, to Your Beatitude and to the Holy Synod of Church over which you preside, my cordial greetings and the assurance of my prayers for the blessing of God and the guidance of the Holy Spirit. I trust that the fraternal bonds which unite the Orthodox and Anglican Churches may be increased and deepened.

Believe me to be, Your Beatitude's beloved brother in Christ,

(ss) Cantuar. ¹⁾

Traducere.

Prea iubite și Inalt Prea Sfințite frate în Hristos,

La apropierea unui nou an, permiteți ca, în numele meu propriu, și, pe cât îmi este îngăduit, în numele Bisericii anglicane de pretutindeni, să vă trimit, Prea Fericirii Voastre și Sfântului Sinod al Bisericii pe care-l prezidați, cordialele mele felicitări și asigurarea rugăciunilor mele pentru binecuvântare dela Dumnezeu și pentru ocârmuirea Sf. Duh. Nădăjduesc că legăturile frățesti care unesc Bisericile ortodoxă și anglicană vor fi sporite și adâncite.

Al Prea Fericirii Voastre iubit frate în Hristos.

(ss) Cantuar.

Old Palace CANTERBURY-Angleterre.

A Son Eminence Mgr. Lang, Lord Archevêque de
Canterbury et Primat de toute l'Angleterre.

Avec une vive émotion et grand plaisir nous avons reçu vos félicitations pour la nouvelle année. En même temps nous vous prions de bien recevoir les plus sincères voeux de bonheur de Notre part et de la part de Notre Saint Synode pour ce nouvel an qui commence.

Nous souhaitons que cette année soit une occasion de plus pour des relations plus étroites et plus amicales entre nos Eglises.

1) Cantuar nu e numele propriu al Primatului de azi al Angliei, ci scurtare din Cantuariensis, adică al eparhiei Canterbury.—Nota A. S.

ses. Et avec l'aide du Bon Dieu et sous le guide du Saint Esprit nous pourrions le plutôt possible „ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους ἵτα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν“.

Recevez, s'il vous plaît, votre Eminence et cher frère en Christ, mes fraternelles salutations.

(ss) **Dr. E. Miron Cristea,**
Patriarce de Roumanie.

Traducere.

Cu deosebită emoțiune și plăcere am primit felicitările voastre de anul nou. In acelaș timp, vă rugăm să primiți sincere doriri de bine pentru anul ce a început, atât din partea noastră, cât și din partea Sf. Sinod.

Urăm ca acest an nou să fie prilej de legături mai strânse și mai amicale între Bisericile noastre ca, cu ajutorul lui Dumnezeu și sub călăuzirea Sfântului Duh, să putem cât mai curând „iubindu-ne unul pe altul, într'un gând să mărturisim“.

Primiți, Vă rog, Eminență, și scumpe frate în Hristos, salutăările mele frățești.

(ss) **Dr. E. Miron Cristea,**
Patriarhul României.

BUGETUL BISERICII ORTODOXE.

Mijlocirile Patriarhiei (Adresa Nr. 550, din 21 Ianuarie 1933 a Consiliului Central Bisericesc) către Primul-Ministru, Ministrul Instrucțiunii, Cultelor și Artelor și către Ministerul Finanțelor.

Domnule (Prim) Ministru,

Onoratul Minister de Finanțe, luind dispozițiunea ca salariile tuturor funcționarilor publici să fie micșorate, dela 1 Ianuarie 1933, cu o cotă de 10-12 $\frac{1}{2}$ %, ne găsim datori a vă aminti și a observa că salariile personalului ecleziastic au fost deja diminuate anii trecuți, aplicându-li-se felurite curbe, în afară de Lege și peste reducerile făcute la salariile celorlalți funcționari publici și în afară de reducerile de personal. Este drept și echitabil, deci, ca această categorie de slujitori, apăsați de greutatea familiare și de toate nevoile vremii, să nu mai fie supuși la noui jertfe cu neputință de suportat astăzi.

Totodată, fiindcă suntem în preajma întocmirii bugetului pe anul 1933, avem onoare a vă înainta, alăturat de aceasta,

un MEMORIU, care cuprinde în amănunțime nevoile Bisericii Ortodoxe Române și temeiurile pe care se sprijină.

Primiți, vă rugăm, Domnule Ministru, asigurarea deosebitei Noastre considerațiuni și Patriarhicești binecuvântări.

Președinte,
Patriarh **MIRON**.

Efor, PR. C. DRON.

MEMORIU.

Cu privire la bugetul Bisericii Ortodoxe.

Biserica Ortodoxă fiind, potrivit Constituției, dominantă în Statul Român, ar trebui ca, din punct de vedere bugetar — ca și în celelalte privinți — să aibă un tratament deosebit, care să exprime această dominanță. Lucrurile se petrec însă cu totul dimpotrivă. Bugetele anilor trecuți cuprind dispoziții cari desmint această situație, cu toata protestele pe care Biserica le-a trimis la timp.

Actualmente problema bugetară a Bisericii ortodoxe se prezintă astfel;

1. Potrivit art. 31 din Legea pentru Regimul general al Cultelor, ajutoarele pe care Statul le dă diferitelor culte trebuie să fie în raport cu:

1. Numărul credincioșilor cetățeni români,
2. Situația materială a cultelor respective și
3. Nevoile lor reale.

Relevăm în treacăt că cuvântul „Ajutor“ este rău întrebuințat în Lege, cel puțin în ce privește Biserica Ortodoxă, care, fiind dominantă, sumele pe care Statul i le plătește sunt un echivalent al rolului ei social, iar nu o chestiune de milă.

Dar, trecând peste asta, ce constatăm?

La intervenția repetată a Patriarhiei Române, abia primul punct, din cele trei de mai sus, a primit un început de realizare în bugetul pe 1932. Zicem „un început“, fiindcă, deși principial bugetul acestui an a fost întocmit pe bază de proporționalitate, totuși, pe cale de credite deschise în cursul anului, unele din celelalte culte au primit adaose de milioane, pe când Bisericii Ortodoxe, i s'a mai luat și din ce a avut în Buget, cum s'a întâmplat cu cheltuelile materiale.

Afară de aceasta, au rămas încă neexecutate celelalte

două obligații ale art. 31. Din această cauză, ne găsim în situația că celelalte culte, deși posedă averi și au deci o situație materială bună, totuși profită larg de ajutoarele Statului.

Această situație derivă din două împrejurări:

a) Celelalte culte n'au fost secularizate ca Biserica Ortodoxă în 1862.

b) Sub regimul Austro-Ungar, ele s'au bucurat de privilegii speciale care se resimt și acum.

Așa dar prima nedreptate care se face prin buget Bisericii Ortodoxe Române este: *Neaplicarea art. 31 din Legea pentru regimul general al cultelor.*

2. Potrivit art. 21 din legea de organizare bisericească din 6 Mai 1925, salariile personalului bisericesc trebuie să fie în armonizare cu salariile celorlalți funcționari publici de Stat. Acest principiu a fost dezvoltat și precizat mai deaproape în legea pentru armonizarea salariilor în 1927, care atribuie personalului bisericesc aceleași salarii ca și celorlalți funcționari publici, potrivit cu gradul de studii.

În fapt, bugetul n'a ținut niciodată seamă de acest principiu legal. Salariile clerului au fost dele început sub cota gradului de studii și apoi lovite în fiecare an de curbe care le-au făcut aproape inexistente.

O comparație va fi concludentă:

Astfel: salariul unui preot din categoria I, licențiat fără gradații, era în 1930 de lei 7.250 lunar, pe când, în 1932, același preot are numai 3.750 lei lunar, pe când un impiegat din Minister, care în 1930 avea 5.000 lei lunar, în 1932 are 3.650 lei.

Prin urmare, salariile personalului bisericesc au fost reduse cu un procent care variază între 40-50%, pe când salariile celorlalți funcționari publici numai cu 20-25%, aceasta în afară de acele sângeroase reduceri de personal: protopopi, revizori, misionari, paracliseri, în total peste 1000 persoane, a căror înlăturare din buget pune în primejdie însăși organizarea Bisericii.

În total, Bisericii Ortodoxe i s'au făcut reduceri, dela 1930—1932, circa 315.000.000 lei, ceea ce însemnează: jumătate din bugetul său.

Atât de nedrepte au fost aceste curbe, încât chiar Ministerul Finanțelor, în scop de a repara nedreptatea bugetului pe 1931 și a suprima curba de 12% aplicată numai personalului ecleciastic, promite, cu adresa Nr. 351.645 din 11

Noembrie 1931, *că va plăti diferența de 78 milioane lei în rentă de Stat.*

În loc de aceasta, anul 1932 a venit cu o nouă reducere de 200 milioane lei în Bugetul Bisericii Ortodoxe, și s'au rectificat doar salariile Consilierilor Referenți și a profesorilor dela Academii Teologice, pe când imensa majoritate a slujbașilor eclesiastici a rămas aceeași.

Deci cerem suprimarea curbilor nelegale care apasă salariul clerului.

Deși bugetul cultelor pe 1932 este alcătuit pe bază de proporționalitate, totuși nedreptățile rezultate din suprimările de personal făcute numai la Biserica Ortodoxă se resimt cu urmări grave.

Astfel :

Cultul unit la 1.300.000 suflete are 80 protopopi, pe când ortodocșii la 14.000.000 au 73 protopopi, din 230 cât au avut în 1930. Acelaș cult, la acelaș număr mic de suflete are 31 de canonici plătiți cu 5.359.200 lei anual, pe când cultul ortodox de 12 ori mai numeros are abia 58 Consilieri plătiți cu 9.723.800 lei. Proporțional cultul ortodox ar trebui să aibă 600. Catolicii înșiși cu averi considerabile, au 21 de canonici plătiți cu 3.527.640 lei anual la o populație de 1.000.000 de suflete. În total catolicii și uniții împreună, la o populație de 2.400.000 suflete au deci 52 canonici plătiți cu 8.886.840 lei pe când ortodocșii la 14.000.000 suflete, au, precum am văzut, 58 consilieri plătiți cu 9.723.800 lei anual. Adică aproape acelaș număr de persoane, cu aproape acelaș salariu deși cultul ortodox este de zece ori mai numeros decât cele două culte la un loc și deși potrivit dreptului canonic al Bisericii române catolice, canonice nu pot fi plătiți de Stat.

Apoi Biserica unită din Ardeal are cu plată dela Stat 5 episcopi la 1.300.000 credincioși pe când Biserica ortodoxă are în toată țara 18 Episcopi la 14.000.000 suflete. Proporțional ar trebui să aibă 50 de episcopi. Deasemenea episcopiile române catolice din Ardeal, foarte bogate, cu abia 40—50 parohii, primesc dela Stat subvenții pentru plata personalului, deși acest personal este celibatar și deci cu nevoi puține. Acelaș cult a primit prin concordat 53 de școli confesionale care ignorează programul și directivele Statului, pe când la ortodocși se desființează seminariile care nu sunt altceva decât niște licee cu caracter strict național.

Aceiași nedreptate și în ce privește celelalte confesiuni.

Astfel :

Ungurii unitari au o episcopie la 70.000 suflete. In proporție români ar trebui să aibă 200 de episcopi. Apoi

Ortodocșii au	7226	preoți sau	1	la	1739	suflete pe când :
Rom. Catolicii	721	"	"	1	"	1507
Grego-cat. (Uniți)	1509	"	"	1	"	889
Sașii Luterani	307	"	"	1	"	914
Ungurii ref.	873	"	"	1	"	751
" Unitari	117	"	"	1	"	630

Cu alte cuvinte Români ortodocși care plătesc dări și susțin Statul sunt tributarii minorităților.

4. O mare nedreptate care s'a făcut Bisericii Ortodoxe în anul 1932 este suprimarea diurnelor care se plăteau Consistoriilor Spirituale, adică membrilor *Justiției bisericești*. Din această pricină, Consistoriile n'au funcționat, iar Biserica a rămas fără Justiție, lucru care a avut repercursiuni foarte dureroase asupra disciplinei clerului. Cheltuiala care reclamă acest oficiu, pentru toate eparhiile și pentru toate cele trei instanțe de judecată, nu este mai mare de 1.000.000 lei. De aceea rugăm cu insistență ca acest capitol să nu lipsească din viitorul buget al Bisericii pe anul 1933.

5. Cu privire la cheltuelile materiale, acelaș procedeu. Ele au fost reduse cu peste 50% și, deși trecute în buget, nici așa reduse nu au fost achitate. Din această cauză, sunt instituțiuni cum e, de pildă, Consiliul Central Bisericesc, care, neavând niciun venit propriu, nu mai poate funcționa. Trebuie să spunem, fără nicio exagerare, că nu există bani nici pentru hârtia și cerneala necesară corespondenței zilnice.

Din toate acestea, rezultă că Biserica Ortodoxă este tratată, prin bugetul anului 1932, cu totul împotriva Legii și a dreptății. I s'au aplicat curbe speciale și s'au făcut suprimări sângeroase de personal.

De aceea, pentru bugetul anului 1933, cerem :

1. Să se înlăture curbele speciale care s'au aplicat salariilor clerului pe anii 1931 și 1932.
2. Să nu se mai facă nicio reducere de personal.
3. Toate sumele acordate de Stat pentru plata personalului să se treacă în buget, pe bază de Stat nominal, cu specificarea precisă a drepturilor fiecărei persoane.
4. Să se puie în buget sumele necesare pentru funcționarea Justiției bisericești.
5. Intru cât Biserica Ortodoxă nu se sustrage dela jert-

fele care se impun astăzi tuturor funcționarilor publici, ea cere ca reducerile ce eventual s'ar mai cere, să se facă după ce mai întâiu se vor înlătura actualele curbے, care apasă așa de greu salariile clerului.

6. Să nu se nedreptățească Biserica Ortodoxă față de celelalte culte.

Delegatul Patriarhiei,
Pr. C. DRON.

UN MARE EVENIMENT ORTODOX.

Trebuie să ne fericim văzând că tulpina noastră ortodoxă este în stare să dea naștere, din când în când, unor lăstari puternici, care înseamnă un spor de viață și de înarmare a fiilor ei, pentru lucrul lor în sânul Bisericii.

Orice simțire și orice așezământ, dela o vreme se moleșesc, dacă nu vine de undeva o întetire a lor, o răscolire a jeratecului, care la început dogorea de căldură. Dacă unii fii ai așezământului vin și stârnesc pe frații lor și-i îmboldesc iar spre simțirea dela început, și aceștia se scoală inimoși și voioși în jurul vetrei de lumină de altădată, atunci ea începe a dogori din nou și înseamnă că într'însa tot trăiește focul de odinioară. Este în legea firii ca, din vreme în vreme, să mai vie cineva care să ațâțe ceeace odată ardea atât de bine.

În Biserica noastră ortodoxă românească, s'au petrecut, de o bucată de vreme, astfel de sculări, a voinicului care încetinise pasul, încât trebuie să ne umplem de toată măgulirea, văzând că tulpina noastră a putut da frumoși lăstari din sânul ei. Este un semn că ea e vânjoasă și sănătoasă și că poate da uneltele nouă, care ne sunt de trebuință, față de trebuințele proaspăt răsărite ale vieții.

Înainte de război, am avut o frumoasă sculare a voinicului, în răsărirea Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române. Față cu lovituri care s'au încercat împotriva noastră, din partea catolicismului, a fost o năprasnică sculare a simțirii ortodoxe, prin creștinele noastre mai luminate. În vreme de 25 de ani, am putut avea o presărare, peste întreaga țară, cu așa frumoase așezăminte școlărești pe temei creștinesc ortodox, încât a fost ca o uimire.

Mai rar așezământ care, în atât de scurtă vreme, să fi înflorit atât de iute! Astăzi, Societatea Ortodoxă este una din țăriile noastre. Fără a se mărgini numai la chemarea școlărească, de câte ori a fost nevoie de pășirea ei în sânul obștii, ca o tabără de luptă ortodoxă, Societatea Ortodoxă a fost cu vitejie lângă noi. Ea este azi unul din organele în care se întrupează simțirea ortodoxă și prin care putem duce lupta noastră.

Din alte pături de popor, a răsărit între noi, acum 10 ani, obștia creștinească ortodoxă numită *Oastea Domnului*. În scurtă vreme, ea a putut însufleți mii de oameni, din poporul de rând, pentru credința și viețuirea creștinească.

Valul beției, pe care nimenea încă în țara aceasta nu l-a putut înfrâna, *Oastea Domnului* l-a potolit la urmașii ei. Pe de altă parte, ea a ridicat cugetul omenesc în acești uitați de frații lor. Pe cei mai din urmă oameni, i-a făcut să iubească a se lumina prin cetire de scrieri creștinești.

Azi avem mii de țărani care n'au putut fi dobândiți de Școală să iubească cetitul, dar au fost dobândiți de *Oastea Domnului*. Oricâte strigăte se ridică împotriva ei, dintr'un închipuit cuget ortodox, ea este nu mai puțin o dovadă de puterea care sălășluiește în măruntaiele Bisericii noastre.

Că ea a putut da naștere unui asemenea organism, că a putut însufleți pentru el mii de oameni, este o dovadă că a putut răscoli sufletele. Inseamnă că, în tulpina noastră, curge un „must care fierbe“.

Dar cea din urmă răsărire din această tulpină a noastră ortodoxă, este cea despre care dăm documente mai la vale. Este vorba de scularea bărbaților luminați de peste munți, de a întemeia o tabără a simțirii noastre ortodoxe, cu care, prin mijloacele lor mirenești, în sânul păturii lor, și apoi larg în popor, să facă să răzbată tot cugetul viu despre ortodoxia noastră, despre datoria de a trăi cu ea și a sluji. În adevăr, oricât aceasta este chemarea preoților, dar ce pot preoții față de marele val de urgie care este pornit asupra noastră, dacă nu se vor scula și mireni alături de noi!

Noi vom fi tari și neînfrânți nu numai atunci când ofițerii vor fi oamenii cei mai aleși, ci atunci când, pe lângă ei, și oastea întregă a celor mulți, este la un gând cu ofițerii și tot atât de înțelegătoare ca și ei. Dacă mai cu seamă socotești că, între acești bărbați, se găsesc chipuri de cea mai mare lumină a minții, înseamnă că între ei vom avea uneltele cele mai alese prin care vom putea duce înainte chemarea Bisericii noastre.

Ce dar frumos am avut în anul acesta, chiar dela începutul lui, când s'a vestit prin ziare, că peste munți s'a înființat o mare frăție a cărturarilor și tuturor bărbaților luminați ai noștri, sub cârmuirea alesului bărbat d. *Sextil Pușcariu*, care s'au sculat să slujească, împreună cu preoții, Biserica noastră ortodoxă! În adevăr, era vremea. Bisericii noastre îi trebuia un nou val de puteri proaspete. Ceeace femeile făcuseră cu 25 de ani înainte, și bărbații trebuiau să facă. Ei bine, ei s'au rânduit într'un șir lung de inimi creștinești, care s'au legat, în fața obștii, să slujească Biserica neamului lor, mai viu decât până acum.

Ei spun aceasta cu cele mai frumoase cuvinte pentru Biserica noastră. Ei o mărturisesc drept așezământul de temelie al sufletului românesc. El a fost așa, și rămâne așa.

Când cetești asemenea cuvinte din condeiel celor mai luminați bărbați ai țării, nu poți să nu simți cea mai adâncă mângâiere, să nu simți puterile tale sporind și să nu te încordezi la luptă încă și mai viu.

După atâtea jigniri care s'au adus sufletului nostru, sub ocărmuirea d-lui *Argetoianu*, după săgeți de venin pe care și acum le trimite asupra noastră, ce sfărâmare a tuturor acelor ocări, ce spulberare a lor, ca a unui praf din minți netrase la rânda și inimi negre, când bărbați de mâna înăia în sânul neamului mărturisesc, pentru Biserica ortodoxă, cuvintele care ni s'au vestit dela Cluj!

De aceea trebuie să privim noutatea care ne-a bucurat ca o nouă dovadă de trăinicie a tulpinii noastre ortodoxe, ca o izbucnire de sănătate, prin care putem trage brazde nouă în sânul ortodoxiei noastre.

Să primim vestea aceasta cu toată tresăltarea inimii și, departe de a o privi ca o veste trecătoare, să ne punem în slujba ei și să stăm cu toată inima noastră întru slujirea ei.

În lături cu toate vederile înguste care se cutremură în fața oricărei noutăți și care numai de lene nu se sperie și o lasă să dăinuiască! Ci noi, să cinstim ivirea acestor lăstari și să așteptăm roadele lor!

Arhim. SCRIBAN.

Scularea ortodoxă de peste munți.

Publicăm mai jos „Chemarea“ comitetului de inițiativă, a intelectualilor ortodocși din Ardeal, în frunte cu savantul profesor Sextil Pușcariu, prin care se inițiază o mare Uniune duhovnicească a cărturarilor și căpeteniilor poporului ortodox român din Ardeal, în vederea apărării, întăririi și propășirii culturai religioase ortodoxe în păturile societății românești.

Fără a tăgădui nimic din valoarea acestei inițiative, socotim totuși, ca cronicari fideli ai evenimentelor ce se întâmplă în lumea noastră duhovnicească, românească, să însemnăm aci obârșia de unde a pornit inițiativa „Chemării“ de care ne ocupăm.

Acum câțiva ani, I. P. S. Patriarh Miron a pus în Sf. Sinod problema unei asociații a mirenilor ortodocși, cerând să se studieze chestiunea înființării unei asemenea asociații pentru Biserica română întreagă. Sf. Sinod a examinat chestiunea, a hotărât înființarea în principiu și a dat însărcinarea P. S. Episcop Grigorie al Aradului să întocmească Statutele. Iar în ședința dela 16 Decembrie 1932, când P. S. Episcop Grigorie al Aradului a prezentat Sf. Sinod Statutele pentru aprobare, s'a emis părerea, care a și fost adoptată ca, pentru început și cu titlul de experiență, asociația să se limiteze numai în părțile ardeleni, unde și nevoile sunt mai mari, dar și poporul mirean e mai pregătit.

Iată că acum ideea dată de I. P. S. Patriarh, prin inițiativa dela Cluj, capătă un început de realizare și nu ne îndoim că, dusă cu râvnă și entuziasm, va cuprinde, ca într'un mare pârjol duhovnicesc, întreaga obște ortodoxă română, redând astfel

Patrici clementele veșnice și durabile ale bazei sale sociale și culturale.

Deci, cu Dumnezeu înainte!

CHEMARE

către credincioșii Bisericii ortodoxe române.

„Suprema instituție sufletească a neamului românesc este, fără îndoială, *Biserica ortodoxă*. Desvoltarea noastră istorică verifică prezența ei în vijelioasele încordări dealungul veacurilor, participând cu generoase sacrificii la apărarea existenței și destinului naționale în hotarele pământului strămoșesc.

Ea, Biserica, s'a afirmat în toate epocile, ca izvor minunat de necurmată învoire a credințelor și energiilor obștești, din cari au țâșnit, luminoase și bogate, străluciri războinice și înfăptuirii naționale neperitoare.

De aceea, *Neam și Biserică*, apar încă din depărtata zare a vremurilor stinse, deplin contopite, formând o *unitate sufletească*, pe care n'au putut-o sgudui nici una din asprele încercări ale fatalităților omenești.

Neamul românesc a plâns și s'a bucurat pe sfintele praguri ale Bisericii sale. Iată taina vieții lui!

Această admirabilă tradiție națională trebuie să rămână pentru totdeauna la temelia unității noastre de stat. România visurilor împlinite i-a dat consacrare definitivă, când prin noule așezări constituționale, i-a rânduit meritata cinste de a fi, și în senz politic, biserica stăpânitoare a Statului național întregit. Astfel, în mâinile Bisericii ortodoxe sunt depuse mari răspunderi, pentru *sănătatea morală a țării și a națiunii române*.

Conștiința acestor răspunderi trebuie să pătrundă cât mai adânc în sufletul acelora, cari dețin *rosteri conducătoare* în viața Bisericii. Cine sunt ei? Deoparte *Clerul*, cu atribuțiunile lui apostolice, de alta *Mirenii*, ca reprezentanți ai mulțimilor dreptcredincioase. Structura profund *democratică* a Bisericii noastre, conferind mirenilor o preponderență numerică în corporațiunile oficiale, îi pune prin aceasta în situația importantă de a hotărî direct de *soarta* Bisericii. Această poziție privilegiată se cere onorată, ea neputând rămânea o simplă ficțiune decorativă. Ea trebuie să se afirme, nu numai în domeniul strict oficial, în sânul organelor executive și adunărilor reprezentative, ci și în *afară de ele*, în câmpul larg al frământărilor sociale, acolo unde clocotește nepotolită *viața mulțimilor*.

Această viață e atinsă astăzi, în funcțiunile ei normale, de viforul primejdios al unor crize violente, cari culminează într'o cumplită depresiune economică. Biserica noastră socotește, cu bună dreptate, că pricina lor este de natură *morală* și astfel tămăduirea nu poate veni decât prin puterile spiritualității creștine. Marele vindecător este *Hristos* și doctrina Lui mântuitoare.

A duce pe *Iisus* în familie, în societate și în viața publică — iată mijlocul de scăpare și de înzdrăvenire a Statului nostru.

În această operă colaborarea *mirenilor*, cari reprezintă puterile vii ale Bisericii, cu *Clerul*, păstrătorul prin excelență al spiritului ierarhic și al ideii de autoritate, se impune cu o evidență indiscutabilă. Colaborarea celor doi factori e justificată nu numai de *actualitatea* intervenției Bisericii în vâltoarea grelelor crize ce ne apasă, dar în același timp, și de nevoia *apărării ortodoxiei* împotriva numeroaselor ofensive și curente potrivnice, cari încearcă să-i slăbească autoritatea și să-i sdruncine temelile istorice. Socoteala dușmanului e limpede: dărîmînd cel mai puternic razim *sufletesc* al Românismlui, care este Biserica străbună, se clatină însăși ființa Statului, închiegat cu atâtea jertfe.

Voind să apărăm Națiunea întregită, trebuie apărută *ortodoxia*, care rămâne și în viitor, ceace a fost în tot trecutul nostru: *puterea nebiruită de echilibrare sufletească a poporului românesc*.

Aceste două mari obiective — religios și național — reclamă, mai presus de orice șovăiri, *concentrarea energilor mirenești* în cadre noi și moderne, cari să strângă într'o puternică organizație pe toți mirenii dreptcredincioși, de orice clasă, de orice vîrstă, și din orice colț al Țării. Bătrâni și tineri, încălziți deopotrivă de iubirea patriei, sunt datori să alerge voioși, gata de faptă, sub steagul înălțător al *legii românești*, ce-și caută biruința mai ales aici în *Ardeal*, unde laicii au avut, din vremuri străvechi, partea cea mai hotărîtoare în apărarea și desvoltarea Bisericii ortodoxe.

Nicăiri credința noastră n'a fost mai prigonită decât aici, unde s'au dat lupte cumplite, *cu eroi și mucenici fără număr*, reînviați astăzi din slova scripturilor ascunse, ca neîntrecute podoabe ale vredniciei creștine românești. Această *tradiție a suferințelor și închisorilor pentru lege*, trăește nestinsă în generațiile acestui colț de pămînt și de aceea, când primejdii reale bat la porțile Bisericii noastre, când vrăjmași vechi și noi noi dau contra ei asalturi ascunse și fățișe, e firesc, ca în noi să vibreze mai adânc glasul mucenicilor, cu strigarea lor de luptă și de împotrivire. În zile de pace, ca și în ceasuri de cumpană, glasul ortodoxiei *de aici* trebuie să răsune.

Iată geneza chemării de față. Cu bunecuvîntarea căpeteniilor bisericești, intelectualii din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, s'au hotărît să îndrepte această chemare frățească către obștea ortodoxă a celor 5 Eparhii ale Mitropoliei, rugînd pe toți să ia parte cu însuflețire la marea adunare generală de constituire, care va avea loc *la 5 Martie a. c.*, (*Duminica ortodoxiei*), *orele 10 dimineața în Biserica Sfântului Nicolae din Cluj*.

Nădăjduim, plini de încredere, că *Domnul* este cu noi și

va binecuvânta cu izbândă opera creștină și românească, pe care vrem s'o închinăm — în numele *Lui* — scumpei noastre Patrii.

Cluj, la 4 Ianuarie 1933.

Președintele comitetului de inițiativă:

SEXTIL PUȘCARIU,

profesor universitar, membru al Academiei Române.

Membrii comitetului de inițiativă: *Prof. Gheorghe Bogdan-Duică; Prof. Nicolae Bogdan; Prof. Ion Cătuneanu; Prof. Sabbin Cioran, dir. de bancă; Prof. Silviu Dragomir; Prof. Ion Lupăș, fost ministru; Prof. Ion Mateiu; Petru Meteș, avocat; Prof. Victor Papilian; Prof. Ion Popescu-Voitești; Gheorghe Sion, cetățean de onoare; Prof. Victor Stanciu, fost subsecretar de stat; Prof. Gheorghe Stănescu.*

Membrii aderenți: *Dr. Acelnescu, notar public, Teiuș; Dr. Alămorean Ioan, medic, Arad; Dr. Albu Eugen, avocat, Teiuș; Albu Liviu, profesor, Arad; Andraș Gheorghe, profesor, Arad; Andreescu Petre, profesor, Sibiu; Antonescu Constantin, ing., Baia-Sprie; Armaș Matei, dir. de liceu, Caransebeș; Atanasiu Alexandru, preș. de secț. la Trib., Oradea; Dr. Avramescu Ovidiu, avocat, Arad; Dr. Avramescu Vasile, Arad; Dr. Băbușia Teodor, medic, Arad; Dr. Baciu Aurel, avocat, Târgu-Mureș; Banciu Axente, profesor, Brașov; Dr. Bânda Chirion, prim-preș. tribunal, Sibiu; Dr. Băran Coriolan, prefect, Arad; Bărbos Alexandru, propr., Dej; Bărbulescu Ioan, preș. asoc. inv. Oradea; Bărsan Zaharie, dir. de teatru, Cluj; Bejan Atanase, dir. de bancă, Bistrița; Bejan Silviu, dir. de liceu, Arad; Beju Onistfor, cons. agricol, Alba-Iulia; Dr. Beleş Eugen, notar public, Arad; Beșa Eugen, dir. de fabr., Cluj; Dr. Beu Ilie, preș. cons. adm. banca „Albina”, Sibiu; Dr. Bica Miron, medic veterinar, Luduș; Dr. Blaga Lionel, notar public, Sibiu; Dr. Boca Romulus, notar public, Alba-Iulia; Bocu Sever, deputat, fost ministru, Arad; Dr. Bodea Augustin, prim-preș. trib., Dej; Dr. Bogdan Antoniu, avocat, Arad; Dr. Bogdan Dumitru, primar, Alba-Iulia; Dr. Boieriu Ion, avocat, Turda; Dr. Bologa Valeriu, prof. univ., Cluj; Dr. Borca Dimitrie, medic, Caransebeș; Dr. Borcia Lucian, adv. decanul baroului, Sibiu; Dr. Borneas Iuliu, Arad; Dr. Bornemisa Sebastian, fost primar, Cluj; Dr. Borza Traian, avocat, Teiuș; Bota George, profesor, Oradea; Dr. Boțioc Alexa, avocat, Arad; Dr. Bunea Ioan, dir. de liceu, Sibiu; Dr. Buta Nicolae, publicist, Cluj; Bușiu Alexandru, prof., Caransebeș; Butuligă Iancu, dir. șc. de cont., Luduș; Dr. Buzura Gavril, notar public, Tg.-Lăpușului; Călfun Iancu, dir. gimnaz. Ciacova; Candrea Ioan, notar public, Oradea; Căprucian Melente, proprietar, Reghin; Dr. Cărpinișan Nicolae, avocat, Cluj; Cărpinișan Romul, ing., dir. școl., Arad; Dr. Cazan Petru, avocat, Câmpeni; Dr. Chidioșan Gheorghe, medic, Oradea; Dr. Chirtop Vasile, avocat, Câmpeni; Dr. Cioban Pompiliu, avocat, Arad; Dr. Cioban Aurel, notar public, Arad; Dr. Ciortea Aurel, medic, Bala-Mare; Dr. Cirba Leontin, avocat, Arad; Dr. Ciuca V. Traian, avocat, Mociu; Ciupe Ioan, rev. școlar, Dej; Dr. Ciurciu Dimitrie, medic, Caransebeș; Colan Nicolae, rect. Acad.*

teol., Sibiu; *Dr. Comşa Ionel*, dir. de bancă, senator, Cluj; *Constantinescu Alexandru*, prof., Arad; *Constantinescu D.*, şef la gazul metan, Turda; *Corlăţan Nicolae*, avocat, Luduş; *Dr. Corneanu Cornel*, cons. eparh., Caransebeş; *Cornean Nicolae*, cons. refer. eparhial, Caransebeş; *Dr. Corneanu Petru*, avocat, Caransebeş; *Dr. Cosma Aurel*, iun., avocat, Arad; *Dr. Costa Romul*, medic, Oradea; *Costea Simeon*, avocat, Turda; *Costin Miron*, şef la saline, Turda; *Dr. Coşoiu Romul*, avocat, Arad; *Cotruş Ioan*, profesor, Oradea; *Crişan Ascaniu*, dir. de liceu, Arad; *Crişianu Ionel*, prof., Cluj; *Dr. Cristea Nicolae*, notar public, Sibiu; *Dr. Cucu Vasile*, medic, Arad; *Dr. Cuşuta Ion*, avocat, Sebeş-Alba; *Dan Pompiliu*, insp. şcol., Oradea; *Dr. Dan Sabin*, avocat, Arad; *Dr. Dandea Emil*, avocat, Târgu-Mureş; *Dr. Dărdămuş Adrian*, avocat, Aiud; *Datca Iosif*, director, Alba-Iulia; *Demian Aron*, dir. de liceu, Orăştie; *Dr. Doboşan Ioan*, avocat, Arad; *Domăşneanu Nicolae*, prof., Caransebeş; *Dr. Domşa Iulian*, adv., fost prefect, Zălau; *Dr. Dragomir Alexandru*, dec. bar. adv., Cluj; *Dragoş Adam*, prof., Arad; *Dr. Drincu A. Ioan*, avocat, Arad; *Dr. Dubleşiu Gheorghe*, avocat, Hunedoara; *Ercea C. Petrescu*, decan facultatea de drept, Oradea; *Dr. Felea Victor*, prof. Oradea; *Dr. Filipescu Ilarie*, avocat, Sighişoara; *Dr. Filipescu Octavian*, medic, Sibiu; *Fodorean Victor*, colonel i. p., Turda; *Dr. Furdul Iustin*, avocat, Cămpeni; *Dr. Furdul Remus*, avocat, Cămpeni; *Dr. Gârda Gheorghe*, avocat, Caransebeş; *Dr. Garoiu Ioan*, avocat, Braşov; *Dr. German Joe*, insp. gen. adm., Cluj; *Dr. German Laurian*, avocat, Cluj; *Dr. Gheorghevică Lucian*, avocat, Arad; *Dr. Ghibu Vasile*, medic, Târgu-Mureş; *Ghgor Constantin*, avocat, Cămpeni; *Dr. Gociman Aurel*, adv., şi ziarist, Cluj; *Dr. Gociman Aurel*, prof. Acad. com., Cluj; *Goga Octavian*, fost ministru, Ciucea; *Dr. Goia Ion*, prof. univ., Cluj; *Goldiş Vasile*, secr. eparh., fost ministru, Arad; *Grigorescu Dumitru*, agronom, Luduş; *Dr. Groza Victor*, medic., T-Mureş; *Dr. Grozda Aurel*, avocat, Arad; *Dr. Hango Valer*, avocat, Dej; *General Hanzu Alexandru*, insp. al arm. i. r., Cluj; *Dr. Haşaş Alexandru*, med. vet. primar, Oradea; *Dr. Holom Ilarie*, adv., prefect, Dumbrăveni; *Dr. Horga Alexandru*, avocat, Arad; *Dr. Iacob Adrian*, Cluj; *Dr. Iacob Lazar*, prof. univ., Oradea; *Dr. Iancu Alexandru*, adv., senator, Caransebeş; *Iancu Alexandru*, ing. dir. min., pens., Baia-Mare; *Dr. Iancu Cornel*, avocat, Arad; *Dr. Iercan Nerva*, avocat, Oradea; *Dr. Ijac Aurel*, medic, Teiuş; *Ilieşcu Vasile*, şeful postei, Reghin; *Ilieşu Nicolae*, deputat, Arad; *Dr. Iliuţa Teodor*, medic, Oradea; *Dr. Ioan Adam*, medic, Arad; *Ioanaşiu Liviu*, medic, Sibiu; *Ionescu Dumitru*, s. şef R. M. S., Luduş; *Ionescu Ioan*, inginer, Baia-Mare; *Ionescu Vasile*, inginer sub director, Baia-Mare; *Işbăşescu Gh. Iosif*, inginer şef ocolul silvic, Baia-Mare; *Dr. Ispravnic Sever*, avocat, Arad; *Dr. Jinga Victor*, profesor Academia com. Cluj; *Dr. Lacea Constantin*, prof. Acad. com. Cluj; *Lapedatu Alexandru*, fost ministru, prof. univ., Cluj; *Dr. Lazar Ion*, avocat, Bistriţa; *Dr. Lazar Liviu*, prof. univ., Oradea; *Lazar Victor*, prof. în pens. Sibiu; *Lăzărescu Ioan*, ing., dir. minelor, Baia-Mare; *Lipovan Atanasie*, prof., Arad; *Dr. Lupescu Valer*, medic, Turda; *Dr. Lupu Dumitru*, avocat, Reghin; *Dr. Macelar Gheorghe*, avocat, Sibiu; *Mager Traian*, prof., Arad; *Dr. Măgurean Gheorghe*, medic, Cămpeni; *Dr. Maior Emil*, avocat, Turda; *Manoilescu Grigore*, inginer, Cluj; *Dr. Manu Grigoriu*, medic,

Tg.-Lăpuşului; *Dr. Mărcuş Mihai*, avocat, Arad; *Marin Ioan*, inginer, Baia-Mare; *Marinescu I.*, ing., dir. soc. Pyrit, Zlatna; *Mariş Teodor*, prof. Arad; *Dr. Marşieu Iustin*, avocat, Arad; *Marta Ioachim*, funcţ. de bancă, Oradea; *Mateescu Ştefan*, ing., preş. cam. com., Arad; *Dr. Matei Ioan*, medic, senator, Oradea; *Mavrodin Anastasie*, prof., Oradea; *Dr. Medrea Dominic*, medic, Alba-Iulia; *Dr. Miclea Sever*, avocat, Arad; *Micu Ioan*, dir. de gimnaziu, Abrud; *Moaca Aurel*, cons. ref. eparh., Caransebeş; *Dr. Mocanu, Nicolae*, avocat, Oradea; *Dr. Moldovan Mihai*, avocat, Turda; *Moldovan Ioan*, insp. şcol., Arad; *Dr. Moldovan Ionel*, avocat, Oradea; *Moldovan Remus*, şef cont., Arad; *Dr. Moldovan Silviu*, decan al bar. adv., Arad; *Dr. Moldovan Valer*, prof. univ., senator. Cluj; *Dr. Moroianu Gheorghe*, rectorul Academiei comerciale, Cluj; *Moroiu Ioan*, director de liceu, Braşov; *Moşoiu Tiberiu*, profesor universitar, Oradea; *Dr. Motora Vincenţiu*, prim-pretor, Câmpeni; *Dr. Muntean Aurel*, avocat, Arad; *Dr. Muntean Zaharie*, avocat, Alba-Iulia; *Murşan Ioan*, inginer, Arad; *Dr. Muscan Valer*, medic, Arad; *Dr. Muşiu Ioan*, notar public, Sibiu; *Dr. Nascu Galacteon*, medic, Abrud; *Negrea Marţian*, prof. Cluj; *Negulescu Atanasie*, general, Oradea; *Neş Teodor*, dir. lic. Gojdu, Oradea; *Dr. Nichi Lazar*, prof., Arad; *Dr. Nicoară Eugen*, prim medic, Reghin; *Nicoara Optimi*, primar, Baia-Sprie; *Nicoara Titus*, ing. silv., Arad; *Nicola Victor*, avocat, Câmpeni; *Dr. Nicolaevici Pavel*, avocat, Arad; *Nicolescu Mihail*, inginer, Baia-Mare; *Dr. Niculescu Vasile*, medic, Reghin; *Nistor Nicolae*, revizor şcol., Turda; *Dr. Obădean Pavel*, avocat Arad; *Oghină Virgil*, ing., şeful uzin. statului, Zlatna; *Dr. Olariu Terenţiu*, dir. şc. norm., Arad; *Dr. Onişca Gheorghe*, notar public, Luduş; *Dr. Onişiu Ioan*, avocat, Sebeş-Alba; *Oprea Titu*, dir. com., Arad; *Oprean Sabiu*, prof. Acad. com., Cluj; *Dr. Oreştean Ion*, adv., Cluj; *Dr. Oţoiu Emil*, avocat, Alba-Iulia; *Oţoiu Ion*, prof. Acad. agr., Cluj; *Păcurar Ioan*, ing., şef. ocol. silv., Zlatna; *Dr. Pădurean Simion*, adv., Aiud; *Panaitescu Emil*, prof. univ., Cluj; *Papiniu Mihail*, maior pens., Aiud; *Dr. Paşca Remus*, adv., Câmpeni; *Dr. Pascu Teodor*, medic, Dej; *Dr. Pătrăşcan Vasile*, medic primar, Mociu; *Păuşeşti Nicolae*, avocat, Oradea; *Dr. Pavel George* medic, B.-Prund; *Perhaiţa Nicolae*, dir. de bancă, Tg.-Lăpuşului; *Dr. Pescariu Ioan*, medic, Oradea; *Dr. Petraşcu Vasile*, prof. Cluj; *Dr. Petrica Petriţa*, avocat, Oradea; *Dr. Petruţ Ioan*, avocat, Tg.-Lăpuşului; *Piso Ioan*, ing., dir. silvic, Oradea; *Pop Candin*, avocat, Alba-Iulia; *Dr. Pop Ion*, subsecr. de stat, Alba-Iulia; *Dr. Pop Sever*, insp. admin., Alba-Iulia; *Pop Vasile*, pretor, Teiuş; *Popa Constantin*, cons. cultural, Oradea; *Dr. Popa Ioan*, medic, Sf.-Gheorghe; *Dr. Popa Teodor*, avocat, deputat, Oradea; *Dr. Popescu Adrian*, adv., senator, Tg.-Mureş; *Popescu Ioan*, primar, Reghin; *Popescu Vintilă*, prof., Oradea; *Dr. Popoviciu Enea*, notar public, Oradea; *Dr. Popoviciu Petru*, prefect jud., Oradea; *Popp Constantin*, dir. banca „Albina“, Sibiu; *Dr. Popu M. Ioan*, subprefect, Oradea; *Dr. Preda G.*, vice-preş. „Astrei“, dir. de spit., Sibiu; *Preda Trandafir*, dir. şc. sup. de com., Sibiu; *Prie Adam*, prof., Alba-Iulia; *Dr. Prodan Ioan*, avocat, Dej; *Dr. Radu Cornel*, medic, Arad; *Radu Dumitru*, şef de gară, Turda; *Dr. Raicu Aurel*, avocat, Arad; *Răşcan*, inginer chimist, Zlatna; *Dr. Regman Nicolae*, prof., fost prefect, Sibiu; *Repede Sevastian*, avocat, Turda; *Dr. Roman Domiric*, avocat, Mediaş; *Dr. Roşca Pavel*, vice

rectorul Academiei comerciale Cluj; *Dr. Roșca Petru*, inspector general administrativ, Târgu-Mureș; *Dr. Roșca Valer*, prim-procuror, Dej; *Dr. Roxin George*, avocat, Oradea; *Dr. Roxin Teodor*, adv., deputat, preș. com. jud., Oradea; *Dr. Rozvan Ștefan*, notar public, Caransebeș; *Sandru Ioan*, dir. șc. normală, Sibiu; *Dr. Sârbu Gheorghe*, adv., Arad; *Sârbu Petru*, notar public, Arad; *Dr. Schiau Nicolae*, adv., Sibiu; *Seitan I. Ionel*, dir. de bancă, Oradea; *Dr. Șelariu Emil*, adv., dep., Hațeg; *Dr. Șerban Gheorghe*, medic, Arad; *Dr. Siartău Pavel*, medic, Arad; *Simian Ioan*, fost deputat, Sibiu; *Simulescu Ioan*, dir. șc. primare, Abrud; *Dr. Sofronie George*, prof. univ., Oradea; *Dr. Spârchez Victor*, medic, Cluj; *Dr. Sporea Ioan*, avocat, Arad; *Dr. Stanca Constantin*, docent univ., Cluj; *Dr. Stanca Dominic*, dir. de spital, Cluj; *Stănescu N. Victor*, preș. soc. funcț. just., Oradea; *Dr. Stănilă Victor*, medic, Cluj; *Fl. Ștefănescu-Goangă*, rect. univ., Cluj; *Dr. Stoinescu Alexandru*, avocat, Arad; *Streza Andrei*, inginer, Arad; *Dr. Sturza Marius*, prof. univ., Cluj; *Dr. Suciș Ioan*, notar public, Arad; *Dr. Suciș I. Gheorghe*, avocat, Zlatna; *Tatu Ioan*, dir. de bancă, Arad; *Tatulescu Alexandru*, not. public, Diciosănmărtin; *Dr. Tecău Danil*, avocat, Alba-Iulia; *Teculescu Horia*, dir. de liceu, Sighișoara; *Teodorescu Constantin*, prof., Arad; *Dr. Țeposu Emil*, prof. univ., Cluj; *Țeposu Silviu*, profesor, Sibiu; *Dr. Ursache Grigorie*, medic, Târgu-Mureș; *Ursu G.*, prim-pretor, Teiuș; *Dr. Ursu Ioan*, avocat, Arad; *Dr. Vasile Aurel*, avocat, Cluj; *Dr. Vasinca Toma*, notar public, Hațeg; *Dr. Vasu Octavian*, avocat, Făgăraș; *Vătășan Ioan*, dir. gen. banca „Albina”, Sibiu; *Dr. Vecerdea Nicolae*, cons. de casație i. p., Sibiu; *Dr. Veliciu Emil*, avocat, Arad; *Dr. Vescan Ioan*, pref. jud., Târgu-Mureș; *Vlad Alexandru*, general, senator, Arad; *Dr. Vlad Aurel*, fost ministru, Orăștie; *Dr. Vlad Petru*, medic primar municip., Cluj; *Vuia Iuliu*, prefect, Caransebeș; *Vulcușu Ioan*, dir. de gimnaziu, Diciosănmărtin; *Zeicu Ion*, ing. insp. gen. silvic, Cluj; *Dr. Zigre Nicolae*, fost subsecretar de Stat, Oradea.

Advențiști întorși la ortodoxie.

În parohia *Bordești*, R.-Sărat, nefiind preot și biserică, secta adventistă și-a găsit ogor prielnic. Cu timpul, sămburele adventist a ajuns un focar foarte periculos pentru întregul județ.

Astăzi, datorită metodelor aplicate, cum și scârbei de fariseismul sectar, de care s'au umplut cece mai simțeau românește și creștinește, mulți advențiști din *Bordești* s'au putut întoarce la Biserica ortodoxă. Astăzi, biserica noastră se bucură mult, căci primește iarăși la sânul ei pe un aprig luptător adventist, *Tudor I. Gheorghiu* de ani 38, cu soția sa *Anica*, de ani 35, și fiul lor Ion, de ani 10, nebotezat. Cele cuvenite tuturor, subsemnatul le voi face cât de curând. Prin întoarcerea lui *Tudor Gheorghiu* la ortodoxie, se pecetluiește un zbucium de peire al adventismului bordeștean și un sincer și curat triumf al Bisericii ortodoxe.

A fost „bătrân” al adunării adventiste din *Bordești*, precum și al adunării adventiste din comuna vecină *Tâmbocști*.

Din peripețiile lui de adventist, voi povesti totul într'o căr-

tlică anume, căci multe vor avea de învățat, atât actualii adventiști, cât și ortodocșii noștri. Pentruca cititorii, până atunci, să aibă o idee de toate ce vor urma, voi face o mică introducere:

Adventist timp de 11 ani, sufletul mișcător al adventiștilor din Bordești și împrejurimi, a putut influența covârșitor asupra ademenirii multor ortodocși. Un om muncitor, cuminte, curat sufletește, iată însușirile lui de bun român. Frații de sus, văzându-i activitatea și autoritatea sa morală, l-au sfatuit să urmeze o școală specială de misionari din Transilvania. Omul nostru sincer, crezându-i și pe ei la fel, amăguit, și-a vândut toată averea sa din Bordești, până și sculele din atelierul său, căci este lemnar, și cu banii strânși, acum câțiva ani, și-a luat drumul, spre a face studiul necesar. La școală, a studiat timp de un an, în urma cărui studiu și-a căpătat un certificat.

Trezirea conștiinței sale se ivește tocmai aici.

Se reîntoarce la Bordești, dar aici nu mai posedă aproape nimic. Iată acum și declarația adventistului.

Subsemnatul Tudor I. Gheorghiuță, de ant 38. din comuna Bordești Jud. R. Sărat, declar că revin la biserica ortodoxă, după ce am îmbrățișat, secta adventistă timp de 11 ani, și promit că, pe baza materialului ce-l posed asupra multor dedesupturi practicate de adventiști, ce le cunosc în tot timpul vieții mele ca adventist, voi munci sârguitor pentru scoaterea unei broșuri, așa după cum se arată exact în articolul de mai sus al părintelui Ioan Creangă. Pentru care dau prezenta și semnez.

*Bordești, R.-Sărat
1933, Ianuarie 27*

TUDOR I. GHEORGHIUȚĂ.
fost adventist 11 ani.

Intrucât evenimentele sunt prea însemnate, amănunțele ce urmează vor fi arătate, după cum am spus mai sus, într'o cărticică anumită.

Ceice au urechi de auzit să aștepte și să audă, cum, sub învelișul credinței, se întâmplă lucruri izbitoare, la cari autoritățile înalte de sus să ia aminte.

Pr. IOAN CREANGĂ
Bordești R.-Sărat

Congresul preoților olteni. — În orașul Târgul-Jiului, s'a desfășurat congresul preoților din Oltenia, în zilele de la sfârșitul lui Octombrie și începutul lui Noemvrie a. c. Ca totdeauna, congresele preoților din Oltenia au fost pline de însuflețire, de materie temeinic discusută și au avut un viu răsunset între toți preoții din țară. Nici acest congres n'a lipsit de a se înfățișa cu aceiași viață ca cele trecute.

În ziua II, discuțiunile au urmat în sala de primire a palatului comunal. S'au discusut mai departe temele date de Sf. Episcopie.

Păr. *Matei Pâslaru* din Urzica, Romanați a discusut tema: „Valoarea scrierilor patriotice și folosul ce urmează din studiul lor“,

iar Păr. Ștefan Popescu din Poiana Mare, Dolj, a vorbit despre „Proeminența Bisericii creștine ortodoxe“.

După aceștia, Păr. C. Stănică-Orodel a făcut darea-de-seamă despre mersul societății pe anul trecut și a propus schimbarea câtorva articole din statute.

Congresul a hotărât apoi ce teme să se cerceteze în congresul anului viitor. A hotărât, de asemenea, ca ele să fie tratate de preoții Dumitru Vișan și Cernăianu, amândoi din Turnul-Severin. Congresul viitor se va aduna în Corabia.

Ca cenzeni și supleanți, au fost aleși tot cei din anul trecut.

Discuțiunile s'au încheiat la ceasurile 6 seara. După aceasta, preoții au vizitat orașul, grădina lui, muzeul, liceul și alte clădiri. Cei mai mulți preoți au părăsit Târgul-Jiului cu trenul de 7 $\frac{1}{2}$ seara, după debateri și o întâlnire frățască prin care s'au simțit mai însuflețiți.

A. S.

EXTERNĂ

Știri și fapte misionare din lumea catolică *).

41. „Săptămâna bunătații“. Ziarul *La Croix* a întemeiat, în acești din urmă ani, pentru cetitorii săi, între 11—18 Mai, o săptămână a bunătații. Se urmărește a se crea în Franța o mare mișcare a bunătații, cu tot ceea ce presupune ea: solidaritate și îndatoriri morale-sociale, respect pentru cei slabi, și tot felul de binefaceri și ajutorări pe cari niciodată n'ajung să le satisfacă feluritele opere de ajutorare (*La Croix*, 12—13 Mai 1931). Caracteristica Săptămânii bunătații este că ea nu dă un ajutor trecător, ci un ajutor definitiv, îngrădind numărul ocrotiților, spre a face mult pentru fiecare și a-l ajuta să-și reia locul producător în societate. Astfel, totalul darurilor adunate în 1929 a fost de 86.000 franci francezi, în 1930 de 170.000. Sumele acestea au fost împărțite așa: Pentru operele de ajutorări catolice 66.941 franci, opere protestante 18.000 franci, israelite 17.013 fr., opere laice 58.985 fr., cazuri izolate: 34.093 fr. Ziarul *La Croix* prezintă cetitorilor, felurite cazuri de sârmani, pe cari le știe dela operele de cercetări catolice. Cetitorii își aleg cazul pe care vor să-l satisfacă și trimt banii Oficiului central al operilor care este intermediar între ziar și numitele Opere de cercetări pentru ajutorări. Trimițătorii arată Oficiului cazul de care se interesează, iar Oficiul transmite acolo sumele.

42. *Activitatea „Societății din Paris pentru misiunea streină“ pe 1930*. După Darea-de-seamă dată la lumină pe 1930, se vede că i s'au încredințat 36 circumscripții bisericești în China, Japonia, Indii, Siam, Indochina, Indiile orientale, teritorii ce cuprind cam 230 milioane locuitori $\frac{1}{7}$ din populația globului, din carii 1.662.941

*). Vezi „Bis. ort. Rom., pe luna Ianuarie 1932.

sunt catolici. În 1930, au botezat 31.528 vârstnici și 63.175 copii de ai familiilor catolice. La aceștia trebuie să adăugăm și 102.385 botezări de copii în pericol de moarte prin familiile păgâne. Tot ei mai au și 2.873 școale cu 155.655 elevi. „Societatea pentru misiuni streine din Paris” a fost întemeiată în 1660. Dintre membrii, 50 sunt acum episcopi în țările misiunilor, unde sunt ajutați de 1059 misionari și de 1424 preoți indigeni. În timpul anului 1929-30, societatea a încredințat dioceza dela *kumbakonam* din India clerului indigen, cum a făcut și cu vicariatul apostolic de la *Shunling* și de la *Vanshien* și teritoriul recent înălțat la rangul de prefectură apostolică de la *Yachou*, în China (*La Cr.* 19. VII. 1931).

43. *Misionarismul creștin francez și opera de civilizare colonială a Franței* a fost tema generală ce se desprinde din debaterile primului congres național al „*Uniunii misionare a clerului francez*” dela 10 August 1931 din Paris. Deși francezii sunt neîntrecuți de niciun alt neam catolic în opera misionară, o uniune națională misionară a organizat abia în timpul din urmă, însumând peste 25 mii de preoți francezi. Scopul uniunii, cum urmează din dezbateri, este de a îndemna poporul să se pătrundă de spiritul misionar lărgindu-și activitatea nu numai asupra celor cuprinse în orizontul Parohiei, Diocezei ori Mitropoliei lor, ci a se pune și în serviciul primitivilor din colonii. Iar misiunile din mijlocul sălbatecilor trebuie ajutate în tot felul: I) trimițându-le noi preoți; II) dându-le ajutoare materiale; III) a lupta să fie făcută cunoscută tutulor francezilor spre a le putea aprecia, iubi și ajutura și IV) a face rugăciuni lui Dumnezeu pentru ele. Uniunea caută a convinge clerul francez, că Preotul care va fi cât mai deplin misionar față de frații îndepărtați, cu atât va fi mai perfect apostol față de frații lui apropiați: enoriașii proprii. Un abate a preconizat organizarea unor anumite zile misionare în cari să se ocupe toți după un program bine studiat cu această propagandă în favoarea misionarismului. Cardinalul Parisului a erătat că, *prin opera misionară, se îndeplinesc 4 mari și importante opere*: I) *o operă de civilizare și de luminare*, care este cea mai sigură garanție împotriva amenințărilor pericolelor barbariei, mult mai teribilă pentru civilizația actuală decât pentru cea veche din timpul invaziei barbarilor cei dintâi; II) *o operă de colonizare* indirectă, printru evanghelizare, se face cea mai bună operă de colonizare, cu tot domeniul separat al acestor 2 națiuni; III. *o operă științifică*, prin noile descoperiri și studii moderne ce se fac acolo; și, în sfârșit, IV. *o operă de evanghelizare și de caritate*, poruncite de dragostea lui Iisus. Numai într-o $\frac{1}{2}$ de veac, explorarea Africei de Stanley, a arătat alt vorbitor, s'au evanghelizat 5% din populația fetișistă, începându-se cu cea de pe coasta occidentală, apoi cea orientală și apoi cea din interior, grație muncii unor ordine misionare franceze și belgiene și, în ultimul timp și a unui valoros cler indigen, care, din nefericire, este privit, de unii neînțelegători, prin prisma prejudecăților de rasă și de culoare a pielii. Vorbind despre *vechile tradiții misionare ale clerului Franței*, altcineva, începând din sec. 17, a arătat străduințele Lazaristelor

Sf. Vincentin de Paul, ale Societății Notre-Dame de Montreal, ale Soc. Misiunilor streine, îndemnurile marilor predicatori (Bossuet, Bourdalou etc.), apoi, lepădarea de sine a săracilor preoți ai Franței cari au consimțit, la o adunare, să facă daruri princiare pentru evanghelizarea țărilor de dincolo de mare și, în sfârșit, alte străduinți din sec. 18 și 19 și apoi Uniunea misiolară a clerului, creată și întărită de Benedict 15-lea și Pius XI!.. Un Preot de la Biroul internațional a schițat *un program creștin de politică colonială*, program necesar, din cauza schimbărilor adânci pe cari populația indigenă le-a suferit, ca urmare a introducerii progreselor materiale a instituțiilor, moravurilor, metodelor administrative europene. Pentru ca aceste schimbări să aibă un spirit creștin, trebuie ca în colonii să se trimită misionari și oameni cu adevărat credincioși. Iar problemele ce se pun la elaborarea acestui program sunt: igiena socială, educația primitivului pentru muncă; munca obligatorie; proletariatul negru și țăranimea indigenă; politica familială; lupta contra poligamiei; armonizarea intereselor metropolei cu ale coloniei, ale revendicărilor, tendințelor, rivalităților între albi și indigeni; utilajul modern al coloniilor, ect. S'a arătat apoi cât sunt de convertibili musulmanii africani. (*La Cr.* 12. VIII. 931).

44. *Ministrul instrucțiunii publice din Japonia face apel la misionarii creștinii catolici pentru educația religioasă.* Față de greutățile din ultimul timp din lumea școlară japoneză, Ministrul Inst. publ. a făcut misionarilor următorul apel: „Până acum, politica ministerului nostru s'a orientat spre materialism. Atitudinea aceasta era conformă tendințelor epocii, dar ea a dus la rezultate deplorabile: o adevărată decadentă a moralității publice și particulare, înflorirea comunismului și, în acești din urmă ani: chiar și un anumit spirit anarhic. Astfel, va trebui ca, de aci înainte, sistemul nostru de educație să fie spiritualizat. În acest scop, colaboratoarea educatorilor religioși ne apare necesară și eu doresc ferbinte, ajutorul lor“. Iată pretutindeni falimentul materialismului și recunoașterea scăpării la educația religioasă. (*La Cr.* 23 VI. 931).

45. *Văzând zburând un aeroplan, un sat de papuași se convertește la creștinism.* Papuașilor din Kuni, în Oceania, li se predicase de către misionari despre Dumnezeu creștin, despre cer, judecata viitoare, raiu, iad, binefacerile creștinismului, printre albi, etc., etc.. Dar ei nu se lasau convertiți. Intr'o zi, văzând pe cer un aeroplan, cu toate că misionarul le vorbise și despre aceasta, ei se sperie de puterea acestei muște negre, de a face atâta sgomot. Bătrânii satului nu și-au putut explica acest fenomen. Emoția este generală. Este sfârșitul lumii, fără îndoială, și toți se așează în genunchi pentru ultima rugăciune. În acea clipă, sosește, din fericire, un catehet care-i lămurește că e vorba de un avion și că nu li se va întâmpla nimic. Apoi le arată că, după cum n'au crezut când le-a vorbit misionarul despre avion și acum se convinseseră că el n'a mințit, tot așa trebuie să creadă și ce le-a spus el și despre Dumnezeu, cer, iad, raiu etc. Ceea ce se făcură și numai de Sf. Paște din 1931 s'au botezat 40 locuitori. (*La Cr.* 14 V. 931).

Preot. ARISTIDE N. GEAMĂNU

Com. Iași jud. Gorju.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ȘI METODĂ

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoită, Proorocul Nahum. Traducere și comentar.

București, Tipografia „România Mare“, fără an, 133 p. cu Bibliografie.

CAP. I.

A. Aspectul general al cărții.

Lucrările de specialitate, mai ales la Vechiul Testament, au ajuns o raritate, din pricina specialiștilor cu greu de pregătit și mai ales din pricina cititorilor, cari cu greu se hotărăsc să citească, dar mai ales să cumpere o tâlcuire la o carte așa de veche. Dar pe noi nu ne prea ocupă aceste considerațiuni de ordin momentan, ci mai ales dacă ceea ce se lucrează e bine lucrat, și dacă lucrarea are caracterul durabilității. În domeniul Vechiului Testament, s'a scris atât de mult și se va mai scrie încă, — în Apus — așa că nu ne putem plânge că în alte limbi, noi specialiștii, nu avem ce citi.

Dar când se publică ceva, în limba română, este dela sine înțeles că, pentru o lucrare științifică de genul acesta, se cer anumite condițiuni:

1. Lucrarea să fie la nivelul științific cerut.

2. Să prezinte materialul cercetat, într'o formă superioară și metodică.

Să examinăm cartea în totalitatea ei, așa cum rămânem impresionati de citirea ei dela un capăt la altul.

1. Lucrarea d-lui Negoită nu este la nivelul științific cerut, pentru următoarele considerațiuni:

a) Din traducerea pe care a făcut-o, urmează că nu stăpânește gramatica și sintaxa limbii ebraice, cea din urmă foarte necesară, mai ales în textul unei cărți de valoarea și greutatea proorocului Naum 1);

b) Nu stăpânește limbile semitice, ca să zicem așa, auxiliare, pentru comparațiunea de texte 2);

c) Nu stăpânește istoria Asiriei și Babiloniei, foarte necesară unui interpret, mai ales pentru comentarul de față 3);

d) N'a citit niciodată Biblia în original, căci, din interpretarea pe care o face, se vede că numai utilizarea Dicționarului Biblice îl pun în stare să ne comunice câte ceva, care stă în legătură cu materia de interpretat.

1) Vezi cele două rânduri de traduceri în corpul acestei tratări.

2) Vezi Critica textuală și textul siriac.

3) Vezi punctul n și o.

2. Materialul nu este prezentat în formă superioară. Do-vadă sunt atâtea confuziuni, fie la critică: textuală și literară sau compilațiuni care sunt trecute sub tăcere, deși luate din exegeți, fie catolici, fie protestanți ¹⁾. În special, citind lucrarea, nu te dumirești mai întâi ce se cuprinde în cartea proorocului Naum, și, al doilea, ce plan a urmărit autorul în interpretare. O carte are într'însa idei principale și secundare. Din interpretare, nu se vede nimic din toate acestea. Materialul este asvâr-lit la întâmplare. Ceeace a citit într'o carte a pus alături cu ceeace a citit într'altă carte. Greșeli de tot felul s'au strecurat înlăuntru:

a) Greșeli de ortografie românească, pe care nu le putem semnala aici decât în treacăt, căci este un lucru care trece peste scopul nostru, de ex.: Assyria, Cyril, assyrian, Tyr, Sydon, Theodoret al Cyrului, Cyaxare regele Medilor, mui (în loc de mai), etc. Nu mai punem la socoteală că greșelile de tipar abundă, atât pentru textul românesc, cât și pentru cel grecesc și mai ales pentru cel siriatic în transcriere ²⁾. Textul ebraic nevocalizat, este un „tezaur“ de erori, mai ales confuziunea lui *reș* cu a lui *dalet* și *waw* cu *iod*. A le evidenția și pe acestea, ar fi lucru inutil. Preocuparea noastră trece peste aceste chestiuni de a-mănunt.

b) Părinții și scriitorii bisericești sunt consultați superficial și numai incidental ³⁾, așa că noi nu vedem, din această interpretare, care este caracterul cărții, atât din punct de vedere istoric, cât și din punct de vedere teologic, raportându-se aceste amândouă laturi la atotputernicia și dreptatea lui Dumnezeu în lume și la economia lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii și conducerea ei până la venirea lui Mesia. El dela sine înțelege, că, din punct de vedere creștin, în studiul Vechiului Testament și în cazul nostru, mai ales, nu se poate trece peste cele două puncte de vedere enunțate. Și, dacă, din punct de vedere al criticii textuale, autorul s'a silit, după putință, ca să cerceteze cât mai multe lucrări și să facă conjecturi, din punctul de vedere al credinții trebuia să se încovoie la citirea și scoaterea învățăturilor mântuitoare din părinții și din scriitorii bisericești;

c) Citațiunile din Sf. Scriptură sunt aduse în chip neglijent și cu greșeli de trimitere, încât de multe ori constați, că nu există ceeace ți se înfățișează, sau că trebuie să cauți aiurea, folosind pentru cercetări o concordanță ⁴⁾;

d) Impărțirea lucrării pentru a fi tratată, lipsește. Ca ches-

1) Vezi critica literară și critica textuală.

2) Vezi: Textul siriatic.

3) Vezi: Consultarea părinților bisericești.

4) Vezi: punctul *m*.

tiune de orientare, alături, cu titlul de informație, cum ar fi trebuit împărțită cartea lui Naum pentru a fi studiată. Luăm acest plan după Fillion 1).

Cap. I. v. 1 Titlul Cărții 2). — Domnul a pus de gând să distrugă Ninive, ca să mântuiască pe Israil. I. 2—15.

1⁰ Descrierea atributelor judecătorului suprem, care va condamna Ninive și urmările înfricoșate ale mâniei sale. I. 2—6.

2⁰ Bunătatea lui Dumnezeu pentru cei ce nădăjduesc în el. Hotărîrea împotriva Ninivei. 7—11.

3⁰. Repetiția și dezvoltarea aceleiași idei. 12—15.

Cap. II.—Executarea integrală a hotărîrii dumnezeiești, îndreptată împotriva Ninivei. II. 1—13.

1⁰. Cetatea este înștiințată că o armată puternică înaintază împotriva ei. 1—4.

2⁰. Cetatea este cuprinsă și jefuită. 5—10.

3⁰. Ninive nu mai este, căci Domnul a distrus-o. 11—13.

Cap. III.—Cauzele și caracterul nestrămutat al hotărîrii împotriva Ninivei. III. 1—19.

1⁰. Crimele Ninivei sunt pricina ruinii sale. 1—7.

2⁰. Nimic nu va putea ocroti pe Ninive împotriva hotărîrii dumnezeiești, care a condamnat-o la ruină. 8—13.

3⁰. Inutilitatea rezistenței. Bucuria lumii aflând despre distrugerea Ninivei. 14—19.

e) Edițiunile de cărți întrebuințate, nu sunt cele mai noi, adică: o carte apărută într'o edițiune nouă este de preferat aceleiași cărți în edițiunea veche, din pricină că edițiunea nouă are adăogiri, corectări și îmbunătățiri, de ex.: *Sellin* este citat în ediția din 1922, iar ultima ediție este din 1930, *Knabenbauer*, „Comentar la profeții mici“, ed. 1886, pe când edițiunea cea nouă din 1924, dacă ar fi consultat-o, ar fi avut folosul unei întregi bibliografii și interpretări care nu există în edițiunea veche. Așa se întâmplă și cu alte edițiuni, pe care nu e nevoie să le citez aici. Cine vrea să facă o comparație mai amănunțită, va compara această bibliografie, cu cea din *Knabenbauer*, ed. 1924;

f) Cărți notate în bibliografie, dar necitite. E lucru curent ca să nu poți citi cărțile care nu se găsesc în biblioteci sau cărțile rare, dar să nu citești cărți fundamentale la alcătuirea unei lucrări, este ceva nepermis. Autorul comentariului nostru n'a citit pe Gadd, *The Fall of Nineveh*, London 1923. Din această pricină, a trebuit să citeze și să citească articolul lui Dhorme, *La fin de l'empire assyrien d'après un nouveau document* (*Revue Biblique*, 1924, 224—225), de asemenea și I. Vanderworst, *Israël et l'ancien Orient*, Ed. II, Bruxelles, 1929.

1) *La Sainte Bible Commentée*, vol. VI, Paris, 1924, p. 495 și urm.

2) Acest plan este frumos și interesant, dar se poate alcătui și altul. Fiecare autor poate avea punctul său de vedere.

P. Schegg, deși comentariu vechiu, ar fi putut fi citit, căci se află la Internatul Facultății de Teologie, *Sellin*¹⁾, deși este necitit, dar citat, se află la Biblioteca Facultății de Teologie din București, asemenea și *L. Gautier*. Comentariul lui *Trochon* se află la Fundația Carol I, *Fillion* se află la mine, etc. Așa că, atunci când voești, se găsesc cărți și încă mai multe decât te aștepți și unde nici nu te aștepți;

g) Pe lângă aceasta, autorul, deși menționează în bibliografie că unele cărți nu le-a citit, cu toate acestea apar în comentariu citate, iar în bibliografie necitate și necitite. De ex.: *Berosus* este necitit, dar citat la pag. 16, nota 74. De asemenea *Gray* (poate *Gry*) necitit, dar citat la pag. 43 și 47. Sau poate autorul înțelege pe *Gray*, citat la pag. 21, nota 97, ca *A. Buchanan Gray*, în *The Expositor Times*, Sept. 1898, tom. X, fără pagină. Cine poate ști? Căci, nefiind trecut în bibliografie, este socotit ca necitit. La pag. 59, *Keil* este citat, dar în bibliografie trecut ca necitit. La pag. 67, *Ewald* este citat, iar în bibliografie necitit.

Acelaș lucru se întâmplă și cu *Duhm*. La pag. 107, la interpretarea vers. 8, se citează o omisiune făcută de *Duhm*. De unde poate apărea acea omisiune, dacă nu dintr'o citațiune luată din alt autor?;

h) *Prescurtările*²⁾ sunt făcute fără a se indica la sfârșit despre cece este vorba, de ex.: *Ciril al Alex.*, p. 33, 36, 54, 63; *Hupt*, în loc de *Haupt*, p. 36; *Smith*, p. 37, însă ne putem întreba care din doi citați în bibliografie este acesta?; *Vigouroux D. B.* sau *D. Bible Vigouroux*; *T. S. S.*, p. 39; *V. T.*, p. 40; *Smith* mai apare și la pag. 40, 60, 61, 62, 67, 69, 74, 79, 81, 83, 91, 98, 108, 109, 116, 126, 127, însă care este unul și care este celălalt? *Duh*, p. 42, în loc de *Duhm*; *Van Hoon.*, pag. 43, 59, 69, 75, 76; *Now.*, p. 43; *Hall.*, p. 47. Sau că pocește numele autorilor: *Gungel* în loc de *Gunkel*, p. 57, sau le prescurtează în chip neînțeles: *G. A. S.*, pag. 50, 60, 67; *Dr.*, p. 61; *Belial* sau *Belieal*, p. 66; *Duhum*, p. 70, în loc de *Duhm*; *Marte*, p. 74, în loc de *Marti*; *Hap.*, p. 75; *Klorsalad*, p. 79, pentru *Korsabad*; *Vann Hoon*, p. 82; *Sennaherio*, p. 93; *Velles*, p. 108; *Kail*, p. 108; *Şargon*, p. 108; *Nou*, p. 112; *Sellim*, p. 121.

i) Exegetul nostru citează diferite cărți pe care nu le-a văzut și pe care putea să le găsească sau, la rigoare, să le înlocuiască cu alte ediții. Citarea unui autor din altul este permisă numai pentru lucrările rare și greu de găsit. Sau în articole de revistă.

La pag. 73 citează *Anabasis I*, 7 și 8, după *Davidson*. La

1) Apare citat la pag. 40, 62, 121, 129 și în alte părți.

2) Nu vom cita toate numele, căci ar trebui să facem un catalog.

pag. 108 spune: „În privința identificării cu Teba se opune Spiegelberg“. (Aegypt: Randglossen sum A. T. 31. f. f., citat după Smith). Acum care din doi? La pag. 109. V. Breasted, *Ancient Records of Egypt IV.* 411 după Smith. Și mai departe, tot pe aceeași pagină: V. Breasted, op. cit. după Smith, fără pagină. Sau și: A. O. F. R. 511. f. f., citat după T. C. în *Enc. Biblica*, articol. Put.

La aceasta se pot adăoga citațiile biblice luate fără control din *Dictionnaire de la Bible* de Vigouroux, în două locuri, p. 37 și 38¹⁾, despre care va fi vorba mai la vale.

Capitolul „Data profeției lui Nahum“, care conține Istoria lui Asarhadon și Asurbanipal, cu privire la cuceririle lor în Egipt, și Elam, autorul îl tratează după Vandervorst, pe când mai nimerit ar fi fost, ca să întrebuițeze pe M. Streck, carte fundamentală în această privință, care, în vol. II, are inscripțiunile cuneiforme, iar în vol. I o introducere foarte completă. Cu această ocaziune, ne-ar fi făcut o tabelă sincronistică despre „Istoria Orientului“ din acea epocă, precum și una privind dinastia sargonidă până la căderea Ninivei. Dar de sigur, va spune tâlcuitorul nostru, că acestea sunt pretențiuni prea mari pentru lămurirea unor puncte așa de încurcate din epoca aceasta! Desigur că lucrul este greu, dar fără această introducere, nu se poate înțelege epoca în care Naum și-a pronunțat proorocia asupra Ninivei. Și cine nu poate lucra așa cum trebuie, mai de folos este să nu se chinuiască cu lucrul.

j) Autorul are trei lacune în text: la pag. 78 spune: Nu știm Vellas de unde traduce... (lipsește cuvântul, așa că cititorul rămâne în vag). La pag. 114 spune: ... nu corespunde contextului, nici verbului... (lipsește). Versiunile diferă în traducerea lui... (și aici cuvântul lipsește). La acestea se pot adăoga lacunele cu citarea paginilor la lucrările utilizate. Acest defect se observă la pag. 18—21 și 22.

k) Cartea lui Gadd a apărut în 1923, în luna Iunie, iar Dhorme își scrie articolul său: „La fin de l'empire assyrien d'après un nouveau document“ în Aprilie 1924. Deci, este clar, că în 1923 se știa despre această cronică a lui Nabopolasar, care schimba data căderii Ninivei.

Comentatorul nostru afirmă, în trei rânduri (la pag. 16, 17 și 18), că până în 1924, nu se știe data căderii Ninivei... Aici face confuzie cu ceea ce publică Dhorme în 1924. Dar acest text tradus a fost publicat de: Hugo Gressmann, *Altorientalische Texte zum Alten Testament*, Leipzig, 1926, pag. 362, unde se dă titlul cărții lui Gadd și anul. Deci această eroare ar

1) Vezi punctul m.

fi putut fi evitată, dacă ar fi citit cel puțin colecțiunea de care este vorba ¹⁾).

l) Numele proprii trebuiesc traduse așa cum sunt ele în uz: Naum, nu Nahum, căci zicem *Naum Râmniceanu*, iar nu *Nahum Râmniceanu*. Și așa pentru toți profetii mari și mici. Trebuie să scrie: *Sanherib*, nu *Sennacherib*, *Asarhadon*, nu *Assaradon*, *Iezechia* și nu *Ezechias* și alte nume proprii, pe care nu le putem să le enumerăm, ca să nu ocupăm locul în chip inutil.

m) La punctul *i*, scosesem în evidență că, în comentarul de care ne ocupăm, se află citațiuni luate fără control. Cercetăm unele din ele, ca să ne facem numai o idee. Așa, de ex.: la pag. 37, la tâlcuirea cap. I, v. 2. „Dumnezeu este plin de râvnă“. Ideia de dușmănie, de izbândă, atribuită lui Dumnezeu... Această idee o găsim în biblie ²⁾, în următoarele locuri, printre care citează: Iosua, XIV, 19, care nu există, deoarece Cap. XIV din Iosua are numai 14 versete; trebuie citit: XXIV, 9. In Deut. XXII, 16, se află altăceva: „Și tatăl fetei să zică bătrânilor: iată am dat pe fata mea de soție bărbatului acestuia și el o urăște; trebuie citit XXXII, 16. III Regi, XIV, 22, trebuie citit I Regi, XIV, 22, căci doar citațiunea se face după textul ebraic; Is. IX, 9, găsim la sfârșitul versetului: „Râvna Domnului, va face aceasta“. Dar această citațiune nu corespunde tezei pe care autorul o pune mai sus: „Dumnezeu considerând alianța între el și poporul ales, ca o unire conjugală, are dreptul deci de o adorațiune exclusivă dela poporul său, iar dacă Israil este infidel prin idolatrie, crima sa este privită ca un adulter și exercită gelozia Domnului ³⁾. In Isaia citim: „Ca să întindă stăpânirea și (să aducă) pace fără sfârșit pe scaunul lui David și peste împărăția lui, ca să-l întărească și să-l întemeieze întru bună judecată și dreptate de acum și până în veac. Râvna Domnului Savaot va face aceasta“. Is. XXVI, 11, este vorba de râvna Domnului, dar în alt înțeles:

„Doamne, mâna ta este ridicată sus și ei nu o vor vedea. Dar vor vedea râvna pentru norodul tău și se vor face de rușine; focul (ațâtat) pentru vrăjmașii tăi îi va mistui“. Is. XXXVIII, 32 să se citească XXXVII, 32. „Căci rămășița va ieși din Ierusalim și cei mântuiți din muntele Sionului. Iată ce va face râvna Domnului!“ Aici este vorba despre ocrotirea Ierusalimului, iar nu despre râvna Domnului în sensul arătat de au-

1) Dar și autorul în Bibliografie citează pe Gadd, apărut la 1923.

2) Ortografia autorului.

3) Stilul cu toate erorile e al autorului. — In privința tâlcuirii cuvântului *râvnă*, vezi „Consultarea părinților bisericești“, ce spune la Cap. I, v. 1, fericitul Ieronim și se va pricepe care este adevăratul sens, după citațiunile celui care cunoaște Sf. Scriptură până în amănunte.

torul tâlcuirei de mai sus. Is. LVII, 8 nu există nimic despre râvna Domnului ci: „...că te-ai desvelit înaintea altuia, suitute-ai și ți-ai lărgit patul tău, încheiat-ai cu ei legământ și ai iubit așternutul lor și desfrâul lor l-ai văzut“.

Ozea II, 2, 16: „Și fiii lui Iuda și fiii lui Israil se vor strânge laolaltă și-și vor alege un povățuitor și vor pleca din țară, căci mare va fi ziua lui Izreel.—Pentru aceasta iată că îl voi duce așemeni și îl voi duce într'un loc pustiu și îi voi da grăi după inima lui“.

Ioil II, 18 este vorba de râvnă în sens de grija cea mare pe care o are Domnul pentru poporul său. Acest lucru se vede mai clar din vers. 19. Imperfectul piel, arată o acțiune intensivă, deci: „Și tare râvnitor va fi Domnul pentru pământul său și va cruța norodul său. Răspuns-a Domnul și a grăit către poporul său: iată eu vă trimit vouă grâu, vin și untdelemn și vă veți sătura și nu vă voi mai face de ocară între neamuri“.

Deși citațiunile sunt luate după Dictionnaire de la Bible de Vigouroux, vol. III, col. 1112, unele sunt citate greșit de autorul comentariului nostru, iar altele sunt indicate greșit în dicționar. Trebuiește evidentiat, că jumătate din articolul în chestiune a fost tradus aici, fără să se arate că este o traducere. Citațiunea așa cum o face, dă impresiunea că este o simplă trimitere și nimic mai mult. Dăm mai jos textul din comentariu și apoi traducerea după Vigouroux.

La pag. 37 din comentariu: „Această idee de antropomorfism o găsim în biblie în următoarele locuri: Exod. XX, 5 unde Dumnezeu spune despre el însuși: Eu sunt Dumnezeu dușmănos (zelos)“. Exod. XXXIV, 14; Deut. IV, 24; V, 9; VI, 15; Iosua XIV, 19.

Dumnezeu considerând alianța între el și poporul ales ca o unire conjugală, are dreptul deci de o adorațiune exclusivă dela poporul său, iar dacă Israel este infidel prin idolatrie, crima sa este privită ca un adulter și exercită gelozia Domnului. Acest stil îl găsim adesea în Scriptură: Deut. XXII, 16; III Regi XIV, 22; Is. IX, 6; XXVII, 11; XXXVIII, 32; LVII, 8; Ozie II, 2, 16; Ezech. V, 13; XVI, 38, 42; XXIII, 25; XXXVI, 5, 6; XXXVIII, 19; Ioil II, 18; Zah. I, 14; VIII, 2.

Aceasta probează credința monoteistă a poporului ebru. Iahve n'a suferit niciodată ca poporul său să se roage unui alt Dumnezeu. De ex.: Exod. XXXIV, 14. Tu nu te vei închina unui alt Dumnezeu, pentru că Domnul are ca nume=*gelosul*. El este gelos“. (Vigouroux D. B. Tom. III, col. 1.112). In acest fel prezentat textul, nimeni nu-și poate închipui că este o simplă traducere.

Iată-o: „Scriptura atribuind lui Dumnezeu prin antropo-

morfism sentimente omenești, îi atribuie și pe acela al râvnirii. Dumnezeu zice adesea despre El-însuși: „Eu sunt un Dumnezeu râvnitor (El qanna). Ex. XX, 5; XXIV, 14; Deut. IV, 24; V, 9; VI, 15; Ios. XXIV, 19; Naum I, 2.

Dumnezeu considerând ca o căsătorie legământul pe care l-a făcut cu poporul său, el are dreptul la cinstire exclusivă din partea poporului său și dacă Israil este infidel prin idolatrie, crima sa asemenea unui adulter, excită râvna Domnului. Aceasta este una din imaginile care se întâlnesc foarte des în Scriptură: Deut. XXXII, 16; III Regi XIV, 22; Is. IX, 6; XXVI, 11; XXXVII, 32; LVII, 8; Ozeea II, 2, 16; Iezechiel V, 13; XVI, 38, 42; XXIII, 25; XXXVI, 5—6; XXXVIII, 19; XXXIX, 25; Ioil II, 18; Zach. I, 4; VIII, 2.

Acest antropomorfism care se află în toate cărțile V. Test. este o probă foarte decizivă despre credința monoteistă a poporului lui Israil în toate epocile. Iehova n'a suferit niciodată un rival. El niciodată n'a îngăduit ca urmașii lui Iacob să se închine unui alt Dumnezeu decât lui. Nu putem să avem nimic mai expresiv în această privință decât cuvintele lui Moise spuse Israiliților, când el le aduce pentru a doua oară tablele legii: „Tu nu te vei închina nici unui alt Dumnezeu, căci Iehova poartă numele de: Râvnitorul; El este Dumnezeu Râvnitor“. Exod. XXXIV, 14“.

La tâlcuirea cuvintelor: „Stăpân al mâniei“, întrebuintează traducerea unei părți din art. *Colère*, dar de data aceasta nu la rând, ci ia dela început ceva, dela mijloc ceva, dela sfârșit ceva, și apoi cu excluderea citațiunilor din Noul Testament, pune citațiunile din Vechiul Testament la sfârșit, luându-le de oriunde le găsește.

La pag. 37: „Biblia atribuie adesea lui Dumnezeu momente de mânie (în franțuzește: des mouvements de colère. Admirăm traducerea), cari nu sunt altceva decât aplicarea dreptății față de creaturile sale ¹⁾. Astfel, în certarea lui Iov, pe care acesta o atribuia mâniei lui Dumnezeu, nu era altceva decât încercarea virtuții sale (Iob. XIV, 13 și XIX, 11). David pocăindu-se, cere lui Dumnezeu să-și oprească mânia sa față de el (Ps. VI, 2). Semnele mâniei divine sunt antropomorfizate după analogia mâniei omenești, ba chiar mai înfricoșătoare, cum de ex.: II Regi XXII, 3—9; Ps. XVII, 9; Ps. LXXIV, 9 ²⁾; Is. LI, 17; LXIII, 6; Ier. XXV, 15; Iezech. III, 4; Exod. XV, 7 ³⁾; Num. XVI, 46; III Regi XI, 9; II Cr. XIX, 2; XXV, 15; II Ezdra IX, 26—27; Iob. XLII, 7; Ps. II, 12. Dicționarul col. 833, 3°: „Sfânta Scrip-

1) Și aici sare din textul francez.

2) De aici lasă textul francez și trece să culeagă citații mai jos.

3) Aici culege citațiuni dela începutul articolului.

tură atribue adesea lui Dumnezeu svârcoliri de mânie, care nu pot să însemne decât opere de dreptate față de creaturi. Prin pedepsele sale, într'adevăr, Dumnezeu reprimă răutatea celor fărădelege și răzbună virtutea defăimată. Exod. XV, 7; Num. XVI, 46; III Regi XI, 9; II Paral. XIX, 2; XXV, 15; XXXIV, 25; II Fzdra IX, 26—27; Iov. XLII, 7; Ps. II, 12; Rom. I, 18, II, 5—6.... Astfel ispitele pe care Iov le atribuia mâniei dumnezești îi erau trimise ca să cerce și să dovedească virtutea sa. Iov. XIV, 13; XIX, 11, etc. David căindu-se, cerea lui Dumnezeu să nu mai exercite mânia sa împotriva lui, ale cărei asprimi le-a suferit din pricina păcatelor sale. Ps. VI, 2. Semnele mâniei dumnezești sunt împrumutate dela manifestările mâniei omenști. Ele sunt încă mai înfricoșate Is. LI, 17; LXIII, 6; Iov. XXV, 15; Iez. XXIII, 32-34; Apoc. XIV, 8-10; XVI, 19".

Acelaș lucru îl face și la tâlcuirea cuvântului „răzbunător“. Articolul aici însă este rezumat mai mult. Și cu referințe asupra paginei 2410, în loc de 2390.

La pag. 41—42, face tâlcuire la cuvântul „Carmel“. Și la sfârșit spune: „În timpul profetului Ilie, Dumnezeu și-a manifestat supărarea sa asupra poporului ebru, oprind ploaia trei ani și șase luni. Cf. Deut XI, 14; Iob. V, 10; Ps. 134, 7; 146, 8; Ier. V, 24“.

Să examinăm citațiunile de mai sus. Deut. XI, 14: „Și voiți vărsa ploaie peste pământul tău la vreme, ploaie timpurie și târzie, iar tu vei aduna, grâul, vinul și untdelemnul tău“. În Iov. V, 10 se vorbește despre ploaie. Ps. 134, 7 nu există, căci are numai 3 versete. Ps. 146, 8. „Domnul deschide ochii celor orbi, Domnul ridică pe cei căzuți, Domnul iubește pe cei drepți“. Ier. V, 24: „Și nu zic în inima lor: Să ne temem de Domnul Dumnezeu nostru, cel ce ne dă la vreme ploaie timpurie și târzie și care ne păstrează săptămânile hotărîte pentru seceriș“.

Aceste citațiuni n'au nici un rost, căci nu este vorba să facem o concordanță verbală, ci trimiterea la citațiuni se face tocmai pentru potrivirea ideilor cu ceace noi explicăm. Pentru cuvinte numai, este o pierdere de vreme.

Această comparație și examinare s'ar putea lungi la infinit. Cine vrea să mai controleze, să vadă pag. 48, 66, 69, 102 și 117. Și va mai găsi și altele ¹⁾.

n) La pag. 109, tratând chestiunea cetății No-Amon spune:

„În concluzie, profetul desemnează prin No-Amon, Theba din Egiptul de sus, a cărei descriere corespunde cu realitatea. În sprijinul acestei teze, sunt și tabletele cuneiforme. (Cil. A.

1) Pentru a avea o idee exactă de aspectul general al cărții, vezi celelalte capitole: Critica textuală, traducerea și comentarul propriu zis.

61—72 în G. Smith, *History of Assurbanipal*, p. 52—53). Iată ce ne spune Assurbanipal: „In a doua campanie, mersei către Egipt și Etiopia. Tanutamanu, află de marșul trupelor mele și că eu călcam în picioare pământul Egiptului. El părăsi atunci Memfis și ca să-și scape viața, se închise în Ni'a. Regii, prefectii și guvernatorii pe care îi pusesem, îmi eșiră înainte și-mi sărutară picioarele. Eu îmi continuai drumul și sosii în Ni'a cetatea cea puternică. Tanutamanu fugi. Armatele mele trecură peste cetate ca un uragan....“.

Toată această demonstrație n'a fost luată din Smith, ci din Knabenbauer, *Prophetas Minores*, pag. 56—57, de unde extragem:

„Mulți socotesc că No-Amon este cetatea Tebei din Egiptul de sus. In inscripțiunile cuneiforme (vezi G. Smith, *History of Assurbanipal* 1871, pag. 47—55. . . . și de Smith l. c. se traduce pag. 52: „In a doua expedițiune a mea, m'am îndreptat către Egipt și Etiopia; Urdamani află de progresul expedițiunii mele și că eu am călcat ținutul Egiptului. El părăsi Memfisul și ca să-și scape viața se refugie în Ni (Teba).... După fuga lui Urdamani eu sosii în Ni, puternica cetate. El află de apropierea armatei mele puternice și părăsind Ni, fugi la Kipkipi“.

Sfârșitul traducerii, vedem că este schimbat: „Armatele mele trecură peste cetate ca un uragan“. Această frază nu există în inscripțiunile cuneiforme, adică în *Analele* lui Assurbanipal, col. II, rândul 28—38, unde se tratează această chestiune a cuprinderii Tebei. Se află însă sub o formă deosebită în Knabenbauer, pag. 56: „urbem illam totam ceperunt et instar turbinis prostaverunt“—au cuprins întreagă cetatea aceia și ca o vijelie au dărâmat-o.

Se poate însă să obiecteze cineva. În textul tâlcuitorului pe care îl critici cu atâta asprime se află Tanutamanu, iar d-ta citezi după Knabenbauer: Urdamani. Cum se împacă acest lucru? Iată cum. Tâlcuitorul nostru citează Tanutamanu în cartea sa, pag. 12. Citează acest nume de trei ori ca Tanut-Amon și în parantează (Tanutamanu sau Tandamanie). Sigur, că aci a făcut o schimbare. Dar Urdamani se mai citește în inscripțiile cuneiforme și Tandamanie. Tanut-Amon este numele egiptean a lui Tandamanie. Deci nu încapă nici o confuziune!

Și dacă s'ar mai putea încă obiecta că nu este luat pasagiul în chestiune, din locul arătat, atunci să se vadă: „*Dictionnaire de la Bible*, art. *No-Amon*“, unde există citațiunea: „Cette ville ils la prirent dans sa totalité et passèrent sur elle comme un ouragan“, luată din tableta *K. 2675*, combinată cu *Analele*.

Tot acolo se mai află referința: „*Cyl. A. ligne 61-72*, dans G. Smith, *op. cit.*, pag. 52—53.

Deci nu mai rămâne nicio îndoială că autorul nostru, n'a văzut nici una din cărțile citate, ci și-a alcătuit demonstrația după dicționar. Și nici raportorul principal al tezei, se vede că n'a fost destul de bine orientat în această chestiune!

Ar fi fost însă interesant dacă ar fi dat tot textul Analelor lui Asurbanipal, ca să se vadă în ce a constatat distrugerea Tebei, ca atunci când ar fi fost vorba de comentarul la Cap. III, 8—10, s'ar fi înțeles mult mai bine. Și după dărîmarea Tebei, Asurbanipal s'a întors în Asiria la Ninive, după cum citim în Anale, rândul 47—48, iar nu a plecat împotriva Elamiților și Maneilor, cum spune d-l Negoită¹⁾.

După dărîmarea Tebei (expediția a doua), vine războiul împotriva Tirului (expediția a treia), apoi războiul împotriva Maneilor (expediția a patra) și împotriva Elamului (expedițiunea cincea). Acesta este șirul bătăliilor lui, așa cum le citim în Anale, col. II și col. III-a.

Dat fiind însă importanța distrugerii Tebei, dăm mai jos textul cuneiform în transcriere și traducerea alături:

Col. II, 28—48²⁾: Ina šane e girria ana mātu musur u matu kuusi ušteeșșera haranu tandamanie alak girria ișmema ša akbusu misir matu musur alu meimpi umașșirma ana šuzuub napištîmšu innabit ana kirib alu ni'. šarani meș amelu pahati meș amelu kipaani ša kirib matu musur așkunu ina irtîia illikuumimma unâtâșșiku šepeia. arki tandamanie haranu asbat alik adi alu ni' al danuțișu. tiib tahaziia danni emurma alu n'i ummașșir. innabit ana alu kilpkipi alu šuatu ana sihirtișu ina tukulti ti llu așșur u llu iștar ikșuda kataaa. Kaspu hurasu nisikti abnê meș bușu ekallișu mala bașuu. lubulti birmê kite meș sise meș rabuti meș nișe meș zikru u šinnîș. II ișudimme sirute meș pitiki zahalie·ibbi ša 2 M 5 C biltu šukultușunu manzaaz bab ekuri ultu manzaaltișunu assuhma alkaa matu alu așșurki. šalatu kabbitu ina la meni așlula ultu kirib alu ni'. eli matu musur u matu kuusi ișu kakke meș ia ușamriirma aștakan liitu. itti kati maliti šalmeș atura ana ninua^{ki} al belutia.

= In a doua expedițiune a mea m'am îndreptat spre Egipt și spre Etiopia. Tandamanie a auzit de pornirea expedițiunii mele și că am năvălit în țara Egiptului. El părăsi cetatea Memfis și ca să-și scape viața se refugie înlăuntrul cetății Ni'. Regii, satrapii și cărmuitorii de cetăți pe care îi așezasem în Egipt veniră întru întâmpinarea mea și îmi sărutară picioarele. Eu luai drumul după Tandamanie și ajunsei la Ni' cetatea sa întărită. El văzu vijelia bătăliei și părăsi cetatea Ni'. El își află scăparea

1) Pag. 13 din comentar.

2) Pentru ușurința tiparului nu mai punem rândurile.

în cetatea Kipkipi. Am cucerit toată cetatea aceea cu ajutorul lui Așur și Iștar. Aur, argint și pietre scumpe, bogăția palatului său, atât cât se afla, haine de culori deosebite, pânzeturi de in, cai mari, bărbați și femei, două obeliscuri înalte, făcute din piatră zahalu strălucitoare, în greutate de 2.500 talanți, ușorii porților templului, i-am ridicat din locul lor și i-am dus în țara Așiriei. Pradă bogată fără de număr luat-am din cetatea Ni'. Impotriva Egiptului și Etiopiei mi-am îndreptat vijelios armele mele și mi-am arătat puterea mea. Cu mâna plină și sănătos m'am întors eu la Ninive, cetatea mea împărătească ¹⁾.

o) Fiindcă ne aflăm în domeniul istoriei asiro-babiloniene, trebuie ca măcar în treacăt să lămurim unele chestiuni și anume:

La pag. 13 autorul comentariului spune: „Asurbanipal lăasă guvernator al Babilonului pe un anume Kandalanu și plecă să restabilească pacea în Elam“. Nu este fără importanță să știm dacă acest Kandalanu a fost un oarecare, sau dacă este Asurbanipal sub acest nume, mai ales că precedase unui eveniment important: cuprinderea Babilonului și moartea fratelui său care se revoltase: Șamașsumukin. Chestiunea a fost discutată și se va mai discuta probabil, dar soluțiunea nu poate fi decât una.

Se știe din istoria asiro-babiloniană că regii Asiriei, câteodată au luat ca stăpânitori ai Babiloniei nume diferite, astfel: Tiglatfalasar III (745—727), a luat numele de Pûlû, Salmanasar V (727—722), a luat numele babilonian de Ululai.

M. Streck, în lucrarea sa ²⁾, discută dovezile pro și contra indentificării lui Asurbanipal cu Kandalanu, iar la finele demonstrațiunii se mărginește să constate, că odată cu moartea lui Asurbanipal, se sfârșește și domnia lui Kandalanu și că deocamdată chestiunea până la găsirea de noi documente, rămâne neclarificată ³⁾. Dhorme este și el împotriva indentificării lui Asurbanipal cu Kandalanu, pe baza unei liste cronologice a regilor din Babilonia publicată de Weidner și Schroeder ⁴⁾. În Asiria există Asurbanipal și în Babilonia Kandalanu. Deci doi regi deosebiți. După moartea lui Asurbanipal ocupă tronul Asuretililani și după Kandalanu, Nabopolasar, fondatorul dinastiei caldeene ⁵⁾. Dar în colecțiunea lui Gressmann, este o listă a regilor Babiloniei ⁶⁾, publicată altădată de Winckler, iar acum de Ebeling, în care Kandalanu este adnotat ca=Asurbanipal. Pe de altă parte Streck în vol. III, pag. 703, spune: Kandalanu

1) Cetatea de reședință.

2) M. Streck. *Assurbanipal und die letzten assyrischen Könige bis zum Untergange Niniveh's*, Leipzig, 1916, pag. 168.

3) *Ibid.*, pag. 170.

4) Vezi referințe la Gressmann, *op. cit.*, pag. 332.

5) Dhorme, *Revue Biblique*, 1924, pag. 224—225.

6) Lista A, a regilor Babiloniei.

este numele babilonian al lui Asurbbanipal = Kineladanus. Acesta este numele grecesc, din Canonul lui Ptolomeu, al lui Kandalanu. Chestiunea deci, este că se înclină la identificarea acestor două persoane.

Pentru mine problema este clară: Asurbanipal și Kandalanu sunt una și aceeași persoană pentru următoarele motive:

1. Au mai existat regi ai Asiriei, cari în Babilonia au luat nume diferite, nume babiloniene.

2. Părintele său și bunicul său fuseseră regi în Babilon.

3. Revolta lui Șamașsumukin și războiul împotriva Babilonului cu supunerea lui, nu-i permitea să aducă un alt vice-rege, care la un moment dat, ar fi pus la cale o nouă revoltă.

4. Domnia lui Asurbanipal se sfârșește în 626, când Kandalanu dispăre și el din istorie.

* * *

Pentru clarificarea evenimentelor principale din epoca lui Asurbanipal, dăm aici o listă:

680—669 Asarhadon.

668 Asurbanipal se urcă pe tron (Șamașsumukin în Babilon).

664 moartea lui Tirhaka.

662 Expediția în Egipt. Fuga lui Tandamanie. Dărâmarea Tebei.

ca. 660 Ambasada lui Gyges regele Lidiei. Exp. împotriva Maneilor.*

657 Invazia Cimerienilor în Lidia. Moartea lui Gyges.

652 Revolta lui Șamașsumukin în Babilon.

648 Cucerirea Babilonului. Moartea lui Șamașsumukin.

626 Moartea lui Asurbanipal.

Listă sincronistică a regilor Asiriei și Babiloniei dela Sargon:

Asiria:

Babilonia:

Șarukin II (Sargon)	721—705	Șarukin II	710—706
Sanherib	705—681	Sanherib	{ 705—704 688—681
Asarhadon	680—669	Asarhadon	681—669
Asurbanipal	668—626	Șamașsumukin	668—648
Asuretililani	626—621 ¹⁾	Kandalanu	647—626
Sinșarișkun	620—612	Nabopolasar	625—605
Așurubalit	612—606	Nabucodonosor	604—562 ²⁾

1) Intre Asuretililani și Sinșarișkun se intercalează Sinșumlišir, care ajută pe Asuretililani să vină la tron, deoarece acesta era un copil la moartea lui Asurbanipal.

2) După Meissner, *Babylonien und Assyrien*. Heidelberg, 1925, volumul II, tablă.

Capitole însemnate din istoria asiro-babiloniană, cum este acesta de față: evenimentele cari au premers căderea Ninivei, nu se scriu fără un studiu prealabil al asiriologiei. Nu este desul să iei pe Vandervorst și să prescurtezi în 6 pag. ce afli acolo dela 112—133. E foarte comod dar nu este științific și aceasta denotă o preparație superficială. Sunt destule subiecte în Vechiul Testament cari pot fi tratate cu mai puțin efort și cu mai mult succes. Se putea alege unul din ele!

a) Critica literară.

La pag. 17 se află paragraful „Când a profetit Nahum“. Desvoltarea materiei, autorul o dă ca ceva original. Expresivitatea ab quo (corect a quo) și ad quem sunt luate după Sellin: Das Zwölfprophetenbuch, p. 354. Noi cităm edițiunea cea nouă 1930¹⁾. Autorul comentariului nu citează pe nimeni. Mai departe la aceeași pagină, Sellin spune că data compunerii cărții este între 663—612. D-l Negoită spune mai pe înconjur, ca să nu se prea cunoască împrumutul fără citațiuni:

„Avem deci un interval de 50 de ani, în care trebuie să fixăm profetia lui Naum Elcoșitul“. Apoi: „Din cuprinsul cărții vedem că *memoria* căderii cetății No Amon este încă vie în mintea profetului, încât poate să descrie elementele de fortificațiune, ajutoare și distrugere cu foarte multă limpezime“. Fraza aceasta din urmă tot fără citare, este luată din A. Van Hoonacker, *Les douze petits prophètes*, Paris, 1908, pag. 417, unde citim: „Schrader, prétendant que le souvenir de l'évènement devait encore être frais dans la memoire du prophète, en a inféré que celui-ci aura composé son discours vers 660“. Și dintr'o frază luată fără citațiune, scoate cu totul altăceva.

Tâlcuitorul nostru face la pag. 18 două afirmațiuni, cari trebuiesc discutate: 1) „Pe de altă parte căderea cetății Ninive, ne este dată ca ceva hotărît, care trebuie să se întâmple neapărat, deoarece invaziunea Assiriei a început deja III. 13“, și 2) Noi fixăm data profetiei între 619—614.

Comentatorul judecă lucrurile ca și când cartea lui Naum ar fi fost scrisă de un martor ocular al evenimentelor. Dacă se consideră din punctul acesta de vedere, atunci nu este nimic de zis. Inșă fiind o proorocie, afirmațiunea are aerul de a fi influențată de ceva raționalism. Căci: dacă primul atac asupra Ninivei, are loc la 615 după Cronica babiloniană a lui Nabopolassar, ce fel de proorocie mai poate fi aceea, când ea se pronunță în cursul evenimentelor și în vremea dezorganizării imperiului asirian?

1) Sau dacă autorul cu drept cuvânt n'a citit pe Sellin, atunci a consultat: Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*, art. *Nahum*, col. 1466.

Dela această afirmațiune și până la afirmațiunea lui Sellin sau a lui Humbert, că proorocia a fost pronunțată după căderea Asiriei, în August 612 ¹⁾, este numai un pas.

Această falsă apreciere provine din faptul că d. Negoită, a înțeles rău și a tradus rău textul francez din „*Dictionnaire de Théologie Catholique*, art. *Nahum*, col. 7:

„D'autre part le souvenir de la chute de Thèbe est si vivant que l'évènement lui-même doit être assez récent; d'autre part la chute de Ninive apparaît si imminente que'elle a dû suivre de près l'oracle qui l'annonçait; l'invasion de l'Assyrie, semble déjà chose faite. *Nahum III. 13*“.

α) *Stilul*. Acest paragraf (p. 19—21), este o prelucrare după Sellin și cu datele găsite acolo, în plus Hoonacker, exeget catolic și Smith. Sellin începe § 2. Die Schrift des Nahum, astfel: „Majoritatea capitolului întâi, formează un imn pentru Iahve, care după cum mai întâi a recunoscut Frohnmeyer (cf. Delitzsch, *Psalmen* ⁴ 1883, de sigur numai pentru vers: 1—7), și mai târziu încă mai temeinic a fost dovedit de Bickell, Gunkel și Happel, este un imn alfabetic“.

Autorul nostru preface astfel fraza: „Încă din secolul trecut, pastorul G. Frohnmeyer din Württemberg, a observat că în cap. I se observă trăsăturile unui alfabet acrostih. Cel ce a menționat părerea pastorului protestant fu Delitzsch, în comentarul său asupra psalmilor. Și în nota 87, citează: Fr. Delitzsch: *Commentar über die Psalmen*, 1873 (în loc de 1883), fără pagină. Și mai departe: „Sugestiunii lui Delitzsch nu i s'a dat nici o atențiune, până în 1880, când Bickell a încercat o reconstituire a alfabetului“ ²⁾. Și dacă exegetul nostru ar fi citat pe Sellin, cum citează de multe ori autorii, unii din alții, i-ar fi stat mai bine. Dacă cercetăm „*Bibliografia*“ nu găsim citat nici pe Frohnmeyer și nici pe Delitzsch.

Și continuă să dezvolte, utilizând cărțile lui Bickell și ale lui Gunkel ³⁾, care de fapt este o compilație după Hoonacker. Cât despre Happel: *Der Psalm des Nahum Kritisch untersucht*, 1900, citată de Sellin, nici un cuvânt. Și cu câteva amplificări, continuă să citeze pe Arnold, pe Marti, pe Humbert, luați după Sellin, op. cit. pag. 356. Ca să dea și mai multă importanță de originalitate necontrolată, spune despre Hoonacker, că încercarea de a reface acrostihul, constituie un exercițiu academic. De fapt exegetul catolic face o simplă ipoteză, fără pretențiuni. Iată și textul în traducere: „Dăm mai jos, în traducere și cu note justificative, textul (ipotetic) al psalmului acrostih, așa

1) Sellin, op. cit., p. 355 și 357.

2) Cf. Hoonacker, op. cit., pag. 419.

3) Cf. Hoonacker, op. cit., p. 420.

precum credem să-l restabilim cu cea mai mare probabilitate, după ce am controlat și am îndreptat rezultatul cercetării noastre, mai ales utilizând restituțiunile lui Bickell și ale lui Gunkel. Este delă sinte înțeles că această încercare nu are pretențiune să se impună. Este o simplă ipoteză...¹⁾.

β) „Autenticitatea“ este un capitol slab tratat și cu argumente orientale, de ex.: „Nu este adevărat, că în cap. I nu se întrevede nici o legătură cu cele două capitole. Și mai departe: „Afirmațiunile lor (=ale criticilor), sunt simple presupuneri²⁾. Noi vedem că aceste versete figurează în toate versiunile biblice și socotim că au existat și în textul original (p. 28). Sau: „Faptul că fiecare din aceste trei capitole au un autor deosebit, este de domeniul fanteziei“ (pag. 29).

Cu asemenea argumente și fraze nu se combat raționaliștii și nu se conving nici ortodocșii³⁾.

b) Aprecieri diferite.

În întrebuintărea expresiunilor și termenilor tehnici pentru aprobarea sau respingerea unei păreri, sau clasarea unui critic potrivit școlii din care face parte, nu este de loc orientat. Culegem aici o sumă de expresiuni pe care le credem caracteristice.

După Gunkel au mai urmat și alții (pag. 27)⁴⁾. Dar din nefericire acest text se contrazice, ceea ce probează că a fost corupt (pag. 9). Acestei păreri i s'a obiectat (pag. 18). Toate aceste posibilități sunt ipoteze și au nevoie să fie aprobate. Până atunci noi rămânem la tradițiunea Sf. Părinți. Și în notă: Toți sfinții Părinți și scriitori bisericești arătați în primul paragraf al introducerii, privesc cartea profeției, ca opera lui Nahum în întregime (pag. 22).

Părerea lui Vellas, că aici avem un psalm unde se preamărește puterea lui Iahve și care a fost întocmit intenționat de autor spre a servi de introducere celorlalte două capitole, este cea mai aproape de adevăr (pag. 23). Nu este însă adevărat, că în cap. I nu se întrevede nici o legătură cu restul de două capitole. Apoi: Afirmațiunile lor însă sunt simple presupuneri. Noi vedem că aceste versete figurează în toate versiunile biblice și socotim că au existat și în textul original.

1) Hoonacker, *op. cit.*, p. 422.

2) Cf. Aprecieri diferite.

3) Din pricină că autorul nu este informat asupra criticii în general, îl trimitem la Dictionnaire de la Bible, Supplément, art. *Critique biblique*, col. 175—240.

4) Sunt fraze izolate.

Textul este foarte obscur, dar acest fapt nu ne dă nici un drept să spunem de cap. I, că nu este opera lui Nahum, ci a unui alt autor posterior (pag. 28). În ce privește teoria lui Happel, care socotește cap. I compus din 2 secțiuni (I.2—10 și 12—15), precum și faptul că fiecare din cele trei capitole au un caracter deosebit, este de domeniul fantaziei (p. 28 și 29).

Toți au privit această teorie ca ceva extravagant și au menționat-o ca curiozitate. Cronicele asiriene—cele mai vechi—nu vorbesc de Ninive, ci de restaurațiunile ei (p. 34). Luminat de Dumnezeu, el prevede (?) cu ani înainte distrugerea definitivă a cetății Ninive.

Profețiile tuturor prorocilor nu sunt decât viziuni (p. 35). Aceste vedenii, s'au bucurat totdeauna de respect, prin faptul, că erau spuse cu mult timp înainte de petrecerea evenimentelor și nu s'au constatat a fi vaticinium post eventum, cum le-au clasificat raționaliștii secolelor trecute (cari? p. 35). Din textul ebraic nu putem spune că Elcoș era nume de familie, ci mai de grabă un nomen gentilis (p. 36 cf. p. 7).

Curios este, că acest lucru îl face și un ortodox, profesorul de Exegeza Vechiului Testament dela Facultatea de Teologie din Atena, d-l V. Vellas, care influențat peste măsură de protestanți, devine foarte liberal... Mai multă nesocotire a tradiționalismului ortodox nici nu se putea, căci cum putem clasifica această manieră care leapădă mai mult de jumătate din text, fără să aibă la bază nici un motiv serios?... Mulți privesc (cari?)... alții socotesc (cari? pag. 36). Nu putem bine defini, dacă stâncile se prăbușesc în fața lui Dumnezeu din pricina căldurii focului din stihul precedent sau din alte cauze (p. 46). Din această pricină criticii liberali au făcut conjecturi (p. 48). Avem de înregistrat aici o mare dificultate (p. 48). Vellas schimbă în zadar cuvintele din singular în plural, substantivele în verbe ¹⁾ ...profetul îl întrebuințează gândindu-se la Ninive cum va face și în alte versete (cari? p. 49). Pentru noi, aceste supozițiuni rămân simple curiozități.

Câțiva comentatori (cari?) au văzut... (p. 49). De această părere sunt și părinții și scriitorii bisericești și ne-o însușim și noi. Cât despre părerea că ar fi caracteristica generală a distrugerii pe care Domnul o va aplica celor ce nesocotesc divinitatea sa, rămâne simplă părere... Fără nici o bază și fără nici un înțeles Vellas traduce... (p. 51). Unii zic, în frunte cu Fer. Ieronim... A doua părere este că acest verset... (p. 53).

1) Se vede că autorul nu știe ce va să zică traducere. Numai Aquila traducea, făcând juxtă la V. Test. Și dacă pe vremea aceea traducerea era bună, acum când textul sacru este fixat și imprimat, traducerea se face altfel.

Recunoaştem că acest verset, mai ales în primele două stihuri (?), este foarte obscur, dar nici presupuneri bizare nu putem face (p. 53). Pentru noi toate aceste schimbări rămân simple conjecturi (p. 54). Pe baza acestor doctori ai Bisericii creştine... (pag. 55).

Noi recunoaştem că textul ebraic, este corupt, mai ales că cele două versiuni, făcute după texte ebraice vechi, ne indică în mod evident acest lucru, totuşi noi nu putem purcede la supoziţiuni bizare, ci căutăm pe cât e posibil să menţinem textul actual (p. 57). Templul sfânt a fost ars, obiectele sfinte profanate şi *rechiziţionate* de către cotropitori (pag. 60). Suprimarea lui waw de către aceşti comentatori ne rămâne indiferentă (p. 61) ... dar aceasta este o absurditate, fiindcă prin singular în toate limbile pământului (?) se poate exprima pluralul (p. 61). Nu putem să spunem ce text a avut în faţă G. şi S. (p. 62). Dar o religie nu pierde, decât dacă *piere* credinţele şi idelile ce-i sunt la temelie, deci a unei lumi întregi (p. 62).

Din timp în timp are şi expresiuni care arată că afirmaţiunile pe care le face le-a luat de unde-va fără să fi citit în original: Cilindrii lui Sennacherib descoperit de Taylor, col. 59¹). Scrisoarea Iudeilor din Elefantina adresată către Bagoaş, paşă de Ierusalim (guvernator persan), ne atestă acelaş lucru din partea Perşilor şi Egiptenilor²). LXX traduce la o formă morală, pe când toate celelalte versiuni au tradus adverbial (p. 64). Profetul vede prin imaginaţiune (p. 65). În acest fel se anunţa luna nouă şi alte prescripţiuni religioase şi politice (p. 65). Intr'adevăr cuvântul vie şi glorie în limba ebraică sunt aproape omonime (p. 70). Vorbind despre traducerea lui יָדָה prin τὰ ἔπλα, autorul se întreabă: De ce întrebuinţează forma plurală nu ştim (pag. 71)³).

In ziua pregătirii ei, pare a fi o propoziţiune complimentară, care însă putea foarte bine lipsi, căci în forma în care se află textul ebru, e foarte greu de tradus (p. 73). Până şi Vellas îl omite şi schimbă atât de mult textul, mai rău decât cei mai liberali comentatori (p. 75). Comentatorii liberali nu sunt mulţumiţi cu ceea ce furnizează T. M. (p. 76).

Iată şi descrierea unei maşini de războiu: „Pe lângă berbec, o grindă cu cap de fier suspendată pe lanţuri şi înforţată spre zid, erau maşini de războiu alergătoare, aşezate pe roate şi prevăzute cu două spărgătoare de zid, care aveau la capete câte un fier solid în formă de lance. Cu acestea se serveau mai

1) Ce ediţiune şi în ce an a fost tipărită?

2) Autorul putea spune unde este publicat textul, de cine şi ce titlu are, şi mai ales dacă a citit-o.

3) De unde ai să ştii dacă nu ai învăţat!

Textul este foarte obscur, dar acest fapt nu ne dă nici un drept să spunem de cap. I, că nu este opera lui Nahum, ci a unui alt autor posterior (pag. 28). In ce privește teoria lui Happel, care socotește cap. I compus din 2 secțiuni (I.2—10 și 12—15), precum și faptul că fiecare din cele trei capitole au un caracter deosebit, este de domeniul fantaziei (p. 28 și 29).

Toți au privit această teorie ca ceva extravagant și au menționat-o ca curiozitate. Cronicele asiriene—cele mai vechi—nu vorbesc de Ninive, ci de restaurațiunile ei (p. 34). Luminat de Dumnezeu, el prevede (?) cu ani înainte distrugerea definitivă a cetății Ninive.

Profetiile tuturor proorocilor nu sunt decât viziuni (p. 35). Aceste vedenii, s'au bucurat totdeauna de respect, prin faptul, că erau spuse cu mult timp înainte de petrecerea evenimentelor și nu s'au constatat a fi vaticinium post eventum, cum le-au clasificat raționaliștii secolelor trecute (cari? p. 35). Din textul ebraic nu putem spune că Elcoș era nume de familie, ci mai de grabă un nomen gentilis (p. 36 cf. p. 7).

Curios este, că acest lucru îl face și un ortodox, profesorul de Exegeza Vechiului Testament dela Facultatea de Teologie din Atena, d-l V. Vellas, care influențat peste măsură de protestanți, devine foarte liberal.... Mai multă nesocotire a tradiționalismului ortodox nici nu se putea, căci cum putem clasifica această manieră care leapădă mai mult de jumătate din text, fără să aibă la bază nici un motiv serios?... Mulți privesc (cari?)... alții socotesc (cari? pag. 36). Nu putem bine defini, dacă stâncile se prăbușesc în fața lui Dumnezeu din pricina căldurii focului din stihul precedent sau din alte cauze (p. 46). Din această pricină criticii liberali au făcut conjecturi (p. 48). Avem de înregistrat aici o mare dificultate (p. 48). Vellas schimbă în zadar cuvintele din singular în plural, substantivele în verbe ¹⁾ ...profetul îl întrebuințează gândindu-se la Ninive cum va face și în alte versete (cari? p. 49). Pentru noi, aceste supozițiuni rămân simple curiozități.

Câțiva comentatori (cari?) au văzut... (p. 49). De această părere sunt și părinții și scriitorii bisericești și ne-o însușim și noi. Cât despre părerea că ar fi caracteristica generală a distrugerii pe care Domnul o va aplica celor ce nesocotesc divinitatea sa, rămâne simplă părere... Fără nici o bază și fără nici un înțeles Vellas traduce... (p. 51). Unii zic, în frunte cu Fer. Ieronim... A doua părere este că acest verset... (p. 53).

1) Se vede că autorul nu știe ce va să zică traducere. Numai Aquila traducea, făcând juxtă la V. Test. Și dacă pe vremea aceea traducerea era bună, acum când textul sacru este fixat și imprimat, traducerea se face altfel.

Recunoaştem că acest verset, mai ales în primele două stihuri (?), este foarte obscur, dar nici presupuneri bizare nu putem face (p. 53). Pentru noi toate aceste schimbări rămân simple conjecturi (p. 54). Pe baza acestor doctori ai Bisericii creştine... (pag. 55).

Noi recunoaştem că textul ebraic, este corupt, mai ales că cele două versiuni, făcute după texte ebraice vechi, ne indică în mod evident acest lucru, totuşi noi nu putem purcede la supoziţiuni bizare, ci căutăm pe cât e posibil să menţinem textul actual (p. 57). Templul sfânt a fost ars, obiectele sfinte profanate şi *rechiziţionate* de către cotropitori (pag. 60). Suprimarea lui waw de către aceşti comentatori ne rămâne indiferentă (p. 61) ... dar aceasta este o absurditate, fiindcă prin singular în toate limbile pământului (?) se poate exprima pluralul (p. 61). Nu putem să spunem ce text a avut în faţă G. şi S. (p. 62). Dar o religie nu pierde, decât dacă *pierde* credinţele şi idelile ce-i sunt la temelie, deci a unei lumi întregi (p. 62).

Din timp în timp are şi expresiuni care arată că afirmaţiunile pe care le face le-a luat de unde-va fără să fi citit în original: Cilindrii lui Sennacherib descoperit de Taylor, col. 59¹). Scrisoarea Iudeilor din Elefantina adresată către Bagoaş, paşă de Ierusalim (guvernator persan), ne atestă acelaş lucru din partea Persilor şi Egiptenilor²). LXX traduce la o formă morală, pe când toate celelalte versiuni au tradus adverbial (p. 64). Profetul vede prin imaginaţiune (p. 65). În acest fel se anunţa luna nouă şi alte prescripţiuni religioase şi politice (p. 65). Intr'adevăr cuvântul vie şi glorie în limba ebraică sunt aproape omonime (p. 70). Vorbind despre traducerea lui יָדָה prin τὰ ὄπλα, autorul se întreabă: De ce întrebuiţează forma plurală nu ştim (pag. 71)³).

In ziua pregătirii ei, pare a fi o propoziţiune complimentară, care însă putea foarte bine lipsi, căci în forma în care se află textul ebru, e foarte greu de tradus (p. 73). Până şi Vellas îl omite şi schimbă atât de mult textul, mai rău decât cei mai liberali comentatori (p. 75). Comentatorii liberali nu sunt mulţumiţi cu ceea ce furnizează T. M. (p. 76).

Iată şi descrierea unei maşini de războiu: „Pe lângă berbec, o grindă cu cap de fier suspendată pe lanţuri şi înforţată spre zid, erau maşini de războiu alergătoare, aşezate pe roate şi prevăzute cu două spărgătoare de zid, care aveau la capete câte un fier solid în formă de lance. Cu acestea se serveau mai

1) Ce ediţiune şi în ce an a fost tipărită?

2) Autorul putea spune unde este publicat textul, de cine şi ce titlu are, şi mai ales dacă a citit-o.

3) De unde ai să ştii dacă nu ai învăţat!

ales la dărâmare zidurilor în dreptul turnurilor spre a le doborî și a le procura prin dărâmare lor un atac mai în voie asupra zidurilor (p. 77). Nu știm Vellas de unde traduce...¹⁾ (p. 78). Acest stih e unul dintre cele mai obscure întâlnite până aci. Alți *commentatori* în cap cu *Sf. Cyril de Alex.* (p. 80). Noi socotim ca și doctorii Bisericii noastre, că acest stih se adresează Ninivei. Profetul în răpirea sa vede totul pierdut (p. 81). În starea în care se află textul ebraic de astăzi, e greu să spunem precis, care ar fi adevăratul gând al profetului (p. 81). T. M. are o expresiune indefinită (p. 82). Aci (Vellas) se arată a fi mai liberal decât cei mai liberali comentatori (p. 83). Poezia este cât se poate de strălucită în acest verset. În trei cuvinte profetul a descris admirabil situația Ninivei, dar cu o putere de expresiune ce te face să te înviorezi (p. 85).

Și acest verset este unul dintre cele cari sînt foarte obscure, din pricina corupției textului (p. 88). Acest stih se referă la cetatea Ninive. E puțin însă cam obscur (p. 88). Cuvântul ipocrizie (?) ne indică o stare de corupție morală a poporului assyrian²⁾ (p. 95). Și vai și amar pe unde călca această armată. Praful și cenușa rămânea în urma lor (p. 96). Raportându-ne însă la firea biciului care este neînsuflețit, nu putem spune că are glas, ci zgomot, pocnet (p. 96). În pasagiul de față nu trebuie să înțelegem un cutremur de pământ datorită cauzelor interioare ale soartei³⁾ pămânești, ci cutremurul pământului cauzat de mersul iute al carelor încărcate. Se știe că atunci când trece un *autocamion*⁴⁾ încărcat, pământul peste care trece se cutremură, casele se mișcă și ferestrele tremură și fac zgomot (p. 96). Autorul are predilecție pentru acest gen de interpretare cu autocamionul, căci la pag. 97 revine: „În zilele noastre când trece prin fața casei un camion încărcat, ferestrele casei încep să tremure. Stihul de față ne dă aceeași idee și anume de cutremurul pământului călcat de roate. Nu putem preciza dacă aceste roate erau ale carelor de război sau ale altor vehicule pe care le întrebuințau Assyrienii. În orice caz ele trebuiau să fi fost de o greutate considerabilă, de îndată ce putea să producă un șgomot, o șguduitură. Din context reese că erau foarte mari și solide (?).

Pentru că versetul are un sens indeterminat (p. 98). Poporul assyrian își răspândise forma⁵⁾ în lume că este cel mai tare popor (p. 100).

1) Aici lipsește cuvântul grecesc, așa că noi nu știm, fiindcă nici autorul nu știe.

2) Transcriem cu ortografia autorului.

3) Poate a avut să spună: scoarței.

4) Ce va fi căutând autocamionul ca explicație în proorocia lui Naum!

5) Falma.

Desvelirea ei este însă în mod figurat (p. 102). Nu știm care să fie adevărata interpretare a acestui stih (p. 103). Textul ebraic ne vorbește de fortificație furnizată de apele Nilului (p. 107). În aceste condiții a-i cere să facă o descriere cu centimetrul este o absurditate (p. 109).

Autorul tâlcuirii n'a auzit de colectiv în l. ebraică și de aceea se miră cum מִאֲנִי este tradus de LXX cu: ἕξ ἑξάρτων asemenea și de S. (dar nu ne dă cuvântul, p. 110). Conjectura lor e fără motiv (p. 116). Sunt unii comentatori (cari? p. 118). Toate aceste conjecturi le dăm numai spre informație (p. 121).

Acest stih este o simplă comparație, dar greu de înțeles. Nu putem desprinde bine gândul autorului. E o sentință prea seurtă pe care nu știm de cine s'o alăturăm (p. 124). Nu putem ști în ce sens vorbește aici profetul și anume dacă prin culcare înțelege că toți comandanții sunt morți sau dacă toți acești comandanți vestiți în războaie, acum stau nepăsători și nu se interesează de pericolul ce a trecut peste Ninive (p. 127).

Cu asemenea concepțiune despre interpretare și despre tratarea diferitelor probleme din proorocia lui Naum, de sigur că interpretarea ajunge a fi o confuziune și un gen de neștiință. Căci e foarte ușor când ajungi într'un loc încurcat să zici: Nu știm!

Vom vedea acestea mai amănunțit în cap. II.

Preotul Dr. VASILE RADU

Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău

Ș T I R I

D-nul Dr. Teodor Păcescu, inspector general al Ministerului Cultelor, a fost numit membru în Eforia Bisericii Ortodoxe Române, pe timp de 6 ani, ca reprezentant al Ministerului Cultelor și Finanțelor.

Monah lăudat peste graniță. Cetim în Universul.

„Arhimandritul C. I. Popp Șerboianu, autorul savantei lucrări, în limba franceză, „*Les Tsiganes*“, operă care a fost mult elogiată de critica franceză, engleză, americană și germană, a fost proclamat membru de onoare al societății savanților din lumea întreagă, cu sediul la Londra, „*Gypsy Lore Society*“, care se ocupă cu studiul țiganilor din toată lumea. *Universul*, (22 Dec. 1932):

„Intr'o carte publicată de curând de această societate, printre atâția savanți streini, figurează un singur român“.

Adăogăm noi că Păr. Șerboianu azi e stareț la Schitul Crasna din Gorj.

Jubileul Protopopului Vintilescu. — Duminică, 18 Decembrie a. c., creștinii din parohia *Sf. Vineri-Nouă* din București au sărbătorit 25 de ani de protopopiat a parohului lor, Păr. Iconom Stavrofor Traian Vintilescu, protopop în București. Au avut pentru ce-l sărbători, pentru că Păr. Protopop Vintilescu, poate arăta ce poate mai cu seamă dacă-l cunoști în parohia sa. A fost un preot harnic, priceput, plin de inițiativă și care știe să miște carul din loc. Abia i s'a desființat biserica peste care acum trec ferăstriile drumului de fer, și iute a făcut alta la loc, în așteptarea încă și a alteia care trebuie să vie. Dar încă locuința parohială!... ce străluci! Dar lucrările pentru, îndrumarea creștinească din parohie! Sunt multe, de demult, și li se adaogă altele nouă. Ce frumoase sunt șezătorile la care cocoanele din parohie vin cu lucrul lor! Având parte de o soție care-i ține bună tovarășie la hărnicia sa, tot așa de iscusită și meșteră a urni carul din loc, cași Sf. Sa, parohia se simte nu numai de parohul ei, ci și de toată familia sa. Serbarea a mers prea cu nepusă-masă, că alții puteau veni mai mulți la ea. Dar și așa a fost încunjurat de preoții vecini, care l-au sărbătorit inimos, în frunte cu colegul său, vechiul Protopop Păr. *I. Popian* din București, care i-au spus cuvintele de laudă pe care le merita. Noi ne alăturăm la toate acestea și urăm încă tânărului și sprintenului protopop să apuce și cellalt jubileu.

A urmat apoi o sărbătorire de măsură mult mai mare la „Casa Femeii” din București. Despre aceasta și despre alte lucrări din parohia *Sf. Vineri-Nouă* vom scrie în alt număr, că în acesta nu mai e loc.

Preot, profesor definitiv. — Publicându-se o listă cu profesorii numiți definitiv, am găsit între ei și pe Păr. *Gh. Călin* din București.

Deschiderea Sfântului Sinod. — Miercuri, 15 Fevr. a. c., s'a deschis Sf. Sinod în localul său dela biserica Antim. Deschiderea s'a început prin slujirea unui tedeun. Apoi, în sala Sinodului, d. Ministru *D. Gusti*, a cetit mesagiul de deschidere. I. P. S. Patriarh a rostit o scurtă cuvântare și a arătat ce va avea de lucrat Sf. Sinod. Intr'o ședință următoare, P. S. Arhiepiscop *Grigore Botoșăneanu*, a cetit un temeinic memoriu despre măsurile care trebuiesc luate împotriva destrăbălării și avorturilor.

Duminica niciun examen. — În urma mijlocirii Sfântului Sinod, Ministerul Școalelor a făcut cunoscut inspectoratelor școlare regionale că, pe viitor, să nu se ție niciun fel de examene în zilele de Duminică și sărbători legale.

Preot în „Garda de Fier”. — Din ziarul *Cuvântul* dela 11 Ian. a. c., aflăm că Preotul *Dumitrescu* din Bârlad face parte din *Garda de Fier*.

Cum asta? preot în ceata celor cu bâta? sub cârma unuia care a vărsat sânge?

Necinstirea Duminicii. — Duminică, 22 Oct. a. c., s'a făcut în București o cercetare în mai multe prăvălii și biurouri, ca să se vadă dacă se lucrează Duminica. S'a găsit că în toate se lucra. D. N. *Bașaria*, discutând fapta aceasta în *Dimineața* dela 29 Oct. 1932 spune că așa e cu toate legile. Se calcă, afară de cele împotriva celor slabi și mărunți.

Biserica ortodoxă din America arsă. — Biserica ortodoxă *Sf. Maria* din *Cleveland*, Statele-Unite, America, a ars în ziua de Duminică, 18 Decembrie trecut. Se aprinseseră grinzile din pivniță dela cuptorul pentru încălzit. Biserica încolo era neatinsă. Dar când au intrat pompierii, au început cu stropitul pe unde au nimerit și au stricat mai mult cu apa decât stricase focul. De aceea nu s'a putut face slujbă de Crăciun, ci în altă încăpere. Vor trebui aproape 4000 de dolari pentru a drege ce s'a stricat. Știrea se cetește în *Cuvântul* dela 11 Ian. a. c.

Moartea unui patriarh. — O telegramă din Londra, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 9 Ian. a. c., scrie că Patriarhul ortodox *Arsanios Hadad* din Beirut a murit.

Liberarea episcopului catolic din Petrograd. — După o telegramă din Berlin, venită acolo din Riga, pe care o cetim în ziarele noastre dela 30 Ianuarie a. c., Biserica Romei a izbutit, în sfârșit, să dobândească eliberarea fostului episcop catolic *Sloskin* din Petrograd. Acesta a fost osândit acum zece ani de către guvernul sovietic la cinci ani muncă silnică și la deportare pe viață în Siberia. El a sosit acuma la Riga și a fost salutată la granița letonă în mod solemn și călduros, de către cler și populației.

Numire de profesor la un seminar. — D. N. *Jingoin* a fost numit profesor de limbile grecească și latinească la Seminariul Monahal din Mănăstirea Cernica.

Anul sfânt în Biserica Romei. — Papa a hotărât ca anul acesta să se sărbătorească în chip deosebit, ca cel în care se împlinesc 1900 de ani dela jertfa pe cruce a Domnului Hristos și încheierea lucrării Sale rescumpărătoare prin Înălțarea la cer. O telegramă din Roma, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 25 Fevr. a. c., rostește că Papa va da în curând o chemare către toți credincioșii catolici. Prin ea, le va cere ca, în ziua de 7 Aprilie a. c., adică întâia Vinere a Anului Sfânt, să se ducă cu toții la biserică și să se roage timp de un ceas. Acest ceas sfânt este acel în care, acum 1900 de ani, Domnul Hristos a înființat taina Sfintei împărțiri. Insuși Papa se va scoborâ atunci în biserică Sfântului Petru, pentru a fi de față la strălucita prăznuire.

Religiunea în școlile nemțești. — O telegramă din Berlin, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 23 Febr. a. c., vestește că Consiliul de miștrii al Prusiei a aprobat propunerea Comisarului Reichului și a ministrului școlilor de a începe desființarea treptată a școlilor care n'au în programa lor nicio învățatură din religiune. Guvernul s'a învoit în principiu cu introducerea învățaturii religioase în programa școlilor profesionale și a celor primare superioare.

Întelegerea bisericească între Biserica sârbească și cea bulgărească. — După o telegramă a agenției telegrafice *Rador*, cu data din Belgrad, 18 Febr. a. c., în curgerea lunii Aprilie viitor se va ținea un sfat al Bisericilor sârbească și bulgărească. Nu s'a hotărît încă unde se va ținea.

BIBLIOGRAFIE

Pr. N. Dragomirescu. Veniți la mine! Zece predici populare. București 1933. 91 pag. formatul cărților de Școală 35 de lei. Sunt predici bune.

Dr. Petru Barbu, Curs de CATIHETICĂ sau Metodica Religiei, ed. 3. Caransebeș, 1933, volum de 104 pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 60 lei.

Păr. Dr. Barbu este cunoscutul pedagog creștin al Bisericii noastre de peste munți, bărbat ales, a cărui muncă, de o viață întreagă, pe acest ogor, preoții de dincolo au voit s'o sărbătorească acum câțiva ani. N'au putut, întru cât autorul cărții noastre căzuse greu bolnav. Cu bucurie vedem acum că nu numai a biruit boala, ci încă este și în putere a ieși din nou pe ogorul scrisului bisericesc.

Este o frumoasă dobândă că autorul a putut ajunge cu *Catihetica* sa la a III tipărire a cărții. Il vedem, în spusele prefeței, că apără temeiurile creștinești ale predării religiei și ne deschide ochii să nu ne luăm după orice noutăți ale zilei, cum este așa zisa *Școală activă*, care nu merge totdeauna pe dâra noastră creștinească.

Ca celce vorbește după o lungă frământare cu o asemenea ramură de studiu, Păr. Barbu trebuie ascultat. Sf. Sa este o autoritate între noi și ieșirea la iveală cu astfel de scrieri trebuie cinstită ca o roadă deplin coaptă, care nu poate fi decât gustoasă.

În sporul de lucru dat preoților, prin pătrunderea lor în școlile primare, o asemenea carte nu le poate fi decât binevenită. Să puie mâna pe ea și s'o folosească.

Protopresviter Dr. Gh. Ciuhandu, **Rânduiala sfintei Mărturisiri la Români. Insemnări rituale, cu două anexe: Ritualul sârbesc (1524), Ritualul românesc (1681).** Cernăuți, 1933. Carte de 44 de pag., în formatul acestei reviste. Prețul 30 de lei.

La preoții de azi, găsești deseori dorul de a afla amănunte mai multe, în unele materii privitoare la tipicul Bisericii noastre. Dovadă sunt discuțiunile care se pornesc uneori, chiar pe paginile acestei reviste, și la care vezi că iau parte o mulțime de preoți. Așa a fost cea despre luarea potirului, dacă să se poarte în mâna dreaptă ori stângă; despre ridicarea epitafului de pe Sf Masă.

Păr. Dr. Ciuhandu, președintele nostru redactor, va putea mulțumi pe mulți preoți tot cu întrebări despre astfel de materii. Prea Cucernicia Sa cercetează tipicul săvârșirii tainei Sfintei Mărturisiri. Ne arată că acesta nu a fost totdeauna la fel. Dacă noi, în molitfelnicele noastre, îl avem cum îl știm, nu trebuie să credem că așa a fost pretutindenea și totdeauna. De altfel, aceasta nu este numai cu taina aceasta, ci și cu altele. Cine răscolește vechi molitfelnice găsește deosebiri și la taina Nunții. Dar oricum, sunt lucruri de amănunt, care nu aduc altă privire asupra tainei ori că ar preface datoria creștinului de a se spovedi.

Față cu dorul preoților de a întreba în materii de tipic, credem că noua scriere a Părintelui Ciuhandu, scoasă din revista *Candela*, din Cernăuți, unde s'a tipărit anul trecut, le va putea fi de mare folos.

Arhiepiscopul Dr. *Veniamin Pocitan Bârlădeanu, Vechea Episcopie a Hotinului*, carte 72 de pagini, tipărită mai întâi în paginile acestei reviste. București, 1933. Nu spune prețul.

Cartea aceasta, lucrată prin răscolirea multor izvoare, scoate la lumină date prețioase, grele de găsit altfel, despre trecutul foastei episcopii a Hotinului. Cu mare plăcere se cetesc amănuntele despre frumosul chip bisericesc, care a fost Episcopul *Amfilohie* al Hotinului. Acest bărbat, de înaltă învățătură, a fost o podoabă a Bisericii și nu poți ceti decât cu mare plăcere amănuntele vieții și scrisului său.

Victor N. Popescu, Problema religioasă în țara noastră. București, 1933. Scriere de 55 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 30 de lei.

Cine va pune mâna pe cartea d-lui Victor Popescu, tânărul nostru teolog din București, nu va putea spune că a cetit lucruri obișnuite. În adevăr, cartea sa nu este numai culesă din cărțile altora, nici lucrată ca altele, ci este o carte nouă. Vede religiunea în pâlparea de fapt a vieții care-i curge sub ochi și cu încovoierile pe care și-o primește uneori din îmbolduri adânci. În privirea credinței din acest unghiu, d. V. Popescu nu umblă cu mintea în nouri, să ne dea păreri sau vederi ale sale, străine de viața care este, ci își desfașură tratările sale cu mult simț de adevăr. C-ne-l va ceti va zice că în adevăr așa este. Este o carte care se cetește cu sete și folos.

Dr. *Costache Dăniță, Evanghelia în fața Științei. II. Urările patimilor.* Alexandria, 1932. 46 de pagini în formatul cărților de școală. Nu-și spune prețul.

Dr. Dăniță este un urmaș al răposatului Dr. *Paulescu*, învătăatul mărturisitor al credinței. Domnia sa arată că poruncile moralei creștinești își au îndreptățirea lor dovedită prin știință. Dacă omul se îmbuibă prin mâncare, băutură, prin plăceri vătămătoare, numaidecât se simte în sănătatea lui. Dr. Dăniță dovedește, cu autorități medicale și cu constatări din ramura studiilor sale, cât de mult patimile sfărâmă trupul omenesc. Deci ceiace poruncește morala creștină acia poruncește și medicina.

P. S. Episcop *Vartolomeu*, **RĂSPUNS la referatul d-lor Inspectori Moise Enciu, Ioan Ionescu și Al. Niculescu, anchetatori la Episcopia Râmnicului-Noului-Severin, adresat d-lui Ministru al Instrucțiunii, Cultelor și Arielor.** București, 1933, 63 de pagini în formatul cărților de școală.

Cartea aceasta privește una din nesfârșitele samavolnicii asupra Bisericii, care a fost trăsătura guvernului Iorga. Nu avem decât să ne gândim la poruncile pe care domnia sa le dădea, ca numaidecât să se dărâme casele de pe Dealul Mitropoliei din București. Casele însă erau proprietatea Bisericii, aceasta își avea viața autonomă, iar cel cu topuzul puteri porunca după obiceiurile sultanicești din alte vremuri. Sunt proaspete amănuntele din vara anului 1931, când casa, în care locuia slujitorii Mitropoliei, a fost trântită, prin târnăcoapele pompierilor, în capul călugărilor.

Așa era regimul, și regimul acela s'a năpustit și asupra Episcopiei Râmnicului. Noi de atunci ne întrebam: cu ce drept Ministerul suspenda pe slușbașii Episcopiei? cu ce drept însărcina pe prefectul Vâlcii de atunci să împlinească pe spinarea Bisericii poruncile lui dela București? Nu erau aceia slujbașii ai unui așezământ autonom?

Răspunsul este că în țara noastră se întronaseră iarăși orânduielele pașalelor dela Rusciuc și Siliștra.

Cartea Prea Sfințitului Episcop Vartolomei ne destăinuiește trăsături din vremea când Biserica a avut a suferi năbădăile pașalelor ajunse din nou pe scaunul țării românești.

Bine că am scăpat de ele! Cine va ceti cartea Vlădicăi dela Râmnic va gusta din nou ce răstimp vitreg a fost acela pentru noi.

Episcopul *Grigorie* al Aradului, **Statul în fața sectelor.** Arad, 1933. Cărticică de 44 de pagini, nr. 105 din *Biblioteca Creștinului Ortodox*. Prețul 3 lei.

Cărticica aceasta cuprinde atâtea fapte proaspete din năzbâtiile sectanților față de noi, încât nu se poate ceti decât cu cea mai mare poftă. Afli despre apucături din cele mai ciudate din faptele lor. Așa e, de pildă, cu isprava milenistului din satul *Neșos*, care a intrat cu biciul în altar ca să alunge pe preoți din slujbă. Își închipuia că e Iisus Hristos. Cartea e lucrată și prin folosirea celor mai proaspete izvoare. De pildă, cartea d-lui *Victor Popescu*, de care pomenim și noi aici, se găsește pomenită și întrebuițată în cartea Vlădicăi dela Arad. Noi parte din cuprinsul acestei cărți

l-am cetit în edițiunea de provincie a ziarului *Universul*. Nu l-am găsit însă în *Universul* din Capitală. De aceia cu atât mai mult folos este ca preoții să cetească amănunțit toate temejurile care se găsesc în această scriere. Le vor folosi în tot ce au de vorbit despre secte.

Preotul Ilarion V. Felea, Icoane alese din viața ortodoxiei. Arad 1933, n-rele 95-99 din *Biblioteca Creștinului Ortodox*. 114 pagini în format de cărticică, Prețul 18 lei.

Pentru această mică sumă, cineva poate avea o străbatere cu mintea dealungul întregii noastre istorii și a vedea ce a însemnat credința în tot trecutul nostru. Va găsi nu numai mărturisirile mari și știute despre ce a însemnat credința la noi, ci și amănunte care nu se găsesc totdeauna în tratatele cele mari și care sunt mai dulci, prin trăsăturile lor de viață pipăită, decât numai considerațiunile de departe asupra lor.

Cercul Profesorilor secundari din București, Considerațiuni asupra Problemei scăderii nivelului intelectual și moral al elevilor cursului secundar. București, 1933. 16 pagini în formatul acestei reviste. Nu spune prețul.

Insuși titlul spune din destul ce trebuie să fie cuprinsul acestei tratări. El are constatări triste. Școlarul de azi nu are de loc poftă să muncească. El vrea să se desfăteze. Umblă cu toate tertipurile ca să scape de îndatoririle școlii. Locașurile de petreceri dezmațate, de sporturi sunt cele cărora își dăruiește inima. Așa spun profesorii Capitalei.

Pr. Dem. Iliescu Palanca, Hristos este viața. Oltenița 1933, 18 pag. în formatul nostru, 10 lei.

E adunare de art. din *Păstorul* ortodox. Citire bună și plăcută.

Metodă pentru a învăța Psaltichia de Preotul T. V. Stupcanu, ed. II-a, București 1932. Formatul acestei reviste, 32 de pagini. Nu spune prețul.

Păr. P. Stupcanu este vechi profesor de muzică bisericească la Seminarul „Veniamin” din Iași. Trăiește azi ca pensionar în București. Cartea este o plăcută tipărire cu vechile noastre semne ale muzicii bisericești. Învățătura pentru întrebuințarea lor e ușoară, așa ca să nu mai dea pricină de nedumeriri. O asemenea imputare se aducea muzicii noastre pe vremea polemicii dintre răposați *Gavriil Muzicescu* și Arhimandritul (apoi arhierul) *Teofil Mihăilescu*, acum 30 de ani. Cartea va putea aduce mult folos celor ce se îndeletnicesc cu muzica noastră.

Pr. Const Beldie. Viața și scrierile Episcopului Hușilor Iacov Antonovici. Bârlad, 1932. 58 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 20 de lei.

Scrierea a fost lucrată pentru seminarul de istoria Bisericii românești, la facultatea de teologie din Cernăuți, la Profesorul Dr. *Simeon Reli*. Ea cuprinde înșirarea pas cu pas a datelor vieții și lucrărilor răposatului episcop Iacov al Hușilor.

Iconomul *Coman Vasilescu*, **Istoricul Monastirilor închinate și secularizarea averilor lor**. București, 1932, Volum de 127 de pag. în formatul nostru. Prețul 25 de lei.

Păr. C. Vasilescu a fost dregător bisericesc al Eparhiei Hușilor, sub Episcopul Silvestru. Acum trăiește ca pensionar în București și nu încetează a se osteni cu cartea ca și în tinerețe. Aceasta se cere la autor, București, Calea Floreasca 82 și se adaugă 3,50 lei pentru poștă.

Teodor Geantă, **Pentru educația religioasă a copiilor. Povățuitor metodic pentru învățământul religiei**. Chișinău, 1932. În formatul nostru, 176 de pagini dese. Prețul 50 de lei.

Poate cetitorii își aduc aminte de premiul de 10.000 de lei hotărât de P. Sf. Sa Episcopul *Visarion* al Hotinului pentru cea mai bună carte de metodică a religiunii. S'au prezentat 8 lucrări. Comisiunea compusă din domnii *C. Fedeleș* și *C. Tomescu*, profesori la facultatea de teologie din Chișinău, și d. Dr. *Mih. Rădulescu*, profesor de filosofie la seminarul teologic din Chișinău, au declarat ca cea mai bună lucrarea d-lui T. Geantă, profesor de școală primară în Râmnicul-Vâlci. Se cheamă că acum preoții mai au o unealtă pe deasupra pentru a se întări.

POȘTA REDACȚIEI

Sfinției Sale Părintelui *Ioan Nicorescu*, Jabăr, jud. Severin.
Am primit art. „Despre cei dintâi oameni” și se va tipări.

Sfinției Sale Părintelui *Gh. Jemăneanu*, Cobâlnea, Soroca.
Art. Sfinției Voastre, „Semne vii în Biserica românească” se află în mâinile noastre și va ieși la lumină când vom avea mai mult loc.

Sfinției Sale Părintelui *Ilie Anisescu*, Slătioara, Baia.
Am citit îndurerat art. Sfinției Voastre despre nenorocirile cu calendarul în Moldova de sus și-i vom da drumul curând, ca un strigăt de mare primejdie, care trebuie auzit.

D-lui *Ion T. Delatomis*. Constanța.
Mai frământă-te cu scrisul, că cele trimise nu merg. Când scrii în poezie, nu trebuie să scrii ca în lucruri obișnuite. Trebuie

o cugetare legată de o vie zvâcnire a inimii, și atunci scrisul se înveșmântează cu aripile stihului poetic, în săltarea ritmului, în potrivirea rimei. D-ta ai începuturi care pot ajunge la înfloriri mai pline pe viitor, dar acum lucrul încă nu e desăvârșit. Deci mai cioplește și te mai întărește!

Părintelui *Andrei Mustăciosu*. Șegarcea-Vale, Teleorman.
Am primit, merge. Chestiunea e dreaptă, dar mai așteaptă.

Sfinției Sale Părintelui *Ioan Vârlan*, paroh în **Hănășeni de pădure**, jud. Cahul, of. Vișinești prin gara Iargara.

Predicile pentru popor, de care întrebați, se vând cu 40 lei bucata și se cer la *Oastea Domnului*, Sibiu, Str. Avram Iancu 5.

Părintelui *Alex. B. Ionescu*, Crasani, Ialomița.
Am primit și se tipărește.

Sf. Sale Părintelui *I. Ilisei*, Cernăuți, Roșa.
Am primit art. „Odinioară și astăzi“. Merge, se va tipări, dar mai târziu.

Părintelui *D. Mironescu*. Parohia, Vaslui.
Nu vă pot răspunde ce mai aveți de plătit la revistă, fiindcă asta nu e slujba mea. Scrieți Consiliului Central Bisericesc, pentru „Biserica Ortodoxă“, București 1, str. Matei Millo 4.

Păr. *Ioan Nicorescu*. Jabăr, Severin.
Am primit art. „Anafora“. Se va tipări când vom avea loc.

D-lui *Nicolae Ioniță*. Strassburg, Collège St. Basile, rue Lenôtre, 2.

Mulțămim pentru tot ce ne trimiteți. Da, nici vorbă că merge, numai că strecurăm materialul încet, având de tipărit multe alte materiale. Dar vor apărea nu prea târziu.

Sfinției Sale Părintelui *Alex. St. Berculescu*, paroh în Drăgotești, Romanai.

Pentru orice socoteli aveți cu revista... chitanțe de abonament, neprimire, nu vă îndreptați către mine cu cereri și plângeri, ci Consiliului Central Bisericesc (adăogând „pentru revista *Biserica Ortodoxă*“). Mie scrieți-mi numai în legătură cu redacția.

A. S.

MULȚĂMIRI

Epitropia Bisericii *Sf. Nicolae* din satul *Țânțaru*, Mehedinți aduce vii mulțămiri d-lui Plotonier-Major *Alescu Gamă* și soției sale *Bucura*, pentru dania unei perdele la Ușile Impărătești, în preț de 500 de lei.

Dumnezeu să primească darul și să-l întoarcă însutit creștinilor care-l cinstesc!

Epitropia parohiei *Ciulnița-Eustațiade*, circ. 2, din *Priboieni*, Muscel, aduce calde mulțămiri locuitorilor din acea parohie, care, îndemnați de Preotul *Sima Florian*, au pornit cu mare râvnă, la împodobirea bisericii lor, care apoi a fost sfințită din nou, în ziua de Duminică, 13 Noemvrie trecut.

Inoirea, pe dinnăuntru și pe dinafară, a costat 50000 de lei. Afară de aceștia, s'au mai cheltuit încă 12000 de lei pentru un rând de veșminte și 8000 de lei pentru împrejmuirea cimitirului. Toate aceste cheltuieli au fost acoperite de daniile credincioșilor din parohie, precum mai jos se arată:

Ioan Simionescu a dat 5000 de lei; *Ana C. Simionescu* 1000 lei; Preotul *Florian Sima* 1000; *Ana I. Braslă* 2000; enoriașii *Manole Str. Braslă* 1200; *Nicolae P. Ibric* 1000; soți *Rada* și *Vasile Ungureanu* 800; enoriașii *I. Grigore Breazu* 1400; *Marin P. Puțaru* 800; Primăria satului 1000; Banca Populară 1000; cum și alți inimoși creștini, care au dat mai puțin de 300 de lei fiecare.

Dumnezeu să pomenească pe toți binefăcătorii și să-i încarce de darurile Sale!

Epitropia Bisericii *Nașterea Maicii Domnului*, din Parohia *Nucșoara*, com. *Râncezi*, Prahova aduce vii mulțămiri binecredincioșilor mai jos însemnați, care, prin stăruința noului paroh, Părintele *Vasile Gh. Constantinescu*, au făcut bisericii următoarele danii: d-lui *Constantin Georgescu* din București, str. Ioan Cornea 5: a) lei 2000 (două mii), bani depuși la Banca populară „Râncezi“, cu recipisa nr. 615, ca fond neînstrăinat, din al cărui venit să se întreție, în parte, slujbele (Actul nr. 453, judecătoria Vălenii-de-Munte); b) Una pereche de cununii de metal nichelat, în preț de 400 lei; 2. d-lui *Ștefan Antonescu*, primar Comunal, pentru un sfeșnic de alamă, cu 4 lumini, în preț de 500 lei; 3. Moștenitorilor răposatului *Ghiță Brânză*, lei 4000 (patru mii), bani lăsați de răposatul cu recipisa nr. 475, la Banca populară „Râncezi“, ca fond neînstrăinat, din venitul căruia se întrețin slujbele bisericii noastre și al paraclisului „Sf. Treime — Eufrosin Poteca“, Actul nr. 567.

Dumnezeu să binecuvinteze pe inimoșii darnici!

De cărțile Rituale, Literatură Bisericească, Icoane și Imprimare ce se află de vânzare la Tip. Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite 60. București.

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1933

L E I

CĂRȚI DE RITUAL

	Broșate		Piele și pânză	
	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Achericonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf. Mina	20	—	—	—
Postolul	500	650	680	770
Slujbatarul	200	300	350	410
Arte de Tedeum	40	100	115	53
Asania	250	350	375	425
Aslovul mic	100	200	220	250
Arte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Atavasierul	—	—	175	—
Dumnezeieștile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Idem piele peste tot	lei 1300	—	—	—
Evhologii (Molтивенic)	450	570	650	710
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineul pe luna Ianuarie	350	460	510	560
Mineul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineul pe luna Mai	300	460	510	560
Mineul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineul pe luna August	350	460	510	560
Mineul pe luna Septembrie	350	460	510	560
Mineul pe luna Octombrie	400	510	560	610
Mineul pe luna Noiembrie	400	510	560	610
Mineul pe luna Decembrie	400	510	560	610
Noul Testament, Editura Inst. Biblic ortodox român, tradus de Păr. Grigore (Gala Galaction)	—	—	100	—
Psaltirea	50	100	120	175
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25	80	100	138
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—	—	—
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	670
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20	80	100	138
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10	66	80	90
Slujba Sfințirii Steagului unei Corporații	10	66	80	90
Slujba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190
Slujba Invierii	40	130	160	190
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc.	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CĂRȚI DE RUGĂCIUNI

1. Pâine spre ființă, broșată 7.—
2. " " " cartonată 12.—

CĂRȚI DE

LITERATURĂ BISERICESCĂ, Broșate

1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921 15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu 25.—
3. Autocefalia Bisericii Române 5.—
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine 30.—

5. Carte foarte folositoare de suflet 60.—
6. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-I Dr. I. Matei 75.—
7. Calendarul pe toți anii 50.—
8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie 70.—
9. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 60.—
10. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex. trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos 45.—
11. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 50.—
12. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină 150.—
13. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris 120.—
14. Confesiuni și Secte de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu 120.—
15. Crezul în chipuri și icoane de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu 30.—
16. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu 80.—
17. Concordanță a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprob. de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu 40.—
18. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec 25.—
19. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză și hârtie 200.—
- Idem, pânză peste tot 225.—
- Volumul II broșată 150.—
- Idem, pânză și hârtie 225.—
- Idem, pânză peste tot 250.—
- Volumul III broșată 120.—
- Idem, pânză și hârtie 195.—
- Idem, pânză peste tot 220.—
- Volumul IV broșată 200.—
- Idem, pânză peste tot 300.—
20. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian 60.—
21. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa 50.—
22. Iconoclaști și Apostafi contemporani de Ioan Gh. Savin 50.—
23. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu 30.—
24. Legea Organică a Sf. Sinod 4.—
25. Mărturisirea Ortodoxă 50.—
26. Neagoe Basarab și Sf. Nifon 5.—
27. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă 50.—
28. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu 45.—
29. Predici de Dr. Tarnavski, voi. I, II, III, IV, volumul a 100.—
30. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu 18.—
31. Studiu despre Ierarhie 5.—
32. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian 20.—
33. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu 65.—
34. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoită, III, IV a lei 75 = 150.—
35. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron 100.—
36. „Daruri și adevăruri“ de Pr. C. Dron 70.—
37. Canoanele, text și interpretare. Pr. C. Dron 100.—
38. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga 60.—
39. „Venii la mine“, zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu 35.—
40. Vrei să fi înțelept? de Episcopul Dionisie Romano 20.—

SUB TIPAR :

Pr. C. DRON :

CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC

CĂRȚI DE ȘCOALA

1. 1. 1

1. Explicarea Evangheliilor Duminicale p. cl. III Seminar și p. popor de Pr. Dr. I. Mihălcescu	60.—
2. Istoria Bisericească Universală cu noțiuni de patologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.
3. Istoria Bisericească Universală dela 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—
4. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—

CĂRȚI DE MUZICĂ BISERICĂȘCĂ

1. 1. 1

1. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop.-Pasărea	60
2. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	125
3. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	125.
4. Anastasimatar, de N. Barcan	25
5. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80
6. Psaltichia	25

IMPRIMATE ȘI REGISTRE DE CONTABILITATE

1. Un stat parohial	3.—	9. Un singur registru mic de partizi	15.
2. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—	10. Un singur registru mic de plăți	15
3. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—	11. Un singur registru mic de încasări	15.
4. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96.—	12. Un compt	4
5. Un singur registru mare de partizi	20.—	13. Un Buget	4.
6. Un singur registru mare de plăți	20.—	14. Un Borderou	1.
7. Un singur registru mare de încasări	20.—	15. O copertă (mapă)	2.
8. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79—	16. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.
		17. Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80.
		18. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.
		19. Un registru de intrarea hârtiilor	75.
		20. Un registru de eșirea hârtiilor	75.
		21. Condică de expediție	50

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos). Învierea Domnului Sf. Treime. Sf. Ecaterina.	Sf. Împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru.	Sf. Spiridon. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voievozi. Sf. Paraschiva. Sf. Gheorghe.	Botezul Domnului. Buna Vestire. Adormirea Maicii Domnului.
---	---	---	--

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe. Sfinții Împărați. Maica Domnului. Cuvoașa Paraschiva. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Învierea Domnului. Sfinții Apostoli. Sf. Ecaterina. Sf. Trei Ierarhi.	Buna Vestire. Botezul Domnului. Sfântul Dumitru. Sfinții Voievozi. Sfântul Nicolae.	Adormirea Maicii Domnului. Sf. Spiridon. Sf. Treime.
--	---	---	--

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000. O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe saten pentru sfințiri de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe. Învierea Domnului. Maica Domnului. Sfântul Dumitru. Sf. Nicolae.	Sfinții Împărați. Sf. Apostoli. Sf. Voievozi. Sfinții Trei Ierarhi. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Ecaterina. Sf. Paraschiva. Buna Vestire. Botezul Domnului.	Adormirea Maicii Domnului. Sf. Spiridon. Sf. Treime.
--	--	--	--

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului. Iisus Hristos. Învierea Domnului. Buna Vestire. Botezul Domnului.	Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. Împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Gheorghe. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voievozi.	Adormirea Maicii Domnului. Sf. Spiridon. Sf. Paraschiva.
---	---	--	--

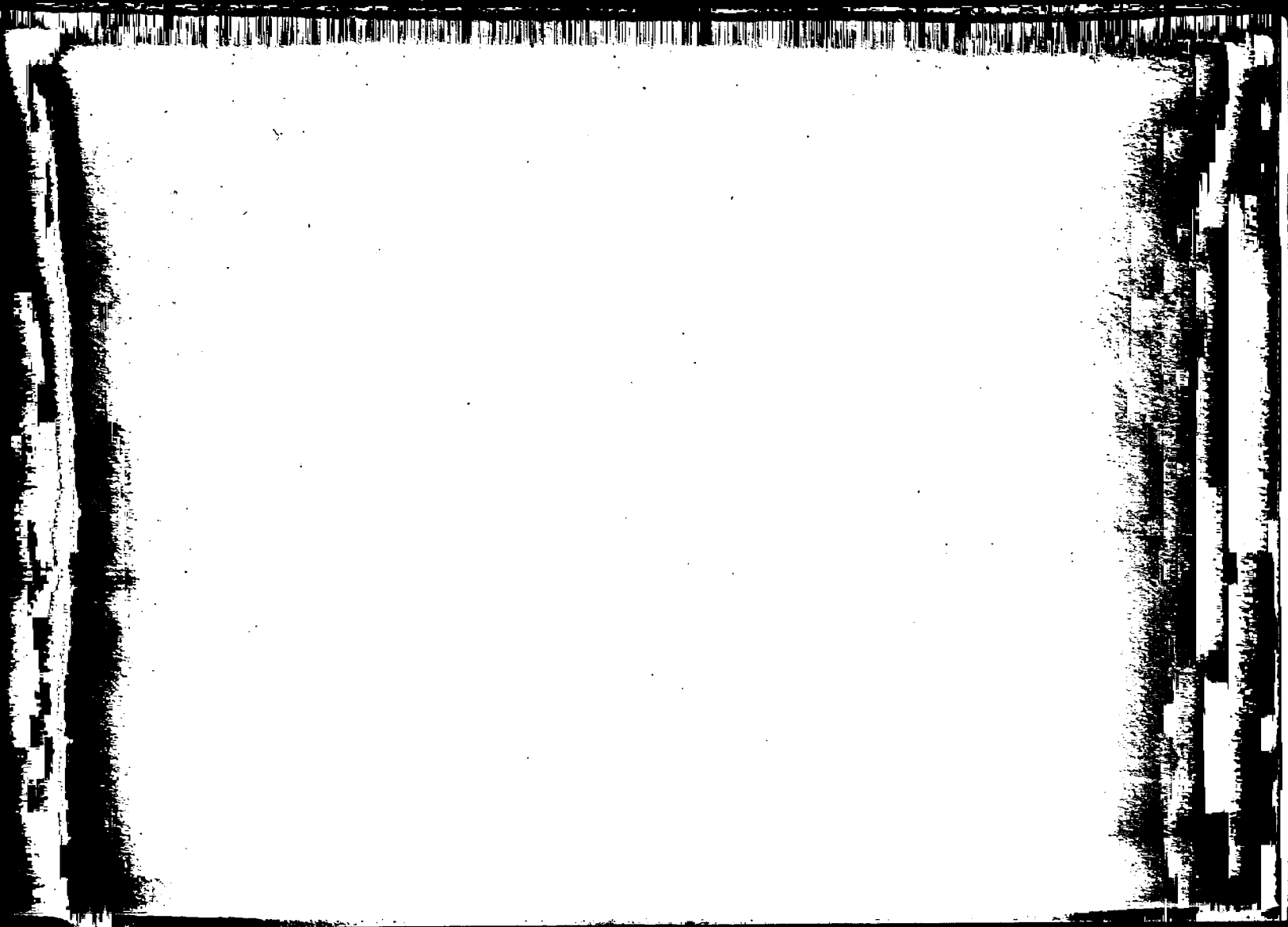
Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei bucată.

Sf. Gheorghe. Sf. Mihail. Sf. Teodor Tiron. Sf. Teodor Stratilat. Sf. Nistor. Sf. Mercurie.	Buna Vestire. Botezul Domnului. Adormirea Maicii Domnului. Sf. Pantelimon. Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos).	Învierea Domnului. Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. Împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Spiridon. Sf. Voievozi. Sf. Paraschiva. Sf. Ioan Botezătorul.
--	--	---	---

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

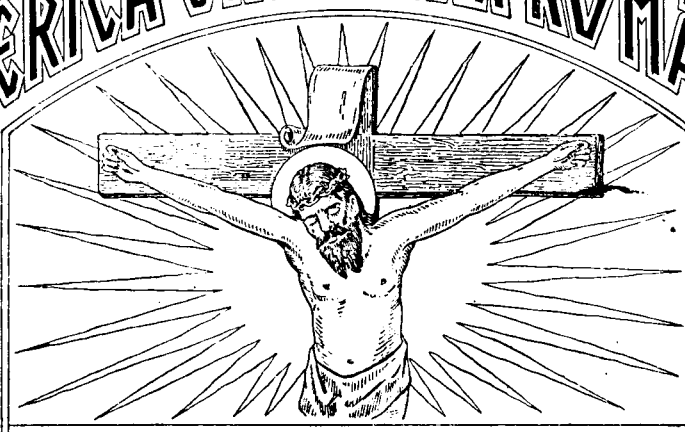
Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revanzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.

306

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL:

Tineretul "și Frăția Ortodoxă Română" (97)	<i>Episcopul Dr. Grigorie al Arad.</i>
Programa analitică pentru învățământul religios din școlile primare (99)	<i>Preot Dr. Oreste Tarangul</i>
Sinodul al treilea ecumenic (116)	<i>Teodor M. Popescu</i>
Să facem zid! (123)	<i>Pr.-Invățător, Spiridon Bliđaru</i>
Uniformitate ori divergență în acțiunile rituale? (127)	<i>Preotul Andrei Mustăciosu</i>
Practică fără tipic (131)	<i>Pr. T. Tomaziu</i>
Un manuscris apocrif despre stărsitul lumii (133)	<i>C. Săndulescu-Verna</i>
Învierea (137)	<i>Arhim. Scriban</i>
Vorbit-a Domnul Hristos grecește?	<i>Arhim. Scriban</i>
Cronica bisericească (141)	<i>Pr. Nic. I. Iancu ; Pr. Haralambie Vertosu : + Neofit al Vidinului; Arhim. Scriban</i>
Cărți, Reviste, Ziare (145)	<i>Pr. Vasile I. Radu</i>
Însemnări mărunte (185)	<i>Constantin Popescu-Gruia</i>
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției, Mulțămiri	<i>Arhim. Scriban</i>

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

B P R E Ș T I Î N Ț A

Comitetul redactor al revistei Biserica Ortodoxă Română se compune din I. P. Patulash Dr. MIKON, Președintele de onoare; P. S. Episcop Varolomei, director; Prof. Dr. Ioan Mihalăscu, primul redactor; Arhim. Scriban, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. Președinții Facultății de teologie din București: 1. Dr. D. G. Boroianu, Dr. V. G. Ispir, Econ. I. Popescu Mălăeștu, Dr. Dr. Nicolae Popescu; 2. Profesorii facultății de teologie din Cernăuși: Dr. V. Gheorghe Dr. V. Șevan, Dr. V. Larnauschi, Dr. N. Cotos; 3. Pr. Cicerone Iordăchescu, Chișinău, Dr. Romuș Căntea, Cernăuși. Dr. Ioan Lupăș, Dr. St. Cioroianu, Iconom Serghie Bejan, Dr. Gh. Ciuhandru d. Ș. Betechet.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părintelui Arhim. Scriban, București 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Pentru tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa Consiliului Central Bisericesc, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimească, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo 9.

Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine caută numere vechi, acc. trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Poziția însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adăosul: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an 160 lei. Pentru străinătate, se adăogă transportul.
1 număr 15 lei

Toate abonamentele se trimet la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se ori trimetere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ț I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găsesc de vânzare la Tipografia Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unită,

1. Lazăr Diacon, Pr. Sebastian Stanca . . .	Lei 5.—	} 10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române	10. Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române	Lei 10.—
2. Patimile Mântuitorului, Pr. Criveanu . . .	5.—		11. Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului	"
3. Împotriva Beției, I. P. S. Patriarh . . .	5.—		12. Cultul Sfinșilor (venerarea și invocarea lor) de Diaconul Al. N. Constantinescu	"
4. Două întâmplări minunate, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction) . . .	5.—		13. Noul Testament de Păr. Gala Galaction legat în piele de lux	" 40.—
5. Durerea Vinerii celei mari, de Arhim. I. Scriban . . .	5.—		14. Psaltirea tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu . . .	" 5.—
6. Catehismul creștinului ortodox, de Pr. I. Mihăilescu . . .	10.—		15. Predici despre Ură—Mânie—Răbunare, contra Injurăturilor și despre Prăznicul Mamelor, de I. P. S. Patriarh Miron . . .	" 5.—
7. Adventismul dat pe față de un fost adventist de Arhim. Scriban . . .	15.—		16. Psaltirea tălmăcită de P. S. Nicodem . . .	" 5.—
8. Ce să crezi și cum să trăiești, de P. S. Nicodem . . .	4.—			
9. Povestiri folositoare pentru popor, de A. V. P.	6.—			

Rabatul de 20% se acordă la cărțile de sub Nr. 1-16 și numai la comenzile cari trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	Lei 90.—
" " " " " " " "	75.—
" " " " " " " " legată în pânză peste tot	" 65.—
" " " " " " " "	" 55.—

Icoanele — Maica Domnului și Domnul Hristos — lucrate pentru „Institutul Biblic” de anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München, condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărților Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoane mari, 62/47 c. m., lei 25 bucata; Icoane mici, format c. poștală, lei 2 bucata. Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: Cele 4 Evanghelii în una singură, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Editura „Ancora”, București, str. Emilgratulul 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul LI. Nr. 3-4. (624-5) Martie-Aprilie 1933.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoțimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. In nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

TINERETUL ȘI „FRAȚIA ORTODOXA ROMANA“

Am simțit o adâncă emoție când ziarul „Universul“, în numărul din 10 Martie a. c., a subliniat adevărul că „*ortodoxismul reprezintă cel mai fericit mijloc*“ pentru înăvuițirea țării, cu valori spirituale înalte. Am rămas foarte satisfăcut de toate glasurile de presă ce s'au ivit pe urma Congresului dela Cluj, al mirenilor, dar constatarea ziarului „Universul“, m'a îndemnat să-mi fac iluzia fericită, că tineretul nostru, înțelegând valorile spirituale ale ortodoxiei, va căuta să se adape din izvoarele ei.

Tinerețea este primăvara vieții. Sănătatea, vigoarea, seninătatea și voia bună, sunt semnele ei. Cer albastru de Mai, acoperă vremea tinereței, adăpostind nădejile și bucuriile cele mai curate. Dacă Providența ar îngădui să alegem fiecare cel mai mare bine, desigur am alege tinerețea veșnică, crezând că ea ne asigură adevărata fericire. Ce frumos este să făurești visuri de cucerire a lumii, dar și mai frumos este să-ți dai seama, că unii pomi înfloresc primăvara timpuriu, însă bruma și vântul de multe ori ofilesc florile.

Cât de dureros este să afli că, în rândurile tineretului nostru încă bate bruma și vântul ofilirii, cu vădit scop de distrugere a țării de către cei ce ne-au decretat moartea, dar datorii suntem noi, conducătorii sufletești, să rugăm tineretul a reacționa față de vântul distrugerii. Mare bucurie am avut, văzând că, față de elucbrațiile periculoase ale revistei: „Stânga“, s'a ivit revista „Axa“, reprezentând o cetate de cremene a idealului creștin. Revista aceasta propagă adevărul, că viața zil-

nică, formele de Stat, cultura caută un sens, o integrare într'un tot armonic. Ori, religiunea fiind efortul spiritului de a reduce variația aspectelor existenței sensibile la Dumnezeu, ca centru de gravitate al spiritului, nu-i mirare că această revistă pune pe planul preocupărilor sale cardinale: credința.

Cu legitimă mândrie am văzut și stăruințele lăudabile ale ziarului „Calendarul“, de-a pune pe planul întâi al preocupărilor sale, ideea ortodoxiei românești. Și mare bucurie am avut, când, în numărul din 4 Martie a. c., al ziarului „Vestul“ din Timișoara, d. Stelian Ionescu, absolvent al școlii politehnice din

Timișoara, cu suflet național-creștinesc, developează și înfăptuiește pe unii studenți basarabeni dela acea școală, învinuți a propaga idei extremiste bolșevice.

Și atunci, noi, conducătorii sufletești ai poporului, putem cu nădejde munci pentru pregătirea în spirit creștin a tineretului, chemat a lua mâine răspunderea de soarta țării noastre. Ce nu vom da deci, ca tineretul să devină pârghia cea mai sigură a viitorului?! Dela o nouă generație așteptăm să înțeleagă că, fără principii stabile de viață, nu poate exista echilibru social. Chemați suntem a educa tineretul în înțelesul că, raporturile dintre suflete trebuie să determine altă atitudine a lumii de azi, față de materie, față de bunurile materiale.

Socot că, pentru generația tânără de azi, se impune mai mult accentuarea spiritualității creștine, deci nu egalitatea izvorâtă din concepțiile marxiste materialiste. Căci dreptul nu este o simplă normă pe care oamenii o alcătuiesc din considerente materialiste, ci normă de echilibru sufletească în primul rând. Dreptul este expresia ordinii pusă de Dumnezeu, deci și dreptul natural este de origine supra-omenească, pentru că își are origina în Dumnezeu, ca unitate supremă a vieții. Și precum razele solare revin la centrul de viață de unde au fost emise, așa revine la Dumnezeu sufletul omului după moarte. Acest suflet, trebuie să înțeleagă că, nu egalitatea de drepturi face pe oameni fericiți, fiindcă nu toți au același dar.

Fiecare om, în cadrul chemării sale, trebuie să se simtă apăsător și asigurat prin anumite norme de drept, cari îi fac posibilă împlinirea datoriei. Dreptul meu nu este identic cu dreptul altuia. Ceea ce eu fac, nu de aceea fac, pentru că și altul face același lucru, ci fac ceea ce îmi poruncește legea morală, obligatorie pentru toți.

Să tindem deci, a face educația tineretului să se inspire din asemenea considerente, cari, la timpul său, de sigur vor asigura și în cârmuirea de totdeauna a țării preponderența adevăratelor valori, conducerea elitei.

Cred că *Frăția Ortodoxă Română*, având secție și pentru tineretului universitar, va avea preocuparea necesară de această problemă și, în biblioteca înființată de dânsa, va ști să publice și broșuri folositoare pentru îndrumarea religioasă-morală a tineretului.

Noi am avut neconținut ideea de a se organiza și tineretul în o organizație unitară pe întreaga țară și o accentuăm și aici, cu ferma convingere, că ideea aceasta trup va lua.

Arad, 8 Martie 1933.

† Episcopul GRIGORIE al Aradului.

Programa analitică pentru învățământul religios din școlile primare.

Consiliul Central Bisericesc a publicat, în revista sf. Sinod, *Biserica Ortodoxă Română* (August anul trecut), programa analitică pentru învățământul religios în școlile primare, care „se va aplica în anul școlar 1932-33, în marginile posibilităților date” (pag. 527). Totodată se invită preoțimea să-și facă observările, ca să se poată stabili definitiv programa, care să fie pusă în aplicare (pag. 564).

Deoarece Păr. *Constantinescu* a publicat în *Revista generală a învățământului* (nr. 7-8 1932) o critică, în care arată imposibilitatea aplicării acestei programe, nu ne vom ocupa în special cu critica, ci vom încerca a alcătui, în cele ce urmează, o programă analitică după principiile pedagogice. Aceasta cu atât mai mult, cu cât stabilirea definitivă a programei analitice se impune imperios, pentruca timpul pentru verificarea programei să nu se lungească la infinit, și pentruca autorii cărților didactice să aibă puțința de a lucra cărțile trebuincioase.

Alcătuirea unei programe analitice pentru învățământul religios însă cuprinde probleme însemnate. Ea nu-i o simplă înșirare a materiilor pe care alcătuitoarea le crede trebuincioase a fi predate în feluritele clase. Programa analitică trebuie să fie alcătuită după principii anumite. În primul rând, ea trebuie să se orienteze după scopul general al învățământului religios din școlile primare, precum și, în deosebi, după scopul pe care voim să-l atingem în fiecare clasă. Trebuie deci mai întâi stabilit scopul învățământului religios. Apoi se stabilesc materiile din diferitele domenii religioase, care corespund scopului, dar și capacității elevilor, și se repartizează pe clasă. În fine, alcătuitoarea va potrivi lecțiile diferitelor materii pe clasă, orientându-se după structura sufletească a elevilor, scopul stabilit și timpul disponibil.

Deoarece învățământul religios este un învățământ eminent educativ, la alcătuirea programei analitice și în deosebi la repartizarea materiilor se va da o atenție deosebită scopului pedagogic. Alcătuitoarea va avea în vedere pentru fiecare clasă atât scopul *didactic* care se referă la cunoștin-

țole religioase, pe care elevii trebuie să-și apropieze în cursul anului, cât și scopul *pedagogic* la care tinde educația religioasă în clasa respectivă. Scopul învățământului nu este un secret al alcătuirii, ci este necesar ca să fie indegetat în programa analitică, ca să-l cunoască și catehetul, care trebuie să știe încotro cărmuește pe elevi.

În cele următoare vom arăta deci mai întâi scopul învățământului religios în școlile primare, apoi vom stabili materiile de predare, le vom repartiza pe clasă, indegetând scopul didactic și mai ales cel pedagogic și, după ce vom calcula aproximativ timpul disponibil, vom alcătui programa analitică pentru fiecare clasă.

1. *Scopul învățământului religios în școlile primare.* Insuș Domnul nostru Iisus Hristos ne indică scopul final al întregului învățământ religios prin cuvintele „*învățându-i să păzească toate câte v'am poruncit vouă*“ (Mat. 28²⁰). Învățământul religios în școlile primare însă nu poate să ajungă chiar acest ultim scop indicat de Mântuitor. Nici vârsta copiilor care termină școala, nici timpul disponibil în cursul învățământului primar, nu admit ca educația și instrucția religioasă să fie considerate ca terminate. Învățământul religios în școlile primare poate numai să îndrumeze pe copii, ca ei după terminarea școlii să-și continue și să-și completeze singuri cunoștințele și educația religioasă, participând cu dragoste la catihezație și la toate manifestările Bisericii. În consecință, în școlile primare religia trebuie predată în așa fel ca ea să devină în sufletele copiilor *o forță dinamică pentru o viață din credință*. Învățământul religios trebuie să creeze cu ajutorul grației supranaturale în sufletele copiilor hotărârea și zelul de a se conforma în viață normelor sfintei Evanghelii ca membri devotați ai Bisericii ortodoxe.

În scopul acesta învățământul va tinde să formeze în elevi *convingerea ortodoxă și conștiința religioasă*. Prin învățământul religios copiii trebuie să ajungă la convingerea că Biserica ortodoxă este cea întemeiată de Domnul nostru Iisus Hristos și că ea este deci așezământul dumnezeesc, care propovăduște învățăturile descoperite de însuși Dumnezeu. Prin pătrunderea în învățăturile descoperite de însuși Dumnezeu, ei se vor simți membri conștienți ai Bisericii ortodoxe și vor fi neconținut conștienți și de răspunderea ce o au înaintea lui Dumnezeu. Iată însemnătatea convingerii și conștiinței religioase de creștin ortodox, care urmează să fie cultivată în sufletul copilului prin învățământul religios.

În consecință, scopul învățământului religios în școlile primare este *de a crea, cu ajutorul grației dumnezeiești, în sufletul copilului, dispoziția hotărâtă, de a duce o viață creștinească ca creștin ortodox spre slava lui Dumnezeu*.

2. *Materiile de predare.* Ce privește materiile de predare

din diferitele discipline religioase, credem că aceste materii trebuie să aparțină *istoriei biblice, învățătorei credinței și celei morale, istoriei bisericesti și liturghice*. Nu credem că ar avea un rost de a preda „dreptul bisericesc”, precum prevede pentru clasa VII programa analitică publicată de Consiliul Central Bisericesc (pag. 573 și 574). Elemente din dreptul bisericesc, care sunt necesare educației creștinești și care trebuie să fie cunoscute copiilor, (precum noțiunile despre Biserică, ierarhie, treptele ierarhice, monahism, sinoade, ș. a.) se vor preda copiilor în legătură cu istoria bisericească și cu materiile din învățătura credinței și liturghic, iar ce privește capitolul „Dreptul clerului de a cârmui pe credincioși” în forma cum sunt înșirate lecțiile la pag. 574, și în deosebi lecțiile luate din regulamentul disciplinar pentru clerici cu „*instanțele de judecată bisericească*”, „*pedepse pentru clerici*” etc. susținem, că sunt absolut inadmisibile ca materii de predare în școlile primare.

În cele următoare vom căuta să motivăm necesitatea pentru educația religioasă a materiilor pe cari le-am arătat mai sus, și întrucât aceste materii se potrivesc cu structura sufletească a copiilor.

Istoria biblică este de cea mai mare importanță pentru predarea învățământului religios și formează baza acestui învățământ. Ea cuprinde doar istoria revelațiunii și planul (economie) mântuirii noastre. Istoria vechiului și noului testament stau în legătură strânsă, cea dintâi formând pregătirea omenimii pentru venirea Mântuitorului. Deaceia este necesar, ca materii atât din istoria vechiului cat și a noului testament să se predea copiilor școlilor primare. La predarea istoriei sfinte a vechiului testament însă se va avea în vedere caracterul pregătitor pentru noul testament și se vor scoate în relief simboalele și prorociile mesiane.

Istoria biblică oferă un bogat material intuitiv pentru învățătura credinței și moralei, așa că prin acest material li introducem pe copii în materiile abstracte ale adevărurilor credinței și ale moralei. Istoriile biblice cuprind și însemnate valori pedagogice. Din ele se desprind motive pentru viață virtuoasă și pentru convingerea ortodoxă. Istoriile biblice sunt căruni de pe altarul Domnului, cari au păstrat puterea de a aprinde. La focul acestui altar să se aprindă și inimile copiilor.

Programa analitică trebuie să prevadă materii din istoria sfântă a vechiului și noului testament, și anume în măsură corespunzătoare, ca copiii să cunoască istoria revelațiunii, planul mântuirii, persoana Mântuitorului cel promis de Dumnezeu și prevestit de sfinții prooroci, precum și învățătura Domnului. Pentru a mijloci copiilor înțelegerea pragmatică a evenimentelor, aceste se vor preda în mod cronologic, și nici decum după sistemul programei analitice a Consiliului

Central (vezi lecțiile 12-28 pentru clasa III, pag. 567—568). O abateră de la acest principiu se poate doar face la tratarea minunilor și a parabolilor Domnului.

Având în vedere vastul material al istoriei biblice în sine, precum și împrejurarea că în legătură cu materialul intuitiv ce-l oferă, se va preda și învățătura credinței și a moralei, în programa analitică vom repartiza aceste materii asupra primelor patru clase primare, după cum vom crede potrivit capacității elevilor și scopului propus pentru fiecare clasă.

Învățătura credinței. Împotriva predării dogmelor s'au ridicat diferite obiecțiuni. Programa analitică din 1925 exprimă temerea că „dogma prea adâncă rămânând nepătrunsă de copii, ar putea să le înstrăineze sufletul de religie“. Temerea aceasta este încă absolut nemotivată. Ea desconsideră momentul supranatural că elevul a primit în sf. botez capacitatea de a crede, adică de a primi adevărurile credinței în baza autorității lui Dumnezeu care le-a descoperit. Sunt dogme pe cari nimeni din oameni nu le poate pătrunde, și cu toate acestea ele au pătruns în sufletele atâtor milioane de creștini și i-au însuflețit prin harul supranatural să ducă o viață din credință și conformă credinței.

Noi susținem cu tărie că învățătura credinței trebuie să facă parte din materiile de predare ale învățământului religios în școlile primare. Este doară, precum am arătat mai sus, scopul acestui învățământ „convingerea ortodoxă și conștiința creștinească de creștin ortodox“. Atât pentru formarea convingerii ortodoxe cât și pentru formarea conștiinței religioase cunoștința dogmelor este indispensabilă. Numai în măsura cunoștințelor clare și sigure ale adevărilor credinței se va forma în sufletul elevului convingerea ortodoxă, ca el la timpul său să poată rezista ispitelor oricărei propagande ostile credinței strămoșești. Pe de altă parte diferite adevăruri, precum învățătura despre însușirile dumnezeiești (atotprezența, atotștiința, dreptatea, mila, sfințenia bunului Dumnezeu), deșteaptă conștiința religioasă și o ține trează, iar altele, precum învățătura despre cele de pe urmă ale omului și mai ales despre răspunderea lui la județul particular și universal, au o puternică înrâurire asupra simțului de răspundere.

Având în vedere structura sufletească și capacitatea copiilor din școlile primare, iar pe de altă parte materia considerabilă a învățaturii credinței, vom alege din aceste adevăruri numai cele mai necesare pentru creștin ca să ducă o viață din credință. Scopul învățaturii credinței va fi, de a convinge pe copii, că Biserica ortodoxă este cea întemeiată de Domnul Hristos, că adevărurile predicate de Biserica ortodoxă sunt cele descoperite de Dumnezeu și, că conformându-ne acestor adevăruri în viața aceasta, vom dobândi viața și fericirea cea vecinică.

Dogmele cele mai necesare pentru creștini sunt pe scurt cuprinse în simbolul credinței. În școala primară clasa I—IV aceste adevăruri nu se pot preda în mod sistematic, ci în legătură cu materialul intuitiv ce ni-l oferă istoria sfântă și unume în așa fel, ca dogmele (resp. încheiturile simbolului), să rezulte ca o concluzie din respectiva materie biblică.

Pentru a convinge pe elevi că însuș Dumnezeu a împărtășit adevărurile ce se predau și că El a întemeiat Biserica căreia îi aparținem, este necesar a trata amănunțit învățătura despre prevedința și revelațiunea divină, și a o aprofunda din an în an. Prin aceasta se va întări *credința supra naturală* care trebuie să steie la baza educației religioase a copiilor.

Pentru educația copilului spre o viață din credință, este de mare importanță ca el să fie conștient de grația supranaturală care i se împărtășește prin sfintele taine. Învățătura despre grația supranaturală și despre sfintele sacramente trebuie succesiv aprofundate. *Sfintele taine ale pocăinței și euharestiei vor fi obiectul unei predări metodice speciale, așa că primirea lor să fie pentru elevi evenimente de adâncă impresie și sguoduire sufletească.*

O atenție deosebită vom da dogmelor prin care Biserica ortodoxă se deosebește de celelalte confesiuni, și adevărurilor cari sunt mai mult atacate de propagandele sectanților. La aceste se numără învățătura Bisericii cu privire la Maica Domnului, la sf. Cruce, sf. Tradițiune, viața de după moarte, venerarea sfinților etc. Și aceste dogme se vor preda în legătură cu istoria biblică.

Deoarece învățătura credinței se va preda în legătură cu istoria biblică, rezultă că predarea acestor adevăruri se va face când se va oferi materialul intuitiv potrivit, deci mai mult în mod răzleț și incidental. Abia în cursul complementar se va proceda după un plan mai concis și sistematic, considerându-se și obiecțiunile ce le ridică propaganda ateistă a timpului nostru.

Învățătura moralei creștine. Învățământul religios are un scop eminentă educativ. Drept aceea adevărurile morale vor forma esența acestui învățământ. Cum însă învățătura morală cuprinde materii abstracte, în școala primară ea se va preda — ca și dogmele — în legătură cu materialul intuitiv al istoriei biblice, și abia în cursul complementar într-o formă mai sistematică.

Scopul învățării morale este de a deștepta și cultiva virtutea în sufletul copiilor, a îndruma voința ca să fie activă în cele trei forme practice: abnegațiune, adevăr și dreptate, și a crea principii sănătoase de viață. Prin învățătura morală, trebuie să tindem a îndruma pe copii la o determinare corectă a unei ordine ierarhice a bunurilor, după utilitatea lor pentru viața pământească și cea vecinică. Aceasta e mai ales

necesar în timpul de față când constatăm peste tot o dezechilibrare sufletească, o nestatornicie în privința principiilor de viață care diferă după stare, ocupație și individ, și îndeosebi o desorientare și pervertire a valorilor.

Învățătura morală în școlile primare trebuie în primul rând să fie o învățatură a virtuții și a principiilor morale. Ea va trata mai întâi virtuțile mai apropiate de viața copiilor și pregătindu-i pentru viață, va insista și asupra virtuților de cari prezentul duce mai multă lipsă. Pe de altă parte însă, nu se va neglija nici combaterea înclinărilor rele și a năraurilor, care aparțin vârstei și mediului copiilor, apoi a apucăturilor și scăderilor morale de care trebuie să-i ferim pe copii din timp. După posibilitate tratarea scăderilor morale și a păcatelor se va face în legătură cu tratarea virtuților opuse, arătând prin contrast urâtenia și urmările condamnable a respectivului păcat.

Predându-se, atât învățătura credinței cât și a moralei creștine în legătură cu istoria biblică, copiii vor simți legătura strânsă care există între valorile morale și ale dogmelor. Prin acest procedeu ei vor fi călăuziți spre o viață din credință. Scopul învățăturii morale va fi pe scurt *renașterea spirituală*.

Învățătura morală predată în legătură cu dogmele, va produce și *eroismul religios* atât de necesar timpurilor noastre. Copilul trebuie convins pe de o parte că viața aceasta este trecătoare, că omul este străin pe pământ, un călător spre Patria cerească, spre viața și fericirea cea vecinică, iar pe de altă parte că el este un *ostaș al Impăratului Hristos*, și trebuie să fie hotărît a apăra credința și a suferi pentru Hristos din dragoste către dulcele Mântuitor, pentru a dobândi fericirea și viața vecinică. Această latură a învățăturii morale se va desvolta și în legătură cu materiile potrivite din istoria Bisericii.

Istoria bisericească. Programa analitică trebuie să prevadă materii și din istoria Bisericii care este o continuare a istoriei Biblice și oferă un bogat material intuitiv și pedagogic.

Scopul principal al acestei predări va fi de a convinge pe copii, că credința lor este credința primilor creștini, că Biserica este așezământ dumnezeesc care din începuturi mici a ajuns o forță universală a omenirii, o forță culturală și socială, că prigonită și combătută în credința ei, Biserica a ieșit pururea triumfătoare, că Fiul lui Dumnezeu trăiește în ea, o conduce și o apără, potrivit cuvintelor Sale: „Și iată, Eu cu voi sunt până la sfârșitul veacurilor“ (Matei, 28₂₀), că principiile ei posedă o valoare de utilitate absolută, și unde principiile ei luminează viața popoarelor acolo este progres, bunăstare și binecuvântare.

Cum însă istoria Bisericii în diferitele ei laturi are atin-gere cu materiile dogmatice, morale și liturgice, în legătură

cu ea se vor trata și se vor aprofunda unele din aceste materii, dar mai ales dezvoltarea cultului, și ideile religioase cuprinse în actele cultului și se va îndruma elevul să se simte un membru viu și activ al Bisericii sale.

La selecționarea materiilor din istoria Bisericii pentru programa analitică ne vom conforma structurii sufletești și capacității elevilor, precum și utilității pedagogice a acestor materii și vom elimina materiile care contrazic acestor principii (d. ex. ereziile lui Arie, Macedoniu, etc.). În schimb vom primi în programă ca lecții așezămintele compromițătoare ale altor confesiuni (inchiziția, procesele în contra vrăjitoarelor etc.).

Materiile liturgice. Viața religioasă a creștinilor se mișcă în cea mai mare parte în cadrele cultului divin. Creștinul stă în continuă legătură și atingere cu actele și așezămintele de cult prin care se împloară și se dobândește grația supranaturală și se exprimă sentimentele religioase.

Deoarece avem să pregătim pe copii pentru viață, nu putem elimina materiile liturgice din instrucția religioasă. Din contra, copilul trebuie să fie din timp introdus în această practică religioasă, dealtcum el se poate înstrăina de Biserica sa.

Materiile liturgice întrupează înalte idei religioase și cuprind eminente valori pedagogice.

Scopul predării materiilor liturgice în școlile primare va fi familiarizarea copiilor cu ideile religioase ce se exprimă prin acele materii și de a planta în inimele lor evlavie pentru cele sfinte, respect pentru datinele și așezămintele bisericesti, venerațiune pentru servitorii altarului, de a înrăuri asupra sentimentelor religioase și a contribui prin valorile educative intrinsece acestor materii la formarea caracterului creștin, pentru ca elevul la timpul său, din dragoste și convingere să iaie parte la actele cultului divin și să se împărtășească în mod conștiincios cu sfintele taine și celelalte lucrări sfinte ale Bisericii ortodoxe pentru a primi grația supranaturală.

Materiile liturgice sunt diferite: rugăciunile, rânduelile liturgice, anul bisericesc, locurile și obiectele de cult, și simboalele liturgice. Copiii vor fi introduși de timpuriu în aceste materii. Cum însă atât istoria biblică cât și cea bisericască ne oferă destul prilej pentru tratarea materiilor liturgice, aceste vor fi mai întâi predate incidental cu ocazia predării istoriei biblice și a celei bisericesti, și abia în cursul complementar se recomandă ca liturghica să fie predată și în mod sistematic.

Ce privește rugăciunile, copiii vor memora în clasa I rugăciunea domnească (Tatăl nostru), Nădejdea mea este Tatăl..., troparul „Hristos a înviat“, și rugăciunea către ingerul păzitor, în clasa II-a rugăciunile începătoare (Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu... Impărate ceresc... Sfinte Dumnezeule... Preasfântă Treime...) și poruncile, în clasa III-a Crezul..., Imnul Născătoarei de Dumnezeu..., Cuvine-să cu

adevărat... și Născătoare de Dumnezeu, fecioară bucură-te...) și „Iuțeron Iul Hristos văzând...” și în fine în clasa VI-a psalmul 50. Explicarea rugăciunilor se va face în mod cursoric, cele mai multe rezultând din materiile biblice.

Aceste ar fi materiile de predarea învățământului religios în școlile primare. Credem însă că pentru împrejurările de astăzi este de neapărată necesitate ca copiii să fie inițiați în *mănuirea Bibliei*, și anume la Noul Testament. Aceasta se va putea realiza în cursul complementar, unde elevii se vor îndeletnici a căuta diferite locuri și citate din textul sfintei Scripturi, la cari se va referi catehetul în cursul predării învățământului religios.

3. *Repartizarea pe clase a materiilor* din diferite domenii religioase, pe cari le-am stabilit mai sus, urmează să se facă potrivit capacității și structurii sufletești a copiilor, precum și potrivit nevoilor pedagogice. Conformându-ne acestor principii, propunem ca *în clasele I—IV istoria biblică să aibă așa zicând conducerea învățământului religios în așa fel, ca din celelalte materii de predare religioasă, despre care am vorbit, să se aleagă numai acele care rezultă din materialul intuitiv al istoriei biblice.*

Materiile din istoria biblică se vor repartiza pe clase în așa fel, că istoria sfântă a vechiului testament să se predea mai mult consecutiv, continuându-se în fiecare clasă în mod cronologic cu materiile încă necunoscute, iar istoria sfântă a Noului Testament să se predea în mod concentric, adâncindu-se și complectându-se în clasa superioară materiile clasei inferioare.

În cursul complementar (V-VII) istoria Bisericii va lua întru câtva locul istoriei biblice, totuși materiile din celelalte domenii vor forma lecții independente după un plan programatic ș. a., întâi materiile liturgice, apoi cele dogmatice și în fine cele morale.

În clasa I copiii aduc de acasă diferite cunoștințe religioase, mai ales în legătură cu sfintele sărbători și cu viața religioasă în familie. Ei știu a face semnul crucii, rostesc rugăciunea domnească, eventual și cântă inșerul păzitor, și posedă diferite reprezentări religioase.

Precizarea, stabilirea și complectarea acestor cunoștințe precum și corectarea diferitelor noțiuni fundamentale (nu definițiuni) vor fi scopul didactic a învățământului religios în clasa I, dragostea și încrederea fiască în Dumnezeu Tatăl cel iubitor al oamenilor, și dragostea către Iisus, dumnezeescul prieten al copiilor, precum și bunăcuviința în școală, acasă și pe stradă vor forma scopul pedagogic.

Materii din istoria sfântă în legătură cu viața copiilor, precum și unele rugăciuni potrivite acestor materii, vor forma materialul învățământului religios în această clasă.

În clasa II, învățământul religios va întări credința în

sf. Treime — Dumnezeu, care vede și știe toate, este atotputernic, bun, drept și milostiv, în Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii, în lucrarea Duhului sfânt, în puterea rugăciunii, în mijlocirea Maicei Domnului și apărarea îngerului păzitor; iar pe de altă parte va cultiva și desvolta încrederea în Dumnezeu, iubirea în familie (frați și părinți), va combate greșelele morale cătră care înclină copiii acestei vârste, (precum invidia, minciuna, nătângia), și-i va îndruma spre căință, temelia îndreptării. Pentru toate aceste oferă materii potrivite istoria sfântă a vechiului și noului testament.

În cadrele acestor tendințe se va cuprinde scopul învățământului religios în această clasă, iar materialul didactic se va lua din istoria sfântă a vechiului și noului testament.

În clasa III, învățământul religios va tinde să așeze în sufletele copiilor temelia religioasă pentru taina pocăinței și a-i îndruma cum trebuie să se pregătească pentru primirea demnă a acestui sacrament.

La baza îndrumărilor religioase morale stă pocăința „Pocăiți-vă că s'a apropiat împărăția cerurilor“ (Matei 3, 2) au fost cuvintele prin cari și-a inaugurat predica sf. Ion Botezătorul, și chiar însuș Domnul Iisus Hristos (Matei 4, 17) A-și recunoaște greșala este începutul îndreptării, iar învățământul religios trebuie să tindă într'acolo ca să producă în elevi puterea morală de a-și recunoaște greșalele, a simți părere de rău, a se hotări pentru îndreptare și a mărturisi păcatele cu toată sinceritatea în scaunul mărturisirii. Pe de altă parte copilul trebuie să fie îndrumat de a-și cerceta conștiința și a duce o viață ordonată, conștient de răspunderea față de Dumnezeu.

Structura sufletească a copiilor din clasa III, e cea mai potrivită acestor îndrumări. În consecință *clasa III va fi clasa în care copiii vor primi pentru întâia oară sacramentul sf. mărturisiri.*

Deoarece și primirea sf. euharestii presupune pentru copii o pregătire pedagogică specială, copiii din clasa III încă nu vor fi părtași de sf. euharestie.

În privința didactică, elevii vor trebui să știe a explica articolele simbolului credinței și cele zece porunci în legătură cu materii din istoria bibliei care va oferi și în clasa aceasta materialul intuitiv. În scopul acesta ne vom strădui a înșira materialul biblic în așa fel încât explicarea atât a poruncilor cât și a simbolului credinței să se poată face paralel cu predarea istoriei biblice, rezultând din materialului biblic. Totuși suntem nevoiți să facem o mică abatere dela aceste principii cu privire la poruncile VIII—X, pentru că aceste materii nu le putem încadra în lecțiile din istoria biblică.

În clasa IV, scopul învățământului religios va fi îndrumarea pentru primirea demnă a sfintei euharestii (educația euharistică). În clasa aceasta elevii se vor împărtăși pentru prima oară în mod conștient cu trupul și sângele Domnului

Învățământul religios trebuie să grijască ca această împărțășanie să fie un eveniment care să producă o adâncă zguduire sufletească, călăuzitoare pentru întreaga viață.

Despre Napoleon Bonaparte se spune că întrebat care a fost cea mai fericită zi din viață, să fi răspuns: ziua când am primit prima dată sfânta împărțășanie. Cine din noi poate rosti asemenea cuvinte? Asupra cui a făcut prima împărțășanie o impresie așa de adâncă, încât să-și amintească la bătrânețe fericirea acestei clipe? Care să fie cauza, că prima împărțășanie cu sf. taine nu ne-a impresionat pentru viață? Oare nu poartă vina învățământul religios, pe care l-am primit?

Spre a scăpa de reproșul urmașilor noștri vom introduce în programa analitică educația euharistică a elevilor drept scop pedagogic a învățământului religios, și anume cel mai potrivit în această clasă. Fiind catehetul și păstorul sufletesc al parohiei, el va putea din timp influența asupra părinților ca ziua de împărțășanie a copiilor să fie o sărbătoare pentru casa întreagă.

În această clasă vom termina cu materiile din istoria sfântă a vechiului și noului testament, iar în legătură cu aceste se vor preda materiile necesare din învățătura credinței, a moralei și liturghice.

In cursul complementar, învățământul religios va tinde la întărirea și desăvârșirea convingerii ortodoxe și a conștiinței creștinești de membru viu și activ al Bisericii, care este trupul cel mistic al lui Hristos, și la deșteptarea eroismului religios. În primul rând istoria Bisericii ne va oferi materialul necesar pentru acest scop. Pe lângă istoria bisericească însă se va mai preda în cursul complementar, precum am arătat mai sus, în mod mai sistematic materiile din liturgică, învățătura credinței și a moralei creștine. În apele acestor învățături se vor cârmui sufletele elevilor spre scopul general al învățământului religios: dispoziția hotărîtă de a duce o viață din credință ca creștin ortodox spre slava lui Dumnezeu.

În special se va preda *în clasa V*, istoria Bisericii până la sinodul VII ecumenic precum și elemente din liturghică. Scopul didactic al acestui învățământ va fi ca elevii să cunoască pe de o parte răspândirea minunată a Evangheliei, viața și suferințele primilor creștini, lupta și biruința raportată de Biserica lui Hristos, iar pe de altă parte, ei să cunoască și dezvoltarea cultului bisericesc, să înțeleagă însemnătatea istorică și simbolică a diferitelor acte și obiecte ale cultului, să se pătrunde de poezia lui și să se convingă de lucrarea darului prin serviciile bisericești.

In clasa VI se va continua cu predarea istoriei bisericești, tratându-se desbinările în Biserica creștină, iar pe de altă parte se va preda în acest an învățătura credinței, și anume în așa fel ca adevărurile câștigate din materialul intuitiv al istoriei biblice în clasele inferioare se vor recapitula

într'o formă sistematică și mai adâncită. Evident că aceste materii vor contribui la întărirea convingerii și conștiinței ortodoxe, scopul învățământului religios și în această clasă.

În fine *în clasa VII* se vor preda materii din istoria Bisericii ortodoxe române. Căci învățământul religios trebuie să țină cont de împrejurarea că Biserica ort. rom. este o Biserică națională. Dragostea pentru această Biserică va crește în sufletul copiilor, dacă ei vor cunoaște rolul Bisericii și al slujitorilor ei pentru cultura și salvarea națională a popoului român.

Pentru a spori educația religioasă a copiilor, și a-i pregăti pentru viață, în clasa aceasta se va preda în mod mai sistematic învățătura morală în asemenea mod precum s'a procedat în clasa VI-a cu învățătura credinței. Scopul acestui învățământ va fi mai ales ca elevii să câștige principii sănătoase pentru viață și să înțeleagă a judeca valoarea bunurilor după utilitatea lor pentru viața pământească și cea veșnică.

Diferite materii ce se predau în cursul complementar au atingere cu sfânta Scriptură. Elevii vor fi îndrumați a căuta și ceti locurile respective în sfânta Scriptură a noului testament, și prin acest procedeu ei se vor îndeletnici cu mănuierea Bibliei. Aceste locuri le vom indica în parantez în dreptul lecțiilor respective.

4. Ce privește *timpul disponibil*, legea învățământului prevede pentru învățământul religios câte două ore săptămânale de fiecare clasă, așa că în total se pot socoti anual peste 50 ore efective pe clasă. Programa analitică publicată de Consiliul Central prevede însă numai 32 lecții pe clasă, care în raport cu materiile de predare sunt evident prea puține. Motivarea că propunătorii studiului religiunii (cateheții) să aibă posibilitatea de a face și repetiție cât de temeinică și deasă a materialului, și totodată să aibă timp îndestulător și pentru practica religioasă a elevilor (pag. 564), nu corespunde realității și nici intereselor pedagogice. Căci, ce privește „practica religioasă” prin care alcătuirii acelei programe înțeleg „rugăciunile, explicările rugăciunilor, explicarea sf. Liturghii și a slujbelor dumnezeiești, precum și explicarea și descrierea bisericii și a tuturor obiectelor și vaselor sfinte folosite în slujba dumnezeiască”, aceste toate trebuie să formeze lecții stabilite în programa analitică. Iar ce privește „temeinica și deasă repetiție” a materialului, aceasta catehetul trebuie să facă în mod dibaci, fără a plictisi pe elevi prin neconținute repetiții. După instrucțiunile pedagogice repetiția diferitelor materii se face la începutul fiecărei ore parte prin examinarea elevilor, parte în legătură cu lecția ce se predă. Afară de aceasta, se pot anunța examinare repetiții la finea trimestrului, sau se recapitulează materia predată la terminarea uni capitol în sine încheiat.

În orice caz se pot socoti aproximativ 45 lecții anuale pentru fiecare clasă.

Programa analitică nu va ține cont de pretenția unor cateheți ca lecțiile din istoria biblică să coincidă cu diferite sărbători, pentru a explica copiilor mai bine ideea sărbătorii. Fiecare catehet va ține exorte înainte de sărbători și, independent de programa analitică, va explica elevilor însemnătatea și ideea sărbătorii.

5. În conformitate cu aceste principii, propunem acceptarea următoarei programe analitice:

CLASA I.

Trimestrul I.

1. Conversație potrivită cu copiii despre semnul sf. Cruci. Cum se face semnul Crucii? 2. Unde au văzut copiii sfânta Cruce? Dece se așează Crucea lângă fânăni, la răscrucile drumurilor, în câmp? 3. Dumnezeu a făcut pentru noi florile, rodurile câmpului, soarele, stelele, animalele. Bunul Dumnezeu ne iubește, e Tatăl nostru și poartă grijă de noi; 4. Și părinții iubesc pe copii și poartă grijă de ei. Tata, Mama! (istorioare); 5. „Când tatăl și mama mă vor părăsi, Domnul mă va primi” (ps. 27₁₀, istorioară). 6. Bunul Dumnezeu vede toate, aude toate, știe toate, este preiulindene pe față; 7. În rugăciuni noi vorbim cu Dumnezeu; (Cari rugăciuni cunosc copiii?). 8. Explicarea ușoară a rugăciunii „Tatăl nostru”; 9. Puterea rugăciunii (istorioară); 10. Copiii cei buni răspătesc părinților dragostea, făcând lor bucurie; 11. Dumnezeu se bucură, dacă copiii sunt ascultători față de părinți, de preot, de învățători; 12. Copilul cel bun dă cinste oamenilor bătrâni, preoților, învățătorilor; 13. Bunul Dumnezeu a făcut pe rând toate cele necesare pentru om (lumina, aerul, apa, pământul, plantele, soarele, luna și stelele, animalele) și apoi pe om.

Trimestrul II.

14. Crearea omului, Adam și Eva, raiul; 15. Porunca din rai și căderea Evei și a lui Adam; 16. Bunul Dumnezeu promite un Mântuitor; 17. Nașterea Domnului, Sf. Fecioară, păstorii; 18; Magii dela răsării; 19. Colinde, steaua și irozii; 20. Fuga în Egipt (pericolele drumului, grija Maicei Domnului); 21. Copilăria Domnului în Nazaret, în casa lui Iosif; Bunul Dumnezeu dă copiilor un înger păzitor; 23. Îngerul părăsește pe copilul neascultător și rău; 24. Copiii trebuiesc să fie buni cu frașii acasă, și cu ceilalți copii în școală; 25. Copilul cel bun se poartă cuvinctos acasă pe stradă, în școală și oriunde, pentru că știe că Dumnezeu îl vede; 26. Copilul cel bun fuge de tovarășii răi, pentru că știe că în societăți rele nu-l însojește Îngerul păzitor; 27. Copilul cel bun nu se atinge de lucruri străine; 28. Copilul cel bun nu vorbește de rău pe alții; 29. Copilul cel bun nu spune minciuni.

30. Isus în templu; 31. Copilul cel bun cercetează biserica (purtarea în biserică); 32. Copilul cel bun spune în fiecare zi rugăciunile (programa zilei); 33. Botezul Domnului (Sf. Treime, Rugăciunea: Nădejdea mea este Tatăl... Explicarea semnului Crucii în legătură cu Botezul Domnului). 34. Domnul Hristos ne învață să ne iubim și să ne ajutăm întreolaltă; 35. Din dragoste către oameni, Domnul Hristos a făcut multe minuni, a vindecat mulți bolnavi; 36. Domnul a înviat pe fiul văduvei din Nain; 37. „Lăsați copiii să vie la Mine”. (Domnul iubește pe copiii cei buni).

Trimestrul III.

38. Domnul nu iubește pe copiii năfângi, îndărătnici și mincinoși; 39. Oamenii răi și fățarnici au dușmănit pe bunul Domn Isus Hristos; 40. Iuda a vândut pe Domnul oamenilor răi; 40. Aceștia L-au prins, bătu,

Încununat cu spini, pironit pe Cruce, răstignit între doi tâlhari; 41. Maica Domnului a plâns sub Cruce; 42. Oameni evlavioși L-au înmormântat pe Domnul Hristos (Vinerea Mare st. aer); 43. Domnul a înviat din morți (Proparul: Hristos a înviat...). 44. Serviciul învierii, ouă roșii; 45. Înălțarea la cer a Domnului.

CLASA II.

Trimestrul I.

1. Crearea îngerilor, cari slăvesc pe Domnul Savaot. Căderea unora (Sfințească-se numele Tău. Sfinte Dumnezeule...); 2. Păcatul strămoșesc și urmările lui; 3. Dumnezeu promite un Mântuitor; 4. Cain și Avei (Iubirea de frați—invidia); 5. Potopul și jertfa lui Noe. (Mulțămire către Dumnezeu); 6. Turnul Babel, idolatria; 7. Chemarea lui Avram și juruița dată lui. (Economia divină pentru a păstra credința în unul Dumnezeu și nădejdea în venirea Mântuitorului); 8. Purtarea lui Avram față de Lot. Melhisedec; 9. Pierderea Sodomei și Gomorei; 10. Porunca de a jertfi pe Isac. (Simbolul prevestitor al jertfei de pe Cruce); 11. Esav și Iacov (Iăcomia). 12. Isac binecuvântă pe Iacov (Iubirea de adevăr, onestitatea—înșelăciunea); 13. Fuga lui Iacov, scara cerească. În serviciul lui Lavan, (pedeapsa înșelăciunii, Dumnezeu este prea drept); 14. Întoarcerea lui Isav, rugăciunea de scăpare împăcarea cu Isav. (Puterea rugăciunii); 15. Iosif este vândut de frații lui (Iubirea de frați—invidia); 16. Iosif ajunge în închisoare (sătornicia în credință); 17. Înălțarea lui Iosif. (Dumnezeu răsplătește suferințele și statornicia celor buni); 18. Călătoria fraților în Egipt, iertarea lor. (căință, iertare); 19. Iacov călătorește în Egipt și proorocia lui. (Cinstirea părinților, economia mântuirii).

Trimestrul II.

20. Înmulțirea Evreilor în Egipt și robia Egiptului. (Munca ojește, și stăpânii casei trebuie să muncească). 21. Nașterea și scăparea lui Moisi. (Iubirea de mamă, de frate, grija Domnului); 22. Cele zece porunci și explicarea lor cursorică; 23. Bunăvestire (împlinirea juruiței despre venirea Mântuitorului); 24. Maria la Elisaveta (Isus Hristos, fiul lui Dumnezeu. Maria, Maica Domnului. Rugăciunea: Doamne Isuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu...); 25. Maria călătorește la Vifleem ca să se înscrie. (Nu este primită în nicio casă. („Eu stau la ușă și bat”)); 26. Nașterea Domnului. (Cântarea îngerilor, rugăciunea și închinarea păstorilor. Încercări de a se ruga liber, spontan); 27. Nominarea Domnului. (Numele Isus). 28; Înfăptuirea Domnului (Oameni evlavioși și drepti sunt învredniciți de a primi pe Domnul); 29. Magii dela răsărit (Ce daruri dăm noi Domnului?); 30. Botezul Domnului (Rugăciunea: Preasfântă Treime, miluește-ne)... 31. Porunca cea mai mare în legea veche. Pilda Sămăriteanului milostiv; 32. Pilda dătornicului nelndurat. (Și ne iartă nouă)... 33. Pilda sămănătorului; 24. „Cereți și se va da vouă”... (Rugăciune liberă).

Trimestrul III.

36. Vindecarea fiului unui slujbaș împărătesc; 36. Vindecarea soacrei lui Petru; 37. Vindecarea unui lepros; 38. Vindecarea demonizaților din Iazurea Gădărenilor; 39. Vindecarea slăbănogului la lacul Vitezda (Rugăciune liberă); 40. Intrarea solemnă în Ierusalim (Florii, stălpări); 41. Cina cea de taină; 42. Noaptea înfricoșată a patimilor; 43. Vinerea Mare; 44. Învierea Domnului; 45. Înălțarea la cer (A doua venire); 46. Pogorrea sf. Duh. (Verdeața. Rugăciunea: Împărate Ceresc...).

CLASA III.

Trimestrul I.

1. Crearea lumii nevăzute și a celei văzute. Dumnezeu poartă grijă de făpturi. (Art. I al simbolului credinței); 2. Natura omului, chipul și asemănarea lui Dumnezeu; 3. Dreptul Iov (ascultare și supunere sub voia lui

Dumnezeu, răbdare); 4. Fuga lui Moisi și arătarea Domnului în rug (Dumnezeu este atotșifuitor și milostiv); 5. M. elui pascal (simbolul mesianic); 6. Trecerea prin Marea Roșie; 7. Călătoria Evreilor prin pustie. Mana. Mana. (Pâinea noastră cea de aur.) ; 8. Dumnezeu dă cele zece porunci. Vișelul de aur (Porunca I-III); 9. Dumnezeu rănduiește prin Moisi cultul ; preoți, cortul mărturiei, jertfe. (Locașul divin); 0. Răscoala lui Datan și a cetei sale. (Preotul lucrează cele sfinte); 11. Șarpele de aramă (Chivotul cu heruvimii, Venerarea icoanelor și a sf. Cruci); 12. Sabatul și sărbătorile legii vechi (porunca IV); 13. Trecerea Iordanului și așezarea în Canaan (grija lui Dumnezeu pentru popor—Providența dumnezeiească).

Trimestrul II.

14. Vestirea nașterii sf. Ion Botezătorul; 15. Buna-Vestire. (Rugăciunea : Cuvine-să cu adevărat.); 16. Maria la Elisaveta (Art. II al Simbolului credinței. Rugăciunea : Născătoare de Dumnezeu, fecioară, bucură-te.); 17. Nașterea Domnului (Art. III); 18. Ion predică pocăința (lepădarea de sine, pocăința); 19. Iisus ispitit în pustie (ispita, Post); 20. Tăierea capului sf. Ion Botezătorul (porunca VI și VII); 21. Poruncile VIII-X (onestitatea, iubirea de adevăr); 22. Domnul vindecă zece leproși; 23. Iisus alină valurile mării (încrederea în Domnul Rugăciune liberă); 24. Iisus învie pe fiica lui Iair (să nu slăb și în credință Iubirea părintească, porunca V); 25. Chemarea lui Matei. (Bolnavii au lipsă de medic); 26. Mărturisirea lui Petru. Schimbarea la față; 27. Parabola neghinei; 28. Pilda vameșului și a fariseului. (Nu judecați, ca să nu fiți judecați, umilința, trufia, încrederea în sfințenia proprie; 29. Parabola oii pierdute. (Păcătosul trebuie să simte că nu se poate îndrepta prin puteri proprii, și să știe că Domnul îl caută. Rugăciune liberă); 30. Pilda fiului rătăcit (explicarea pocăinței); 31. Exemple de căință: Maria Magdalena, Petru, Iahharul pe cruce. (Ferițiți celce plâng.); 32. Și Iuda s'a căit... Mt. 27. (Indărătnicia. Căința trebuie să fie deplină și cu încredere în Domnul); 33. Răstignirea și învierea Domnului (Art. IV și V. Rugăciunea : Invierea lui Hristos văzând.); 34. Domnul așează taina pocăinței; 35. Pregătirea pentru taina pocăinței (examinarea conștiinței); 36. Mărturisirea păcatelor să fie sinceră și deplină, secretul mărturisirii.

Trimestrul III.

37. Înălțarea la cer a Domnului (Art. VI); Cuvântarea Domnului despre a doua venire și județul înfricoșat Mt 24³⁰⁻³¹, 25³¹⁻⁴⁶. (Art VII); 39. Viața de după moarte. (Art. XI și XI); 40. Pogorîrea Sf. Duh (Focul, simbol pentru lucrarea grației dumnezeiești. Art VII); 41. Înălțarea Bisericii și lășirea ei. (Parabola seminței de muștar, a năvodului. Art. IX); 42. Filip botează pe visternicul din Etiopia. (Convorbirea cu Nicodim, porunca de a boteza (Mt. 28¹⁹. Art X); 43. Petru și ion în Samaria (sf. mir); 44. Sfinții apostoli așează episcopi, iar aceștia preoți (taina preoției, moștenirea darului preoției dela apostoli); 46. Cele șapte taine.

CLASA IV.

Trimestrul I.

1. Judecătorii Ghideon (Ascultarea, supunerea sub voia lui Dumnezeu; 2. Samuil; 3. David și Goliat (Porunca III Lupta în contra pătimilor); 4. Regele David grijește de cultul divin. Psalmii. (Insemnătatea cultului); 5. Păcatul și po. aînța lui David Psalmul 50 (tepelire despre pocăință); 6. Ave-salom. (Porunca V); 7. Soomon ridă templul. Sfinșirea templului (Insemnătatea locașului divin); 8. Jertfa prorocului Ieie; 9. Prorocul Isaia, prorocul mesiană; 10. Prorocul Ieremia și d. portarea Iudeilor în captivitatea babilonică; 11. Prorocul Daniil și prietenii lui; 12. Intoarcerea Iudeilor din captivitate și zidirea din nou a templului. Prorocii Agheu, Zaharia și Melahia; 13. Rolul Prorocilor și sf. revelațiune; Macaveii (Eroismul religios); 15. Stă-pânirea romană asupra Palestinei, Irod cel Mare.

Trimestrul II.

16. Geografia Palestinei; 17. Sinedriul. Fariseii și cărturarii, (încrederea lor în faptele legii și fălărnicia lor); 18. Mărturia lui Ion despre Isus; 19. Cel dintâi învățăcel al Domnului; 20. Întreita activitate a Domnului: ca prooroc, arhieru și împărat. Numele Hristos; 21. Alegerea celor 12 apostoli și 72 ucenici; 22. Nunta din Cana Galileii (Intervenția Maicii Domnului); 23. Convorbirea cu Nicodim (Repetare despre terez, renașterea spirituală); 24. Convorbirea cu femeia Samariteancă (Isus Hristos Mesia. Dumnezeu este Duh). Rugăciunea cu Duhul și cu adevărul; 25. Femeia Cananancă (Stăruința în rugăciune); 26. Predica de pe Munte. Căile fericirii; 27. Despre rugăciune, milostenie și post; 28. Comorile cereșii. (Nu poți sluji la doi domni. Hristos singur poruncitor în sufletul credinciosului); 29. Domnul natură 5.000 bărbați, promise sf euharestie; 30. Repetare: Melhisedec, mana în pustie, jertfele legii vechi și proorocia lui Malahie despre jertfa a toată lumea; 31. Cina cea de taină (Cine va fi mai mare în împărăția cerului, spălarea picioarelor); 32. Domnul descoperire pe Iuda. Porunca cea nouă a iubirii (Deosebirea între legea veche și cea nouă); 33. Pregătirea pentru primirea deamănă a sf. euharistiei (cu privire la suflet și la trup. „De aduci darul tău... Matei 5,23); 34. Sfânta Liturghie, explicarea ei pe scurt.

Trimestrul III.

35. Vindecarea orbului din naștere. (Mărturisirea credinței. Orbia sufletului); 36. „Celce voiește să vie după mine...” Matei 16,24. (Lepădarea de sine); 37. Păcatul încontra Duhului sfânt. Matei 12,19-31. (Impotriva fariseilor); 38. Învierea lui Lazăr; 39. Isus în casa lui Zaheu; 40. Maria unge cu mir pe Domnul; 41. Bani văduvei. Mustrarea fariseilor; 42. Jertfa de pe Cruce (Așa a iubit Dumnezeu lumea...); 43. Arătarea Domnului după sf. înviere: la doi învățăceli care călătoriau la Emaus; 44. Arătarea Domnului lui Toma; 45. Arătarea Domnului la lacul Tiberiadei.

CLASA V.

Trimestrul I. Istoria Bisericii.

1. Înființarea Bisericii; 2. Vindecarea ologului (Mănăirea Bibliei: (Fapt. 3,4); 4. Viața primilor creștini. Diaconii. (Fapt. 6,7); 5. Moartea diaconului Ștefan. (Fapt. 7,54-60); 6. Încreștinarea lui Saul (Fapt. 9,1-32); 7. Apostolul Petru în lope înviorarea Tablei. (Fapt. 9,36-42); 8. Încreștinarea lui Corneliu, sutașul. (Fapt. 10,1-48); 9. Creștinii din An iohtia. Sinodul apostolic. (Fapt. 11,19-26 15,1-29); 10. Activitatea apostolului Pavel în general. Spre ilustrare: Apostolul Pavel în Efes. (Înființând comunități bisericești, el așează episcopi și comunică prin scrisori); 11. Dărămarea Ierusalimului. („Sângele Lui asupra noastră și copiilor noștri”, Matei 27,25. încetarea cultului mozaic); 12. Sf. Tradițiune, învățătura moștenită prin grai viu (II Tim. 2,9); 13. Inceputurile sf. Scripturi (Evangelheliile, epistolele); 14. Sf. apostol și evanghelist Ion; 15. Persecuțiunile din partea păgânilor. Nero; 16. Martiriul sf. Ignățiu din An iohtia (Venerarea sf. moaște); 17. Catacombele; 18. Cultul primilor creștini (Srbarea Duminicii, venerarea icoanelor și a sf. Cruci, liturghia, antimisul, locașuri dumnezeiești); 19. Inceputurile monahismului. Pa l din Teba, Antoniu cel Mare, Pahomiu.

Trimestrul II.

20. Dioclețian. (Arderea catedralei din Nicomedia Sf. m. m. Gheorghe); 21. Constantin cel Mare (Libertatea confesională pentru creștini, repaosul duminical, oprirea răstignirii); 22. Iulian Apostatul. (Hristos apăără Biserica pe care nici porțile iadului nu o vor birui); 23. Proorocii mincinoși Matei 7,15 24,11. Sinoadele ecumenice în general (Simbolul Credinței); 24. Lupta în contra icoanelor. Sinodul VII ecumenic; 25. Organizarea Bisericii; 26. Sf.

părinți. Vămile cel Mare. (Liturghia. Organizarea monahismului); 27. Ion Gură de Aur. Origorie de Nazians; 28. Mohamedanismul.

Din liturghie. 29. Desvoltarea cultului creștin; 30. Persoanele liturgice; 31. Biserica, locașul dumnezeesc; 32. Istoricul folosirii icoanelor; 33. Iconostasul.

Trimestrul III.

34. Obiectele de pe sf. pristol și sfințele vase; 35. Veșmintele liturgice; 36. Simboalele naturale; 37. Formele simbolice însoțitoare; 38. Sărbătorile domnești; 39. Sărbătorile Maicii Domnului și ale sfinților mai însemnați; 40. Timpurile de ajunare; 41. Timpurile așezate întru amintirea celor răposați; 42. Cele șapte laude și însemnătatea lor; 43. Ierurgiile și însemnătatea lor; 44. Sfânta Liturghie, explicarea ei; 45. Lucrarea harului prin lucrările sfințe.

CLASA VI.

Trimestrul I. Istoria Bisericii.

1. Situația Bisericii în părțile despre răsărit, în urma luptelor interne și cu Mohamedanismul; 2. Situația Bisericii în apus. (Lăfșirea creștinismului; prietenia episcopului Romei cu Carolingii); 3. Doctrini nouă introduse în Biserica de apus. Pretenția episcopului Romei de a domina Biserica; 4. Desbinarea între Biserica de Răsărit și cea de Apus (1054); 5. Incercări de unire. Căderea Constantinopolului (1453); 6. Organizarea Bisericii de Răsărit. Bisericiile autocefale; 7. Inchiziția și procesele în contra vrăjzătoarelor în Biserica de Apus; 8. Doctrina despre indulgențe. Tetzel; 9. Reforma lui Calvin și Luther. Desbinarea în Biserica de Apus; 10. Principiile greșite stabilite de reformatori. Sectele religioase; 11. Abaterile dela învățătura apostolică în Biserica romană-occidentală; 12. Persecutarea religiei în Rusia sovietică.

Trimestrul II. Invățătura credinții.

13. Art. I. al simbolului credinții: Un Dumnezeu. Unele din însușirile lui Dumnezeu (ilustrate prin istorioare); 14. Sf. Treime (Repetire: Botezul Domnului, schimbarea la față, pogorirea sf. Duh, Mănuirea Bibliei: Mc. 1⁹⁻¹¹ 9^{2, 9} Fapt. 2^{1, 3}); 15. Dumnezeu este creatorul lumii. Ingerii. Căderea unor îngeri; 16. Omul creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Păcatul strămoșesc. Protoevangheliul; 17. Pregătirea neamului omenesc pentru venirea Mântuitorului; 18. Provedința dumnezească. (Matei 6²⁶⁻³⁰); 19. Art. II. Numele Isus Hristos. Fiul lui Dumnezeu; 20. Unele simboale și proorocii mesianice. Revelațiunea dumnezească. (Evr. 1, 2); 21. Art. III. Infruparea Domnului, Bunavestire, Nașterea Domnului, Sfânta Maria, Născătoare de Dumnezeu. (Lc. 1²⁶⁻³⁸ 2¹⁻²⁰); 22. Intreita activitate a Domnului, Proorociile Domnului; 23. Minunile Domnului; 24. Art. IV. Pașimel și moartea Domnului. (Matei 26²⁶ 27⁶⁶, etc.; 25. Jerifa de răscumpărare, Crucea altarului ei (Mt. 2^{7, 28} 1 Pt. 2⁴); 26. Art. V. Invierea Domnului. Arătările după înviere, (Matei 28 etc.); 27. Art. VI. Înălțarea la cer a Domnului (Lc. 24⁵⁰⁻⁵¹ Fapt. 1⁹⁻¹¹); 28. Art. VII. A doua venire a Domnului. Județul universal (Mt. 25³¹⁻⁴⁶); 29. Art. VIII. Domnul promite un Mângâitor, care din Tatăl porcede. (Evr. 1⁹); 30. Lucrările sf. Duh. Grația supranaturală.

Trimestrul III.

31. Art. IX. Despre Biserica lui Hristos (Rugăciunea arhierescă, Ioan 17³⁰⁻³¹, Mărturisirea lui Petru, Mt 16¹⁸, întemeierea Bisericii Fapt. 2⁴); 32. Biserica, trupul lui Hristos cuprinde viii, morții și îngeri - Biserica luptătoare și triumfătoare (Evr 12²²⁻²³, Ef. 1²²⁻²³); 33. Organizarea Bisericii luptătoare. Hristos capul Bisericii, Duhul sfânt sufletul ei. Darul nerătăcirii; 34. Semnul caracteristic al Bisericii adevărate: păstrarea neschimbată a învățăturii apostolice. Biserica ortodoxă a păstrat învățătura scrisă (sf. Scriptură) și cea moștenită prin graiu viu (sf. Tradițiune); 35. Biserica ortodoxă este una,

sfințită, sobornică și apostolică; 36. Art. X. Cele șapte taine, scopul lor; 37. Botezul și Mirul; 38. Euharistia și pocăința; 39. Preoția. Moștenirea darului dela sfinții apostoli; 40. Cununia, Eleoungerea; 41. Art. XI. Despre moarte și județul particular; 42. Rugăciunea pentru cel morșii; 43. Invierea morșilor (I Cor. 15₅₅₋₅₈); 44. Viața vecinică, răsplata după județul universal (Rom. 8₁, II Cor. 4₁₇); 55. Calea cea lungă și cea îngustă (Matei 7₁₃₋₁₄).

CLASA VII.

Trimestrul I. Istoria Bisericii române.

1. Creștinismul în Dacia. Românii intră în istorie ca popor creștin; 2. Viața religioasă a Românilor până la înlemetarea principatelor; 3. Introducerea limbii slavone în Biserică; 4. Organizarea Bisericii în Muntenia. Mitropolitul Nifon; 5. Organizarea Bisericii în Moldova; 6. Cuviosul Nicodim și monahismul la Români; 7. Organizarea Bisericii la Românii de peste munți; 8. Rolul Bisericii pentru consolidarea și păstrarea națională a Românilor; 9. Influența grecească în principate. Curentul național. Mitropolitul Teofil al Ungro-Vlahiei; 10. Mitropolitul Varlaam al Moldovei. Sinodul dela Iași; 11. Rolul cultural al Bisericii; 12. Unirea unei părți a Bisericii ortodoxe de peste munți; 13. Reacțiunea și organizarea Bisericii ortodoxe române de peste munți. Andrei Șaguna; 14. Organizarea Bisericii ortodoxe române după unirea principatelor; 15. Organizarea Bisericii ortodoxe române după unirea cea mare.

Trimestrul II. Invățătura moralei creștine.

16. Iubirea lui Dumnezeu pentru oameni. Mănuirea Bibliei: In, 316, I In. 4₁₉; 17. Despre virtuți. Bărbăția și înțelepciunea creștină; 18. Dreptatea și cumpătarea creștină; 19. Ajutorul grației. Rom. 8₃₈, In 5₁; 20. Despre păcat. Ispita și ocaziunea la păcat. I Cor. 10₁₃, Iac. 1₁₃₋₁₄; 21. Păcatele capitale; 22. Păcatele în contra sf. Duh și cele strigătoare la cer; 23. Stătornicia în credință. Mărturisirea credinței. Eroismul religios. (Mt. 10₃₂); 24. Simțul ceresc. Năzuința spre Patria cerească; 25. Rugăciunea, votul, jurământul, sperjurul, blasfemia. (Mt. 12₃₁); 26. Venerarea Maicii Domnului, a sfinților, icoanelor și sf. moaste; 27. Cinstirea locurilor, obiectelor și persoanelor sfințite—Sacrilegiu; 28. Serbarea Duminicilor și sărbătorilor.

Datorințele creștinului față de sine însuși. 29. Vrednicia omului înaintea lui Dumnezeu. Insemnătatea morală a trupului; 30. Ingrășirea pentru viața trupească: sănătatea, hrană, îmbrăcăminte, curățenia, munca. (Sinuciderea—jerfierea vieții); 31. Despre avere. Comunismul. (Onestitatea, indestularea, economia—neonestitatea: furtul, fraudă. Risipa sgărcenta); 32. Cultivarea puțterilor sufletești; Curăția morală. Stăpânirea de sine.

Trimestrul III.

34. Cel mai mare în împărăția cerurilor. Umilința. (Mt. 20₂₈₋₂₉. Mc. 9₃₅); 35. Cunoașterea de sine. Onoarea. Pocăința.

Datorințele creștinului către aproapele. 36. Porunca cea nouă a Domnului. (Ioan 13₃₄₋₃₅). Iubirea aproapelui (generoasă și desinteresată); 37. Faptele îndurării trupeiști și sufletești; Judecata cea cu dreptate. Clevețirea, calomnia. (Mt. 7₁₅); 39. Iubirea de adevăr, discrețiunea—minciuna, fățărnicia, lingușirea, viclenia. (In. 8₄₄); 40. Stăpânirea limbii (Iacov 3₁₋₁₂); 41. Raportul între membrii familiei. (Ef. 6₁₋₄); 42. Raportul între slugi și stăpâni. Ef. 6₅₋₉, I Tim. 6₂); 43. Raportul între credincioși și păstoriști elevi și învățători; 44. Raportul între cetățeni și autorități. (Rom. 13₁₋₇); 45. Datorințele creștinului ca membru al Bisericii.

Preot Dr. ORESTE TARANGUL,
Inspector misionar al Eparhiei Bucovinei. Suceava.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ȘI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“
de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei și al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de Teodor M. Popescu, profesor la
Facultatea de Teologie din București.

Sf. Ciril contra lui Nestorie.

Să venim acum la evenimentele convocării sinodului III ecumenic și să vedem dacă Ciril sau sinodul a recunoscut un asemenea primat. Epistolele sf. Ciril și actele sinodului ne oferă destule indicii și mărturii despre această chestiune.

Este prea evident, din înseși epistolele sf. Ciril, că, combătând eroarea lui Nestorie, el spera că l-ar putea convinge, și în felul acesta avea să fie înlăturat marele scandal provocat de acela. La lupta contra lui Nestorie nu-l îndemnau, cum cred unii, motive de invidie față de scaunul de Constantinopol sau de patimă personală contra lui Nestorie, ci zelul pentru credința ortodoxă. „Numai să fie salvată credința, scria el, și sunt prieten și iubit și nu voi ceda nimă-nui în dragoste mai mare pentru prea iubitul de Dumnezeu episcop Nestorie, care, ca întru Domnul zic, vreau să prospere întru Hristos și să dispară reproșul pentru cele trecute și să se arate a fi calomnie și nicidecum adevăr, cele svonite de unii despre credință“¹⁾. N'a putut însă să-l convingă. Aproape timp de doi ani Ciril a dus singur lupta, dela începutul anului 429 până în August 430, și a purtat grijă la timp ca să prevină de rătăcire pe monahii și poporul Egiptului. Adresase lui Nestorie cele două epistole „*Venerabili bărbați*“ și „*Flecăresc unii*“ și a primit răspunsuri aspre. A crezut atunci de cuviință să scrie și bătrânului episcop al Veriei Siriei, Acaciu, care se bucura de respect universal pentru sfințenia vieții lui și cu care Ciril avea legături personale, împărtășindu-i supărarea lui din cauza rătăcirii

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ din luna Ianuarie-Februarie a. c.

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 61. *Mansi* IV, 1001. *Ed. Schwartz*, Acta conciliorum oecumenicorum. Concilium universale Ephesenum, Berolini et Lipsiae 1929, 1930, I, I, 1, p. 108.

lui Nestorie, care fără motiv provoca o nouă chestiune dogmatică, și a aflat cu întristare că și în Siria erau cunoscute celece se întâmplau la Constantinopol ¹⁾. În acest interval de timp, episcopul Romei era cu desăvârșire ignorat, deși do altfel sf. Ciril se găsea în comuniune bisericească cu el dela 418. Dar Celestin al Romei și avea primele idei despre învățăturile rătăcite ale lui Nestorie, și din epistolele și omiliile acestuia și din alte izvoare. Ipoteza lui P. Batiffol ²⁾, după care clericii condamnați de Nestorie au făcut apel la episcopul Romei, este cu totul fără bază și fără sprijin, cum a și observat E. Caspar ³⁾, care presupune ⁴⁾ că cele întâmplate la Constantinopol le-a comunicat la Roma Eusebiu, atunci laic iar după aceea episcop de Doryleum, trimițând documente („hârtii“) adecă caete cuprinzând omiliile ale lui Nestorie, ceea ce nu este neprobabil, dacă se are în vedere că Eusebiu a combătut pe Nestorie mai violent decât oricare altul.

Dar este tot așa de probabil, ca să fi comunicat la Roma celece se întâmplau la Constantinopol Marius Mercator, apocrisiarul neoficial, ca să zicem așa, al episcopului Romei. Deși avea dela Constantinopol asemenea comunicări serioase despre învățăturile greșite ale lui Nestorie, deși primise chiar dela Nestorie însuș două epistole și omilii, n'a procedat la luarea niciunei măsuri și la nicio acțiune, afară de aceea că prin diaconul Leon, mai târziu episcop al Romei, a înmărcinat pe Casian ca să scrie despre chestiunea astfel agitată la Constantinopol, ci s'a mărginit pur și simplu să scrie episcopului Alexandriei, că el și cei din jurul lui s'au scandalizat foarte mult „primind documentele acelea“ ⁵⁾. Celestin a scris sfântului Ciril evident în lunile de vară ale anului 429, pentru că în Iulie sau August acel an scriind Ciril către Nestorie prima sa epistolă „*Venerabili bărbați*“, zicea între altele: „Trebue să discut cu Cucernicia Ta, pentru plângerea prea piosului și de Dumnezeu iubitorului episcop al Romei Celestin și a celor împreună cu el de Dumnezeu iubitori episcopi, despre documentele nu știu cum duse acolo... Căci merii foarte scandalizați“. Asemenea documente circulau pre-

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 97-101.

2. *Le siège apostolique*, p. 352 n. 4.

3. *Op. cit.*, p. 396 n. 4.

4. *Op. cit.*, p. 390.

5. *Migne*, Patr. gr. 77, 41.

tutindeni, cum scria Ciril, „pe lângă documentele, adecă explicările cari circulă, ne dau de lucru și rătăcii pe cari vrem să-l îndreptăm“¹⁾. Nu numai la Roma, ci și la Alexandria și în alte diferite centre bisericesti se răspândise documentele. Ciril scria în aceeaș epistolă: „Cum vom tăma-
dui pe cei cari vin din Răsărit dela toate Bisericile și cari murmură contra documentelor?“ În Februarie 430, la un an după prima epistolă, Ciril a scris lui Nestorie o a doua „*Flecăresc unii*“, protestând și conjurându-l ca să se lepede de rătăcire, dar din răspunsul mândru al ereziarhului s'a convins că e nevoe să rupă comuniunea bisericască cu el. Nestorie era episcop al capitalei, având de partea sa pe împăratul Teodosie și curtea imperială și în zadar se ostenise sf. Ciril ca să lumineze pe susținătorii ereziarhului asupra rătăcirii lui, trimițând lucrări speciale împăratului, surorilor lui Arcadia și Marina și „impărăteselor“ Pulheria, sora lui mai mare și soția lui Evdochia. Sf. Ciril s'a gândit că înainte de a proceda la ruperea comuniunii bisericesti cu prea puternicul Nestorie, trebuia să-și asigure consimțământul celorlalți ierarhi de frunte și mai ales al episcopului primului scaun, al Romei, cu atât mai mult cu cât se temea ca nu cumva acesta să nu vrea a lua atitudine opusă față de ereziarhul susținut de împărat și de curte. În acelaș timp, se gândia că poate să se folosească de episcopul Romei, ca să asigure acordul între ceilalți ierarhi, pentru că altfel nu putea să birue pe Nestorie.

Dovada acestor intenții ale sf. Ciril o avem în epistolele lui și în actele sinodului. Așa de exemplu într'o epistolă, în care menționează incidentul, în timpul căruia Dorotei, episcop de Marcianopolis, vorbind înaintea lui Nestorie, a zis: „Anatema dacă cineva zice că sfânta Maria este Născătoare de Dumnezeu“, iar Nestorie nu numai a tăcut, ci a și primit pe Dorotei la sfânta împărtașanie, sf. Ciril zicea: „Ce deci ne împiedica și pe noi de a scrie și de a zice lucruri protivnice glasului aceluia: Dacă cineva nu zice că Maria este Născătoare de Dumnezeu, să fie anatema? *Dar n'am făcut aceasta, pentru el până acum, ca să nu zică vreunii, că l-a anatematizat episcopul de Alexandria, adecă sinodul egiptean.*

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 40—41. *Mansi* IV, 884—885. *Ed. Schwartz*, I, I, 1, p. 23—25.

Dar dacă află prea iubitorii de Dumnezeu episcopi și din Apus și din Răsărit că au fost anatematizați toți (căci toți zic și mărturisesc că sfânta Maria este Născătoare de Dumnezeu), în ce stare sufletească se vor afla ?“¹⁾. Iată prin urmare motivele, cari l-au făcut să scrie întâi lui Acaciu al Veriei, iar acum lui Celestin al Romei, iar din declarații oficiale făcute în sinodul III ecumenic de către primul secretar (primicerius notariorum), presbiterul Petru din Alexandria, care a fost raportorul chestiunilor în sinod, cunoaștem și următoarele. Povestind trimiterea diaconului Posidonios la Roma de către sf. Ciril, ca purtător al epistolei și al altor texte, pe cari Ciril le-a trimis în original și în traducere, zicea : „Aflând, pe lângă acestea, prea piosul episcop Ciril, că și la Roma s'au trimis de către el (Nestorie) epistole și cărți de explicare, a scris și el către prea iubitorul de Dumnezeu episcop al Romei Celestin prin diaconul Posidonios, instruindu-l că dacă ar găsi predate lui cărțile de explicări atribuite aceluia și epistolele, dă și scrisorile dela mine, iar de nu le preda, adu-mi-le aici. Acesta găsind explicările și epistolele predate lui, le-a predat neapărat și el. Și s'a scris de către Prea Sfințitul episcop al Bisericii Romanilor formula cuprinzând clar acestea²⁾. Ciril a trimis pe Posidonios la Roma, propriu zis nu pentru că socotea că e indispensabil să se pronunțe Celestin asupra chestiunii dogmatice ivite, ci pentru că Nestorie i-a trimis epistolele și predicile sale, iar diaconul Posidonios, trimisul lui Ciril, avea mandat dela acesta ca să predea lui Celestin cele duse numai dacă afla că în adevăr Nestorie i-a trimis pe ale sale. Și aflând Posidonios aceasta, a înmănat cele dela Ciril.

Din cuvintele de mai sus ale sf. Ciril, prin cari arăta oportunitatea înțelegerii cu ceilalți episcopi înainte de condamnarea lui Nestorie și din însărcinarea lui Posidonios, reiese că episcopul Romei nu era considerat ca singurul de care în mod indispensabil depindea rezolvarea chestiunii dogmatice și bisericești ivite. Primind scrisoare dela Celestin aproape cu un an mai înainte, Ciril nici măcar nu i-a răspuns și n'a dat știri despre Nestorie, ci a continuat acțiunea sa, neconsiderând evident încă indispensabil amestecul lui Ce-

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 60. *Mansi*, IV, 1000. *Schwartz* I, I, 1, p. 109.

2. *Mansi*, IV, 1228-1229. *Schwartz* I, I, 1, p. 8.

lostin. Il scrie după un an și atunci când socotește că era oportun ca să scrie. Este clar că Ciril l-a avut în vedere numai pentru că voia să-l prevină de influența lui Nestorie și numai pentru că voia să-l aibă de acord în lupta contra episcopului eretic al capitalei, protejat de către curte. De altfel episcopul Romei era întâi stătător și ca atare colaborarea lui avea o greutate care nu era de rând. De aceea era mare câștig pentru Ciril, dacă reușia să-l aibă de acord cu el.

Ciril a scris deci „prea sfințitului și de Dumnezeu iubitorului părinte Celestin“. Teologii latini ¹⁾ și enciclica lui Pius XI accentuează titlul de „părinte“, pe când Celestin răspunzând l-a numit pe Ciril pur și simplu „frate iubit“. Dar și lui Maximian al Constantinopolului Ciril i-a scris „Prea sfințitului meu stăpân, Părintelui Arhiepiscop Maximian, Ciril salutare în Domnul“ ²⁾, iar în epistola „Mântuitorul nostru zicând“ și în cea către monahii din Constantinopol și aiurea Ciril îl numește pe Celestin „frate și împreună liturghisitor“ ³⁾. La sinodul al III-lea ecumenic însă episcopii egipteni numiau de obicei pe Ciril „prea sfințitul nostru părinte“, „prea sfințitul nostru părinte și arhiepiscop“, și chiar și alți episcopi îl intitulau „părinte“, ca Memnon al Efesului „prea sfințitul și de Dumnezeu iubitorul părintele Ciril“; Teodot al Ancirei „prea sfințitul și de Dumnezeu iubitorul părintele nostru și episcop Ciril“; Iconios al Gortinei „prea sfințitul părinte și episcop Ciril“, și mulți alții. În scrisoarea către împăratul Teodosie, sinodul numește pe Ciril „arhiepiscop“, iar pe Celestin „episcop“. Este cunoscut că episcopul de Alexandria se intitula „papă“ și că abia din secolul al VIII-lea a prins acest titlu și pentru episcopul Romei. Spunem acestea în mod digresiv, ca dovadă că titlul onorific de „părinte“ dat lui Celestin în epistola lui Ciril, nu avea sensul vreunui primat ⁴⁾. Și este în adevăr vrednic de mirat faptul că teologii latini, ca celebrul L. Duchesne ⁵⁾, au răstălmăcit expresiile epistolei subtilizându-le pentru cău-

1. L. Duchesne, Histoire ancienne de l'Eglise, Paris 1908, t. III, p. 335.

2. Migne, Patr. gr. 77, 253.

3. Migne, Patr. gr. 77, 107, 108, 128.

4. Unii dintre teologii latini au răstălmăcit și titlul „Domn“ pe care în alte epistole Ciril îl dă lui Celestin. Dar era vorba despre o amabilitate foarte obișnuită. Ioan al Antiohiei scrie către Ciril numindu-l „stăpânul“ său. (Migne, Patr. gr. 77, 169) și „domn“ (Schwartz, I, I, 7 p. 189, comp. Schwartz, I, I, 7, p. 58), iar Ciril îl numește pe el „domn“ (Migne, 77, 173), cași pe episcopul de Ierusalim (ibidem, col. 104) și pe Domnus al Antiohiei (ibid. col. 360) și pe alții.

5. Histoire ancienne de l'Eglise, t. III, p. 335.

țarea primatului. Expresia lui Ciril „*obiceiul cel de demult al Bisericii ne îndeamnă să comunicăm Sfinției Tale*“, Duchesne a redat-o prin expresia „*Les graves causes doivent toujours être soumises au Saint Siège*“! Este o desăvârșită donaturare a spuselor sfântului Ciril, care are în vedere uzul cel vechi al comunicării evenimentelor importante ¹⁾, între șefii Bisericilor din Răsărit și din Apus, cum am spus și mai sus. Scriind mai târziu către Rufus al Tesalonicului, care era exarh al Iliricului oriental și prin urmare șef al unei Biserici proprii, Ciril zicea: „*In consecință comunicăm Sfinției Tale toate cele de folos Bisericilor și cele ce se ivesc în fiecare zi, pentru a vorbi astfel*“ ²⁾. Cu atât mai mult putea Ciril să scrie așa ceva lui Celestin al „Romei celei mari“. Propriu vorbind, Ciril se adresează lui Celestin mai mult întrebând de el ³⁾. Lui Ioan al Antiohiei îi scria: „De oarece era nevoe, scriind acolo Cucernicia lui (Celestin), ca să spun toate aceste fapte și a trimite etc.“ ⁴⁾. Dar și în epistola către Celestin povestește cele despre Nestorie și zice că a voit ca prin hotărâre sinodală să întrerupă comuniunea bisericească cu el, dar a scris odată și de două ori, căutând ca să-l salveze. Acela însă a răspuns cu mândrie, permițând și lui Dorotei de Marcianopolis să producă în public blasfemii, și în timp ce se aud proteste și se manifestă mare întristare de pretutindeni și din „Răsărit“ și din Macedonia, Nestorie ca episcop al scaunului orașului imperial „se încruntă și crede, uneltind cu puterea scaunului față de toți“, ca să-și impună părerea lui. Ce este deci de făcut? întrebă Sf. Ciril, „căci dacă e defăimat Hristos, noi cum vom tăcea?“ S'a gândit iarăși ca să rupă comuniunea bisericească, dar adăugă: „Nu ne vom lepăda cu hotărâre de comuniunea cu el mai înainte de a-ți comunica acestea și Cucerniciei Tale; fiind deaceea nevoe, binevoește a-ți formula părerea și dacă trebuie să se mai comunice cu el sau atunci să se declare cu hotărâre, că nimeni nu comunică cu unul care crede și învață astfel de lucruri?“ În cele din urmă îndemna pe Celestin ca să scrie episcopilor de frunte al Macedoniei și ai „Răsăritului“, adecă ai diocezei Orientului, „căci dorind ei le vom da pricină ca toți să stea

1. Caspar, op. cit., p. 394 nota.

2. Migne, Patr. gr. 77, 221.

3. Hefele-Leclercq, Histoire des conciles, II, p. 256.

4. Migne, Patr. gr. 77, 96.

intr'un suflet și o părere și să lupte pentru credința cea dreaptă combătută" ¹⁾. Impreună cu epistola de mai sus a lui Ciril, Posidonios aducea lui Celestin corespondența lui cu Nestorie, „memorii“, cuprinzând rătăcirile lui capitale și diferite lucrări, toate în original și în traducere latină.

După cele arătate, Ciril intenționase să rupă comuniunea bisericească cu Nestorie prin hotărâre sinodală, dar întâi s'a oprit, trimitându-i cele două epistole, și deci avea drept s'o facă chiar înainte de hotărârea Romei; iar acum gândindu-se din nou definitiv să întrerupă comuniunea, a socotit oportun ca să provoace și consimțământul episcopului Romei. Și-i cere deaceia „să-și dea părerea“ asupra acestor două lucruri: 1) „*Trebue să se comunice cu el?*“ 2) *sau atunci să se declare cu hotărâre, că nimeni nu comunică cu unul care crede și învață astfel de lucruri?*“. În plus, Ciril cere ca Celestin să-și comunice „intenția“ și celorlalți episcopi de frunte. Pe nedrept e caracterizată de unii ²⁾ ca o momeală menționarea Macedoniei, care în cele spirituale era pusă sub jurisdicția spirituală supremă a episcopului Romei, iar epistola lui Ciril ca un „apel“. Cele spuse mai sus nu mai lasă nicio îndoială asupra caracterului raporturilor lui cu episcopul Romei. I s'a adresat pur și simplu numai pentru că era nevoie ca să-și asigure de mai înainte asentimentul lui contra ereziarhului. Ciril putea să-l condamne și singur, dar o asemenea acțiune izolată nu ar fi avut rezultatul, pe care l-a avut acțiunea comună a episcopilor de frunte, în cap cu întâiul stătător al Romei.

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din București

Gradul de cultură al unui popor nu se măsoară atât după numărul și dezvoltarea instituțiilor sale școlare, pe care le înființează, susține sau ajută statul, nici după numărul posesorilor de diplome ori certificate oficiale... Acesta se măsoară prin altceva: prin liberul, spontanul, vroitul contact al acestei societăți cu cultura.

C. KIRIȚESCU, în „Slujba unei credințe“
București 1933, pag. 136.

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 80—85, *Mansi* IV, 1012. *Schwartz* I, 1, 5, p. 10'
2. *Caspar*, op. cit., p. 394.

SĂ FĂCEM ZID!

În dimineața unei zile frumoase de Noemvrie, ne-am îndreptat pașii sfioși spre Dragoslavele.

Un zbucium puternic îmi chinuia sufletul și pe nimeni n'am găsit în stare să-mi dea liniștea și mângâierea. Atunci gândul mi-a sburat către Prințul Bisericii noastre, Prea Fericitul nostru Patriarh. Vesel ca de o mare descoperire, m'am hotărît. M'am îndreptat spre cuibul liniștit din Munții Muscelului nostru, spre frumoasa și nobila locuință de vară a Prea Fericitului nostru Stăpân. Deși hotărît la plecare, cu cât mă apropiam de ținta drumului, pașii începeau să șovăiască.

Dar dacă nu mă va primi? dacă mă va muștra de îndrăzneala de a-i turbura și cele câteva clipe de liniște pentru cari a venit aci, scăpat de forfota Capitalei?

Aceste gânduri îmi înmuiau pașii. Dar iarăși mă încurajam. Zbuciumul sufletesc ce mă stăpânea și nu-mi dădea liniștea, amintirea chipului blând și nobil al Prea Fericitului nostru Stăpân, mi-au dat curaj și m'au împins năvalnic, fără șovăire, spre podul de peste Dâmbovița, pe care trecând, intri în curtea vilei.

La picioarele Dealului pe care se ridică clădirea în frumos stil românesc, apele Dâmboviței, volburoase în alte locuri, murmurau liniștit și pașnic aci, mănându și undele la vale, în gâlgâit ușor, aproape în șoaptă, ca să nu strice liniștea vrednicului nostru Stăpân. Și eu să-l turbur, când și undele apei îi respectă liniștea cu adevărat patriarhală?

Din nou șovăire, inspirată de respectul apei. Dar zbuciumul sufletesc, mai puternic, m'a împins și am deschis porțile dela ogradă, pe care era scris: „Intrarea oprită“.

Mi-am luat inima în dinți, cum zice Românul, și am înaintat pe aleea frumoasă. La prima cotitură m'am oprit brusc. În mijlocul lucrătorilor ce curăteau aleea, plecat deasupra unor flori de toamnă înconjurate de mușchi, Inalt Prea Sfințitul Patriarh le curătea cu migala gospodarului de rasă, plivindu-le de buruieni și mângâindu-le.

Lucrătorii s'au oprit din lucrul lor, ațintind privirile asupra îndrăsnețului musafir ce a pătrus aci să turbure liniștea muncii. Oprirea lor a atras atenția Prea Fericitului nostru Stăpân.

Înălțura Sa înaltă, încadrată de venerabila barbă albă, ca și neaua ce îndrăsnea să acopere vârful muntelui din față, chiar în ciuda razelor soarelui de dimineață, îmbrăcat într'o haină simplă, dar cu gust, își îndreptă spre mine privirea întrebătoare, dar blândă.

Mă așteptam la un reproș: ce cauți, sau cum ai îndrăsnit să-mi turburi puținele clipe de liniște ce mi-am ales aci, refugiindu-mă de zgomotul și răutatea lumii etc.

Dar nimic din toate acestea.

O vorbă blajină și dulce, cu frumosul accent ardelenesc: ce dorești d-ta? Mi-a dat curaj, și eșind din pasivitatea în care mă fixasem cu gândurile mele, am înaintat și, făcând cuvenita salutare, m'am aplecat să sărut dreapta Prea Fericitului Stăpân.

„Lasă că sunt plin de lut pe mână,, și într'adevăr abia am găsit un locușor pentru apăsat buzele fără să fie lut dintre florile plivite și îngrijite.

Gândurile mi-se risipiră între contrastul așteptărilor mele și primirea cu adevărat părintească.

Incet, mi-am chemat gândurile și am început să depân în fața Stăpânului spovedania durerilor ce m'au trimis aci.

Nu pot zice altfel decât spovedanie, căci așa eram ascultat.

Desigur, am început cu păsul meu personal, cu persecuția ce s'a îndreptat cu furie asupra mea, cum eu, învățător de 14 ani în satul meu, cu diplomă, titular definitiv, mai vechiu decât ceilalți colegi ai mei, ctitor donator al unui local de școală pentru cătun, prefăcând în școală casa în care am văzut prima dată lumina zilei, trecând peste toate aceste considerațiuni, cum și peste faptul că am fost 10 ani Directorul școlii, m'a mutat cu postul într'un cătun departe de Biserică, de casă și de centrul Parohiei, instalându-mă într'o cameră de cârciumă neîncăpătoare și insalubră.

Am istorisit mai apoi de necazurile ce s'au abătut asupra Bisericii pe care o servesc, din cauză că nu sunt pe placul unor oameni mici, ajunși în situații mari.

Cum un deputat vrea să facă șosea prin cimitirul Bisericii ca să meargă la o ogradă a sa; cum primarul comunei — un tânăr numai cu două clase primare, — a convocat Consiliul parohial în Primărie, ca să-și zmulgă adesiuni în acest sens, sau mai știu eu pentru ce?

Prinsesem curaj și, fiindcă prea bunul nostru Stăpân asculta în picioare stând, L-am rugat să șadă pe trunchiul de copac ce era retezat înadins în marginea aleii, căci pare că uitase de oboseală, ascultând.

S'a așezat ascultând spovedania și obida sufletului meu.

Intr'un moment de tăcere din partea mea, mi-a răspuns răspicat și cu toată autoritatea de Prinț a' Bisericii.

Ce vă pot face eu, cu ce vă pot eu ajuta?... D-voastră, preoții v'ați înrolat în partide politice, vă frământați, vă atacați, vă faceți mendrele, ba unii, ajunși la situații politice înalte, uită că sunt preoți și vă faceți unii altora mizerii, ca și când n'ați fi slujitori ai aceluiaș Stăpân Hristos.

De atâtea ori am făcut apel la preoții mei să nu mai facă decât politica Bisericii, să facă zid în jurul meu ca astfel, susținut și eu de mulțimea D-voastră, să pot impune punctul de vedere al Bisericii și, sprijinit pe D-voastră, să pot susține apărarea D-voastre și a drepturilor D-voastră!

Căci, iată-mă — și ridicând brațele spre a i se vedea figura înaltă frumoasă și plină mai înainte, — cât am slăbit în zbcium pentru apărarea sfintei noastre Biserici de atacurile tuturor.

Și a urmat o expunere simțită despre lupta și greutățile întâmpinate pentru susținerea Bisericii și apărarea noastră.

Voi, preoții mei, oameni deștepți și capabili unii — și tonul i se ridică, — cari ați putea face mare serviciu Bisericii noastre, vă tociți calitățile și vă irosiți puterile în lupte politice cari vatămă și Bisericii și Țării și vouă înșivă, dar mai mult decât la toți — Mie.

Faceți zid în jurul meu, susțineți-mă, ca, sprijinit pe capacitatea multora din voi, să pot impune cuvântul Bisericii și vă pot apăra pe voi și interesele voastre!

Am ascultat cu sufletul vibrând această tânguire, aș putea să-i zic, despre nepriceperea noastră și despre necazurile mele ce noi, fiii Inalt Prea Sfinției Sale, îi aducem, neînțelegându-l cum se cuvine.

Și atâta mustrare mi-a cuprins sufletul de mine și de frații mei preoți, că nu am înțeles pe prea bunul și atât de îngrijatul nostru Stăpân și Părinte, încât am rămas mut, cu capul plecat. Socoteam că va fi terminat. Eu rămăsesem nemișcat. Dar a continuat:

Mă voi interesa de aproape de necazurile ce te-au

adus la mine, dar nu uita că, din cauza nepriceperii D-v., sufăr și eu.

Lucrați așa fel ca toate forțele de care dispuneți să le puneți numai la dispoziția Bisericii, ca apoi eu, înarmat cu atâta putere, să pot duce barca Bisericii, izbită de atâtea valuri dinafară și dinăuntru — și atunci nimeni nu se va mai atinge de D-voastră.

Am sărutat din nou Dreapta energică, dar cam palidă, și am plecat, însoțit de înalta binecuvântare.

Coboram încet pe aleie, vântul mișca nervos mesteceții, rupându-le podoaba de frunziș cu care așternea poteca. Nu mă mai gândeam la necazurile ce m'au adus aici. Ce însemnau ele, pe lângă zbuciumul și grija ce chinuesc pe Șeful suprem al Sfintei noastre Biserici! Și lumea îl crede atât de fericit și atât de liniștit! M'am oprit pe podul de peste Dâmbovița, m'am uitat înapoi și, văzând chipul blând ce mă urmărea, mi s'a umezit ochii de muștrare și de milă. În adevăr, suntem tare vinovați noi, preoții. Neascultarea noastră a adus slăbiciune trupească Prea bunului nostru Părinte, i-a adus atâta durere și necaz, atâta neliniște! E slăbit, e îngrijorat profund, zguduit puternic de necazurile și atacurile ce se aduc Bisericii, care niciodată nu a avut fericirea să aibă în fruntea Sa un bărbat atât de pregătit, atât de bun, atât de vrednic, cu atâta suflet.

Să facem zid în jurul Prea Fericitului nostru Stăpân!

Să facem zid, prin care să nu mai poată pătrunde nici răutatea, nici intrigile, nici bârfelile, nici insinuările!

Să facem zid în jurul Prea bunului nostru Stăpân, cu toate puterile, cu toată priceperea, cu toată capacitatea ce o are fiecare Preot!

Să facem, frați Preoți, zid puternic, ca orice lovituri din afară să se sfarme de piepturile noastre, de capetele noastre și să păstrăm astfel pe Prea bunul și vrednicul nostru Stăpân, neatins de răutățile suferite până acum.

Să facem zid, să-l apărăm, să-l ocrotim, căci vârsta înaintată și atâta zbucium i-au slăbit trupul, care ne este atât de scump și pe care suntem obligați să-l ferim, pentruca mintea, atât de luminată, ce sălășluiește într'însul, să poată lucra la adăpost pentru binele, fericirea și prosperitatea Sfintei noastre Biserici!

UNIFORMITATE ORI DIVERGENȚA IN ACȚIUNILE RITUALE?

Este bine a fi o uniformitate în acțiunile rituale? Demigur că toți vom fi de comun acord, dar de multe ori facem și excepțiuni. Să vedem atunci care sunt excepțiunile ce se observă, atât între sate și sate, între sate și orașe, la chiar și între orașe.

Cercurile pastorale, între altele, au și scopul uniformizării serviciului ritual, dar pentru unii preoți, ca-și pentru obiceiul locului, am putea zice că nu este nicio roadă.

Să luăm anumite părți ce m'au impresionat, prin lipsa de uniformitate, și să începem cu cele de o mai mică importanță formală, cum zic unii, și vom ajunge la unele - așa putea zice — chiar dogmatice.

1. La serviciul Utreniei-Dvera. Nu-i fac istoricul și nici însemnătatea, ci acțiunea. Unii preoți obișnuiesc ca, după deschiderea dela „Pre Născătoarea...“, să n'o mai închidă până la intrarea în sf. Liturghie. Alții, dimpotrivă, după ectenia cea mică dela „Pre Născătoarea“, o închid și o deschid la slavoslovie, odată cu ușile. Cei de la început n'au a deschide decât ușile împărătești.

Ținând seamă de această divergență, ne întrebăm cum ar fi mai bine? Ca cei dintâi ori ca cei din urmă?

2. Trecem apoi la unele acțiuni din cuprinsul Sf. Liturghii. Dvera și ușile împărătești deschise. Se dă bine-voiuântarea și închidem ușile; apoi zicem ectenia cea mare. La sfârșitul ecteniei, unii tragem dvera, alții n'o trag. Cei cari trag dvera acum, la „mărire“ al troparului, o deschid, iar la „și acum“ deschid ușile și ies cu vohodul.

Cei însă care n'au închis dvera, deschid la „și acum“ numai ușile. Cum ar fi mai bine de urmat?

3. Mai departe: Desfacerea Sf. Antimis. Există și aici divergențe. Părerile unor preoți sunt că, desfacerea Sf. Antimis începe odată cu rostirea cuvintelor: „Rugați-vă cei chemați“, așa că la cuv. „Să le descopere lor Evanghelia dreptății“, el să fie desfăcut.

Alții dimpotrivă; când au ajuns la cuvintele: „Să le descopere Evang.“, atunci să începi desfacerea Sf. Antimis. Iată o altă diferențiere.

4. Rostirea cuvintelor: «Darul Domnului nostru Iisus

Hristos» și acțiunea în mânuirea Sf. Cruci. Aci sunt mai multe nepotriviri.

a) Unii, odată cu rostirea acestor cuvinte, fac și cu Sf. Cruce deasupra ușilor împărătești semnul crucii, către popor, către strana dreaptă și către cea stângă; la următoarele: „Sus să avem inimile“, fac semnul, înălțând crucea în sus, iar la „Să mulțumim Domnului“ mai înalță odată Sf. Cruce cu fața spre altar.

b) Alții fac semnul crucii către popor la cuv. „Darul Domnului nostru Iisus Hristos“; către strana dreaptă la „Sus să avem inimile“ și către strana stângă la „Să mulțumim Domnului“.

c) Alții nu fac nicio mișcare cu sf. Cruce, ci numai o arată deasupra ușilor, iar când se întorc, după ce au rostit tot cu fața la popor, „Să mulțumim Domnului“, atunci fac deasupra sf. Antimis semnul crucii cu Sf. Cruce.

Câte nepotriviri și aici!

5. La cuvintele: „Și să fie milele Marelui și Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu...“ unii fac, deasemenea cu sf. Cruce, deasupra ușilor, încă odată semnul crucii; iar alții fac semnul crucii, către popor, binecuvântându-l cu mâna.

6. Anafora. Știm cu toții ce este. Dar cum practicăm binecuvântarea?

Părerea și practica unora este: La rugăciunea Tatăl nostru, „...pâinea noastră cea de toate...“ merg și o binecuvintează în tava (strachina) de la proscomidie; alții o iau tot la aceste cuvinte și o ating de Sf. Potir¹).

Aceste deosebiri cred că le au observat cei mai mulți frați preoți și or mai fi încă, dar deocamdată ne oprim asupra acestor mai izbitoare din timpul ritualului liturgic, în care le practicăm divergenți, fără o uniformizare vizibilă chiar de laici.

Cași aceste divergenți mai sus enumerate, sunt și acele acțiuni și practici la înmormântări. La serviciul înmormântării, unii trec peste limitele Evhologiului! O fi după obiceiul locului, o fi după excesul de zel al preotului, ori vor fi aberațiuni?

Cine este în mai bună cunoștință de cauză, sigur c'o

1. Unii nici n'o binecuvintează și nici n'o ating.

să aibă buna voință și nu va fi așa de scump să ne lămurască, și pe noi, cei necunoscători.

Evhologiuul bisericii creștine ortodoxe vorbește, după ieșirea sufletului, de două rugăciuni — cari se citesc ori de Arhieru și ori în lipsă de preot.

Alții obișnuesc, în loc de citirea acestor două rugăciuni, să zică Binecuvântarea și cu rugăciunile obișnuite; Cu duhurile dreptilor, ectenia și Domnului să ne rugăm... Veșnica pomenire.

Alții, mai zeloși în misiune, obișnuesc și altceva. Lucrul curios, care evidentiază și mai mult diferențierea atât a acțiunilor, cât și a chestiunilor de dogmă.

Acei preoți zeloși, pe lângă cele prevăzute la ieșirea sufletului, citesc și 12 stâlpi (ziși în popor), iar ei citesc Evangheliile. Unii le citesc dupe ieșirea sufletului, iar alții obișnuesc să citească Evangheliile în procesiunea ducerii mortului la biserică. Iși fixează 12 puncte în drumul procesiunii și citesc 12 Evangheliile. Eu mă întreb: De unde au ei 12 Evangheliile la mort? Nu cumva fac aberațiuni?

Întrebându-l pe un vestit preot orășenesc despre acest lucru, mi-a răspuns: „Așa se obișnuiește aci după ieșirea sufletului“, și zice: „N'am eu ce să-i citesc?“

Altul, de țară, care-l însoțise pe cel dintr'un sat strein de parohia lui și care a practicat citirea în drum a celor 12 Evangheliile, fiind întreat, i-a răspuns: „Asta-i treaba mea“.

De unde or fi având asemenea oameni aceste cărți? Eu nu pot ști, ba chiar poate nici mulți din D-v, cetitori.

Atât știm, că Evhologiuul unul este și o slujbă prevede, dar diferențierea este că unii din noi îl exploatează.

Se mai obișnuiește de către unii preoți, în slujba înmormântării, ca, în timpul cântării: „Cu sfinții odihnește Hristoase...“ să facă și ocolirea mortului. Este o vădită diferențiere în acțiune, chiar între preoți vecini, și această diferențiere este simțită chiar de popor. De multe ori ei s'au întreat: preotul X nu face slujba ca Y. N'o știe nimic ca el.

Toate acestea eu nu le socotesc decât ca niște lucruri foarte importante pentru noi, preoții, și pe care trebuie să le uniformizăm, potrivit tipicului din Evhologiu și nici decum obiceiului locului, ajungând chiar și la rătăcirii.

Asemenea lucruri speculează naivitatea credincioșilor, ridică pe slujitorii speculanți și depreciază buna cuviință și corectitudinea celor conștienți de datorie.

Ele nu sunt socotite pe temeiul tradiției, căci altfel se pervestește tradiția; n'au punctul lor dogmatic în Sf. Scriptură, ci asemenea divergențe vor aduce odată puncte de sprijin în critică, dușmanilor Bisericii și a preoției.

De asemenea, ele să nu fie ca Novisme în mintea poporului, căci știm ce influență au asupra masei inconștiente și ce ușor duce la desbinare, ba chiar dărmare.

Excesul de zel atrage după sine și urmări grave. Poți să adaugi tu multe într'un serviciu? Nicidecum. Obiceiul devine lege și când se înrădăcinează, orice modificare aduce dezbinarea.

Poporul rus, în vechime, ca și înaintea războiului mondial, era mai mult decât credincios, habotnic. Un exemplu: Înainte de anul 1419, în Pscov (Rusia) se ivi o nemulțumire de felul cum trebuie să se zică „Aliluia”. Odată, de două ori? Erau și pro și contra. Mai mulți pentru de două ori. Model: Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh și acum și pururea și în vecii vecilor. Aleluia, Aleluia. Alții ziceau de 3 ori.

Novisme din astea a adus desbinare în sânu-i, secte și acuzațiuni asupra ierarhilor ca pe vremea Mitropolitului Gherontie al Moscovei, că atunci când a sfințit biserica „Adormirea”, n'a făcut ocolirea după mersul soarelui și altele. N'a făcut după popor.

Tot asemenea împedecări ne pot invoca și păstoriții noștri, atât în acțiunile liturgice, cât și în cele ale morților, cum este cazul cu ocolirea mortului și Stâlpii, în loc de ectenii pe drum.

Se impune deci să intrăm în cadrul tipicului Evhologului și să tindem la uniformizare, iar din partea Institutului Biblic, să se tipărească Evhologii și Liturghiere cu notițe explicative mai amănunțite, ba chiar Tipicul special riturilor creștine ortodoxe.

Preotul ANDREI MUSTACIOSU

Șegarcea-vale, Teleorman.

.....

Omul să nu ajungă a fi robul științei. Între producție și știință, să facem să între și conștiința. Știința nu trebuie să înghită pe om. Știința fără conștiință e moartea sufletului.

IOSEPH CAILLAUX,

fost ministru francez.

PRACTICĂ FĂRĂ TIPIC

În nr. pe Martie 1932, al revistei „Biserica Ortodoxă Română“, Păr. D. V. Mangăru, din Băduleasa, Teleorman, pune față în față două practice ce se urmează pentru așezarea Sf. Epitaf pe Sf. Masă: Una, după care Sf. Epitaf ar trebui să șadă pe Sf. Masă numai până în noaptea Invierii, iar alta, după care Sf. Epitaf trebuie să șadă până la Vecernia Înălțării Domnului.

Fiind două practici deosebite, adevărul ni l-ar putea descoperi numai tipicul sau cărțile de ritual. Nici tipicul însă și nici cărțile de ritual nu ne indică timpul cât Sf. Epitaf trebuie să stea pe Sf. Masă.

Unele manuale de liturgică, despre care pomenește Păr. I. Nicorescu, în revista „Bis. Ort. Rom.“ pe Iunie 1932 sau Păr. M. Popescu, nr. pe Mai 1932, susțin că Sf. Epitaf trebuie să șadă pe Sf. Masă până la Vecernia Înălțării; aceasta o fac însă fără a se sprijini pe un vechiu tipic sau carte de ritual.

Din discuțiunile urmate până acum, văd că se pune mult temeii pe raționament, iar fiindcă n'avem ceva sigur în chestiune, de sigur că raționamentul trebuie să rămână cel mai tare.

Unii preoți, și poate cei mai puțini, ridică Epitaful de pe Sf. Masă în noaptea Invierii și *cu drept cuvânt*, pentru că, înviind Mântuitorul, Epitaful nu mai trebuie să stea pe Sf. Masă, potrivit cu părerea celor mai mulți preoți, cari țin Epitaful pe Sf. Masă până la Vecernia Înălțării.

Eu cad cu raționamentul în lotul preoților, cari ridică Epitaful de pe Sf. Masă *în noaptea Invierii*, și aceasta pentru următorul motiv:

Sf. Epitaf reprezintă *punerea în mormânt a Mântuitorului* și pentrucă Mântuitorul a stat în mormânt 3 zile și apoi a înviat, se cuvine ca Sf. Epitaf *cu punerea în mormânt* să stea pe Sf. Masă numai până în noaptea Invierii și atunci să se ridice, precum și Mântuitorul s'a ridicat din mormânt.

Păr. I. Nicorescu, în raționamentul Sfinției sale, spune că, precum Mântuitorul, după Inviere, a șezut 40 de zile pe pământ și s'a arătat multora, tot așa și Epitaful trebuie

să șadă pe Sf. Masă 40 de zile, ca astfel să închipue șederea împreună a Mântuitorului cu credincioșii creștini.

Raționamentul Păr. Nicorescu ar fi drept, dacă Epitaful ar reprezenta *Învierea Mântuitorului*. Dar, ținând pe Sf. Masă Epitaful *cu punerea în mormânt și vrând cu aceasta să închipuim că ținem pe Mântuitorul viu între creștini, deși pe sf. Epitaf, Mântuitorul e zugrăvit ca mort, acesta ori nu-i raționament, ori raționamentul e greșit.*

Dar raționamentul cu ținerea pe Sf. Masă a Epitafului, care să închipue șederea Mântuitorului în mijlocul credincioșilor e greșit și din alt punct de vedere. Se știe, că, partea activă a vieții Mântuitorului *în lume* a fost înainte de răstignire. Dacă noi am putea reprezenta această parte din activitatea Sa pe sf. Epitaf, am putea închipui șederea *cu trupul Său*, în mijlocul credincioșilor.

Șederea celor 40 zile pe pământ Mântuitorul a folosit-o însă numai pentru a fi cu ucenicii săi și n'a mai întregit cu nimic învățătura Sa¹). El a fost deci într'acest timp de 40 de zile numai pentru ucenicii Săi și *nici de cum pentru popor*, ceeace îndreptățește purtarea acelor preoți, cari ridică Epitaful în noaptea Învierii, ca să reprezinte cu această ridicare învierea Mântuitorului și nu țin mai departe Epitaful pe sf. Masă, ca să zică cum că Epitaful *cu Mântuitorul mort* ar reprezenta șederea Mântuitorului în mijlocul credincioșilor.

Se mai încearcă a se spune că practica cu ridicarea Epitafului la Vecernia Înălțării ar fi devenit uz și e întrebuințată de cei mai mulți și din cele mai vechi timpuri. Cu toate acestea uzul n'a devenit în totdeauna lege. Se naște lege nouă și uzul rămâne, însă nu-i lege. Cam în această categorie ar putea cădea rugăciunile și ecteniile pentru catehumeni dela Sf. Liturghie. Dacă azi catehumentul nu mai există și dacă în liturghiere mai stau asemenea rugăciuni, nu însemnează că ele trebuiesc cântate, fiindcă azi ele nu mai au niciun rost. Dacă raționamentul ne poate da calea cea mai bună de urmat în chestiunea ridicării Epitafului de pe sf. Masă, aceasta însemnează că Biserica trebuie să se conducă după dreptatea lucrului și nu după practica greșită.

1. Dar „Mergând și învățați toate neamurile” și „Voi veți fi martorii mei...” când le-a spus?—Nota Arhim. Scriban.

Ca un adaos la cele de mai sus, trebuie să pun grija Păr. Nicorescu de a se face o uniformitate a serviciului divin. Cum vom putea însă ajunge la această uniformitate, când unii preoți nu țin socoteală de îndrumările ce ne dau cărțile de ritual și nici de acelea ce ni le dă liturghierul? Păr. Nicorescu spune că Epitaful s'ar ridica de pe masa pe care a fost pus Vineri la Vecernie în *Sâmbăta mare*. Dar năcâeri nu se găsește scris aceasta. Dar tot Sf. Sa singur se corectează și zice că Epitaful se ridica Vineri noapte, după cântarea celor 3 stări ale prohodului, și cu care se înconjură biserica, iar pe sf. Masă se așază abia în dimineața Invierii. Păr. Nicorescu nu vrea să caute în tipicul cel mare și nici în liturghierul nou la pag. 279, unde va găsi că, după ce preotul înconjoară biserica cu Epitaful pe cap Vineri noapte, vine în ușile împărătești, zice „Cu înțelepciune drepti” și așază imediat sf. Epitaf pe Sf. Masă.

Iată nepotrivire între preoți, chiar cu practica ce trebuie să o urmeze în slujbele despre care atât de lămurit ne vorbesc cărțile de ritual. Și Păr. Nicorescu încă ne mai spune că a fost profesor de tipic și rituale la sf. teologie din Arad!

Cu cele zise până aici, eu aș crede că ar trebui să practicăm după tipic, când el ne lămurește, și după raționament, când tipicul nu vorbește.

Pr. T. TOMAZIU
Păltiniș-Dorohoi.

UN MANUSCRIS APOCRIF DESPRE SFARȘITUL LUMII

Persoane anonime au compus diferite povestiri despre sfârșitul lumii, întrucât învățăturile presărate în Noul Testament nu au putut satisface sufletele lor totdeauna muncite de această idee, cum ar fi vrut.

Aceste povestiri apocaliptice scrise, pline de elemente, bizare pornite dintr'o imaginație bogată, adesea bazate și pe diferite pasagii din Sfânta Scriptură, au circulat în poporul nostru din veacurile trecute, sub numele de *vedenii* „pentru vremea cea de apoi și pentru Antihristu”, cu care se încheie cercul legendelor religioase apocrife.

Scopul lor era de a lămuri întrebarea asupra celor ce se vor întâmpla la sfârșitul lumii, de a ține viu sentimentul religios în sufletul poporului și de a-i aminti de viața viitoare cu pedepsele-i veșnice.

Toate sunt bucăți morale, scrise în caracterul naiv al poporului și în spiritul mistic al monahilor. Ele „constitue pentru noi prețioase documente culturale, prin ajutorul cărora putem pătrunde și înțelege mentalitatea generațiilor dispărute“¹⁾, cu toate că de mulți erau socotite „spre pacoste neștiinților“, din „alte multe cu minciuni tocmită“²⁾.

Cele câteva versiuni pe care le avem în manuscrisele dela Biblioteca Academiei Române³⁾ sunt puse numai pe seama sf. Ioan Bogoslovu.

Pe unul din textele apocrife, pus pe seama profetului Daniil, neasemănător, decât prea puțin, cu cele pe care le mai avem, care desvăluie întrucâtva o origină bogomilică, îl dau aci. El face parte dintr'un manuscris miscelaneu al popii Vasile din Sibiciu de jos, dela 1792, care acum se află în posesia mea⁴⁾.

Vedenia care o au văzut prorocul Daniil pentru vremea cea de apoi și pentru Antihristu.

Așa grăește Domnul carele ține toată lumea :

Amar, ție pământ, când va începe a împărăți pre tine toegile și steagurile îngerești.

Atuncea va zice Domnul, carele ține toate, unui înger al său : pogoară de ia adeverița și pacea de pre pământ, și fă pre oameni să-și mănânce trupurile unul altuia

Și pre urmă va zice altuia înger : pogoară-te spre laturea dispre amiazănoapte și spre un ostrov de însemnează 144 de mii, și două părți le leapădă, iar a treia o lasă.

Altuia va zice : pogoară-te spre laturea apusului și însemnează 1200 ; de [a]ciia două părți le leapădă și a treia o lasă.

Și va zice la al treia înger : pogoară-te în al treilea parte de pământ în care iaste Frighia și Galatia și Capadochiia și Siria și tocmai întru aceia muma cetăților, și însemnează 1360 ; de [a]ciia două părți le leapădă și a treia o lasă.

1. N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, vol. I, București, 1929 (prefața).

2. N. Cartoian, *op. cit.*, p. 268.

3. Numerele : 2629, 3013, 473.

4. Despre cuprinsul acestui mss. am scris în revista *Muguri*, Buzău 1926 și 1927.

Oh, amar, ție pământ! Ce munci va să-ți trimită ție Domnul carele ține toate asupră-ți!

Intâi lăcuste sălbaticе, și-ți va trimite și albini băutoare de sânge; și acelea nu să vor apropiiа nici să vor atinge de dobitoace vii, nici de lemne, ci vor fi trimise numai asupra celor ce nu s'au pocăit pentru mulțimea păcatelor și a farădelegilor și a nedreptăților. Până or avea a să duce vor mânca 18 luni. Atuncia vor începe a ferici pre cei morți, și vor zice morților: ferice de voi, căci n'ați ajuns într'aceste zile.

De [.]ciia cu învățatura lui Dumnezeu să va ridica foc din mare și să va pune pe Țarigrad, iar mării va găti pământ viu.

Atuncia va întoarce fața spre apusul soarelui și va zice cu mânia sa:

Amar ție, Țarigradule că vei fi încungiurat de mulțime de oști și vei fi biruit așa pentru puțin lucru. Păreții tăi cei frumoși vor cădea ca sichilatu. Și va călca pe tine un cocon prost și toiag de împărăție va pune și întrânsul va lăcui, adică în Țarigrad. Și-și va pune mâinile spre sfințele altare și spre jărtvelnice. Și le vor lua fii periciunii.

Atuncia să va rădica șarpele din peșteră și va birui coconul și stema va lua-o, și puțin să va cinsti numele lui. Iar fii periciunii să vor întări și vor întoarce fața sa spre apusul soarelui, și așa va muri șarpele din peșteră.

Și va fi cuprins Țarigradul de oameni cu barbele galbene, adică de Frânci, de 6 ori câte 5. Și vor sădi în Țarigrad verze sau altfel de legume și vor mânca dintrânsele mulți, pentru izbânda sfinților.

Iar laturea răsăritului va fi cuprinsă de 3 feluri de fii înțelepți. Deci unul dintrânșii va lua laturea apusului și vor bate pre ismailteni, adică pre turci, și pre limbile cele ce șăd spre amiazănoapte mâncătoare de sânge.

Atuncia să vor turbura cu iute urgie și vor merge la răul cel mare și acolo să vor împărți în 4 părți: vor merge în Efes, și al doilea în Mangalia, al 3 în Cratoliia, care iaste în Pogarză, al 4 în Visunie.

Deci vor aduna limbi multe și vor călca hotariul. Atuncia să vor turbura limbile cele ce șăd spre latura dispre amiazăzi.

Atuncia să va scula marele Filip ce să chiamă craiul. Și va veni cu 12 limbi și să vor împreuna în Țarigrad. Și vor face războaie cum n'au fost niciodată. Și va curge sângele oamenilor ca părăul prin mijlocul Țarigradului și pre ulițe și să va turbura marea de sângele oamenilor, până unde să va împreuna Marea Albă cu Marea Neagră. Atuncia pământul va tângui, boul va striga, norodul va zice: sosește, ajunge, — de aicia înainte fii-ne nouă pace de plata aceasta, și auziți vor fi.

Deci vor auzi cuvinte zicându-le: mergeți de-a-dreapta Țarigradului și veți afla un om stând pre două marmuri posomorit, bătrân, drept, îmbrăcat în haine sărăcești și milostiv, în față zburând tare, cu obiceiul blând, înalt, și picioare drepte. Și-l vor lau 4 îngeri

purtători de viață și-l va băga în Sfânta Sofie și-l vor încununa împărat, și-i vor da în mâna dreaptă spada și vor zice cătră dânsul: Îmbărbătează-te, de-ți biruește vrăjmașii tăi.

El atunci va lua spada de la îngeri și va ucide pre Turci și pre Arapi, și pre Frânci, și pre Tătari, și pe tot felul de oameni ce să vor afla acolo.

Pre Turci va împărți: o parte va tăia cu seamă, a doua va boteza; a treia parte cu mare mânie îi va goni până la copaciul cel mare.

Deci dacă să vor întoarce, să vor deschide comorile pământului și toți să vor îmbogăți și nimenea nu va mai fi sărac; pământul își va da rodul său de 7 ori mai mult și armele cele de războaie le vor face zaraf. Și va împărăți 32 de ani și acela va ști moartea sa. Drept aceea să va duce la Ierusalim ca să-și dea împărăția lui la Dumnezeu.

Deci de atunci să vor începe a împărăți 4 filosofi ai lui: unul va împărăți la Roma, al doilea la Alixandria, al treia la Țarigrad, al 4 la Solon.

Atunci va începe a să bate unul cu altul, cu popă, cu călugăr. Și să vor strânge în 3 războaie mari, și niciunul nu va procopsi. Deci de-atunci nu va mai fi tocmeală bună nici la un om.

Și va începe a împărăți iar un spurcat în Țarigrad, și va spurca sfintele biserici.

Deci va sta prin mijlocul Țarigradului și va striga cu glas mare și va zice: Care Dumnezeu este mai mare decât mine, și cine va putea sta împotriva împărăției mele?

Atunci să va cutremura Țarigradul și să va cufunda cu suflete cu tot întru adâncime.

Numai ci să va vedea un stâlp carele sânt 12 coșnice ale lui Hs. și piroane de la crucea sa. Iar corăbierii vor trece pe acoalea și se vor tăi de Țarigrad.

Deci va împărăți altul în Solon puș[in]ă vreme și de năprasnă să va înneca și acela în mare: După aceea să va înneca și Zmirna și Chiprul, de mare vifor, în mare.

Atunci va începe a împărăți Antihrist, și va începe a face lucruri minunate și va înălța și pre ovrei, și case surpate va zidi și va fi foameți și cutremure preste tot locul, apele vor seca și ploi nu vor fi și va ținea așa procletul de drac 3 ani și jumătate. Atunci va fi anul ca luna și luna ca săptămâna și săptămâna ca ziua și ziua ca ceasul și ceasul ca o nimica. Nu va scurta Dumnezeu vremea aceea pentru acela, ci numai pentru robii săi cei aleși.

Deci dacă să vor sfârși și vor trece acei 3 ani și jumătate, ploa-va Dumnezeu foc din cer pre pământ și va arde pământul de 3 sute de coți.

Atunci va striga pământul cătră tatăl cel din cer: față curată sânt înaintea ta Doamne.

Atuncea ceriul să va strânge ca o trâmbă, iar îngerul Domnului cu buciame vor buciama, și morții cari vor fi din veac să vor scula.

Atuncia vor sta dreptii de-a-dreapta lui Dumnezeu; iar păcătoșii de-a stânga. Inșă dreptii vor merge în desfătarea raiului, unde toți să vor veseli în veci, iar păcătoșii în munca iadului, în viermii neadormiți, în focul nestins, și să vor munci acolo în veci. Vai, vai, amar, amar, acelora.

Iar pre noi să ne izbăvească închinându-ne Tatălui și Fiului și Sfântului Duhu, acum și pururea și'n vecii vecilor amin“.

C. SÂNDULESCU-VERNA

Profesor,

INVIEREA

I.

Dacă nu trăiește omul cu Hristos, se cufundă în peirea lui și nu are înțelesul înalt al nemuririi, nici mângâierea trecerii dincolo de lumea pământească, nici bucuria că, dacă pierde cele sfărămicioase, se va împărtăși din lumina neapusă.

Fericit omul care moare cu Hristos, pentru că nu are ce jăli după lumea care rămâne. Ai putut iubi multe într'însa, dar înțelegi că adevărată iubire nu face să dai decât trăsăturilor, care rămân în viața de veci.

Cum să-ți dai însă seama de aceasta? Cum să guști această miere, care nu e dela oameni? Numai punând urechea la glasul lui Iisus, numai hrănind ființa ta din vreme, cu șoaptele Celui care nu a mințit pe nimenea niciodată.

A trăi o asemenea viață, înseamnă a-ți da seama că Iisus trăiește, că strigătul lui de „Iată, eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului“ este un adevăr neclintit și adevărat de toți ceice au gustat din împărtășirea sa.

Sunt oameni care trec reci pe lângă spuse ca acestea. Au fost îmbuibăți de ale lumii o viață întreagă, și acum le e greu să se zmulgă din ea. Zi cu zi, ei s'au tot lipit de dulcelele acestei lumi. Nu e de mirare că văd lumea drept ogorul cel mai firesc al lor și de care le e atât de greu să se dezlipească. Știu că odată și odată va trebui, dar caută ca acea zi să fie cât mai depărtată.

Alții caută să dea un lustru acestei vieți omenești, s'o

ridice în tot prețul ei, să facă din ea tot ce se poate, cu mijloacele omenești. O poleiesc, scot din ea mărgăritare sufletești, ridică în cinste conștiința, munca, jertfa, mulțămirea cu datoria împlinită, își fac din aceasta o religione și lucesc cu o lumină curată, dar fără nădejde pentru ziua de mâne.

N'am nevoie de răsplată pentru faptele mele! Sunt fericit cu ce pot făptui și cu ce pot lăsa după mine!

Așa strigă unii din aceștia.

Cu toate acestea nu sunt atât de fericiți. Căci vine clipa întunecoasă a trecerii spre alte ținuturi. Nu le pot tăgădui, nu pot spune că nu sunt. Pleacă, dar nu știu unde. Va fi ceva ori nu va fi? Nu pot spune nimic.

Cel ajuns la acest prag vede însă că toată armătura sa de pe pământ nu-l ajută. Ar vrea să facă față cu mijloacele de odinioară, când se mângâia cu zarea faptelor, cu lumina datoriei, cu frumuseța jertfei.

Dar atunci era în putere. Moartea era departe. Putea pluti cu gândurile sale, până nu venise ceasul marii călătorii.

Acum însă a venit. Simți o neliniște. Unde mă duc?

Ce ai știut până atunci nu-ți spune nimic, nu ține de cald. Erau numai puterile tale omenești, și ele merg numai până la pragul mormântului. Mai încolo...

II.

Ce spunem noi aici, numai în împletirea vorbelor, s'a întâmplat în faptă cu unul, care a căutat să treacă prin viață «nemuritor și rece», cu propriile lui puteri, cu împărtășiri dela oameni ca el.

Acesta a fost învățatul *V. Pârvan*, dela moartea căruia au trecut 5 ani.

O conferință despre ce a fost el, ținută de Profesorul bucureștean *Alexandru Busuioceanu*, tipărită de curând în revista *Gândirea* și în carte deosebită, ne arată amănunțit acest chip al lui Pârvan. Chip viteaz al vremii lui. A trăit ca un pustnic. Un închinat gândirii și muncii.

O măreață pildă pentru vremea în care a trăit. Trebuie să se pomenească de el.

Pârvan își avea ființa lui sufletească lipită de marile chipuri ale stoicilor vechi. Nimic din ușurățiile lumii nu-l ademenea. Era închinat gândurilor celor mai curate și mai

vrednice despre viața omenească. Nu o vedea decât ca un prilej de a trăi, încă de pe pământ, în lumea zeilor. O viață în adevăr din alt aluat, o pildă rară pentru o viață ticăloșită și închinată poftelor pământești ale celor mai mulți.

Pârvan se credea înarmat cu zalele stoicismului lui și nu prețuia prea mult legea lui Iisus Hristos. Cu învățătura ei de umilință și milostenie, cu iertarea ei, i se părea că ea nu ridică pe om la toată înălțimea prețului și puterii lui.

Tocmai însă în ființa lui se poate vedea cu cât Iisus e mai puternic decât toate celelalte armături ale pământului, cu cât, până și cel din urmă om, fără învățatură, dar alipit de Domnul său, este mai pre sus și mai îndulcit decât cu toate armăturile pământului, decât cu toate șoaptele dulci și răsunătoare ale gânditorilor trecători.

I-a sosit și lui Pârvan clipa morții. A fost cine a stat lângă el în zilele cele din urmă și în care puteai privi cum omul păsește spre meleagurile care nu mai sunt ale pământului. Vedea silința viteazului, căci Pârvan era un viteaz, de a face față greului despărțirii, ruperii de viața aceea. Se cunoștea că se încordează pentru a nu se lăsa mai pre jos de învățătura căreia se închinase o viață întreagă.

A stat în lupta aceasta câteva zile. Dar la urmă a văzut că nu se mai poate. Și fiindcă îi era greu să fie văzut de cineva, cum crezul său nu mai ține de cald, n'a mai putut suferi privirea lui. De aceia s'a întors de cealaltă parte și a început a plânge.

O nefericiții care caută alt vâsleaș al călătoriei din urmă decât Iisus Hristos! Ar fi plâns omul care-și dă sufletul cu privirea spre Domnul său! Nu strigă el: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosul! Dumnezeule, în mâinile tale îmi dau Duhul! Dumnezeule, primește-mă întru împărăția ta!

Da, aceasta e la îndemâna fiecărui creștin. Atâția mor mângâiați întru Domnul! Hristos e la îndemâna tuturor. De mii de ani, mii de oameni se nădăduesc întru dânsul și mor mângâiați cu nădejdea într'însul.

Iar când privești spre lumea gânditorilor, oricât de mari, dar trecători, dar numai ai pământului, ei nu pot mângâia nici pe aleșii lor. Un Pârvan a murit nemângâiat. Nu a cerut mângâierea lui Hristos, nu s'a nădăduit într'însul. S'a scaldat în apele altora, și aceia la moarte, nu i-au putut fi de ajutor.

Ce mai voști pildă zguduitoare că Hristos este Împăratul cel fără de moarte, singurul care poate mângâia! Căci pe el nu l-a cuprins moartea ca pe toți oamenii, ci el a înfrânt-o și a dat tuturor nădejdea că pot fi nemuritori, fiindcă el a trecut din moarte la viață. Învierea lui s'a făcut temelul țării și nădejdei noastre.

Nefericiți ceice nu se fac părtași darurilor aduse de el, dar cu atât mai fericiți ceice se fac părtași ai învierii și nu vor avea de trecut cu primejdie greaua încercare pe care Pârvan a trecut-o atât de dureros!

Să ne fie fapta aceasta pildă pentru a prețui roadele învierii și a înțelege că nimenea nu ne poate hrăni și înarma ca celce ne-a trecut din moarte la viață și care rămâne pe totdeauna temelul netrecător al oricărei lupte cu moartea și prin care o putem birui întotdeauna, fiindcă el a biruit-o.

Arhim. SCRIBAN.

VORBIT-A DOMNUL HRISTOS GRECEȘTE?

În lumea teologilor, este o părere răspândită că limba pe care a întrebuințat-o Domnul Hristos a fost numai cea evreiască și încă nu cea evreiască biblică, ci cea învâită, care se vorbea pe vremea sa în Palestina, adică limba *aramaică*. În această privință, sunt studii amănunțite, care au ajuns la această încheiere. În Italia, de mult s'a scris în această privință un tratat cu numele *della lingua propria di Cristo* (Adevărata limbă a lui Hristos). Totuși această încheiere nu înlătură pe alta: dacă Domnul a vorbit arameește, n'a vorbit și altă limbă? Să fie aceasta singura pe care a vorbit-o? În această privință, sunt păreri care, sprijinindu-se chiar pe evanghelii, vor să spuie că Iisus a trebuit să vorbească și grecește. În adevăr, Palestina, în vremea aceea, nu era numai țară de o singură limbă. Mai multe limbi ajunseseră a se așeza pe pământul ei. Dela vremea lui David, până la Domnul Hristos, înstrăinarea pătrunsesese adânc în Țara Sfântă. Deci dacă limba de baștină nu încetase a fi vorbită, fie și în prefacerea ei aramaică, dar încă și alte limbi își făcuseră sălaș în vechea țară a Domnului. Nu avem decât să ne gândim că, pe crucea răstignirii, vina Mântuitorului a fost scrisă în 3 limbi. De ce? Pentru că unii nu mai înțelegeau limba evreiască. Dacă ar fi fost de înțeles să se scrie în limba țării și în cea a stăpânitorilor, de ce și în cea grecească? Aceasta arată că limba aceasta era răspândită și nu putea fi ocolită. Dar atunci Domnul Hristos a putut-o ocoli? În întămirile sale cu atâția oameni, nu vor fi fost de acei care nu știa arameește? Cum trebuia să vorbească cu aceștia? În părțile Tirului și ale Sidonului, când a vorbit cu femeia hananeiancă, în ce limbă a vorbit? Acolo nu mai era aramaica? Dar în Decapoli, unde nu mai era neam evreiesc? Și acolo Mântuitorul s'a dus deseori, că era de cealaltă parte a mării Galileei. Dar în Gadara, unde a vindecat pe îndrăcit, că nici acolo nu mai erau Evrei? Dar în întâlnirea la Ierusalim cu atâția Evrei veniți de departe și care nu mai știa evreiește? Exegețul *Hug* spune că Domnul a trebuit să vorbească grecește și Evreilor. De știut trebuia să știe, că era din Galileia, unde poporul era amestecat (Galileia *neamurilor*). Un studiu ieșit în Grecia în 1873, sub titlul: *Ἄν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐλάλει καὶ ἐλληνίστι* sprijină părerea aceasta și cu temeluri din Evangheliile de pildă că Sf. Matei traduce ce a spus Domnul evreiește, dar nu și celelalte cuvinte spuse pe cruce, de unde urmează că nu aveau nevoie de a fi traduse, fiind spuse grecește.

În o întrebare în care părerile pot fi împărțite.

Arhim. SCRIBAN

CRONICA INTERNĂ

DELA CERCUL CULTURAL MÂNICEȘTI-ARGEȘ.

În ziua de 12 Martie a. c., Duminica II din Postul Mare, s'a ținut Cercul Cultural al învățătorilor în comuna Mânicești-Argeș.

De dimineață, pâlcuri-pâlcuri, creștinii au venit la biserică, unde Preotul *Hristea Rădulescu*, parohul comunei, însoțit de Pr. Nic. I. Iancu, învățător-Bunești, a săvârșit Sf. Liturghie. Biserica se află în vecinătatea școlii. Cum intri înăuntru, te impresionează curățenia exemplară a policandrilor, candelor și a icoanelor. Deși frig, în acea zi, totuși multă lume a venit la biserică. Slujba a mers domol. Răspunsurile au fost date de cântărețul *I. Diaconescu*, însoțit de mai mulți tineri din sat. La sfârșit, a predicat Pr. *Nic. I. Iancu*, în legătură cu evanghelia zilei, arătând cât de mult poate credința în Dumnezeu, mai ales în aceste timpuri cu totul bolnave.

La Sf. Liturghie, au luat parte toți învățătorii cercului, în frunte cu d-l învățător *Stan F. Dumitrescu*, președinte, din com. Vâlcele-Argeș. Deasemenea, au fost aduși și copiii dela școală la biserică.

După încheierea slujbei, învățătorii au mers la școală, unde au ținut ședința intimă. Aci, pe lângă chestiuni practice învățătoarești, s'a discutat și marea greșală a autorităților, cari, în loc de a apropia pe preot de învățător, îl depărtează. Bunăoară astăzi, ar fi fost mult mai frumos, dacă preoții și învățătorii — într'un buchet — ar fi avut cercul la un loc.

Nu înțelegem de ce mai-marii noștri poruncesc preoților s'o ia pe Vâlsan în sus, iar învățătorilor pe Argeș în sus?

După ședința intimă, a urmat o gustare frățească în casele d-lui *Ionel Argeșanu*, inimos fruntaș al Mâniceștilor. Aci a vorbit d. *D. Rizescu*, învățător, Găleşești, ca cel mai bătrân dascăl, urând M. S. Regelui Carol II zile bune și pricepere în conducerea Țării.

După masă, la ceasurile 2, a urmat o prea frumoasă serbare, la școala primară din sat. Serbarea s'a început prin „Trăiască Regele“, cântat de copii, sub conducerea d-lui *Ion Gr. Mielcescu*, directorul școlii. Tot poporul a ascultat în picioare. A vorbit d. *D. Rizescu*, despre foloasele școlii, și a îndemnat sătenii să ajute cu ce pot la isprăvirea localului de școală, întrucât „mai mult poate Satul decât Statul“. Au urmat o serie de poezioare, rostite de copilașii de clasa I și II. Apoi coruri ca: *Sus opincă sus! Eu mă duc...* Iarăși o serie de poezii, rostite de școlarii cl. III și IV. Parte din ele au fost dintr'ale d-lui *V. Militaru*. Prin poezii, bine alese de învățători, s'a biciuit luxul, lenea, beția, risipa, etc.

Apoi d. *Gh. Meculescu*, învățător Vâlcele, a ținut o conferință

despre puterea Satului și a Statului. A îndemnat călduros la unire și înfrățire.

Printr'un dialog, s'a combătut femeia leneșă. Apoi s'a ținut un mic teatru școlăresc: „Baba vrăjitoare“. Prin acesta, s'a combătut credința în vrăji, farmece și descântece și s'a arătat că puterea lui Dumnezeu e mare.

Iarăși coruri ca: *Fata de păstor; Trăiască România!* Au urmat câteva jocuri naționale cu elevele școalei, conduse de D-ra învățătoare *Sultana Păștin*.

La sfârșit, d. președinte *St. Dumitrescu* a mulțumit învățătorilor școalei, pentru munca cheltuită, precum și poporului, care a venit într'un număr așa de mare.

La ceasurile 6, s'a încheiat serbarea și s'a dus fiecare la casa sa, mulțumit de ceiace a văzut și auzit.

Pr. NIC. I. IANCU
Bunești-Argeș.

Satele împotriva beției.

*Administrația Financiară Soroca, nr. 29 607,
din 29 Noembrie 1932, către Percepția Vorâncău, circ. 5.*

Ca urmare la ordinul nr. 26.614, din 3 Noembrie a. c., cu care vi s'a făcut cunoscut, că A-ția G-lă M. A. T., cu ordinul nr. 27 174, din 20 Octombrie a. c., motivată de intervenția Parohiei Vorâncău-Vechi, nr. 96/932, a dispus să nu se înființeze nici un debit de băuturi spirtoase în satul Vorâncău, — având în vedere întâmpinarea ce ni s'a depus, cu nr. 146, din 30 Noembrie a. c. de către acea parohie, — Vă invităm imediat a retrage autorizația nr. 28.071, din 16 Noembrie a. c., ce vi s'a trimis cu ordinul nr. 28.109 din aceeași dată, pe numele comerciantului Moșcu Șvarț, din satul Vorâncău.

Autorizația ni se va înainta cu prima poștă, pentru anulare, iar oficial se va închide imediat, desfăcându-se băuturile pe orice cale.

Administator Financiar,
(ss) STOIANOVICI

Proces-Verbal nr. 7.

Astăzi, 27 Noembrie 1932. Noi, creștinii din satul Vorâncău, plasa Cotiugenii-Mari, jud. S.roca, ne-am adunat în localul Sfintei Biserici, sub supravegherea preotului nostru, Haralambie Vertosu, de față fiind d. Atanasie Irodoiu, directorul școalei primare din satul nostru, d. Ioan Grigorie Furdui, primarul comunei Vorâncău, și am hotărât următoarele:

1. Protestăm cu toată tăria sufletului nostru, înaintea autorităților în drept, pentrucă, împotriva voinței noastre, s'a deschis debit de rachiou în satul nostru și cerem neapărata și imediata lui

închidere. Cunoaştem bine toate relele, ce le poate înscăuna în gospodăriile, în familiile şi în mersul vieţii noastre de sat, otrava mistică a rachiului, şi de aceea şi ridicăm prezentul protest în faţa conducătorilor noştri dela centru, rugându-i să ne asculte şi neîntârziat să ne închidă cârciuma oficială din satul nostru.

2. Nu vrem niciodată, pe viitor, să deschidă cineva, în satul nostru, nici un fel de cârciumă, cu băuturi spirtoase.

Noi vrem să fim şi să rămânem aceiaşi buni creştini şi cinstiţi cetăţeni, precum au fost părinţii şi străbunii noştri, întrecut. În satul nostru, noi tindem să înflorească viaţa cu adevărat creştinească, pe calea spinoasă a vieţii să ne conducă sf. Biserică şi Şcoala, aceste două făclii să ne lumineze întotdeauna sufletul şi mintea noastră. Iar la împlinirea deplină a acestor gânduri vom ajunge numai atunci, când nicio urmă de cârciumă nu va fi printre noi. Iată de ce cerem şi rugăm pe cei în drept să închidă pentru totdeauna cârciuma din raza satului nostru.

Drept care am dresat prezentul proces-verbal subscris de noi.

Urmează 224 de iscălituri.

Proces-Verbal nr. 2.

Astăzi, 6 Iulie 1930, în curtea bisericii, s'au adunat săteni, din satul Vorâncău, jud. Soroca. de faţă fiind preotul satului Haralambie Vârtosu şi primarul Spiridon Furdui, al aceluiaş sat, şi în unire cu toţii au hotărât următoarele :

I. Toţi răufăcătorii prinşi sau dovediţi că au furat, sau au pus la cale pe cineva să facă cutare sau cutare rău cuiva şi răul s'a făcut, atunci cel în cauză să fie adus în mijlocul sătenilor, în faţa preotului satului şi a celorlalte autorităţi sateşti şi să fie muştrat pentru fapta făcută.

II. Toţi tinerii căsătoriţi decurând, cari după căsătorie se fac de răs unul pe altul, se despart şi trăiesc în nelegiuire, precum şi cei cari, murind unul din soţi, se dedau la fapte necreştineşti, de asemenea să fie aduşi în mijlocul tuturor sătenilor, adunaţi la sfânta Biserică, împreună cu preotul şi să fie întrebaţi de ce fac acest răs, de ce merg pe urmele păgâneşti şi nu trăesc ca creştinii. Se va căuta să fie împăcaţi cei dintâi şi să trăiască după cum ne învaţă sf. Biserică, iar pe ceilalţi să caute a-i cununa, ca să nu batjocorească, prin traiul lor nelegiuit, întregul sat de creştini.

III. Nicio urmă de cârciumă să nu fie în satul nostru, astăzi şi pe viitor. Acei din săteni, fie evrei, fie de a i noştri, creştini, dacă vor ţinea rachiul sau vin... şi vor vinde pe ascuns, să fie aduşi în adunarea sătenilor şi să li se pună în vedere, ca să nu ţină niciun fel de băutură, căci altfel întreaga obşte îi va trage la răspundere înaintea legii...

Drept care s'a dresat prezentul proces-verbal, spre cele legale.

(I. S.) Pr. (ss) HARALABIE VERTOSU

EXTERNĂ

URĂRILE PREZIDENTULUI SF. SINOD AL BISERICII BULGĂREȘTI CĂTRE I. P. S. PATRIARHUL ROMÂNIEI

**Fericirii Sale Domnului Domn Miron Arhiepiscopul
Bucureștilor, Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Pa-
triarh al Sfintei Bisericii Ortodoxe Române, din
București.**

Fericirea Voastră,

Iubitul întru Domnul Frate!

Ca o expresie vizibilă și materială a mulțumirii celei mari și cordiale al Sf. Sinod al Bisericii bulgare către Fericirea Voastră și către Sf. Biserică ort. Română, pentru Sf. Mir, pe care cu frățească dragoste și dărnicie ni-l acordați, Sf. Sinod a hotărât, să vă trimitem un kilogram unt de roze, cu rugămintea devotată — el să fie întrebuințat la prepararea Sf. Mir.

Oferindu-vă acest modest dar frățesc ne permitem să vă rugăm, Prea Fericite și plin de dragoste Stăpâne, la prepararea Sf. Mir să aveți în vedere Sfintele nevoi rituale și ale Bisericii ort. bulgare, ca-și în viitor cu aceeași bună dispoziție iubitoare de Hristos, să-i acordați cantitatea necesară de Sf. Mir. Noi am dori ca această vizibilă legătură materială între ambele biserici ortodoxe surori să se mențină și în viitor și să servească pentru intensificarea binelui și a păcii într'una Biserică ortodoxă a lui Hristos.

Totdeauna înălțând calde rugăciuni către cel de sus pentru Fericirea Voastră și pentru Sf. Biserică Ortodoxă Română, Vă rugăm cu tot devotamentul să vă aduceți aminte și de noi în rugăciunile Voastre de ierarh și să primiți sărutarea noastră frățească și din toată inima întru Domnul Nostru Iisus Hristos.

Locțiitor de Președinte al Sf. Sinod,
(ss) † NEOFIT al Vidinului.

După adresa Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe Bulgare Nr. 9309 din 30 Dec. 1932, înregistrată la Sf. Sinod sub Nr. 207/933.

Botezul fiicei regelui Bulgariei.

În Bulgaria, s'a petrecut o faptă, în ce privește purtarea Statului față de Biserica Romei, care face cinste ocărmuirii și popoului bulgăresc. Este vorba de botezul nou-născutei principese *Maria-Luiza*, cea dintâi fiică a Regelui *Boris* al Bulgariei. Acesta, căsătorindu-se acum doi ani în Italia cu o principesă din casa regească a Italiei, Papa i-a pus legămintele grele, cu privire la botezarea și creșterea copiilor care se vor naște. Se părea că totul este întocmit de minune, din punctul de vedere catolic, pentru ca poștele catolice să fie întru totul împlinite. Fără îndoială, aceasta era o pagubă și o scădere pentru Biserica ortodoxă. Era un nou cui catolic intrat în viața ortodoxiei, mai cu seamă că în Bulgaria se așezase un nunțiu papal, iar regina urma să fie încunjurată de o întreagă rețea de organe catolice.

Dar una s'a încheiat la Roma și alta a ieșit în Bulgaria. Poporul bulgăresc, popor de oameni dârji și încăpăținați, nu s'a simțit de loc legat de ce s'a hotărât la Roma. Îndată ce regele lor a dobândit un copil, a știut ce vrea el, nu ce au hotărât alții.

Au venit telegrame care au vestit că, în ziua de 15 Ian. a. c., Mitropolitul *Ștefan* al Sofiei a săvârșit botezul nouăi principese a Bulgariei, în paraclisul palatului regal din Sofia. De față erau Regele *Boris*, d. *Mușanov*, ministru-prezident al Bulgariei, cum și toți membrii casei civile și militare a regelui. D. *Malinov*, președintele Adunării Deputaților, a slujit ca naș.

Deci poporul bulgăresc și-a impus voința lui. Fiica regelui său va avea aceiași religione ca ei.

Aceasta a însemnat o dărjenie a acestui popor, cum și o pășire hotărâtă a Bisericii ortodoxe de a nu fi călcată în hotarele ei.

Dar după aceasta s'au mișcat catolicii. Nunțiu papal din Sofia, Monseniorul *Roncalli*, cum a auzit de aceasta, îndată s'a dus la ministrul-prezident și a protestat, că legămintele luate la căsătoria regelui Bulgariei au fost călcate. Acesta însă a răspuns foarte demn: botezul ortodox a fost săvârșit în urma hotărârii luate de capul Statului, împreună cu guvernul, potrivit poruncii Constituțiunii bulgărești și a voinței popoului bulgăresc.

Frumos și vrednic răspuns! Pe cât ne-a părut rău, când am auzit, acum doi ani, că ițele catolicismului pătrund astfel în Bulgaria, pe atât trebuie să ne bucurăm acum. Poporul bulgăresc nu s'a lăsat dus de nas, ci a făcut așa cum a voit el. Mitropolitul *Ștefan* al Sofiei a fost la toată înălțimea și, fără îndoială, merită felicitat pentru fapta sa. A luptat pentru Biserică în fruntea căreia se află și n'a lăsat-o să fie înjosită de uneltirile catolice. Să trăiască!

Mănăstire la 4500 metri înălțime. — O știre a agenției telegrafice *Rador*, pe care o citim în ziarul *Curentul* dela 2 Ian. 1933, spune că monahii catolici *Melly* și *Coquot* urmau să plece la

12 Ianuarie din Marsilia spre a se duce în Tibet. Ei vor întemeia la Lassa, la o înălțime de 4500 metri în Himalaia, un adăpost celor din munții europeni.

Marconi le-a oferit un post cu unde scurte, care va face cu puțință a se face legătura prin radio între acel adăpost și cel din Saint-Bernard.

Arhim. SCRIBAN.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ȘI METODĂ¹⁾

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoită, Proorocul Nahum. Traducere și comentar.
București, Tipografia „România Mare“, fără an, 133 p. cu Bibliografie.

CAP. II.

A. Comentarul în general.

a) Traducerea textului.

Textul este tradus într'un fel într'o parte și într'un fel într'alta, ba chiar mai mult: sus traducerea este una, iar de-desupt, la interpretare, este alta.

La pag. 23: Norul este praful picioarelor lui; iar la pag. 39: Și norul este pulberea picioarelor lui.

La pag. 23: Și se clatină dealurile și la pag. 42: Și înălțimile se năruie. De fața lui fuge pământul; iar la pag. 43: De fața lui se ridică pământul.

La pag. 24: Cine stă înaintea mâniei sale?
Cine se ține în aprinderea supărării lui?
Căci mânia lui se varsă ca focul,
Și stâncile se prăbușesc în fața lui.

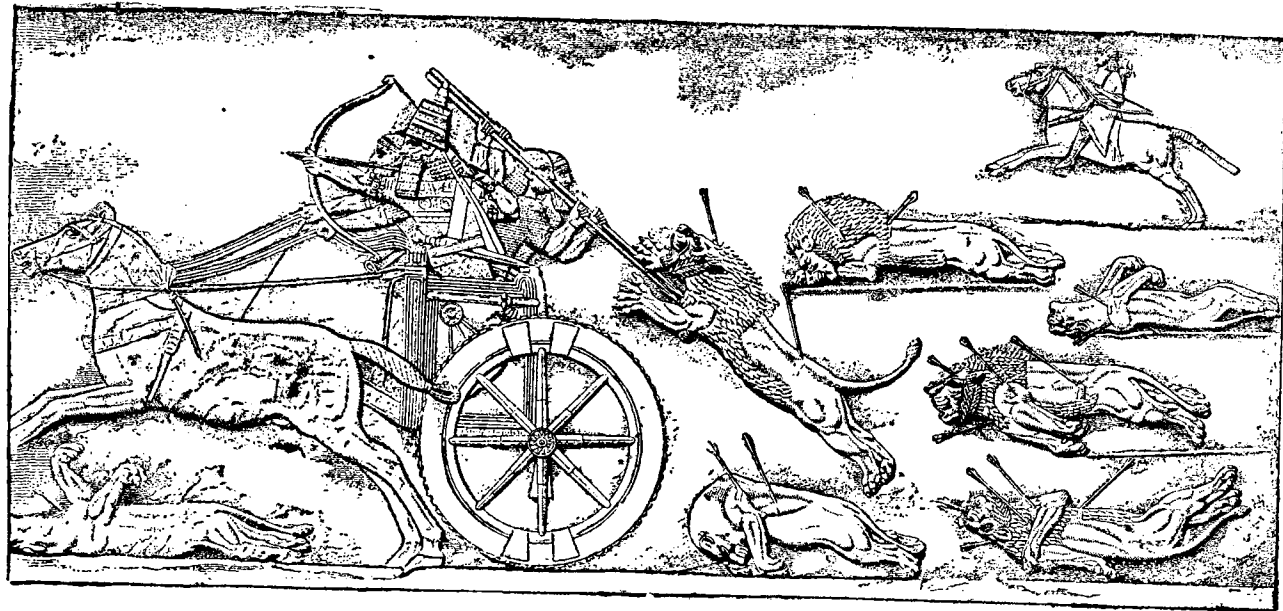
La pag. 44: Înaintea mâniei sale cine stă?
Și cine se ține în aprinderea mâniei Sale?
Furia sa se varsă ca focul,
Iar stâncile se prăbușesc în fața lui.

La pag. 24: Bun este Dumnul,
Adăpost în ziua durerii.

La pag. 46: Bun este Domnul.
Scăpare (Adăpost) în ziua distrugerii.

1. Vezi „Bis. Ort. Rom. pe luna Ianuarie-Februarie 1933.

- La pag. 24: Și cu potop ce trece
Va distruge locul ei.
- La pag. 48—49: Și cu potop ce trece
Distruge cu totul locul ei.
- La pag. 24: Vai! cetate a sângelui!
Plină de minciună, strâmbătate,
Ce nu se mai lasă de pradă.
- La pag. 94—95: Vai! cetate a sângelui!
Toată plină de minciună și cruzime!
Ce nu se mai depărtează de jaf.
- La pag. 24: Scutul vitejilor săi e roșu,
Imbrăcămintea luptătorilor este ca purpura;
Ca focul lucește oțelul carelor
Și călăreții sunt agitați.
- La pag. 71: Scutul vitejilor săi înroșit;
Luptători îmbrăcați în roșu;
Ca focul oțelul carelor în ziua pregătirii;
Și sunt agitați.
- La pag. 25: Pocnet de biciu....
Huruitul zguduitor de roate.
Calul ce galopează,
Și care ce huruesc.
- La pag. 96—97: Pocnet de biciu!
Duruit zguduitor de roate!
Cal ce aleargă,
Și căruță ce huruește.
- La pag. 25: Ca fulgerul străpunge.
- La pag. 74: Ca fulgerele străpunge.
- La pag. 25: Călărețul ce încalecă,
- La pag. 98: Călăreț se încalecă,
- La pag. 25: S'a terminat! Ea e golită; e ridicată
Servitorii ei gem guruind ca porumbeii
Bătându-se în piepturi.
- La pag. 79: Și este hotărît; E descoperită; ridicată.
Servitoarele ei gem, guruind ca porumbeii.
Bătându-se în piepturile lor.
- La pag. 25: Am făcut să înceteze prada ta de pe pământ;
Nu se va mai auzi vocea trimișilor tăi.
Și de ce toate acestea?
- La pag. 92—93: Și nimicesc, de pe pământ prada ta;
Și nu se va mai auzi glasul trimișilor tăi.
- La pag. 25: Pentru mulțimea destrăbălării celei desfrânate.
Cea plăcută la înfățișare,
Meșteră în magie.

Vânătoare de lei în Asiria.

după Vigouroux, Dictionnaire

La pag. 99—100: Pentru mărimea destrăbălării celei desfrânate
Cea plăcută la înfățișare; meșteră în vrăjitorii;

Deosebiri de traducere chiar în corpul interpretării:

- La pag. 38 sus: Dar nu lasă nici de cum nepedeștit.
- La pag. 39 jos: Dar nu iartă la infinit.
- La pag. 40 sus: Cel ce ceartă marea și o usucă.
- La pag. 41: El face marea și râurile să se usuce.
- La pag. 61 sus: Domnul a orânduit asupra ta:
- La pag. 62: Domnul a decretat distrugerea Ninivei.
- La pag. 69 sus: Căci Domnul a restabilit mândria lui Iacob.
- La pag. 70: Domnul va restabili mândria lui Iacob.
- La pag. 69 sus: Și măreția lui Israil.
- La pag. 70: Ca și mărirea lui Israil.
- La pag. 70: Căci tâlharii au jefuit-o.
- La pag. 71: Pe care tâlharii....
- La pag. 74: Infățișarea lor ca flacările:
Ca fulgerile străpunge.
- La pag. 75: Infățișarea ei ca flacările și ca fulgerul ce spintecă.
- La pag. 75: Iși amintește de slăviții săi.
- La pag. 76: Iși amintește de nobili săi.
- La pag. 77: Porțile râurilor se deschid.
- La pag. 78: Porțile fluviilor se deschid.
- La pag. 87: Și pasiunea (corect pășunea) leilor tineri?
- La pag. 88: și pajiștea puilor de lei?
- La pag. 88: Unde merge leul, leoaica.
- La pag. 88: Unde mergea leul, leoaica.
- La pag. 89: Și sugrumă pentru leoaicele lui;
Și umple de pradă vizuinele lui.
Și de ceea ce este sfâșiat culcușurile lui.
- La pag. 89—90: Și sfâșie pentru leoaicele sale.
Care umple de pradă cavernele sale.
Și de hrană locuințele sale.
- La pag. 94—95: Toată plină de minciună și cruzime!
Ce nu se mai depărtează de jaf.
- La pag. 95: Toată plină de minciună și de silnicie.
Nu se mai lasă de jaf.
- La pag. 98: Călăreț ce încalecă,
Schinteere de sabie
Sclipire de sulită,
Mulțime de răniți.
(Irazezi de cadavre!

- N'au sfârșit morții;
Se împiedică printre trupurile lor.
- La pag. 99: Călărețul care încalecă
Scânteere de sabie.
Fulger de suliță.
Mulțime de răniți; grămezi de corpuri
Cadavrele n'au sfârșit; se împiedică printre ele.
- La pag. 99: Pentru mărimea destrăbălării celei desfrânate.
- La pag. 100: Pentru desfrâul cel mare al destrăbălătei:
- La pag. 102: Și arăt neamurilor goliciunea ta.
Și împărățiilor rușinea ta.
- La pag. 102—103: Și se va vedea rușinea ta
Și arăt neamurilor și împărățiilor rușinea ta.
- La pag. 104: Și va zice: „Pustiită este Ninive!”
- La pag. 106: Și vor zice: Ninive este distrusă...
- La pag. 105: Cui îi va fi milă de tine?
- La pag. 106: Cine te va plânge pe tine?
- La pag. 112: Și pruncii ei au fost măcelăriți.
- La pag. 113: Și pruncii ei au fost zdrobiți.
- La pag. 116: Dacă le scutură și cad
In gura celui ce le mănâncă.
- La pag. 116: Dacă sunt scuturate ele cad în gura mâncătorului.
Mai departe comentează: cei cari mănâncă.
- La pag. 117—118: Iată poporul tău, femei, în mijlocul tău.
Dușmanilor tăi, deschide porțile tale.
Mistue focul zăvoarelor tale.
- La pag. 118: Iată poporul tău ca niște femei stă în mijlocul tău.
Dușmanilor tăi deschise porțile tale.
Și zăvoarele tale le-a mâncat focul.
- La pag. 128: Mortală este rana ta.
Toți cari aud de întâmplarea ta.
- La pag. 129: Nu există vindecare pentru rana ta.
Toți cari aud această veste despre tine.
- La pag. 129: Căci peste cine n'a trecut în orice vreme răuta-
tea ta.
- La pag. 130: Căci peste cine n'a trecut în orice vreme mânia ta.

b) Comentarul propriu zis.

Capitolele trebuie să aibă rezumate, ca să știm despre ce este vorba. Este o chestiune de tehnică pe care autorul o pierde din vedere ¹⁾.

Citind comentarul ai impresiunea, că tâlcuitorul a pus aici

1) A fost semnalat acest lucru și mai înainte.

Asarhadon, regele Asiriei.

după Vigouroux, Dictionnaire

tot ceea ce știe, de ex: vorbind de Ninive, aduce vorba de exploratorii acestei cetăți (p. 34), fără să arate cari. Știe din auzite sau dela vreun curs oarecare, că au fost exploratori. Mai jos vorbește de cărămida asiriană, care era arsă în cuptoare, așa cum se face astăzi în multe părți ale țării noastre.

La pag. 35, „la vedenia lui Nahum“, intercalează de câte feluri erau viziunile, material ne la locul lui și care ar putea fi pus în interpretarea oricărui profet.

La pag. 37, toată interpretarea este o cârpitură făcută după „Dictionnaire de la Bible“, cu citațiuni, în majoritate necontrolate, precum s'a arătat la vreme.

La pag. 39 se avântă la comparațiuni: Acest atribut al lui Dumnezeu este mai mult dezvoltat în Noul Testament decât în Vechiul Testament. Schimbă traducerea: Dar nu iartă la infinit, ca să comenteze: „Dar nu lasă nici decum nepedepsit“.

La pag. 41 spune tot ce știe despre Basan, Liban și Carmel. Dar într'altă parte unde va fi vorba de așa ceva, ce va mai spune? Aceasta o face ca să umple o pagină și jumătate (pag. 41—42).

La pag. 43 are interpretare eronată: Așa dar în acest verset, prin cutremurarea munților, nu înțelegem un cutremur de pământ, în adevăratul sens al cuvântului, ci mai ales sgomotul pe care-l produce pământul, atunci când trăsnește fulgerul. Și citează pe Micheia I, 3—4, unde nu este vorba nici de cutremur și nici de trăsnetul fulgerului.

La pag. 44 însă recunoaște că ar fi vorba de cutremur: De fața lui se ridică pământul. Aici pare că avem ideia de înălțare și coborîre a pământului, mai mult decât oscilațiunile produse de cutremur. Lasă necomentat: Globul pământului și cei ce locuiesc în el.

La pag. 46, aducând o citațiune din Fer. Ieronim, dă rezumat necomplet, ferindu-se să traducă textul. Aceasta este o regulă generală.

La pag. 50. „Cât despre părerea că ar fi caracteristica generală a distrugerii pe care Domnul o va aplica celor ce nesocotesc divinitatea sa, rămâne simplă părere“. Cine a emis această afirmațiune?

La pag. 51—52, face aprecieri și devieri în tâlcuire de ex.: El poate să distrugă omenirea în total sau în parte (afirmațiune banală). Sf. Scriptură și chiar istoria omenirii, ne dă destule exemple.

La pag. 54, lasă confuzie într'un text tradus inexact ca sens, ca comparație biblică. Căci ca niște măracini împlețiți și

imbătați de băutura lor. Și ca tâlcuire: E greu de afirmat la cine se referă.

La pag. 58—59: „Pe baza acestor părinți și doctori ai bisericii noastre și acordând acest vers cu precedentele, vedem că se vorbește de Ninive și de poporul Asiriei care pe vremea profetului, era foarte puternic și numeros. Nimeni nu mai avea curajul să salte capul în fața leilor asirieni“.

La pag. 62: „Nu putem spune ce text a avut în față G și S. Această expresiune este comună ilmbilor semite“. Cari? Exemple. Ce limbi semite știi?

La pag. 65: *Iată pe munți.* Această expresiune pare a fi mai bine explicată de un vechiu obicei oriental și mai cu seamă semit...¹). La ce popoare orientale sau semitice se mai află și de unde ai luat ideia, erai obligat să citezi.

Dela 66—70: Se urmează cu interpretare banală și lipsită de sens, bazată pe comentatori protestanți: Nowack, Marti, etc. Părerile părinților și scriitorilor bisericești sunt puse fără nici o legătură și fără vreo obligațiune de a determina ceva în interpretare. Sunt pur și simplu înregistrate pentru a se vedea că a utilizat pe unii din ei, așa ca să fie utilizați.

La pag. 71: *Pe care tâlharii au jefuit-o...* Aceste cuvinte se referă la moartea lui Iacov și Israel. Care moarte, în ce împrejurări. Iacob și Israil?!

La pag. 72: *Scutul vitejilor săi înroșit.* Nu putem preciza în ce fel era acel scut roș de care ne vorbește profetul. Măcar să fi citit în Hoonacker, pag. 436 și lucrul era clarificat. Dacă citeai cu atențiune și versetul următor, vedeai că hainele și scutul aveau o culoare naturală roșie. Iată ce se spune de culoarea scuturilor de pildă în I, Mac. VI, 39: „Și când strălucea soarele peste scuturile cele de aur, sclipeau munții de ele și străluceau ca făcliile aprinse“. In cazul nostru scuturile erau de aramă, iar hainele în culoare de purpură.

La pag. 74: *In piețe carele aleargă.* Aici fără îndoială câte trebuie să înțelegem că atacul se dă afară din cetate și nu este vorba de interior. Chiar primul cuvânt al vers. 5: בחוצות ne arată că este ceva care se petrece afară, dar ברחבות indică locurile largi unde lupta se putea desfășura în voie: câmpul deschis. Că aceste cuvinte, ar putea avea și alt înțeles în dicționar, este posibil, dar nu despre aceasta este vorba aici.

1) Luat din Knabenbauer, care citează pe Calmet.

La pag. 75: Citațiunea 49.º, nu există în felul citat de autor, ci: „Dacă culegătorii vor veni la tine, ei nu vor mai lăsa nici un ciorchin pe urmă; dacă vor veni furi ce pradă noaptea, jefui-vor din destul“. Vom găsi citațiunea însă în cap. 46.º, cu observațiunea că traducerea trebuie să fie făcută:

Porniți în galop cailor!

Și voi carelor izbiți-vă unul într'altul!

Porniți voi oameni de luptă:

Etiopieni și Libieni mânători de scuturi

Lidieni mânători de scut și trăgaci din arcuri.

(LXX traduce diferit).

La pag. 76: Autorul spune despre: *își amintește de nobilii săi*: „Starea acestui verset este nemulțumitoare. Cu greu se poate afirma, către cine se referă aceste cuvinte“. Ținând socoteala de textul așa cum se află, de adaosul LXX, ajungem la concluziunea sigură, că aci este vorba de retragerea armatei asiriene. Traducerea *își amintește de nobilii săi* este luată dela Hoonacker p. 437 unde se pune semnul întrebării. Cf. diferența de traducere: *Își amintește de slăviții săi*.

La pag. 78—79: Se face descrierea cetății Ninive și între altele se zice: Referințele la o—bab nari ¹⁾ din inscripțiunile lui Senaherib, ne dau impresia... Cari inscripțiuni? Despre care bab nari este vorba și în ce legătură? Așa se întâmplă când traduci după altul, fără să înțelegi despre ceea ce este vorba.

La pag. 81: Autorul tâlcuirii spune: „Sellin și după el Vellas, caută să facă mai înțeles acest verset, schimbând ordinea stihurilor, începând cu stihul *c* și așezând pe *a* după *d*. Mai întâi, în mintea tâlcuitorului e confuzie între verset și stih, închipuindu-și că stih înseamnă partea componentă a unui verset. Această așezare însă trebuia să o arate cum este, întrucât din traducere nu se poate presupune. Și dacă deschidem comentarul lui Sellin (II, p. 365), vedem că acolo sunt alte îndreptări în schimbarea diferitelor părți componente ale versetului. V. 9: Astfel va fi Ninive, ca un iaz de apă, a cărui apă va fugi dela zid. „Stați! Opriți-vă! Dar nimeni nu se întoarce“. Controlând cu textul ebraic, vedem că nu este vorba de nici o intervertire a textului, ci numai de schimbări făcute de Sellin. Și ca întotdeauna enigmatic, adaogă: Unii traduc... Această frază: *apele ei sunt cele ce fug*“, este traducerea după Hoonacker (pag. 440),

1) Și lasă netradus: ana ramnișu, care trebuie citit: ana ramanișu, dela ramanu: persoană, deci: ana ramanișu=dela sine.

a cuvintelor ebraice propuse **והמה נסים** care se raportă la ape: Ninive este asemenea unui rezervor de apă și ele fug=cari fug“. Deci nimic original, ascunzând subț *unii* pe Hoonacker, pe care îl copiază în taină. Și încă o dovadă că se ține aici de comentatorul catolic, fără să-l citeze, este că, la începutul vers. 9, Hoonacker spune: le texte este derangé, iar tâlcuitorul nostru spune prin perifrază în chip ascuns: „In starea în care se află textul ebraic de astăzi, e greu să spunem precis, care ar fi adevăratul gând al profetului“.

La pag. 82: Autorul spune: „Ewald și Orelli susțin că Ninive își înmulțise așa de mult populația, în cât devenise ca o cisternă plină de apă“. Controlez în Orelli pag. 134 și văd la vers. 9: „Citește de două ori **וְיָמֵי** ca expresiune a unei mulțimi fără număr. Aici alergau laolaltă oameni din toate țările. Acum ei însă fug unul de altul. Nimeni dintre cei cari fug nu se întoarce (Ier. 46.5) la strigătul „opriți-vă!“ Iată toată tâlcuirea lui Orelli. Poate Ewald să aibă dreptate, dar nu-l am la îndemână. Asta nu înseamnă ca să punem în socoteala lui Orelli ceea ce ar putea afirma Ewald.

La pag. 84: D-l Negoită se delectează cu interpretarea în vag. „Profetul știe numai din Iudea (poate Iudeia), cât au cărat acești jefuitori. Bogăția strânsă de Asirieni, prădând pe învinșii lor, e fără de sfârșit. Acum i-a venit rândul să fie jefuită și Ninive. Intr'adevăr, în documentele ce s'au găsit în săpăturile ce s'au făcut pe locul unde a fost așezată Ninive, s'a dat peste numeroase mențiuni din averile imense ale Ninivei“. Deci, să fim cu atențiune! Unde a fost așezată Ninive? Ce săpături s'au făcut și unde? Ce mențiuni și ce averi numeroase? Așa fel de interpretare mai rar !

La pag. 86, se continuă cu acest gen de interpretare: *Dureri sunt în toate coapsele*. „Profetul este un iscusit cunoscător al psihologiei omului, pe lângă un poet desăvârșit. El continuă a ne descrie starea psihologică a omului adânc întristat. Coapsele slujesc la încingerea cu armele, care erau puterea unui luptător. De aceea, ca să ne dea ideia de slăbire, care stăpânește pe locuitorii Ninivei, el ne spune că șoldurile sunt pline de durere, adică fiecare om este așa de îndurerat, încât orice forță a fugit, dela el și abia se mai ține pe picioare, din pricina suferinții“. — Ce au de a face coapsele cu psihologia?

La pag. 88: „Bilerbeck vede aici o aluziune la grădinile zoologice dela palatul regal din Ninive“. Chiar dacă autorul mai

numă citat, ar susține așa ceva, nu ne este permis să întrebuițăm acest termen de proveniență modernă. Grădini zoologice pe vremea aceea!!

La pag. 92: Comentar confuz: Carele de războiu asiriene, erau renumite atât în luptele cu oameni, cât și în luptele cu lei. La vederea iuțimei carelor Ninivei, multe popoare s'au supus, fără să mai încerce nici cea mai mică opunere. Aceste care însă acum sunt distruse și arse de învingător“.

La pag. 93 se vorbește de receptorii asirieni...

La pag. 95: Continuă sistemul de exegeză vagă. „Toată plină de minciună și de silnicie (după ce a tradus textul cu: cruzime). Cuvântul ipocrizie ne indică o stare de corupțiune a poporului assyrian. Din istoria ce s'a reconstituit după documentele găsite de cei ce fac săpături, precum și după citațiunile autorilor antichi, nu putem preciza de ce anume acțiuni mincinoase putea fi acuzată Ninive“.

La pag. 97: *Auzi! troznetul biciului...* Par'că într'adevăr îl auzim și când ne imaginăm pentru ce se aude acest sgomot ne înfiorăm puțin. Până și în zilele noastre, tracțiunea, la războiu o făceau și o fac caii. Intotdeauna spre a fi excitați să meargă repede, s'a întrebuițat biciul, ce avea la vârful său o împletitură mică, de mătase, care la plesnirea celui ce-l purta, producea un pocnet ca detunătura de armă și se auzea la distanțe destul de considerabile. De acest sgomot se vorbește în stihul de față.

Pentru pasagiul aproape asemănător din pag. 96 și 97, vezi paragraful „Aprecieri diferite“.

Și mai departe vorbind despre carele de războiu spune: „Pe car erau doi sau mai mulți oameni. Unul dintre aceștia mâna caii, izbindu-i cu toată forța bicelor, iar alții atacau cu arcele sau cu lăncile“. — Autorul ar fi avut ocaziunea să ne spună dacă cunoaște vreun car de războiu, reprezentat pe vreunul din baso-reliefulurile descoperite până acum.

La pag. 99: „Precum nu este posibil, a face foc, fără să iasă fum, așa nu este posibil să fie războiu fără morți. Atacul contra Ninivei trebuie să fi fost dintre cele mai încarnate... Ne închipuim că dintr'un astfel de atac, răniții erau în mare număr, dar morții trebuie să fi fost cu grămezile, mai ales în cetatea Ninivitenilor“.

La pag. 100: „Așa cum o curtezană distruge pe oamenii pe care îi atrage, tot așa și Ninive, a distrus națiuni prin atracția sa. Această atracție nu poate să fie decât ipocrizia....

La pag. 102: Vezi cele spuse la: „Aprecieri diferite“.

La pag. 104: „*Te fac de ocară*“. Ninive fiind umplută de scârbe ca cea mai ordinară depravată, se va umple și de mare rușine“. Celelalte pagini n'au nici o importanță.

La pag. 113, vorbind despre distrugerea Tebei spune: „Barbaria la care s'a dat armata lui *Asurbanibal*, în a doua expediție, când Teba a fost distrusă, a fost înfricoșătoare din pricina răscoalei lui Tanutamanu, regele Etiopiei“. Și imediat face digresiune ca să ne dezvolte ceva despre barbarie, într'un alineat de 9 rânduri, cu diferite citațiuni, enunțând principiul că „barbaria era comună tuturor popoarelor de neam semit“, ca și când celelalte popoare erau îndurătoare față de dușmani.

La pag. 115: Continuă cu exegeza banală și pedantă: „Armatele acestea au distrus totul în calea lor și în locul celebrei capitale, a fost acoperit de ruine și numele său uitat“.

La pag. 118: „Nu putem spune ce fel de porți avea Assyria pe care dușmanul le va ocupa. Commentatorii (?) sunt de acord în a conclud, că trebuie să fi fost anume pasuri sau trecători (defileie), prin care se trecea dintr'un ținut în altul“. — Ca și cum comentarii n'ar avea nume, iar cuvintele: pasuri, trecători,, defilee, ar fi cuvinte cu înțeles deosebit. Ca și cum am spune: neatârnare, independență și libertate!! Și mai departe: „Aceste trecători acum nu mai aparțin ei, ci aparțin cutropitorilor ei, cari au gonit garda asiriană și a lăsat porțile larg deschise“. — Dacă mai sus tâlcuitorul nostru a spus că porțile sunt trecători, ne putem întreba cu drept cuvânt ce înțeles poț avea porțile pe cari acum le aduce în discuție? Aceasta va să zică tâlcuire, ca să ne aflăm în treabă.

La pag. 120: Tâlcuitorul nostru nu ne spune nici acum unde a fost așezată Ninive. Și această fereală este explicabilă. Nu știe cu cine corespunde astăzi locul vechiu al Ninivei. De aceea spune vag: „Intr'adevăr, în săpăturile ce s'au făcut pe locul unde a fost vechea așezare a Ninivei, s'a dat printre altele și peste bucăți din fostul zid de apărare, care este făcut din cărămida fabricată“.

Și tot pe aceeaș pagină, tâlcuitorul nostru dă explicațiunea că acea cărămidă era călcată cu picioarele, dar numai *în timp de grabă* se ardea în foc. Dar nu ne spune din ce fel de cărămidă era construită cetatea.

La pag. 122: Trage concluzia: „Săpăturile făcute peste ruinile Ninivei, au dovedit că într'adevăr o parte din zid a fost distrusă de foc“.

La pag. 127, traduce: „*S'au culcat cei slăviți ai tăi*“. În interpretare, însă vorbește de comandanți: „Noi nu putem ști

În ce verset vorbește profetul aici și anume, dacă prin culcare înțelege că toți comandanții vestiți în războaie, acum, erau nepăsători și nu se interesează de pericolul ce a trecut peste Ninive“.

La pag. 130: „Acest stih este motivarea băței palmelor, națiunilor cari se vor bucura de căderea cetății Ninive. Intr'adevăr toate țărișoarele Asiei Mici, Siriei, bazinului golfului Persic, Arabiei, Palestinei și Egiptului, trebuie să fi fost în culmea fericirii la auzul căderii Ninivei, fiindcă pe toate le mușcase leul assyrian“. — Autorul este confuz în enumerare. Din felul cum înșiră țările, reese că în Arabia erau mai multe țărișoare, de asemenea și în Egipt.

c) Relatările autorilor profani despre Ninive.

Să nu se creadă de prisos ceea ce spun autorii profani despre marea cetate a Ninivei. Capitală a unei puteri, cari își întinsese stăpânirea în timpul lui Asarhadon, tatăl lui Asurbani-pal din Egipt și până în Elam, ea merită să fie studiată din toate punctele de vedere, ca citind proocia lui Naum, să ne dăm seamă de mărirea și de ruina ei. Nu sunt fără importanță în istoria omenirii cauzele cari au contribuit la o dispariție atât de rapidă a unei puteri formidabile ca aceea a Ninivei și deci a imperiului asirian.

Ninive nu este o cetate oarecare, așezată pe Tigru! Și dat fiind importanța ei, autorul comentariului lui Naum, trebuia să facă la începutul lucrării lui un studiu asupra acestei cetăți și a rolului pe care ea l-a jucat în istorie.

Pentru a junge acolo, trebuia să ne facă o expunere despre ceea ce au crezut autorii profani despre Ninive.

Și ca să se informeze avea deocamdată două izvoare:

1) Ferd. Hoefler, *Chaldée, Assyrie, Médie, Babylonie*, Paris 1862. Aici se face o trecere în revistă — cu scopul ca autorul să tragă alte concluzii — a materialului întreg și cu multe amănunte despre ceea ce socotea lumea greacă și romană despre Ninive. Și mai la urmă dă și călătoriile celor cari în secolul trecut s'au ostenit să meargă în părțile unde se bănuia că ar fi fost Ninive.

Și după ce citează pe Iona și pe Naum, ba și pe Sofonie II, 13, începe cu *Herodot*, cartea I, cap. 193, 185, 102, 193, 106; Cap. II, 150, discutând unde era așezată și câte expedițiuni s'au făcut împotriva ei.

Trece apoi la *Diodor*, care bazându-se pe spusele lui Ctesias, care a scris o istorie a Persilor, pe baza documentelor din arhivele persane, vorbește în cartea II, cap. 3, despre zidirea cetă-

ții Ninive. În cartea II, cap. 7 dezvoltă: 1) Ruinarea cetății Ninive de către Mezi; 2) Ea este numită cetatea lui Sardanapal.

Xenofon.—După bătălia dela Cunaxa 401, Xenofon se re-trage cu armatele grecești sfărâmate, dealungul Tigrului (A-nabasis II, 4). Acolo a dat peste o mare cetate ruinată — Lar-rișsa, care în vechime era locuită de Mezi. Zidul era de 25 de picioare lărgime, 100 picioare înălțime. Circonfereța de 2 pa-rasangi; construită din cărămidă arsă, iar temelia de piatră, până la înălțimea de 20 picioare.

Strabon arată (XVI, 1), că era situată pe malul de răsărit al Tigrului.

Pliniu în Ist. Nat. VI, 13, spune că era pe malul cel de apus.

Lucian din Samosata, Filostrat, Tacit, Cedrenus, Berosus, Iosif Flaviu etc., ne dau relațiuni despre Ninive ¹⁾.

2) M. Streck, *Assurbanipal und die letzten assyrischen Kö-nige, bis zum Untergange Niniveh's*, Leipzig, 1916, formează al doilea principal izvor de informațiune cu privire la relatările scriitorilor vechi despre ceea ce a fost Ninive. Dela pag. 421—449, se află un bogat material, care în ceea ce privește data căderii Ninivei, va trebui pus de acord cu Gadd, *op. cit.*, Lon-don, 1923.

În concluziune va fi trebuit să facă o excursiune în săpātu-rile și inscripțiunile cuneiforme, ca să completeze și să cerce-teze opiniunile scriitorilor vechi, cari vor fi consemnat tradi-țiuni fără valoare și inexactități. Și va fi avut călăuză pe *Layard* ²⁾, *op. cit.* și alții.

d) Cronica lui Nabopolasar.

Cronica lui Nabopolasar se află în British Museum din Londra, sub Nr. 21,901. Subiectul acestui important docu-ment este războiul între Asiria aliată cu Egiptul împotriva for-țelor aliate ale Babilonului, Mezilor și Kiaxare și Sciților. Această cronică cuprinde anii 616—609 în. de Chr., adică înce-pând cu anul al 10—17 al domniei lui Nabopolasar, regele Ba-bilonului, fondatorul noului imperiu, care a înflorit între sfâr-șitul imperiului asirian și cucerirea lui de Cyrus cel Mare, împă-ratul Persilor.

Informațiunea dată de această cronică, este de foarte mare interes, căci ea schimbă data căderii Ninivei la 612 și men-ționarea ultimului rege asirian Așurubalit, care s'a mutat pen-tru apărarea imperiului, în Haran ³⁾.

1) Toate detaliile la Ferd. Hofer, *op. cit.*, p. 245—302 și urm.

2) Vezi: Bibliografia.

3) Din prefața la lucrarea: *The Fall of Nineveh*, by C. I. Gadd, London, 1923. Asistent la departamentul de antichități Egiptean și A-sirian din British Museum.

TABLEUL EVENIMENTELOR DIN 616 — 609, CUPRINSE IN
CRONICA LUI NABOPOLASAR ¹⁾.

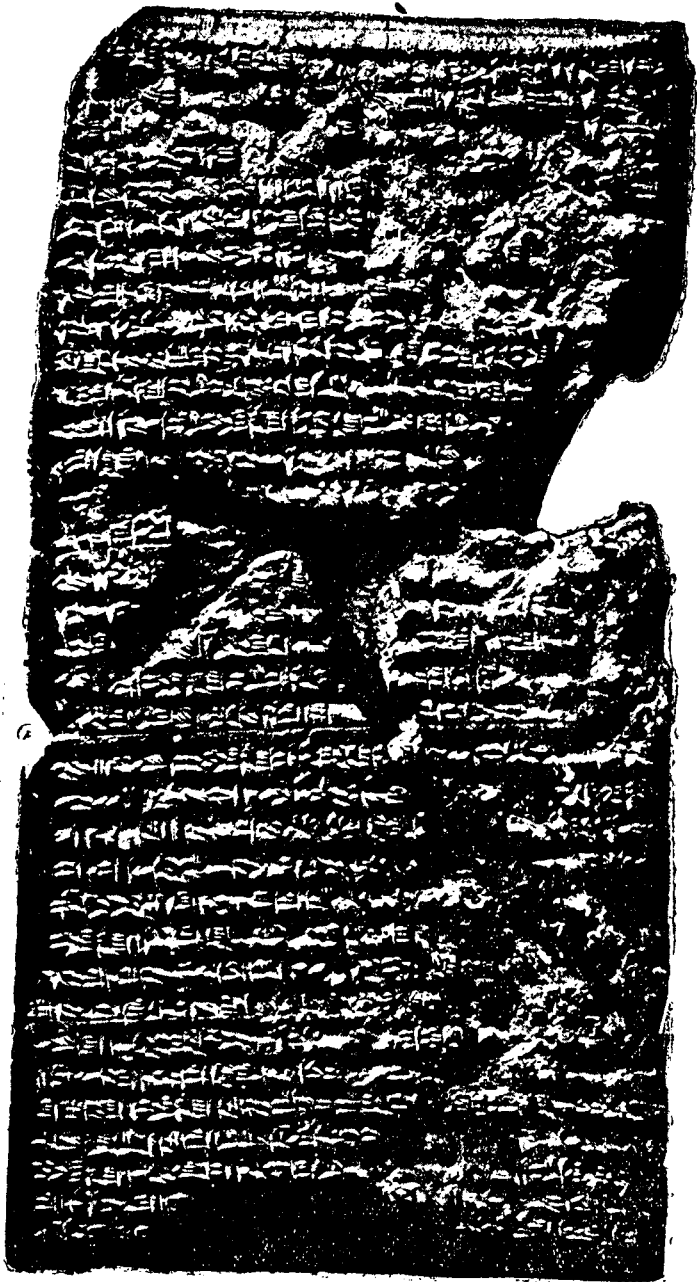
ANUL	LUNA	—
616 (Anul al 10-lea) al lui Nabopolasar	Iyar. Ab.	Supunerea lui Suhu și Hindanu. Armata asiriană se retrage în Kablinu în ziua 12-a. Bătălia dela Kablinu. Infrângerea Asi- rienilor și Maneilor. Cucerirea Kablinuului. Expedițiunea împotriva Maneilor, Sahiru și Balihu.
	Elul. Tişri.	Intoarcerea în Babilon. Hindanu luat în robie. Armata asiriană și egipteană ajung la Ka- blinu. O luptă evitată.
	Adar.	Bătălia dela Madanu. Infrângerea Asirienilor și urmărirea până la Zabul inferior. Nabopolasar traversează Tigul și se întoarce cu pradă în Babilon.
615 (anul al 11-lea)	Iyar. Sivan.	Babilonenii încep asediul lui Aşur, în ziua a... Atacul zădarnic al cetăţii. Armata asiriană dispresoară cetatea. Infrângerea lui Nabopo- lasar și fuga lui în josul Tigulului. Concen- trarea Babilonenilor la Takrit. Asirienii ase- diară fără folos Takritul vreme de zece zile. Asedierea este părăsită, iar Nabopolasar se retrage.
	Marcheswan	Mezii invadează în provincia asiriană Araphu.
614 (anul al 12-lea)	Ab.	Mezii încep asediul Ninivei. Cuprinderea lui Tarbisu. Mezii asediază Aşur.
	?	Aşur este cuprins și distrus de Mezi; masacra- rea prizonierilor. Întâlnirea și alianța lui Nabopolasar cu Kiaxare la Asur. Amândoi se întorc acasă.

1) Luat în întregime după Cadd, *op. cit.*, p. 24—26.

ANUL	LUNA	—
613 (al 13-lea)	Iyar. Sivan.	Revolta lui Suhu cu ajutorul Asirienilor. Ziua 4-a. Nabopolosar cuprinde Rahilu. Asediul fără succes al cetății Anah. Armata asiriană se retrage fără să aibă vreo pierdere.
612 (al 14-lea)	?. Sivan-Ab. Ab. Elul. ?. Tişri.	Joncțiunea făcută între Babiloneni, Mezi și Sciții. Marșul împotriva Ninivei. Asediul Ninivei; trei lupte. Ziua... Cuprinderea Ninivei. Moartea lui Sinşar-işkun și a câtorva comandanți. Cetatea je-fuită și distrusă. Evadarea unui contingent de apărători. In 20. Plecarea lui Kiaxare. Prada împărțită la Nisibis. Nabopolosar primește pradă la Ninive din provincia Rusapu. Aşurubalit ocupă tronul Asiriei în Haran. ???
611 (al 15-lea)	Tamuz. Marcheswan	Expediția babiloniană spre țărmul Eufratului. Cucerirea a două triburi sau cetăți. Ziua 28-a. Cucerirea lui Ruguliti.
610 (al 16-lea)	Iyar. Marcheswan	Marșul spre Eufrat. Operațiuni nedecizive ale armatei babiloniene. Unirea cu Sciții și marșul spre Haran. Aşurubalit și armata asiriană evacuează cetatea și se retrag în Siria. Sciții și Babilonienii cuceresc Haranul. Nabopolosar lasă o garnizoană și se întoarce acasă. Sciții iau în stăpânire cetatea.
609 (al 17-lea)	Tamuz. Tamuz. Elul.	Aşurubalit și armata egipteană înaintează spre Haran. Garnizoana babiloniană măcelărită. Asediul fără succes al Haranului de către Asiri-rieni și Egipteni. Nabopolosar înaintează în ajutorul trupelor sale și devastează ținutul Izalla. Expediția împotriva Armeniei. Rezultat nesigur.

In afară de Gadd, traducerea acestui document se mai află repro-
dusă în: H. Gressman, *Altorientalische Texte zum Alten Testament*,
Leipzig, 1926, pag. 362—365.

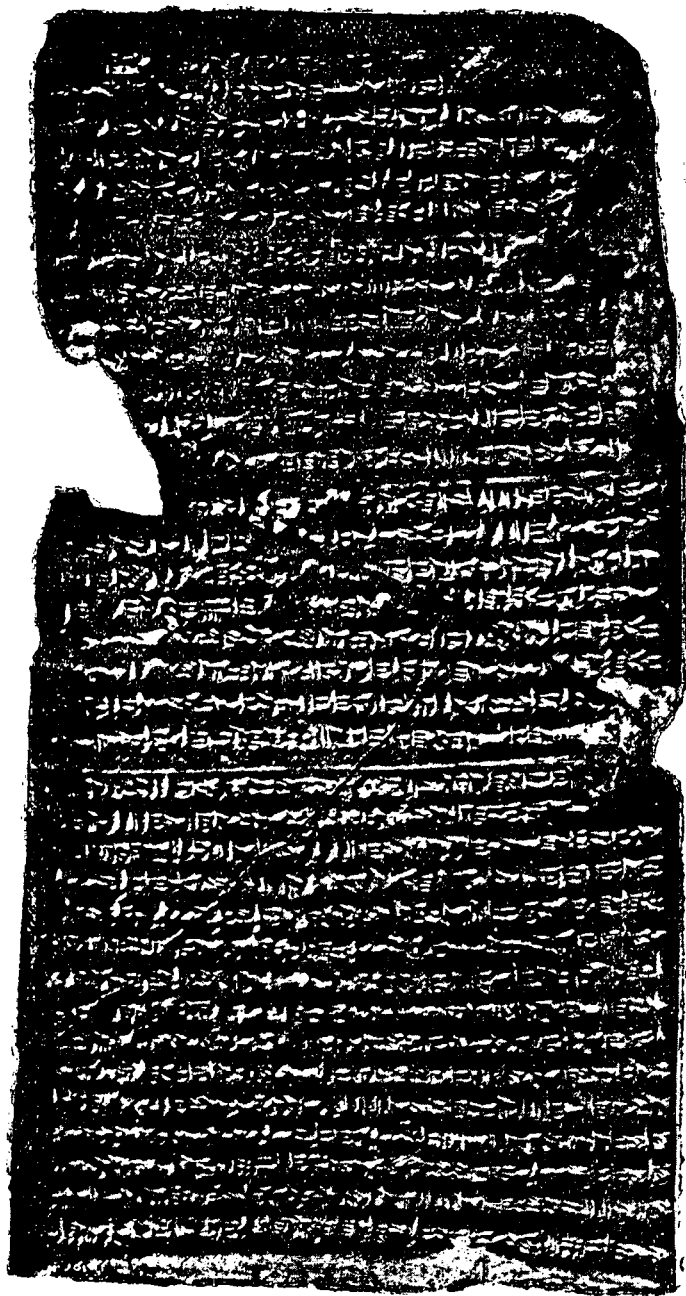
RECTO

Cronica lui Nabopolasar
descriind evenimentele din anu' al 10—17 al domniei lui (616—609).

după Gadd.

V E R S O

Cronica lui Nabopolosar
descriind evenimentele din anul al 10-17 al domniei lui (616-609).
după Gadd.

B. Critica textuală.

a) Textul Septuagintei.

Cea mai aridă parte dintr'un comentariu este tocmai critica textuală. Comparațiunea textelor trebuie făcută cu multă atențiune și aprofundat, ca să reiasă pe cât este posibil care a fost textul ebraic în originalul de altă dată și pe care noi îl posedăm aproximativ în diferite copii și traduceri.

Cea mai însemnată traducere cu care se compară textul ebraic este fără îndoială, în prima linie, textul Septuagintei. Vin la rând: al Vulgatei, Peșito, Targumii. Septuaginta este din când în când întregită de Aquila, Simah și Teodoțion, din care avem fragmente la Origen și în cele din urmă cu: Recenziunea lui Lucian. Vulgata se întrecește prin cercetarea manuscriselor încă nepublicate, iar Peșito prin cercetarea textelor citate în diferiți părinți și scriitori siriaci, cari au citațiuni diferite de textele pe care le avem astăzi și din care putem să ne facem o idee despre ce va fi fost altădată traducerea Peșito.

Acestea sunt normele după care trebuie să se conducă un tâlcuitor al Sfințelor Cărți, mai ales când are de gând să facă o lucrare fundamentală — o lucrare academică.

Noi nu vom căuta să aprofundăm în această dare de seamă lucruri care se fac pe baza unui studiu îndelungat și cercetări în biblioteci, în colecțiuni și cărți rare, ci ne vom mărgini să constatăm, dacă ceea ce este, este studiat cum trebuie. Lacunele rămân în sarcina autorului, care singur este responsabil de ceea ce stă scris.

Critica noastră textuală se va mărgini la câteva exemple caracteristice ¹⁾.

În general, însă trebuie să observăm următoarele când facem critica textuală: înțelesul frazei și înțelesurile cuvintelor izolate.

În cazul dintâi, când fraza are un înțeles într'un text și alt înțeles într'altul, atunci se va cita în întregime. Și se va nota diferența dintr'un text de unde a provenit, stabilindu-se varianta — lectura cuvântului presupus, sau în cel mai rău caz, rădăcina cu care s'ar putea înrudi. Nu-i este permis interpretului să treacă ușor peste chestiuni de prima mână cu răspunsuri: Nu știm, sau text obscur sau citire dubioasă. Numai dacă ar avea a face cu manuscrise, a căror interpretare cu adevărat a-

1) Pentru detalii, autorul să citească în Dictionnaire de la Bible, Supplément, art.: *Critique textuelle de l'Ancien Testament*, col. 240—256.

junge dificilă din pricina manuscrisului uzat sau șters, atunci are această învoire.

În cazul al doilea, când se află numai un cuvânt sau două în frază, care nu schimbă înțelesul fundamental, atunci se va nota numai această diferență. În celelalte cazuri, când textul este asemănător, nu se va mai spune decât că în toate traduceriile textul este același. Punerea în paralelă a textelor, asemenea este inutilă și pedantă. Lucrarea se mărește cu câteva pagini, și pe măsură ce cuprinde lucruri inutile își pierde din importanță.

Vom mai avea în vedere dacă textul original se pretează la o traducere mai liberă sau mai strânsă și mai ales geniul limbii în care se face traducerea. De multe ori observăm unele adăogiri față de original, adăogiri necesare limbii în care se traduce, căci altminteri traducerea și-ar pierde din farmecul ei. Se poate întâmpla adeseori, mai ales în Septuaginta ca traducerea să nu fie conformă cu originalul, adică un cuvânt sau o frază să dea alt înțeles decât îl avem astăzi. Atunci recurgem la anumite constatări: trebuie să ne convingem că traducătorul a dat alt înțeles unui cuvânt oarecare, înțeles pe care cuvântul ebraic îl are și atunci ne mulțumim să spunem că în textul original, cutare cuvânt a existat precum există și astăzi și, sau a fost citit greșit, sau i s'a dat un alt înțeles.

Toate aceste observațiuni trebuiesc luate în considerațiune.

Să venim la lucrarea care ne preocupă. Citațiuni de fraze în întregul lor, din care să reiasă înțelesul textului original față de celelalte traduceri nu există. Autorul se mărginește să pună în față textul ebraic cu LXX, Vulgata și Peșito. De cele mai multe ori ajunge la concluziuni nelogice și inutile. Cea mai mare parte din critica textuală se mărginește a pune față în față texte asemenea, sau aproape asemenea, când există numai o singură diferență. Mai ales are predilecție pentru crâmpie de texte.

Să luăm câteva exemple: Cap. I, vers. 3. אָרְךָ אַפִּים, LXX μακρόθυμος, V. numai patiens, omite pe אָרְךָ S. Naghiro rueh (lungă este răbdarea lui). Toate versiunile afară de V. concordă cu textul mazoretic. Demonstrație inutilă, întrucât patiens al Vulgatei redă înțelesul originalului אָרְךָ אַפִּים Vers. 4. „T. M. גִּוְעַר G. Ἀπειλῶν, V. increpans, S. coé“.

„Toate versiunile au part. prezent“. Iarși o demonstrațiune inutilă. V. 5. „T. M. הָרִים, LXX τὰ ὄρη, V. montes, S. = ture = munți“. Ce rost are această înșirare, când în concluzie nu se poate spune nimic? — Că textul original este cel de azi? Doar

aceasta este o teză care nu trebuie demonstrată: Textul ebraic de azi, este cel care este foarte aproape de original și mai bun în totalitatea lui, decât traducerea. V. 8 are aceeași înșiruire. V. 9 תחשבון, LXX λογίζεσθε, V. cogitatis S. methahşevin (citește *methaşbin*). V. 13. לא ענתה עור LXX και ή άκοή σου ούκ ένακουσθήσεται, V. afflixi te et non affligam te ultram, S.—T. M., verbul anno are sensul de a chinui, a pedepsi. Septuaginta, de sigur din lipsa vocalizării textului, în timpul său a citit pe ענה ca substantiv, cu sensul de a umili¹. Demonstrație încălțită, provenită din cine știe ce confuzii. Un lucru este sigur verbul ענה aici înseamnă a pedepsi; Septuaginta l-a tradus cu a auzi. Textul siriatic corectat după LXX, are verbul *eno*—a auzi¹). Că autorul nu este sigur pe ceea ce spune, este ceva dovedit.

Acelaș sistem îl întrebuințează și în celelalte capitole.

Cap. II. v. 2. על-פניך, LXX εις πρόσωπόν σου, V. coram te, S. kedomaik, cf. v. 3, 5, 6, 10, 12, 13, 14.

Cap. III. v. 1, 2, 3, 4, 6, 10, 11 (în parte), 14, 15, 18.

Pentru v. 17, vezi comparațiunea mai jos.

* * *

În critica textuală autorul merge mai departe. La pag. 30, are o serie de considerațiuni din care vom examina numai pe unele, și anume:

a) „Omite cuvinte ale textului ebraic, îngreuind traducerea“. Și citează: I, 5, 13. — Din comparațiunea pe care o facem se va vedea că nu se omite nimic: הרים רעשו ממנו והגבעות LXX ὄρη ἐσεισθήσαν ἀπ'αὐτοῦ καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἢ σύμπασα, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ.

Acelaș lucru se întâmplă și la vers. 13.

II. 9, nu se omite nici un cuvânt. Traducerea LXX este diferită, însă analizând textul, vedem că există toate cuvintele, însă cu altă traducere. οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων, corespunde ca ideia lui אין מפנה, adică nimeni nu se mai întoarce să privească (la cei ce strigă: stați, opriți-vă!).

13. Nu se omite niciun cuvânt, ci avem a face cu o traducere diferită. — Căutând la interpretarea versetului în chestiune, autorul nostru, în loc să aprecieze frumusețea stilului prin jocul de cuvinte și prin rima oarecum artificială, care se observă în diferite părți componente ale lui, lucru foarte între-

1) Vezi: Textul siriatic și observațiunile la versetul 13,

buintat în limba arabă vulgară, face reflexiunea, că întrebuintarea mai multor cuvinte de aceeași rădăcină verbală, este din pricina sărăciei limbii ebraice. Se pierde din vedere un fapt: limba ebraică a Vechiului Testament este o limbă populară și un fragment din literatura ebraică existentă în trecut.

15. Este singurul loc unde autorul are dreptate, căci textul ebraic are în plus: **ההכבדי כארכה**.

b) „Aadogă cuvinte din care nu putem reconstitui textul primitiv“.

Cap. I. 9.— Să nu se confunde, cum am arătat mai sus, adăogarea de cuvinte cerute de geniul limbii în care se face traducerea, ca explicative, cu adăogarea de cuvinte în scopul vădit de a schimba înțelesul. De această ultimă chestiune nici nu poate fi vorba. Ce se întâmplă însă în cazul nostru? Din punctul nostru de vedere, traducerea Septuagintei este defectuoasă și dacă analizăm cuvânt cu cuvânt, constatăm existența cuvintelor din textul mazoretic, însă traducerea este diferită. Adaosul: *ἐπιπροσθη* este cerut de geniul limbii grecești. Și ca o complectare a demonstrațiunii, tâlcuitorul nostru trece la traducerea Sf. Sinod despre care spune: că nu înțelege sensul contextului (?). Și vrea să ne convingă că: *ἐκδικῶ*. însemnează a răzbuna, nu: a izbândi. De fapt este unul și acelaș sens, cu deosebire că a izbândi este în limba veche, iar a răzbuna este mai nou. (cf. Comentarul, pag. 51) ¹⁾.

Cap. II. 5.—Aici este iarăși vorba de o traducere deosebită și depărtată în unele părți numai în chip aparent de textul ebraic. Să analizăm: **ברחיוו** = *ἐν ὁδοῖς*; **יהלל** hitpolel dela **הלל** = a fi nebun, a face zgomot, a se năpusti, a fugi în goana cailor, are corespondent pe: *συγχύω* = a răsturna, a cădea unul peste altul, a amesteca, a confunda. Ideia deci există în textul grecesc. **הרכב** = *τὰ ἄρματα*, tradus cu pluralul în limba greacă, fiindcă în limba ebraică este colectiv. **ישתקשקו** = *συμπλακῆσονται* = se izbesc unele de altele, **ברחכות** = *ἐν ταῖς πλατείαις*; **מראיה** = *ἡ ὄρασις αὐτῶν*; **כלפידים** = *ὡς λαμπάδες πυρὸς*; **כברקים ירוצו** = *καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι*.

Deci iată că nu poate fi vorba de nici un cuvânt adăogat.— In aprecierea gramaticală, autorul găsește că rădăcina formei

1) Dar singur se contrazice, căci traduce cap. I, v. 2 cu: „*Un Dumnezeu plin de răvnă și izbândă este Domnul (Iahve)*“. Oare izbândă nu însemnează răzbunare? Și atunci cum se poate spune că nu este bună traducerea verbului cu a izbândi? Și dacă citim la pag. 39, vedem că spune de Dumnezeu: „*că e răvmitor și doritor de izbândă*“.

Această contrazicere denotă că este vorba de o corectare care aparține raportorului tezei, corectură, pe care tâlcuitorul nostru n'a îndreptat-o pretutindeni unde era vorba de ea.

verbale **ישתקשרוך** este dela **שקשק** ceeace este inexact, iar pe **ירציו** îl derivă dela **רצין** ceeace este de asemenea inexact, căci este polelul dela **רוין** = a alerga ¹⁾. (Comentarul pag. 74).

V. 6. Aici s'ar părea că este singurul loc unde autorul ar putea avea dreptate. Să examinăm! Adaosul de cuvinte **και φεβγονται ήμέρας** este tradus supt impresiunea lui: **ירוציו כבקריום** citit: **ירוציו בכקריום**. Incolo versetul are toate cuvintele, citirea este diferită și traducerea. — Căci în definitiv toată această critică textuală are un singur scop: constatarea dacă textul ebraic actual este un text original.

II. 9. Cu privire la acest verset s'a discutat mai sus când a fost propus la rubrica de: „Omite cuvinte“. Și s'a văzut că nici nu omite, dar nici nu adogă, ci traducerea este făcută diferit. Să punem textul față în față: **וּנְיֹנָה כְּכַרְכַּת־מַיִם** = **και Νινευή** **ως κολουμβήτερα ὕδατος; מַיִם הֵיא** = **τὰ ὕδατα αὐτῆς**, dar LXX a avut înainte, sau a citit **וְהָמָּה נְסִים עֲמַדוֹ עֲמַדוֹ וְאֵין מַיִם** dela **מַיִם** **מִמֶּיהָ** = **και αὐτοὶ φεβγόντες οὐκ ἔστησαν, και οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων**. Pe **οὐκ** din prima parte l-au citit sub impresiunea unui **לֹא** sau a lui **אֵין** din partea finală.

III. 10. Și în acest verset constatăm existența tuturor cuvintelor ebraice căci: **גַּם הֵיא לְגַלְהָ הַלְכָה בְּשָׁבִי** = **και αὐτῆ εἰς μετοικεσίαν πορεύσεται αἰχμαλωτος**, **גַּם עַלְלִיָּה יִרְטָשׁוּ כְּרֹאשׁ כָּל־** **וְהוֹצִיָּה** = **και τὰ γήπια αὐτῆς ἔδαφιοῦσιν ἐπ' ἀρχὰς πασῶν τῶν ὁδῶν αὐτῆς**. **Αὐτῆς** care este în plus, este explicativ. **וְעַל־** = **και ἐπὶ πάντα τα ἔνδοξα αὐτῆς βυλοῦσι κλήρους**. **Πάντα** care corespunde lui **כָּל** din partea anterioară, nu este esențial și nu împiedică restabilirea textului care este cel actual.

Că **נְכַבְדִּיהָ** a fost tradus cu lucruri de preț, este foarte posibil ca în mintea traducătorilor să fi încolțit ideia că numai asupra scumpeturilor se aruncă sorti. Mai departe: **כָּל־גְּדוּלִיָּה** **וְרַתְקוּ בּוּקִיִם** = **και πάντες οἱ μεγιστάνες αὐτῆς δεσθήσονται χειροπέδαις**

V. 17. Asupra acestui verset avem de făcut următoarele observații:

La prima vedere s'ar părea că este foarte încâlcit din care pricină și autorul comentariului se miră: „Curios este că toate versiunile au citit verbul **נָזַךְ**, dar i-au dat însemnări deosebite.“ (Comentarul pag. 124). Critica textuală pe care o face, lasă mult de dorit, căci întrebuițează apropieri de cuvinte care nu sunt cu cale. Așa de ex. arată că: **מְנוֹרִיָּה** corespunde cu LXX

1) Fr. Buhl, *Handwörterbuch über das Alte Testament*, pag. 768. Și după ce afirmă o inexactitate, mai adogă și alta: „Cum îl indică la unison toate celelalte trei traduceri vechi“. Traducerile vechi însă traduc cu: a alerga, iar nu cu a străpunge.

ἐτήλατο și V. custodes tui. Pentru Vulgata este exact, însă nu și pentru Septuaginta. Verbul Septuagintei este mai degrabă repetarea lui יעץ din vers. 16 iar מְנַזְרִיךָ = συμμικτός σου, care corespunde mai exact cu: מְמַזְרִיךְ. Traducerea însă este diferită. כְּאַרְבֵּה = ὡς ἀττέλεβος = un fel de lăcustă. Insemnarea este tot atât de puțin precisă ca și cuvântul ebraic. Substantivul grecesc corespunzător lui מְפַסְרִיךָ lipsește sau se subînțelege primul. Din citirea cu atenție a textului grecesc se constată că lipsește ceva. Și aici tâlcuitorul nostru face o apropiere inexactă: מְפַסְרִיךָ, LXX ὁ συμμικτός σου. Incolo fraza ebraică este tradusă exact până la sfârșit.

În toată această critică textuală trebuia să facă apel și la considerațiunile de ordin filologic — ca să zicem așa — ale Fericitului Ieronim, din comentarul său asupra lui Naum. În afară de aceasta ar fi fost cu cale să se facă o comparație între diferite urme din textul traducerii lui Aquila, Simah și Teodotion, care se găsesc în lucrarea lui Bernardus de Montfaucon, *Hexaplorum Origenis que supersunt*, Parisiis 1713, vol. II, p. 368—369, care se află la Academia Română, și în lipsă: *Migne*, vol. 16³, *Origenis opera omnia*, col. 2981-2984. Dar cea mai bună lucrare deși veche, dar care n'a fost până acum întrecută este: Field, *Origenis Hexaplorum fragmenta*, II, 1000-1034, Oxonii 1875.

Negreșit nu trebuie să lipsească: *Middeldorph H*, Codex Syriaco-Hexaplaris, Berolini, 1835¹).

Ar fi inutil să reconstituiesc ceea ce trebuia autorul tâlcuirii să facă la vreme și pe îndelete în lucrarea sa. Dar să dăm numai un exemplu-două: Cap. I. v. 11: רָעָה יַעַץ בְּלִיעַל. A. κακίαν βουλευόμενος ἀποστασία. O. πονηρά βουλευόμενος ἐναντία Vulg. malitiam: mente pertractans praevaricationem.

Cap. III. 1. פָּרַק מְלֵאָה. A. ἐξαυχενισμοῦ πλήρης. Σ. 1: ἀποτομίας πλήρης 2. μελοκοπίας πλήρης O. ἀδικίας πλήρης. Vedem aici o serie întregă de nuanțe. Și apoi Vulg.: dilaceratione plena.

În felul acesta dacă se adăoga Peșito și Targumii cu traducerea Syro-hexaplară și Recenziunea lui Lucian, lucrarea ar fi fost meritorie. Și mai ales dacă ar fi fost lucrată cu atențiune!

* * *

La pag. 30 autorul după ce arată că „este versiunea cea mai îndepărtată de originalul ebraic“, susține că „foarte multe sunt locurile unde traducerea Septuagintei luminează textul e-

1) Să se vadă bibliografia dela sfârșit,

brute și ne ajută să dăm adevărata interpretare“. Și enumără: I, 13, II, 4, 10, 11; III, 7, 9, 10.

Decumdată facem observațiunea preliminară că pentru cele trei capitole ale lui Naum, locurile citate nu sunt foarte multe. Să vedem însă cum sunt interpretate.

I, 13. Se mărginește la o corectare de text pentru care până acum criticii încă nu sunt de acord. „ממרו LXX τὴν ῥάβδον. V. virgam. S. nireh“. Propune corectarea textului după LXX, ca raportându-se la Ninive. Aici însă este cazul să ne sprijinim pe traducerea siriacă. Dar nici aceasta nu este necesară din moment ce textul ebraic este clar. Siriaca ne atestă numai, că citirea cea bună este în textul ebraic.

II, 4, corectare bună.

II, 10 și 11, nu se vede nimic serios.

III, 7, nu se vede nimic.

III, 9, citează verbul ננן pe care-l ia în sensul de „a suspina și a plânge, sens care îl întrebuițăm și noi“, — spune autorul — dar când este vorba de traducere nu-l întrebuițează. ננן = a da din cap; a compătimi, a mângâia ¹⁾. Când este vorba de כעוררתו spune: „mergem cu LXX și cu siriaca“. Aici este o greșală de copist, făcută la transcrierea unui sufix, care se putea observa și fără consultarea traducerilor.

III, 10. Spune: „Pentru רוןצו, LXX = ὁδὸν ἀότης V. viarum. S. şukich=străzile ei: LXX și S. se deosebesc de celelalte versiuni prin adăogirea sufixului fem. de pers. III. Citirea lor deși pare clară, este însă de prisos. T. M. nu poate fi înțeles altfel de cum au înțeles versiunile chiar fără articol (?).“ Facem două observațiuni: 1) că Septuaginta nu este admisă, ca normativă, iar 2) potrivirea textului siriac cu LXX, însemnează că a fost corectat după LXX.

Și mai departe: „Versiunile sunt de acord“, arată că nu s'a făcut și nu s'a admis nici o corectare după Septuaginta. Deci: Septuaginta (și siriaca), este admisă fără nici un principiu. Și mai ales că se arată anticipat că sunt foarte multe locurile după care textul ebraic se corectează!

b) Textul Vulgatei.

Autorul afirmă (la pag. 31), despre textul latin al cărții lui Naum în traducerea Fericitului Ieronim: „Cu timpul însă, cei cari au transmis textul bibliei latine, au contopit textul traducerii lui Ieronim, cu traducerea mai veche numită Itala, care

1) Fr. Buhl, *op. cit.*, pag. 513.

era făcută după Septuaginta și din această cauză și în traducerea Vulgatei de azi, înregistrăm deosebiri, atât față de textul ebraic, cât și față de celelalte versiuni. Are și ea ca și Septuaginta: Omiteri...“.

Autorul face aici o confuziune și anume: Pentru psaltire, Ieronim are trei traduceri: Revizuirea (386), după Itala, care este psaltirea romană, în uz până la Piu V (1566), în liturghia română, de unde își luă și numele.

Nefiind mulțumit cu această revizuire făcu o alta (la 387), după Exaptele lui Origen și cu mai multă apropiere de textul ebraic. Aceasta este psaltirea galicană, fiindcă s'a răspândit repede în bisericile Galiei. Ea se află în breviarul roman și în textul actual al Vulgatei, ed. clementină, afară de Ps. 94, care este luat din psaltirea romană.

Psaltirea apare în treia edițiune, ca să zicem așa, după textul ebraic. Cât pentru traducerea cărților Vechiul și Noul Testament, textul Vulgatei de azi, în edițiunea lui Clement VIII este:

După Itala nerevizuită: Înțelepciunea, Ecclesiasticul, Macabei (două cărți), Baruh, Epistola lui Ieremia (Baruh VI).

După Itala revizuită: Noul Testament și Psaltirea galicană.

După textul ebraic: Toate cărțile canonice ale Vechiului Testament. *Pe text arameian:* Tobie și Iudit.

Pe textul grecesc al lui Teodoțion: Fragmentele devterocanonice la Daniil.

Că în decursul timpului s'au strecurat variante și alterațiuni din pricina copiștilor, este adevărat, dar niciodată nu s'a mers atât de departe să se amestece textul Italei cu traducerea lui Ieronim după textul ebraic, deși autori protestanți ca Steurnagel ¹⁾, afirmă în chip deghizat acest lucru.

Comparațiunea cu textul ebraic nu o facem, căci suferă de aceleași defecte ca și comparația cu LXX.

c) Textul siriac.

Comparațiunea textului ebraic cu textul siriac, este foarte dificitară. Autorul înțelege să dea numai ici și colo, — așa cum face cu Septuaginta și cu Vulgata, — cuvintele care îi convin, de multe ori lăsând la o parte înțelesul fundamental al frazei, care în definitiv este cel care importă și mai mult. Nu vom urmări pas cu pas această comparațiune, căci ar însemna ca să refacem tot ceea ce e de refăcut, ci observațiunile noastre vor fi făcute din două puncte de vedere: 1) cu privire la cuvintele izolate și omise și la greșelele ce eventual le vom scoate în evidență, și 2) cu privire la sensul frazei.

1) Lehrbuch der Einleitung in das A. Testament. Tübingen 1912, pag. 68—71.

Nu dă întotdeauna corespondentul siriac, din această pricină lectura este grea. Ex. pag. 36 unde נקם este pus în legătură cu LXX, dar nu și cu Peșito.

Citirea cuvintelor siriace lasă de dorit. Are: umzakoiu la mǎzakke, în loc de: *uamezakoiu lo mezaké*. Și ca să scoată în evidență principiul că textul siriac este cel care ne scoate din foarte multe dificultăți“, (pag. 31), spune: Traducerea LXX și V. nu redau sensul exact al frazei semite. Singura care a înțeles bine această expresiune este versiunea siriacă a cărei traducere o adoptăm și noi“. Comparând textul ebraic cu Peșito, avem: נקם = zeko, amândouă—a fi curat și au corespondent în limba arabă: zaka, cu aceiași însemnare. Aceasta la conjugarea qal. Dacă cercetăm pielul vedem că însemnează: a lăsa nepedepsit¹⁾. Peșito deci traduce după textul ebraic. LXX nu este mai pre jos, căci verbul *ἀπολύω-ωω* = a lăsa nepedepsit, după cum reiese și din afirmațiunea dela pag. 39, când vorbește despre acest verb. Vulgata traduce exact textul ebraic. Deci care este superioritatea textului Peșito și care este citirea pe care o adoptăm ca mai bună? Se vede însă din traducerea pe care o dă textului Vulgatei: Et mundans non faciet innocentem—nu face inocent și pur. De sigur că cu o asemenea traducere a textului latin, este nevoie să spunem că textul siriac ne scoate din încurcătură. Dar deocamdată încurcătura nu există.

La pag. 40, *eloth* este lăsat singur. Dar alături este: Mathnin. Ce este acesta? Nu este oare o diferență? Biblia Poligotă îl traduce cu nume propriu: ingemiscat Mathnin. De unde a răsarit? Vezi însă Targumii.

La comparația cu vers. 5, față de textul ebraic: מִמְנוּ תֵּתֶרֶשׁ הַרִים רַעֲשׂוּ. LXX și Vulg. traduc bine. Peșito are: thùre etferăș menóh—munții se desfac din pricina lui. Ar fi fost cu cale să le facă asemenea comparațiuni de frază, ca să poată ieși în evidență ideia versetului, iar nu crâmpieie din care să nu se poată înțelege nimic.

La vers. 7, în loc de: lamsiu, trebuie: *lamesaiou*.

La vers. 9, în loc de: methâhșvin, trebuie citit: *methașbin*; în loc de nekun, trebuie: *nekum*.

La vers. 10 deosebirea între cele 3 traduceri fiind esențială, trebuia făcută comparația la fraza întreagă. Iată ce are Peșito: *metul d'adamo leșalitonaihun morudin uaberauoiuthhun roién*

1) Fr. Buhl, *Handwörterbuch*, pag. 542.

uekál ueetmclíu habto iabišto = căci, chiar mai marii lor sunt răsvrătiți și beți întru beția lor: mânca-vor și se vor umple de paie uscate. Asemenea comparațiuni însă sunt grele și iau vreme multă, din această pricină tâlcuitorul nostru le trece subț tăcere.

La vers. 12, trebuia făcut acelaș lucru. Iată ce are Peșito: *hocanó omár mório al rișa máio saghie degár uabár*—așa zice Domnul despre izvoarele cele de ape multe care au curs și au trecut.

La vers. 13 spune că Peșito are acelaș sens ca și textul ebraic.

Iată cum sună Peșito: *uedamitekí tub lo enekí*—Și dacă pentru altele te-am auzit, oare acum nu te voi auzi?

Tâlcuitorul nostru confundă sensurile verbelor. Dacă în limba ebraică avem רָנַן care înseamnă a umili, a cânta, a auzi, deci 3 verbe, în limba siriacă avem *eno*—a auzi, a cânta. Deci în cazul nostru aprecierea nu este dreaptă și deci trebuie revizuită. În afară de aceasta și aici avem o greșală de citire: *anno*—a chinui, a pedepsi. Aici se vede influența Septuagintei asupra textului siriac. Vulgata traduce exact textul ebraic.

La vers. 14, în loc de: *unefku*, să se citească *uenefkud*, și în loc de: *ulo nezdra thuv men smeh*, trebuie citit: *ulo nezdera thub men șemekí*. Aici însă comparația trebuie făcută tot pentru versetul întreg. Iată ce are Peșito: *ueló nezderá thub men șemekí bet Allohékí uaabéd ghelife uanesike ueabdiúú kabrékí bagal*—Și tu nu vei mai avea urmași. Din casa Dumnezeului tău, pierde-voiu idolii cei sculptați și cei turnați și o voi gâti degrabă mormânt al tău.

La pag. 61 jos, autorul spune că textul siriac citește pentru ebraicul אֱשֵׁרַי pluralul. Dar unde este?

Sfârșitul versetului în traducere siriacă, arată influența Septuagintei: *bagal*— ὅτι ταχῆς

II.

La vers. 1. Spune că: בליעל este tradus de Peșito prin *aulo*, ca mai jos cu un rând, să afirme că „S. ne dă numele de Beliar, de unde deducem că așa se pronunța cuvântul pe vremea când s'a tradus Peșito, deoarece în Noul Testament îl găsim tot subț această formă“. Lucru inexact!

La vers. 3: Doșu donușe, trebuie citit: *Doșu enun doiușe*. Sau după cum are obiceiul, anunță traducerea fără să dea corespondentul siriac: S: vlăstari. Trebuia adăogat: *șabuqaihun*—vlăstarii lor.

La vers. 4 (pag. 72) are: clomfide dmuro, în loc de: *be-lamfide demuro*. Uproșe trebuie citit: *ueparoșe*.

La vers. 5. Mestashin, trebuie citit: *meștabhin*, iar măș-tacrln, citit: *meștabherin*. Sau lasă cuvinte nesemnătate: *hezuhen* înfățișarea lor, corespondentul ebraicului: מְרַאֲהֵן

La vers. 6—7 avem de corectat greșeli de citire: unetaklun bálvothun, trebuie citit: *uenettaklun behalkothun*, și: unataivun, citit: *uanetaibun*. Dar versetul trebuie luat în totalitatea lui: *nehdun leșalithonaihun uenettaklun behalkothun uenestarhebun leșuro uanetaibum oșio. tare dihudo etfetah uehailkelo zo.*—Căpitanii lor sunt prinși și merg grecii în mersul lor. Ei fug grăbiți la zid și pregătesc întărituri. Porțile Iudei se deschid și palatul tremură. Comparația acum se poate face cu LXX și cu Vulgata tot în întregul versetului.

Mai avem de semnalat încă o greșală de citire: Oarotho, pentru *oșio*

La vers. 8: *Uakimat paroșeh ueselkat*—căci ea atâță pe călăreții ei și se avântă¹⁾. Faptul că din însemnarea verbului *selek*—a se urca, deduce pe a distruge și încă cu exemple date din limba română, nu este lucru nou: „LXX și S. sunt de acord pentru sensul de a ridica, pe baza cărora noi traducem: *distrusă*, deoarece, când se mută un obiect din locul lui, acest loc e distrus fiindcă nu se mai cunoaște. Noi Românii obișnuim să spunem: „s'a ridicat după fața pământului sau mai adesea s'a șters după fața pământului“, înțelegând o distrugere“ (pag. 80).

La vers. 10, afirmă că textul siriac este ca și cel ebraic. Intr'adevăr, verbul *baz* la Peal, are aceeași însemnare ca și ebraicul בָּזַ, numai că în textul ebraic este la imperativ בִּזּוּ = jefuiți, pe câtă vreme în siriacă este la Peal pers. III plural: *baz^u*, iar la imperativ face *boz^u*, ca și în limba ebraică. Deci îndoială nu poate fi că tâlcuitorul plutește în confuziune. Faptul că LXX are *διήρπασαν* sau *διήρπασον* „această schimbare de timpuri nu are importanță“, zice tâlcuitorul. Pentru noi însă are, căci încă odată mai mult se dovedește că Peșito este corectată după LXX. Și adogă: „fiindcă profetul poate vorbi și la timpul prezent, arătând însă fapte care se vor petrece în viitor“. Aceasta însemnează o completă ignorare a sintaxei ebraice cu privire specială la întrebuițarea timpurilor. Omite siriacul *tebtob*, deși îl traduce: ornamentelor ei.

La vers. 11, în loc de: *diștho nashiftlo*, trebuie citit: *dișto uasehifto*. Omite: *șuhóre deqédro*—negreala oalei.

La vers. 14, nu dă corespondentul siriac al lui צְבָאוֹת, care

1) De aici încolo nu vom mai face comparații amănunțite, ci vom urmări pe autor numai în ceea ce afirmă.

este: morio hailetono. Iată corespondentul exact al textului ebraic! Dar aceasta stă în legătură și cu afirmațiunea tâlcuitorului nostru și anume că παντοκράτωρ, nu redă exact textul ebraic. Este numai o simplă afirmațiune care nu se bazează pe nimic. Dacă cercetăm care sunt corespondenții lui παντοκράτωρ, în limba ebraică, vedem că sunt 4 și anume: 1) אלהי 2) יהיה 3) צבאות și 4) שרי. Este de observat însă că צבאות este tradus în majoritatea cazurilor cu παντοκράτωρ care are în al doilea rând corespondent pe שרי (de 16 ori), o singură dată pe אלהי. La această lămurire se poate adăoga o alta: צבאות este tradus cu Σαβαώθ, mai ales în Isaia și Ieremia ¹⁾. Deci având în vedere diversitatea traducerilor cuvântului צבאות și mai ales cărțile în care traducerea este deosebită, nu putem cu atâta ușurință să afirmăm că παντοκράτωρ nu este traducerea exactă a lui צבאות. — Mai departe autorul face constatarea că textul ebraic și Vulgata sunt de acord. רכבה =quadrigas tuas, pe când LXX πληθος σου=kensaikⁱ (în loc de chensaic, cum se citește de tâlcuitor). Nagaraic trebuie citit: *nagheraikⁱ*. Omite pe: *dabodaikⁱ* corespondentul LXX: τὰ ἔργα σου și cu cel ebraic nemodificat.

III.

Trebuie citit la vers. 1: *Cadobuto*, în loc de cadobulthe.

La vers. 2: *Dezauo* în loc de dizano; *damenadio*, în loc de mandio.

La vers. 3, afirmă: S=călăreții ce aleargă, dar în textul pe care nu l-a transcris este singular: *uefaroșo derokad*. Că se poate traduce cu pluralul, aceasta este altă socoteală. Dar textul ebraic de ce nu l-a tradus cu pluralul? Trebuie citit *ketile* în loc de katile. *Ușno*, în loc de ușne. *Nettaqlun*, în loc de neththkalu.

La vers. 4, *hezo*, în loc de hezoo; *uemorat*, în loc de: umroth, *beharșeh*, în loc de: bâharseh.

La vers. 5, trebuie citit: *Uehaue*, în loc de Oehane; *pursoiekⁱ*, în loc de usarec.

La vers. 6, spune că, textul siriac este ca și cel ebraic, dar nu-l vedem pe cel dintâi. Trebuie citit: *lehezo*, în loc de lăkeoz.

La vers. 8, trebuie citit: *Dalmo tobo atⁱ men ioon d'Amun*==Oare ești tu mai bună decât Iavan al Amoniților; în loc de: „Dalme tovs athimen ioon d'Amun==Oare ești mai bună decât

1) Hatch and Redpath, *A Concordance to the Septuagint*, Oxford, 1897, pag. 1053 și 1256. cf. și cap. III, v. 5, unde se pune aproape aceeași chestiune în discuție.

Iluon de Amon"? Traducere și citire imposibilă. Mai departe, afirmă că textul siriatic a înțeles că este vorba de vreun zeu grec, cu numele de Amon (pag. 107). Pe ce bază însă?

Trebue citit: *Deiotbo benahraoto*, în loc de: Dâiothvo b'naharotho.

La vers. 9. Ca să demonstreze că citirea textului siriatic este bună spune: „În limbile semite *Aethiopia* (?), totdeauna s'a numit Cuș. Proba ne face versiunea siriatică, care ¹⁾ are o limbă semită, apărută la câteva secole după era noastră și care citește tot Cuș".—Aci avem a face cu o confuziune în cece privește timpul traducerii Peșito. „Mărturia cea mai veche despre Peșito pare să fie a lui Meliton, episcopul Sardesului către 170, care într'o scolie la Geneza XXII, 13 ar fi spus cu privire la berbecul substituit lui Isaac pentru jertfă: κατεχόμενος τῶν κερμάτων, ὁ Σόρος καὶ ὁ Ἑβραῖος κρεμάμενός φασιν ²⁾).

Deci în sec. II exista. Probabil că a fost făcută în sec. I, de evrei creștinați, după cum se dovedește din traducerea unor locuri profetice. Is. VII, 14 ³⁾, sau și mai înainte ⁴⁾). Ceece s'a întâmplat mai târziu cu această traducere este chestiune care nu intră pentru moment în preocupările noastre.

La vers. 10. Trebuie citit: *kulhun raureboneh*—toți mai marii ei, în loc de: culhun renorbdneh; *etesar*—au fost legați, în loc de: et sar—s'au legat.

La vers. 11. Trebuie citit: *of at*, în loc de: of uanti; *uete-huen*, în loc de: uthauen.

La vers. 12, lipsește textul siriatic: aik tené, dar există traducerea. Trebuie citit: *bacoroto*, în loc de: cabrotho.

La vers. 13, lipsește textul siriatic *begaueki*, și mai departe: *tare dareki*—porțile țării tale.

La vers. 14, lipsește corespondentul siriatic al lui שֶׁאֵבֶרֶךְ לְךָ.
Mai jos, trebuie citit: *betino*, în loc de ctino.

La vers. 15, trebuie citit: *uetekleki aik zohlo*, în loc de: ut-haclec aih noilo.

La vers. 16, *tagoraiki*—neguțătorii tăi, în loc de tagoraih; *șelah*, în loc de șlah; *uaferah*, în loc de: uafrai.

La vers. 17, *neziraiki*, în loc de: niziraic.

La vers. 18, afirmă că textul siriatic este la fel cu cel ebraic. Noi constatăm contrariul: *habraiki*—aliații tăi, spre deosebire de textul ebraic, LXX și Vulgata care au: păstorii tăi.

1) Fraza este a tâlcuitorului și eu o transcriu întocmai cu ortografia și cacofoniile existente.

2) Rubens Duval, *La littérature syriaque*, Paris, 1907, pag. 26 seq.

3) *Ibid.*, pag. 31.

4) A. Brassac, *Manuel Biblique*. Tom. I, Paris, 1917, pag. 196.

Mai departe: „S. traduce cu verbul șov“. Trebuie citit: *șar. Elbadar*, în loc de Athâvdar.

La vers. 19. „S. îl traduce cu part. prezent dela verbul calav“. Este o eroare. Este dela *Kev.* Apoi mai trebuie citit: *aminoit*, în loc de aminuit.

La sfârșitul capitolului Peșito are: *șalmat nebiuto de Nahum*—sfârșitul proociei lui Naum.

* * *

La pag. 31, se spune despre traducerea siriacă: „După cum am afirmat la început, ea ne desleagă multe dificultăți ale celorlalte texte: I. 3. II. 13, III, 1, 3, 6, 8, 9 și 10“.

Să le examinăm!

I. 3. „*יִנְקָה לֹא יִנְקָה*, LXX *καὶ ἄθωον οὐκ ἄθώωσει* = V. et mundans non faciet innocentem. S. *omezakóiu la mezzaké*“. Din cele ce traduc versiunile, nu rezultă nicio discordanță. Verbul *יִנְקָה* la piel=a fi nepedepsit; *ἄθώω*, *ωω*= a lăsa nepedpsit, a ierta. Vulgata și Siriaca exprimă aceeși idee. Verbul *zeko* la Pael=a ierta, a justifica.

Deci textul ebraic și LXX sunt suficiente. Siriaca ar scoate din încurcătură când celelate două texte ar fi încurcate. Dar aici nu este cazul, iar autorul spune degeaba: „Traducerea LXX și V, nu redau sensul exact al frazei semite. Singura care a înțeles bine această expresiune este versiunea siriacă a cărei traducere o adoptăm și noi“.

II. 13. Nu se vede de unde Siriaca l-ar scoate din încurcătură.

III. 1. Traduce: „Toată plină de minciună și *cruzime!*“ Autorul insistă asupra cuvântului din urmă și conchide: „Pentru că S. ne dă sensul de violență care se apropie de T. M. și de LXX, noi îl întrebuițăm în traducerea noastră“. *פְּרָקָה* = pradă

adusă la loc sigur (Buhl); silnicie, răpire (Leopold), deci sensul este clar. Sir: *aulo*=nedreptate, LXX = *ἀδικία* = nedreptate A=*ἐξουχενισμοῦ πλήρης* = plină de răzvrătire. S. 1 *ἀποτομία πλήρης* = plină de cruzime. 2 *μελοκοπίας πλήρης* = plină de cruzime. Vulgata = dilaceratione plena = plină de răpire. Arab modern: malenatun hatfan=plină de răpire. Deci cuvântul ebraic este destul de clar: răpire, silnicie, pradă. Siriaca=LXX.

III. 3. *כַּבְּד פָּנָי* = mulțime de cadavre. LXX *βαρσίας-πτώσεως* = al greii căderi. Vulg. et multitudinis interfectae =și a mulțimei de uciși. S=ušno dașelade=mulțime de cadavre. Unde-i noutatea?

III. 6. Autorul spune: „Versiunile sunt de acord“.

III. 8. Aici face o confuziune: „Fiindcă S. ne dă o idee care convine bine textului, noi ne-o însușim și schimbăm punctuația T. M“.

Există însă două substantive: Unul : חַיִל st. constr. חַיִּי —putere, forță; sir. hailo și hail=forță, tărie, putere; arab =hailun, halun și al doilea: חַיִּל (חַל) = zid mic proeminent înaintea zidului propriu zis al fortăreții; LXX περιτειχιονα, περιτειχος. Vulg. antemurale, sir. bar suro ¹⁾). Căutând și în alte dicționare aflăm: חַיִּל=חַל=armată; întăritură ²⁾). Deci este clar că nu poate fi vorba de primul substantiv, ci de cel de al doilea. Așa înțelege și Buhl, deoarece Naum, III, 8 este citat acolo. Textul siriac are hailoh care traduce pe cel dintâi substantiv ebraic: חַיִּי. Lucrul este clar, că aici siriaca nu ne scoate din nici o încurcătură.

III. 9. Aici autorul face o observație: „Singură siriaca este fidelă textului ebraic și citirea ei o întrebuițăm“ sau... mergem cu LXX și cu siriaca“.

La prima afirmare observăm că textul ebraic are: פֶּטוּחַ care este suficient. Că și siriaca are, este un indiciu că aici corespunde cu textul ebraic și atâta. Această demonstrație este ad libitum, căci în alte părți unde siriaca corespunde cu textul ebraic, atunci merge după LXX. Ex. cap. I, vers. 13. „T. M. מַטְהוּ LXX : τὴν ῥάβδον, V. virgam. S. nireh“. Și deși siriaca este conformă cu textul ebraic, aici merge cu LXX. Dece?

La a doua afirmare: corectează textul ebraic בַּעֲוֹרָתָהּ cu LXX=βουνοὶ ἀβετῆς și cu siriaca: budronoh. Dece nu după LXX? care este mai veche decât siriaca?

III. 10. Autorul face observațiunea: „Versiunile sunt de acord“. Deci nici noi nu mai avem nimic de spus.

Deci iată la ce se reduc după tâlcuitorul nostru, scoaterile din încurcătură cu textul siriac.

Textul siriac actual nu mai este textul original al traducerii, ci este un text revizuit, din această pricină se impune ca să fim cu atențiune la utilizarea lui.

„Deși Peșito este o traducere din ebraică și reflectă tradiția targumică, influența Septuagintei este mai mică sau mai mare, după cărțile biblice. Această influență este sensibilă în Pentateuh și Iosua, mai sensibilă încă în psaltire și profeți. Cum

1) Fr. Buhl, *op. cit.*, pag. 247.

2) E. F. Leopold, *Lexicon hebraicum et chaldaicum*, Lipsiae, 1910.

Tirhaca regele Egiptului

după H. Gressmann, Allorientalische Bilder, tabela 74

se poate explica influența Septuagintei asupra lui Peșito? Unii critici au făcut o dublă coniectură fără să se pronunțe într'un sens mai mult decât în celălalt: sau că autorii lui Peșito erau versați în cunoașterea limbei ebraice, aramaice și grecești și se serveau pentru traducerea lor de Targumi și de Septuaginta, sau că o revizuire a Peșitei, bazată pe Septuaginta a avut loc mai târziu. Această din urmă ipoteză este singura posibilă¹⁾.

Această revizuire trebuie să fie posterioară lui Origen și părinților Bisericii, cari citează cuvinte din versiunea siriacă, pe care nu le găsim în textul actual. Ea trebuie să fi fost sfârșită la începutul secolului al IV-lea, căci Afraate și Efrem aveau sub ochi o traducere siriacă foarte aproape de aceea pe care o reproduc manuscrisele¹⁾.

In concluzie.—Textul siriac este fărâmițat în comparațiunea lui cu celelalte traduceri. Greșeli de tot felul abundă. Este sigur că autorul nu stăpânește bine această limbă, deoarece una citește și alta traduce. O mână străină a lucrat la aranjarea materialului, dar tot cu stângăcie și cu nepricepere. Pe de altă parte autorul este străin de valoarea textului siriac, de data traducerii lui, cum și de toate peripețiile prin care a trecut pentru a ajunge la noi. Din această pricină orice variantă, care nu concordă cu vreuna din traduceri, îl încântă și este gata să-i cedeze locul înaintea Septuagintei și Vulgatei.

Dar toate acestea, fac parte din metoda istorică pe care, după cum se vede, nu o stăpânește.

d) Traducerea Sf. Sinod.

Am fi vrut în această critică să vedem o traducere bună nusă alături de traducerea cea rea, iar nu o critică a cuvintelor, care este mult mai ușor de făcut. A semnala într'o teză de doctorat numai în chip sporadic traducerile greșite este o scădere importantă. Și după cât se vede criticul nostru, așa sumar cum face critica traducerii, nu cunoaște destul de bine limba vechei traduceri, căci, la pag. 14, crede că a deșerta nu poate însemna a usca. Iși închipue că sensul cel de azi al cuvântului este acolo și nu cel vechiu. Apoi ia cuvintele izolat și zice: „De asemenea redă rău pe ἀντιστήσεται prin a sta“, și conchide că mai clar era

1) Rubens Duval, *La littérature syriaque*, Paris, 1907, pag. 31—33. Cf. P. Hildebrando Höpfl, *Introductionis in sacros utriusque Testamenti libros, compendium*, voi. I, pag. 233, Roma 1926, spune:

Mai aproape de textul original este traducerea cărților profetice. În Isaia și cei 12 profeți mici sunt adăogate multe lucruri din trad. LXX, dar chiar și în celelalte se simte influența acestei versiuni.

înțelesul de a rezista, a se împotrivi indicat de prepozițiune“. Dar a sta înainte, precum avem în textul românesc al traducerii și care corespunde exact cu textul grecesc, este o expresiune frumoasă și chiar căutată și numai cine nu cunoaște limba, poate spune altfel (pag. 45). Însă aceasta este o critică de ocazie, căci v. 6 îl traduce: „Înainte mâniai sale cine stă?“ Cum rămâne cu critica? Și continuă tot cu fragmente. Vorbind de vers. 8 spune: „T. S. S. are în a acest verset o traducere școlărească“. Și în loc de cei ce se scoală asupra mea, trebuie tradus cu „*dușmani, potrivnici*“, ca și când n'ar fi una și aceeași idee. Credem că s'ar fi putut traduce și așa, dar într'o traducere, trebuie să conservăm pe cât este cu putință toate cuvintele vechi și cari ar mai putea-o duce în vocabularul românesc. Altfel am ajunge ca noi să-l sărăcim prin scoaterea lor din uz, când nevoia nu cere.

Cât privește sensul verbului *διώξομαι* (pe care criticul nostru îl scrie *διώκνομαι*) este de precizat că a goni este aici un moldovenism, pentru a prigoni, a urmări. Atât! (pag. 49). Tot așa de rău înțelege cuvintele vechi românești, zicând că a izbândi, nu este tot una cu a răzbuna (pag. 51) ¹⁾. Sau se mulțumește cu o simplă notă. „T. S. S. a urmat în acest verset versiunea Alexandrină“ (pag. 59). Și tot așa fuge de observațiuni, făcute minuțios și se mulțumește numai cu note: „*ετι* nu se traduce cu mai mult, ci cu mai; *εξολοθρεύω*, nu cu a pierde, ci cu a rupe în bucăți“. A pierde în textul românesc, este egal cu: a extermina. A cui este vina, dacă limba cărților bisericești este neînțeleasă pentru cine n'a învățat-o?

La vers 15 din cap. I (după LXX și Vulg), vorbind de *προσθήσωσιν* spune că este „primul sens care se găsește în dicționar“. Ne întrebăm de dicționarul cui este vorba și pe vremea cui? În nici un caz cei 70 nu s'au uitat în dicționar! Și mai ales la primul înțeles. Mai departe sunt două verbe cu înțelesul: „sfârșit-au, pierit-au“, al căror înțeles nu-i convine și propune: este exterminat, distrus (pag. 64 și 65). Și tot așa suntem obsedați de observațiuni fără rost, de ex.: *σκοπέω* este tradus cu a strejui, dar propune a observa, și pentru *τη ισχύ* propune putere în loc de: vârtute (pag. 67).

Pentru vers. 3 și 4 are aceleași observațiuni superficiale, legându-se de două-trei cuvinte și lăsând la o parte aspectul general și înțelesul versetelor. Din această pricină lucrarea este

1) Cap. I, vers. 2, traduce: Un Dumnezeu plin de râvnă și de izbândă, este Domnul (Iahve). Și în textul ebraic avem pentru izbândă *noqem*—răzbunător, în traducere mai înțeleasă.

greoaie și ca să citești critica, trebuie să ai textele în față (pag. 70 și 72). Căci: „T. S. S. concordă în totul Septuagintei“ (pag. 89), sau: „T. S. S., respectă pe LXX și îi moștenește toate defectele. T. S. S., cum era și natural ne dă o traducere fără nici un sens, moștenită din textul LXX (pag. 108). T. S. S. e fidelă textului LXX“ (pag. 112). Care text și mai ales care ediție? Din critica făcută nu vedem decât crâmpes și lipsă de legătură. „T. S. S. nu traduce exact pe *στάσις*“ (pag. 115). Dar nu spune cum trebuie tradus. „T. S. S. redă întocmai textul grecesc al celor 70“ (pag. 118). „Foarte rău traduce pe *ἐκδεχόμενος* cu: să-i sprijinească“ (pag. 128). Dar nu spune cum trebuie tradus.

Cu astfel de aprecieri nu se face critica unei traduceri!

Preotul Dr. VASILE RADU

Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău

INSEMNAŢI MĂRUNTE

Suntem departe de vremea când călugărul *Gherman Vida* preda lecțiuni marelui Kogălniceanu și suntem departe de vremea când acelaș călugăr preda lecțiunile nemuritorului poet Vasile Alexandri. Pe oameni ca aceștia și ca mulți alții, zidiți bine sufletește, ne întemeiem noi și lor le datorăm ceea ce suntem astăzi. Acum, când sufletele noastre sunt zdruncinate, de unde să luăm exemple morale? Dela cei mari? Dela conducătorii noștri? Dela apărătorii intereselor noastre? Apoi ascultați ce zice „Universul“, cu data de 3 Martie 1932: „Ca urmare a incidentului dela Cameră, d-nii deputați Mareș și Lugoșanu s'au bătut în duel cu pistolul. Director al luptei a fost d-l Racoviță. S'au schimbat două gloanțe fără rezultat. Adversarii nu s'au împăcat“.

E lucru destul de dureros. În locul exemplelor frumoase, pe care ar trebui să le luăm, învățăm cum să ne batem cu pistolul în duel!

De atâtea fapte necreștinești și de atâtea slăbiciuni de care facem dovadă profită toți voitorii de rău ai neamului nostru.

Ca să ne smulgă și ultima scânteie de credință ce se mai găsește ascunsă în cutele sufletului nostru. Diferite secte religioase colindă satele și orașele noastre, răspândind otrava lor și momind atâtea vieți la o altă credință. Așa, de exemplu, prin luna Februarie a acestui an și-au făcut apariția niște adventiști din București, al căror nume îmi scapă și au cutreerat o parte

din satele Jud. Mehedinți, distribuind cărțile lor pe un preț destul de gras și dându-se ca misionari ai Sf. Episcopii. Am rămas adânc mirat când acești eretici, care profită de ocazie, au amăgît pe un preot și l-au făcut să cumpere cărțile lor. Una din cărțile cumpărate de preot mi-a venit și mie în mână și poartă titlul: „Suferințele lui Hristos“, scrisă de Elena G. White, profeteasa adventiștilor de ziua a șaptea. Pe coperta cărții găsesc scris chiar de mâna proprie a părintelui: „Cumpărată de mine azi 17-II-1932 și donată Bisericii din Comuna Isovoarele-Mehedinți“. Mai jos urmează iscălitura părintelui, care, din neștiință, a dăruit-o bisericii, pentru ca să aibe credincioșii sf. sale ce ceti. Sunt sigur că nu puține sunt cazurile de asemenea natură dar care scapă nevăzute și uitate. Când atâtea exemple ne vin din toate părțile, când organismul societății e așa de putred, să nu ne mai mirăm de ce slăbește credința și cum pătrund rătăcirile!

CONSTANTIN POPESCU-GRUIA

Puterea preotului. — Jandarmii dela postul Vădeni din jud. Cetatea-Albă au închis pe mai mulți tineri care făcuseră turburări. Sătenii, mâniști de fapta aceasta, au venit amenințatori la post și erau gata să sară asupra jandarmilor.

Atunci a fost chemat preotul satului ca să-i liniștească și după cum spune ziarul *Universul* dela 19 Martie a. c., în adevăr a izbutit să-l potolească, arătând locuitorilor cum stau faptele.

Ș T I R I

Șiruri de conferențe religioase. — Afară de conferențele care s'au ținut în sala *Dalles* din București și despre care cetitorii știu mai multe, după dările-de-seamă ale ziarelor, alte șiruri s'au ținut în alte orașe. E adevărat că cele dela *Dalles* au fost cele mai numeroase și cele mai răsunătoare. Au fost însoțite de multă publicitate și pregătire. Un întreg așezământ al nostru: *Consiliul Central Bisericesc*, a avut în grijă pregătirea lor și a tipărit afișe largi pentru aceasta. Ele s'au încheiat frumos, prin conferența d-lui *I. Petrovici*, profesor universitar și fost ministru, în ziua de Sâmbătă, 8 Aprilie a. c., tratând despre *Biserica și Pacea*.

Dar și alte șiruri de conferențe merită pomenite. În felul acesta, s'au ținut în Chișinău și Iași. În Chișinău, s'au ținut în catedrala Mitropoliei, în zilele de Mercuri sau Vineri din cele din

urmă săptămâni ale Postului Mare, tratând despre Patimile Domnului. Ele au început în ziua de Vineri, 10 Martie, seara.

Se face slujbă, cu sobor de preoți, se cetesc evangheliile Patimilor, după un obicei care era în Biserica rusească (*Pasiile*), iar la urmă se rostește cuvântarea despre Patimi. Cea dintâi a rostit-o I. P. S. Mitropolit *Gurie*. A și ieșit din tipar. A doua, la 17 Martie, a rostit-o Păr. *Gala Galaction*; a treia Păr. Arhim. *Scriban*, la 22 Martie; a patra tot Păr. *Galaction*, la 29 Martie; iar a cincea și cea din urmă Păr. *I. Tocan*, conferențiar la facultatea de teologie din Chișinău, la 31 Martie. Lume multă a ascultat fiecare din aceste cuvântări. E în obiceiul poporului de acolo de a veni la aceste slujbe.

Cele din Iași s'au început la biserica Sf. Ilie, după cererea Asociațiunii femeilor române, din acel oraș. Ele au fost întocmite de Păr. Econ. *I. Țincoca*, paroh și profesor în Iași, care și în alți ani a mai pus la cale astfel de cuvântări. De data aceasta, e vorba ca ele să meargă înainte și după Paști. Se țin în biserica Sf. Ilie.

Cea dintâi conferență a fost rostită de Păr. *Toma Chiricuță* din București, despre *Demonism în zilele noastre*, la 9 Martie Joi, a. c. A doua a fost rostită de Păr. Arhim. *Scriban*, la 15 Martie a. c., a treia de d. *Lascarov-Moldovanu*, scriitor și avocat în București; bărbat cunoscut prin râvna sa creștinească. Păr. Arhim. *Scriban* a vorbit despre *Invățăturile Postului Mare*; d. *Lascarov-Moldovanu* despre *Chipurile de femei din Noul Testament*. Păr. *N. Donos*, profesor la Seminariul din Iași, a vorbit despre *Cruce*, la 30 Martie a. c. Cel din urmă a vorbit Păr. Econ. *I. Țincoca*, la 6 Aprilie despre *Invățătura cuprinsă în slujbele noastre*.

Lume a fost destulă la toate conferențele, mai multă la început decât la sfârșit.

Comuniștii împotriva bisericii în Bulgaria. —

Comuniștii din orașul *Sivlievo* din Bulgaria au pătruns într-o biserică din acel oraș și s'au apucat să sfărâme lucrurile din ea. Când credincioșii au aflat ce ispravă fac comuniștii în biserică, s'au aprins ca un vulcan. Au sărit asupra lor și gata erau să-i omoare. Noroc că a venit poliția și armata și i-a scăpat din mâinile mulțimii mâniate.

În Bulgaria, băntuiala comunistă e mare. Străinul care pătrunde acolo, numaidecât o bagă-de-seamă. Nouă ne-a spus-o, de acum 2 ani, aici în București, preotul protestant *Jézéquel* din Paris care a trecut pela noi și ne întreba dacă și în România este așa. Acum se vede că în Bulgaria își dă roadele. Biserica începe însă și ea să se alcătuiască în tabără de luptă. Preotul *Petru Economu* din Varna, care a trăit mai nainte la noi în Constanța și e licențiat în teologie dela teologia noastră din București, luptă pentru strângerea rândurilor în această privință. Sf. Sa vrea o lucrare de obște și cu noi împreună și de aceia se roagă să i se trimeată orice tipărituri din România pe adresa: Părintelui Petru Economu, Varna, Bulgaria.

O cuvântare a Patriarhului nostru în bulgărește. — Păr. *Economu* din Varna a tradus în bulgărește cuvântarea rostită de Patriarhul nostru la deschiderea Congresului Național Bisericesc. Astfel au putut-o ceti și Bulgarii. A fost foarte mult gustată și lăudată.

Adunări creștinești la noi. — În luna Mai, între 14 și 22 ale lunii, se vor ținea în București mai multe adunări creștinești. Se vor aduna secțiunile ortodoxe ale organizațiilor creștinești *Life and Work*, *World Alliance*, iar apoi și *Y. M. C. A.* În cele două dintâi, se vor discuta chestiunile sufletești și sociale din Balcani. În cea din urmă, chestiuni de creștere creștinească a tineretului. Cu acest prilej, va sosi în București Mitropolitul bulgar dela Vrața, I. P. S. *Paisie*, care a fost la noi și în 1924, cu prilejul unei adunări la fel în Sinaia; apoi P. S. Episcop sârb *Irineu* al Novisadului; apoi Profesorii *Alivisatos*, *Brafiotis* și poate și *Diovuniotis* din Atena. De asemenea vor veni Dr. *John Mott*, personalitate uriașă din mișcarea creștinească de azi și mare prieten al ortodocșilor; Prof. *Adolf Keller* din Geneva; d. *Henriod*, tot de acolo. Toți aceștia au mai fost la noi și au ținut conferințe: John Mott la Fundațiunea Carol; Prof. Keller în Sala *Liedertafel* (București, str. Academiei) anul trecut; d. Henriod la Internatul Teologic și în Palatul Sfântului Sinod, aceasta din urmă acum 2 ani.

Anul Sfânt la Roma. — La 1 Aprilie a. c., s'a deschis la Roma, Poarta Sfântă. Deschiderea a făcut-o însuși Papa Piu XI. Anul e numit sfânt, pentru că în el se împlinesc 1900 de ani dela moartea Domnului Hristos pe cruce. Sunt 1900 de ani dela împlinirea răscumpărării omenirii. Cu acest prilej, s'au pornit în toată lumea catolică mari călătorii pentru a vedea Roma.

Mișcarea pentru Fondul Bisericesc din Bucovina. — Vestindu-se că guvernul are de gând să ia averea bisericească a Bucovinei pe socoteala Statului, în toată Bucovina s'au pornit mari mișcări pentru apărarea acelei averi.

Sărbătorirea Dr. Gh. Marinescu la Seminarul Central. — Duminică, 2 Aprilie a. c., a fost sărbătorit, la Seminarul Central din București, învățatul medic român Dr. *Gh. Marinescu*, care a studiat în Seminarul Central. Cu acest prilej, domnia sa a rostit mărețe cuvinte despre însemnătatea muncii în viață și a spus că dorul de muncă l-au dus la mulțămirile și înălțimile la care a ajuns. A adăogat că mama sa a fost o femeie religioasă și muncitoare.

Seminarii puse pe desființare. — S'a vestit prin ziare, din partea Ministeriului Școalelor, că seminariile din Roman, Curtea-de-Argeș și Galați sunt puse pe desființare. Tocmai școalele care erau atât de bine înzestrate cu clădiri și materiale!

Preoți profesori titulari. — Au fost numiți profesori titulari în învățământul secundar Părinții *St. Popescu* și *I. Ionescu*, după cum cetim în știrile Ministerului școalelor, dar nu ni se spune din ce localități.

Nunțiu cardinal. — Nunțiul papal din București, Mons. *Dolci*, a fost ales cardinal și a plecat dela noi.

Pregătirea Sfântului Mir. — Părinții Arhimandrit Dr. *Filaret Jocu*, exarh al mănăstirilor din Sf. Mitropolie a Ungro-Vlahiei, și Păr. Prot. *C. Moldovanu*, referent economic al aceleiași Mitropolii, au plecat Luni dim. în Săptămâna Patimilor la Salonic, pentru a aduce de acolo mirodeniile trebuincioase la pregătirea Sfântului Mir.

Biblioteca teologică cumpărată. — Păr. Arhim. *Scriban* a cumpărat în Iași biblioteca rămasă pe urma răposatului profesor *Vasile Oriaga* dela Seminariul Veniamin din Iași, pentru facultatea de teologie din Chișinău. Biblioteca cuprinde bune scrieri, mai cu seamă din ramura omileticii, a Noului Testament și a moralei.

În zilele de 29 și 30 Aprilie a. c. (Duminica Mironosițelor) se va ținea în Galați **Congresul anual al Societății ortodoxe naționale a femeilor române.**

Înțelegerea între România și Serbia. — De multă vreme, multe chestiuni erau nedelegate și stăteau în suferință în ce privește pe frații noștri români din Banat, rămași sub stăpânirea sârbească. Comisiuni, care lucraseră în această privință câțiva ani în trecut, nu ajunseseră la nicio izbândă. Anul acesta însă, a venit cu vești mai bune. O comisiune cu delegați din amândouă părțile au lucrat și au ajuns la o înțelegere. Ziarele au vorbit de ea cu mare mulțămire. De asemenea, chestiunea a fost cercetată în Sf. Sinod. Din partea Statului sârbesc, pare că, de data aceasta, s'a găsit mai multă bunăvoință și înțelegere ca în trecut. Cu toate acestea veștile spun că lucrul tot nu e isprăvit, că, dacă Statul sârbesc cu adevărat acum este gata să dezlege toate greutățile dintre unii și alții, nu vrea însă Biserica sârbească. Este înțelegere pe toată linia, în chestiunile de Stat, dar greutățile sunt pentru dezlegarea în ce privește partea bisericească. Aceasta însă este cea mai însemnată. Este vorba de înființarea unui loc de episcop-vicar pentru Românii de sub Sârbi și de un loc la fel pentru Sârbi dela noi. Totuși veștile cele mai proaspete spun că guvernul sârb este hotărât să isprăvească cu bine toată chestiunea aceasta, chiar cu împotrivirea Bisericii Sârbești.

BIBLIOGRAFIE

Martin Dibelius, Fragen und Aufgaben der „Ekumenischen Bewegung“ (întrebări și probleme ale mișcării ecumenice), tipăritură aparte din revista *die Eiche* din Berlin, Berlin 1933.

Discută chestiunile și legăturile privity de creștinătate, în urma congreselor creștinești din Stockholm (1925) și Lansanne (1926).

Die Eiche, revistă trimestrială de creștinism social, scoasă de *Siegmund Schulze*. Nr. 1 pe 1933.

Tipăritură totdeauna interesantă. Nu mai puțin și acest nr. Are 112 pag., așa că e greu de spus aici, în scurt, ce cuprinde.

Emilian Vasilescu, Suflet și Viață. Probleme de psihologie religioasă și filosofie morală. București 1933. Prețul 35 de lei.

E un volum de 84 de pag., în formatul cărților de școală. Autorul a strâns la un loc multe articole ale sale din ziarul *Calendarul*. Gustate din ziar, aveai părerea de rău că se risipesc. Cu bucurie vedem că le avem mănunchiu. Vor folosi, prin materialul temeinic de religione și teologie. Autorul e un tânăr pregătit pentru astfel de chestiuni, prin studii la noi și în străinătate.

Al. Busuioceanu, Pârvan Gânditorul. București, 1933. Format mare, în folio, de 34 de pagini. Nu spune prețul.

De o înfățișare din cele mai împodobite, cu un tipar minunat și pe cea mai bună hârtie, această nouă tipăritură cuprinde conferința d-lui *Al. Busuioceanu*, conferențiar universitar în București, despre fostul profesor și mare istoric al Românilor, Vasile Pârvan. Ea a fost mai întâi rostită ca conferință și tipărită în revista *Gândirea*. E o tratare din cele mai alese, amănunțită, despre sufletul lui Pârvan. Cetești atâtea trăsături de lumină ale acestui rar bărbat, care a strălucit atât de neobișnuit în sânul gândirii românești! Mai cuprinde o bucată, *Alegenor*, din compunerile lui Pârvan, cu lămuririle d-lui Busuioceanu. Totul se cetește cu interes, cu duioșie și cu marea jale că Pârvan ne-a fost răpit atât de curând. Ea ne face să trăim clipe scumpe în atingere cu sufletul celui care a fost. E o trezire luminoasă de gânduri, care nu se uită ușor, într'un stil de o rară măiestrie.

Dr. Dumitru Stăniloae, CATHOLICISMUL DE DUPĂ RĂZBOI. — Sibiu, 1933. 202 pagini în format ca al acestei reviste. Prețul 50 de lei.

Această carte, destul de voluminoasă și atât de ieftină, ne introduce în materii pe care până acum nu ne-am obișnuit a le urmări, nici a le privi drept ceva de care trebuie să luăm cunoștință. În adevăr, noi vorbim multe despre catholicism, dar mai mult despre învățătura lui. În ce privește însă altă latură a ființei sale, precum obiceiurile lui de a lucra, năzuințele lui, izbânzile pe care le-a dobândit ori pagubele pe care le-a suferit, despre ace-

stea vorbim mult mai puțin. Și cu toate acestea nu cunoaștem catolicismul, nici nu putem tăia ițele lui, dacă nu ne apucăm a-l cunoaște și din partea aceasta. Străinii de mult se silesc a privi catolicismul din toate laturile și astfel a fi mai în stare să se lupte cu el. Cine citește, de pildă, revista teologică nemțească protestantă *die Christliche Welt* din Berlin, vede că acolo este o rubrică proprie despre catolicismul din ziua de azi.

Acest gol al nostru îl umple d. Dr. Stăniloae din Sibiu, prin studii pe care le-a tipărit de 2 ani de zile în reviste de acolo, iar acum le-a strâns pe toate în această carte. Domnia Sa este un cunoscut teolog și ostenitor cu condeiul pe ogorul Bisericii, căruia noi îi suntem datori cu toată mulțămirea pentru mai multe alte studii și lucrări ale sale. Să-i mulțămim și pentru aceasta, care deschide o dâră nouă și să-i urăm să aibă cât mai mulți cetitori. Merită să-i aibă; cartea e nu se poate mai ieftină.

A. S.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui Econom *I. Filiuță*. Mălușteni, Covurlui.

Am primit cele 2 articole, dar vor trebui să aștepte luni de zile până să vadă lumina. Deși mă tot plâng eu că nu avem loc, că revista s'a micșorat, totuși ploaia de articole nu slăbește și ni se trimet tot bucăți lungi. Nici al Sfinției Voastre nu e scurt. De aceia să nu vă mirați, când veți vedea că întârzie și nu vede lumina.

Părintelui Ieromonah *Vasian Cuvulniuc*. Schitul Cozancea, Botoșani.

Am primit plângerea și am să mă duc cu ea la Consiliul Central, pentru trimeterea regulată a revistei.

Părintelui *Haralambie Vertosu*. Varâncău-Vechi, Soroca.

Am primit cele trimese. Merg la tipar. Mă bucur de lupta cea cu izbândă.

Părintelui Sachelar *Vasile Anastasiu Bassarabin*. Verbița, Dolj.

Am primit cele 4 articole. Sf. Voastră scrieți și la alte reviste. Dece nu le dați acolo? La noi au să aștepte prea mult. Vedeți cât suntem de încărcăți de materie și ce mică e revista!

MULȚĂMIRI

Epitropia Parohiei *Boțești*, Fălciu, aduce vii mulțămiri Părintelui *Ludovic Cozma* din Galați, pentru osteneala de a fi strâns prin subscrieri suma de 11.530 lei pentru biserica din Boțești.

Asemenea, Părintelui *A. C. Cozma* din Bâlca-Putna, pentru strângerea sumelor de 16.124 de lei printre deputați și 10.045 de lei printre alte persoane, în total 26.169 de lei. Osteneala fraților părinți *Cozma* cinstește și inima lor de fii către părintele lor, Economul *C. Cozma*, care-și doarme somnul de veci în cimitirul bisericii din Boțești.

Dumnezeu să răsplătească vrednicilor și inimoșilor fii, osteneala și râvna către Casa Domnului din Boțești.

Aceiași Epitropie a parohiei Boțești aduce plecate mulțămiri Prea Sfințitului Arhiepiscop *Grigorie Botoșăneanu*, vicarul Sfintei Mitropolii dela Iași, pentru fapta sa de a fi strâns, suma de 12.618 lei în eparhia Mitropoliei Moldovei, pentru zidirea unei noi biserici în satul Boțești, în locul celei mistuite de foc.

Dumnezeu să răsplătească înmiit vrednicele silințe ale vrednicului Vicar al Sfintei Mitropolii a Moldovei!

Sf. Sa Păr. Sachelar *V. Anastasiu-Bassarabin*, parohul parohiei Verbița din Dolj, în numele epitropiei parohiale, aduce vii mulțămiri doamnei *Aristița C. Pleșa*, proprietară cu locuința în Craiova, pentru o vrednică danie făcută bisericii parohiale și anume un epitrahil care a costat 2000 de lei.

Fie bine primit la sf. Altar acest dar prețios, iar pe cucernica și darnica credincioasă Dumnezeu s'o încarce cu toate bunătățile Sale!

Parohia bisericii *Sf. Nicolae* din Văcăreni, Tulcea, aduce vii mulțămiri tuturor enoriașilor acelei biserici, pentru dragostea lor de a fi ascultat rugăciunea preotului lor *Anghel Marola* și a fi clădit mai multe adaosuri în curtea casei parohiale, cum și o șosea petruită prin curtea bisericii.

Asemenea, mulțamește d-lor *Victor* și *Ana Mazucchi*, pentru o păreche de cununii, în preț de 500 de lei; doamnei *Maria Săgărceanu*, pentru 2 fețe la iconostase, lucrate în fir, în preț de 600 de lei; d-nei *Ana Bădilaș*, pentru o față de masă în preț de 400 de lei; fraților *Anghelută*, pescari, pentru mai multe cărți de slujbă la strană, în preț de 4000 de lei.

Pe toți să-i îndulcească Dumnezeu din bunătățile sale cele cerești și pământești!

Librăria „PAVEL SURU“, București Calea Victoriei, 108

A scos o *BIBLIOGRAFIE* (Catalog), a tuturor cărților cu cuprins religios și știință teologică, pe care o trimite amatorilor contra sumei de 10 lei trimisă prin mandat sau mărci poștale.

CĂRȚI NOUI

LA

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

Pr. I. MIHĂLCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIȚIE SEMI-VELINA, 316 PAG. —

Prețul 160 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HARTIE SEMI-VELINA, 180 PAG. —

EDIȚIA II-a.

Prețul 100 Lei.

CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC

SESIUNEA OCTOMVRIE 1932.

— EDIȚIE SEMI-VELINA, CU NUMEROASE CLIȘEE —

SUB TIPAR.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

De cărțile Rituale, Literatura Bisericească, Icoane și Imprimări ce se afla de vânzare la Tip. Cărilor Bisericești, Str. Principatele-Unită 60. București.

VALABIL DELA 1 IANUARIE 1933

L E I

CĂRȚI DE RITUAL

	Broșate	Pânză și hârtie	Pânză	P. tot	Piele și pânză
	Lei	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—	—
Arhiericonul	150	—	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—	—
Acatistul Sf. Mina	20	—	—	—	—
Apostolul	500	650	680	770	—
Agliazmatarul	200	300	350	410	—
Carte de Tedeum	40	100	115	153	—
Cazania	250	350	375	425	—
Ceaslovul mic	100	200	220	250	—
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—	—
Catavasierul	—	—	175	—	—
Dumnezeieștile liturghii	160	250	280	310	—
Evanghelia	400	—	—	820	—
— Idem piele peste tot lei 1300	—	—	—	—	—
Evhologii (Molittvenic)	—	—	650	—	—
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165	—
Mineiul pe luna Ianuarie	350	460	510	560	—
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560	—
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560	—
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560	—
Mineiul pe luna Maiu	300	460	510	560	—
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560	—
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590	—
Mineiul pe luna August	350	460	510	560	—
Mineiul pe luna Septembrie	350	460	510	560	—
Mineiul pe luna Octombrie	400	510	560	610	—
Mineiul pe luna Noembrie	400	510	560	610	—
Mineiul pe luna Decembrie	400	510	560	610	—
Noul Testament cu Psalmii, Editura Institutului Biblic	100	—	—	—	—
Psaltirea trad. de P. S. Nicodini	50	100	120	175	—
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25	80	100	138	—
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—	—	—	—
Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie.	15	—	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	6'0	—
Prohodul Domnului	20	80	100	138	—
Panahida	25	80	100	138	—
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—	—
Rânduiala Ridicării Panaghiei	20	80	100	138	—
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10	66	10	90	—
Služba Sfințirii Steagului unei Corporații	10	66	80	90	—
Služba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190	—
Služba Inverii	40	130	160	190	—
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Bălănescu	15	—	—	—	—
Tipicul Bisericesc.	100	150	200	250	—
Triodul	600	775	825	875	—

CĂRȚI DE RUGĂCIUNI

1. Păine spre ființă, broșată 7.—
2. " " " cartonată 12.—

CĂRȚI DE

LITERATURA BISERICESCĂ, Broșate

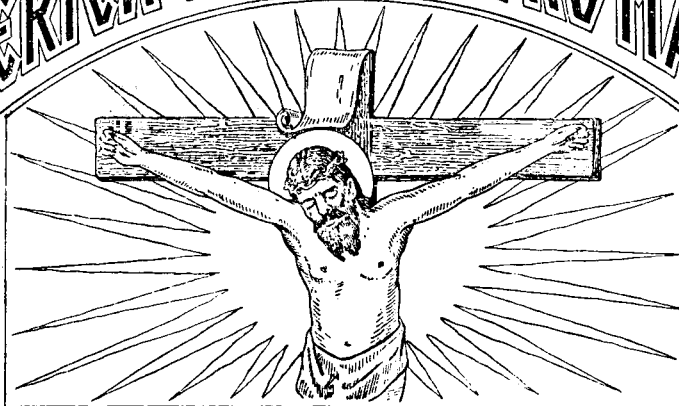
1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921 15.—
2. Advenșimul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu 25.—
3. Autocefalia Bisericii Române 5.—

4. Biserica Ortodoxă și cultele străine 30
5. Carte foarte folositoare de suflet 60
6. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-I Dr. I. Matei 75
7. Calendarul pe toți ani 50
8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu 70
9. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 60
10. Creștinismul și studiul naturii de F. Bertex, trad. de Pr. I. Negoiță și N. Donos 45
11. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 50
12. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină 150
13. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris 120
14. Confesiuni și Secte de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu 120
15. Crezul în chipuri și icoane de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu 30
16. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu 80
17. Concordanță a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprob. de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu 40
18. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec 25
19. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză și hârtie 200
- Idem, pânză peste tot 225
- Volumul II broșată 150
- Idem, pânză și hârtie 225
- Idem, pânză peste tot 250
- Volumul III broșată 120
- Idem, pânză și hârtie 195
- Idem, pânză peste tot 220
- Volumul IV broșată 200
- Idem, pânză peste tot 300
20. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian 60
21. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Coșna 50
22. Iconoclaști și Apostați contemporani de Ioan Gh. Savin 50
23. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu 30
24. Legea Organică a Sf. Sinod 4
25. Mărturisirea Ortodoxă 50
26. Neaoghe Basarab și Sf. Nifon 5
27. Origina și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventza 50
28. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu 45
29. Predici de Dr. Tarnavski, vol. I, II, III, IV, volumul a 100
30. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu 18
31. Studii despre Ierarhie 4
32. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian 20
33. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu 65
34. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoii, III, IV a lei 75 = 150
35. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron 100
36. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dron 70
37. Canoanele text și interpretare. Pr. C. Dron 100
38. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga 60
39. „Veniiți la mine”, zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu 35
40. Vrei să fi înțelept? de Episcopul Dionise Romano 20

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revanzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL:

O lipsă de veacuri în Biserica noastră (193).	Arhim. Scriban
O Lămurire despre Mitropolitul Munteniei Cosma Popescu și Bis. din Ursoaia (Buzău) (200).	Ioan C. Filitti
Sinodul al treilea ecumenic (206).	Teodor M. Popescu
Insemnări dintr'o scrisoare pastorală din veacul al XVIII-lea (213).	Pr. Traian Costea
Pășirea în Sfântul Altar (217).	Pr. Nic. I. Iancu
Biserica parohială „Fundul Cătinii” (220).	I. Frăsineanu
Strigăt contra celor cu „Biserica nouă” (225).	Preot Ilie Anisescu
Cronica paroh. Revna pe Prut lângă Cernăuți (228)	Preot Mihail Regus
Cronica bisericească (230).	Arhim. Scriban; Stelian Jingoiu;
	Pr. Mihail Tipordei; Paroh
	Pr. Fl. Trifănescu; Pr. Gh.
	Turai
Cărți, Reviste, Ziare (252).	Pr. Vasile I. Rada; Arhim Scri-
	ban; Stelian Jingoiu; Flor.
	Scriban
Insemnări mărunte (185).	Arhim. Scriban
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției, Mulțămiri.	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI”

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul LI. Nr. 5-6. (626-7) Mai-Iunie 1933.

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoimii românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii Părinți să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. In nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimeterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

O LIPSA DE VEACURI IN BISERICA NOASTRA.

I.

Gândul că poporul trebuie învățat în cunoașterea și urmarea legii dumnezeiești e foarte vechi în Biserica noastră. Nici nu se putea altfel. Biserica noastră are ca o trăsătură de temelie a ei că este organ de învățatură, că slujitorii ei trebuie să se ostenească în cea mai mare măsură cu propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu. Pe când alte închinări, păgânești, mărgineau pe închinătorii lor numai la urmarea unor rânduieli de slujbă, la săvârșirea unor rituri, în legea creștinească, slujba, ritul n'au rămas singura lature pe care aveau a o gusta creștinii, ci ei aveau a asculta încă și învățatură din gura păstorilor lor. Domnul Hristos, în nenumărate rânduri, apasă asupra sarcinii sale de a propovedui. Când mulțimea voia să-l ție pe loc, în cetatea Capernaumului, El a răspuns: Nu, fiindcă „se cade mie să vestesc și altor cetăți împărăția lui Dumnezeu, *că spre aceasta sunt trimes*“ (Luca 4, 43). După chemarea apostolilor și după cele întâi cutrierări pentru propoveduire, Domnul Hristos nu înceta de a tot străbate alte și alte ținuturi, „ca să învețe și să propoveduiască în cetățile lor“ (Matei 11, 1). Sf. Evanghelist Ioan spune că aceasta era îndeletnicirea cea mai de seamă a Domnului, că lăsa pe apostoli să săvârșească botezul, pe când

el păstra pentru sine sarcina de a învăța (vezi Ioan 4, 2). Apoi Sf. Pavel spune că Domnul Hristos nu l-a trimis să boteze, el să predice (1 Corinteni 1, 17), și tot atunci spune: *Vai mie de nu voi propovedui* (1 Cor. 9, 16).

Învățăturile de acestea neîncetat au fost date de Sfinții Părinți și le auzim în tot lungul istoriei bisericești. În toate îndrumările care s'au dat preoților, totdeauna s'a apăsător asupra datoriei lor de a propovedui și li s'a arătat aceasta ca una din cele mai înalte datorii care apasă asupra lor. Un tratat de omiletică, am putea spune: cel bun din câte s'au scris în această materie, scrie aceste cuvinte: „După sfânta Jertfă a Liturghiei, între lucrările Bisericii, nu este slujbă mai înaltă decât cea a predicării“¹⁾. Iar *Bossuet*, al cărui cuvânt înseamnă atât de mult în ce privește propoveduirea, a spus: „Predicatorii se suie pe amvon cu același duh cu care se duc la altar. Ei se suie pentru a săvârși acolo o taină, și anume o taină care seamănă cu cea a Euharistiei. Căci trupul lui Iisus Hristos nu este mai deplin în această sfântă taină decât este adevărul în propoveduire“²⁾.

Gândurile acestea au stărut în sânul tuturor Bisericilor și nu mai puțin în sânul Bisericii ortodoxe ca în altele. În fiecare Biserică națională, păstorii cei de sus totdeauna au îmboldit pe preoți spre propoveduire sau, când aceasta nu se putea, din lipsa de învățătură a preoților, se dădea îndemnul să se cetească din propoveduirea altora. De aici la noi tipărirea de Cazanii sau alte învățături ale Sfinților.

Sunt cunoscute frumoasele cuvinte ale lui Antim Ivi-reanul din al II-lea volum al *Didahiilor* sale...

...Vai și ce ticăloșie mare este când să află tăcere în biserica lui Christos au din lenevire, au din neînvățatură, tac păstorii oilor, celor cuvântătoare care sunt în locul apostolilor. Atunci cu adevărat ia îndrăzneală diavolul, ese de față fără de frică să răpește oile lui Hristos, că acolo unde nu să propovăduiește și nu să vestește și nu să citește cuvântul lui Dumnezeu, acolo este (precum zice proorocul Amos) foamete mare, iar unde se vestește cuvântul lui Dumnezeu, acolo și Dumnezeu este în mijloc, și răcorile satanii să risipește. Nu flămânzește atâta trupul de pâine, cât flămânzește și însetoșează sufletul omului de învățatura tâlcurilor Evangheliei și ale apostolilor. Că credința după cuvântul lui Pavel să câștigă din auzire, deci de nu este altul să tâl-

1. Le Curé de Saint-Sulpice, *Traité de la Prédication*, Paris 1865, pag. 10.

2. M. J. L. Monsabré, *Avant-Pendant-Après la Prédication*, ed. 9, Paris 1924, pag. 19 123.

culască și să învețe, cum poate cineva să audă, și să învețe a crede : știți oare că citaniile și tâlcuirile voiu îndrăzni a zice că sunt mai bune decât citania sfintei Evanghelii, că este hrană sufletească, hrană care satură sufletele cele mai flămânde de credința cea adevărată a lui Dumnezeu. Că de vreți să vă încredințați cum că tâlcurile aduc rod mai mult de cât citania Evangheliei ce o citesc preoții în toate zilele, încredințați-vă dela Famenul Candachii împărătești, care cetind cartea Isaii proroc l-au găsit Filip și i-au zis : Oare înțelegei ceia ce citești ? și până nu i-au tâlcuit Filip, n'au putut pricepe. Întru acestaș chip și la noi de nu ar fi fost dascăli să tâlcuiască scripturile, n'am putea pricepe adâncul lor Că și aceasta se cunoaște că este o vânăre a oamenilor spre credință dumnezeiască, precum zice Domnul Christos : „Veniți după mine și vă voiu face vânători de oameni“.

Deși după el nu s'a mai propoveduit, dar nu lipseau îndemnurile pentru a se propovedui. Astfel, Mitropolitul *Filaret* al Ungrovlahiei, ca episcop de Râmnic (1780—1792) dă protopopilor și preoților săi următoarea îndemnare : „Celce va ceti Cazania să o citească mai înainte ca s'o înțeleagă mai întâi el și apoi s'o citească în chip deslușit și creștinilor“.

Iată grija de învățătură din însuși veacul când Antim Ivireanu scrisese puternicile cuvinte pomenite mai sus și care apoi s'au auzit în toată curgerea veacului 19.

Cu toate acestea ele n'au ajutat mult și cu toată dreptatea se pot trâmbița azi, cași odinioară.

II.

Dacă Biserica se poate lăuda cu pildele cele mai frumoase în trecutul propoveduirii cuvântului lui Dumnezeu, dacă, pe temeiul unei asemenea mărețe lucrări, s'au și dat cele mai statornice îndemnuri, totuși, venind la țara noastră, găsim că, dela sunarea acestor îndemnuri, până la împlinirea lor în faptă, s'au ivit cele mai mari greutăți. Din partea multor slujitori ai altarului, predica nu a fost privită cu bunăvoință. Dacă unpreot, între mai mulți, lua asupra sa să predice, ceilalți nu se uitau bine la el. Li se părea că umblă să-i întreacă cu ceva și că încearcă să se suie deasupra lor prin acest fel de lucrare bisericească. Indemnuri ca ale Mitropolitului Antim Ivireanu sau ale Episcopului Filaret s'au uitat de mult și a rămas numai reaua voință care a stat împotriva predicii.

Preotul s'a îngreuitat a predica și nu i-a mai plăcut nici ca altul să predice. Deoarece omul de rând nu iubește pe cel mai răsărit și vrea ca toți să fie o apă și un pământ, ca

el, starea de fapt a fost că predica n'a fost privită cu drag. În aceasta privință, putem spune că mai multă căutare a predicii s'a găsit la unii cârmuitori ai preoților decât la preoți înșiși.

Dacă nu este tragere de inimă, s'au găsit îndată și temeiurile pentru a nu se predica. Acestea le auzi în gura multor preoți, fie dela noi, fie de aiurea, ba, ce e mai mult, până și în biserici cărora le merge numele că sunt mai harnice cu propoveduirea ca noi, cum e cea catolică.

Vorbind odată cu preotul rus dela Stuttgart, înainte de război, despre lucrurile acestea, era și el părtaș al gândului că e de prisos a se predica în biserică. Spunea că, dacă ar predica, lumea ar pleca din biserică.

Ce cinste își dădea el însuși cu asemenea cuvânt! Dar el dădea aceasta nu pe socoteala lui, ci a credincioșilor, care nu ar fi bucuroși de predică.

Vorbe ca acestea se aud și între noi până în ziua de azi. „Nu e lumea deprinsă cu predica“ îngâimă unul. Urmarea este că, deoarece lumea „nu e deprinsă“, nici nu trebuie s'o deprindem.

Altul spune : „Dar de ce să mai predicăm? Nu e toată slujba o predică?“ La aceasta îi putem spune : Nu e predică, fiindcă nu înțelege. Slujba are ea multe adâncimi și frumuseți, dar ce alege omul, dacă nu este cine să-l dumirească? Ce să prindă el din „Cântare de biruință cântând, strigând, glas înălțând și grăind“?

Atâtea cuvinte ale slujbei sună cu totul neînțeles! Chiar luminoasa evanghelie, așa cum este cântată, nu lasă înțelesul cuvintelor ei să ajungă ușor la mintea oamenilor.

Slujba lucrează prin atmosfera de taină, de duhovnicie, de sfințenie în care învăluie pe om, dar nu și prin înțelesul pe care l-ar picura asupra credincioșilor. Numai predica, dacă ar veni, ar putea desțeleni ogorul acesta și a face ca slujba să fie gustată mai bine decât este acum.

Fără predică, nu ai alt mijloc de a face pe oameni să guste amănuntele slujbei. Ele trec pe lângă ei fără a-și revărsa bogățiile lor.

Și cu toate acestea până azi aud vorbe că : ce să mai predicăm? asta o face slujba însăși. După o sută și mai bine de ani de seminar în țara noastră, după zeci de ani de facultate de teologie, și totuși atât de greu merge cu predica în Biserica noastră!

Odată, la o zi de Paști, puțin înaintea războiului 1914-18, raposatul Arhimandrit Damaschin, voise să predice la Mănăstirea Pasărea de lângă București. Nu era om de carte, predica poate că ar fi mers cam greu în gura sa. Dar s'a gândit că, după marea slujbă, la o așa zi, face să se audă cuvânt creștinesc.

Dar credeți că s'a putut? Au început maicile a bâzâi, că așa ceva nu e în obicei, că nu se face.

Iată soarta predicii în Biserica noastră până în ziua de azi. După atâta și atâta zbatere, după neîncetată sfătuire, n'am putut avea propovăduirea ca un fapt deplin câștigat, intrat în obiceiuri, care doar nu ar fi alta decât întoarcerea la ce era odată atât de răspândit în Biserică.

În *Revista Teologică* din Sibiu, pe Ianuarie-Februarie anul acesta, Păr. Dr. *Sebastian Stanca* dă la lumină un articol cu destăinuirii de preț, având titlul „O luptă între predică și cazanie“. Este povestirea pășaniilor unui preot, cu parohul său mai bătrân, înainte de 1840 și după aceea, că nu-l lăsa să predice. Preotul cel tânăr avea tragere-de-inimă, dar nu era bucuros cel bătrân și-i puneă tot felul de bețe în roate. Nici amestecul episcopului *Vasile Moga* nu avea destulă putere pentru a potoli necazul parohului împotriva predicii.

Ca să nu se arate că predica îl supără, parohul spunea că mai potrivită este cazania, deci că el are plăcere de cuvânt în biserică. El înfățișa cazania ca ceva mai de încredere, fiindcă este adevărit prin temeinicia scriitorilor ei, pe când glasul unui preot este ceva îndoielnic.

De fapt, nu era lupta între predică și cazanie, ci neplăcerea despre o lucrare mai deosebită în biserică. Deoarece predica, din lucru obișnuit, de fiecare slujbă, cum era odată, a ajuns a fi lucru neobișnuit, ivirea ei în mijlocul slujbei pare ceva peste mână și deaceia goana împotriva ei.

Așa era pe la 1840. Deși glasuri pentru predicare se auzeau și pe atunci, totuși gustul slujitorilor nu era de a se folosi de predică și de aceea se găseau tot felul de clenciuri împotriva ei.

Cetind însă lucrurile de atunci și gândindu-ne că au trecut la mijloc mai 100 de ani, te cuprinde un zâmbet... ce să mai ocărăști ce era odată, ce să te mai minunezi de bieții preoți, care nu erau bucuroși să se mai ostenească și cu predica, dacă și azi lucrurile nu sunt cu mult schimbate! Da, azi avem vorbitori mai meșteri, mai mulți, dar predica nu a

Intrat în obiecturi. Nu stăm deloc pe aceeași treaptă ca în Biserica dela începutul creștinismului. Când zici azi predică, zici însă un lucru care înseamnă o greutate, ceva de care vorbitorul e bucuros să se scuture. E încă un lucru străin, fapta de zile mari, nu predarea obișnuită a cuvântului Dumnezeu, care trebuie să fie nelipsit dela toate slujbele noastre.

III.

Dar de ce așa? De ce, după atâta învățătură în lungi ani de școală; de ce, după atâta incredințare că aceasta ține de temeiul religiunii creștinești; de ce, după ce știm zilele de slavă ale cuvântului creștinesc, — atâta încetineală și atâta rea voință în întrebuintarea acestei unelte? De ce biserici mari, catedrale, nu au încă răsunarea cuvântului creștinesc la fiecare slujbă? Cum se poate că, în mari capitale ale păstoriiilor noastre creștinești, Sf. Slujbă din Duminici și sărbători se încheie fără să se audă tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu? Pentru ce atâta fereală față de cel mai firesc lucru al lucrării creștinești?

Nu este greu de înțeles. Predicarea cere osteneală. Pe când celelalte slujiri, odată învățate, ai numai osteneala săvârșirii lor, fără temerea de a te poticni, predica cere o învățare pentru fiecare rostire a ei. Trebuie să te frământă cu ea acasă, în ceasuri de studiu.

De aceasta însă nu fiecare e bucuros. Mai cu seamă nu e bucuros celce nu s'a obișnuit cu ea. A spune lucruri după tipicul altuia, rugăciuni oricât de lungi, e una; dar a spune din chibzuiala minții tale, e alta, și nu oricine se prinde bucuros la aceasta.

Deci, luate lucrurile în temeiul lor, la mijloc e fuga de greutate. Nu se predică pentrucă e lucru obositor.

Preoții care nu sunt bucuroși să predice, puși însă de silă să predice, se mișcă anevoios, nu pot izbuti și apoi doarești ca mai bine să nu mai predice. Auzi credincioși care-ți spun: „Părinte, de ce-i mai pune să predice, dacă nu pot? Este atât de supărător să ascuți pe un om care nu știe a vorbi și pe care sila celor mai mari îl face să vorbească! Este mai multă pagubă decât câștig. Nu te alegi cu nimic din predicile băguite, iar bietul preot iese scăzut“.

Astfel de cuvinte eu le-am auzit chiar în București. Apoi dacă în capitala țării se petrec astfel de lucruri, ce greu trebuie să fie aiurea! Și totuși eu mi-am dat seamă,

chiar în bisericile cu tânguirea de mai sus a credincioșilor, ce minunat lucru este predica, ce nevoie este de ea!

Vezi lumea destrămată, nelegată sufletește, străină dela un ins la altul sau dela un pâlce la altul, pe care un cuvânt de înțelegere ar putea s'o facă a se simți ceată creștinească, un duh și o inimă. Ici un cârd de soldați, colo unul de școlari, dincolo femeile obișnuite ale mahalalei. Soldații se uită lung, cu privirile nehotărâte, neștiind ce să aleagă; școlarii fără gând de lungă rămânere ori de a alege ceva; femeile forfotind cu lumânările, cu închinăciunile până la pământ, dar de loc cu grija de a prinde ceva. Nimenea nu le-a îndrumat vreodată spre aceasta.

În mijlocul unei asemenea nehotărări și împrăștieri cu duhul, odată, dacă ar răsuna cuvântul cel creștinesc, ar putea strânge toate inimile în una singură. Ai putea să spui lucruri care să se potrivească pentru toți, să pui graiuri care să-i cuprindă pe soldați, pe școlari și pe toți cei de altă stare care s'ar mai fi aflând de față. Dacă cuvântul tău prinde bine materia și o destramă pentru înțelegerea oamenilor cu tâlcuiri limpezi, cu luminări culese din viața zilnică, toată împrăștirea se strânge și se încheagă o stare de suflet prinsă de ceva. Dai omului ceva pipăit și lămurit. Altfel, Sf. Slujbă se scurge printre degete, și omul pleacă acasă fără a fi dobândit ceva.

Eh! tocmai predica este cea care desprinde roadele slujbei și le pune în mâna, pe limba și în inima omului. Dacă nu vii cu această linguriță, tu te lipsești de unealta cea mai de temei pentru a face inimile să guste ceiace n'au putut gusta până atunci.

Tocmai din grijă pentru slujbă, pentru mai deplina ei gustare, trebuie întrebuințată predica. Dacă însă ea este mai grea ca alte slujbe, urmează ca să fie părăsită cu totul?

A fost părăsită însă tocmai din îngreuierea aceasta și trebuie un nou simț de răspundere, o plăcere de hărnicie pentru a o face să învieze.

Cât timp va lipsi aceasta, va rămânea însă ceva știrh în Biserica noastră și se cheamă că nu vom fi întrebuințat toate armele cu care avem de slujit turma noastră creștinească.

E păcat să putem spune că și astăzi lucrurile stau nu cu multă deosebire de ce era în 1840, între cei doi preoți care se certau peste munți pentru predică.

O LAMURIRE

DESPRE

MITROPOLITUL MUNTENIEI COSMA POPESCU ȘI BISERICA DIN URSOAIA (BUZĂU).

În revista „Biserica ortodoxă română“, Sept. 1932, pag. 586—9, d. C. N. Mateescu a publicat un articol intitulat „Insemnări despre originea ardeleană a mitropolitului Cosma“.

Mai întâi, d. Mateescu crede că „nimeni nu s'a interesat, până acum, mai de aproape de viața și activitatea“ mitropolitului Cosma. Totuși, despre neamul acestuia, chestiune care preocupă pe d. M., d-sa putea găsi oare care informații, pe care le voi îndrepta și complecta acum, în lucrarea mea „Arhiva G. Gr. Cantacuzino“, la pag. 38, nota.

Cât privește originea ardeleană a lui Cosma, d. Mateescu o deduce din identitatea ce crede că o poate stabili între acesta și un Cosma ierei, despre care găsește date în cartea d-lui Silviu Dragomir „Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. XVIII“.

Un „Cosma din Deal“, venit din Transilvania, s'a preoțit în Muntenia la 1745; s'a întors în patrie, unde a dus luptă contra uniților; la 1751 a fost întemnițat la Alba Iulia; liberat după un an, a trecut, cu soția și un copil, cari au murit curând, în Muntenia, adăpostindu-se pe lângă alt ardelean, Nicolae Pop din Balomir, devenit arhimandritul Nichifor de la mănăstirea Argeșului. În satul Flămânzești, zis și Vatra mănăstirii Argeș, a ridicat „Cosma erei“ o biserică, pe pereții căreia figurează, cu un Ivan Moța și o Stanca diaconeasa. Această biserică, după „Ctagrafia eparhiei Argeșului“, de la 1810, publicată de d. Ștefan Berechet în „Biserica ortodoxă română“, 1922, n. 9, era numită „biserica mitropolitului Cosma“. De aceea desigur, se și spune, într'un izvor, despre acesta, că era originar din Argeș.

Concluzia la care ajunge astfel d. Mateescu, nu mi se pare totuși întemeiată, pentru următoarele motive:

a) „Cosma ierei“, adică preotul mirean Cosma, călugărindu-se, ar fi trebuit, după obiceiul din Principate, să-și schimbe numele.

b) Mitropolitul Cosma, înainte de a se călugări, se numea Mihail, după cum se vede din următoarea însemnare a lui Enăchiță Văcărescu: „1789... s'a născut mie un fiu, care a fost primit în brațe de I. P. S. mitropolit al Ungrovlahiei, D. D. Cosma...; mai înainte de a se face acesta mitropolit, se numea Mihail“...¹⁾.

c) Izvoarele ce avem despre mitropolitul Cosma, îl arată originar când din Buzău, când din eparhia mitropoliei, când din Argeș, dar nici odată de peste hotare.

d) Despre Cosma ierei ni se spune că a venit în Muntenia cu soție și cu un copil, cari au murit curând; mitropolitul Cosma pare să fi avut numai trei frați, cum voi arăta.

*

1. — Unul din frații mitropolitului Cosma, a fost șetrarul Iordache Popescu, despre care vorbesc următoarele documente:

a) La 18 Iulie 1786, Cosma dăruiește moșia Jugureni din Buzău, pe care o avea de cumpărătoare²⁾ „nepotului Sandul, fiul răposatului fratelui nostru, Iordache șetrar Popescu, fiindcă l'am crescut noi de mic, neavând părinți și din toată economia tatână-său, ce a eșit din vii, din dobitoace, ce i-a rămas, fiind asupra noastră, tot de noi s'au luat veniturile“³⁾. Șetrarul Iordache Popescu trăia la 1778, când avea moșia Vlădica, lângă Mănești, în Prahova⁴⁾.

b) Iordache Popescu șetrarul, fratele mitropolitului Cosma și tatăl lui Sandu, a fost căsătorit cu o Elena, de la un frate al căreia avem următorul act, nesemnăt, din Oct. (fără zi) 1799: „Răposatul nepotul meu Sandul Popescu, având pe podul Calicilor una pereche case, mai pe urmă învoindu-se cu d-lui biv vel dvornec Manolache Grădișteanu, au făcut schimb, și i-au dat dumisale casele sale și d-lui i-au dat bani naht și pereche casele dumisale (ale lui Grădișteanu) ce le-au avut în mahalaoa Popescului, pe loc de moștenire, făcându-se acest schimb cu învoire bună, prin zapise unul la mâna altuia. Aceste case, după moartea

1. V. A. Urechia, Ist. Rom. V. 92.

2. De la Nicolae paharnic (Damari) la 1779 (Arh. Stat. Buc. Sf. Apostoli, pachet 2, doc. 75).

3. Ibid.

4. Vezi mai departe.

nepotului meu Sandu, rămânând ca o clironomie, drept zestrea soru-mi Elenii, ce i-au fost mumă copilului, mi s'au dat întru stăpânirea mea desăvârșită, încă de răposatul Cosma mitropolit, ce și prea sfinția sa era unchiu copilului, despre tată..., care case... acum ne mai fiindu-mi trebuincioase și mai vârtos trebuință având de bani, le-am făcut vânzătoare... (lui chir Marco)¹⁾.

Acest frate al Eleniei Iordache Popescu, era Nicolae, vel stolnic la 1793, cum arată un act din acest an²⁾. În anul următor, avea pricină pentru casele din mahalaua Popescului³⁾. Mitropolitul Cosma îi dăruise și o vie la Sărata, în Buzău⁴⁾. După moartea acestuia, s'a judecat cu nepoatele lui⁵⁾. La 1801 era încă stolnic⁶⁾; a ajuns apoi paharnic și murise la 1805. Era nepotul mitropolitului Grigore⁷⁾ de la 1760—1787. Cu soția sa Zamfira făcuse biserica de la Pițigaia⁸⁾ (comuna Știubei-Orăști, din Ilfov).

2. — Alt frate al mitropolitului Cosma, a fost Badea polcovnicul Popescu, căsătorit cu Stanca Măneasca⁹⁾, dela Mănești, Prahova, și zis, uneori, și Mănescu, după numele de familie al soției sale, nume pe care l'a purtat și unica lor fiică, Smaranda, soția, dela 1787, a doctorului Silvestru Filiti. Dovada o fac următoarele acte:

a) Condica domnească¹⁰⁾, n-o 13 f. 634 verso, unde se vorbește de Stanca Măneasca, soția polcovnicului Badea Popescu.

b) Hotărnicia dela 1 Iulie 1778 a părților din moșia Mănești, de pe apa Prahovei, vecină și cu moșia Vlădica a șetrarului Iordache Popescu¹¹⁾.

c) Următorul zapis, din Fevr. 1799, al doctorului Silvestru Filiti: „Incredințez cu zapisul meu, precum să se știe că, rămâind dela răposatul Cozma mitropolit o vie în

1. Acad. rom., ms 611, f. 112/129.

2. A. V. Urechia, Ist. Rom., VI, 449: „stolnicul Nicolae, unchiul lui Schidlace (cetire greșită, în loc de Sandulache) nepotul mitropolitului Cosma.

3. Ibid. 796.

4. Acad. rom., ms 612 f. 153 verso.

5. Arh. Stat. Cond. domn. 35 f. 91.

6. Acad. rom., ms 652 f. 4 verso.

7. Ibid., ms 612 f. 155 verso.

8. Ibid. f. 156—8.

9. Ultima din vechiul neam al boerilor Mănești-Bucșani (I. C. Filitti, Arhiva G. Gr. Cantacuzino).

10. La Arhivele Stat. Buc., acum evacuate la Moscova.

11. Arh. Stat. Buc. Schitul Surpatele, pachet 10, act 9.

dealul Târgoviștei, sud Dâmbovița, cu obraștie, cu case, șopron și alte vase trebuincioase, care vie dându-se de către stăpânire, ca o clironomie, la trei nepoate ale răposatului și căzând a treia parte și soției mele Zmaragda, fata răposatului () Mănescu ¹⁾, fratele răposatului Cozma mitropolit, și mie fiindu-mi cu totul peste mână a o căuta..., (a vândut-o părintelui Deleanu, chir Dionisie, viitorul mitropolit Dionisie Lupu)²⁾.

d) La 21 Martie 1796, mitropolitul Dositei (Filiti) dă carte d-lui dohtorul Silvestru (Filiti) să-i fie de încredințare că soacra d-sale, Stanca Măneasca polcovniceasa, care acum o chiamă pe călugărie Sofia, a vândut un țigan ³⁾. Pe „Stanca Măneasca polcovniceasa“ o mai găesc semnată pe un act din 26 Ian. 1791 ⁴⁾, așa că ea s'a călugărit după această dată.

3. — Al treilea frate al mitropolitului Cozma, a fost Teodosie monahul, cum se vede din următoarele acte:

a) Zapis din 3 Martie 1800: „Incredințez... că rămâind dela răposatul Cozma mitropolit o vie în dealul Târgoviștei, sud Dâmbovița, care vie dându-se de stăpânire, ca o clironomie, la trei nepoate ale răposatului, și căzând a treia parte soției mele (), fata răposatului Teodosie monah, fratele răposatului Cozma mitropolit, și mie fiindu-mi cu totul peste mână a o căuta...“ (a făcut-o schimb cu părintele Dionisie Deleanu). Semnează Ioan Brătășanu ⁵⁾.

b) Actele din 9 Iunie 1797 ⁶⁾ și 4 Iulie 1811 ⁷⁾, în care se vorbește de Zoița, soția clucerului Dumitrache Mora și de Maria, soția clucerului Ioniță Brătășanu, care aveau unchi pe mitropolitul Cozma.

Pe acest Teodosie monah, cred că pot să-l identific cu Tudor căpitanul Popescu care, la 1783, vindea niște țigani monahiei Sevastia Vlădeasca, actul fiind adevărat de Cozma, pe atunci episcop al Buzăului ⁸⁾.

Acest Teodosie monah este fondatorul bisericii din

1. După soție, în loc de Popescu.

2. Acad. rom., pachet 158, doc. 102.

3. Arh. Stat. Buc. Mitropolia, pachet 349/168 netrebnic, act 40.

4. Ibid., act 34.

5. Acad. rom., pachet 158 doc. 60.

6. Arh. Stat. Condica domn. n-o 35 f. 89/112.

7. Ibid., Cond. domn. n-o 70 f. 123 verso și 128 verso.

8. Ibid., Mitrop. Buc. pachet 165 netrebnic, doc. 104 și 105.

Ursonia, comuna Rușavăț, județul Buzău. Mulțumită bunei voințe a P. S. Sale părintelui episcop Ghenadie Niculescu, am putut vedea pomelnicul, pe pânză, păstrat la acea biserică. În mare parte este stricat de umezeală. Il transcriu aci, însemnând cu puncte locurile ce nu se mai pot citi. Biserica s'a făcut după 1783, când Tudor Popescu nu devenise încă monahul Teodosie, și înainte de 1792, data morții lui Cozma, care figurează în pomelnic printre vii.

„Pomelnicu părintelui Theodosie“

Vii.

Kozma arhiereu
Theodosie
Sandu...
Anca prez (vitera)
cu tot neamu.

Morți.

Neofit arhiereu
Methedie (*sic*) arhiereu
Rafail arhiereu
Nica erei, Stanca ereița
Petru Flore Tudor...
Radu Gheorghie cu tot neamu ¹⁾.

Cosma este mitropolitul, fratele lui Teodosie; Sandu, nepotul de frate al acestuia.

Neofit arhiereul ar putea fi mitropolitul de la 1738 — 1754, în vremea căruia, poate, Cosma se va fi călugărit. Metodie și Rafail sunt predecesori ai lui Cosma în scaunul Buzăului.

Nica erei și Stanca ereița, cari urmează imediat, ar putea fi părinții lui Teodosie și deci și ai lui Cosma, care ar fi fost astfel fiu de popă, de unde va fi adoptat și numele de familie, Popescu.

1. Pe pânză mai este scris „Pomelnicu ctitorilor celor ce au ajutat la biserică, unde se prăznuște hiamu sfinților | împărați și întocma cu apostolii | Constantin și Elena.

Vii | Vladu erei, Sanda prez [vitera] | Costandin, Mihalce... [Co]standin Dobra | ...Ana... | ...Stana, Gheorghie... | .Maria... | ... Smaranda | Teodosie ...Ana... | Radu, State, Dumitru, Oprea... Mateiu, Tudor, Radu, Dima, Pană | Manoil, Anghel, Alecsioi, Anca, Mircea, Stan, Dobre, Komar, Radu, Călin, David | Radu, Ion, Lepădat, Gheorghie, Dumitru,... Ștefana, Șărbu, Ion. Safta | Radu, Dumitrașcu, Stan, Rada, Tudorancea, Stanciu | Danu, Stanca, Pătrașcu, Ionu, Stancul, Neaga.

Intr'un colț; Vii. Vasile, Stana, | Ilie erei, Moisi. | Vasile, Dumitra, | Morții : Dloniale, Stana, | Vasile,... Păscălina.

Originea mitropolitului Cosma Popescu, rămâne, deci necunoscută. Izvoarele, cum relevă și d. Mateescu, se contrazic. În „Conдика sfântă“ se spune, într'un loc (p. 178), că era de origine din Buzău, iar în alt loc (p. 241), că-și „trage neamul“ din eparhia mitropoliei „fiind de baștină de aici“, ceea ce i-ar exclude ca să fi venit de peste munți; în sfârșit, într'un pomelnic al mitropoliei, păstrat de părintele profesor și academician Nic. M. Popescu, se zice că era din Argeș.

El trebuie deosebit desigur de Cosma arhimandritul, ruda Cârloveștilor, care a ridicat schișorul Grăjdana, pe apa Nișcovului, în Buzău, și l'a închinat, la 1755, la Panteimon¹⁾. Acest „arhimandrit domn Kosma din Buzău“ a fost, la 12 Aprilie 1757, unul din candidații la scaunul Buzăului²⁾.

Aș crede că viitorul mitropolit va fi fost Cosma, egumenul mănăstirii Dealul la 1761³⁾. La 20 Aprilie 1762, era protosinghel⁴⁾. La 1763 a fost ales episcop al Buzăului, unde a păstorit până la 1787. În vremea lui, la 1786, s'au făcut ușile, minunat sculptate, de la biserica din Cislău și pe care se văd, deoparte, stema domnească (vultur cu crucea, soare, luna și doi îngeri trâmbițând), iar de altă parte, stema lui Cosma: pe un cerc, așezat la încrucișarea unei cruci cu o cârjă, stă o acvilă, între soare și lună; doi lei țin crucea și cârja, care se înfig, jos, în doi șerpi⁵⁾. Mai cunosc și alte peceți ale lui, ca episcop. La încrucișarea între o cârjă și o cruce, se află o inimă înflorită, având, odată, la dreapta și la stânga, câte o pasăre⁶⁾, altă dată o pasăre deasupra, iar dedesubt simbolul pelicanului ce-și rupe pieptul spre a-și hrăni puii⁷⁾.

Mitropolit a fost ales Cosma la 9 Oct. 1787 și a murit în scaun la 12 Sept. 1792. Chipul lui se poate vedea în biserica dela Călugăru, com. Tărtășești (Ilfov).

Pentru moștenirea lui, rudele au avut proces cu episcopia Buzăului⁸⁾.

IOAN C. FILITTI.

1. I. C. Filitti, Biserici și ctitori, p. 10.

2. Conдика sfântă, p. 170.

3. Arh. Stat. Cond. domn. n-o 5 f. 424, act din 10 Fevr. 1777.

4. Acad. rom., pachet 117, doc. 158.

5. B. Iorgulescu, Notițe istorice relative la mănăstirea Cislău în „Literatura și arta română“, III (1898-9), p. 241 și Marele dicționar geografic al României, la vorba Cislău.

6. Arh. St. Buc. Episc. Buzău, pachet 1 act 5 netrebnic și pachet 6, act 4.

7. Ibid. pachet 33, act 37.

8. V. A. Urechla, Ist. Rom. VII, 317-320.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ȘI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“
de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei și al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de Teodor M. Popescu, profesor la
Facultatea de Teologie din București.

Celestin al Romei contra lui Nestorie.

Dar cele spuse în enciclica „Lux veritatis“, despre importanța cu totul excepțională a acțiunii lui Celestin, „care a convocat îndată sinod“ și „după studiu profund al chestiunii“, „cu luminarea sfântului Duh“ și „în virtutea autorității supreme și absolute peste toată turma Domnului, a hotărît și proclamat oficial cele referitoare la episcopul de Constantinopol și la învățătura lui“ și despre deosebirea dintre acțiunea lui Celestin și cea a lui Ciril, nu se bazează nici ele pe texte și pe fapte reale.

Atâta vreme, Celestin n'a făcut nimic contra lui Nestorie și abia acum se mișcă împotriva lui, provocat de Ciril. În epistola lui de răspuns către Ciril, compusă după hotărîrea respectivă a sinodului ținut acolo ¹⁾ la 11 August 430, episcopul Romei exprimă, mai înainte de toate, marea ușurare pe care a simțit-o din cele trimise prin diaconul Posidonios. Pentru că, zice Celestin, aflând cele răspândite de Nestorie, era torturat de gândul cum ar putea să ajute poporul din Constantinopol turburat de predicile perverse ale episcopului lui, ca să rămână în credință. Dar îndată ce a citit cele trimise de Ciril, cari erau pregătite și în traducere latină, i s'a înfățișat „cea mai prompta tamăduire“ a răului, aceea, pe care i-a indicat-o Ciril. Deaceia Celestin laudă învățătura dreaptă și clară, cu care și el era de acord, și-l divinizează ca pe „*cel mai vechetor preot al Domnului*“, care a întâmpinat rătăcirea cu curaj. Celestin își exprimă bucuria, că Ciril a avut atâta grijă, încât a întrecut exemplul celor cari au luptat înainte de el

*) Vezi „Bis. Ort. Rom. pe luna Martie-Aprilie 1933.

1. Despre acest sinod al episcopilor din Apus, nu se cunosc amănunte; se pare că s'a ținut pur și simplu învățătura sfântului Ciril și s'au dezaprobat părerile lui Nestorie (Morav, Patr. lat. 50, 461).

pentru dogma ortodoxă. Mai departe Celestin zice, că nu are nimic de adăogat la strălucita învățătură a lui Ciril, prin care acesta s'a dovedit „*prea puternic apărător*“ al credinței și a întărit-o atât, încât să nu mai poată fi atrase în altă parte inimile celor cari cred în Hristos. Consideră aceasta ca „*mare triumf al credinței*“ și crede ca Nestorie sau va îmbrățișa prin forța lucrurilor adevărul, sau va fi îndepărtat din comuniunea bisericească, trebuind dimpotrivă să fie restabilit în comuniune cei îndepărtați de el. Și mai exprimă Celestin dorința ca Nestorie să-și revină și să se mântuiască, dar întărind pe episcopul de Alexandria, prin autoritatea scaunului său, îi încredințează lui, ca ținând și locu-i, executarea hotărîrii următoare: Sau Nestorie va înceta, prin mărturisire scrisă în termen de zece zile dela predarea acesteia, predicile lui cele rele și va asigura că are aceeaș credință pe care o au și Biserica Romei și Biserica Alexandriei și ortodoxia întreagă, sau, de nu va face aceasta, purtând grijă de Biserica de Constantinopol Ciril, îi va comunica în orice chip, că este îndepărtat din comuniunea bisericească. La sfârșitul epistolei, Celestin adăoga că a comunicat aceasta și episcopilor Ioan al Antiohiei, Rufus al Tesalonicului, Juvenal al Ierusalimului și Flavian de Filipi, după indicațiile lui Ciril ¹).

Acesta este în linii generale cuprinsul epistolei către Ciril a lui Celestin, care n'a făcut nimic altceva decât să se conformeze cu justele indicații ale lui Ciril, pronunțându-se că, dacă Nestorie persistă în rătăcirea sa, va rupe legătura bisericească cu el, și neluând însuș asupra-și executarea acestei hotărîri, o încredințează lui Ciril. Iși poate închipui oricine ce însemnă să se arunce în fața episcopului capitalei, pe însuș scaunul său, pedeapsa necomunicării cu el. La aceasta avea însă să procedeze Ciril, după ce își asigurase consimțământul nu numai al episcopului întâi stătător al Romei, ci și al episcopilor de frunte ai celorlalte Biserici, cărora le-a scris Celestin, trimițându-le și aceste epistole nu direct, ci prin Ciril.

În epistola către Nestorie, Celestin zicea că a întârziat să răspundă la scrisorile lui, pentru că a fost nevoie să se traducă în limba latină, iar între timp a fost informat prin

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 80—85. *Mansi*, IV, 101. *Schwartz*, I, I, 1, p. 75.

trimiși al lui Ciril de Alexandria, despre eroarea în care a cazut Nestorie și prin care „este rănit respectul nașterii fe-ciorești”. Celestin își exprimă regretul pentru aceasta și pen-truca Nestorie n'a dat atenția cuvenită *primei* și celei de a *doua* muștrări ce i-a făcut episcopul de Alexandria. Ca a *treia* muștrare i-a trimis Celestin epistola sa, după care va rupe comuniunea bisericească cu el, dacă nu-și va îndrepta îndată cele rău zise. Și după multe îndemnuri ca să revină la adevăr, Celestin anunță lui Nestorie hotărîrea de a-l scoate din orice comuniune cu Biserica universală, dacă în timp de zece zile nu-și va condamna rătăcirea prin mărturisire clară și scrisă, și că această hotărîre o va executa episcopul de Alexandria ¹⁾. Acestea le anunță Celestin și poporului și cle-rului din Constantinopol ²⁾. Este vrednic de notat că Celestin consideră acțiunea de mai sus ca o continuare a acțiunii lui Ciril. Muștrarea lui către Nestorie o socotește a *treia* după cele două ale sf. Ciril. Despre eroarea lui Nestorie se ex-primă în cuvinte generale și mai mult neprecise, iar în e-pistola către poporul din Constantinopol se trădează mai de-grabă că n'a înțeles-o („căci cercetează firea omenească și pe cea dumnezească în Hristos, acum numai om, acum atri-buindu-i comunicare cu Dumnezeu, de câte ori binevoește“), pentru că se pare că în ce privește dogmatica era homo sim-plex. Nu este deci adevărat ceea ce se spune în enciclica „Lux veritatis“, că Ciril era „admirabil de acord cu învăță-tura Bisericii romane“. Este adevărat contrariul, că adevărat Biserica Romei a primit învățătura lui Ciril.

Celestin îl numește în ultima din epistolele de mai sus de repetate ori „sfânt“ și „împreună episcop“ („sfântul și lui Dumnezeu plăcutul fratele și împreună cu mine episcopul Ciril“; „sfântului meu frate Ciril“). Vorbind despre Pavel de Samosata, zice că „pe acesta l-a doborât de pe scaunul pe care ședea profanându-l hotărîrea cea unită a preoților (= episcopilor) catolici (= ortodoksi). Despre Atanasie cel Mare zice că fiind persecutat de arieni, a găsit „ușurarea comu-niunii“ la scaunul episcopal al Romei, „dela care se dă tot-deauna ajutor catolicilor“ și că în virtutea „autorității“ acelu scaun s'a stabilit ca clericii, despre cari a scris sf. Ciril că

1. *Mansi*, IV, 1025. *Schwartz*, I, I, 1, p. 77 sq.

2. *Mansi*, IV, 1036. *Schwartz*, I, I, 1, p. 83.

nu fost îndepărtați din comuniune de către Nestorie, să se considere ca rămânând în comuniunea bisericească. Celestin are sentimentul că este întâi stătător și ca atare se pronunță în chestiunea lui Nestorie pe baza celor indicate lui de către Ciril. Nu se consideră numai pe sine paznic al credinței, și deaceia și în epistola către Nestorie și în cea către clerul și poporul din Constantinopol formulează astfel hotărîrea privitoare la Nestorie: „Să știi deci lămurit, că aceasta este hotărîrea noastră, că dacă nu înveți acestea despre Hristos Dumnezeuul nostru, pe cari le ține și Biserica Romanilor și cea a Alexandrinilor și toată Biserica catolică, precum le-a ținut prea bine și sfânta Biserică cea din marele Constantinopol până la tine și dacă în timp de zece zile începând dela cea a acestui avertisment nu renunți prin mărturisire fățișă și scrisă la această inovație necredincioasă, care caută să despartă ceea ce unește sfânta Scriptură, vei fi scos din toată comuniunea Bisericii catolice“¹⁾.

Ciril avea ceea ce căutase și îndată ce a primit prin Posidonios scrisorile dela Roma s'a grăbit să le trimită lui Ioan al Antiohiei, Juvenal al Ierusalimului, Rufus al Tesalonicului și Florian de Filipi, însoțindu-le de scrisori ale sale. Reușind să provoace hotărîrea de mai sus contra ereziarhului Nestorie cu privire la ruperea oricărei comuniuni bisericești cu el, îngreuia situația oricui n'ar fi fost de acord cu această hotărîre, pentru că cel care n'ar fi fost de acord trebuia prin forța lucrurilor ca să întrerupă legătura bisericească nu numai cu episcopii din Apus, ci și cu cei din Macedonia, cari, găsindu-se sub supravegherea spirituală a episcopului Romei erau de obicei de acord cu el. Astfel Ciril punea în grea dilemă în special pe Ioan al Antiohiei. Este necesar, scria acestuia, să fie de acord toți cari țin „de comuniunea cu tot Apusul“. Noi, adăoga, vom urma hotărîrea lor, temându-ne să nu pierdem comuniunea cu ei, cari sunt atâția (se înțelege: mulți), neindignându-se pentru alte lucruri, nici făcând pentru pentru cele mici „judecata și mișcarea, ci pentru însaș credința și pentru Bisericile ce se agită pretutindeni și pentru edificarea popoarelor“²⁾. Cu dreptul socotia sf. Ciril, că nimeni n'ar vrea să rupă comuniunea cu episcopii Apusului și

1. *Mansi*, IV, 1036, 1048. *Schwartz*, I, I, 1, p. 83, 89, 90. Unele mic-deosebiri prezintă hotărîrea în epistola către cler și popor.

2. *Migne*, Patr. gr. 77, 96. *Mansi* IV, 1051. *Schwartz* I, I, 1, p. 92.

al Macedoniei, atât cât hotărârea contra lui Nestorie se lua pentru apărarea credinței, pacificarea Bisericii și edificarea popoarelor. Și să se noteze că sf. Ciril declară că va urma hotărârii sinodului roman, nu pentru autoritatea episcopului Romei, ci pentru mulțimea Bisericilor, pe cari le reprezintă Celestin și sinodul Romei, Bisericile din Apus, deși între ele nu era socotită Biserica de Cartagina, al cărei episcop Capreolus a trimis un reprezentant propriu la sinodul ecumenic convocat după puțin timp. Și astfel, prea prudentul și clar văzătorul papă al Alexandriei avea să prezinte de acord Biserica întreagă împotriva lui Nestorie. Eficacitatea acțiunii lui o mărturisește graba cu care Ioan al Antiohiei a scris lui Nestorie, recomandându-i să admită termenul „Născătoare de Dumnezeu“ ¹⁾. Lui Juvenal al Ierusalimului Ciril îi recomandă să scrie și împăratului și celor mari și să-i îndemne „să nu prefere drepte credințe celei întru Hristos un om“, pe Nestorie ²⁾. Juvenal s'a conformat cu sugestiile lui Ciril, care nu înceta a spera, că prin această presiune generală s'ar putea ca Nestorie să revină. În epistola către Juvenal, Ciril accentua că încercând singur să convingă pe Nestorie n'a folosit nimic, dar spera să poată reuși acum prin sforțări comune. Și dacă Nestorie s'ar îndupleca, s'ar mântui; altfel urma să culeagă roadele ostenelelor sale, adăoga Ciril.

Acesta n'a transmis pur și simplu lui Nestorie epistola lui Celestin, care avea marele defect de a nu conține o expunere a credinței pe care o denatura Nestorie ³⁾, ci convocând un sinod în Octombrie 430 a scris în numele său și al sinodului celebra epistolă a treia către Nestorie, care începe cu cuvintele „*Mântuitorul nostru zicând*“ la care a anexat și epistola lui Celestin către acela. Epistola „*Mântuitorul nostru zicând*“ constituie o expunere amănunțită a învățăturii creștine și se termină cu cele „12 capitole“ cari conțin scurte concluzii dogmatice cu anatematisme. Acestea trebuia să le primească Nestorie „și în scris și cu jurământ“. Este evident că având în această chestiune inițiativa și nelucrând pur și simplu ca un mandatar al lui Celestin, nu s'a mulțumit cu expresiunile neprecise ale epistolei lui Celestin și nici cu simpla mărturisire scrisă, ci cere mărturisire scrisă și *întărită*

1. Migne, Patr. gr. 77, 93-96. Mansi IV, 1052 sq. Schwartz I, I, 1 p. 90-92.
2. Migne, Patr. gr. 77, 103-105. Mansi IV 1057. Schwartz I, I, 1. 96-98.
3. Comp. Duchesne, op. cit., III, 336. Batiffol, op cit., p. 354.

cu jurământ, primirea unei anumite învățături și condamnarea unor anumite erori. Afirmatia teologilor latini, că Celestin a incredințat lui Ciril formula scrisă a declarației, pe care avea s'o facă Nestorie, nu se bazează desigur pe texte ¹⁾. Ciril a formulat pretențiuni proprii, iar Nestorie trebuia să se conformeze cu aceste cuvinte „fără vreo înșelăciune“. Ciril nu zice lui Nestorie că-i transmite hotărârea celui cu autoritate supremă în Biserica universală și singur în drept să rezolve asemenea chestiuni, ci consideră această transmitere ca o continuare a acțiunii lui, întărită de Roma. Nici măcar nu transmite o hotărâre primită dela o singură persoană, dela episcopul Celestin, ci scrie lui Nestorie în numele sinodului sau, cu admirabil curaj: „Iată acum, împreună cu sfântul sinod adunat în Roma cea mare sub președinția prea sfințitului și de Dumnezeu iubitorului frate și împreună liturghisitor episcopul Celestin, ne opunem ție și prin această a treia scrisoare, sfătuindu-te să renunți la asemenea dogme nepotrivite și denaturate, pe cari le cugeți și le înveți, și să preferi credința cea dreaptă... Și dacă cucernicia ta nu va face aceasta, află că, după termenul cel stabilit în scrisorile numitului prea sfințit și de Dumnezeu iubitor frate și împreună cu noi liturghisitor Celestin, episcopul Romanilor, nu vei mai avea parte cu noi, și nici loc sau cuvânt între preoții lui Dumnezeu și episcopi“. Iar mai departe spunând, pe lângă altele, că Nestorie trebuie să mărturisească în scris și cu jurământ credința cea dreaptă și să anatematizeze dogmele sale cele „profane și nelegiuite“, adăogă: „Ne-am unit și sfântul sinod al Romanilor și noi toți, în epistolele cele cu dreaptă și ireproșabilă învățatură scrise către cucernicia ta de către Biserica Alexandriei. Ți-am arătat prin aceste epistole ale noastre cele ce trebuie să crezi și să înveți și cele de cari trebuie să te lepezi. Căci aceasta este credința Bisericii catolice și apostolice, cu care sunt de acord toți episcopii ortodocși din Apus și din Răsărit“ ²⁾. Cu alte cuvinte, lucrând autonom, sf. Ciril declară că cele două epistole precedente ale lui către Nestorie „Venerabili bărbați“ și „Flecăresc unii“, au fost acceptate de către sinoadele Romei și Alexandriei, dar în această a treia epistolă, care este și sinodală, „Mântuitorul nostru zicând“,

1. *A' Dalès*, Le dogme d'Ephèse, p. 120.

2. *Migne*, Patr. gr. 77, 108-109. *Mansi* IV, 1068. *Schwartz* I, I, 1 p. 33.

a adrogat nul amănunțit ce trebuia Nestorie să cugete și să învețe și ce să evite.

Este prin urmare prea evident, că sf. Ciril nu era pur și simplu mandatar al episcopului Romei, ci el însuș a formulat învățătura pe care a primit-o și sinodul Romei. Iar dacă episcopul Romei, cum se zice în enciclica „Lux veritatis“ ar fi deținut atunci autoritatea supremă în Biserică, Ciril avea foarte serioase motive ca să o declare. El atribue totuș aceeaș autoritate sinoadelor din Roma și din Alexandria și accentuiază că toți episcopii Apusului și Răsăritului sunt de acord cu învățătura formulată de însuș sf. Ciril. Scriind și către monahii dela Constantinopol, sf. Ciril zicea, că deoarece Nestorie perzistă în rătăcirile lui, caută să-l aducă la cunoașterea rătăcirii „*prin această a treia scrisoare, trimisă de noi și de prea sfințitul și de Dumnezeu iubitorul frate și împreună liturghisitor cu noi Celestin, episcopul Romei* 1). Așa dar, el continuă acțiunea sa începută dela prima ivire a rătăcirii nestoriene, cu singura deosebire, că a treia oară se adresează lui Nestorie nu numai în numele său și al sinodului din Alexandria, ci și în numele sinodului Romei și al episcopului care l-a prezidat, Celestin, și propune învățătura cu care erau de acord toți episcopii ortodocși din Apus și din Răsărit. Pe Celestin îl prezintă ca episcop „al Romei celei mari“, fără a-l deosebi de ceilalți episcopi și fără să declare că acesta singur era îndreptățit să judece chestiunea în mod autoritar și infalibil, când, din contra, dacă episcopul Romei avea în adevăr în Biserica universală situația pe care i-o atribue enciclica „Lux veritatis“, Ciril trebuia neapărat s'o învedereze.

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din București

.....

Despre un episcop. — *„In demnitatea episcopală, el (Episcopul Nicolae al Clujului) a rămas tot așa de simplu, de modest și de îndărătnic ca un baci de stână. Când, după unire, a fost destinat să poposească în Clujul atâtor monumente cu alt sens decât cel românesc, el s'a găsit totuș ca în mijlocul unui pustiu. Așezări ortodoxe nu existau pe-aici. Și a creat totul din nimic: reședință episcopală, câteva rânduri de alte case, câteva școli cu localurile lor proprii, pământuri, o biserică ridicată în trei luni de zile și, mai presus de toată, această catedrală destinată să cânte prin veacuri o vrednicie excepțională pentru nimicnicia celor de azi“.*

NICHIFOR CRAINIC,
în Calendarul, 8 Mai 1933.

1. *Migne*, Patr. gr. 77, 127.

INSEMNAȚII DINTR'Ō SCRISOARE PASTORALĂ DIN VEACUL AL XVIII-LEA

Pe la 1780-1792, găsim pe scaunul episcopiei Râmnicului, Noului Severin, pe *Filaret episcopul*, care mai apoi între 1792-1793, ajunse mitropolit al Ungro-Vlahiei.

Dintr'ŏ scrisoare pastorală, pe care o dă ca episcop către protopopii și preoții din eparhia sa, se desprind o serie de îndrumări dogmatice, ritualistice, canonice și didactice, folositoare pentru cei de atunci, cași pentru noi, cei de astăzi.

Acest învățat episcop, care știa latinește, grecește, franțuzește, arată, în enciclica sa, toate îndatoririle pastorale ale subalternilor săi. În ea se cuprind următoarele măsuri:

1. Protopopul de plasă să ia măsuri, ca toate bisericile să se clădească cu încuviințarea episcopului și să se zidească din nou, acolo unde se simte nevoia.

2. Să cerceteze sf. Precestanie (sf. Impărtașanie) să vadă dacă se păstrează într'un loc curat, ferindu-se de mucegaiu și de stricăciunea șoarecilor.

3. Sf. Antimis să nu fie învechit, să aibă sf. moaște și să nu fie al altui arhiereu străin de eparhie, iar sf. vase să fie de cositor sau de argint, nu de pământ sau de lemn.

4. Să cerceteze dacă Biserica are odăjdiile „zdravene“ sau fără de acestea slujesc preoții?

5. La săvârșirea tainei Sf. Botez, preotul să aibă un vas adânc, să cufunde copilul de trei ori, să nu-l stropască numai pe creștet, ci să-l acopere bine cu apă.

6. Sfânta Liturghie să se savârșească în deosebi Sâmbăta și Duminica, la praznicile împărătești și la ziua feluritelor sfinți, iar cel ce va ceti Cazanica să o citească mai înainte, ca s'ŏ înțeleagă mai întâi el și apoi s'ŏ citească în ch p deslușit și creștinilor, mai ales că „nu se află pretutindenii cântăreși“.

7. Niciun preot să nu se mute din eparhie fără știrea și aprobarea chiriarhului, iar de se va întâmpla vreun caz, să se aducă la urma lui.

8. Niciun arhiereu străin n'are voie să săvârșească vreo slujbă în eparhie, fără știrea Episcopului locului, și, ca atare, nimeni să nu se înșele a primi taina hirotoniei, că „iaste împotriva Pravilei“.

9. Să nu îngăduiască niciunui preot străin din țara turcească sau din țara ungurească a sluji cele preoțești, fără învoirea arhiereului locului, și acei preoți, cari sunt atinși de neputințe fizice, să nu săvârșească Sf. Liturghie, ci numai celelalte slujbe.

10. Preoții și diaconii hirotoniți peste Dunăre de către arhiereii străinii să se oprească a sluji cele sfinte „căci unii ca așteia, ori că n'au știut carte, ori c'au avut vre'un ponos și ca niște călcători de lege sunt fără dar“.

11. Să se țină în evidență o condică de grămătică, trecându-se în ea numele și chipul lor, ca să nu slujească cele preoțești cu înșelăciune, amăgind pe oameni că sunt hirotoniști.

Și acela dintre preoți, cari sunt mal „procopsiți“ în ale cărții să învețe pe copiii satului carte și drept răsplată vor fi scutiți de dăjdlile obștești „și vor fi și miluiți“, adică răsplătiți pentru serviciile lor de dascăli.

12. Preoții și diaconii n'au voie a vinde băuturi spirtoase și nici nu vor umbla prin astfel de localuri.

Călugării acioiați prin sate să fie dați pe mâna forței publice: „Să-i globești, protopoape și luându-le potcapicele ca pe niște călcători ai cinului călugăresc, să-i arăți ispravnicului, ori zapciilor, ca să-i pună la dajdie, să nu înșele lumea, nici cu mirenle nici cu călugării fiind alcătuiți“.

Preoții și diaconii văduvi nu se vor primi în monastire fără ștrea episcopului, iar de se vor furișă nu vor scăpa de dajdie.

13. Niciun preot n'are voie a cununa rude sau a săvârși a patra cununie. Așijderea niciun preot sau diacon n'are voie să se căsătorească, sau să se cunune după ce le mor soțiile. Și de va voi cineva să se despartă, să dea Zapis soțului sau soției și poate preotul să semneze ca martor. Iar de vor voi să se împace, să nu se cunune, dacă n'are carte de despărțenie din partea Episcopului.

14. Protopopul să controleze și școalele de copii din satele mai mari, pentru a se edifică asupra râvnei ca cari preoții mai procopsiți în ale cărții își îndeplinesc datoriile lor de a învăța copiii.

15. Când cineva e bolnav de moarte, preotul să-i facă diată (testament) și să aibă în vedere rudele cele mai apropiate: părinți, frați, veri etc. Să-i îndemneze a lăsa ceva și episcopiei.

16. Să cerceteze protopopul, dacă duhovnicii din plasa sa au voie să spovedească prin carte de duhovnicie dată de episcopul eparhiot.

17. Fiecare creștin să se împărtășească, după ce mai întâi s'au spovedit. Aceia cari nu păzesc această lege să fie socotiți ca niște păgâni și vameși. Este drastică dispoziția episcopului în privința aceasta. Iată ce spune protopopului: „Aceia cari nici se vor ispovedui, nici se vor cuminecă de două ori într'un an ci numai cu numele se vor numi creștini, iar cu faptele nu, pe unii ca aceia ca pe niște călcători de lege se cade, nici să-i cunune preoții, nici să le boteze copii și nici la casele lor sfeștanie sau paraclis să nu facă“¹⁾.

Cu un veac mai înainte, *Mitropolitul Teodosie, din vremea lui Constantin Brâncoveanu*, într'o scrisoare pastorală, dă aceleași îndrumări preoților, cu privire la atitudinea dârză, pe care trebuie s'o aibă față de îndatoririle spirituale practice ca spovedania și împărtășania credincioșilor: „Acei cari nu se spovedesc de Paști, nici anaforă, nici aghiasmă și nici Sf. Paște să nu ia,

Tot în felul acesta își încheie pastorală sa *primul episcop*

1. Enciclică canonică a Episcopului de Râmnic Filaret, publicată în revista „Biserica ortodoxă română“ în anii 1891-1892 — Biblioteca Academiei române.

al Argeşului Iosif, dată în 1794, Dechembre: „Pe unii ca aceia cari în toată vieața lor dobitocește au viețuit și nu știu de Biserică și nu se ispovăduesc și nu se cuminec, nici la vreme de boală în casa lor nu se cade să intre preoții, nici paraclis sau maslu sau osfeștanie să citească, nici să-i îngroape la Biserică, nici sărindare sau pomeniri să facă pentru unii ca aceștia, ci pentruca să nu ajungă lucrul la atâta osândă, fiți următorii bunelor noastre sfătuirii, ca și darul lui Dumnezeu și părintească blagoslovenia noastră să fie cu voi cu toți“¹⁾.

Făcând o privire retrospectivă asupra celor citite până acum, ne reconstituim o stare de obște a întocmirii Bisericii ortodoxe române în veacurile trecute.

Ideile normative, pe care putem să le extragem din pastorelele episcopatului român din veacurile trecute, sunt următoarele:

1. Ortodoxismul este tot așa de vechiu ca și neamul.
2. Biserica ortodoxă română a căutat să se păstreze națională.

Episcopul Filaret ordona, că niciun preot străin din țara turcească sau din cea ungurească nu pot sluji cele sfinte și nici arhieriei străini de peste Dunăre n'au voie să săvârșească vreo slujbă, fără învoirea Episcopului respectiv și nici hirotonii să nu facă, căci sunt fără dar acei cari le obțin.

3. Biserica ortodoxă română a fost singura instituție culturală în trecut. Asupra acestui punct, vom stăruii mai mult, fiindcă ne interesează în deosebi.

Preoții frunțași învățau carte pe copii. Ei se adunau din felurite sate în satul unde se găsea preotul, care învăța din Catehism și Bucoavnă în tinda bisericii.

Drept răsplată materială, preoții erau scutiți de dajdie, care, se știe, în vremea aceea eră destul de apăsătoare pe grumazul poporului român.

Bunul mers al școlii eră un punct principal, de care propopul trebuia să țină seamă în îndatoririle sale de îndrumare și control. Biserica, având baza unitară a educației, iar preotul având în mod real chemare de judecător, actele de stare civilă căsătorie, despărțenie erau în mâna sa, — apoi, prin chemarea de medic duhovnicesc și de învățător, înțelegem foarte bine, că el stăpâna sufletele în întregime și nu ne mai mirăm deloc dece mari ierarhi ai veacurilor trecute puteau să poruncească în pastorelele lor, că acelor creștini, „cari nici se vor ispovedi, nici se vor împărtăși“, preotul să nu le facă nici-o slujbă religioasă.

Ceiace se putea porunci atunci, astăzi nu s'ar putea porunci și ceea ce se putea face atunci, astăzi nu s'ar putea face.

Trebuie s'o mărturisim, că astăzi putem înrăuri mai puțin ca atunci sufletele enoriașilor noștri, și aceasta nu numai la orașe, ci chiar și la sate.

Lucrul acesta datează mai ales, de când laicismul, cea

1. Vezi „Biserica ortodoxă română”—Anul 25, nr. 3 București, Tipografia cărților bisericești, 1927.

speculațiile filosofică, care are două aspecte principale: libera gândire de orice realitate transcendentă și morala independentă de orice dogmă au dat naștere școlii laice în Franța, care s'a despărțit de Biserica, din care învățământul religios este suprimat și din care Dumnezeu este alungat¹⁾.

Această școală laică, legiferată de Jules Ferry, prin legea votată la 28 Martie 1882, a influențat în rău pe tinerii noștri, cari s'au dus să-și facă sau să-și împlinească studiile în Franța, și ei se întorceau în țară cu idei ateiste, nihiliste, socialiste și independente, formând curente subversive, vătămătoare mersului firesc al țării. Impotriva acestor idei, cari tindeau a se încetățeni și la noi, ierarhii noștri au luptat iarăși cu tărie, *căci iată ce'ndrumări dă Mitropolitul Primat Iosif Gheorghian, în pastorală sa din anul 1886, cu privire la deosebirea dintre intelectualismul laic și educația religioasă-morală, pe care trebui să și-o însușască tineretul studios:*

„Anticitatea păgână are înțelepciune mare, anticitatea creștină are inimă mare. Din mulțimea înțelepților vechi, numai Socrate și-a dat viața pentru învățătura sa; dar între creștini nenumărați sunt aceia, cari au murit pentru învățătura lor. Citiiți, iubiți studenți, Sfânta Scriptură și scrierile clasicilor bisericești și ochiul inimii voastre cei curate va privi multă înțelepciune și știință. Creșteți în pietate către părinți, învățatori și superiori voștri; totdeauna hrăniți-vă din pâinea sf. noastre biserici și beți din laptele sf. ei taine și atunci rădăcina amarăciunii din spiritul vostru nu va odrăslî în sus, ca să vă turbure și pe mulți să-i întineze ci va cunoaște cu toată claritatea cele mai înalte adevăruri metafizice, cari sunt ascunse pentru înțelepciunea acestei lumi și veți fi folositori patriei și bisericii, cari vă privesc pline de nădejde“²⁾.

Dacă în Franța clerul a fost îndepărtat din școală, prin legea votată în 1886, care prevede laicizarea personalului didactic primar, la noi, în România, lucrul acesta nu s'a întâmplat, ba mai mult, chiar anul acesta, în trecuta sesiune a parlamentului, s'a votat o lege, prin care art. 61 din legea învățământului primar, din 26 Iulie 1924, se modifică în sensul, că învățământul religios-moral este obligatoriu, că el trebuie să se predea în mod gratuit de către preot, 2 ore pe săptămână pentru fiecare clasă sau divizie.

Este acesta un mare câștig pentru noi, preoții, și trebuie să mulțămim, în primul rând, capului bisericii noastre, I. P. S. Patriarh, care a stăruit în sensul acesta pe lângă înaltul guvern și care dorește, tot ca și Mitropolitul Veniamin Costache, „*un cliros învățat*“ și un „*norod luminat*“ în știința hristianiceștilor învățături.

1. Magnin, *Laïcisme et laïcité*, pag. 135. Paris, Librairie Bloud & Gay
2. „*Vezi Biserica ortodoxă română*“ 1886, luna Decembrie, Biblioteca Academiei române :

Educația micilor odrasle în sensul învățaturii bisericii noastre ortodoxe trebuie să constituie, de acum înainte, unul din cele mae de seamă capitole ale pastoralei vremurilor noastre. Când protopopul va intra în școală la orele de religie, ca să cerceteze răvna și priceperea de îndeplinire a acestei îndatoriri misionarei noi vom face legătură între trecut și prezent și ne vom aduce aminte cu pietate de dispozițiunile cuprinse în scrisoarea pastorală a Episcopului Filaret dela sfârșitul veacului XVIII-lea.

Pr. TRAIAN COSTEA
Biserica Sf. Elefterie Capitală.

PĂȘIREA ÎN SFÂNTUL ALTAR

Partea dinspre Răsărit a Bisericii se numește Altar. «La popoarele vechi păgâne, se chema „altar“ locul unde se ardeau jertfele. Tot așa se intitula locul acesta și la Evrei. La Romano-Catolici, se chiamă „altar“ însăși sfânta masă; iar la creștinii ortodoxi, se numește „altar“ partea Bisericii despre Răsărit, despărțită de naos prin iconostas» ¹⁾.

Iconostasul a luat numele de catapeteasmă și apoi tâmplă.

În vechime, ca să nu se apropie poporul de Altar, în loc de tâmplă, erau niște perdele despărțitoare.

Sfântul Vasile cel Mare a certat pe o femeie, care s'a apropiat de Altar. «Dându-i canon, i-a poruncit să se depărteze; iar de aci înainte, Altarul a fost despărțit de restul bisericii prin niște perdele, cari s'au înlocuit mai târziu cu icoane; femeilor le-a fixat și îngrădit locul unde să stea, spre a nu mai privi în Altar, în timpul dumnezeieștii slujbe; acea care ar îndrăzni să facă un astfel de lucru, să fie izgonită din biserică și să nu i se dea sfânta împărtășanie» ²⁾.

Pe timpul Sinodului VII Ecumenic, din 787, catapeteasma era așa cum o avem astăzi.

În Altar, intrăm pe ușa de M.-Zi și ieșim pe ușa de M.-Noapte. Ușile din mijloc se numesc împărătești. Prin ele, intră Mântuitorul — Impăratul, Impăraților și Domnul Domnilor — când se cântă Heruvicul și se aduc cele sfinte dela proscomidie pe Sfânta Masă.

1. Dr. B. Cireșanu, *Tez. Lit.* Tom., II, pag. 127, nota 2.

2. Din Vitejele Sfinților, citat de Revista *Fântâna Darurilor*, an 4, nr. 1, pag. 23.

Aci, la fiecare liturghie, se săvârșește jertfa cea fără de sânge. În Altar, pot intra numai persoanele sfințite. Dacă în Sfânta Sfințelor nu putea să intre decât Arhiereul, cu atât mai mult în Altarul Bisericii de astăzi, nu poate intra oricine.

Clericii pot intra în Sf. Altar. Atât clerul superior: arhiereul, preotul și diaconul; cât și clerul inferior: cântărețul și paracliserul.

Clerul superior formează treapta hirotoniei, iar clerul inferior treapta hirotesiei. Fără hirotesie, cântăreții și paracliserii nu pot intra în Sfântul Altar.

Hirotesia se face de Arhiereu, prin binecuvântare, punându-și mâna dreaptă pe capul candidatului cetind și o rugăciune³⁾.

Bine ar fi ca, în întreaga Biserică Ortodoxă Română, să se facă hirotesia cântăreților și paracliserilor. Aceste persoane au nevoie să intre în Sf. Altar și trebuie să fie sfințite.

Canonul 19 al Sinodului Laodicean zice: «Καὶ μόνοις ἐξόν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσεῖναι εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ κοινωνεῖν». «Și numai celor sfințiți este cu cuviință să intre în Altar și să împartășească».

Deasemenea, Canonul 44, tot al sinodului acestuia, zice «Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστήριῳ εἰσερχεσθαι». „Că nu se cade a intra femeile în Altar“⁴⁾.

Călugărița intră în Altar, după canonul 15 al lui Nikefor, Patriarhul Constantinopolului. De bună seamă, ca să aprindă candelile, lumânările și să măture⁵⁾. Și monahii pot să intre în Altar.

În Altar nu se pot aduce decât: veșmintele preoțești, untdelemn, prescuri, tămâie și vin pentru sf. Liturghie. Cărnuri, brânză, ouă este oprit a aduce acolo. Canonul 3 al Sf. Apostoli și canonul 79 al Sinodului VI dela Trulla opresc cu afurisanie lucrul acesta⁶⁾.

Din cele trebuitoare cultului, nu putem lua la noi acasă. Canonul 72 al Sf. Apostoli, zice: „Dacă un cleric sau laic a luat dela sfânta biserică ceară sau untdelemn, să se afurisească și să dea îndărăt de cinci ori mai mult din ce face a luat“.

Asemenea, și canonul 73, tot al Sf. Apostoli, zice:

«Nimeni să nu ia, pentru trebuințele casei, vas sfințit de

3. Arhieraticon, pag. 6, anul 1926.

4. Dr. B. Cireșanu, *Tez. Lit.*, Tona. II, pag. 133.

5. Evhologiu, pag. 429, anul 1858.

6. Tipic Bisericesc, pag. 363, anul 1918.

aur sau de argint, sau pânză, căci acest lucru este împotriva legii. Iar dacă cineva s'ar prinde că face aceasta, să fie pedepsit cu afurisenie»⁷⁾.

«Pidalionul se întreabă ce vom face cu obiectele ce nu mai pot fi trebuincioase bisericii. El dă, în acelaș timp, răspunsul, care, fără să fie regulă, este totuși un sfat bun. Aceste obiecte leșite cu totul din întrebuințare și în neputință de a mai fi chiar prefăcute, se ard, se aruncă în mare, sau se îngroapă, ferindu-le astfel de orice pângărire»⁸⁾.

Mirenii, fie bărbați fie femei, nu pot să intre în Altar. Canonul 69 al sinodului Trullan zice:

«Și să nu fie iertat laicilor, oricât ar fi numărul lor de mare, de a trece îngrăditurile Sfântului Altar. Cu toate acestea nicidecum nu-i este oprită intrarea puterii împărătești, când aceasta vôlește să-și aducă lui Dumnezeu darurile sale, potrivit vechei tradițiuni»⁹⁾.

În actele sinodului 3 ecumenic, ținut la Efes, iată ce scrie împăratul Teodosie II:

«Iar noi, zice împăratul, ne apropiem de sfintele Altare, ca să aducem darurile noastre; îndată ce însă intrăm în lăuntrul sanctuarului pentru acest scop, repede și ieșim de acolo, fiindcă nu voim să ne însușim ceva din drepturile sfinte cari nu se cuvîn nouă»¹⁰⁾.

Oricât de mult popor ar fi în Biserică, n'are voie să pătrundă și în Altar.

Obiceul, dela unele biserici de țară, de a intra mirenii în Sf. Altar, este un obicei rău și oprit de sfintele canoane.

În niciun caz, noi, preoți, nu vom îngădui umblarea mirenilor într'acest loc sfânt.

Nu trebuie să ne facem părtași la păcate streine. Chiar și cântărețul, când intră aci, să intre cu băgare-de-seamă, fără a face sgomot.

În Altar, pe Sfânta Masa, să fie întru tot curat. Aci, nu se îngăduie nici taifasuri!

Deci, întotdeauna, „cu frică și cu cutremur“ să pășim în Altarul cel sfânt, căci plăcut lui Dumnezeu este.

Pr. NIC. I. IANCU

Bunești-Argeș.

7. Pr. C. Dron, *Canoanele*, vol. I, pag. 236.

8. Acelaș izvor, pag. 236.

9. Dr. B. Cireșanu, *Tez. Lit.*, Tom. II, pag. 134.

10. Dr. B. Cireșanu, *Tez. Lit.*, Tom. II, pag. 134.

BISERICA PAROHIALA „FUNDUL CĂTINII“.

Mai jos de schit, într'o liveadă părăginită, lângă „Izvorul Mănăstirii“, se află vechea biserică pe care și-au construit-o locuitorii din Fundul Cătinii, după ce nu s'au mai putut servi de biserică schitului. Este o veche biserică de bârne --- poate una din cele mai vechi din județ, --- asemănându-se mult cu cea dela Starchiojdule vecin din Prahova, care datează dela 1750, numai că îi lipsește postamentul și este ceva mai puțin încăpătoare decât aceea ¹⁾.

„Înaltă până la streșini de 3 m. și lungă de 12 m. Vârghiile sunt lungi de 8 m., late de 2½ dm., groase de 7 decimetri. de 7 decimetri.

Nava, cu altarul poligonal sunt încinse de un brâu sucit și îngust, cioplit în lemn, care se prelungește în pridvor deasupra pâlmarului, făcut și el tot din bârne.

Pridvorul deschis cu patru stâlpi, spirijinind o cosoroabă, bine cioplită, adăpostește o ușă de intrare cu pisanie zugrăvită, foarte lungă, în zece rânduri, unele cu litere roșii, în cea mai mare parte ștearsă astăzi de ploi ²⁾, fiindcă multă vreme biserică a fost fără acoperiș, căci putrezise, așa că ploua în ea.

În ultimul timp însă, prin stăruința Păr. Nic. V. Ionescu, actualul paroh, s'a acoperit. Acum, din întreaga pisanie, abia se mai cunosc câteva litere și numele zugravului: „Manta, zugrav“. Când a vizitat-o d. Constantinescu, se cunoștea mai mult din inscripție: „Cu (vrerea) lui Dumnezeu și cu ajutorul Fiului... s'au ridicat (aciastă sfântă biserică) ă din (teme) lii cumu (s) ă vede în.. (z) ugrăvii... TPA (7101?) Manta Zugrav“ ³⁾.

În interior, totul este stricat de ploaie: mobilierul a putrezit, pictura, --- pe unde a plouat-o --- s'a șters. Pictura este făcută direct pe vârgii. Din mobilier abia se mai păstrează iconostasul, strana arhierescă, o cruce și câteva sfeșnice putrede, iar din pictură se păstrează cea din altar --- aproape în întregime --- icoanele împărătești și ale câteva dela catapeteasmă ⁴⁾, precum și pereții din dreapta și stânga. Deasupra, biserică a avut boltă, formată din bârne dispuse în formă de albie cu gura în jos; dar a căzut, căci a putrezit. Turlă nu are,

Sf. Pristol nu este de marmoră cum a crezut d. Constantinescu, ci este o lespede de cea ce se numește popular cum dealtfel n'au toate bisericile din timpul acesta. „Sarea pisicii“.

1) N. A. Constantinescu, broșura cit., pag. 14.

2) Ibid., pag. 14-15.

3) Ibid., pag. 15.

4) Inovația pe care a observat-o d. Constantinescu la tâmplă: două biserici, una în dreapta și alta în stânga, nu se mai poate vedea, căci s'a șters pictura.

În Sf. Altar se păstrează bine pictați Sf. Ierarhi, iar pe tavan, sus, sunt zugrăvite: un cer albastru cu stele și îngeri, și scris trisaghion: Sfânt, sfânt, sfânt Domnul Sabaot.

Inscripții se găsesc, în afară de resturile din pisanie, în altar, la proscomidie: a) *Pomelnicul* (dat incomplet de d. Constantinescu):

„Pomencu ⁵⁾ de titori ca să fie pomeniți în veci. *Vii*: Dumitru ereu, Maria presbitera, Constantin, Marica, Voica, Stana, Catrina, Andreiana, Anca, Voica, Dobra, Ilie ereu, Ilinca presvitera, Sărban, Marica, Badea, Neacșa, Mariia, Vasile ereu, Nicola Zogravu, Moise, Manta, Dumitra presvitera, Sărbana, Maria și cu tot neamul lor. *Morți*: Monahul Spiridon, Lupu, Fătul, Stoica, Mihai, Stanca, Sinzeana, monahul Tudosie, Dobra, Paraschiva, Voica, Ion, Ilie, Neculai, Sanhira, Ioana, Radu ireu, Neacșa presvitera, Ilie ereu, Neaga presvitera, Dionisie monah, Marica, Stoica, Sandu, Dumitru, Andreiana, Stan, Nedelea, Stana presvitera, Vasile, (Ior)dache, Radu, Dumitru și cu tot neamul lor.

b) Lângă proscomidie este inscripția următoare: „Popa care va intra în altar negrijit și va sluji liturghie învrjbit cu poporani sau alt cineva și alte multe răutăți ace spăește“. (Sub această inscripție este pictat un preot în odăjdii cuprins de flacările ce se revarsă dintr'o înfiorătoare gură de balaur).

În stânga acestei inscripții se află una mai scurtă:

„Prioteasa care se înmărită“. Această inscripție se află pe flacările ce au cuprins pe preot ⁶⁾ și probabil că a fost pictată și o preoteasă în flacări, dar pictura e puțin ștearsă ⁷⁾.

Pe lângă aceste inscripții din biserică mai sunt unele pe cărțile de ritual ce s'au păstrat și care provin dela această biserică, nu dela schit.

Astfel avem:

a) Pe un octoih (tipărit la Neamțu în 1836): „Acest ohtoih să trimită la Biserica cu hram Intrarea în Biserică și se plătește cu lei 100 dela vechea Biserica“ ⁸⁾ 840 Iunie 29.

Mai jos: „Acest ohtoih s'a cumpărat de locuitori poporani satului Fundu Căținii cu lei una sută după cum îndată se arată (Urmează „lista“ celor ce au plătit. Lista e făcută la 3 Fevr. 1868 și se continuă cu data de 3 Martie 1868).

b) Pe un liturghier (tipărit la București 1797, de Dimitrie Mihailovici, tipograful Râmniceanul), e scris cu creionul: „Anii dela moartea lui Spiridon“ și sunt făcute două scăderi:

1901	1901
1772	1697
<u>181</u>	<u>204</u>

⁵⁾ Probabil să fi fost „pomericu“, dar acum nu se mai cunoaște „“, pmi deasupra.

⁶⁾ E interesant, că acest preot poartă omofor. Va fi aceasta din cauza zugravului? E posibil.

⁷⁾ Ce zic preotecele recăsătorite?

⁸⁾ Adică dela această biserică de care e vorba s'a trimis la cea nouă.

Nu prezintă însă nicio importanță, căci aceste date nu sunt acceptabile.

Alte cărți ce provin dela această biserică:

1. Un mineiu, fără început.
2. Un Evhologhiu, fără început și sfârșit.
3. Slujba Sfințelor patimi, tipărite la Buzău, de Filoteiu (1853 Aug. 14).

4) O Psaltire ⁹⁾ pe care se află foarte multe însemnări zilnice -- desigur cele mai importante -- astfel: „Să se știe de când s'au născutu fii meu în ziua nașterii lui HS. Decembrie 25, la leat 7361 (1853)“.

„Să se știe de când m'am însurat eu Dum(it)ru logofătu sin Dumitru Râmbeu ot satu Cătina la leat...“.

„Să se știe când a vândut calu tată meu la leat 1840 Febr. 7“ ¹⁰⁾. Mai sunt pe ea o mulțime de aceste însemnări pe care le omitem.

Ne-a rămas de lămurit data când a fost zidită această biserică. D-l Constantinescu -- în broșura amintită, pag. 16 -- zice: „S'ar părea că ultimile trei litere din pisanie, ce preced numele zuravului, indică data, însă nu putem fi siguri asupra țifrei miilor; dacă T s'ar citi Z, am avea anul 1539, ca an de întemiere a schitului, de către „Spiridon Călugărul“, cel din fruntea listei de ctitori, și care dată nu s'ar depărta mult de a hrisoavelor ce amintesc dania făcută de acest călugăr schitului“. Cum se vede d. Constantinescu socotește această biserică drept biserica schitului și de aceea crede d-sa că s'ar putea apropia data zidirii acestei biserici de a hrisoavelor ce privesc schitul; dar noi am arătat că schitul a fost altundeva și a existat cu mult înaintea acestei biserici.

Această dată (1593) nu este nici măcar probabilă, din mai multe motive:

I. Pe la 1613 mohanul Spiridon trăia, cum arată actul de danie făcut nepoților săi de soră la această dată și dacă pomelnicul bisericii s'a scris odată cu pictura -- și credem că așa este -- nu se putea ca monahul Spiridon să fie pus între morți.

I. Sunt bătrâni care pot oarecum preciza data: Astfel unul spune că, pe când moșul să era copil, se zugrăvia biserica, iar zugravii îi făceau mustăți cu pensula. Cum acest moș al său a murit pela 1870 în vârstă de vreo 80 de ani, rezultă că pe la sfârșitul veacului XVIII am putea spune data.

Alt bătrân -- știind de unde, când și de cine s'au adus lemnele pentru construirea acestei biserici -- duce data pe la jumătatea secolului XVIII.

9) Toate celelate cărți sunt păstrate la biserica nouă, afară de psaltire, care este în posesia unui particular: Gh. Oprea, Starchiojd-Prahova.

10) Se vede cât rol a jucat Psaltirea, că însemnările cele mai scumpe să se facă pe ea, așa cum se întâmplă cu Biblia în Anglia.

III. Mai bine și mai de crezut este precizată data construirii acestei biserici de unul din preoții care au slujit în ea: Pr. Gh. Uruc, mort acum, dar care a comunicat-o Pr. Nic V. Ionescu, parohul actual din Cătina. După Pr. Gh. Uruc, care a cunoscut pisania, când nu era ștearsă de ploaie, data clădirii acestei biserici este 1702-1703, deci începutul secolului XVIII.

IV. În fine, alt motiv care ne oprește de accepta data 1503, este faptul că pe atunci exista schitul și numai după ce s'a „dărăpănat“ de tot ¹¹⁾, în sec. XVIII, s'a simțit nevoia unei noi biserici.

Deci această biserică nu poate data decât din sec. XVIII și nu din sec. XVI.

Deci această biserică nu poate data decât din secolul XVIII și nu din secolul XVI.

În rezumat am putea, deci, spune: A existat un schit în Fundul Cătinii, a cărui existență nu depășește sec. XVIII. De îndată ce schitul s'a „dărăpănat“, locuitorii din Fundul Cătinii și-au clădit o biserică de enorie, biserică existentă și astăzi și care nu trebuie identificată cu schitul.

APENDICE ¹²⁾.

Cu mila lui Dumnezeu on ¹³⁾ Radu-Voivod și Domn a toată Țara-Românească, feciorul marelui și prea bunului răposatului Mihail ¹⁴⁾ Voivod, dată în Domnia mea această poruncă a Domniei mele Stoica ¹⁵⁾ și fraținăsul meu ¹⁶⁾ Mihai fecioru Vlaicului din Ogretin ¹⁷⁾ și cu feciorii lor câți Dumnezeu le va dăruia, ca să fie lor moșie la satul Piatra, însă din partea unchiului Spiridon Călugăru a cincea parte de peste toată moșia lui oricâtă și va afla și de cumpărătoare și de moștenire din câmp, din pădure și din apă și din siliștea satului de peste tot hotarul de pretutindene, pentrucă a venit Spiridon Călugăru înaintea domniei mele de au dat și au miluit pe Stoica și pe Mihai nepoții lui dintr'o a lui parte de moșie care am zis mai sus, el de a lui bună voie pentru sufletul lui și mai vârtos pentru sufletul a unor copii ai lui, anume Fătu și Lupu ¹⁸⁾, care au fost murit mai înainte ca să le fie lor veșnică pomenire, încă au

11) Acest document care ne arată că Schitul era „dărăpănat“ în sec. XVIII, ne oprește de a identifica această biserică cu a schitului, care în acest caz -- nu s'ar fi menținut până acum, dată fiind neglijența cu care a fost tratată.

12) Dăm aici copia unui act de danie făcut de Spiridon Călugăru.

13) În loc de Io, obișnuit înaintea numelor de Domn.

14) Tradus greșit în loc de Mihnea.

15) Stoica pentru Stoicăi.

16) Tradus sau copiat greșit -- căci această copie este luată după „altă“ în loc de „lui“.

17) O comună din Prahova -- pe lângă Vălenii-de-Munte -- din care au venit nepoții lui Spiridon în Cătina, la schit. În Ogretin era călugărulele sora lui Spiridon.

18) Sunt și în pomelnicul bisericii vechi parohiale.

miluit pe nepoții lui care au ¹⁹⁾ scris mai sus și blestem cine s'ar ispiti după moartea lui a lua această milă dela mâna acestor nepoți ai lui, anume Stoica și Mihai ori din frații lui ori din rudenia lui sau orice om ar fi acela să fie proclat și afurisit de trei sute optsprezece sfinți părinți care au fost la Soborul din Nichia, de aceea am dat și Domnia mea Stoicăi și frăținasul lui Mihai, nepoții lui Spiridon Călugărul ca să le fie lor moșie hahamnică ²⁰⁾ lor și feciorilor lor, nepoților și strănepoților și de către nimeni să nu se clătească după zisa Domniei mele, iată dar și martor am pus Domnia mea, jupân Vintilă vel Vornicu, I. ²¹⁾ jupân Nica vel Logofăt, I. jupân Diat vel Spătaru, I. Cârstea Spătaru, I. Panait Stolnicu, I. Bratu comis, I. Lupu Paharnicu, I. jupân Fota vil ²²⁾ Postelnicu, I. Nica vel Logofăt și am scris Lepădatu Logofăt în scaunul cetății Târgoviște.

Decembre, 25 Leat 7121 ²³⁾.

Acest hristov ²⁴⁾ s'a tălmăcit în limba românească întocmai după hristovul cel slovenesc la școala cea slovenească a mănăstirii Colții.

Cârstea Dascălu ot Mănăstirea Colții.

1811. Martie 11.

I. FRĂSINEANU

INDRĂZNIȚI.

Indrăzniți! vă zice Domnul,
Indrăzniți în Lumel
Luaiți tipicu și ciaslovul,
Faceți rugăciune!

Indrăzniți! vă zice Domnul,
Fiți curași în toate!
Mergeți, când vă chiamă omul.
Chiar și'n miez de noapte.

Indrăzniți! vă zice Domnul,
Indrăzniți ca Mine!
Și veți mântui tot omul
Din deșărtăciune.

Indrăzniți! un glas s'aude,
Glas din ceruri sfinte,
Căci menirea noastră este
Să mergeți 'nainte.

Să mergeți tari netezind calea
Către rugăciune,
Căci e plină astăzi lumea
De deșărtăciune!

Preotul SANDU-dela-Stroești.

19) In loc de „am“.

20) Conrupt din ohavnică.

21) I. Slavon pentru „și“.

22) In loc de „vel“.

23) Adică 1613; deci pe vremea lui Radu Mihnea.

24) Hristov pentru hrisov.

STRIGAT CONTRA CELOR CU „BISERICA NOUA,, ȘI ABÚZULUI DE TOLERANȚĂ

Marea reformă a îndreptării Calendarului ne-a adus o „biserică nouă“, în împotrivire cu învățăturile Bisericii Mântuitorului Iisus Hristos, de a avea una singură. Iubirea, până și a vrășmașului nostru, e schimbată de această pretinsă biserică în ură, față de vecinul, fratele sau părintele care a îmbrățișat îndreptarea calendarului!

Printre cele câteva zeci de rătăciri sectante, venite în țara noastră după marele război, acum mai avem alta, adăogată de noi înșine, fiindcă am zgândărit, focul înainte de a se potoli furtuna sufletului adusă de trubară războiului...

E o biserică dăunătoare și Neamului și Bisericii Sfinte. O văd și știu cu toții și cu toții tac și n'o văd. Totul se desfășoară în fața autorităților civile și bisericesti. Una tace și alta acopere. Prea se trece ușor peste problemele vitale a Bisericii noastre!

Despre acestea, scrie un cărturar-teolog al Bisericii noastre:

„Congresele trec și problemele rămân. Biserica va fi tot atât de molatecă... Tace când trebuie să vorbească. Vede problemele și se ferește de a grăi...“¹⁾

Căți nu ne-au atacat și în Parlament pe chestiunea calendarului, a salariilor etc.! (ședințele 12 și 13 Fevruarie 1932). Ne-am arătat inofensivi de tot. Să trecem la biserică în chestiune.

Este cunoscută tuturor rezistența sălbatecă a credincioșilor din Nordul Moldovei, Basarabia și parte din Bucovina, împotriva reformei îndreptării Calendarului.

În dorința de a rămâne la același calendar vechiu, au dat voturi amăgelilor politicianiste, speculându-le credința. Într'o primăvară, s'au dat școlărilor două vacanțe de Paști, începându-se de aici încolo, exploatarea instituției Sfinte, fără niciun pic de bun simț și teamă de Dumnezeu.

Poporul, buimăcit, s'a lepădat de Biserica Sfântă în care s'a născut, botezat și cununat, și acum (vorbind de cei extremiști), refuză orice slujbă a preotului respectiv.

În partea a doua a chestiunii, vin călugării caterisiți. Profitând de credulitatea poporului, l-au agitat și rătăcit. S'au așezat prin sate, au prefăcut casa vreunui gospodar în „Casă de Cult“, numită biserică, cum e în Vânători-Neamțu, Rădășeni-Baia și încă în vreo 7—8 sate proiectate, aflate în diferite stadii. Lucrează nestingheriți de nimeni și până ce isprăvesc lucrul, dau zvonul că lucrează la „casă de sfat cetit“. La Rădășeni și-au construit local nou în toată libertatea.

Tot la Rădășeni, și-au instalat clopote (3—4), le sună, toacă, fac slujbe, hramuri în voia cea bună. De când s'au stabilit călugării în parohie, pelerinaj din toate părțile Moldovei: Iași, Vaslui, Bârlad, Bacău, bucovineni, de se miră lumea de convoaiele ce urcă la Rădășeni, (trei km. din Fălticeni), întrebându-se cum de se tolerează specula aceasta! La Sărbători mari, se adună 3.000—4.000 de suflete la slujbă, cum a fost cazul alaltăieri la „Iordan“, purtând fiecare șapul cu aghiasmă.

Călugării, cu șeful lor, *Glicherie*, locuiesc în curtea „casei de cult“, dar absolut închiși, curtea fiind împrejmuită cu gard, așa de înalt, că nu se poate vedea nimic din șosea. Cu ocazia Crăciunului și Botezului Dom-

1) Arhim. Scriban, *Văitorul*, 15 Noemvrie 1932.

nului după stil vechiu, și-au arătat toată obrăznicia, umblând și cu a-junul „ziua mare“, însoțiți de 20—30 botasi, înainte și după dansii, unii cică și cu puști pe sub sumane, cum e cazul din Brusturi-Baia, Rădășeni, Oglinzi, ș a., punând pe jandarmi pe fugă. Bieții, dacă nu fugeau, pă-țeau ca jandarmul din Rădășeni (bătut și dezarmat de femei), dacă nu mai rău, sau ca și căpitanul de jandarmi Popa, cu mâna frântă în aceeași încăierare. Că autoritățile competente n'au luat nicio măsură, nu zicem nimic, dar putem întreba, unde ajungem cu o asemenea *anarhie*?

Mortul e adus în numita biserică numai de către oameni, unde e prohodit de către călugări, ș'apoi e dus tot numai de oameni la groapă, făcând popasuri după ceasornic, după indicațiunile ce le au. Călugării rămân pe loc și se roagă.

Inchipuirea multora asupra calendariștilor sau stiliștilor, cum li se mai zice, e atâta, că țin sărbătorile după calendarul vechi. Creștinul serbează în casa lui, și încolo-lumea ar fi liniștită. Iată însă adevărul:

Pentru calendariști, — vorbind de cei extremiști — biserica din satul lor e spurcată, cu preoți cu tot, dela îndreptarea calendarului încoace. Copiii botezați de acești preoți trebuiesc botezați din nou de acei preoți ce nu s'au dat pe „nou“, adică de ei, vagabonzii, ce fac negustorie pe urma proștilor. Așa, botează copii până la 7 ani. Pe cei cununăți după îndrep-tarea calendarului, îi cunună a doua oară (pe aceeași soți).

Mortul e dus tot la cimitirul oficial al bisericii, deși ar vrea sub măruș din grădină sau într'un cimitir a lor aparte, dar se lovesc de legile sanitare, cum e cazul cu cimitirul lor din com. Brusturi-Baia.

La sărbătorii mai însemnate — după stilul vechiu, — fac petreceri zgomotoase, scandaluri, altfel decât cei supuși Bisericii.

În sărbătorile oficiale, lucrează mai cu zor, fățiș, ca să fie văzuți. De Sfintele Sărbători, e mare neliniște în sat... Să nu se vadă unii pe alții și umblă să nu le tinnească sărbătoarea „celor ce s'au dat cu „catolicii“.

Toți poartă bărbi neglijente, după școala ce o primesc dela călu-gări, asemănându-se foarte mult lipovenilor rămași de atâta vreme rătăciți.

Tinerii ce au a se cununa merg la călugării din centrele arătate și petrecerea nunții o fac în sat. Unii, de ochii oamenilor și ca să nu se strice chiar de tot cu preotul, se cunună și în sat. Așa stau lucrurile.

A te mai apropia de calendariști, mai vorbindu-le de calendar, a devenit ceva cu neputință. Nu numai că n'ar asculta, dar se feresc de orice legătură și întâlnire. În unele părți, chiar te-ai primejdi.

În ziua de 9 Fevruarie 1931, cu bun prilej, am vizitat cu Prea Sfințitul Vicar dela Iași, care a vizitat toate satele contaminate de a- ceeaș răsvrătire, „Casa de Cult“ din Vânători-Neamțu. Aici era adunată lume foarte multă, care se agitase și strigau din toate părțile. Dacă în tot calmul și pacea sufletească nu li s'ar fi dat binecuvântările arhieresti de plecare, nu se știe la ce s'ar fi hotărît răsvrătorii! Ajunge și atât, că în urma noastră auzeam vociferându-se: „rătăciți, papistași, schis-mateci“... Iată anarhiștii!...

De ajunurile Crăciunului și Botezului, găsești în toată regula, poarta legată cu lanț, parul în ușa, și chiar preîntâmpinări, că „nu-i acum Crăciunul!“ „V'am tot ascultat, dar ne-ați înșelat... Când a mai fost ca acum, postul Sânt-Petrului două zile? Paștile le puneți cum vreți, ca să vă vie“... Aceasta e situația satelor noastre!

Nu s'ar fi ajuns până aici — poate — de n'ar fi fost călugării cei de rea credință, care au agitat și incurcat credincioșii, cu Calendare dela Sf. Munte, cu broșuri, cărți (Bolduri, Mărgăritorul, Sf. Ioan Gură de Aur, ș. a.) și câte manifeste insultătoare la adresa Bisericii, Sfântului Sinod și ierarhilor noștri, fără a fi urmăriți și dați pedepsei ca răsvrătorii împotriva Bisericii de Stat!

De bună credință, botează din nou până la 7 ani și cunună a doua oară pe aceeași soți? S'au stabilit prin sate, speculând naivitatea și nu țara și fi însoțiți de acele femei zise „maici“?

În cele din urmă, chiar dacă li s'ar fi părut îndreptarea calendarului „stricare de lege“, cum zic ei, trebuia să-și respecte numirea și tratamentul de „monah“, retrăgându-se în cele din urmă să aducă „Slujbă Domnului“ în fundul unor munți, unde nici fiarele să nu-i tulbure! Dar altul e scopul escrocului...

În ziarul „Calendarul“ din 24 Noembrie 1932 și „Universul“ din 18 Noembrie 1932, se spunea de oarecare agitație a monahilor din Mănăstirea Neamțului: că o bună parte din ei sunt și acum dușmani a îndreptării calendarului. Ferească Dumnezeu, să li se mai aplice pedepse de catere! Contrariu, cu cei vreo zece care au împănât satele și cu încă pe atâtea, numai bine s'ar scuti de preoți titrați, întreagă Moldova, Bucovina și Basarabia!

Doctorii și licențiații în teologie, bată-și creerul cu cartea, c'apoi din economii bugetare, să nu li se mai poată face locuri în cler!

Călugării din Rădășeni își continuă acum a-și face chiliile, dormitoare încăpătoare pentru pelerini, casă parohială în condițiuni bune ș. a. În satele celelalte, s'au format comitete de construcție, aduc ingineri pentru planurile de „Case de Cult“, în care lucrează nestingheriți de nimeni, după modelul celorlalte existente. (Rădășeni, Vânători, Brusturi, ș. a.).

Chestiunea calendaristică, merită deci toată atențiunea. Orice întârziere e un răgaz de întărire și rezistențe ce se va opune pericolului va fi mai grea... Ce e de făcut?

Concluziuni:

1. Călugării vagabonzi, inconștienți și tulburători a liniștei publice, să se trimită la locul lor și anume:

„Călugării și maicile să fie strânși de prin satele unde locuiesc și fac servicii pe stil vechiu, fie la sediul eparhiei sau la vreo mănăstire retrasă și să li se explice greșelile ce fac. De vor asculta, să fie trimiși la mănăstirile lor, iar de nu, să fie închiși la mănăstirea Cetățuia (Iași), ori trimiși la diferite închisori să facă slujbe în deobște deținuților“. (Propuneri făcute în șed. Eparhială Iași, Mitropolia Moldovei, Noemvr. 1932).

2. Să li se interzică a purta haina clericală, căci ce i s'ar face unui civil ieșind pe stradă în haină militară, de mareșal, etc.?

3. Autoritățile competente, sesizate de ordinul Ministerului de Interne, să nu mai tolereze manifestări în sărbătorile ce cad după stilul vechiu ca: hore, petreceri, hramuri, la anul nou mai ales, care aduc sfidare Bisericii de Stat, de lângă tulburarea liniștei publice.

4. Să se oprească de a se mai ridica „case de cult“. Acelora care sunt ridicate să li se dea alte destinații: (Azile, case de sfat-citit, infirmerii, dispensare, etc.).

5. Călugării agresivi și calendaristi propagandiști și răsvrățitori, să fie pedepsiți în conformitate cu legile civile existente și alte legi speciale ce se cer a se vota în Parlamentul țării în acest scop.

Altfel, dacă totul se va tolera ca până acum, vom pierde și pe puținii credincioși ce ne-au mai rămas, căci în fond (cu foarte mici excepții) și aceștia se scaldă în două ape, până când va avea „biserică pe vechiu“, mai la îndemână.

Numai astfel, puși la respect vagabonzii cu pretensele lor călugărești, se va liniști poporul cuminte de altădată și glasul bunului păstor ce își pune și sufletul pentru ei, va fi ascultat.

Preot ILIE ANISESCU,
Slătioara, Baia

CRONICA PAROHIEI REVNA PE PRUT LÂNGĂ CERNĂUȚI

Pe malul drept al Prutului, sub dealurile prelungite ale *Teținei*, există, din vremi îndepărtate, parohia *Revna* cu *Cotul-Vânători*, de care parohie se ținea, până cu vreo 20 de ani, înainte de războiul mondial, și mica expoziură *Bordee*, nu *Burdei*, cum i se zice azi.

Ciudat la această parohie este faptul, că comuna politică *Revna*, nu era mică, poartă numele parohiei, cu toate că atinența *Cotul-Vânători* este o comună politică de două ori mai mare ca *Revna*. Ciudățenia aceasta ni pare încă și mai ciudată, când atât biserica cât și casa parohială se află în comuna *Cotul-Vânători*, unde se află și administrația ocolului silvic, purtând numele dela *Revna*.

Dela casa parohială așezată pe teritoriul comunei *Cotul-Vânători* până la hotarul comunei *Revna* este aproape 1 km.

Dacă este ceva de lucru cu seria sau în alt chip ceva, cumva, în legătură cu primăria, atunci parohul din *Cotul-Vânători*, la fel administratorul silvic, trebuie să treacă pe lângă cancelaria comunală *Vânători*, ca să meargă aproape trei km până la cancelaria comunei *Revna*.

Anomalii din vechime, care trebuiesc schimbate de oameții vremurilor noi.

Este bine să cunoaștem cauzele acestei vechi anomalii, care nu cadrează cu prezentul, pentru ca să putem judeca în cauză, fiindcă pe vremuri vechi aceasta nu era anomalie, ci ceva natural.

Zic oamenii cei bătrâni, că odată a fost aici un *schit* așezat în pădure, pe teritoriul comunei *Vânători*, nu prea departe de hotarul *Revnei*, alături de locul, unde se află astăzi biserica parohială. În cancelaria parohială nu se află acte referitoare la *schit*, se află însă o veche *conscriptie* a poporului din *Revna*, *Vânători* și *Bordee*, revizuită în anul 1826, apoi condicile născuților, cununaților și morților, începând cu anul 1783, în care aflăm unele deslușiri pentru pricinile vremurilor aceloră.

În anul 1826 comuna *Revna* pe *Prut* a avut 96 familii, *Vânătorii* 116, iar *Bordee* 24 familii. Astăzi numărul familiilor în *Revna* este 265, iar în *Vânători* 515.

Preoții care au păstorit această parohie dela detrunchierea *Bucovinei* 1775 până în prezent, în număr de 15, au fost toți *români*, afară de doi *ruși*.

Numele comunei *Cotul-Vânători* (*Strilechi-Cut*), este de proveniență nouă, pentrucă comuna se chema *Mămăiești-Noi*, (*Mamaiește-nou*). Pentru a nu se confunda *Mămăieștii-noi*, fiindcă erau doi, de o parte și de alta de *Prut*, ăștia de aici i se zicea: „*Mămăieștii-nou de peste Prut*“; „*Mămăieștii-nou, sat de peste Prut*“.

Abia pe la anul 1830, apare expresia *Strilețchi-Cut*, uneori *Strilețchi-Cot*, alte ori *Strilețchi-Clinici*, dară numai ca adăug la *Mămăiești-nou*, până inclusiv la anul 1874. De aici înainte se zice numai *Strilețchi-Clinici* până la anul 1870, când începe a se zice *Strilețchi-Cut*, părăsindu-se numele: „*Mămăiești-nou de peste Prut*“, care este adevărata numire a acestei comune. Lumea de pe aici are numele de *Cut* pentru toate tre comunele Mămăiești, și anume: la Mămăieștii-Vechi îi zice: *Starei-Cut*; la Mămăieștii-Noi îi zice: *Novei-Cut*, iar la Mămăieștii-Noi de peste Prut îi zice *Strilețchi-Cut*.

Cum cuvântul *Cut* n'a schimbat numele vechi al comunelor Mămăieștii-Vechi și Mămăieștii-Noi, rămânând nomenclatura originală până în prezent, așa nu a avut dreptul să schimbe nici numele comunei: Mămăieștii-Nou sat, de peste Prut. Ceea ce s'a făcut rău în Austria, este bine să se tocmească în România.

Comunele Mămăiești-Nou de peste Prut, Revna pe Prut și Bordee au format toate o parohie, întinzându-se pe malul Prutului într'o lungime de aproape 13 km. Fiindcă comuna Revna se află în mijlocul comunelor „Mămăieștii-Noi de peste Prut“ și Bordee, s'a numit parohia: Revna cu Mămăieștii-Noi și cu Bordee, ultima comună formând astăzi o mică expoziură parohială.

Această numire a parohiei este însă, astăzi necorespunzătoare, fiind comuna „*Mămăieștii-Noi de peste Prut*“, de două ori mai mare ca Revna, apoi pe teritoriul „*Mămăieștilor-Noi de peste Prut*“ este: Biserica, cimitirul, casa parohială, administrația ocolului silvic, jandarmeria, percepția, școala mai mare, casa comună în ordine, încotro autoritățile civile și militare --- la cazuri necesare --- sting poporul din comunele: Revna, Bordee și Bila, formând Mămăieștii-Noi de peste Prut, un centru pentru aceste comune.

Pentru toate acestea este bine să se schimbe numele comunei și parohiei, dându-i-se un nume mai corespunzător, real, nu fictiv, în care scop parohiatul a și înaintat o cerere către Consiliul Eparhial Cernăuți, având adunarea eparhială dreptul acesta, numind parohia: „*Mămăieștii-Noi de peste Prut*“, cu atinența Revna, că traducerea *Vânători* din *Strilețchi-Cut*, este străin. Lumea nu-l cunoaște. Este bine să se scoată la iveală originea, dându-se la o parte schimonositurile.

Preot, MIHAI REGUȘ.

Trăsătură a lumii de azi. — In această lume dominată de primatul economic și animată numai de creșteri de granițe sau schimburi de mărfuri, se pare că a amorțit cu totul curiozitatea și înselesul pentru valorile spirituale, pentru florii sacralului, pentru adevărurile transcendente ale credinței.

IOAN Gh. SAVIN,
In «Calendarul», 8 Mai 1933.

CRONICA INTERNĂ

BOGATA LUNĂ.

Rară vreme care să fi fost mai îmbelșugată în fapte care să merite pomenire, la această înșirare a faptelor petrecute în sânul ei, ca această lună Mai! Au fost atâtea fapte și bisericești și mirenești, atâtea întocmiri, și ale stăpânirii și ale obștiilor stinghere, încât nu știi spre care să-ți îndrepti ochii mai întâi.

Și toate au fost însemnate și nu trebuiesc trecute sub tăcere. Ele urmăresc așezarea mai sănătoasă a vieții obștești și de aceea trebuiesc privite cu toată îmbrățișarea și tragerea de inimă de a le cunoaște.

Spre sfârșitul lui Aprilie, am avut Congresul anual al Societății Ortodoxe Naționale al Femeilor Române, congres bogat în mărturisiri frumoase și la care au luat parte reprezentanții bisericești din multe laturi ale țării. În luna Mai, am avut cele mai multe adunări eparhiale, care nu au fost numai niște îndepliniri silite de porunca legii. Ziarele au vestit multe trăsături vii, răsărite în sânul lor, cum a fost, de pildă, cu adunarea eparhială din Cluj.

În această lună, s'au adunat în București 3 adunări cu legături peste graniță: Congresul Societății pentru educațiunea creștinească, numit Y. M. C. A., la care am avut ca reprezentant din afară pe însuși prezidentul ei Dr. *John Mott*, bărbat de mare răsunset în viața creștinească din lumea întreagă. Am avut apoi congresul comitetului balcanic al organizațiunii creștinești „Viață și lucrare” (*Life and Work*), la care, între alții, au venit un mitropolit bulgar și un episcop sârb, congres care a lucrat între 15 și 16 Mai a. c., sub prezidența Profesorului de teologie din Geneva *Adolf Keller*. Apoi, în zilele de 17 și 18, a urmat îndată congresul „Alianței universale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserici”, (*World Alliance for promoting international friendship through the Churches*), care a mers sub prezidența Părintelui Profesor Dr. *I. Mihălcescu* dela facultatea de teologie din București. La una din ședințele acestui congres, Vineri, 19 Mai a. c., a luat parte și a ținut o puternică cuvântare însuși Înalt Prea Sfințitul nostru Patriarh D. D. Dr. *Miron*. Cu o zi înainte, Joi, Înalt Prea Sf. Sa dăduse un ospăț presărat cu cele mai inimoase cuvântări, membrilor acestui congres, din care făceau parte tot persoanele dela cealaltă adunare. Încheindu-se acest congres Vineri seara, a doua zi a urmat iar discuțiunile întrerupte ale Congresului pentru buna creștere creștinească Y. M. C. A.

În luna Mai, am mai avut serbările numite ale *Cărții, Copilului, Mamei, a Laptelui*, toate cu însemnătatea lor obștească și care merită luate în seamă și din punctul de vedere curat creștinesc. Unele din ele, precum *Ziua Mamei*, își are obârșie creștinească. A fost pusă la cale, acum 5 ani, de Societatea Ortodoxă și s'a ținut și anul acesta. La altele, au fost părtașe și organele Bisericii. De pildă, în ziua când s'a făcut serbarea pentru ocrotirea copilului,

aceștia s'au dus la M tropolie, acolo le-a ieșit întru întâmpinare Patriarhul nostru și le-a spus cuvinte părintești, pe care poporul le-a cetit cu drag în foile zilnice.

Din acest punct de vedere, I. P. S. Patriarh a avut mult de lucru luna Mai, cu primirea solilor străini veniți cu prilejul numitelor congrese și cu ospețele pe care a trebuit să le dea, fie cu congresul pomenit al *Alianței Mondiale*, fie în cinstea D-rului *John Mott*, fie în alte întâlniri mai mărunte, dar însemnate. Apoi a trebuit să-și dea cuvântul său, în auzul obștii, pe calea ziarelor, cum a fost în ziua de...

Apoi o adunare mare, de alt soi, a fost cea ținută în Dumini- ca dela 28 Mai a. c. pentru apărarea granițelor împotriva unel- tirilor nemțești și ungurești. E vorba de marea adunare dela Are- nele romane din București, la care în frunte a stat Patriarhul nostru și a avut cel dintâi cuvânt.

A socoti acum toate aceste adunări și ce s'a vorbit cu prilejul lor, înseamnă a avea un vraf de lucrări pentru știința cetitorilor, pe care fără îndoială nicio revistă nu le va putea cuprinde, fiindcă nu va avea atâta loc să dea toate cuvintele frumoase și inimoase spuse cu acest prilej. Este o pagubă însă că atâtea graiuri de seamă trec fără a te opri mai îndelung la ele. Dar toate sunt se- mințe care au puterea lor de a rodi.

Așa a fost bogată luna Mai și nu s'a isprăvit cu atâta, fiindcă atâtea alte lucrări au trecut și în luna Iunie, deși lună încărcată cu multe treburi școlărești.

Din alt punct de vedere, luna Mai a mai fos bogată cu al- tele. Scrisul creștinesc se poate lăuda cu izbânzile lui. Numai în răstimpul ei, au mai ieșit, din teascurile dela Mănăstirea Neamțului, 2 mari volume de predici, cu care Vlădica Nicodim, starețul mân- năstirii, își duce înainte munca sa de neobosit și meșter tradu- cător și tipăritor al celor mai însemnate predici din limba rusească. În luna Mai, a ieșit volumul 6, cu *Predici la sărbători împără- tești* ale Arhiepiscopului *Inochentie* al Odesei, predicator ortodox vestit și cunoscut încă și prin alte volume ale lui, traduse mai înainte tot de vlădica Nicodem. Acum, mai de curând, a ieșit și volumul 7.

Am putea pomeni încă lucruri și mai mărunte, dar toate cu vrednicia lor, care umplu și ele cu vlagă creștinească vremea aceasta în care nu mai prididim, ce să privim și să însemnăm mai întâi.

Vom da și noi câte ceva din câte se pot cuprinde în pagini scurte, rămânând ca, pas cu pas, să cuprindem și pe cele care n'au putut intra odată. Să începem cu ce a fost mai dela început.

CONGRESUL SOCIETĂȚII ORTODOXE.

Congresul acesta s'a deschis Sâmbătă, 29 Aprilie a c., și a ținut în această zi și a doua zi, Duminiică. Au luat parte la el Prezidenta, d-na Princesă *Alexandrina Cantacuzino* și doamne din comitetul central dela București, iar apoi multe prezidente de filiale din București și din țară.

Congresul s'a ținut în amfiteatrul Academiei Școalelor Comerciale din Galați, una din încăperile largi ale orașului. Sâmbătă de dimineață s'a făcut deschiderea, prin cuvântarea prezidentei și cu cuvântările obișnuite de salutare din partea autorităților. Apoi s'a făcut o excursiune pe Dunăre, în care timp congresistele au luat prânzul pe vapor. La întoarcere, după amiază, au început dezbaterile congresului, în aceeași încăpere.

Doamna Major *Negru* din *Oradea* a arătat ce s'a putut face la acea graniță îndepărtată a țării pentru Biserica Ortodoxă. Filiala de acolo a primit felicitările comitetului central pentru ce a izbutit să facă în acele locuri vrăjmașe pentru Biserica noastră Ortodoxă.

Doamna *Zefira* Colonel *Voiculescu*, prezidenta filialei *Lucaci* din București, a arătat ce a făcut filiala sa pentru organizarea coloniei de fete vara la *Carmen-Sylva*, *Constanța*, și cum a lucrat pentru căsătoria a numeroși soți care trăiau fără binecuvântarea Bisericii. A vorbit despre lucrarea păgubitoare a sectelor și drepăturile Bisericii ortodoxe.

Apoi au cetit referate despre activitatea filialelor din țară sau alte întocmiri creștinești ale Societății ortodoxe doamnele:

Bărbulescu-Bârlad; *Macri*-Tecuci; *Brătășanu*-Botoșani; *Profiru*-Buzău; *Herbet*-Sulina; d-ra *Niculescu*-Galați; *Victoria Voiculescu*-parohia Olari din București; *Margareta Atanasiu*, dir. partea secției „Sfatul părinților”, care ființează lângă Soc. Ortodoxă din București; *I. Iordăchescu*, prezidenta generală a fostelor Școlărițe ale Institutului Ortodox; d-ra *Argintescu*, profesoară la Institutul Ortodox din Galați, și d-na *Filipi*, membră în comitetul central, care a vorbit despre grădinile de copii.

Apoi a urmat o însemnată conferență a d-lui avocat *Popescu Tudor* din București, membru al comitetului central. Cuvântul său miezos, puternic, plin de mari adevăruri în slujba ortodoxiei, a avut mare răsunet în sufletele celor ce l-au ascultat. Seara a urmat un ospăț dat de Primăria Galațului în cinstea congresului.

A doua zi de dimineață, congresistele au luat parte la sfânta slujbă dela catedrala episcopiei, iar după amiază, la 4, s'au început din nou discuțiunile încetate în ajun. De data aceasta, au venit mulți reprezentanți ai autorităților bisericești, care au adus salutul lor. Păr. *Aurel Crăciunescu* a adus cuvinte de bună urare dela I. P. S. Patriarh și dela I. P. Ș. Mitropoiit *Nicolae* dela Sibiu. Apoi secretarul-general dela Ministeriul Cultelor, d. Bucuță a vorbit din partea d-lui ministru al Bisericii și Școalei spunând că d. ministru *Gusti*, dacă nu era ținut de treburile slujbei sale în București, prea bucuroso venea să ia parte la discuțiunile Congresului Societății Ortodoxe. A făgăduit tot sprijinul din partea d-lui Ministru *Gusti*. Statul românesc, a spus domnia sa, este Stat creștinesc și de aceia trebuie să căutam să ne sprijinim unii pe alții. Societatea Ortodoxă are meritul că face să învioreze credința noastră ortodoxă. Ea a făcut o educațiune a obștii și am dori să începă o ofensivă culturală împotriva neștiinței de carte, care este atât de răspândită printre femei. În această privință, a încheiat domnia sa, Ministeriul dă tot sprijinul său.

Aceste cuvinte ale d-lui Bucuță au lăsat o puternică întipărire. De acia d-na Princesă Alexandrina Cantacuzino, prezidenta Societății, a luat îndată cuvântul și a spus: Dacă vom avea sprijinul Ministeriului Școalelor, se înțelege că vom începe cea muncă pentru răspândirea învățaturii, de care ne vorbește d. secretar general al Ministeriului. În toate comitetele internaționale, mi s'a spus că noi, Români, avem cei mai mulți neștiutori de carte.

Apoi a luat cuvânt d. *Christache Teodorn*, primarul Galațului, care a spus: Orașul Galați, prin așezarea sa, este chemat să aibă cea mai mare însemnătate în viața economică a țării. Aci s'a pus temelie unei cetăți a Bisericii Ortodoxe. Pentru aceasta, trebuie să organizăm comitetul central. În numele cetățenilor acestui oraș, urez ca lucrările congresului să fie încununate de cea mai deplină izbândă.

Apoi s'au ridicat a vorbi reprezentanții feluritelor eparhii: Preotul *Dărvărescu* din Râmnicul-Vâlci a salutat congresul din partea Prea Sfinției Sale Episcopului *Vartolomeu* al Râmnicului; Păr. *Gheorghe Popescu*-Broșteni, din partea Prea Sfinției Sale Episcopului *Nichita* al Argeșului; Protoiereul *Stoica*, din partea Prea Sfinției Sale Episcopului *Cozma* al Dnăreii-de-Jos; apoi a vorbit purtătorul cuvânt al Episcopiei Constanței și altul al Prea Sfinției Sale Episcopului *Dionisie* al Ismailului. Păr. St. *Arșic*, preot și profesor în Galați, a salutat societatea din partea societății profești *Solidaritatea* din Galați; Păr. Protopop *Opreanu* din Târnava-Mică și Păr. Econom Dr. *C. Beldie*, consilier-referent al Episcopiei Galațului asigură Societatea Ortodoxă de tot sprijinul lor.

După toate acestea, d-na Cartacuzino a citit o lungă dare-de-seamă despre activitatea filialelor din țară și, rând pe rând, aduce mulțămiri tuturor harnicelor prezidente. Au mai citit referate d-na *Ana General Florescu* și d. avocat *Popescu Tudor*, din partea comitetului cenzorilor. În urmă, s'au trimes telegrame de laeșt. Sale Regelui și Inalt Prea Sfințitului Patriarh, iar la cea-uribile 8 seara, congresul a fost închis. Toți părtașii s'au despărțit cu mulțămirea că au luat parte la o lucrare sănătoasă, care nu va lipsi de a da roade. Ei au luat drumul înapoi, plini de voieșie și de cele mai vii întipăririi.

A. S.

CONGRESUL ALIANȚEI MONDIALE PENTRU INFĂȚIREA POPOARELOR PRIN BISERICĂ.

Din seria congreselor cu caracter bisericesc, cărora țara noastră a avut cinstea să le acorde ospitalitate în cursul lunii Mai a. c., desigur Congresul Alianței Mondiale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică este cel de seamă.

După o ședință publică de deschidere, ținută la Fundația „Carol”, unde delegații diferitelor țări au adus țării și Bisericii noastre salutul lor și au arătat, în linii generale, strădaniile comune ce se depun pentru statornicirea păcii creștine între popoare, congresul și-a ținut ședințele timp de trei zile — 17 la 19 Mai c. — în sala rectoratului Universității din București.

Inițiată în anul 1914, de parlamentarii englezi: *I. Allen* și Lord *W. H. Dickinson*, Alianța lucrează astăzi în peste

35 de state. Organizarea ei constă din comitetele naționale, adunări internaționale și un comitet de direcție. Adunările internaționale sunt împărțite pe grupuri regionale. Astfel: grupul britanic, american, răsăritean (India, China, Japonia creștină); grupul latin, (Franța, Italia, Spania, etc.); grupul german, Scandinavi, Baltic și cel Balcanic. Congresul ce s'a ținut acum la noi a fost cel al grupului balcanic, întrunit în trecut la Novisad, Sinaia, Atena, și Sofia. Țările balcanice au fost reprezentate prin delegații cari au luat parte și la Congresul creștinismului practic: Jugoslavia: Episcopul *Vichentie Vuici* al Carlovițului și Dr. *Ianici*, fost ministru al Cultelor; Bulgaria: Mitropolitul Paisie al Vraței, Pr. prof. *Țancov* și d. *Svetinov* director al Cultelor; Grecia: Pr. *Mitilineos*, duhovnicul Universității din Atena, d. prof. *Țirindaris* și Pr. *Moraitakis*, superiorul bisericii grecești din București. România Prof. *V. G. Ispir*, Pr. *I. Mihălcescu* și Arhim. *Scriban*, iar din partea comitetului central, care își are sediul la Geneva, au fost d-nii *Henri Henriod*, secretar-general, Prof. *Adolf Keller*, Dr. Nicolae *Zernov*, Prof. *Lieb* și Dr. *Schönfeld*.

Problemele care au format obiectul studiilor și discuțiilor au fost:

1. Chestiunea păcii în Balcani;
2. Biserica și mișcarea fără Dumnezeu;
3. Elementul de turburare în Balcani;
4. Chestiunea minorităților religioase și
5. Activitatea Bisericii Ortodoxe în ceea ce privește pacea și relațiunile amicale interbalcanice.

Asupra acestor chestiuni, delegații diferitelor țări au prezentat referate, expunând realizările îndeplinite de alianță și dificultățile cu care aceasta are de luptat. Dintre participanții români au prezentat referate sau au rostit cuvântări: Prof. *V. G. Ispir*, Arhim. *Scriban*, Pr. *I. Mihălcescu*, Prof. *Șerban Ionescu*, *Nichifor Crainic*, Pr. *H. Roventza*, etc.

Ultima zi a desbaterilor a fost onorată de prezența *I. P. S. Patriarh*, care, venind însoțit de eforii Bisericii: *C. I. Băicoianu*, *T. Păcescu* și Pr. *C. Dron*, de consilierii patriarhali: Dr. *A. Crăciunescu*, Pr. *P. Comerzan*, Pr. *Gh. Negulescu*, și Pr. *Velehorsch*, de consilierii Arhiepiscopali, clerul Mitropoliei și profesori ai Facultății de Teologie, a rostit temeinic cuvântul Bisericii române, care, pentru însemnătatea ce-l prezintă în privința relațiilor externe ale Bisericii noastre și precizarea poziției pe care această Biserică a avut-o în dieritele împrejurări, e dat mai jos în întregime.

O comisie compusă din d-nii: *Ianici* (Iugoslavia), *Țancov* (Bulgaria), *Țirindaris* (Grecia) și *V. Gh. Ispir* (România), a fost aleasă pentru a formula rezoluțiile congresului.

Intre timp, congresiștii au vizitat Palatul Patriarhal, fiind oaspeții *I. P. S. Patriarh* la prânz, Muzeul de artă veche bisericească, Facultatea de Teologie, etc.

La reuniunea comitetului central, ce se va ține în toamnă la Sofia, s'a hotărât să participe și câte un delegat al tineretului.

Stelian Jingolu

**Cuvântarea înalt Prea Sfinției Sale Patriarhului
D. D. Dr. MIRON, la congresul Alianței Universale
pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică,
în ziua de 19 Mai 1933.**

„Asociația Mondială pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică” are — desigur — un scop superior, precum se vede din în-năși numirea sa. Deaceia congresul său — ori de aiurea, ori în cazul acesta dela București, redus aproape numai la delegații tuturor bisericilor ortodoxe, — este binevenit.

Ocupațiunile multiple și grele m'au împiedicat a saluta pe reprezentanții comitetului central dela Geneva și pe delegații din aproape toate Bisericile autocefale ortodoxe la începutul întrunirii lor. Deaceia să fiu scuzat că particip la acest congres spre sfârșit. Colegul nostru german va răspunde de sigur, cu proverbul: „Ende gut, alles gut”.

Popoarele nici când n'au avut mai mare lipsă de înfrățire, de conviețuire pacinică, ca în zilele noastre. Iar creștinismul — și în cadrele lui Biserica ortodoxă — este în plenitudinea chemării sale, când predică PACEA și lucră pentru înfăptuirea ei, urmând porunca Mântuitorului Hristos: „Pacea mea dau vouă...”. Ritul nostru ortodox în toate slujbele sale — fie publice fie private — se roagă și îndeamnă stăruitor la PACE. Din gura unui cleric, și mai ales episcop ortodox, răsună — în cursul unei sf. liturghii — de repetite ori exclamația și porunca „Pace vouă” — „Pace tuturor”.

Trebuesc numai căutate metodele de procedură și de activare cu sistem a acestei mult dorite și mult necesare înfrățiri.

Și pe acest teren trebuie urmat principiul pedagogic: Să începem dela noi înșine și să ne estindem apoi în cercuri concentrice tot mai largi. Deci mai întâi bunăînțelegere și pace la noi acasă, adică — în cazul nostru — între diferitele biserici ortodoxe-naționale.

1. Întru executarea acestei părți din programul meu de muncă în calitate de ierarh suprem al Bisericii ortodoxe române, care este și al întregii Biserici ortodoxe române, mi-am ținut de o sfântă datorie, ca în I-a mea epistolă Irenică către toate bisericile autocefale, scrisă înaintea cu 14 ani, să stăruie pentru întrunirea tuturor bisericilor ortodoxe într'un nou sinod ecumenic, respective panortodox. Ideea era — de sigur — în sufletul tuturor; deaceia pretutindenea a fost primită cu unanimă simpatie, ba chiar personal mi-am luat osteneala a întreprinde o grea călătorie, cercetând patriarhia din Constantinopol, Alexandria și Ierusalim, biserica greacă din Atena, etc., ca să ne cunoaștem, cunoscându-ne, să ne iubim, și „iubindu-ne unii pe alții, într'un gând să mărturisim”. Conferința urmată la Muntele Atlas, Natopedi, trebuie continuată, căci nici un ortodox nu dorște neglijarea Bisericii ruse, ci respectarea și încurajarea ei și colaborarea cu reprezentanții ei legali, încât ceace s'ar face

să fie spre folosul general. Această temere pare a împiedica continuarea preparativelor începute.

2. Eu am fost primul, care am întins mâna frățească Bisericii vecine ortodoxe-Bulgare, trimitând delegatul meu și al Sf. Sinod la Sofia, ca să officieze Sf. Liturghie cu vlădicii Bulgari, spre a deschide astfel ușa și a le face posibilă reintrarea în concertul ortodoxiei, unde trebuie primiți cu frățești îmbrățișări. Am intervenit în persoană la Constantinopol și la celelalte patriarhii și Biserici pentru ridicarea schismei; am trimis delegați în repetate rânduri la Sofia și Constantinopol în acest scop; și voiu continua — secundat de întreagă Biserică română — a folosi orice ocazie binevenită pentru încetarea divergențelor. O comisie de înalți ierarhi greci a primit în studiu chestia.

3. Chestiunile rămase neresolvite pe urma războiului, între România și Jugoslavia, cari în tot trecutul lor n'au avut conflicte războinice una cu alta, s'au rezolvat de curând spre mulțumirea ambelor părți; iar cât privește unica chestiune încă nefinalizată sub raport bisericesc, tocmai în ultimul timp am aflat, că s'a rezolvit la Carlovitz, în bună înțelegere cu delegații trimiși de mine, credem, cu deplină aplicare a principiului de reciprocitate.

4. Am intervenit în repetite rânduri cu indemnul, făcut în numele Sf. Sinod român, pentru a se aplană conflictul dintre Constantinopol și biserica Albaneză, care tinde și ea, — cu o firească dorință — spre autocefalie, acum după ce poporul Albanez și-a reînființat statul său independent în frunte cu regele Zoghu. Noi Românii nu avem nici un interes de a se amâna recunoașterea autocefaliei și dorim a se găsi calea de satisfacere a justelor deziderate reciproce și de aplanare a divergențelor și cu Constantinopolul spre a se extrăda tomosul necesar.

Biserica noastră a pus în București, de decenii, o biserică specială la dispoziția Albanezilor, ca să aibă ocazia a-și întemeia o Biserică națională, a-și traduce cărțile rituale și a oficia slujbele în limba lor națională. În România s'au format mulți intelectuali Albanezi și fruntași ai vieții de stat, ca și intelectuali de-ai celorlalte popoare din Balcani, a căror curente de eliberare au pornit și s'au plămădit pe pământul românesc. Și azi România crește mulți Albanezi în școlile sale. Intr'un rând, au sosit aci vreo 100 de tineri Albanezi. La școlile de teologie din București, sunt susținuți gratuit câțiva tineri studenți, iar candidați de călugărie, Albanezii fac practica de călugărie și învăță cântările bisericești în o mănăstire, Dobrușa, în Basarabia.

5. Am adus la teologia română din București studenți și din alte biserici ortodoxe, ca de tineri să se cunoască cu ai noștri și să încheie legături frățești, cari să dureze și pe viitor. Așa avem — pe lângă cei din Albania, — 2 teologi ortodoxi ruși din Polonia, 2 din Bulgaria, unul grec, ba chiar și eri am mai primit pe tânărul Emil Georges Mouraccadé, fiul unei onorabile familii din Damasc, Siria.

Deală parte, am trimis și eu câte 2 teologi la Varșovia, la A.

personalul bisericii române din Sofia a cercetat tânăra facultate teologică bulgară. Am avut ani de-a rândul — cu totul zeci de teologi — la facultatea protestantă din Montpellier, din Paris și din Strassburg; unul am trimis chiar în America. Ba și la facultățile teologice catolice am crescut tineri: la Paris și la Strassburg unde și azi 10 inși urmează studiile. Ceilalți Metropoliți români au trimis și ei tineri în străinătate în măsura mijloacelor.

Stând ei fix pe stânca credinței ortodoxe, vor putea pretinde să sorbi cunoștințe folositoare din izvorul comun al creștinismului și vor putea crea și menține legături de creștinească fraternitate.

6. Cu ocazia investiturii mele de prim patriarh al Bisericii Ortodoxe din România, am întrunit pe distinșii delegați ai bisericilor autocefale din Constantinopol, Grecia, Alexandria, Ierusalim, Rusia, Polonia, Jugoslavia, Bulgaria, începând dela Preafrumosul episcop Grec, Fotios — azi S. S. Patriarhul ecumenic, până la I. P. Sf. Mitropolit Antonie, fost al Kiewului. Cu această ocazie sunt fericit a fi contribuit la împăcarea divergențelor și la încetarea tensiunii dintre vlădicii ruși prezenți, iscate pe motive politice; iar la episcopii ruși din refugiu, atât personal cât și la diferite ocazii le-am dat și le trimit sfatul, ca — sub amenințarea norilor negri, ce planează deasupra lor — instinctiv să se adune, să se mângâie și încurajeze reciproc, în loc să se afurisească unii pe alții, învrăjbind și sufletele destul de amărâte ale Rușilor expatriați.

7. După ultimul războiu Greco-Turc, Turcii victorioși voiau să reducă demnitatea de Patriarh ecumenic al Patriarhatului de Constantinopol la o simplă Episcopie pentru Grecii din Turcia. Eu și Sf. Sinod Român am ridicat protest la Congresul de pace din Lausanne; și delegatul României d. I. G. Duca, ca ministru de externe, a arătat, că Patriarhia dela Constantinopol este centrul spiritual ecumenic al întregii creștinătăți ortodoxe din lume și de acest drept mai mult decât milenar, nimeni nu se poate atinge. Apărarea a triumfat; iar — pe lângă patriarhia ecumenică — și Guvernul din Atena de atunci, mi-au exprimat călduroasele lor mulțumiri pentru această amicală intervenție. Noi am cerut, ca și istorica Aghia Sofia — să se redeie Bisericii grecești, fiind cel mai neîntrecut monument al creștinătății, mai ales că creștinii după războiul mondial au respectat monumentele musulmane dela Filipopol și de aiurea, amintiri scumpe fiecărui musulman. Și mai scumpe amintiri ne leagă pe toți ortodoxii creștini de biserica sfânta Sofia.

De câte ori a fost atins prestigiul acestei Patriarhii, nu am rămas indiferenți. El trebuie susținut, căci — apucând ortodoxia în alte direcții — s'ar naște între noi susceptibilități naționale, cari — în loc de a ne strânge și consolida rândurile, cum trebuie să o dorim toți, din toată inima, — ne-am desbina și îndepărta și mai rău. Dar Patriarhia ecumenică trebuie să aibă pentru re-

zolvirea chestiilor ecumenice un consiliu — un Sinod — cu reprezentanți ai tuturor popoarelor ortodoxe, autocefale. Numai așa se poate întări — cred eu — poziția sa.

8. Iar cât privește pravoslavnicile popoare din republicele Sovietice, trebuie mereu să ne rugăm lui Dumnezeu pentru mângâierea lor în barbarele suferințe, pentru fortificarea răbdării lor până la ora izbăvirii. Popoarele neanarhizate ale lumii întregi, ar trebui să se coalizeze împotriva comunismului, azi inamicul cel mai înverșunat al păcii, zdrobitorul culturii, al civilizației mondiale și al muncii liniștite de milenii. Altădată se aranjau cruciade împotriva păgânismului anticreștin; iar azi — durere — interese materiale și legături comerciale înlesnesc și lungesc viața acestor cruzi răsturnători ai ordinii sociale, care în liniște mereu lucră la armonizarea intereselor de clasă și la echilibrarea vieții pe bazele firești ale dreptății sociale. Apărarea noastră de pericolul comunist, a toate distrugător, trebuie să ne apropie pe toți, în interesul de-a salva omenimea de această epidemie socială.

9. Cu protestanții vechi, de nuanțe mai moderate, noi ortodoxii conlucrăm pe acele terene sociale, unde se pot aplica principiile comune tuturor din vasta învățătură morală și de practică aplicare a creștinismului. În interesul general al omenirii, această participare a ortodoxilor, trebuie să aibe și scopul a arăta și recomanda cu frățească dragoste protestantismului, că o concentrare a lor în jurul unor principii fixe de dogmatică apostolică și ortodoxă, tradițională, este absolut necesară, precum și o adiere mai puternică a sufletului lor de zefirul din atmosfera supranaturală a misticismului creștin și a harului divin, mijlocit prin rugăciunile unei biserici ierarhice, sacramentale; ceea ce i-ar feri pe viitor mai mult ca până acum de firimitărea lor în nenumărate și sute de nuanțe confesionale, cu fel și fel de variante sectare, ieșite din raționamente omenești, capabile a duce firimitărea și diviziunea până la realizarea maxime latine „Quot capita, tot sensus“ — Câte capete, atâtea păreri, atâtea religii. Aceasta sporește fricțiunile între ei; ba sectarismul a devenit mai ales în timpul din urmă chiar și pe la noi un fervent mijloc de învrăjbire, mai ales când mijloacele bănești străine contribuie la alimentarea lui. Pilda vechi-catolicilor și a protestanților Anglicani, cari s'au apropiat cu pași mari de ortodoxia creștină, să le fie pildă actuală și vie. Ce n'ar câștiga creștinismul din această apropiere!

10. Cât privește cultele neortodoxe dela noi din țară: romano-catolici, gr. cat., calvini, luterani, etc., nimenea — mai ales din străinătate — unde se dau informații false spre a seduce opinia publică mondială — să nu aibă vreo îngrijorare. Acestea sunt mult mai favorizate de Statul român, în marea sa toleranță, decât însăși Biserica ortodoxă română. Chiar în zilele trecute, „Adunarea anuală a Arhiepiscopiei dela București“ a votat un memoriu către guvernul român, ca să împărtășească

și Biserica celor 13—14 milioane de ortodocși și puținele sale instituțiuni, cel puțin de același tratament și sprijin material, ca și culele neortodoxe-minoritare, cari sunt, în multe privințe, mai favorabil ajutate și tratate cu multă bunăvoință. Aceasta este necesar, în interesul menținerii unui echilibru de stabilitate și dreptate între cetățenii României, spre mulțumirea a mării lor majorități române.

* * *

Astfel închiegați, înfrățiți între noi — mai întâi noi ortodocșii, apoi toți creștinii — vom putea lucra mai cu spor și mai cu efect pentru înfiltrarea spiritului creștin în toate acțiunile noastre practice, fie sociale, culturale, artistice, fie politice și economice.

Tineretul din multe țări și dela noi a început să se întoarcă spre Hristos, spre Biserică și puternicile ei tradiții; și cu pași hotărâți tinde spre menținerea, înfăptuirea adevărilor creștine și spre mântuirea lui și a popoarelor lor din curentele distrugătoare de suflet, ale anarhiei, ale bolșevismului, ale ateismului și ale francmasoneriei, cari toate tind a desființa — în contra firii — individualitățile atât de originale, atât de colorate, ale diferitelor națiuni, și tradițiunile lor puternice, cari le-au menținut și salvat în cursul veacurilor, și a le contopi în Nirvana unei vieți palide, universale, nenaturale, artificiale.

Cu aceste gânduri, doresc Asociației succese în munca de înfrățire prin iubirea creștină către aproapele și chiar către dușmanii noștri, făcând bine și desarmând prin această iubire și pe cei ce ar voi să ne facă rău. România, în frunte cu primul ei Rege ortodox, Carol II, va sprijini orice acțiune de pace, spre binele popoarelor și spre gloria și slava Celui-de-sus.

Binecuvântările mele patriarhicești asupra tuturor celor ce se ostenesec pentru aplicarea învățăturilor blândului Hristos și pentru pacea dintre popoare.

Averile bisericicești ale Bucovinei discutate în Senat.

În ziua de 16 Dec. trecut, senatorul *D. Timu* a făcut înținare guvernului despre mântuirea averii bisericicești din Bucovina. Precum se știe, deseori se cetesc prin ziare știri neliniștitoare despre gospodărirea averilor bisericicești din Bucovina, despre surința preoților de acolo, care nu-și mai pot primi lefurile, și era așteptat că asemenea știri aveau să răsune și în Adunările țării.

Acest lucru s'a întâmplat. E mai bine că numita întrebare a fost făcută, nu în Adunarea Deputaților, ci în Senat, pentrucă aici s'a auzit și Capul Bisericesc al Bucovinei, I. P. S. Arhiepiscop Mitropolit *D. D. Nectarie*, Înalt Prea Sf. Sa a putut da toate amănunțile de trebuință.

Mitropolitul Bucovinei a răspuns destul de amănunțit, și răspunsul său îl găsim pe 4 largi pagini în *Foaia Oficială a Arhie-*

piscopiei și Mitropoliei Bucovinei nr. 1 din 4 Fevr. a. c. Cetim acest răspuns cu toată mulțămirea, fiindcă e de o mare limpezime, de temeinică alcătuire și pune într'o lămină curată starea de fapt a averii bisericesti din Bucovina.

Inalt Prea Sf. Sa arată, că dacă, de atâtea ori, se aud, pe socoteala Inalt Prea Sfinției Sale, telurite atacuri, care păreau a se simți și în întrebarea senatorului Timu, de fapt toate învinuirile pentru reaua gospodărie de înaintea anului 1926 ating numai Ministerul Domeniilor, cârmuit pe atunci de fostul ministru Alex. Constantinescu. Inalt Prea Sf. Sa răspunde numai de acolo înainte.

De atunci însă, s'au adus gospodăriei multe îmbunătățiri, precum desființarea contractelor păgubitoare cu Anhauch și firma „Bucovina“. „Am avut și timpuri, când am avut venituri foarte frumoase, de am putut face față tuturor greutăților. Multe opere culturale și alte opere de binefacere au fost susținute sau subvenționate din acest Fond Bisericesc“.

Apoi Inalt Prea Sf. Sa a arătat ce pagubă este la noi că Statul nu vine cu un control temeinic, pentruca să vadă ce este. Administrațiunea averii tot cere control, dar nu vine, iar când vine, nu lucrează serios. Prin ziare se ivesc știri ațățătoare, care, în asemenea împrejurări, prind. Deci ocârmuirea bisericească dorește lumină, dar ce poate ea, când cei puși a o face se feresc de aceasta?

Răspunsul Inalt Prea Sfinției Sale e destul de liniștitor și lasă întipărirea că nu asupra Bisericii apasă vina pentru toate zvonurile turburi care se răspândesc.

A. S.

O zi de înălțare sufletească în parohia Alexieni, Jud. Soroca.

Nu departe de malul Răutului, la jumătatea drumului dintre Soroca și Bălți, se găsește satul *Alexieni*. E locuit de 300 de gospodari ucraineni, cari, încă din 1923, au pornit clădirea unei mărețe biserici, ai cărei turn stăpânește împrejurimile.

Lucrările zidirii se opriseră însă, fiindcă parohul din Rădulenii-Vechi nu le putea supraveghea mai de aproape. Nu avea când se duce să vadă lucrările de câte ori ar fi fost nevoie. Din pricina aceasta, după dorința tuturor locuitorilor din Alexieni, supusă Prea Sfințitului Episcop Visarion al Hotinului, de a li se înființa, pe seama lor, o parohie de-sine-stătătoare, trimițându-li-se și păstor sufletesc, Vlădica Visarion le-a încuviințat cererea și a hirotonit preot, pe seama acestei parohii, pe tânărul *Mihail Țepordei*, student al Facultății de Teologie din Chișinău.

Potrivit obiceiurilor și măsurilor luate, în ziua de Duminică 19 Februarie a. c., s'a făcut înscăunarea noului paroh. Disdeditmineață, pâcuri de oameni, bărbați și femei, cu copii de mână, îmbrăcați în haine de sărbătoare, se îndreptau spre frumoasa clădire a școlii, unde erau rânduite toate cele de trebuință pentru

Declina. Păr. Protoiercu al circ. 3 Soroca, *Ioan Știucă*, împreună cu noul numit, au plecat de dimineață dela reședința Protoieriei din Iași spre Alexieni.

În apropierea satului, o mulțime de călăreți, au ieșit întru întâmpinare, cu steaguri în mâni, înaintea noului lor păstor sufletesc.

La intrarea în sat, a fost ridicat un arc, împodobit cu crengi de brazi, având pe el cuvintele: „Bine ați venit“. Gospodarii satului, în frunte cu primarul, au ieșit întru întâmpinarea păstorului sufletesc, cu obișnuita pâne și sare. De aici, au mers cu toții pe șoseală. În poarta ei, sub un frumos arc, a ieșit episcopul bisericii, cu sfatul parohial, tot cu pâne și sare, mărturisindu-și că admirarea sufletească față de părintele lor duhovnicesc, care azi întâia în satul lor. În prag, Păr. *Alex. Popovici*, care săvârșise slujba Utreniei, cu crucea în mână, urează noului sosit: „Bine ați venit“.

În sunetele cântării „Cuvine-se cu adevărat“, cântată de tinerii din sat, am intrat în lăuntru. La ceasurile 9^{1/2}, am săvârșit Sf. Liturghie, în sobor de preoți.

Răspunsurile au fost date de corul parohial.

La chinonic, a vorbit Păr. *Nic. Măcărescu*. A făcut o frumoasă tâlcuire a evangheliei zilei, punând-o în legătură cu cele trecute. Au mișcat viu cuvintele spuse enoriașilor de vorbitor, revivitoare la primirea păstorului lor sufletesc, venit azi în parohie: „Primiți-l cu toată dragostea, ascultați-i învățăturile sale, cinstiți-l, pentru că numai așa veți ajunge a fi vrednici fii, la judecata cea din urmă, stând deadreapta Atotputernicului Judecător, bucurându-Vă de măririle veșniciei sale, după cum ne învăță Sf. Evanghelia de astăzi“. După isprăvirea Sf. Liturghiei, s'a slujit un Te-deum, și apoi s'a săvârșit înscăunarea Păr. Mih. Țepordei.

Păr. Protoiercu de cerc a citit decretul de numire și hirotonie în Sfinției Sale, pe seama parohiei Alexieni. Apoi și-a îndreptat cuvântul către noul numit, dorindu-i spor la muncă și ani fericiți, în urmărirea turmei ce i s'a încredințat spre păstorire.

Mișcătoare au fost clipele, când Păr. Protoiercu i-a înmănat cheile bisericii, prin cuvintele: „Ți se încredințează aceste chei, și cari vei deschide nu numai lacătul mort al bisericii, ci și ușile inimilor parohienilor, ce ți s'au încredințat astăzi“.

Apoi, înmânând crucea, spune: „Această cruce, pe care a răstignit Mântuitorul, să-ți fie întotdeauna, atât în inimă, cât pe buze, pentru că crucea este semnul mântuirii noastre“. În zilele din urmă, înmânând Evanghelia, adaogă: „Iată izvorul neamului al învățăturilor Mântuitorului, din care, oricând va fi nevoie, ia timp și fără timp, vei adăpa turma ce ți s'a încredințat spre urmărirea duhovnicească, după cum a rânduit Mântuitorul Hristos, semnul nostru“.

Apoi, îndreptându-se către parohieni, cari se adunaseră în număr foarte mare, de nu mai încăpeau în lăuntru, îi ferește că au ajuns aceste clipe fericite, având, de azi înainte, pe păstorul lor sufletesc, îndemnându-i totodată să isprăvească, în vara aceasta, urmărirea frumoasei biserici, care nu mai are mult pentru a fi isprăvită.

La deschiderea și sfințirea ei, credem că va lua parte însuși P. S. Visarion, care a binevoit să Vă încuviințeze cererea de înființarea parohiei, de-sine-stătătoare, numindu-Vă și preot paroh, cu care prilej ne-am adunat astăzi, pentru a lua parte la bucuria și fericirea D-v.

„Să vă trăiască noul preot și să vă bucurați de dânsul și el de D-voastră!“.

Părintelui Protoiereu și parohienilor le răspunse apoi Păr. Mih. Țepordei, prin următoarea cuvântare :

*Prea Cucernice Părinte Protoiereu,
Dragilor mei noi parohieni!*

Clipa de față este pentru mine cea mai însemnată faptă din câte alcătuiesc viața mea pe acest pământ, îmbrăcat cu sfânta chemare pastorală, de a răspunde nu numai de mine, ci și de alții.

Cu inimă plină de simțirea celei mai depline supuneri și cu suflet deschis, am primit cea mai grea chemare ce este pe pământ: preoția. Cunosc că grea îmi este chemarea ce astăzi mi-o încep, mai ales că dușmanii Bisericii noastre mișună în toate părțile ca furnicile în mușuroiu.

Indeplinindu-se toate măsurile legii și canoanelor, precum ați auzit dela Păr. Protoiereu de cerc, îmi fac astăzi intrarea în această parohie tânără, plăpândă, și mă înfățișez vouă, turmă ce mi s'a încredințat spre pășune duhovnicească, însuflețit de dorința de a mă osteni, cât Domnul mă va ține viu pe acest pământ, ca să îndreptez pașii voștri pe căile mântuirii, prin propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu; să întăresc cele trei virtuți creștinești, cari sunt: credința, nădejdea și dragostea, care să fie ca piatra cea din capul unghiului; să dezvolt în inimile voastre, simțirile iubirii de Dumnezeu și de țară, cari în trecut au făcut podoaba vieții noastre ca popor. Pe lângă acestea, sunt trimis aici ca să îmbunătățesc viața voastră religioasă, morală și economică; să ducem la bun sfârșit locașul Domnului, unde să putem aduce totdeauna laude și mulțămiri bunului Dumnezeu pentru toate darurile sale.

În clipa aceasta sfântă și înălțătoare, gândul meu și al nostru al tuturor, trebuie să se îndrepte către celce m'a trimis aci, adică spre Arhipăstorul nostru. Eu, smeritul slujitor al altarului, cu smerenie mă închin înaintea Vlădicului meu, cerându-i binecuvântarea, atât pentru mine, cât și pentru voi, rugându-l ca, în rugăciunile sale arhieresti, pe care le înalță către Maica Preacurata, să nu ne uite și i pe noi, smeriții lui fi sufletești.

Iar pe Părintele Protoiereu, care, în numele P. S. Visarion, a venit astăzi în mijlocul nostru, îl rugăm să dea știre P. S. Sale, că vom fi ascultători fii ai bisericii, ținând poruncile, și nu vom ieși de sub ascultarea smerită a P. S. Sale. Așa dar, de astăzi înainte, vom fi împreună.

Dar pentru ce am venit la voi?

Pentru ca să fiu purtătorul cuvântului Evangheliei, purtătorul cuvântului dumnezeescului Invățător, care a spus: „Să iubim pe vrăjmașii noștri, să ne rugăm pentru ceice ne urăsc“.

Am venit, dar, în numele dragostei lui Hristos, pe care o voi povădui între voi.

Trăim vremuri grele. Multe patimi bântuie poporul de azi și cumplite rele au cuprins sufletele creștinilor din vremurile acestea. Războiul a omorât nu numai trupurile, ci și sufletele oamenilor. Creștinii de astăzi nu mai sunt cei de altă dată. Azi se dă luptă arzătoare între lumină și întunec, între adevăr și minciună. Preotul este purtătorul cuvântului luminii, pe când alții, din nefericire, sunt purtătorii cuvântului întunecului, cuvântul diavolului. Omul cu sufletul curat nu se teme de lumină, ci umblă după lumină și luminează aceasta varsă raze astăzi în locul unde ne aflăm noi.

Izbânda mea întru toate cele bine plăcute lui Dumnezeu este în însăși de ascultarea ce-mi veți arăta. Nădăjduiesc să am o parte de cuvânt, ca să ne bucurăm cu toții, când va veni vremea mântuirii.

Cu încredere și iubirea cu care mă apropiez de voi, iubiți păcătoși, cu aceeași dragoste să vă apropiați toți de mine, păstorul satului nostru. Voi asculta și răspunde cu dragoste la toate cuvintele și cererile voastre, de pace, iubire, blândețe, sinceritate, cinstire de țară și dragoste de patrie și neam, căci credincios al acestor încredințări și virtuți sunt și vreau să rămân până la sfârșitul vieții mele. Nu vreau să fie de voi cuvântul cleветirii, al pismuirii, al răzburării între frați, ca și nepăsarea și uitarea credinței strămoșești, căci voi sluji niciodată acestor urâte patimi, cari nu sunt rânduite de Dumnezeu. Casa mea este deschisă, de azi înainte, la orice ceas zi și noapte pentru voi. Oricând, celce va veni cu sufletul și cu sufletul curat, cu dragoste nefățarnică va găsi aceeași dragoste și ospitalitate pentru viață.

Vă doresc ca liniștea și pacea să stee în capul mesei, în casa voastră, dragostea să fie în sufletele voastre, iar nevoile și grijile să vă părăsească. Să dea bunul Dumnezeu ca eu să mă bucur de voi și voi de mine, căci în numele dragostei am venit după cuvintele Apostolului: Mă voi cheltui și vă voi cheltui și eu de mine pentru sufletele voastre, pururea rugându-mă lui Dumnezeu, pentru fericirea voastră cea cerească și cea pământescă!

După cuvântarea Păr. Mih. Teperdei, a vorbit d. *Bulat*, înaintător la școala din Alexieni, arătându-și bucuria că, de astăzi înainte, vor avea un ajutor în școală, care va da tot sprijinul satului nostru zădăria morală și sufletească a tinerilor ce au nevoie de învățământ. Din partea enoriașilor, a luat cuvântul d. *Tihon Șușchevici*, care a rostit următoarele:

Mult iubite și dorite Părinte Paroh!

Satul nostru are o vechime de 33 ani. În acest timp, noi satul nostru am zădărnicit sufletește, umblând care și încotro putea și dorea.

Gândul strămoșilor și părinților noștri, de a avea un preot în sat, astăzi s'a înlăptuit. Ei au prevăzut acest lucru, căci au înălțat această măreață biserică, care se înalță deasupra gospodăriei noastre. De astăzi înainte, în viața noastră începe o vreme nouă; noi nu vom mai fi ca o corabie pe mare, ce este prada.

valurilor nemiloase, cari o poartă în toate părțile, zdrobind-o de stâncile ce se ivesc în calea lor. Vă dorim ani mulți fericiți, păstorie îndelungată, cu roade însutite, întru mulți ani!..

După aceasta, s'a slujit un parastas tuturor celor din veac adormiți părinți și frați. Apoi, într'o sală a școlii, s'a dat o agapă frățască, pregătită de cele mai alese gospodine ale satului, la care au luat parte toți cei de față.

Fiind ceasurile 4 după amiază, soarele coborându-se către asfințit, toată lumea a început să se întoarcă pe la casele lor, mulțamiți sufletește de marea faptă petrecută în această zi, ce va rămânea ca amintire veșnică, drept zi mareăță, de înălțare sufletească în parohia Alexieni, Jud. Soroca.

Preotul MIHAIL ȚEPORDEI.

Dela cercul preoțesc: „Izvorul Tămăduirii” Filipești, Brăila

În ziua de 14 Mai a. c. (Duminică 5 după Paști, a Samarincii), s'a ținut cel dintâi cerc preoțesc, în comuna Filipești, Brăila. Și'n anul acesta, ca și altă dată, creștinii, în număr mult mai mare, s'au adunat mai voinși la biserică, când au fost vestiți, prin glasul clopotului, spre a vedea o slujbă deosebită, făcută nu numai de preotul locului, ci însoțit și de alți șapte frați preoți, în frunte fiind Pr. A. Anghelescu, misionarul jud. Brăila. Biserica nouă și încăpătoare abia a putut cuprinde, în sânul ei, nu numai pe creștinii din această comună, ci și pe musafirii din satele vecine ca: Mircea-Vodă, Gara Făurei și chiar din orașul Brăila, spre a vedea multe lucruri frumoase și a auzi învățături folositoare.

Într'o liniște desăvășită, preoții, în veștminte aurii, au slujit Sf. Liturghie cu multă simțire și duh creștinesc. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de nevinovatele glasuri ale copiilor din școala primară, în cor pe două voci, alcătuit și mănuit de preotul locului.

La sfârșitul slujbei, Pr. Gh. Aivas, din comuna Surdila Greci, deși tânăr, însă cu multă tărie și cu o ținută de bătrân, a predicat despre *Fericirea adevărată*, stăruind în deosebi asupra Sf. Scripturi, ca izvor nesecat pentru găsirea acestei fericiri. După aceasta, s'a slujit parastasul pentru cei căzuți pe câmpul de luptă. Apoi Pr. Președinte recomandă credincioșilor pe Păr. Misionar Anton Anghelescu rugându-i să-i dea ascultare.

Cu glasul său blând și dulce, de care parcă nu te mai satureai, Păr. Misionar a vorbit atât de convingător, despre chipul cum adevăratul creștin trebuie să-și îngrijească sufletul său, că fiecare cuvânt a fost sorbit de ascultători cu multă sete.

Intrucât nu s'a ținut ședința populară, tot acum a vorbit și Pr. D. L. Stan, din parohia Strâmbu, despre: „Sărbători și cinstitirea lor”, dovedind lumii, prin exemple, că sunt oameni, care găsesc timpul cel mai potrivit de-a munci mai mult sărbătoarea,

ba sunt unii, cari nu fac nimic toată săptămâna și-i găsește treaba tocmai în aceste zile.

La sfârșit, Pr. Prezident a încheiat slujba, mulțumind, cu cuvinte ferbinți, Păr. Misionar, pentru dragostea ce-a arătat și pentru cinstea ce a făcut acestui cerc, prin părăsirea Sfinției Sale; Domnilor învățători, autorităților comunale cari au stat de față tot timpul slujbei, în frunte cu domnul Primar, precum și tuturor credincioșilor streini și locali.

Tot acum, s'a făcut cunoscut lumii, că cercul preoțesc *Isvorul Tămăduirii*, dă 500 de lei, din slabele lui fonduri, pentru clădirea monumentului eroilor din Com. Filipești. Mișcat de aceasta, piosul creștin din orașul Brăila, domnul *Cimpoescu*, care era de față, îndată dă și Domnia-Sa 200 lei, pentru fond, cercului preoțesc, căruia i s'au adus vii mulțumirii din partea cercului. Apoi, în numele parohiei, preotul local mulțumește familiei *N. Angelescu*, din orașul Brăila, fiind de față, pentru faptul că, odată cu venirea dâșnilor aici, au adus acestei biserici și un cazan de botez.

În timpul cât s'a miruit poporul, s'au împărțit credincioșilor, din partea cercului, cărți de rugăciuni și iconițe.

Dela copilul de șapte ani și până la moșneagul din cârjă, nu auzi alte cuvinte eșite din gura lor decât: „*Ce frumos a fost astăzi la biserică!*” Drept este că această Dnminică a fost o sâr-bătoare înălțătoare, o zi a sufletului.

Paroh Pr. FL. TRIFĂNESCU

Filipești-Brăila.

Adunarea de primăvară a Preoților din jud. Mehedinți.

Potrivit rânduielilor societății „Renașterea”, în care-i strânsă, spre lucru evanghelic, întreaga preoțime olteană, (operă înfăptuită de Prea Sf. Episcopul Vartolomei), slujitorii altarelor de pe mândrele plaiuri ale Mehedinților și-au ținut adunarea de primăvară în zilele de 2 și 3 Mai, în orașul Turnu-Severin, spre a putea dobândi noi îndrumări dătătoare de îmbelșugate roade duhovnicești.

În întâia zi, de dimineață, s'a slujit, cu toată evlavia cuvenită, la biserica „Greceasca”, catedrala orașului, St. Liturghie, urmată de un parastas pentru pomenirea preoților răposați, cum și de un Te-deum de mulțămire. Îndată după aceste înălțătoare slujbe, săvârșite în sobor, Păr. *Sachelarie*, președintele societății „Renașterea”, secția Mehedinți, a rostit, cu toată căldura, cuvinte alese, în legătură cu apostolatul bisericesc și mirenesc, care au de scop primenirea suflotească a răpturii omenești. După aceasta, preoții părtași la adunare au mers la casele societății preoțești din Str. Matei Vasilescu 10, unde s'a format biroul care să conducă lucrările. Președinte a fost ales Păr. *Pârligras*, protoiereul județului, iar ca secretari, Pr. *Petre Cernășanu*, Turnu-Severin și *Hoblaanță*, Cerneți. Luând cuvântul, Pr. Petre Cernășanu a rostit dintr-o seamă a activității desfășurate în cursul anului trecut de către preoțimea mehedințeană. S'a aprobat apoi contul de gestiune

și s'au făcut unele propuneri sănătoase cu privire la bunul mers al societății.

La ședința de după masă, luând parte și d. *Alex. Bărcăcilă* directorul liceului „Traian” și deputat eparhial, și-a exprimat via mulțumire față de înfăptuirea evanghelice ale slujitorilor lui Hristos, cum și arzătoarea dorință de-a fi ajutat la o cât mai bună izbândă a expoziției etnografice, care se va organiza cu prilejul centenarului orașului Severin.

Păr. Pârligras a tratat, cu toată competența și claritatea, subiectul: „Dogma mântuirii după istoria religiunilor comparate”, dând la lumină lucruri destul de interesante. În primul rând, a dovedit cu temeinicie, că istoria religiunilor este o știință nouă și că cercetările făcute au dus la rezultate uimitoare pentru dușmanii creștinismului. Toate aceste cercetări au scos la iveală, în chip tendențios, multe asemănări care ar fi fost comune în religiile răsăritene și chiar în creștinism. Sunt redatate momente din religiunile orientale cum ar fi: cea egipteană, babiloneană, feniciană și indiană, care, după cum afirmă cristologii, ar avea asemănări în învățăturile din creștinism referitoare la mântuire. Cristologia este o plâsmuire de cuvinte cu tendință de-a distruge creștinismul. Toate descoperirile istoriei religiunilor orientale, care caută să prezinte doctrina Mântuitorului ca un amalgam rezultat din credințele orientale, se izbește de biruința finală a creștinismului. În decursul vremurilor, creștinismul a fost în stare să birue toate curentele filosofice. Teoria împrumuturilor ce le-ar fi făcut creștinismul din religiile răsăritene nu-și are temeiul“.

Păr. *Stănică*, președintele general al societății „Renașterea” a adus salutul din partea preoților doljeni și a dat unele lămuriri în legătură cu bunul mers al fabricii de lumânări din Craiova, și a clădirii unui cămin preoțesc în capitala Olteniei.

În ziua de 3 Mai, continuând desbaterile, s'a tratat cu destulă precizie tema: Uniformizarea serviciilor religioase în popor, de către Păr. *Haralambie Ionescu-Pătule* și *Gh. Popescu Vânătorii*.

Ambii conferențiarilor au afirmat că slujbele religioase nu se săvârșesc la fel peste tot locul. Unii preoți păzesc rânduielele cărților de ritual, alții nu. Scopul material pe mulți îi îndeamnă să complice ierurgile bisericești. Toate deosebirile sunt păgubitoare credincioșilor. Uniformizarea serviciilor religioase, mai ales a celor prevăzute de Evhologiu, este de neapărată trebuință. Din completările ce-au urmat acestor expuneri, s'a dovedit că, pentru unele împrejurări din viața creștinilor, cum ar fi sfințirea crucii,¹⁾ a podului, a vitelor ce se împart de pomană și altele, nu există rugăciuni corespunzătoare. S'a exprimat dorința ca Sf. Sinod să rânduiască cele de cuviință în privința aceasta.

S'a ținut apoi adunarea generală a băncii populare „Clerul Mehedințean”. Consiliul de administrație a fost descărcat de ges-

1. Rugăciune pentru sfințirea crucii se găsește în evhologiile tipărite peste munși.—Nota *Arhim. Scriban*.

pe anul 1932. S'a făcut unele propuneri în legătură cu capitalului social, depunerile spre fructificare, acordarea dobânzii și alte lucruri mărunte, cu primul mers al societății cooperative.

La chestiuni felurite, prevăzute în ordinea de zi și ca o înfruntare a desbaterilor, Păr. Har. Ionescu a scos din evidență roșul mareț al ziarului „Calendarul“, rugând pe preoți ca, în formă de acțiuni, să contribuie la înjgheizarea căminului și a sufletului ce urmează să-și înfiripeze acest sănătos cotidian în țara României. Propunerea a fost primită cu multă bunăvoință de clericii din Mehedinți ca ecou al dragostei nețărnută ce se să-și poarte d-lui Nichifor Crainic, conducătorul iscusit al „Calendarului“, care, cu prilejul conferințelor preoțești din Mehedinți de toamnă, va fi rugat să ia parte și să conferențeze cu aceeași dragoste cu care se prezintă pretutindeni pentru realizarea ideii creștine.

Din cele desbătute în adunare, s'a dovedit încă odată că preoții Mehedinților își împlinesc cu prisosință datorii sfinte căminului dedicat. Se întărește această afirmațiune prin străduințele care clipă a organizațiilor din parohie, a centrelor parohiale și societăților județene „Renașterea“, ce sunt făclie de lumină vie în sufletele creștinești.

Banca populară preoțească, chioșcul de cărți religioase din Severinului, misionarul laic alipit în vederea combaterii secunde a bibliotecă cu însemnate lucrări teologice și un corp de profesori în mijlocul orașului Severin, cumpărate cu obolul preoțimii, și niciun sprijin din partea politicii mârșave — sunt opere înalte în cadrul învățăturilor sfinte ale Domnului Hristos, cu care nu prea se mândresc multe asociații de slujitori ai lucrului cel bun și cel frumos.

Pr. GH ȚURAI,

Parohia Fântâna Domnească Mehedinți.

.....

O nouă viață a lui Iisus. — La începutul lui Septembrie 1931, a fost din viață scriitorul englez Sir Hall Caine. Ztarele de atunci au scris și lăsat netipărită o mare scriere „Viața lui Iisus“. Ea a rămas în posesia moștenitorilor. Era însă așa de mare, că era grea de tipărit. Cuprindea 1000 de cuvinte. Tipăritul ei ar fi costat prea mult. De acela moștenitorii au refuzat să mai scurteze textul. Au făcut aceasta, micșorându-l cu o șesime. Dar tot mare, dar, fiindcă nu se poate făia mai mult, se va tipări în această formă.

A. S.

EXTERNĂ

PACEA IN BALCANI PRIN BISERICĂ.

În una din ședințele *Alianței Universale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică*, deschisă la București în ziua de 17 Mai a. c., d. *Henri Henriad*, secretarul-general al acestei Alianțe, a spus părerea d-rului *John Mott*, venit și domnia sa în București, cu prilejul adunărilor creștinești din această lună Mai, că azi mai mult duh de pace domnește în Balcani decât în celelalte țări ale Europei. Acum trebuie să aflăm că, pentru acest duh de pace, mai mult se străduiesc Bisericile în sânul popoarelor și ele deschid drumul, chiar când popoarele nu le înțeleg. Aceasta este, fără îndoială, o cinste pentru Biserică. Ea trebuie să arate calea de lumină în care trebuie să intre viața, chiar când oamenii încă nu sunt pregătiți a înțelege aceasta.

Țările din Balcani de multă vreme sunt ținutul în care clocotesc multe uri, încât *Paul Deschanel*, fost prezydent al Republicii franceze, spunea, în cartea sa *Politiques et Hommes d'Etat*, că războiul viitor va izbucni din Balcani, cum a și fost. Astăzi însă, după spusa D-rului *John Mott*, mai potolite sunt țările Balcanului decât cele din inima Europei. Cu toate acestea urile tot mai sunt în Balcani, numai că Bisericile se silesc să dregă și mai bine duhurile.

Cu mare bucurie lumea creștinească a trebuit să primească vestea despre o întâlnire a unor vlădici și preoți din Serbia cu vlădici și preoți bulgari în Sofia, pentru a găsi o cale de înțelegere și împăciuire între cele două popoare care au încă frecări între ele, în urma marelui război. La această întâlnire, s'au dus episcopii Sârbi *Nicolae* al Ohridei, *Irinei* al Novisadului și preoții Dr. *Ianici*, fost ministru al Cultelor în Serbia, și Protoierul *Petrovici* din Belgrad.

În Bulgaria, au avut sfături în Sofia și apoi la mănăstirea *Rilo*, vestită mănăstire bulgărească, dela 28 Aprile până la 3 Mai a. c. Vlădici sârbi au făcut slujbe la acea mănăstire, cu care prilej au făcut hirotonii de diaconi și ieromonahi bulgari.

S'a făcut aceasta în semn de frăție, pentruca preoți bulgari să primească hirotonie dela vlădici sârbi.

Toate lucrurile acestea au mers în atmosfera cea mai frățească și de bunăvoință. Episcopul *Nicolae* a vorbit în Sofia înaintea poporului bulgar și cuvintele sale au fost primite cu drag. Fără îndoială, a fost aceasta o faptă de mare înăemnatate, din partea Bisericii, pentru a apropia popoarele învrăjbite unul de altul și a șterge vrajba și ura dintre ele.

Cu toate astea lucrurile n'au mers și nu merg ușor. Păr. Proto-presbiter Dr. *Țancov*, care a luat parte la acele tratări și care a venit apoi cu toate aceste știri în București, la adunările pomenite, a povestit, într'o ședință, despre nemulțămirea răsărită în unele ziare bulgărești împotriva acestor încercări de împăcări ale Bisericii. Acestea li se par lor ca lepădare a unor drepturi, pe când toată silința bulgărească ar

nu să fie de a zmulge din mâna Sârbilor ce au dobândit ei prin război în paguba Bulgarilor.

Slujitorii Bisericii bulgărești, care s'au lăsat mânați de acest duh de prietenie între frați și frați, au fost împunși aspru în scrisul ziarelor. Ei vor fi pățiți și cei din Serbia, în țara lor, spunea Păr. Șt. Țancov. În însă, întrebând chiar atunci pe Episcopul *Vichentie* dela Sârbi, el a spus că vlădicii și preoții sârbi n'au fost loviți în scrisul ziarelor bulgărești. Pasul lor a fost primit cu drag. Deci rămâne că numai în Bulgaria slujitorii Bisericii au avut de suferit pentru lucrarea lor în interesul împăcării și al frăției creștinești.

De aici se vede cât de greu este a împăca pe oameni și că Biserica trebuie să găsească un drum care este al chemării ei celei mai adevărate, dar pe care mulți oameni încă nu vor să-l urmeze. Ei sunt cupriași de patimile lumii, care colcăie încă în multe inimi. Cu atât mai mult însă Biserica trebuie să dateze să se miște și să-și dea toate silințele pentru a aduce la viață mai bune între oameni.

În urma tratatelor dintre Sârbi și Bulgari, s'a ajuns la o înțelegere care a fost cuprinsă în 5 puncte de urmat pe viitor. Acestea au fost aduse în sânul adunării creștinești din București de Păr. Țancov. Ele se aflau cuprinse în ziarul *la Bulgarie* dela 5 Mai a. c. Noi le-am tradus acum de acolo și le-am dat pe limbă românească.

În cele de mai la vale, urmează totemai aceste 5 puncte, de care trebuie să ia cunoștință toți cetitorii noștri, fiindcă ele sunt o însemnată linie pentru pacea obștească, din partea Bisericii ortodoxe. Pentru noi creștinii, trebuie să fie o bucurie, văzând cum, în sânul Bisericii noastre ortodoxe, se petrec fapte care arată cugetul ei treaz de a-și face chemarea, că ea nu-și vede numai chemarea ei în mic, de a aduce mântuire înșilor răsleți, ci a păși mai bărbătește și în sânul legăturilor dintre popor la popor, pentru a netezi apoi calea și pentru împăcările politice.

Acestea, la urma urmelor, sunt urmarea stării sufletești a popoarelor. Într-o măsură, însă acestea sunt mai potolite, străbătute de gânduri mai înalte, mai înalte, este ușor și pentru cărmuitorii politici de a aduce o înlănzire, în urma ciocnirilor care au răscolit duhurile, Iată pentru ce noi trebuie să urmăm cu trăgere de inimă cele ce s'au petrecut peste Dunăre, pentru că sunt lucruri de seamă din cuprinsul Bisericii noastre ortodoxe. Acum să trecem să vedem cum vorbesc unii către alții vlădicii și preoții sârbi și bulgari.

1. Reprezentantii secțiunilor iugoslavă și bulgărească din Comitetul Internațional pentru pacea și prietenia dintre popoare prin mijlocirea Bisericilor, adunați la sfat frățesc în Sofia și la Rilo, între 28 Aprilie până la 3 Mai 1933, îmboldiți de idealul creștin al păcii, de dragostea frățească, socotesc că a sosit clipa cea mai potrivită pentru cele 2 Sfinte Biserici și cele 2 popoare de aceeași credință, de a-și împlini datoria lor poruncitoare și a-și da toate silințele, pentru a clădi o nouă stare de lucruri în legăturile dintre popoare și altul.

Sarcina Bisericii creștine a fost totdeauna de a munci pentru înfrângerea duhului de bunăvoință între oameni și de a se împotrivi

duhului rău. Această sarcină rămâne și azi de cea mai mare însemnătate pentru Bisericele din lumea întreagă și, în deosebi, pentru Bisericele ortodoxe din Iugoslavia și Bulgaria. Socotind deci că duhul de azi, de vrăjmășie și acreală între cele 2 popoare frați, își are obârșia în slăbirea duhului creștinesc, reprezentanții celor 2 Biserici naționale socotesc că cea mai bună politică dintre Iugoslavia și Bulgaria nu va putea fi urmată decât pe temeiul unui duh nou, care va fi duhul înțelegerii și al unirii, al păcii și dragostei frățești dintre cele 2 popoare.

2. Partașii la sfătuire sunt încredințați că, pentru a putea împlini acest scop înalt, cele două Biserici, surori foarte apropiate una de alta, deschizând o vreme nouă între ele, de legături active, vor binecuvânta și sprijini, într'o înțelegere comună, toate inițiativele pentru a împlini acest înalt ideal creștinesc. Părtașii, de asemenea, sunt încredințați că cele 2 popoare, credincioase moștenirii duhovnicești a apostolului Pavel și cinstindu-se unul pe altul, vor ținea seamă de idealurile religioase, naționale și sociale ale unuia și altuia, precum și de drepturile și cinstea lor, în ce privește numele, limba, scrisul simțirea națională, conștiința și dezvoltarea acestora la ei și pretutindenea aiurea.

3. Pentru împlinirea aceluiași scop, părtașii îndeamnă să se înlăture, pe de o parte, tot ce ar putea aduce neînțelegere, nemulțămiri, controverse și împotriviri între cele 2 popoare, iar, pe de altă parte, a porni, inițiative, în vederea unei conștiințe, apropieri, și a unui ajutor a unora către alții (legarea de cunoștințe, mergeri dela unii la alții și felurite alte inițiative între capii Bisericilor, membrii clerului, teologi, asociațiunile bisericești, credincioșii și alții; schimb de profesori și de tineri de școală închinăți studiilor bisericești, călătorii dela unii la alții, întocmire de cursuri, conferințe și concerte religioase, precum și serviciu de informațiuni dela unii la alții, întreprinderi bisericești între unii și alții și multe altele).

4. Ca început al urmăririi acestor inițiative și pentru a întoarce vizita delegațiilor secțiunii naționale Iugoslave, secțiunea națională bulgărească se va duce în curând la secțiunea națională sârbească. Această vizită se va încheia printr'o adunare și o liturghie la Ohrida, orașul Sfântului Clement, liturghie care va fi slujită de reprezentanții celor 2 secțiuni.

5. Părtașii își dau părerea de asemenea că cele 2 secțiuni naționale să pornească între ele legături mai vii și ca aceste secțiuni să se silească din inimă curată pentru răspândirea principiilor și scopurilor mai sus pomenite.

Conferența a mai hotărât ca, la 17 Sept. viitor, să se ție la Sofia adunarea Alianței mondiale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserici, după o hotărâre luată mai nainte. Vor fi reprezentante acolo 56 de Biserici din 48 de State. Mai nainte de aceasta, se va ținea conferența vlădicilor bulgari.

UN NOU CONCORDAT : INTRE AUSTRIA ȘI VATICAN.

Niciodată nu s'au încheiat atâtea concordate și în așa scurtă vreme între Vatican și feluritele State, ca după războiul cel mare. Pricina este că, după război, au răsărit State nouă sau altele s'au prefăcut cu totul. De aceia ele au fost nevoite să facă alte învoieli cu Vaticanul, decât cele pe care le-au avut mai înainte, iar cecele nu le-au avut de loc, au trebuit să încheie învoieli nouă.

Unul dintre Statele care a avut Concordat cu Vaticanul a fost Austria. Dar Austria de după război nu mai este nici pe departe cea care a fost. Dela Statul cu 50.000.000 de locuitori, fiind la un loc cu Ungaria și cu Cehoslovacia, a ajuns acum un Stat de abea 5-6.000.000 de locuitori. În aceste împrejurări, ea nu mai putea rămânea la vechea învoială cu Vaticanul, ci îi trebuia un Concordat nou.

După felurite tratative, acest concordat s'a și încheiat. O telegramă sosită dela Vatican, prin agenția telegrafică *Rador*, cu data de 6 Iunie a. c., vestește că acest concordat a fost încheiat în ziua de 5 Iunie.

El a fost iscălit de Cardinalul *Pacelli*, secretarul de Stat al Vaticanului, și de d-nii *Dollfuss*, cancelarul Austriei, și *Schussnig*. Textul noului concordat este scris în limbile italiană și germană. El este alcătuit în felul Concordatelor încheiate cu Italia, Bavaria și Statul Baden. În el este hotărâtă înființarea unei eparhii noi la Innsbruck.

Potrivit acestui Concordat, căsătoria religioasă va avea în Austria aceeași tărie, ca și căsătoria civilă. Măsura aceasta este la fel ca cea din Concordatul cu Italia. De asemenea are în el prevederi pentru învățământul religios.

A. S.

Datoria apărării.

În feluritele oștiri, nu numai la noi, s'au ivit sectanți care nu vor să poarte armele în slujba oștirii. Fapte de acestea s'au ivit de curând și în oștirea franceză. Nu de mult, Consiliul de Război din Orléans a pedepsit cu un an închisoare pe unul din ceice nu vor să puie mâna pe armă. Dar fiindcă ei își sprijină fapta lor pe învățătura creștinească, acțiunea catolică franceză, prin comitetul ei de episcopi, a dat de curând declarațiunea următoare :

„Mai trebuie oare să se trâmbițeze că Biserica nu poate în-ouviința împotrivrile aduse pe temei de cuget creștinesc sau pe dorințele care urmăresc a stârni sau a îngădui nesupunerea la legile militare? „Biserica îndeamnă pe toți la supunere către legile drepte, legile oștirii sau altele. „Patriotismul adevărat este acel care vrea siguranța țării sale și locul care i se cuvine între celelalte țări“.

Înțelegerea cu Biserica sârbească.

Precum se știe, în vremea din urmă, s'a ajuns la o înțelegere între România și Iugoslavia cu privire la Românii și Sârbii din Banat. Mai rămânea însă un punct care scârțâia: era Biserica sârbească. Aceasta nu se învoia cu înțelegerea și făcea greutăți. Guvernul iugoslav însă voia să isprăvească și cu această împotrivire. Dar pentru a se încheia cu bine și partea aceasta, s'a găsit cu cale ca însăși Biserica românească și cu cea sârbească să se înțeleagă. În scopul acesta, a plecat dela noi o solie la Belgrad și Carlovăț (rezidența Patriarhului sârbesc), alcătuită din I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu, P. Episcop *Grigorie* al Aradului și d. Profesor *Silviu Dragomir* din Cluj. În ziua de 6 Mai a. c., au fost primiți în audiență de Maiestățile Lor Regele *Alexandru* și Regina *Maria* ai Iugoslaviei. O telegramă sosită din Belgrad, a agenției telegrafice *Rador*, cu data de 17 Mai a. c., vestește că lucrările s'au încheiat cu bine. Aseară, spune telegama, au părăsit Belgradul Mitropolitul *Bălan* al Ardealului și Profesorul *Silviu Dragomir*, cari au încheiat definitiv cu Patriarhia iugoslavă negocierile pentru convenția privitoare la bisericile din Banatul român și iugoslav, în ce privește partea de ordin canonic. Prin acest acord, s'a ajuns la o formulă de caloborare care satisface trebuințele religioase ale ortodoxilor din cele două părți ale Banatului.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ȘI METODĂ¹⁾

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoită, Proorocul Nahum. Traducere și comentar.
București, Tipografia „România Mare”, fără an, 133 p. cu Bibliografie.

C) Consultarea părinților bisericești.

a) Fericitul Ieronim.

Astăzi este un lucru stabilit, că un comentariu nu poate trece eu vederea consultarea amănunțită a părinților. Și mai este încă dovedit că: „Sfinții părinți au fost instrumentele prin care Dumnezeu ne-a comunicat adevăratul sens al cuvântului său. Cât de bine posedă acești savanți și învățători sensul Scriptu-

1) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Martie-Aprilie 1933.

lor, și cât de dibaci sunt a-l comunica cititorilor! Dacă unele lucruri au rămas obscure pentru ei și n'au fost explicate suficient, decât după multă vreme în urma lor, numai mulțumită unei cunoașteri mai aprofundate a limbilor orientale și a arheologiei, ei rămân totuși învățătorii noștri și cei mai buni dintre toți interpreții. În tratatele lor biblice se găsesc asociate în chip minunat, temeinicia doctrinei, vivacitatea credinței și a dăruia pietate. Într'înșii a fost Spiritul sfânt, pentru interpretarea Scripturilor, din această pricină ei ne-au transmis atât de fidel adevăratul sens. Supt acest aspect, exegeza lor nu lasă nimic de dorit¹⁾.

Dacă așa de mare este importanța unui comentariu patristic, să vedem în ce măsură a întrebuițat d-l Negoită comentariile scriitorilor bisericești și al Fericitului Ieronim. Firește că a le cerceta pe toate cu deamănuntul, este ceva care ar trece de cadrul unei critici restrânse. Să luăm însă pe cel mai însemnat dintre comentariile făcute la profetul Naum și anume pe acela al Fericitului Ieronim.

În prolog se spune care este subiectul profeției²⁾. „Această profeție are ca subiect în sens spiritual sfârșitul lumii spre mângâierea sfinților, pentru ca tot ceea ce văd ei în lume să dispretească ca trecător și fără folos și să se pregătească pentru ziua judecării, când Domnul va fi răzbunătorul lor împotriva adevăraților asirieni“. Deci pe lângă sensul literal, această prorocie mai are și sensul alegoric: venirea Domnului și sfârșitul lumii. Altcum n'ar avea nici un înțeles pentru noi ortodoșii, dacă am explica numai în sens literal această carte a lui Naum.

Din cuprinsul tâlcuirii Fericitului Ieronim, rees două lucruri: 1) tâlcuirea o face atât după traducerea sa cât și după Septuaginta, acolo unde are alt sens și 2) ia în considerațiune și traducerea lui Aquila, Simah și Teodoțion, când vrea să documenteze o traducere.

Deci iată norma după care trebuia să se facă tâlcuirea cărții lui Naum: sens literal și alegoric și consultarea traducerilor în primul rând Septuaginta, în al doilea Vulgata, apoi variantele din hexaplaele lui Origen, atâtea câte au rămas, Aquila, Simah, Teodoțion, iar la urmă traducerea siriacă pentru motivele arătate mai sus²⁾.

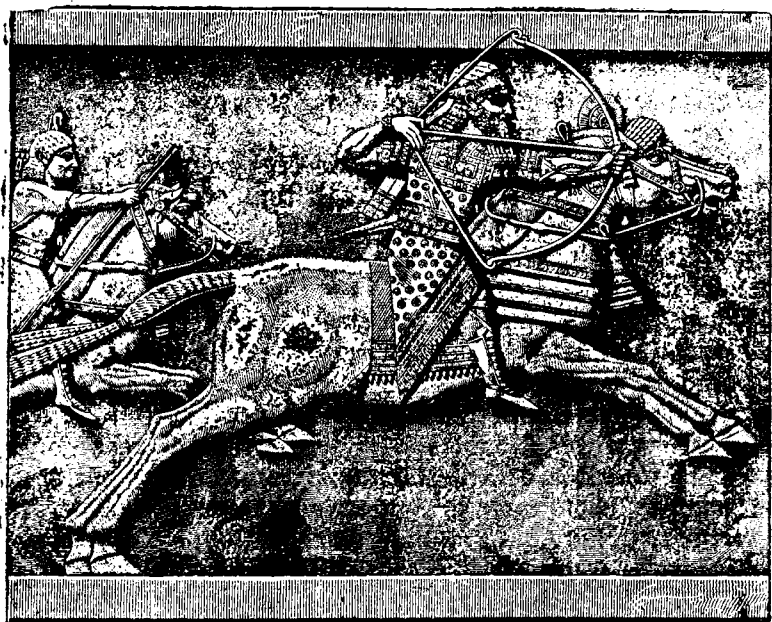
Pentru a ne face o idee lămurită să luăm câteva exemple din interpretarea Fericitului Ieronim. Să începem cu Cap. I.

1) L. Cl. Fillion, *Etude de la Bible*, Paris 1922, pag. 147. În cazul nostru este vorba numai de scriitorii bisericești respectivi și de Fericitul Ieronim, cari au o deosebită importanță.

2) Citațiunile le vom face în traducere.

3) Vezi: Textul siriac, p. 56.

10. „Domnul este un Dumnezeu râvnitor și răzbunător“
Naum, I, 1. Acesta este strigătul profetului lăudând pe Dum-
 nezeu fiindcă el a răzbunat ocara poporului său împotriva
 Asirienilor; sau mai bine într'un sens mai înalt, fiindcă el aude
 gemetele sfinților săi și la sfârșitul lumii el va face ca protiv-
 nicii săi să simtă chinurile. Este o râvnă care se înțelege în
 bună parte. Și Apostolul Pavel o arată prin acești termeni:
 „Fiți râvnitori ca să agonisiți mai bune daruri“. I Cor. XII, 31
 și în altă parte: „Am pentru voi o dragoste râvnitoare și cu
 râvnă a lui Dumnezeu“, II Cor., XI, 2; și Domnul spune în
 psalm: „Râvna casei tale m'a mâncat pe mine“, Ps. XXVIII,
 10; și proorocul Ilie: „Sunt râvnitor peste măsură pentru Dom-

Asurbanipal de vânătoare

după Vigouroux,

nul cel Atotputernic, Dumnezeuul lui Israil“. III Regi XIX, 10.
 Istoria ne vorbește despre râvna lui Fineas și Matias, Num
 XXV, 11; I Mac. II, 7 seq. și despre a apostolului lui Iisus Chris-
 tos, Simon Zilotul, pe care Evanghelistul Marcu îl numește Si-
 mon Canaanitul, Fapte I, 13; Marc. III, 18. Domnul este râvni-
 tor pentru mântuirea celor pe care el îi iubește, așa că această
 râvnă îi mântuește, fiindcă bunătatea sa n'a putut să facă a-
 ceasta. De aci, în Iezechil găsim aceste cuvinte adresate de
 Dumnezeu Ierusalimului, care nu merita din pricina prea mul-

celor male păcate să fie cercetat de râvna și de întărătarea lui: „Râvna mea s'a depărtat de voi și de aici înainte nu mă voiu mulțumii împotriva voastră“. Iez., XVI, 42. Prin urmare, a-
 tala vreme cât lumea se pocăia, ea nu se sfârșia; însă fiindcă
 nedreptatea s'a înmulțit și dragostea s'a răcit, iar proorocii
 milucinoși au mers până într'atât, încât au vrut să înșele chiar
 pe aleșii lui Dumnezeu, Mat. XXIV, Domnul râvnitor vine a-
 tunci să-și arate răzbunarea sa. Nu pentru că ar fi un dușman
 laom de răzbunare, așa precum Scriptura zugrăvește pe dia-
 volul; însă răzbunarea lui seamănă a dușmănie, fiindcă ea ca
 focul mistue lemnul, iarba și paele, așa ca să nu rămână decât
 aurul curat și argintul“.

„Domnul face să izbucnească răzbunarea lui și încă cu fu-
 rie: Domnul se răzună pe vrăjmașii săi și se întărită împotriva
 celor protivnici ai săi“. Naum I, 1. LXX: „Domnul se răzună
 cu furie: Domnul se răzună împotriva dușmanilor săi și nimi-
 coște pe vrăjmașii săi“. Și într'un sens și în celălalt mânia lui
 Dumnezeu vine că el muștră pe cel pe care îl iubește, Prov. III,
 și pedesește pe oricine îl primește în numărul fiilor săi, ca să
 depărteze din inima lor orice împotrivire și orice dușmănie
 contra voinței sale și după ce el a sfărâmat planurile lor pro-
 tivnice și a redus la tăcere cuvintele lor de răzvrătire, să se
 întoarcă la starea lor cea dintâi“.

„De altfel profeția spune apoi: „Domnul este răbdător și
 atotputernic și nu lasă nepedepsit“; însă după cum ne-am pro-
 pus să înfățișăm în acelaș timp și istoria, prin protivnicii lui
 Dumnezeu, înțelegem pe Asirieni, împotriva cărora el se va
 răzuna cu furie și cu întărătare, după ce se va fi arătat multă
 vreme răbdător față de ei“.

„Domnul este răbdător și atotputernic, dar întru iertarea
 lui, nu lasă pe nimeni nepedepsit“. Naum I, 2. Textul grecesc
 este încă și mai semnificativ: pedepsind, el nu lasă nepedepsit“.
 Înă sensul: răbdarea lui a fost mare față de Asirienii criminali,
 și întru puterea mărinimiei sale el a răbdat multă vreme fără-
 delegile lor, sfātuindu-i spre pocăință; însă disprețuind bună-
 tatea dumnezeiască, întru cerbicia inimii lor și-au strâns un te-
 nur de mânia pentru ziua mâniai. Rom. II. Și după ce el a fost
 atât de răbdător, el nu va îngădui ca ei să rămână nepedepsii,
 cu și cum ar fi curați și fără prihană. Sau mai de grabă iată ex-
 plucațiunea: (fiindcă noi vrem să înțelegem în bună parte ceea
 ce se spune). El este răbdător, el care susține pe cei cari cad
 și care îi ridică după căderea lor: Ps. 144; el care tămăduiește
 pe cei turburați cu inima și care leagă rănile. Puterea lui este
 mare, fiindcă el distruge dușmăniile în timp și nu lasă nici o

greșală nepedepsită, învățând prin îndreptări, pe cei cari se încred prea mult în puterea lor, că nu prin meritul lor propriu, ci prin milostivirea lui Dumnezeu au fost mântuiți. Deși ei spun: „Iată de atâția ani că eu îți slujesc și întotdeauna am ascultat de ceea ce mi-ai poruncit“, Luca XV, 29; dar fiindcă Dumnezeu este bun și milele lui se revarsă peste toate înfăptuirile lui, Ps. 111, 6, că toți au păcătuit și toți au trebuință de slava lui, Rom. III, 23, justificați prin el, vor auzi această vorbă: „Ochiul vostru este rău fiindcă eu sunt bun? Mat. XX, 15. Astfel în tot ceea ce el învinuște și iartă, nu lasă pe nici un om nepedepsit“.

20. „El amenință marea și o seacă și preface toate fluviile în deșert. *Naum I, 4*. In sensul literal este o descriere a puterii lui Dumnezeu, care răzbună pe Israil de vrăjmașii lui. Nu-i este greu să stârpească pe Asirieni, fiindcă poate după voia lui să schimbe evenimentele. Și într'alt chip, fiindcă am spus că această proorocie se referă la sfârșitul lumii, trebuie să se înțeleagă simplu astfel: „Când va veni sfârșitul lumii și cerul și pământul vor trece, marea și fluviile vor fi așijderea seci. Pe dealtă parte, deoarece citesc în paslmi: „In marea aceasta mare și largă se află pești nenumărați, vietăți mari și mici. Acolo corăbiile plutesc și acolo este balaurul pe care l-ai făcut ca să zburde într'însa“, Ps. 103, 25—26, îmi pare demn de bunătatea și de milostivirea lui Dumnezeu să distrugă prin amenințarea sa orice amărăciune sărată a acestei mări, să umilească dragonul care stăpânește peste aceste ape și să sece întinderile de apă ale răutății în care înnoată târâtoare fără număr, fără să mai țină socoteală de vietățile cele ce sunt la un loc cu dragonul. Asemenea el preface în deșert toate fluviile, orice doctrină care usurpă numele științei și care răzvrătindu-se împotriva lui Dumnezeu a recurs la fluviile elocvenței, la volubilitatea cuvântului și, rostogolind din adânc valurile umflate, alunecă pe povârniș, spre marea mirare a privitorilor. Iată pe Platon, pe Demostene, pe Cicero, orator și filozof, căpeteniile ereticilor: Valentin, Marcion, Bardezane, Tațian; iată fluviile pe care Dumnezeu le usucă. Pe toate acestea, Domnul Nostru Iisus Christos le va pierde cu suflul gurei sale și le va distruge cu lumina venirei sale: II Tess. II. Pe toate aceste fluvii le va preface în deșert. Se vede deci că potrivit titlului: „Luarea Ninivei; cartea vedeniei lui Naum Elcoșitul“, pe drept Ninive este considerată ca figură a lumii, a cărei mare și fluvii de elocvență sunt secate la sfârșitul lumii“.

30. „El va distruge acest loc printr'un potop, care va trece și întunerecul va urmări pe vrăjmașii săi“. *Naum I, 8. LXX*: „Și va grăbi sfârșitul printr'un potop, care va trece și întunere-

cul va urmări pe vrăjmașii cari se vor ridica“. Domnul este răbdător și plin de milostivire. El nu se întărită până în sfârșit și nu rămâne pururea mânios. Când răutatea va fi crescut pe pământ și că orice om își va fi stricat calea sa, el va trimite un potop, un potop trecător care nu va ține pe veci. El va sfârși locul acesta, și va pune capăt locului acestuia, adică potopului, pentru că precum este scris despre cel nelegiuit: „Numai ce am trecut și n'am mai aflat locul său, Ps. 36, 36; calea păcătoșilor va pieri, Ps. 1, 6, tot așa calea potopului va fi distrusă după mânia lui Dumnezeu, ca să se arate singură bunătatea lui“.

„Iată cum poate să se înțeleagă sensul istoric al acestui loc: Când Domnul va fi nimicit Israilul și va fi revărsat cu potop peste țara făgăduinței, el va pune sfârșit robiei, chemându-l la locuințele sale de altă dată, în vreme ce, pe de altă parte, întunerecul va urmări pe Asirieni, vrăjmașii săi, care duseseră poporul în robie. Ceea ce noi am spus despre Israil și despre Asirieni, se poate înțelege despre sfârșitul lumii, despre sfinți și despre prigonitori, sau despre puterile protivnice, în sensul că Dumnezeu după mânia sa îi va fi milă de sfinți, pe când persecutorii și dușmanii cari au ales întunerecul cel mai dinafară, acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților“. Mat. VIII și XXII.

„Cuvântul MACOMA, pe care l-am tradus prin „locul acesta“ toți l-au despărțit în două cuvinte, traducând pe MA prin pozițiune, adică από și COMA prin ridicându-se; în Aquila am citit: από ανισταμένων, dintre cei cari se ridică, în LXX, cari se ridică, în Teodoțion, cari se ridică împotriva lui“. Simah de acord cu tâlcuirea mea, zice: „El va pune capăt locului acestuia printr'un potop care trece“. Unii dintre scriitorii, noștri înțeleg prin acești răzvrățiți și dușmani pe Marcion și pe toți vechii eretici, cari dispută împotriva Creatorului“.

40. La cap. II, 1—2, citim: „Necesitatea mă obligă să îndrept cursul tâlcuirii mele între *istorie și alegorie*, precum se conduce o corabie printre stânci sub amenințarea scufundării și pentru aceasta trebuie să-mi îndrept atențiunea mea ca să nu mă sfărâm de stânci, așa precum se spune în fabulele poezilor: „Scila mă amenință la dreapta și neîmblânzita Caribda la stânga“, așa că dacă vreau să fug de stânci sunt târat în adânc și dacă vreau să scap de vârtejul mării, sunt în primejdie să mă lovesc de stânci“.

50. „Unde este viziuna leilor, unde este pășunea puilor de leu, în care leul se retrăgea cu puii săi, fără ca cineva să-i turbure? Leul aducea pradă din destul pentru puii săi, sugruma

pentru leoaicele sale și umplea vizuinile sale de pradă și lăcașurile sale de lucruri furate". *Naum, II, 11—12.*

„Aici este vorba iar de Ninive. Ea era reședința regilor și curtea nobililor. Leul, regele Babilonului, Nabucodonosor ¹⁾ cu puii de leu sau regii din suita sa a înaintat spre ea, dar nimeni nu s'a împotrivit. Leul a luat o mare pradă pentru puii săi și a sugrumat animale fără număr pentru leoaicele sale. De bună seamă, Nabucodonosor, posedea totul prin dreptul de cucerire: el dădea captivii copiilor săi, cetăților sale, sau femeilor sale. El umplu — după textul evreesc — de pradă vizuinele și lăcașurile sale și ascunzișurile sale de lucruri furate, îmbogățind tezaurul său și cetățile sale, de aur, de argint, de hăinuri, de toate bogățiile pe care le avusese înainte Ninive, dar pe care biruința le dădea în stăpânirea Babilonului“.

„Fiindcă, la figurat (secundum ἀναγωγάς) și în Iona și în acest prooroc, noi am văzut în Ninive figura lumii și după Sf. Ioan: „Lumea întregă este supusă celui rău“, I Ioan, v. 19, când lumea va fi trecut, această vizuină de animale în care leiii răpiau prada lor, noi vom striga plini de admirație și de bucurie:

„Unde este acum această vizuină a leilor unde se dosia leul Satan despre care Sf. Petru zice: „Diavolul, vrăjmașul nostru, dă târcoale împrejurul nostru ca un leu răcnind, căutând să înghită pe cine va putea“, I. Petru, V, 8; și piul de leu, Antihrist, orice învățătură perversă, orice cuvânt vrăjmaș al lui Dumnezeu? „Voi ați auzit spunându-se, zice Ioan, că Antihrist trebuie să vină, dar de pe acum sunt antihriști, fără de număr“. I. Ioan II. Sunt atâția, câte dogme mincinoase. Înaintea venirii Mântuitorul, nimeni nu turbura pe acești răpitori; dar, după venirea sa în această lume și după intrarea sa în Ninive, el văzu pe Satan căzând din cer ca un fulger, Luca X și Lucifer, care răsărea de dimineață, căzând din înaltul cerului“. Is. XIV...

„În timpul zilei se întâlnește leul cu greutate, căci el umblă noaptea, ca să-și găsească prada în Biserica lui Christos și după cum spune proorocul Avacum, să se sature de cărnuri alese“. Avacum I.

60. Făcând tâlcuirea capitolului III, chiar în vers 1, vorbind despre descrierea din textul ebraic spune: „În textul ebraic, descrierea unei armate care se prepară pentru luptă este așa de frumoasă și seamănă atât de bine cu o pictură, încât descrierea mea îmi pare mai mult decât defectuoasă... Astfel pocnetul bicelor se aude în lume, fiindcă fără de număr sunt necazurile

1) Confuzie istorică.

Dreptilor subt greutatea cărora strigă cei ce sunt atinși de ele, mărturisind prin strigătele lor plângătoare mărimea suferinței lor. Când unul este luat de diavolul, altul de mânie care este asemenea furiei, altul de plăceri, ură, invidie, mândrie, acesta este pocnetul biciului care răsună în ei.... Ninive este ca un cal de cursă al cărui nechezat, bătutul cu picioarele în pământ și pleptul arzător aspiră necontenit la războiu. Domnul spune aceste despre diavolul: „El miroasă de departe războiul. Din sărăturile lui, strigătele lui, el nu cruță pe fugari, și nu lasă să-i scape cei ce se dosesc“, ci el urmărește ca să calce, să omoare, să ia în picioare și să sfărâme. Și în Ninive se află huiritul carului năvalnic. Așa au fost fără îndoială carele lui Faraon pe care Domnul le-a înghițit în valuri. Ex., 16. La acest car sunt înhămați patru cai, adică patru pasiuni, despre care discută filozofii și pe care Virgiliu le semnalează când zice:

„Ei doresc și se tem, se întristează și se bucură“ (Virg. *Eneida*, VI). Prin acești cai și acest car, Ninive aruncă pretutindeni turburarea. In acealș timp se aude glasul călărețului care înaintează, care, cu deosebire fiind dibaciu și pregătit de război, înaintează, dar nu fără primejdie pentru cel care se luptă împotriva lui“.

„Intr'adevăr că acest călăreț poartă sabia cuvântului ascuțită pe piatra dialecticei și subțiată cu untdelemnul retoricei iscusite. Satan are arme scânteietoare, transformat fiind în Inger al luminii, iar armele sale sunt protivnice armelor apostolice. II, Cor. XI. Nu este de loc de mirat că în Ninive sunt atât de mulți răniți, când se află un număr atât de mare de săgeți. Și ca să ne acoperim și să ne luptăm avem cele patru scuturi ale virtuților: prudența, dreptatea, temperanța și tăria, împotriva celor patru viții: nebunia, nedreptatea, desfrânarea și frica, cu cari noi suntem loviți de protivnic. Dar fiecare poartă în sine săgeți în atât de mare număr și de feluri atât de deosebite, încât dacă leacul nu este de îndată găsit, ruina ajunge mare și Doamne ferește că atât de puțini și ușor atinși sunt în Ninive, gata să se pogoare în iad, atât de profund este răul“.

70. La cap. III, 7, face următoarea tâlcuire: „Cine te va plânge, cine-ți va putea fi mângâietor, căci atât cât ai fost puternică, stăpânitoare crudă, tu n'aveai milă de bătrâni, nici grijă de cei mici și nu ți-ai păstrat nici un prieten pentru zilele de jale, când tu nu socoteai să-ți alături pe cineva la stăpânirea ta. --- Cel care disprețuiește lucrurile pământeste, privește de nun fărădelegile Ninivei și nu se va lăsa prins prin mincinoasa frumusețe, când va fi văzut într'insa toată rușinea și va fi urât tot ceea ce alții iubesc, acesta va fugi și va râde de ea, sau după

expresiunea LXX^{ei} se va coborî dela ea. Atât cât noi ținem în cinste, ceea ce este pământesc și-i dăm însemnătate, noi suntem pe o culme trufașă, admirând frumusețea Ninivei. Când, dimpotrivă, avem în vedere natura și bunurile corporale și le socotim mai pre jos supunându-ne puterii dumnezeești, atunci noi vom avea milă de Ninive și socotind orice lucruri vremelnice, demne de plâns, vom zice: „Nenorocită Ninive! Pe câți nu-i ții tu prinși în lațurile tale, pe câți nu-i ții legați în lanțurile tale!?!“.

80. La III, 8, face următoarea tâlcuire alegorică:

„...noi știm că Amon însemnează „popoare“, astfel că iată sensul după legile alegoriei: „Priviți popoarele Bisericii cari locuiesc pe fluviile proorocilor, care este înconjurată de părinți din sânul cărora țâșnesc fluvii și are ca început marea. Dar din citirea legii amară ca și Mara, atâta vreme cât nu se aruncă lemnul lui Iisus Christos, ajungem noi la acest Amon mistic a cărui tărie este Etiopia, căci este scris că Etiopia va tinde mâinile sale către Domnul, Ps. 67, și găsește ajutor în Egipt, unde Domnul vine pe un nor ușor și la Libieni aliații săi, după ce a locuit multă vreme în nisipurile cele uscate. Prin urmare, Biserica, dacă nu va fi cu luare aminte și cu pricepere pentru inima sa, va fi dusă în captivitate și își va plânge pe fiii săi. Chiar și fiii ei cari sunt acum la începutul căilor lor, nici nu vor ajunge pe la mijloc, ci vor fi uciși la plecarea lor. Și dușmanii ei cei mai nemiloși, se vor zori să împartă la sortii lucrurile sale cele mai de preț și vor duce în captivitate în lanțuri și sub greutatea fiarelor de robi, mai marii poporului, adică pe principe și pe cei de neam ales“.

„Asijderea și tu Ninive, vreau să înțeleg prin aceasta, oare și cei necredincioși, oameni cu totul în slujba lumii, voi veți simți pedepsele și veți bea din paharul (mâniei mele) ca și aceia cari au băut și au căzut prin greșala lor, deși au fost dintre ai mei“.

90. III. 13 „...După această privire generală a contextului, care ne îngăduie să înțelegem sensul, să ne întoarcem la început și să explicăm fiecare punct atât cât puterile ne vor ajuta“.

„Putem oare admite că sufletul, frumos prin natura lui, — când nu are decât o strălucire la suprafață ca Ninive, din pricina ticăloșiei și plăcerilor lumești, — și-a pierdut tăria și nu este decât o femeie care tânjește din pricina plăcerilor? Fiindcă sufletul celui drept ajunge la desăvârșirea omului cersesc, păstrând tăria chipului dela început și ajungând strâns lipit de Dumnezeu și în acelaș spirit cu el, de ce n'am admite că sufletul care iubește lumea se face una cu ea și căzând în

mulțimea cea femeie: că își pierde tăria bărbătească? Pentru aceasta, după părerea mea, Faraon dă poruncă să se arunce în Nil toți copiii cari se vor naște dintre evrei, și să nu păstreze decât fetele. Ex. I. Faraonul Egiptului care a zis: „Ale mele sunt fluviile și eu le-am făcut“, Ex. 29, 9, nu putea să dea altă poruncă decât aceia de a arunca în apă tot ceea ce este tare și barbatesc la evrei, adică cei care trec numai prin această lume, și dimpotrivă, să păstreze cu viață, să lase să crească și să se înmulțească, tot ceea ce este femeesc și moale, tot ceea ce este frumos în înțelesul lumii acesteia...“.

„Porțile pământului vostru vor fi deschise dușmanilor voștri“, se explică prin acest loc din Ieremia: „Moartea intră prin ferestrele voastre, IX, 21; căci ferestrele de care vorbește Ieremia nu sunt altăceva decât porțile despre care vorbește aici Naum, adică simțurile. Cuvântul lui Dumnezeu, are două înțelesuri; pentru a distinge de cel rău, se zice în Proverbe: „Vei afla înțelesul cel dumnezeesc“. Cuvântul nu înseamnă aici spirit și gândire, în grecește νοῦς, ci facultate de a simți αἰσθησις, la care se adogă cele cinci simțuri: vederea, mirosul, gustul, pipăitul și auzul. Prin urmare, prin porțile Ninivei, trebuie să înțelegem simțurile trupești, iar prin porțile Ierusalimului ceresc, orice sens dumnezeesc, care vine de sus. — Aceste porți ale Ninivei, le deschide poporul ei prin vedere, auz și alte simțuri, ca și prin larga și marea cale care duce la moarte, Mat. VII, plăcerile trupești, cărora oamenii lui Dumnezeu închid porțile, astupându-și urechile, ca să nu asculte îmboldirea sângelui, închizând ochii ca să nu vadă nedreptatea, astupându-și nările ca mirosul cel plăcut să nu-l simtă și să ajungă la suflet și să-l afemeiască; își pun la gură o barieră, peste care nu se poate trece împotriva lăcomiei și plăcerilor pântecelui, își depărtează mâinile de orice atingere plăcută, pe unde trupul răzvrătit duce sufletul la rătăcirii vinovate. Dar acești oameni ai lui Dumnezeu deschid simțurile, adică porțile Ierusalimului ceresc, ca să lase să ajungă până la ei cuvântul lui Dumnezeu. Iată un exemplu de porți rele: „Scoate-mă vei din porțile morții“ și unul de porți bune: Ca să vestesc laudele tale în porțile ficei Sionului, Ps. IX, 15. Când vei vedea un om iubitor mai mult de plăceri decât al lui Dumnezeu, și stăpânit de desfrânare, vei zice:

„El a deschis dușmanilor porțile pământului său, căci locuitorii Ninivei deschid porțile țării lor dușmanilor sufletului lor și nu prietenilor“.

10°. La III, 18 seq., dă următoarele explicațiuni mai însemnate: „Până aici am parafrazat sensul istoric. Înainte însă de a analiza sensul Septuagintei care este cu totul altul, trebuie

să mă ridic puțin deasupra literii textului ebraic și să arăt că ultima profeție a lui Naum este o apostrofă îndreptată împotriva diavolului, acest duh trufaș, acest principe al Asirienilor, care după ce a zis cu trufie laudându-se: „Prin tăria brațului meu am făcut aceste lucruri mari, prin înțelepciunea mea care m'a luminat. Dat-am la o parte vechile hotare ale noroadelor, hrănit-m'am cu vlaga lor și cetăți pline de locuitori le-am dărâmat“, Is. X, 13, aude acest răspun: „O! Lucifer, care răsăreai așa de strălucitor dimineața și care revărsai focul tău peste neamuri, cum ai căzut pe pământ și cum te-ai sfărâmat“!? Is. XIV, 12—13.

„Ninive cetatea ta puternică și frumoasă a fost distrusă, cetate în care ți-ai întemeiat împărăția, încât îndrăzneai să zici Fiului lui Dumnezeu: „Toate aceste lucruri cari mi-au fost date, ți le voiu da, dacă te vei închina mie“. Mat. IV, 9. Păstorii tăi și regii tăi vasali au adormit, în loc să pască oamenii în vederea mântuirii, îi hrăneau ca să fie jertfiți și tu să mânânci bucățile cele mai grase. Tot poporul și mulțimea de popoare care te proslăveau altădată, te-au părăsit pe tine și cetățile tale. Ele au fugit în munte și s'au ascuns în ascunzișurile apostolilor și ale învățăceilor lui Iisus Christos, și nici unul din conducătorii tăi n'a dus către el mulțimea care altă dată era a ta. În toată lumea s'a răspândit vestea de lovitura și de rana ta (de moarte). Toți cei pe cari i-ai doborât, te-au defăimat, căci aproape nu este nici unul pe care să nu-l fi înșelat și peste care să nu se fi abătut fărădelegea ta. Este de observat că cei peste care s'a abătut răutatea diavolului, nu pot să defaima ruina și rana ei, ei fiind din numărul principilor și regilor Asiriei. Dar cel peste care a trecut, acela o defaimă și bate din palme mulțumită faptelor bune și drepte. Astfel în textul ebraic, sensul figurat al profeției se aplică la ruina lumii și în cele din urmă ea prezice căderea diavolului, care a fost principele lumii, căci „lumea este supusă celui rău“. I Ioan V, 19.

„După Septuaginta se spune celor de alt neam, cari au ales lumea ca sălaş al lor, că păstorii au adormit și că însuș regele Asiriei i-a cufundat în acest somn. De acolo reiese că (Septuaginta), descriind acțiunea Asiriei asupra altora, nu spune nimic de căderea și rana diavolului. Vai de aceia cari sunt în cetatea Ninive căpetenii ale învățăturilor perverse! Pe drept se spune: „Păstorii voștri au adormit“. Lăsat-au ochii lor spre somn și genele lor ațipirei. Ps. CXXIX. Pentru aceasta ei nu au aflat loc pentru Domnul și casă pentru Dumnezeul lui Iacob. Ei n'au auzit vorbindu-se despre Efrata, adică Biserica încărcată de roduri și că nu au putut să o afle printre copacii fără

de rod ai pădurii. Nu numai păstorii acestor străini, cari lo-
cuiesc în lume, ai acestor lăcuste care pe vreme răcoroasă stau
în mijlocul spinilor, nu numai ei au adormit, ci regele Asiriei
l-a adâncit în somnul lor. Acest rege al Asiriei știe că nu poate
înșela oile decât după ce el a adormit păstorii. Strădania cea
decapururi a diavolului, este să adoarmă sufletele cele ce prive-
ghiază. La patima Domnului el adâncește ochii apostolilor în-
tr'o toropeală fără sfârșit, iar Mântuitorul îi deșteaptă, zicând:
„Priveghiați și vă rugați ca să nu cădeți în ispită, Marcu XIV,
38. Ceea ce vă zic vouă, spun tuturor: Priveghiați!“ Marcu,
XIII, 27.

„Și fiindcă el nu încetează să adoarmă luarea noastră a-
minte, cuvântul dumnezeesc deșteaptă pe cei pe care diavolul
l-a înșelat și i-a legănat să doarmă cu cântec de Sirenă, și spune:
„Deșteaptă-te cela ce dormi și te va lumina Christos“. Ef. V, 14.
Când va veni deci Iisus Christos pentru biruința cuvântului
lui Dumnezeu și a învățaturii sale, în vremea ruinii Ninivei, a-
ceastă fermecătoare așa de înșelătoare, atunci se va deștepta
poporul pe care conducătorii ei l-au adâncit în somn, și el va
alerga la muntele Scripturilor și acolo va afla munții Moise și
Iisus fiul lui Navi, munții proorocilor și la munții Noului Tes-
tament: apostolii și evangheliștii. Și fugind la munți, el se va
pune să citească și dacă nu va afla pe nimeni care să-l învețe:
Căci secerișul este mult, dar lucrători sunt puțini“, (Mat. IX,
37), atunci va fi lăudat pentru râvna cu care a fugit la munți,
iar lenea mai marilor va fi certată, căci se adaogă: „Și nu va fi
nimeni care să-l primească“.

Am citat unele din locurile cari mi s'au părut mai fru-
moase și mai interesante. Comentarul în toată întinderea lui
este nespus de frumos și ar merita să fie reprodus în întregime,
dar aceasta trece peste ceea ce noi urmărim aici. D-l Negoită a
citat câteva locuri din Fer. Ieronim, fără ca din citarea lor să
reiasă firul proorociei și mai ales al învățaturii Bisericii, căci
în definitiv într'un comentariu, pe lângă partea pur științifică,
ceea ce vine în planul întâi, urmărim doctrina fără de care al-
cătuirea unui comentariu rămâne o chestiune inutilă și o pierdere
de vreme.

Comentariile grecești le lăsăm în sarcina d-lui Negoită să
le consulte, dacă vre-odată își va reface lucrarea.

CAP. III.

A. Metoda interpretării.

a) Considerațiuni generale.

Sfânta Scriptură cuprinde în sine istoria Mântuitorului Christos și cuvântul lui Dumnezeu. Ea are dela un capăt până la celălalt acest dublu caracter. Centru ei nu poate fi decât Mântuitorul, iar ea cuprinde în totalitatea ei și învățătura care s'a păstrat și se păstrează mereu în Biserică. Deci Sf. Scriptură este cartea Bisericii.

Și nu este nevoie de lungă demonstrațiune ca să dovedim aceasta. Sfinții Părinți au dovedit-o cu prisosință în meditațiunile și tâlcurile lor, așa că sarcina noastră este ușurată. Când însă este vorba ca să explicăm cuvântul lui Dumnezeu, nu putem să trecem cu vederea ceea ce ne-a conservat Biserica și chipul cum au explicat Sfinții Părinți ¹⁾, rămâne și până astăzi un tezaur ineputabil, din care putem scoate în orice moment adevărata învățătură privitoare la fiecare carte din Vechiul și Noul Testament.

Fără îndoială că în Biblie sunt dificultăți fără număr, și fiecare carte își are obscuritățile ei, obscurități de cari s'au lovit și Sf. Părinți și scriitorii de seamă ai Bisericii. Ezeziile, schizmele și discuțiunile dogmatice, au ajutat la lămurirea succesivă a diferitelor locuri și Biserica a trebuit să țină piept tuturor acestor atacuri.

E dela sine înțeles, deci că explicarea unei cărți și mai cu seamă din Vechiul Testament, e cu deosebire de grea, pentru că aici locurile dificile și alunecarea sunt cu mult mai numeroase.

Origen, care poate fi socotit ca primul cercetător pentru stabilirea critică a textelor sfinte, a întâmpinat serioase dificultăți privitoare la interpretare. El spune: „Mă tem că din pricina neglijenței și a împietririi inimei noastre, Cărțile Sfinte să rămână nu numai acoperite de un văl, dar chiar pecetluite pentru noi. Să nu ne mărginim deci numai la studiul Sfintei Scripturi, ci să rugăm pe Domnul zi și noapte, ca să ne trimită Mielul cel din tribul lui Iuda, ca el singur să ia cartea și să-i ridice pecetele. Căci acest dumnezeesc Miel, este cel care descoperind ucenicilor săi înțelesul Scripturilor, într'atăta încălzea inimile lor, cât spuneau unul către altul: Oare nu este

1) Este vorba de consensul unanim.

adevărat că inima noastră ardea întru noi, când El ne tâlcuia Scripturile?" (In Ex. Omilia XII, citație după Fillion, *Etude de la Bible*, pag. 288).

Dificultățile fără număr, s'au înmulțit și se înmulțesc pe fiecare zi din pricină că cercetarea Bibliiei a ajuns un obiect de specialitate pentru unii, și de indiferență pentru alții. Și cu adevărat atunci obscuritățile se înmulțesc, dar de fapt numai pentru mintea noastră refractară și îndărătnică, care se sprijină numai pe lucruri pământești și pe argumente ale veacului.

Când și vieța omului tâlcuitor al Sfințelor Cărți, e mai conformă cu învățătura dumnezească și mai aproape de Mielul care ține în a sa mână pecetea, atunci cuvântul lui Dumnezeu este plin de lumină și de claritate, iar obscuritățile se risipesc în măsura în care facem ca inimile noastre să fie pătrunse de căldura de care erau pătrunși Apostolii când era cu Domnul pe cale spre Emaus. Această calitate a interpretului creștin este esențială. Celelalte se pot dobândi mai ușor și în virtutea calităților psihice, care se desvoltă prin învățatură și studiu îndelungat.

* * *

Nu este indiferent pentru interpret pregătirea lui în domeniul științelor cari se cer în chip neapărat. Și acestea sunt:

1) Științi fundamentale, și 2) auxiliare.

1. Științele fundamentale sunt: limbile în care s'au scris cărțile sfinte. Pentru Vechiul Testament în special: limba ebraică și limba arameniană, studiate în cadrul limbilor semitice și a gramaticii comparate a limbilor semitice.

Cunoașterea filologiei nu este de disprețuit întrucât ea ne poate fi de mult folos în stabilirea diferitelor texte. In al doilea rând Biblia fiind o carte scrisă în Orient, ea este și rămâne o carte a Orientului, cu caracteristicile ei și cu dificultățile ei, dacă nu ne dăm osteneala să studiem mediul în care s'a desvoltat și influențele umane pe care le-a suferit cu privire la îmbrăcăminte ei exterioară. Nu se poate deci să lăsăm la o parte: influența pur omenească asupra ei, așa cum s'a transmis în decursul veacurilor și până astăzi.

In al treilea rând este cunoașterea tâlcuirilor sfinților Părinți și învățătura Bisericii, în diferitele cărți ale Vechiul Testament.

2. Științi auxiliare sunt celelalte limbi semitice și descoperirile din Orient, cari aruncă lumini noi în tâlcuirea Sf. Cărți.

Limba ebraică ca literatură, s'a păstrat numai în Vechiul

Testament. Cu ajutorul ei singur, nu se poate interpreta Sf. Scripturii, sau să luăm cazul nostru: o carte separată. Deci va trebui să cunoaștem limba siriacă, în care s'a tradus Vechiul Testament, limba asiro-babiloniană, care este în deaproape înrudită cu limba ebraică și antichitățile respective. Descoperirile făcute în ultimul timp în Palestina 1), aruncă lumini nouă în privința vieții și obiceiurilor poporului evreu. La urmă și limba arabă, care ca limbă vie și mai ales în cea populară s'a păstrat fraza semitică, identică celei din Biblie.

Descoperirile făcute în Asiria și Babilonia sunt documente externe, cari întăresc credința noastră asupra diferitelor probleme puse de Sf. Scriptură și mai ales asupra istoricității unor persoane și evenimente puse la îndoială de critica raționalistă²⁾. Aceste descoperiri au fixat până la un punct și cronologia biblică, foarte confuză și susceptibilă de confuziuni și nedumeriri până în ultima vreme³⁾.

Descoperirea și studierea diferitelor cetăți menționate în Biblie ca: Ninive și Babilonul, Teba, etc., prezintă pentru tâlcuitorul Biblic un folos nebanuit, căci se lămurește istoria unei epoci, care pe calea Sfintei Scripturi nu putea fi văzută decât atât cât se găsea în cărțile sfinte.

De asemenea nu se va trece cu vederea cel puțin Istoria Egiptului și a monumentelor celor mai de seamă.

Odată această pregătire făcută cu atențiune și în amănunțime va trebui ca interpretarea să se facă după ceea ce se cheamă în deobște: metodă. Metoda nu se capătă la iuțea ci an de an și zi de zi, prin muncă încordată și am putea spune mai mult, că metoda și spiritul critic al interpretului, ca și înclinarea lui spre pietate și meditațiune, sunt ceva care se află în firea omului, fac parte cum am spune mai lămurit din predispozițiunile lui înnăscute, care se desvoltă, se completează și se perfecționează în decursul vremii și în raport cu munca și cu străduința. Altfel, dacă metoda și spiritul critic ar fi ceva

1) Hugues Vincent, *Canaan d'après l'exploration récente*. Paris, 1914. Cf. Paul Karge, *Die Resultate der neueren Ausgrabungen und Forschungen in Palestina*, Münster in Westfalen, 1912.

Colecțiunea: *Revue Biblique*, care semnalează toate descoperirile făcute în Palestina.

2) Theophylus Witzel, *Ausgrabungen und Entdeckungen in Zweiströmesland*, Münster in Westfalen, 1923. De atunci și până azi se va urmări chestiunea descoperirilor în: Scheil, *Revue d'Assyriologie*. Paris, și *Assyriologische Zeitschrift*, Giessen.

3) Cf. Franz, Xaver Kugler, *Von Moses bis Paulus, Forschungen zur Geschichte Israels nach biblischen und profangeschichtlichen insbesondere neue Keilinschriften Quellen*. Münster in Westf. 1922.

Ioahannes Nikel, *Das Alte Testament im Lichte der altorientalischen Forschungen*, Münster in Westf., 2 vol. 1921.

care se capătă numai prin studiu și în universități, lumea ar fi plină de savanți și de oameni de știință cu metodă și rânduială în expunere. Dar lucrul se petrece invers.

Formarea metodei, când există și omul, depinde și de sistematizarea materialului pe care îl acumulăm. Nu ne este indiferent de ex.: cum citim o carte și controlul pe care îl facem izvoarelor de bază. Atențiunea cu care o citim și mai ales *ceea ce trebuie să luăm din ea, cât trebuie să luăm și câtă crezare să-i dăm*. Și cu toate acestea în ultima analiză, metoda constă tocmai în aceste principii. Acest lucru se cheamă în vorbirea tehnică: a fi informat. Cu cât este cineva mai mult informat și mai pătrunzător în citirea cărților, cu atât are o metodă mai bună.

La alcătuirea unei lucrări, tocmai aceasta se cere: informațiunea și utilizarea izvoarelor ¹⁾. Și nu este de ajuns numai să facem în chip teoretic exerciții de informațiune și utilizarea izvoarelor, ci mai ales să avem dela cine învăța, căci pe lângă profesor, practica este aceea care ne dă măsura până unde am ajuns cu însușirea metodei.

La exegeză și mai ales a Vechiului Testament, cunoașterea izvoarelor, deci informațiunea și utilizarea lor joacă un rol de căpetenie. De ce? Fiindcă avem a face cu diferite confesiuni și teorii pe care trebuie să le cunoaștem. Să cunoaștem de asemenea și autorii: dacă sunt catolici, dacă înclină spre modernism sau nu, dacă sunt protestanți din ramura raționalistă, ortodoxă, liber cugetătoare, etc. Dacă autorul este englez de asemenea, să știm dacă este catolic, ori protestant și din care școală, etc. Deci, iată o sumedenie de lucruri cari încurcă pe interpret și chiar îl compromit iremediabil, dacă nu le știe.

Toate aceste unelte de lucru, deși s'ar părea că sunt auxiliare, dar ele se transformă în principale după lucrarea pe care o facem, iar altele din principale se transformă în secundare.

O mare încurcătură la care sunt supuși cei mai mulți, este clasificarea cărților. Dacă o carte este veche, ce valoare are pentru exegeza Vechiului Testament. Dacă o carte este nouă, are ea o valoare mai mare sau mai mică? La aceasta ne răspund în bună măsură, dar nu definitiv criticele în revistele de specialitate — reviste străine, căci la noi așa ceva mai ales pentru Vechiul Testament, nici nu s'au pomenit. Criticele care se fac la noi, sunt superficiale. De multe ori, cel care face critica, nici nu-și dă osteneală să citească lucrarea în chestiune, ci se leagă de un cuvânt sau de o expresiune și în jurul ei scrie

1) Mai detaliat la: D. Russo. *Critica textelor și tehnica edițiilor*. București, 1912. Cf. Bernheim, *Lehrbuch der historischen Methode und der Geschichtsphilosophie*, ed. VI-a, Leipzig, 1908. — Sau și edițiunea ultimă.

o pagină sau două de revistă și atâta tot. Din aceasta iese hula sau lauda autorului în chestiune.

În nici un caz nu va trebui în informațiunile noastre asupra izvoarelor să neglijăm sau să lăsăm ca neobservate edițiunile noi și cele completate și nici să disprețuim cu totul pe cele vechi, decât în cazuri precise și motivate. Și în cărțile mai vechi și în cele mai noi se află păreri eronate și rămase în urmă.

Sargon cu doi comandanți

după Vigouroux, Dictionnaire dela Bible

Dar meritul cel mare îl are tocmai interpretul care știe ceea ce să aleagă.

Edițiunile fundamentale în care sunt editate textele sacre, joacă un rol de căpetenie, căci se întâmplă ca pe baza unui text a cărui valoare nu ne este prezentată exact, să facem demonstrațiuni și afirmațiuni, care ne duc la concluziuni false.

Preotul Dr. VASILE RADU
Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău.

Episcopul *Grigorie* al Aradului, **SPRE ZĂRILE VEȘNICIEI**. Arad, 1933. Volum de 204 pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 45 de lei.

În acest volum, destul de bogat, se cuprinde osteneala prin scris a Vlădicăi Grigorie al Aradului, dintr'un răstimp de 8 luni de zile. Munca de articole, împrăștiată prin reviste, ziare, apoi învățături pastorale date credincioșilor săi, cuvântări la felurile prilejuri, toate sunt cuprinse în acest volum. Deci ele sunt o oglindă în care poți vedea ce a săvârșit Prea Sf. Sa în vreme de 8 luni de zile. Firește, trebuie să te minunezi și te umple de plăcere că așa scurtă vreme a fost umplută cu atâta strădanie creștinească. În adevăr, Prea Sf. Sa Episcopul Grigorie nu scapă niciun prilej pentru a-și trimete ori a-și spune cuvântul său creștinesc. De oarece Biserica trebuie să fie organul care priveghează și cârmuiește viața obștii, spre cărările creștinești, aceasta nu se poate face decât pătrunzând în sânul acestei vieți și făcând să sune în mijlocul ei glasul evangheliei. O obștie de oameni, care nu vede pe omul evangheliei, ba care nici nu aude cuvântul lui, se înțelege că uită de Biserică, se înstrăinează, iar Biserica rămâne organ fără atingere cu viața obștii. Dimpotrivă, dacă ești cu ochii asupra acestei vieți; dacă, privind-o, vezi lipsurile ei; dacă, văzându-le, te cuprinde freamătul pentru ce trebuie făcut în sânul ei, nu se poate să nu te scobori în mijlocul ei și să nu te apuci a o îndruma spre căile curate ale ei.

Prea Sf. Sa Episcopul Grigorie face tocmai acest lucru. Nu lasă să-i scape niciun prilej, în sânul credincioșilor săi, unde să nu pășească și Prea Sf. Sa și unde să nu-și spuie cuvântul său. Dacă împrejurarea este de așa fel, că nu este prilej de vorbit, Prea Sf. Sa pune mâna pe condei și scrie și trimete scrisul tipărit unde trebuie și lumea iar află că episcopul ei își spune cuvântul în mijlocul treburilor ei.

Cartea aceasta, cuprinzând bucăți de soiul acesta, ne arată o icoană vie despre strădania pastorală care se cheltuiește în eparhia Aradului. Cine se va apuca să o cetească, va căpăta îndemnuri și înțelegeri despre rostul Bisericii și chipul de a o sălta în ochii poporului.

Bucățile fiind foarte felurite, la împrejurări care nu seamănă una cu alta, te plimbă peste întregul câmp al vieții obștești și-ți lărgeste înțelegerea pentru ce ai de făcut cu munca ta creștinească.

Ele sunt nu mai puține decât 55 de bucăți. Unele sunt scrise pentru preoți, altele pentru obștia mirenilor; unele sunt cuvântări de jale, la pomeniri pentru cei trecuți din viață, altele la prilejuri vasele; unele sunt păreri de rău pentru plecarea unui bărbat de seamă din sânul eparhiei (Generalul *C. Bălăcescu* din Arad); păreri de bine pentru înălțarea cuiva în treptele slujbei, (Generalul *Petrovicescu* din Arad, suit la această treaptă, dela cea de colonel). În sfârșit, toate împrejurările sunt căutate de Vlădica Aradului, pentru a-și spune cuvântul său și a nu lăsa viața eparhiei să se scurgă străină de cuvântul Bisericii.

Pontru toate acestea, cartea Prea Sfinției Sale este cât se poate de venită la vreme pentru preoții noștri. Ei, pe de-o parte, vad ce s'a lucrat, pe de alta, ce se poate lucra și care este locul Bisericii în sânul unei lumi, care pășește înainte și fără noi. Chemarea noastră este să nu fim lipsă din sânul ei, pentruca Biserica să fie simțită drept organ care se găsește în mijlocul vieții și nu lasă din mână frânela cârmuirii ei. Prin aceasta, cartea are cu totul o călcătură pastorală și este de mare folos să fie pusă înaintea preoților. Dacă fiecare din ei în parte nu va avea atâtea prilejuri câte are un vlădică, dar, oricum, cine caută găsește ferlurite prilejuri și poate descoperi oricând chipurile de a-și pune în lucru înfrurirea sa. Deaceia noi voim să vedem această carte în mâinile tuturor preoților și suntem încredințați că vor sorbi din ea cele mai bune îndemnuri și calea li se va lumina înainte. Cartea este și foarte ieftină.

Dr. Lazăr Iacob, Cultul catolic în România. Concor-
datul cu Vaticanul. Volum de 49 pagini, în formatul acestei
reviste. Oradea 1933. Prețul 35 lei.

Autorul este profesor de drept bisericesc la facultatea de drept din Oradea. Cartea sa este nespus de folositoare. Aduce o mulțime de amănunte despre starea catolicismului de peste munți sub Unguri și starea de care se bucură acum la noi. Cu durere află câte lucruri, pe care trebuiau să le cuoască cârmuitorii țării noastre, în măsurile luate de ei privitoare la catolicism, nu le-au știut și au fost trași pe sfoară de catolici. Li s'au dat prin lege foloase și stări care nu li se cuveneau, dar numai pentrucă ai noștri nu știau care este starea de drept a catolicilor.

Lucrurile acestea s'au mai scris, dar acum sunt cuprinse în sistem bine încheșat, prin tratarea D-rului Iacob Lazăr, și este bine ca toți ortodocșii noștri să cetească cuprinsul ei, pentrucă multe întunecimi le vor cădea de pe ochi. Și este de folos aceasta nu numai ca știință teoretică, ci și pentru întărirea noastră în viitor. Lupta noastră cu catolicismul nu e încheiată. E abia începută și avem nevoie de toate cunoștințele pe care bărbați ca profesorul de drept dela Oradea ni le pun înainte.

Culmea pășanilor noastre a fost Concordatul. Acolo s'a văzut cât de greu a tras în cântar nepriceperea bărbaților noștri de Stat în cele duhovnicești. Cu privire la acest Concordat, Dr. Lazăr nedă amănunte peste amănunte, privire peste concordatele încheiate cu alte țări, și astfel zarea noastră se lărgește și judeci despre aceste lucruri altfel, după ce ai cetit cartea.

De oarece noi de acum înainte avem de furcă cu catolicismul; de oarece Concordatul nostru este numai un popas, noi avem toate chipurile să îndreptăm greșelile pe care le-am făcut, dacă însă ne punem în rânduială cu materiile noastre. Autorul dela Oradea ne ajută întru aceasta și trebuie să-i fim foarte mulțumitori. De aceia cartea sa trebuie adusă la cunoștința tuturor, pentruca toți cei cu răspundere s'o cetească.

Al. Lascarov-Moldovanu, SCHITUL CU PLOPI. — Sibiu 1933, 193 de pagini. Volum în formatul acestei reviste. Preț 160 lei.

Biserica noastră a avut durerea de a perde câțiva bărbați, care, cu condeiul lor, ar fi putut sluji Biserica. Cel din urmă pierdut astfel a fost Păr. *Damian Stănoiu*, care, o bucată de vreme, a urmat în albia curată a scrisului creștinesc. Mai apoi însă, „iubind mai mult slava oamenilor decât slava lui Dumnezeu“ (Ioan 12, 43), a luat alte drumuri, cheltuindu-și buna sa zestre în calea perzătorilor și mângâindu-se cu măgulirile lor. Pentru noi, se înțelege că a fost o întristare de a-l fi pierdut. Dar Dumnezeu a fost milostiv. Diavolul ne-a furat pe unii, pe deoparte, El ne-a dăruit pe alții, pe de altă parte.

Trebuie să ne fericim că, de un șir de ani, în mijlocul nostru a răsărit condeiul creștinesc al d-lui *Lascarov-Moldovanu*. Condei cunoscut mai de înaintea vreme, prin scrisul său de alt soi, dela un timp, domnia sa a poposit între noi și toarnă în mijlocul vieții românești pagini pline de o frumoasă și sănătoasă mireasmă creștinească.

Să ne bucurăm de el, să luăm-aminte la el, dar mai mult: să ne folosim de el! Obștia noastră având nevoie totdeauna de cetirea cuviincioasă și plămădită în gândirea creștinească, scrierile d-lui Lascarov-Moldovanu trebuiesc căutate de toți preoții, ca u-nealță de lucrare creștinească. Dacă te întreabă cineva: Ce să cetesc? ce mă sfătuiești? tu nu uita a-i pomeni de acest scriitor. Amenințați pe atâtea părți de scrieri vrăjmașe ori de un cuprins nesănătos, noi trebuie să ne silim ca, în fiecare familie, să se găsească scrisul acelora care ne pot folosi.

Dela volumul d-lui Lascarov, *Scrisori creștine*, despre care noi am scris la vreme și al cărei cuprins sănătos nu-l putem uita: dela alt volum. *Casa din pădure*, iată-ne acum la unul nou: *Schitul cu plopi*. Cuprinde 45 de bucăți, în care fel de fel de fapte ale vieții, sunt judecata după măsura creștinească. Pe unele mi-aduc aminte că le-am cetit în *Neamul Romănesc*. De atunci îmi părea rău că se perd în foile care nu se vor mai găsi. Mi-a părut bine că le gășesc din nou aici. Sunt doar în ele rostiri, din latura judecății sănătoase și curate, care nu trebuie să se peardă. În mijlocul unei lumi cu păreri ciudate, prin care cetitorul aude lucruri nesăbuite și prin care nu mai știe ce să creadă, auzi glasul sănătos al gândirii creștinești. El te îndrumază și te aduce la matca ta de fiu al lui Dumnezeu, făcut după chipul și asemănarea lui.

Când mulți din temeinicii mânuitori ai condeiului se vor rosti în felul acesta, și lumea se va mai însănătoșa. Ea doar se călăuzește după cei mai aleși fii ai ei. Zice ca ei.

Lumea nu are gândirea ei, ci a gânditorilor de seamă. De aceia este de mare preț să luăm aminte la aceștia și să vedem ce spun ei. Când gășim pe câte unul că grăiește pe dâra Evangheliei, se poate să nu deschidem ochii mari și să nu-l folosim?

Domnul Lascarov-Moldovanu este din aceștia. În *Schitul cu plopi*, face ce a făcut în volumele pomenite mai sus. Străbate cu

ochii întregul șir al vieții noastre. Ia fapte din sânul ei, le desfășoară înaintea noastră și le arată în frumusețea sau în urâtenia lor.

Scrisul său este o tâlcuire a faptelor zilei în lumina gândirii creștinești. De pildă, domnia sa judecă fapta slugii care și-a omorât stăpâna în str. Maria Rosseti din București și care spunea că nu știe de ce a ucis. S'a simțit așa, mânăta ca de o putere străină.

Acesta a fost prilej bun pentru scriitor de a arăta, înaintea cetitorului, puterea străină, ascunsă, care mână sufletul omului spre rău și pe care noi o numim diavolul. A fost un prilej minunat pentru a arăta celor ce nu cred în diavol, prin mijlocul unei fapte cutremurătoare și neînțelese, toată puterea ascunsă a răului, pe care o și pipăim și deci n'o mai putem tăgădui.

În bucată despre studențimea creștinească, arată câte mai trebuie acestei studențimi, împodobite cu acest nume, pentru a-l și merita. În sfârșit, orice bucată vei lua, vei descoperi un crâmpel de cer creștinesc, care te luminează și prin care judeci mai cu temei curgerea vieții noastre de toate zilele.

Cărții i se zice: *Schitul cu plopi*, după întâia bucată a sa. E vorba de *Schitul Icoanei* din București, care e umbrit de plopi și care e un adăpost de odihnă sufletească, așa de deosebit de viața care se scurge în jur.

Cine va citi această carte va simți o răcoreală, o înnoire cu duhul, o pace și o potolire, care-i vor face bine. Ești zmulș, prin ea, din zbuciumul vieții de toate zilele și judeci mersul ei mai senin, mânăat de înțelesul veșniciei. Este adevărată atmosfera creștinească pe care trebuie s'o cauți.

Deși e destul de mare ca număr de pagini, totuși se citește așa de ușor, că nu bagi-de-seamă isprăvirea ei. Noi voim s'o vedem în mâinile tuturor creștinilor și a altora. Pentru aceasta, preoții cei dintâi trebuie să afle că au un scriitor al lor și să-l răspândească oriunde se va putea. Noi ne facem o datorie de a-i vesti. Cartea se găsește ușor, la toate librăriile mai însemnate. Suntem încredințați că cine ne va asculta ne va mulțami.

Arhim. SCRIBAN.

Candela, revistă teologică și bisericească, publicată de profesorii Facultății de teologie din Cernăuți Anul 3, Ianuarie-Decembrie Nr. 1-12, 1932.

Bătrâna revistă dela Cernăuți, care ne-a adus întotdeauna un bogat material teologic, bine încheșat, a apărut în cursul anului trecut o singură dată, din cauza împrejurărilor grele materiale. Numărul apărut însă cuprinde, în cele 168 de pagini, studii felurite, încălitate de cunoștințe reprezentanți ai teologiei cernăuțene.

În articolul „*Reședința mitropolitană din Cernăuți și meșterul ei, arhitectul Iosif Hlavka*” — pag. 1-57 — Păr. Dr. S. Reli, întemeiat pe date culese din lucrări românești și străine, precum și pe acte din Arhivele Statului, reconstituiește întregul lanț al frământărilor și străduințelor până ce s'a putut ajunge dela vremea

strămutării reședinței episcopale dela Rădăuți la Cernăuți — 2 Dec. 1781 — când episcopul Dosoftei Herescu († 1789) locuia „într'o casă mizerabilă, lângă biserica Sf. Treimi“, la „cea mai strălucită și mai grandioasă clădire monumentală din România întreagă“, care este reședința mitropolitană actuală, opera celebrului arhitect ceh Iosif Hlávka, înfăptuită pe cheltuiala fondului bisericesc ort. român al Bucovinei, între anii 1864-1878.

Păr. *Dr. Gh. Ciuhandu* cercetează, în articolul „*Rânduiala Sfintei Mărturisiri la români*“, pag. 58-92, felul în care rânduiala acestei St. Taine se găsește în edițiunile cărților bisericești din ultimile două veacuri, semnalând „oscilații și variații, atât în privința textului ritualului, cât și în privința îndrumărilor de urmat din partea preotului duhovnic și a penitentului“. Sf. Sa ajunge chiar la încheierea că, „în condițiile în care se găsește rânduiala mărturisirii astăzi, ea nu poate fi considerată ca definitivă și că ar mai încăpea măsuri de luat din partea autorității canonice a Bisericii noastre, și chiar s'ar cere o intervenire în acest sens“.

În nouă puncte, autorul formulează în încheiere „câteva propuneri“ în privința acestor măsuri de luat, dând apoi în anexă ritualul mărturisirii — Ispovedania — după Dosoftei Mitropolitul, „veche și venerabilă reminiscență de slujire“, cuprinsă în Liturghierul Molittelnic din 1681.

D-l *N. Cotos* traduce, după textul original, editat de *G. Rauschen* în „*Florilegium Patristicum*“, pe *Sf. Iustin Filosoful și Martirul* „*Apărarea creștinilor către Antonin Piu*“ pag. 93-104, iar d. *Vasile Grecu* dă un migălos și vast studiu „*Cărți de pictură bisericească bizantină, introducere și ediție critică a versiunilor românești, atât după redacțiunea lui Dionisie de Furna, tradusă la 1805 de Arhimandritul Macarie, cât și după alle redacțiuni mai vechi, traduceri anonime*“, — pag. 105-142. Folosind isvoare grecești, slavone, franceze, germane, etc. autorul studiază felurite manuscrise vechi ale cărților de pictură bisericească, răspândirea lor în țările ortodoxe, pătrunderea lor la noi, filiația lor, etc., arătând că, deși ele au „deosebiri cari vădesc caracterul de carte populară și practică de atelier al Cărților de cultură bizantină, totuși în ele se păstrează cu sfințenie tradiția ortodoxă a bisericii Răsăritului despre cum trebuie compuse diferitele reprezentațiuni“.

Preot *Dr. Ioan Zugrav* dă „*Un al 2-lea tablou ctitoresc la Rădăuți*“ — pag. 143 —, iar d. *D. S. (Domițian Spănu)* semnează o caldă evocare a figurei lui *Gavriil Teleagă*, fost rector al Internatului teologic de pe lângă Facultatea de Teol. din Cernăuți, mort la 15 August 1932. D-sa iscălește încă și o bogată cronică.

Un însemnat capitol din revista îl formează „*Recenziile*“, iscălite de învățatul profesor de drept canonic al acelei facultăți, Păr. *Valerian Seșan*, care se ocupă de cărțile mai importante din ramura dreptului bisericesc, apărute în vremea din urmă la noi: „*Dr. N. Popovici: Manual de drept bisericesc ortodox-oriental*“. „*Dr. Nicodim Milaș, Canoanele bisericii ortodoxe, traducere de Uroș Kovinciei și Dr. N. Popovici*“, „*Pr. C. Dron, Valoarea*

actuală a canoanelor" și „Pr. C. Dron, *Canoanele, text și interpretare*”.

Pentru a învedera metoda științifică spiritul obiectiv și cu care sunt cercetate aceste lucrări, precum și având în vedere valoarea operei, dăm în cele ce urmează în întregime recenzia ce li s-a face ultimei lucrări a Părintelui C. Dron :

Pr. C. Dron, „Canoanele”, text și interpretare, vol. I, București 1932, pag. 275, prețul 100 lei.

În Prefață, autorul motivează lucrarea sa, arătând necesitatea unei colecțiuni de canoane cu comentariu în limba română. Traducerea canoanelor cu comentariu a episcopului Milaș, făcută de Nicolae Popovici și Uroș Covincici este bine venită, însă „Milaș este foarte greoi, prolix, se repetă și privește lucrurile sub un unghi, care nu mai este astăzi suficient nevoilor bisericii ortodoxe”. (pag. IV). Despre multe chestiuni episcopul Milaș scrie tratate întregi, cu un întreg aparat științific, așa că „lucrarea sa este foarte bună pentru a fi consultată la lucrări cu scop curat științific, dar nu pentru a ne orienta astăzi, din punct de vedere practic, în vederea marelui operă de revizuire a legislației canonice”. De aceea autorul nu se poate mulțumi cu traducerea în românește a canoanelor cu comentariu ale episcopului Milaș și alcătuește un comentariu propriu. Apoi autorul expune metoda sa de cercetare sintetică. Partea I cuprinde canoanele apostolice și anume, întâi lămuriri istorice, pag. 3—18, în urmă comentarii la canoanele apostolice, pag. 19—278; la fine ne dă un tablou, care arată cuprinsul fiecărui canon, cât și numerotarea lui în diferitele edițiuni principale.

„Canoanele” sunt numai o urmare a studiului „Valoarea actuală a canoanelor”. Autorul, ridicând — primul — chestiunea urgentă a revizuirii indispensabile a canoanelor, se simte obligat de a face, tot el, și primele lucrări pregătitoare. La pag. 176, în „Valoarea canoanelor”, autorul indică că revizuirea, cât și complectarea canoanelor reclamă adânci studii pregătitoare, deoarece este trebuință de a examina fiecare canon în parte, cu privire la utilitatea sau aplicabilitatea lui actuală, cât și cu privire la complectarea lui, însă într’o nouă redactare. În prefață, pag. IV, la „Canoane”, autorul explică mai pe larg, cum va face această examinare: „Fiecare canon va fi examinat cu privire la împrejurările istorice cari au dat naștere fiecărui canon; evoluția în timp a chestiunii; ultima hotărîre ecumenică; sancțiunea canonului și valoarea lui actuală”. Și de fapt autorul ur-

mărește chestiunile cuprinse în canoanele apostolice, rând pe rând, în tot cursul legiferării canonice și arată ultima decizie în chestiune, așa că cititorul află la fiecare chestiune, stabilită în singularele canoane apostolice, dacă ea este încă actuală, desființată, modificată sau perimată. Convins că „buna organizare și putere a bisericii stă în legislația ei și că, fără o precizare a principiilor de drept creștin și ortodox, biserica cu greu va ajunge la împlinirea sfintei sale chemări („Canoanele“, prefață, pag. V), autorul studiază, cu spirit critic, o literatură foarte bogată, spre a găsi soluția cea mai bună. Comentariile sunt foarte clare și precise, fiind înzestrate cu un bogat aparat științific.

Acum urmează câteva observări de amănunt:

La pag. 4, afirmația: „Rolul apostolilor nu era acela de a stabili orânduiri administrative, ci de a propovădui o doctrină; orânduiri administrative s'au fixat mai târziu, când comunitatea creștină mărimdu-se...“ trebuie corectată în sensul, că apostolii în prima linie s'au ocupat desigur cu predicarea evangheliei lui Hristos, însă paralel de aceasta și chiar dela început au grijit și de orânduirea administrativă (vezi epistolele apostolilor Pavel către Timotei și Tit, epistola I, Petru V). Apostolii au trebuit imediat să pună în practică principiile de organizare, stabilite de Mântuitorul Hristos, organizând în toată regula comunitățile bisericesti, de altfel ar fi fost o lacună între poruncile Mântuitorului și îndeplinirea lor abia prin episcopi. Protestanții afirmă că organizația și administrația bisericască nu este primordială (vezi de ex. Friedberg E., Kirchenrecht, 1895, pag. 10 ss), așa dară nici voită de Mântuitorul Hristos și nici aplicată de apostoli și introdusă mai târziu de episcopi abuzivi. Nu aceasta a putut avea în gând autorul, căci pag. V, vorbind despre proveniența canoanelor apostolice, zice că ele: „Fără îndoială înfățișează desvoltarea unor începuturi pornite dela apostoli“; așa dară, deoarece aceste canoane apostolice reglementează principii de organizare și administrare bisericască, aceste din urmă sunt pornite dela apostoli cari au stabilit orânduiri administrative.

La pag. 8, afirmarea că „la sfârșitul secolului III era acum regulă aproape generală ca episcopii să fie necăsătoriți“, trebuie completată „în Occident“, căci în Orient nici nu prea era cunoscută.

Pag. 21, „hirotonia este lucrarea prin care se dă unei persoane puterea de a conduce, învăța și sfinți pe credincioși“ nu este exact. Hirotonia fiind o sfântă taină, nu poate da mai mult, decât în general dau sfințele taine: mijlocirea darului duhului sfânt, care dă facultatea de a săvârși lucrurile sfinte; pe când conducerea, învățarea și chiar săvârșirea îndreptătită a sfintelor taine atârnă, pe lângă gradul de hirotonie, încă și dela un alt act și anume jurisdicțional (intronisarea la episcop, singhelia și instalarea la paroh) fără de care mânăuirea puterii de conduce bisericească nu este îndreptătită, deci nici nu este validă.

Pe pag. 36, afirmația, că „în răsărit episcopii, dela secolul V, înainte sunt toți necăsătoriți“, este desigur exagerată. Și episcopul Milaș, — drept bisericesc, pag. 288 — afirmă: „Istoria ne dovedește că din cele mai vechi timpuri, episcopii au ieșit din monahism“. Va să zică pro primo: Înainte de monahism episcopii nu au fost celibatari în Orient; apoi — pro secundo: nu toți episcopii, ci vor fi fost unii, poate chiar mulți, cari au ieșit din monahism, căci atunci ar fi inexplicabile deciziile canon. 12 și 48 trulan, din anul 692. Dar chiar episcopul Milaș l. c., pag. 219 se completează, când zice: „Până în a doua jumătate a veacului VII și episcopii se puteau căsători“ — (este greșită (!) traducerea din textul german) — corect este: „Și episcopii puteau fi căsătoriți“. „Din timpul acesta căsătoria s'a privit ca impediment la hirotonia în episcopi, deși existau episcopi chiar în veacul XII, cari trăiau căsătoriți“.

Pe pag. 37, afirmația că „nunta este incompatibilă cu starea de preoție, nu este precisă, ci ar trebui să se zică: Starea de preoție este incompatibilă cu nunta, ca să iasă la iveală principiul (vezi și pag. 35), că nunta după hirotonie este incompatibilă cu hirotonia, căci înainte de hirotonie este compatibilă.

Pe pag. 38 s., „raportul între afurisire și caterisire“ — autorul l-a lămurit foarte exact, corectând părerea episcopului Milaș. Pe pag. 84 s, în comentarul la canon 18, autorul accentuează, cu toată dreptatea, caracterul indelebilis al hirotoniei, „că numai exercițiul darului sfânt poate fi împiedicat, nu și efectele lui“. În timpurile vechi, clericii caterisiți se închideau în mănăstiri, spre a nu putea abuza de darul lor. Aceasta fiind astăzi imposibil, autorul propune o caterisire solemnă și în public, ca să ia cunoștință de ea toată lumea, cât și o înțelegere cu auto-

ritatea civilă română, care să împiedice și să pedepsească abuzul în baza art. 207 și 209 din codul penal.

Pe pag. 96, la canon 34, autorul traduce corect episcopii fiecărui „popor“ (așa și episcopul Milaș) și nu „provincie“.

Pe pag. 112—134, la canon 38, autorul face un comentariu foarte amplu, chiar prea larg, despre averea bisericii eparhiale (episcopale-parohiale). Autorul explică, din punct de vedere istoric și principial: existența necesară, scopul, dreptul de proprietate, administrarea și înstrăinarea averii bisericești.

Pe pag. 221—231, la canon 69, autorul expune foarte pe larg istoricul, scopul, felurile, dispensele dela post, adăogând că acest canon, deși e încă în vigoare, a căzut în desuetudine.

Pe pag. 273, s., cuprinsul singularelor canoane apostolice, este pe alocuri insuficient și anume acolo unde canonul cuprinde mai multe chestiuni.

Autorul constată, cu drept cuvânt, că multe chestiuni cuprinse în canoane apostolice nu sunt îndeajuns sau unitar rezolvite în cursul timpului și că deci trebuiesc lămurite pentru viitor, de autoritatea bisericească ecumenică; așa divorțul (can. 48), botezul ereticilor (can. 46), administrarea averii bisericești de către episcop personal (can. 41), mănecarea cărnii în sângele sufletului său (can. 63), violul (can. 67), repetarea hirotoniei (can. 68), postul (can. 69), hirotonia în episcop a unui neofit (can. 80). Despre această autoritate ecumenică am vorbit mai sus, în observările mele la „Valoarea actuală a canoanelor“.

Dorim să vedem cât mai degrabă și continuarea, care desigur va fi la înălțime științifică, ca și volumul I.

Pr. C. Dron a mai dezvoltat o întinsă activitate literară și ziaristică, colaborând la diferite și mari reviste literare. Așa a publicat lucrările populare: 1) Rolul bisericii în viața noastră națională, 2) Tovărășiile țărănești, 3) Ce vor țărani, 4) Amintirea soborului dela Nicea, 5) Idealul creștin și slujitorii lui. Un șir de articole publicate în pagina de Duminică a ziarului „Universul“, este baza lucrării: „Daruri și Adevăruri“, lămuriri la evangheliile din Duminicile de peste an, București 1929, pag. 272, prețul 70 lei. Lucrarea are aparența de a fi o carte de predici, însă intențiunea autorului era să dea numai o îndrumare (exemple), cum are să se facă o predică“.

Ca tehnică, revista „Candela“ se prezintă la aceeași înălțime.

Stelian JingoIU.

„*Octavian Șireagu*“ **In umbra lui Crist**, Cluj 1933. Volum de 91 pagini, în format mai mic ca al cărților de școală. Prețul 40 de lei, cuprinde poeme în proză. Toată cartea este un imn adresat vieții, care, după autor, e expresiunea dumnezeirii.

Panteist ca simțire, el cântă primăvara, zorile, într'o formă cizelată și armonioasă, de pildă:

„Cântă-mi tu primăvară mărirea celui ce te-a vărsat peste noi cu balsamele sale deșteptătoare, cântă-mi“. Cea dintâi impresie izbitoare a acestor poeme este expresia lor. Găsim aici imagini care nu exprimă numai senzația, ci ele au o forță de radiație asupra întregului peisagiu, de pildă:

„Floarea nu simte greutatea fluturului, care după ce s'a os-pătat din nectarul ei, a adormit pe perna corolei sale de rubin“. „Nici frunzele arborilor nu se pleacă sub povara razelor de lună, dar cântecele mele sunt stânjenite cu ușurință de zizania păcatului“.

N'am putea rosti mai bine cuviința, nobleța, gingășia acestei stăpâniri asupra simțirii. Realitatea, pe care autorul o evocă, e de o curăție ideală. Aceste imagini sunt foarte frumoase; sunt po-doabe rare, de cel mai bun gust, cu care el idealizează realitatea.

Aceste poeme oglindesc în ele înfățișarea lumii reale, curățită și înfrumusețată. Ele au darul de a proiecta lumea înconjurătoare pe un ecran ideal, ca într'un miraj încântător, de forme, de imagini și de culori. Aceste poeme nu-s numai figuri de stil, ci sunt și expresia sufletului autorului.

FLOR. SCRIBAN

Mitropolitul *Ni. Iae*, **ORTODOXIA IN MIJLOCUL FRĂ-MĂNTĂRIILOR DE AZI**. *Orientări programatice pentru „Frăția Ortodoxă Română“*. Sibiu, 1933.

La 5 Martie a. c., s'a ținut în Cluj marea adunare ortodoxă pentru înființarea „Frăției Ortodoxe Române“. A fost o adunare rară, plină de strălucire, la care a luat parte și a vorbit și Patriarhul nostru D. D. Dr. *Miron*. Ziarele au scris amănunțit despre ce s'a petrecut acolo, așa că spusele noastre de aici nu mai sunt o noutate pentru nimenea. Dar multe din cele scrise se uită. De aceia este bine să fie împrăspătate.

Cetitorii își vor fi aducând aminte ce mult s'a scris atunci, despre cuvântarea răsunătoare, ținută acolo de Mitropolitul Nicolae dela Sibiu, care vorbește rar, dar, de câte ori vorbește, e mărgăritar.

Așa a fost și de data aceasta. Ortodocșii s'au simțit mângâiați cu grăierea măiastră a unui așa de înalt păstor al lor.

Cuvântarea aceasta a ieșit acum în cârtică aparte la Sibiu. Cuprinde 24 de pagini și este bine să pătrundă în mâna tuturor ortodocșilor, pentru că se vor desfăta din nou cu ce au cetit odată și vor auzi din nou chemarea pentru Frăția Ortodoxă, care trebuie să fie în dragostea și căutarea noastră a tuturor.

De câte ori, în sânul ortodoxiei noastre, răsare câte un mugure plin de viață și de fegăduințe, noi trebuie să-l primim cu drag. Pomul care trăiește, înmugurește, înfrunzește, înflorește și rodește.

Așa trebuie să fie și cu ortodoxia noastră. Este un lucru din cele mai firești. Încă această înmugurire a fost încetinită în vremea din urmă; ci noi acum trebuie să plesnim din palme că viața zvâcnește în trunchiul nostru și odrăsește în chipul cum vedem.

A. S.

INSEMNAȚI MARUNTE

În ziarul *Cuvântul* delà 11 Ianuarie a. c., se află știrea că în Palermo, un copil s'a dus la priveriște de teatru și că a adormit acolo. Toată jucarea s'a sfârșit și lumea s'a dus, dar copilul a rămas dormind. Nimenea nu s'a găsit să-l trezească.

Peste noapte, s'a trezit, dar fiind întunec, a bâjbâit și a căzut de sus, de unde se afla, tocmai jos, și a rămas mort pe loc. A fost găsit dimineața de servitori.

Aci sunt două fapte de judecat: 1. de ce să duci la teatru copii care nu sunt pentru asta? Dovadă că ei adorm. Este bine să-i ții până târziu noaptea?

Dacă copilul nu a fost dus, de ce a fost lăsat să se ducă? De ce părinții stau nepăsători la această latură a vieții copilului?

La acestea se mai adaugă partea că copiii nu știu să aleagă și nemeresc la lucru care nu e pentru ei. Deci să se ducă la teatru fără nicio privighere? fără nicio alegere?

Când te gândești că mulți părinți îi duc fără să aleagă, fiindcă nu știu să aleagă nici pentru ei!

Și acum îmi răsună în minte cuvintele profesorului *Theobald Ziegler* delà universitatea din Strassburg, la cursul său de estetică, despre *ganz vorkommene Leute* (oameni cu totul păcătoșiți), care-și cară copiii la teatru, la bucăți unde nu trebuie.

Bietul copil delà Palermo a plătit cu viața nepăsarea altora către viața lui. Din vina părinților, pe de o parte, din a celor de față, de altă parte, care l-au lăsat să doarmă în voie, a pierit, fiindcă n'a avut o mână prietenoasă lângă el.

2. Dar fapta aceasta se mai poate judeca și în prelungire. De câte ori vezi oameni cari trec pe lângă nevoia altuia și nu le pasă! Eu văd prin trenuri... Sosește omul la cutare stație și doarme. Nu este nimenea să-l trezească.

Când nu știi că are să se scoboare acolo, nu e nimic de zis; nu ai nicio vină. Dar vezi, că a ajuns trenul la capăt, unde toată lumea se dă jos. Am văzut pe câte unul dormind și toți lăsându-l singur pe banca lui.

Ce fel de oameni! De ce să nu ajuți pe semenul tău?

Păr. I. Popescu-Mălăești, decanul nostru delà teologia din

București, povestește că, în vremea Nemților, avea nevoie să se ducă des la o proprietate a sa din Prahova. Odată, în vagon era și un soldat neamț, care s'a culcat. Din vorba cu alții la sui-rea în vagon, Sf. Sa a înțeles că soldatul trebuia să se dea jos la cutare stație de pe valea Prahovei. Soldatul se culcă și ajunge la stație fără să știe. Părintele l-a trezit.

I-a făcut un mare bine. Nu mai știa Neamțul cum să-i mulțamească. Și l-a ținut minte.

Mai umblând și alte dăți prin Gara de Nord din București, soldatul l-a cunoscut și iar a venit la Sf. Sa și i-a mulțămît și i-a înlesnit cale mai ușoară printre grelele formalități ale călătoriilor care erau pe atunci.

Să fim săritori la nevoia oricărui om!

Biserică în prada hoților. — Biserica din Bucureștii-Noi e o clădire nouă. Cu toate acestea hoții au luat-o în mare dragoste. Ziarul *Universul* din ziua de Crăciun scrie că, de când s'a sfințit și până acum, hoții au spart-o nu mai puțin decât de 20 de ori. I s'au furat toate vasele sfinte și odăjdiile, așa că nu a mai fost cu ce să se facă sfintele slujbe. De aceea epitropia bisericii roagă pe creștinii din București să-i dea ajutoare de 16-18.000 de lei pentru a-și agonisi cele de trebuință slujbelor.

Trebuie știut că nu este un semn mai bun despre prăbușirea sufletească decât prădarea bisericilor. Căci omul, oricât de ticălos, tot se țiește de a pătrunde în casa lui Dumnezeu. Când el nu mai are această sfiială, e semn că stricăciunea e cumplită.

Noi trăim astfel de vremi și cele pățite de biserica din Bucureștii-Noi sunt o dovadă.

Se strică țărănimea. — Câtă vreme stricăciunea băntuie numai la oraș, tot mai este nădejde că răul nu ne va putea prăbuși. Bine că avem o țărănime sănătoasă! Dar când și aceasta se prăbușește? Și sunt atâtea amănunte că și la țară pătrund toate ticăloșiile orașului. Ziarele au povestit, în luna Octombrie trecut, fapta femeii *Domnica Piele-Lungă* din Berteștii-de-Jos, Brăila, de a învoi pe fata ei, să trăiască cu flăcăul *Constantin Socol* din acelaș sat, până la căsătorie, întrucât fata avea numai 13 ani, când pentru căsătorie trebuiau cel mai puțin 15. Deci mama dădea pe fata ei pentru trai nelegiuit cu un flăcău, fiind fata abia numai de 13 ani!

Flăcăul a luat fata la el, și, după 4 săptămâni, a alungat-o. Mama a făcut plângere la procuror. Acesta a dat în judecată și pe mamă și pe flăcău. Dar dacă asemenea năravuri pătrund la țară, nu trebuie să ne îngrozim de ce va fi mai târziu? Putem să ne nădăduim în țărani.

Iată acum alt soi de stricăciune. Țăranii au fost cuprinși de frigurile politice. Nu ajungea câte îmbolduri aveau ei pentru a se certa. Acum a mai venit și politica.

Dintr'însa, ei nu înțeleg nimic, decât doar că li se atâță câteva pofte, dar învață a se bate și a se ucide din pricina ei.

Nu e întâia oară când citim despre încăierări și chiar ucidere din pricina politice. Acum citim despre o ispravă nouă. Este povestită în *Universul* dela 13 Ianuarie a. c. S'au luat la bătaie două tabere de locuitori, din satul *Aroneanu* de lângă Iași. Din ea, s'au ales greu răniți sătenii *Mihai Rodan* și *Ștefan Clim*. Aține-te acum la altele: arestări, judecăți, pagubă, ură.

Atât aleg sătenii din politică!

Dragoste da, copii nu. — Așa e la mulți din ziua de azi. Vor dragoste, dar nu și grija de a avea un cămin și a crește copii, cum e rânduiala dela Dumnezeu. De aceea, când se apropie vremea să nască copilul, se caută toate mijloacele pentru uciderea lui.

Năravul acesta îl aveau cei bogați, care, cu iscodeli de mulți medici, știau să înlăture primejdia legată de aceste încercări. Dela ei a trecut la mahalagii, iar dela aceștia la săteni. Dela aceste două pături din urmă, neîncetat auzim de astfel de încercări, urmate însă de moartea femeii, care a umblat să omoare fătul, care avea să se nască.

Ele sunt azi atât de multe, încât se citesc în ziare foarte des. Când vezi că a urmat moartea din asemenea pricini, trebuie să-ți zici că femeile vinovate și-au găsit singure pedeapsa încercării lor vinovate.

Două astfel de fapte citim în *Universul* dela 13 Ianuarie a. c.

Una s'a petrecut în București, cu femeia *Maria Burcaș* din strada Emigratului. N'a murit, dar s'a îmbolnăvit greu și a ajuns la Spitalul Brâncovenesc. Alta s'a petrecut la Târgoviște, cu două femei, una din Moțăeni, cu numele *Maria Niculae Chelaru*, de 30 de ani, alta cu femeia *Maria I. Constantinescu* din Târgoviște. Amândouă au murit la spitalul din acel oraș.

Au căutat viața și au găsit moartea. Au învățat să se apuce de asemenea isprăvi și au găsit ce n'au gândit.

La fel i s'a întâmplat femeii *Constantina Tudose* din *Cumpăna*, Constanța, care a murit la spitalul militar din Constanța. Despre pățania ei scrie ziarul *Cuvântul* dela 12 Ianuarie a. c.

O ispravă fără sfârșit nenorocit, citim și în ziarul *Ancheta* din Brăila. Din dragostea lui *Ion Trofin* cu *Elena Conduris*, s'a zămislit pruncul. Nici unuia, nici altuia însă nu-i era pe plac să aibă cu ei acest semn al dragostei. De aceea s'au învoit să împiedece nașterea. Trofin, care era agent sanitar și deci se pri-

cepea la de alde astea, a făcut ca fata să lepede, când fătul era în a patra lună a zămislirii. Fata se învoise la această faptă, deoarece agentul îi făgăduise că o ia în căsătorie. Dar acesta, cum s'a văzut scăpat de belea, n'a mai voit. Fata a făcut plângere la procuror și acum isprava se află pe mâna cercetărilor. Deci și fără moarte, dar lucrurile se vor isprăvi tot rău.

Dar acum să privim și altă față a chestiunii. Făptașul e agent sanitar. După cum spune *Ancheta*, funcționează la dispensarul circumscripției I. E pus deci ca să apere sănătatea și să abată moartea dela porțile oamenilor. Are chemare frumoasă. Este ajutorul medicului. Și totuși ce face în împrejurarea cu pricina? El singur stârpește viața și împiedică desbobocirea ei!

Ești pus să faci una și faci deandoaselea! Este și aceasta o priveriște din cele mai ciudate: ca a paznicilor care sunt puși să apere avutul, iar ei te fură sau se învoiesc cu hoții. Isprăvi de acestea s'au văzut și se mai văd.

Unde viața obștească e dărăpănată, se văd ciudățeni de acestea: slujbași în împotrivire față de chemarea lor. Dar totdeauna, când se pretrec astfel de lucruri, sunt semne rele pentru acea obște. De aceea trebuie urmat cu toată asprimea în împerejurări ca acestea.

Slujitorii cinematografelor. — Lumea nu are o părere prea bună de ceice slujesc în teatre și cinematografe. Să fie cu dreptate? Să fie ei oameni de viață ușoară și dezământată, cum li se împuță?

O spun ei singuri. În *Universul* dela 10 Ianuarie a. c., citim mărturisirea lui *Albert Préjean*, sub numele „Cum am devenit actor de cinematograf“, care singur spune că nu se învoia cu viață tovarășilor lui de slujbă. Deci să-l ascultăm pe el:

„Camarazii mei erau în majoritate oameni de rând, fără scrupule, bătauși, obișnuiți cu o viață aspră și nu tocmai recomandabilă, care contrasta radical cu felul meu de viață.... În vreme ce camarazii mei făceau chef în oraș până noaptea târziu, eu eram mulțămit când mă culcam“.

Ajunge. Aceștia sunt oamenii cinematografului, zugerăvit de unul din ai lor. Deci lumea are dreptate să nu-i aibă în cinste.

Vorbe sănătoase. — Femeile cu carte de multe ori cred că e bine să se desprindă cât mai mult de viața care a fost și să pornească a trăi într'un fel cu totul deosebit de viața de odinioară. În așa zisul lor feminism, găsești uneori apucătura de a înlătura obiceiuri bune și a se împoțona cu altele străine și vătămătoare. Îți pare bine însă când găsești câte una din a-

cestea, care prețuesc viața care a fost și spun verde că nu trebuie să ne desprindem de ea. Așa este tânăra *Lisette Grecescu*, care scrie în ziarul *Calendarul* și în rândurile căreia, în Nr. dela 12 Ianuarie al ziarului, citim: „Datoria noastră este să întărim cultul tradiției, sursă regeneratoare, care dă continuitate și soliditate statelor (în speță Germania“).

E bine că o spune.

Arhim. SCRIBAN.

Ș T I R I

Patriarhul în mijlocul copiilor. — În Duminica dela 14 Mai a. c., s'a sărbătorit în București „Ziua Copilului“. Pâlcuri de copii au fost duși la Mitropolie. Patriarhul a venit în mijlocul lor, i-a îmbărbătat, le-a spus cuvinte dulci, de părinte și a îndemnat pe cei mari și cu răspundere de a avea la inimă acest ogor al țării. Au fost clipe mișcătoare și înălțătoare.

Alt nunțiu papal. — În locul Monseniorului *Angelo Dolci*, ales cardinal și plecat dela noi, va sosi în București, ca nou nunțiu papal, Mons. *Valeri*.

Așezământ regesc în sărbătoare. — La 9 Mai a. c., s'a făcut în București, la Fundațiunea „Carol“, darea-de-seamă despre mersul acestui așezământ. A fost o adevărată sărbătoare, fiind de față M. S. Regele; primul-ministru, d. *Al. Vaida Voevod*; ministrul școalelor d. *Gusti*; rectorul universității, d. Prof. *Gheorghiu*; d. *Țigara-Samurcaș*, directorul Fundației, cum și alți dregători din slujba țării. Din darea-de-seamă, s'a aflat că, la întemeierea sa, acum 40 de ani, Fundațiunea „Carol“ avea 4000 de volume, dăruite de Regele Carol I. Azi a trecut de 100.000 de volume. În timp de un an, a fost căutată de 58.601 cetitori, care au răsfoit 91.108 volume.

Asociațiunea preoteselor a deschis în București un bazar, la 14 Mai a. c., pentru ajutarea văduvelor și orfanilor de preoți. Este un șir de ani de când Asociațiunea lucrează vrednic în felul acesta și în altele. Astfel are un cămin pentru studente la București și dă ajutoare studenților și studentelor fii și fiice de preoți, ori pentru orfanii preoților, ca să poată merge vara la mare ori la Vălenii-de-Munte.

Congresul Oștii Domnului. — Sub pavăza și cârmuirea Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului *Nicolae* de peste munți, s'a ținut în Sibiu, în zilele de 4 și 5 Iunie a. c., al 2-lea congres al frăției creștinești *Oastea Domnului*.

Preot român numit peste graniță. — Păr. *Ioan Popescu-Runcu* a fost numit preot la biserica românească din Sofia, în locul Părintelui *Paraschiv Anghelescu*, care s'a întors în țară. Acesta a fost numit acum preot în București, la biserica *cu Sfinți*, în locul Părintelui Dr. *Aurel Crăciunescu*, consilier referent la Consiliul Central Bisericesc.

Societăți cu lucru pentru suflet. — În București, se află o societate numită a „Publiciștilor Români”. Ea și-a încheiat Duminică, 14 Mai lucrul pe anul 1932-33. D-l *I. E. Torouțiu*, secretarul-general al ei a cetit darea-de-seamă și a arătat, între altele, că societatea a ținut 41 de conferințe și comunicări publice.

Preotesele noastre. — Joi, 11 Mai a. c., s'a ținut la societatea clerului „Ajutorul” din București, adunarea generală a *Asociațiunii preoteselor ortodoxe române*, sub prezidența d-nei *Eufrosina Popescu*.

S'a dat descărcare socotelilor trecute și s'a aprobat bugetul pe anul în curs. Apoi s'a ales următorul comitet: d-na *Eufrosina Popescu*, prezidentă; d-nele *Crețu și Ana Popescu*, viceprezidente; d-na *Ana Ionescu*, casieră; d-na *S. Ionescu*, secretară generală; d-nele *Dincescu, Șerpe și Negulescu-Tei*, cenzore; d-nele *Măntulescu, Oancea și C. Popescu*, supleante; în sfârșit, d-nele preotese *Nicolau-Dumitrescu-Tei, Dumitrăchescu și D. Ionescu*, membre. Noi putem adăoga că d-nele preotese nu numai se adună cu deșărtăciunea că au și ele o societate, ci lucrează temeinic, prin căminul pe care-l au, pentru studentele și ficele de preoți. Dau îngrijire de mamă și hrană ieftină. Pot sluji ca pildă pentru alte societăți și e de dorit ca preotesele din toată țara să înceapă a lucra în felul acesta. Va fi un inel prețios la vrednicia Bisericii.

Preoteasă doftoreasă. — D-na *Alexandrina Ionescu*, soția Părintelui Dr. *M. Ionescu* dela biserica Cuibu-cu-Barză din București, și-a luat doctoratul în medicină și hirurgie, prin teza susținută cu bună izbândă înaintea facultății de medicină din București, cu titlul: *Ileus biliar*. A dobândit nota 8. Ne bucurăm de această înălțare a unei preotese pe scara studiilor și-i facem toate urările de lucru spornic și sănătos în viitor.

Adunările eparhiale. — În toate eparhiile, adunările eparhiale, anuale s'au deschis în ziua de 14 Mai a. c., Dumineca Samarincii. În multe eparhii, au fost discuțiuni vii, în altele chiar aprinse. În eparhia Clujului, P. S. Episcop *Nicolae* a făcut declarațiuni însemnate și a avut cuvinte hotărâte pentru sfințirea catedralei Clujului. Aceasta se va sfinți la toamnă.

Cursurile dela Văleni. — S'au împlinit 25 de ani de când se țin vara cursuri la Vălenii-de-Munte. Ele se vor ținea și anul acesta, dela 15 Iulie—15 August. Pe urmă se va ținea concurs pentru școala de misionare tot de acolo.

Serviciul misionar-propagandist la C. F. R. — Consiliul Central Bisericesc în înțelegere cu Direcțiunea Generală C. F. R. și cu Mitropoliile respective, a numit, pentru cele 5 regionale C. F. R., pe următorii preoți, cari să cârmuiască această lucrare: București, Pr. *P. Chiricuță*, din București; Iași, Pr. *Constantin Bogdan* din Iași; Cernăuți, Pr. *Ion Avram* din Cernăuți; Chișinău, Pr. *Teodor Rudiev* din Chișinău; Cluj, Pr. *Dr. N. Stinghe* din Brașov.

Intreaga activitate va fi coordonată de Cons. Central Bis.

Preoți cinstiți cu medalia Ferdinand I. — Prin decretul regal nr. 1214, din 22 Aprilie 1933, a fost numit membru al decorațiunii „Ferdinand I” Sf. Sa Părintele Iconom Stavrofor *Coriolan Buracu*, din Turnu Severin, în treapta de cavalier. Păr. Buracu este preot din Banat, trecut la noi, și azi e senator. Au mai fost cinstiți cu medalia „Ferdinand I” Părinții: *Nicolae Novacovici* din Gârbovăț, jud. Caraș; *Simeon Bartolomeu* din Vrăniuți, Caraș; *Iosif Drăgoi* din Globu-Rău, jud. Severin; *Constantin Dure* din Lugoj, Severin și *Corneț Panciov* din com. Jertov, același județ.

Faptă bună a preoteselor. — Asociațiunea preoteselor ortodoxe române a înființat pentru răstimpul 6 Iulie — 6 August a. c., o colonie de vară pentru funcționare și studente la Balcic. Costul drumului (dus și întors) și întreținerea vor fi de 2300 de lei. Amănunte se cer la sediul Asociațiunii din București, B-dul Carol 55.

Tot preotesele deschid în Iulie o colonie pentru copii la Mangalia. Amănunte la d-na preoteasă Ionescu, București, str. biserica Enei 6.

Clopotul Mitropoliei. — În *Adevărul* dela 19 Mai a. c., cetim că Mitropolia, împreună cu Primăria, au hotărât ca clopotul cel mare al Mitropoliei, dat jos acum doi ani, din pricina prefacerii drumului spre Mitropolie, să fie așezat într-o clopotniță nouă. Primăria va începe în curând zidirea acelei clopotnițe.

Bine că se sfârșește așa! Creștinii începuseră a aduna ei bani pentru ridicarea clopotului. De oarece însă Primăria îl dăduse jos, ea trebuie să-l puie la loc.

Stareț doctor. — În locul Părintelui Protosinghel *Zosima Pârvulescu*, stareț la Mănăstirea Cernica, a fost numit Păr. Ieromonah *Hrisant Popescu*, doctor în teologie dela Cernăuți. Cuvioșia Sa a fost într-o vreme secretarul răposatului mitropolit Conon. Nemții l-au închis, ca om de încredere al mitropolitului. După război, a fost o bucată de vreme duhovnicul școlii militare dela Mănăstirea Dealului. În vremea din urmă, locuia la mănăstirea Cernica. E un bărbat blând, tăcut, modest, de aceia și puțin cunoscut. Trăiește mai mult între cărți. Noi îi urăm cârmuire rodnică și spornică pentru viața călugărească.

Cică serbare „reuşită“. — În *Universul* dela 30 Mai a. c., cetim că Societatea „Principele Mircea“ şi Ateneul „Ionescu-Gion“ din Piteşti au dat la 21 Mai „o reuşită serbare în grădina publică“. Serbarea s'a dat la 9 dim. Şcolarii şi şcolăriţele din toate şcoalele primare au umblat prin oraş cu steaguri şi pânze scrise, cântând imnul copiilor.

Dai serbarea la vremea slujbei de Duminică, şi asta se cheamă... serbare reuşită! Ba e pocită!

La pândă împotriva Duminicii. — Ceva-ceva cum slăbeşti paza, îndată vezi cum încălcările ies la iveală! Din când în când, din câte un oraş sau altul, numai ce auzi veşti că repausul duminical nu se mai ţine. Acum cetim (*Universul*, 30 Mai a. c.), că şi la Târgovişte negustorii deschid Duminica. Societatea „Generală“ a funcţionarilor comerciali s'a mişcat, dar fără folos. Ce fac însă preoţii şi creştinii de acolo pentru apărarea zilei Domnului?

În aceeaşi vreme, slujbaşii comerciali din Bucureşti s'au plâns, pentru acelaş lucru, secretarului-general al Ministeriului Muncii (vezi *Universul*, 13 Mai a. c.). Şi aceasta fără nicio urmare.

Năravuri din ziua de azi. — Este atâta lume care se sinucide! Nu ajunge însă că mulţi încheie cu viaţa în felul acesta. A ajuns sinuciderea şi un mijloc de răzbunare, de a face necaz oamenilor. O tânără din Călăraşi a ucis pe un tânăr avocat, şi în scrisoarea lăsată spunea: lasă, părinţii mei au cu cine se mângâia, dacă mor eu, că mai am fraţi şi surori; dar părinţii tânărului au să sufere mai mult, că-l au numai pe el! Iată cu ce gând drăcesc numita sinucigaşă şi-a dat moartea!

La o şcoală din Iaşi, s'a zvonit că şcolăriţele se omoară de răul profesoarelor. Zarvă mare prin ziare; ocări asupra profesoarelor. Ministrul *Andrei* s'a dus în cercetare. Dar ce a descoperit? că fata cu sinuciderea din urmă s'a prefăcut că se sinucide, ca să facă în necaz profesoarei şi să-i tragă o spaimă. A mărturisit singură. Cumplite năravuri!

Stareţ în fruntea Țiganilor. — Păr. *Calinic Şerboianu*, stareţul Schitului Crasna din Gorj, autorul unei scrieri franţuzeşti despre Țigani, a fost ales de lumea țigănească dela noi drept cap al unei întocmiri naţionale a lor. Azi finţează în țara noastră o *Asociaţiune generală a Țiganilor* din România, care dă veste că nimenea nu poate vorbi în numele Țiganilor din România decât Păr. *Calinic Şerboianu*, prezidentul acelei asociaţiuni, şi d. *C. A. Lăzurică*, secretarul-general al ei.

Între un căpitan şi un preot. — Ziarele au scris despre judecata iscată între Preotul *D. Arbore* din Dimăcheni, Dorohoi şi Căpitanul *Papazol* din reg. 29 Infanterie din Dorohoi. Acesta din urmă dăduse în judecată pe preot pentrucă l-ar fi grăit de rău şi ar fi făcut denunţări neadevărate împotriva lui. Tribunalul din

Dorohoi a achitat pe preot de vina grăirii de rău și denunțului neadevărat, dar l-a osândit pentru insultă la 250 amendă și 2000 de lei despăgubiri. Căpitanul a deschis judecată nouă la Curtea de Apel din Cernăuți.

De dragul Bibliei. — După cum cetim în ziarul *Cuvântul* dela 19 Mai a. c., un tipograf din Los Angeles, America, a lucrat 2 ani la o Biblie care trage 500 de kilogr. Are 8000 de pag. și litere mari care se cetesc dela 15 metri depărtare. Pentru adăpostirea ei, s'a clădit o bisericuță, în care se află o încăpere anume pentru Biblie. În Biserică se slujește în fiecare an în cinstea Bibliei fără păreche.

Călătorie Isprăvită cu bine. — După ce a plecat la Sf. Munte, cu peste 50 de creștini și 16 preoți, în totul aproape 70 de persoane, Păr. Gala Galaction, s'a întors din fericita călătorie. Cam 2 săptămâni a petrecut în cucernicul drum. Cu toții s'au îndestulat sufletește, peste orice așteptare. Au plecat pe calea apei prin Bosfor (opridu-se în Constantinopol), Marea de Marmara, Dardanele, cotind apoi spre dreapta, către Sf. Munte. După ce au cercetat locașurile sfinte, fiind prea bine primiți de Greci, Bulgari și Sârbi, mai rău de Români, din pricina calendarului, au trecut apoi la Salonic. Acolo, un învățat arheolog grec le-a destăinuit trecutul orașului cu vechimile creștinești ale lui și cu vechea biserică, cea mai veche din Balcani, pe care au privit-o cu cucernicie. Apoi au luat calea uscatului, prin Macedonia, Serbia. Când au ajuns la Belgrad, cu plăcere au văzut că erau așteptați de îmbrățișătorul Vlădică *Vincentie Vuici*, care, cu puțin înainte, fusese la noi, în București, cu prilejul adunărilor *Life and Work* și a *Alianței Universale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică*, și care vorbește românește. Și acolo au fost primiți cu drag și au văzut orașul. Acum, cine vrea să afle despre toate acestea să urmărească scrisul părintelui Galaction în *Dimineața*. Într'un șir de articole, Sf. Sa a desfășurat priveliștea tuturor celor văzute și simțite cu acele prilejuri. De asemenea, d. *R. Seișanu* meșter scriitor la ziarul *Universul*, care a fost părtaș la acea călătorie, zugrăvește în acel ziar amănunte frumoase din călătoria la care a fost bun tovarăș de drum. Cetitorii se vor desfăta cu duhul cetind și pe unul și pe altul.

Congresul cântăreților și pomenirea lui Anton Pan. — Cântăreții, care au fost cei mai greu loviți, prin tăierile făcute în lefurile lor și prin lăsarea pe din afară a aproape 3000 dintre ei, s'au adunat de mai multe ori la sfat pentru a-și apăra drepturile lor. Au făcut aceasta și la începutul acestei luni de Iunie. După aceasta au mers la Seminariul Central, având în frunte pe vechiul cârmuitor al lor, d. *Popescu-Pasărea*. Aici, fiind de față P. S. Episcop *Gherontie* al Constanței; P. S. Arhiepiscop *Platon*, vicar al Sfintei Mitropolii din București; Păr. Arhim. *Filaret Jocu* dela

St. Mitropolie; d. *Bucuță*, secretarul-general al Ministerului Cultelor; d. *Stancu Brădișteanu*, director general al aceluși minister; d. *Petre Gârboviceanu*; Păr. Arhim. *Scriban* și alte obraze alese, s'a făcut slujbă, s'au rostit cuvântări, de Păr. *Partenie*, directorul Seminarului Central, Păr. *Gh. Comana*, d. *Bucuță*, iar apoi P. S. Episcop Gherontie a stropit chipul de aramă al lui Anton Pan cu apă sfințită. Pe urmă, cei de față au trecut în sufrageria seminarului. Aci s'au rostit alte graiuri de masă, în care cântăreții și-au vărsat focul lor, iar secretatul-general i-a mângâiat și le-a dat nădejdi. D. St. Brădișteanu le-a povestit lupta dusă pentru ca starea de azi să nu fie și mai rea decât este. A adăogat că tăierea suferită este numai ceva trecător și că d. Ministru *Gusti* și își dă toată silința de a îndrepta durerile care trebuiesc alinate.

BIBLIOGRAFIE

PSALTIREA ÎN VERSURI, de *Vasile Militaru*.

De curând, a ieșit de sub tipar, în Tipografia Cărților Bisericești, Psaltirea în stihuri, de cunoscutul poet Vasile Militaru. Lucrarea, făcută sub îngrijirea Consiliului Central Bisericesc, a fost revăzută, în privința exactității fondului, de P. S. Nicodim dela Neamț. Scrisă cu vers curgător, într'un grai frumos românesc, cu mireasmă de duh bisericesc, ea va fi o prețioasă lectură pentru credincioși. Patriarhia a recomandat-o bibliotecilor parohiale, spre a fi pusă la îndemâna credincioșilor, iar Ministerul Cultelor bibliotecilor școlare.

Isaia I. Suru, **Ce este un Concordat cu Vaticanul**. Caransebeș, 1933. Volum de 175 de pagini în formatul cărților de școală. Prețul 60 de lei.

Acum avem o literatură a Concordatului. A scris despre această materie profesorul dela Cernăuți *Romulus Cândea*; a scris Păr. *I. Golcu* din Iași; a scris avocatul *Popescu Tudor* din București. Iată că acum avem carte nouă, aceasta a d-lui *Isaia Suru*. Este o tratare amănunțită, cu mare întrebuintare de izvoare, din care cetitorul va învăța o mulțime de lucruri, pe care de obicei nu le știe. Pusă lângă noua carte a D-rului *Stăniloae* dela Sibiu despre catolicism, va întregi cunoștințele pe care trebuie să le avem despre catolicism. Cetitorul să nu treacă nepăsător pe lângă ea!

Preotul *I. Popescu-Mălăești*, **Scurtă Introducere în cărțile Vechiului Testament**, fascicola I, București, 1933, 88 de pagini, formatul acestei reviste, 65 de lei.

N. Șt. Georgescu, **Doctrina morală după Clement Alexandrinul**, teză de doctorat; 114 pag. 65 lei, București 1933.

Raze de Lumină, revista studenților în teologie din București, Anul V, No. 2, Martie-Aprilie 1933, cuprinde: *Pr. Gr. Cristescu*, Gânduri lângă Crucea Domnului; *Dan Simonescu*, Diaconul Coresi; *D. Fecioru*, De, Din și Al la numele scriitorilor creștini; *Gh. I. Moiescu*, Cei dintâi bursieri ai lui Eufrosin Poteca la Colegiul Național din București; *Anatole Nalpanis*, Spiritualitatea nouă în Rusia; *Sergiu Bulgakoff*, Cerul pe pământ; cronici, recenzii, revista revistelor, buletin bibliografic.

Protopopul Lt. Colonel *Ion Dăncilă*, **Dumnezeu, Patrie și Rege**. Sibiu, 1933, 173 de pagini format aproape ca al acestei reviste. Prețul 80 de lei. Se cere la autor care e preot militar, profesor la Școlile Militare de Infanterie și Cavalerie din Sibiu. Cuprinde după *Cuvânt înainte*, capitulele: Jertfa lui Marcus Curtius; Pro Patria; Sublimul apostolatului vostru; Mândria națională; Unirea cea mare; Prasnicul sufletului românesc; Lauda mucenicilor; Trăiască Regele; Țara privește cu încredere la voi; Pentru Țară și Rege; De ziua Patronilor școlilor noastre militare; În pragul apostolatului vostru; Credință și biruință; Solidaritatea națională; Sănătate, Tinere; Indrăsnește și vei birui; În Vifleem, alături de familia Sfântă; De unde și încotro; Voi și cei flămânzi; Prin moarte la viață; Ai învins, Nazarinene; Mama; Fiat lux; Voi și duhul vremii; Curiozitatea care omoară; O nobilă curiozitate; Chivernisiți-vă avutul spiritual.

Arhiereul *Nifon Criveanu Craioveanu*, **PĂMÂNT SFÂNT. Cuvântări ocazionale**. Carte de 164 de pagini, în mărime cărților de școală. Râmnicul-Vâlci, 1933. Prețul 40 de lei.

Nu avem locul acum pentru a scrie aici tot ce se cuvine despre această carte. Am luat-o la cetit din nevoia de a scrie despre ce iese din tipar și încă cu părerea că, în deobște, cuvântările nu sunt o cetire din cele mai plăcute. Cu toate acestea abea am deschis cartea și am văzut că aici nicidecum nu ai chinul pe care-l încerci la cetirea multor cuvântări. Toate graiurile Prea Sfințitului Nifon sunt pline de miez și viață. Prea Sf. Sa are un puțin cunoscut dar al cuvântului, care pentru noi este o plăcută descoperire. Are atâta bogăție de cuvinte, atâta meșteșug de a-ți da o privesște bogată a materiei despre care-ți grăiește, încât îl urmărești cu mare plăcere. Din aceste cuvântări, află despre bogata și harnica viață pastorală care se desfășoară în eparhia Râmnicului și ești martur la privesți care te umplu de nădejde. Adunări eparhiale, adunări ale societății „Renașterea“, congrese ale avocaților, ale profesorilor de geografie, întâmplări ale eparhiei... toate le vezi plimbându-se pe dinaintea ochilor, iar Biserica fiind și ea acolo, cu cuvântul ei luminos. Ea s'a înfățișat vrednic prin graiul Vlădicăi Nifon, și socotim că nu este aceste singurul prilej în care scriem despre cartea sa. De oarece ea ne-a plăcut în deosebi, socotim o trebuință de a mai scrie despre ea, fie aici, fie aiurea.

Arhim. Dr. *Iustin I. Surciu*, **ERMENEUTICA BIBLICĂ sau știința interpretării Sfintei Scripturi, pentru instituturile teologice și pentru uzul particular.** Arad, 1933. Carte de 170 de pagini. Prețul 50 de lei.

Păr. Arhim. Dr. I. Suciuc este profesor la Academia Teologică din Arad. Cartea sa ne aduce pagini proaspete și bogate din frumosul studiu al Ermeneuticii. E plină de material, folosind pe cei mai noi autori în această materie și, dacă trecem peste unele locuri cu înțeles nu prea limpede, mai cu seamă la începutul cărții, încolo cartea e un belșug din care cetitorul poate avea cele mai mari foloase. Nici vorbă, studentul are de unde se adăpa. Păr. Suciuc le-a dat cel mai mare ajutor. Intrebuințând des marea ermeneutică a lui *Szekely*, cum și pe cei mai noi autori, Prea Cuvioșia Sa pune la îndemână material proaspăt în această privință. Cartea merită cercetată mai amănunțit decât numai de prin aceste puține rânduri ale noastre și cu plăcere o vom face, când locul ne va îngădui. Ca amănunt, de ce autorul scrie la pag. 79 cuvântul evreiesc *fecioară* din Isaia 7,14 prin *hangalmah*, când în textul evreiesc e *haalma*?

Maurice Goguel, **la VIE DE JÉSUS.** Paris, Payot, 1832. Carte de 486 de pagini. Prețul 420 de lei.

Pomenim abia acum de această mare scriere, care a ieșit la lumină de anul trecut, pentru că acum am ajuns a o cunoaște. E un tratat amănunțit despre lucrările privitoare la viața lui Iisus și despre toate amănuntele vieții sale. Cetitorul învață din carte foarte multe lucruri și poate judeca bine despre atâtea cărți scrise despre Domnul Hristos. Ne vom întoarce cu scrisul asupra ei, fiindcă trebuie cunoscută mai amănunțit. O scriere ca aceasta ne folosește pentru a fi mai înarmați față de alte scrieri, izvorâte din condeie necreștinești. Așa este una nouă, **Jésus**, de *G. Guignebert*, ieșită chiar anul acesta, și ea scriere mare, de aproape 700 de pagini. Goguel e scriitor cu gânduri creștinești și privește altfel chestiunea aceasta, deși și el are vederi destul de desprinse de privirea tradițională a acestor R.ări.

Preotul *Valerie Iordăchescu*, **FORȚA ȘI DREPTUL.** Chișinău, 1933, Broșură de 31 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 25 de lei.

Păr. V. Iordăchescu este cunoscutul profesor dela facultatea de teologie din Chișinău, cu cuvântul plin de miez, în vorbă și în scris. Cetitorii se pot aștepta că vor găsi aceasta și aici.

ANUARUL Arhidiecezei ortodoxe a Bucovinei pe 1933. Cernăuți 1933.

E un volum în mărimea acestei reviste, având 129 de pagini și cuprinzând toate datele privitoare la persoanele și așezămintele bisericești din eparhia Bucovinei.

Preotul *G. N. Neagu*, **In afară de Biserică nu este mântuire**. Focșani, 1933. Cărticică de 30 de pagini, fără a spune prețul, prin care autorul se silește a învăța pe credincioși despre însemnătatea Bisericii și datoria de a urma învățăturilor ei. Se cere la autor în Obilești, Râmnicul-Sărat.

Preotul *Gheorghe Secaș*, **Ce este Biblia?** Sibiu, 1933, cărticică de 30 de pagini, în care dă creștinului folositoare învățături despre Sf. Scriptură. Costă 4 lei și se cere în Sibiu la autor, care e predicator al catedralei Sfintei Mitropolii.

Dr. *Costache Dăniță*, **Evanghelia în fața Științei. III-lisus și Iudeii**. Alexandria, 1933. Carte în mărimea cărților de școală, 58 de pagini. Nu spune prețul.

Dr. Dăniță e medic cu gânduri creștinești, despre care trebuie să mai scriem. Acesta e al treilea volum al său în această materie.

Mihail Pricopie, **Psalmi versificați după psaltirea talmăcită de P. S. Episcop Nicodem**. Huși, 1933. Cărticică în format pe $\frac{1}{2}$ ca al acestei reviste. 32 de pag. Prețul 4 lei.

Cărticica aceasta iese ca nr. 1 al tipăriturilor de pe lângă revista bisericească *Credința* din Huși. E scoasă de Păr. *Anton Popescu* din acel oraș. Sf. Sa a rugat pe profesorul Mihail Pricopie să puie Psaltirea în stihuri. Acesta a urmat îndemnul. Cărticica de față cuprinde 19 Psalmi puși astfel în vorba săltată a stihului. Noi urăm și ca tipăriturile „Credinței“ să sporească și ca această lucrare pe temeiul Scripturii să meargă tot înainte. Este numai întrebarea, dacă poporul, care nu cetește Psaltirea în graiul obișnuit, o va cети în stihuri? Căci cetirea în felul acesta din urmă e mai grea și atunci de ce s'o pui în această croială mai anevoioasă la urmat? Numai stihul poporului e cel ușor, ca cel din *Miorița*. Cellalt e mai dichisit, cu cugetarea neisprăvită într'un stih, cu trecerea ei în stihul următor, cu începerea altei cugetări în mijlocul stihului. Tocmai aceasta însă îngreuiază urmărirea cugetării și face că cetirea în stihuri nu mai este ușoară. Dacă stihul ar fi ca fiecare să cuprindă o cugetare, să n'o rupă în două, cum e în stihul din popor, atunci lucrul ar merge mai sprinten. Deci e de dorit ca, dacă cuprinsul Scripturii este tot în stihuri, apoi să se ia acel chip al stihului, prin care cetirea nu este mai anevoioasă ca în cetirea obișnuită. Oricum, ceice se face este un gând frumos și el trebuie primit cu toată dragostea noastră.

A. S.

POȘTA REDACȚIEI

Părintelui *Ioan M. Popescu*, Băbana, Argeș.
Am primit și se va tipări.

Părintelui *Ioan Nicorescu*; locul?
Am primit art. *Originea botezului creștin*. Va mai aștepta, că suntem copleșiți de multe materii.

Sfinții Sale Părintelui *Atanasiu Câdea*, paroh în Peteritea, tractul Lăpuș, județul? (de ce nu-l spui?).

Prea cinstite părinte, ca să fac eu câte mă rugați Sf. Voastră : să văd de dania și documentele trimese de acolo Mitropoliei din București în 1919; ca să răscolesc lumea să le caute, îmi trebuie un timp care mie nu-mi ajunge și așa. Apoi nu e nici treaba mea. De ce nu vă îndreptați deadreptul către Mitropolie? Ce este oculul acesta pe la mine?

Părintelui Econom *D. Popescu-Len*. Dănești, jud. Dolj.

Am primit plângerea Sfinției Voastre cu plata revistei și va trebui să mă duc la Consiliul Central să văd ce este. Singur nu pot răspunde, că nu duc eu treburile cu condicile socotelilor.

Părintelui Econom *Al. Mironescu*. Pungești, jud. Vaslui.

Am primit amândouă articolele și vor merge la tipar.

MULȚĂMIRI

Epitropia parohiei *Rasova*, Dolj aduce vii mulțămiri persoanelor mai jos însemnate, care, cu toate vremurile grele, au făcut bisericii parohiale următoarele danii: 1. Părintelui Protopop *Gr. Prejbeanu* și d-nei Ecaterina Preot Prejbeanu din Târgul-Jiu, pentru o frumoasă îmbrăcăminte de iconostas în preț de 2500 de lei; d-lui și d-nei Profesor *Const. Mihăilescu*, tot de acolo, pentru o față la Sf. Masă și o îmbrăcăminte la iconostas, amândouă de 4000 de lei; d-nei *Stanca M. Țiu* din Rasova, pentru o față de masă de 500 de lei; d-nei *Maria Marin*, tot din Rasova, pentru o păreche de cununii de metal, de 700 de lei; d-lui și d-nei *Cont. V. Udrișteanu* din Târgul-Jiului și dela garda financiară secția Gorj-Mehedinți, pentru o frumoasă îmbrăcăminte la icoana Domnului Hristos, de 500 de lei; d-nei *Maria C. Petrescu* din Rasova pentru două frumoase poale la 2 icoane împărătești, 200 de lei; enoriașilor parohiei Rasova pentru suma de 24.500 de lei, strânși ca să acopere biserica parohială cu tablă galvanizată. În totul, sumele se ridică la 32 900 de lei.

Dumnezeu să primească dania și să ocrotească pe toți ceice au iubit buna podoaabă a casei sale din Rasova!

Epitropia Parohiei *Sf. Dumitru* din Caraorman, Tulcea, aduce vii mulțămiri binecredincioșilor din acea parohie, care, ascultând de îndemnul preotului lor Păr. *Grigore Croitoru*, au pus mână dela mână, strângând 15.000 de lei pentru îngrădirea cimitirului și au ajutat și cu brațele la împrejmuirea cu scânduri a celui cimitir din Caraorman.

Dumnezeu să-i îngrădească cu toate apărările Sale și să le fie în seamă bună faptă de milostivire către cei răpo/...

CĂRȚI NOI LA TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

Pr. I. MIHALCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ, 316 PAG. —

Prețul 160 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HĂRTIE SEMI-VELINĂ, 180 PAG. —

EDIȚIA II-a.

Prețul 100 Lei.

CONGRESUL NAȚIONAL BISERICESC

SESIUNEA OCTOMVRIE 1932.

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ, CU NUMEROASE CLIȘEE, 228. pag. —

VASILE MILITARU:

PSALTIREA IN VERSURI

Lucrată sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc
și verificată de P. S. Nicodem dela Neamț

336 pag.

Prețul 100 Lei.

BISERICA ȘI PROBLEMELE SOCIALE

Conferințe ținute la Fundația Dalles, sub auspiciile
Consiliului Central Bisericesc.

SUB TIPAR.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

CĂRȚI DE ȘCOALA

1. Explicarea Evangheliilor Duminicale p. cl. III Seminar și p. popor de Pr. Dr. I. Mihălcescu	80.—
2. Istoria Bisericească Universală cu noțiuni de patologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.
3. Istoria Bisericească Universală de la 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—
4. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—

CĂRȚI DE MUZICĂ BISERICĂȘTI

1. Cântările Sfintei Liturghii, de I. Pop-Pasărea	100.
2. Catavasier (cartonat) de I. Pop-Pasărea	100.
3. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	100.
4. Anastasimatar, de N. Barcan	100.
5. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	100.
6. Metodă pentru a învăța Psaltichia, de Pr. Th. V. Stupcanu	100.

Imprimațe și Registre de Contabilitate.

1. Un stat parohial	3.—
2. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
3. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
4. O serie mare de registre de contabilitate compusă din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte și 2 borderouri	96.—
5. Un singur registru mare de partizi	20.—
6. Un singur registru mare de plăți	20.—
7. Un singur registru mare de încasări	20.—
8. O serie mică registre de contabilitate compusă dintr'un reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	79—

9. Un singur registru mic de partizi	10
10. Un singur registru mic de plăți	10
11. Un singur registru mic de încasări	10
12. Un compt	10
13. Un Buget	10
14. Un Borderou	10
15. O copertă (mapă)	10
16. Un registru pentru înscrierea botezaților	10
17. Un registru pentru înscrierea căsătoritorilor	10
18. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	10
19. Un registru de intrarea hârtiilor	10
20. Un registru de ținerea hârtiilor	10
21. Condică de expediție	10

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului.	Sf. Împărați.	Sf. Spiridon.	Botezul Domnului.
Mântuitorul (Iisus Hristos).	Sf. Apostoli.	Sf. Ioan Botezătorul.	Buna Vestire.
Învierea Domnului	Sf. Nicolae.	Sf. Voevozi.	Adormirea Maicii Domnului
Sf. Treime.	Sf. Trei Ierarhi.	Sf. Paraschiva.	
Sf. Ecaterina.	Sf. Dumitru.	Sf. Gheorghe.	

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

Sf. Gheorghe.	Sf. Ioan Botezătorul.	Buna Vestire.	Adormirea Maicii Domnului
Sfinții Împărați.	Învierea Domnului.	Botezul Domnului.	Sf. Spiridon.
Maica Domnului.	Sfinții Apostoli.	Sfântul Dumitru.	Sf. Treime.
Cuvioasa Paraschiva.	Sf. Ecaterina.	Sfinții Voevozi.	
Iisus Hristos.	Sf. Trei Ierarhi.	Sfântul Nicolae.	

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 7000, O singură icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Sfântul Gheorghe.	Sfinții Împărați.	Sf. Ioan Botezătorul.	Adormirea Maicii Domnului
Învierea Domnului.	Sf. Apostoli.	Sf. Ecaterina.	Sf. Spiridon.
Maica Domnului.	Sf. Voevozi.	Sf. Paraschiva.	Sf. Treime.
Sfântul Dumitru.	Sfinții Trei Ierarhi.	Buna Vestire.	
Sf. Nicolae.	Iisus Hristos.	Botezul Domnului.	

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 50 lei exempl.

Maica Domnului.	Sf. Treime.	Sf. Gheorghe.	Adormirea Maicii Domnului
Iisus Hristos.	Sf. Ecaterina.	Sf. Trei Ierarhi.	Sf. Spiridon.
Învierea Domnului.	Sf. Împărați.	Sf. Dumitru.	Sf. Paraschiva.
Buna Vestire.	Sf. Apostoli.	Sf. Ioan Botezătorul.	
Botezul Domnului.	Sf. Nicolae.	Sf. Voevozi.	

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei bucata.

Sf. Gheorghe.	Buna Vestire.	Învierea Domnului.	Sf. Trei Ierarhi.
Sf. Mihail.	Botezul Domnului.	Sf. Treime.	Sf. Dumitru.
Sf. Teodor Tiron.	Adormirea Maicii Domnului.	Sf. Ecaterina.	Sf. Spiridon.
Sf. Teodor Stratilat.	Sf. Pantelimon.	Sf. Împărați.	Sf. Voevozi.
Sf. Nistor.	Maica Domnului.	Sf. Apostoli.	Sf. Paraschiva.
Sf. Mercurie.	Mântuitorul (Iisus Hristos).	Sf. Nicolae.	Sf. Ioan Botezătorul.

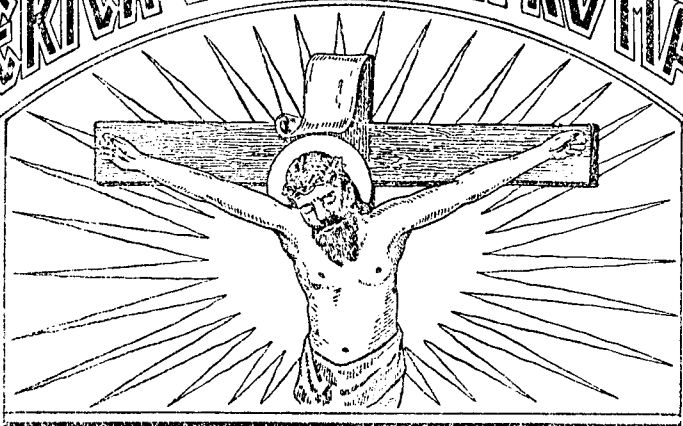
Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Instrucțiunea de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un aconto, urmând ca restul împreună cu spesele de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revânzătorii sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFAINTULUI
+ SINOD +

CUPRINSUL:

Lărgirea Predicii (293)	Arhim. Scriban
Sinodul al treilea ecumenic (303)	Teodor M. Popescu
Religia în școlile primare (313)	Mircea Moreanu
Pierre Termier: (317)	Haralambie I. Cojocaru
Porunca a 4-a (322)	Pr. D. Mangăru
Despre uniformitate în acțiunile rituale (324)	Econ. Al. Mironescu
Gruparea femeilor române în apărarea clerului	Pr. Valerian Brânzei
Bisericii ortodoxe (325)	
Dimitrie Țichindeal, (326)	Pr. Cețan Vasile
Cronica bisericească (328)	Econ. Ioan P. Țincoca; Pr. Alex. B. Ionescu; Pr. Ioan Bărliba; Pr. Dr. Olimp N. Căciulă; Al. Nicov.
Cărți, Reviste, Ziare (348)	Arhim. Scriban; Stelian Jingoiu; Pr. Vasile I. Radu
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției, Mulțămiri	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CĂRȚILOR BISERICEȘTI“

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

Ducurești. Seria III. Anul LI. Nr. 7-8. (628-9) Iulie-August 1933

Direcțiunea revistei își dă toate silințele pentru a ajuta munca preoților românești. Roagă însă pe toți cucernicii Preoți să binevoiască a-și plăti toate rămășițele din anii trecuți, cât și abonamentul pe întreg anul 1932, ca să nu li se mai ceară suma de plată prin rambursul aprobat de Sf. Sinod. Amânarea plății mărește suma de plată și e păcat ca cucernicii l'Arinși să cheltuiască pe adaosuri care s'ar putea înlătura. În nădejdea că Sfinții Lor vor înțelege că un abonament de 160 lei anual, pentru o astfel de revistă, e o sumă prea neînsemnată și că ne vor asculta, cum, și că amânarea trimiterii abonamentului le e mai mult spre pagubă decât spre câștig, așteptăm cu încredere să-i vedem împlinind rugăciunea noastră.

DIRECȚIUNEA.

LĂRGIREA PREDICII

I.

Privită din punctul de vedere al puterilor pe care le are în fața ei, predica din ziua de azi trebuie să se simtă mult mai slăbită față de ce era odată. În adevăr, în vremurile de acum 2-3-4-500 de ani, când predica începe din nou a-și lua zborul, pentru a se ridica iarăși la ce era odată, în vremurile vechi ale creștinismului, viața obștească era mult mai dornică de a asculta cuvânt creștinesc. Predica din zilele noastre însă are în fața ei puteri de zădărniciere, care sunt mult mai mari decât cele din vremurile pomenite.

Pe atunci, părerile care răzbăteau între oameni erau mult mai puține ca cele de azi. Nu erau cărți, nu erau ziare, nu erau trenuri, nici telegrafe, nici telefoane. Cugetările își făceau drum mai greu ca în ziua de azi, încât oamenii rămăneau statornici la vechile gânduri, pe care le moșteniseră dela strămoși.

Pe vremea aceea, predica, dacă a început a se întreprinde, era un mijloc de propovăduire a gândirii, și anume se propoveduia numai acele gânduri pe care le voiai tu prin predică. Și lucrul acesta, de prin veacul 14-15-16 și în cele următoare, a început a se face în mare măsură. Chiar dacă nu tot preotul predica, dar era vremea când au început să se ridice mulți predicatori misionari, care răzbăteau lumea

cu cuvântul lor. Țarii întregi se simțeau de puterea propoveduirii unui singur om.

Când scriem acestea, este vorba mai mult de Apus decât de Răsărit. Deși nici în Răsărit predica nu a amuțit cu totul, dar în sânul ei nu putem vorbi de o nouă zvâcnire a predicii, cum s'a petrecut în Apus: în Italia, Franța, Spania și alte țări, în evul mediu. Acolo, mai cu seamă, predica a început a se ridica, cu puteri pe care de mult nu le mai întrebuițase, și a hrăni lumea cu snopi de cugetări din cele mai sănătoase, din jitițele creștinismului. Lumea se adăpa mai cu seamă din ele, fiindcă de fapt nu avea de unde primi de aiurea alte valuri de gândire. Pe atunci numai gândirea creștinească umplea mintea mulțimii și predica era organul care slujea pentru a înălța sufletele prin mijloacele acestea.

Vremurile lui Francisc de Assisi și ale lui Bernardino da Siena (mai târziu și ale lui Leonardo da Porto Maurizio) în Italia, ale lui Vincent Ferrier în Franța și Spania, pe urmă ale marilor predicatori franceji din veacul 17 și 18, au fost acelea când predica lucra cu mare putere și cutremura mulțimile. Ea își îndeplinea chemarea ei, nu avea alte puteri care să-i stea împotriva, decât numai doar firea năvălită a omului, care ascultă, dar nu se dă la brazdă pentru a-și urma cele auzite. Cu toate acestea predica avea și urmări mărețe și era singura unealtă care slujea pentru a hrăni și a sătura mintea oamenilor cu câte dorea ea să afle.

Cine va ceti studiul meu despre Bernardino da Siena, tipărit anul acesta în mai multe numere din foaia *Păstorul Creștin Ortodox* din Oltenița, sau alt studiu, cu numele „Temeiurile ziaristiceii“, tipărit în *Buletinul Presei* (Iunie 1933, Timișoara), își va putea da seama că predica a avut în trecut o pătrundere mai largă ca în ziua de azi și că a fost gustată într'o măsură negândită. Se înțelege, aceasta nu înseamnă că fiecare preot de parohie predica, ci numai că se aflau mulți predicatori misionari însemnați, al căror cuvânt era foarte ascultat.

II.

Cu ce stă vremea de azi mai rău decât vremea care a fost?

Cu aceia că lumea noastră e mai împrăștiată și are mai puțină răbdare de a asculta. Omul de acum câteva veacuri era mult mai strâns între maluri, adică era cuprins în șirul

omul vieți din care nimic nu venea să-l răpească. El nu era cuprins de zgomotele, veștile, noutățile, care plouă asupra omului de azi, de dimineață până în seară, și-i îndreaptă ochii când într-o parte, când în alta. Omul din ziua de azi este amețit de câte se petrec în jurul lui, de câte aude, de câte poftiri i se fac, pentru a-și cheltui vremea lui încoace sau încolo.

De aceia starea lui sufletească e a omului care umblă cu mintea în mai multe părți deodată, nu se strânge la una singură sau numai la câteva. Un asemenea om se înțelege cu are să te asculte mai puțin ca altul și nu are să aibă setea de a veni să asculte predicile tale. În urechile lui, huruie veștile despre atâtea alte cuvântări, pe care le țin fel de fel de cuvântători, de care însă nu se pomenea la omul de acum o sută de ani.

Dacă ne gândim la bunicii noștri și la viața lor sufletească, ni se lămurește cum ei erau strânși la una și singură: Ei aveau credința în Dumnezeu, ca unealtă pentru a judeca tot ce se petrece în lume, o gustau prin umblarea la biserică și, dacă erau mai încălziți de ea, prin cărțile de slujbă pe care și le agonisneau să le aibă în casa lor.

Din toate acestea, acum urmează că predica de azi are împrejurări mai puțin prielnice pentru a fi ascultată. Atâtea alte chemări și priveliști poftesc pe oameni aiurea, umplu capul lor cu multe și de toate, răscolesc inima pentru poftite nebănuite mai nainte, așa că, și de vei vrea să predici, nu mai găsești inimile gătite din alte vremuri, când, și dacă nu se predica, dar puteai fi mai ascultat.

Este o trăsătură a vremii de azi, care se aude în gura unor preoți, despre care a scris și un preot din Cernăuți, acum câțiva ani, în această revistă, că unii dau să fugă din biserică, îndată ce văd că preotul începe a predica. Preotul din Cernăuți scria că lume aleasă din acel oraș odată se repezea spre ieșire, când vedea pe preot suindu-se pe amvon pentru predică.

Iată stări sufletești ale zilei, care se înțelege că îngreuiază munca predicatorului din ziua de azi.

III.

Cu toate acestea nu trebuie să luăm aceste stări în chip prea hotărât. Dacă ele, pe de o parte, sunt de pagubă pentru predică, pe de altă parte, pot fi și priincioase. Omul de azi

Fiind coploșit de fel de fel de noutăți și de auzuri de dimineața pîna în seara, el este însă și mai înțeuțit de a fi treaz și a se uita când la dreapta, când la stînga, de a asculta când la unul, când la altul.

Duca mintea lui este furată să asculte ce se vorbește aici sau ce se vorbește dincolo, înseamnă că și predica se poate folosi de o asemenea ascultare. Va fi fost omul de altă dată mai slobod să te asculte, fiindcă nu erau atâtea care să bâzâie în jurul lui, va fi fost el mai în stare să-ți dea timpul lui pentru predică; te va fi ascultat 3 și 4 ceasuri, cum se întîmpla cu marii predicatori, dar nenorocul este că pe atunci nu era nici predică. Dacă vorbim că lumea asculta predica, da, dar predicatorii nu erau așa ca poată fi ascultați în toată săptămîna. Un oraș răsuna de glasul lor o săptămîna-două, cât poposea predicatorul acolo. Pe urmă, iar se făcea tăcere, pînă ce venea alt predicator. E adevărat că predica e un organ însemnat, era ascultată cu sete, dar nu era fapta de fiecare săptămîna a fiecărui preot de parohie.

Dacă însă acum omul are prilej de a auzi mult mai multe lucruri ca altădată, dacă el este și înțeuțit a asculta cîte nu putea auzi sau afla mai nainte, oare de starea aceasta nu se va folosi și predica?

Nici vorbă că da. Indată ce se va vesti că undeva se țin predici de seamă, ascultătorii nu vor lipsi. Fapta dela Cernăuți este o faptă stingheră, care poate fi dată pe seama unor ascultători ușurateci, nărăviți, care nu au nimic temeinic în sufletul lor și care, în adevăr, sunt mînuți numai de poftele lumii; dar poate fi dată și pe seama predicatorului, care nu izbutește să scuture mai viu niște suflete amorțite și căzute pradă vieții cu totul lumești. În deobște însă, un vorbitor de temeii, care are ce spune și care știe să spuie cu farmec, nu se va putea plînge că nu vine nimenea să-l asculte. Oricît este predica lucru nou, uneori tocmai această noutate poate stîrni lumea să te asculte, cași cum ar întreba: Ce mai este și aceasta? Dar întrebîndu-se, tot odată va prinde și un înțeles din gura vorbitorului. Pe măsură ce buzele acestuia vor desfășura lucruri de temeii, gînduri sănătoase și frumoase, nu va fi cu neputință ca celce se întreba „ce mai este aceasta?“ să te urmărească și să primească ce spui.

Pot fi multe rele în ziua de azi, de altfel, ca în orico

vreme. Cu toate acestea nu toate vor fi rele. Se pot găsi și stări de care să te folosești.

Așa și cu predica. Dacă omul de azi nu stă cu mintea numai la cele creștinești, cu toate acestea mintea lui, stârnită pentru altele, poate fi folosită și pentru ale tale, să te asculte și pe tine, cum îi ascultă pe alții. Urmează atunci ca numai să ai tu grija de a-i spune lucruri care să-i poată dobândi inima, că ele vor merge.

Iată deci că un predicator din ziua de azi nu are temeii a slăbi cu inima și a se plânge că nu mai are suflete gătite a-l asculta. Numai să aibă el mari adevăruri de spus și să știe a le spune cu meșteșug, și nu-i vor lipsi inimile deschise care să vie să primească ce spune.

De fapt, fost-a vreun predicator de seamă, care să se fi putut plânge că nu vine lumea să-l asculte, că pleacă lumea din biserică? Dimpotrivă, din cele mai aspre vremi, predicatorii de seamă totdeauna erau îmbulziți de mulțimi cu urechile deschise.

IV.

Nu numai atâta, ci chiar uneltele de predicare azi s'au înmulțit și se întrebuințează într'o măsură mai întinsă ca altădată. Predica s'a ușurat și s'a simplificat, într'o privință. Nu se mai poaște predica pe răstimp de 3-4 ceasuri, dar aluatul predicii se poate desfășura în mai multe chipuri și a fi tot atât de ademenitor, cași când era rostit de buzele cuvântătorului.

Predicatorul din Geneva *Frank Thomas* (mort în 1928) își avea biserica totdeauna plină. Era un mare cuvântător cu un glas totdeauna prietenos și dulce. Predica lui, odată rostită, nu se perdea. Ieșea tipărită. Multe din cărțile lui sun alcătuite din predicile rostite. Nu mai aveau înfățișarea cunoscută a predicilor, cu „Fraților“, cu presărarea cuvintelor Scripturii, cu încetărămarea cunoscută a pășirii omiletice, de care de altfel el nu se ținea strâns nici în vorbire, ci erau scurte tratate despre fel de fel de întrebări ale zilei.

Ar zice cineva că o cuvântare cetită nu mai are farmecul rostirii și că de aceia cuvântările de pe hârtie nici nu sunt o cetire căutată. E prea adevărat. Cu toate acestea cuvântarea prefăcută, așa ca să rămâie bucată de cetire rămâne tot ce a fost ca predică, numai întrebuințată în alt chip.

Nu urmează de aici că putem vorbi despre o *lărgire a predicii?* despre întrebuintarea unor mijloace în folosul ei, care să o facă a fi folosită mai departe ?

Deci vremea noastră face mai mult decât făcea vremea veche pentru sporul propovedaniei. Dacă pe atunci predica, odată rostită, se perdea, nu mai era căutată, chiar dacă era tipărită, vremea nouă nu se mărginește la atâta. Ea îmbracă cele vorbite în altă haină, a scrisului, și nu se lasă păgubașă. E mai cu meșteșug în privința aceasta. Intoarce aluatul pe alte fețe și nu se lasă de a scoate gândirea sănătoasă înaintea creștinului.

Să nu se pară că ce a făcut Frank Thomas este o faptă răzleață și că, în de obște, predicile rostite, rămân pierdute sub bolțile bisericilor. Nu, ci predicatorii singuri caută ca cuvintele lor să nu înceteze de a lucra și pe altă cale. De aceia ei aleargă la mijlocul scrisului și la folosirea lui pentru a-și duce gândurile mai departe în sânul mulțimii, în alt chip.

Ca și Frank Thomas, a făcut predicatorul parizian *Charles Wagner*, (mort 1918) alt chip vestit al predicii de azi. Predica lui, cași a lui Frank Thomas, nici nu era în chipul strâns hotărnicit, ca al unui predicator obișnuit, cu toate înveșmântările vorbirii omiletice. Era o împărtășire dela suflet la suflet, o desfășurare prietenoasă a unor gânduri scumpe și care mergeau duios la inima altuia. Nici vorbă de chipurile cunoscute nouă cu numele de invocațiuni și perorațiuni.

Din pricina aceasta, ele și mai ușor puteau fi prefăcute și a fi date în cetire. Azi avem o mulțime de cărți de ale lui Charles Wagner, care odată au fost predici, iar acum sunt bucăți de cetire. Unele își mai păstrează chipul vorbirii altele nu. Toate însă sunt cel mai bun aluat de vorbire în predică și străbat lumea în chipul cărții de cetire.

Ele sunt foarte răspândite, cetite și gustate. Oameni, care poate niciodată n'ar fi cetit o predică, cetesc însă aceste frumoase scrieri, din care multe s'au învrednicit de încununări din partea Academiei Franceze. De asemenea, multe din ele sunt traduse într'o mulțime de limbi. Pe unele le avem și pe românește: *Viața Cumpătată*, la Socec, și *Să fii om!* în *Biblioteca pentru toți*.

Alte cărți vin să se mărturisesc singure că odată au fost predici. Iată, de pildă o cârticică ieșită întâia oară acum aproape 30 de ani, cu bucăți, care odată au fost predici și

se pot deci folosi și mai încolo ca aluat de predici. Este vorba de scrierea „Soyez-prêts“ de *H. Schaffner*, care, din 1905, când a văzut lumina întâia oară, s'a mai tipărit încă de 5 ori. Deci urmează că a fost destul de întrebuințată.

Autorul mărturisește neîngrădit că, la început, fiecare din bucățile date au fost predici. „Cele câteva predici care urmează, scrie el, au fost întocmite, după ce au fost rostite, anume pentru cetire“.

E vorba de predici pentru copii. Dar acum sunt turnate în alt chip. Nu mai este în ele nimic din croiala predicii.

V.

Ce ne spun nouă toate acestea ?

Că predica din ziua de azi, cu toate împrejurările pe care le putem numi neprielnice pentru a fi ascultați, de fapt însă are mai multe mijloace decât predicatorii de altădată. Ea lucrează și dincolo de amvon și răsunetul ei nu se stinge odată cu închiderea buzelor care le-au rostit. Din acest punct de vedere, se poate spune că predica de astăzi, și dacă poate găsi urechi mai surde și oameni cu mintea aiurea, totuși are și mijloace mai felurite pentru a prelungi lucrarea predicii rostite.

Dacă noi, în cele de mai sus, am pomenit tot pilde străine, cred însă că am putea pomeni și o pildă românească de lucrare în acest fel. Este vorba de cunoscuta scriere *Daruri și Adevăruri* de Păr. *C. Dron*. Scrierea aceasta cuprinde tâlcuiri ale evangheliilor Duminicilor, cu gânduri din ziua de azi. După cum urzitorul ei ne arată, în prefața la ed. I, ea nu este o carte de predici. Cu toate acestea credem a nu ne înșela, spunând că Sf. Sa le-a întrebuințat mai întâi ca predici. E adevărat, nu ne-o spune ¹⁾. Ne arată numai cum pot fi întrebuințate de alții. Dar, ca celce a predicat ca preot în biserica sa, nu va fi întrebuințat aluatul acesta în însăși rostirile sale ?

Ceiece înșirăm aici numai ca o presupunere, numai ca o tâlcuire, căpătăm temei mai puternic a crede că așa a și fost, cetind cele spuse la a II tipărire a cărții. Sf. Sa spune că a făcut oarecare mici prefaceri, la „bucăți pe care experiența i le-a dovedit neindestulătoare“.

1. Ne-a mărturisit-o apoi prin viu grai, întărind astfel bănuielile noastre.

Care experiența? Se înțelege, acea de grăitor în însăși blsorica slujbei sale.

Deci aceste bucăți au fost întrebuințate de Sf. Sa în predica. Urmeaza atunci că în *Daruri și Adevăruri* avem tot predicii, dar așternute în chipul deosebit al folosirii lor și în altfel.

Aceasta înseamnă că și în Biserica noastră începem a gusta și a folosi mijloace și căi pe care alții au început a le întrebuința aiurea. Lărgirea predicii este o cale nouă, folosită în împrejurările zilei de azi, și care ne arată predica de loc dezarmată față de unele împrejurări protivnice, ci căutându-și încă și alte chipuri de a-și prelungi lucrarea ei.

VI.

Unele scrieri, din capul locului, sunt acoperite de cetiri duhovnicești. N'au fost și nu-și trag obârșia din predici. Avem cărți cu numele de „Meditațiuni“, adică cugetări despre felurite materii religioase, despre cutare bucată din evanghelie, despre cutare sărbătoare. Pe lângă multe străine, avem și românești. Una este a răposatului Arhiepiscop Teofil Ploeșteanu, tipărită mai întâi bucată cu bucată, ca tâlcuiri la feluritele evanghelii ale Duminicilor, în revista *Cuvântul Adevărului*, care ieșea odată în Râmnicul-Vâlci. Bucățile acestea au fost trase apoi în carte deosebită în București.

E lucrată și ea pe temeiul unor cărți de asemenea cuprins, pe care le găsisese și le răsfoia în biblioteca Episcopiei Râmnicului, în vremurile anilor 1907—1908, când păstora acolo Episcopul Atanasie Mironescu, cel răposat în toamna anului 1931 în București și îngropat la Mănăstirea Cernica.

Cartea aceasta nu este alta decât o prelungire a predicii. E făcută cu gândul de a sluji preoților, la alcătuirea prin aluatul pe care li-l pune la îndemână. Ceva-ceva adăogată, ceva-ceva prefăcută în chipul vorbirii, și aveai predica gata. Deci și într'un asemenea soi de carte, dată numai pentru a fi citită, avem, după dreptate, tot un soi de predici. Putem vorbi despre ea ca despre o lărgire a predicii, ca un scris care stă la graniță dintre vorbit și scris și poate sluji deodată în două laturi.

Strainătatea are grozav de multe astfel de scrieri. Cine le va avea va fi înzestrat cu un material foarte însemnat, cum nu se poate mai bun pentru întrebuințarea în vorbirea

bisericească. Cărți cu titlul, de pildă, *Méditations pour chaque jour de l'année* (Gânduri pentru fiecare zi a anului) îți pun la îndemână scripuri, frânturi de cugetări, fapte, amănunte, care-ți pot fi de cel mai mare folos.

Multe din ele n'au fost urzite cu gând de ajutor pentru predică, n'au avut în vedere propoveduirea, ci numai să fie material de cetire, dar sunt atât de apropiate de înțelesul și de cuprinsul predicii, încât pot fi privite ca o vecinătate din cele mai prețioase pentru ea, ca o bună cămară, din care aceasta poate scoate multe din împodobirile ei. Gândirea creștinească are atâtea roduri ale ei, încât fără anume să caute a sluji câmpul predicării, de multe ori o ajută și să dă lucrări care sunt prelungire a predicii și o întrebuițare a ei pe o scară mai întinsă. De aceea este cu dreptul să vorbim azi despre o lărgire a predicii sau o prelungire a ei, fiindcă viața de azi ne și dă mai multe prilejuri ca altădată pentru a răspândi cuvântul creștinesc și a-l întrebuița în respirări mai bogate.

Am putea spune că am încheiat, deși chestiunea s'ar putea dezvolta mai amănunt, dând aici și chipuri vii, din această predică lărgită sau prelungită. Dacă am înfățișa, sub ochii cetitorului, bucăți potrivite, scoase din cărțile de meditațiuni sau bucăți foarte predici și care au fost apoi prefăcute pentru cetire, se înțelege că această privire asupra chestiunii s'ar desfășura mai viu și mai înțeles. Ar fi însă să lungim materia nu peste măsură, fiindcă merită desfășurată în tot largul ei, dar peste hotarele care ne sunt nouă îngăduite într'o tipăritură ca aceasta.

De aceea trebuie să încheiem. Cu toate acestea materia nu este încheiată nici din alt punct de vedere, din acel al vorbitorului. Până aici, am putut vorbi despre lărgirea predicii adică a întrebuițării materialului care a fost folosit ori se poate folosi în predică. Putem vorbi însă și despre o lărgire a *predicării*, având în vedere pe vorbitor. În adevăr, prin predică noi înțelegem vorbirea bisericească, rostită în biserică sau în însoțire cu o slujbă bisericească. Așa s'a întrebuițat predica și acesta este înțelesul ei. De aceea predicile, câte le știm, sunt vorbiri curat bisericești, cu totul alaturate slujbei și făcând parte din ea. Am fi buni bucuroși să auzim că acest soi de vorbire bisericească este întrebuițat și că el a intrat cu totul în obiceiurile noastre.

Cu toate acestea prefacerea vremurilor a scos la iveală alt fel de treburi, alte strigări către preot, prin care el este chemat sa vorbească nu numai ca vestitor al adevărilor evanghelicilor. In lărgirea vieții obștești pe care o trăim azi, in chemarea tuturor păturilor poporului la o părtășie mai intimă a vieții cetățenești, preotul se găsește in împrejurări când este nevoie de el să vorbească nu numai ca predicator. In mijlocul mișcării cooperatiste, in sânul Ligii Culturale, in sânul multor societăți, in adunările legiuitoare ale țării, unde, de o bucată de vreme, noi avem multișori preoți, și unde am fi fericiți să putem auzi cuvântul lor mai des și mai cu temei, se află tot atâtea prilejuri prin care nevoia ca preotul să vorbească in fața obștei se arată mult mai vie și mai lărgită ca înainte. A fi meșter la cuvânt, este azi pentru preot o trebuință mult mai adâncă decât in vremurile care au fost. Preotul trebuie să fie cu vorba îndemânatecă in mai multe ramuri decât i-ar fi trebuit acum 100 de ani.

In deosebi vorbirea ca parlamentar este azi o trebuință, a cărei lipsă o simțim tot mai viu. Glasul preotului va trebui să se audă tot mai des, mai viu și mai cu putere. Fără amestecul lui in vorba altora, Biserica este lipsită de glasul care trebuie să vestească drepturile și adevărul ei.

Se înțelege, in toate acestea preotul va grăi, nu ca o trâmbiță întâmplătoare, cum i se va năzări, ci ca organ al Bisericii. El va face tot lucrare bisericească, in oricare din aceste răsunări ale graiului său.

Aceasta însă nu va fi cași o lărgire a predicării? Nu se găsește preotul cu sarcina de a deschide buzele într'un câmp încă și mai larg decât al grăirii numai de pe amvon?

O! noi, care nu avem încă vorbirea pe amvon, și mai descoasem acum vorbirea in celelalte împrejurări!...

Cu toate acestea așa stau lucrurile și așa este nevoia. Oricât lumea poate fi azi mai amețită, mai imprăștiată, fără chef să mai stea să asculte la spusele preotului, ca in alte vremi la alții, totuși împrejurările sunt mai prielnice acum pentru preot de a vorbi mai des ca altădată. De aceea este cu dreptul să se vorbească despre o lărgire a chemării preotului ca vorbitor.

In alte Biserici, dacă nu in cea ortodoxă, preotul și-a croit drum și câmp de lucru in asemenea chemări. Fie Francia, fie Germania, au avut preoți cu glas ascultat in adunările țării.

Iată pentru ce, vorbind de lărgirea predicii, materia nu era isprăvită, ci privită numai în ea însăși.

O nouă față a întrebării este când privim spre vorbitor. Aceasta însă este numai prin ea singură o temă destul de amănunțită.

Noi numai cât am vestit-o aici, dar fără gând de a o descurca acum. Am pomenit-o, numai pentru ca cetitorul să vadă largul materiei și să-și dea seama câte nevoi năpădesc peste noi, care cer să ne pregătim în această lature sau în cealaltă.

Am descurcat aici unele laturi ale întrebării și rămâne să străbatem altă dată în amănuntele lor. Cetitorul însă nu va fi împedecat să vadă, și dintr'atâta, câtă însemnătate are pregătirea noastră cu cuvântul și cât de mult suntem datori a câștiga, printr'o harnică pregătire, toată vremea perdută, în care alții ne-au luat înainte.

Arhim. SCRIBAN.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ȘI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“
de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei și al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de Teodor M. Popescu, profesor la
Facultatea de Teologie din București.

Convocarea sinodului ecumenic.

La 30 Noembrie 430, sosia la Constantinopol delegația oficială trimisă de sf. Ciril, compusă din episcopii Theopemptos, Daniil, Komarios (Macarios) și Potamon, care ducându-se la biserica sf. Sofia, unde se găsea Nestorie, i-a înmănat epistolele aduse dela Ciril și al căror cuprins putea să-l presupună, pentru că între timp aflase și din alte părți și din scrisoarea lui Ioan al Antiohiei, acțiunea „Egipteanului“, cum numia pe Ciril și hotărîrea luată contra sa.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ din luna Mai-Iunie a. c.

Pe necestu Nestorie a disprețuit-o, purtând totuș grijă ca sa trimita imediat copie depe cele „12 capitole“ ale lui Ciril la Antiohia și cantând pe drept cu impresia neplăcută ce veni sa faca, din cauza terminologiei dogmatice curioase. In adevar, episcopii diocezei orientale de sub Ioan al Antiohiei s'au aratat nemulțumiți de cele „12 capitole“ și această nemulțumire a folosit-o Nestorie în favoarea sa, pentrucă și malute de sosirea la Constantinopol a delegației de patru episcopi a lui Ciril, al cărei scop în tot cazul îl cunoștea, de oarece dela luarea hotărîrii contra lui la Roma trecuse peste trei luni, a grăbit convocarea, și de alții cerută, a unui sinod ecumenic. Desigur că dacă se credea, cum zice enciclica „Lux veritatis“, că singur episcopul Romei trebuia să judece cazul și să se pronunțe în chip infalibil, ar fi inexplicabil disprețul arătat hotărîrii lui și convocarea fără consimțământul lui în prealabil a unui sinod ecumenic pentru cercetarea aceleeaș chestiuni. In enciclică se aduc contra acestui raționament diferite argumente, dar din actele sinodului și din textele respective se dovedesc cu totul neîntemeiate aceste argumente ¹⁾.

In ordinul împăratului dat la 19 Noembrie 430, prin care se convoca sinodul ecumenic dela Efes pentru 7 Iunie 431, nu se face nicio mențiune deosebită de episcopul Romei. Era chemat și el la sinod cum erau chemați și ceilalți episcopi, la aprecierea căroră împăratul, lăsa chestiunea ivită, cum scria în special lui Ciril „noi nu vom lăsa necercetate cuvintele, ai căror judecători trebuie să fie șefii de pretutindenii ai preoșimii“ ²⁾. Răspunzând invitației împăratului la 15 Mai 431, Celestin trecea cu totul sub tăcere hotărîrea precedentă contra lui Nestorie, zicea că neputând ca să meargă în persoană la sinod, a ales reprezentanți și ruga să nu se permită introducerea vreunei inovații în învățatura Bisericii și turburarea ei. Nu zice absolut nimic despre hotărîrea de condamnare luată contra lui Nestorie. Răspunzând cu opt zile mai înainte și la o epistolă a sf. Ciril care din nefericire nu se mai păstrează, dar al cărei cuprins se cunoaște din răspunsul lui Celestin, acesta se arată ceva mai indulgent

1. *Joseph Langen*, Geschichte der römischen Kirche bis zum Pontificate Leo's I. Quellenmässig dargestellt, Bonn 1881, p. 824. Langen observă just că împăratul a convocat sinodul fără să ia în considerare hotărîrea lui Celestin contra lui Nestorie și fără participarea lui. Comp. *Caspar*, op. cit., p. 407, 408.

2. *Mansi*, IV, 1112.

cu Nestorie și recomandă lui Ciril ca împreună cu sinodul să facă tot ce putea ca să contribuie la pacificarea Bisericii și mai degrabă să câștige pe Nestorie. Dacă acesta nu va asculta, va culege ceea ce a semănat cu ajutorul diavolului. Cu alte cuvinte, Celestin nu considera rezolvată chestiunea lui Nestorie, ci aștepta rezolvarea ei dela Sinod; prin urmare nu credea nici el în vreo autoritate a sa absolută în Biserica universală. Episcopilor Arcadius și Projectus, aleși de el ca reprezentanți, aleși în special ca să reprezinte sinodul Romei, și reprezentantului său propriu zis, presbiterul Filip, le-a dat mandat ca să evite discuțiile, dar să țină la autoritatea scaunului apostolic și să urmeze în totul pe Ciril al Alexandriei ¹⁾.

Nici aceste instrucțiuni nu prezintă ceva excepțional. Reprezentanții trimiși dela Roma nu puteau să risce, de a se deda la discuții dogmatice și a se pronunța cumva în favoarea lui Nestorie. Trebuiau să-l condamne, rămânând de părerea sinodului dela Roma, care se pronunțase contra lui. Nu trebuiau să se îndepărteze de bazele hotărârilor sinodului contra lui Nestorie. Instrucțiunea de a urma în totul lui Ciril al Alexandriei, mergând cu el la nevoie până la Constantinopol, este foarte caracteristică. Este evident că Celestin a pretins să se ia în considerare de către sinod condamnarea lui Nestorie, nu pentru că el singur avea dreptul să-l judece, ci pentru că credea că el și cu Ciril se găseau pe terenul credinței tradiționale și era convins despre eroarea lui Nestorie. Pentru aceasta, cum just s'a observat, reprezentanții lui Celestin aveau ordin să conlucreze cu Ciril și să poarte grijă să păstreze prestigiul scaunului apostolic cu privire la învățătura tradițională. Deaceea, după sosirea lor la Sinod au cerut să afle dacă hotărârea luată contra lui Nestorie este de acord cu vechea credință catolică ²⁾.

Reprezentanților săi Celestin le-a dat o epistolă dataată dela 8 Mai 431. În ea nu se zice cum se spune în enciclică, că episcopii „trebuiau să considere de datoria lor de a se conforma cu hotărârea luată la Roma contra lui Nestorie“, ci din contra se scotea în evidență autoritatea episcopilor, ca urmași ai apostolilor, adunați acolo unde a învățat apostolul Pavel, și lângă mormântul apostolului Ioan. În această epistolă Celestin avea motive deosebite ca să-și pună în evidență

1. *Mansi*, IV, 556.

2. *Langen*, op. cit., p. 824.

autoritatea supremă în Biserică, dacă ar fi crezut atunci acest lucru. Nu zice însă nimic de felul acesta. Celestin nu se consideră numai pe el singur urmaș al apostolilor și așteaptă sigur ca marea adunare a episcopilor dela Efes să aibă parte de prezența sfântului Duh. Crede că Sinodul va fi de acord cu hotărârea luată contra lui Nestorie, pentru că ea este de acord cu credința predată ¹⁾. Afirmația că Sinodul s'a întrunit pur și simplu doar ca să repete hotărârea luată de episcopul Romei contra lui Nestorie nu se bazează pe fapte.

Hotărârile Sinodului.

Sinodul ecumenic și-a început lucrările, în împrejurările grele cunoscute, nu la 7, ci la 22 Iunie, pentru că au întârziat să vină episcopii „Orientali“ de sub Ioan al Antiohiei și reprezentanții dela Roma. Sinodul a fost prezidat de Ciril în virtutea propriei demnități și fără vreun mandat special dela cineva, ținând și locul lui Celestin, și nimeni n'a zis că sinodul nu-și poate începe lucrările în lipsa reprezentanților Romei, ci și după venirea lor, Ciril a continuat să țină și locul lui Celestin. El nu figura însă ca ținând în sinod pur și simplu locul lui Celestin, ci ca ținând și locul lui, așa cum și alți episcopi țineau locul altora absenți, ca de exemplu Flavian de Filipi pe al lui Rufus al Tesalonicului, așa că nu este exactă afirmația teologilor latini, că Ciril a prezidat în numele lui Celestin și ca mandatar al lui ²⁾. Când a fost împiedicat Ciril, a prezidat Juvenal al Ierusalimului, și nu reprezentanții lui Celestin, fără să aibă desigur vreun mandat dela el. Reprezentanții lui Celestin erau membri ai sinodului și se supuneau acestuia. Conducând lucrările sinodului, pe care-l domina figura lui impunătoare, cu admirabilă prudență, dar și cu îndrăzneală, Ciril avea nevoie să arate că de acord cu învățătura lui era și episcopul întâi stătător al Romei; de aceea în prima ședință a sinodului s'a citit și epistola lui Celestin către Ciril, pe lângă cele trei epistole ale acestuia către Nestorie, precum și a episcopului de Cartagina, absent, Capreolus, al cărei cuprins sinodul l-a aclamat. Chemând de trei ori pe

1. *Mansi*, IV, 1284. *Schwartz*, I, I, 3, p. 55. Comp. *Langen*, op. cit., p. 825

2. *A. d'Alès*, Le dogme d'Ephèse, p. 142. Părinții sinodului considerau ca „exarhi ai sinodului“ pe Ciril și pe Memnon. *Mansi*, IV, 1441. *Schwartz*, I, I, 3, p. 48.

Nestorie și nevenind, Sinodul a procedat la caterisirea lui considerându-și sentința ca sentință a lui Hristos cel blămat de Nestorie. Sinodul nu s'a referit la hotărârea luată la Roma și la Alexandria contra lui Nestorie, ci a cercetat din nou și independent cazul lui Nestorie și l-a condamnat găsindu-i învățătura eretică și punându-l sub pedeapsa caterisirii, sub care erau puși ereticii. Deaceea și provocând pe Nestorie să se apere nu s'a făcut nicio mențiune de vreo hotărâre existentă contra lui. În deliberarea sentinței s'a făcut mențiune și de epistola lui Celestin, pentru a se arăta că și el era de acord cu condamnarea ereticului, „*dovedindu-l din epistolele lui și din scrierile ce s'au citit și din cele spuse de el de curând în capitală și cari-l confirmă ca nepios în cuget și în predică, convinși cu necesitate de canoane și din epistola prea sfințitului nostru părinte și împreună liturghisitor Celestin episcopul Bisericii Romanilor, lăcrămând de multe ori am procedat la această tristă sentință împotriva lui*“. Sentința contra lui Nestorie, anunțată și lui, nu era o simplă pedeapsă de necomuniune, ci o caterisire desăvârșită.

„*Cunoaște-te pe tine însuși, îi comunică Sinodul, că pentru predicile tale cele nelegiuite și neascultarea față de canoane, după rânduelile bisericești ai fost caterisit de sfântul Sinod și depus din orice treaptă bisericească în luna Iunie curent ziua douăzeci și două*“¹).

După aceste date, suntem în drept să repetăm că afirmația enciclicii, că sinodul al III-lea ecumenic nu s'a pronunțat pentru o nouă condamnare a lui Nestorie, ci a executat pe cea dată de Celestin, este cu totul neîntemeiată. În enciclica „Lux veritatis“, Sinodul este arătat ca *nevoit* să dea sentința pe care a dat-o, de epistola lui Celestin, și se răstălmăcește cuvântul „*fîind convinși*“. Dar același Sinod, scriind împăratului la două zile după caterisire, zicea între altele: „*De aceea, pe el (Nestorie) l-am depus din preoție și din învățătura*

1. *Mansi*, IV, 1212, 1228, *Schwartz* I, I, 3, 54, 64. Pedeapsa formulată de Celestin era cea a *necomuniunii* (*Mansi* IV, 1036, *Schwartz* I, I, 1, 83), însă sinodul a impus pedeapsa *caterisirii*. Că între *necomuniune* și *caterisire* există deosebire se vede și din următoarele: În același sinod al III-lea ecumenic partizanii lui Ciril au impus lui Ioan al Antiohiei și partizanilor lui pedeapsa *necomuniunii* (*Mansi* IV, 1324–1325, *Schwartz* I, I, 3, 25, 27), pe când partizanii lui Ioan al Antiohiei au pronunțat contra lui Ciril și Memnon *caterisirea*, iar contra partizanilor lui *necomuniunea* (*Mansi* IV, 1268, 1272, 138, *Schwartz* I, I, 5, p. 122, 124, 125, 130, 134).

lui coruptă, caterisindu-l în chip canonic și lăudând pe prea iubitul de Dumnezeu și prea sfințitul episcop al Romei celei mari, care înainte de hotărârea noastră a condamnat dogmele eretice ale lui Nestorie, pentru siguranța Bisericii și a credinței cele drepte și mântuitoare predate nouă,¹⁾... Așa a interpretat Sfântul Sinod raportul dintre hotărârea sa privitoare la caterisirea lui Nestorie și dintre condamnarea lui anterioară de către Celestin. N'a spus că a fost constrâns de epistola lui Celestin să facă ceea ce a făcut sau că a executat hotărârea lui anterioară, ci că a lăudat pe Celestin, pentru că și el a condamnat pe Nestorie, găsindu-se astfel de acord cu Sinodul.

La ședința a doua a Sinodului (10 Iulie) au fost prezenți și reprezentanții Romei sosiți între timp, și când s'a citit epistola lui Celestin către Sinod, de acord cu sentința de condamnare dată contra lui Nestorie, părinții din Sinod au strigat: „Aceasta este judecata dreaptă; noului Pavel Celestin, noului Pavel Ciril, lui Celestin păzitorul credinței, lui Celestin de acord cu Sinodul, lui Celestin îi mulțumeste întreg sinodul. Un Celestin, un Ciril; o credință a Sinodului, o credință a lumii întregi“,²⁾. Este evident că Sinodul aclamă pe Celestin pentru că l-a găsit în sentimentul și de părerea sa. Neconsiderându-l însă superior lui Ciril, nu face nicio deosebire între el și Celestin, ci pe fiecare din ei îl numește un nou Pavel, având în vedere că apostolul Pavel a predicat la Efes. Dacă Sinodul primia primatul episcopului Romei, avea prilej ca s'o declare. Pe Celestin, zice enciclica „Lux veritatis“, îl numește „păzitor al credinței“; dar și Celestin a numit pe Ciril „apărător al credinței“³⁾ și, cum vom vedea mai departe, îi aducea și alte elogii, iar în cele de mai sus am arătat că Celestin nu se considera numai pe sine păzitorul depozitului credinței.

Episcopul Projectus, unul dintre reprezentanții Romei, a amintit după aclamațiile de mai sus, că trebuie să fie duse „la mai desăvârșit sfârșit“ cele hotărâte contra lui Nestorie și în Sinodul dela Roma, iar Firmus al Cezareii Capadociei, a zis că acestea le cunosc părinții Sinodului din epistolele

1. Mansi IV, 1240. Schwartz, I, I, 3, p. 5.

2. Mansi, IV, 1288. Schwartz, I, I, 3, pag. 57.

3. În epistola către Ioan al Antiohiei, Celestin îl numește „apărător al credinței catoice“. Schwartz, I, I, 1, pag. 91.

anterioare ale lui Celestin către Ciril al Alexandriei și către ceilalți episcopi și că Sinodul a procedat la condamnarea lui Nestorie la mult timp după trecerea termenului acordat lui, ba chiar și după termenul acordat de împărat sinodului și după prealabile formalități, după cari s'a pronunțat contra lui Nestorie judecata cea canonică și apostolică. Ceilalți doi reprezentanți au cerut să afle amănunte despre hotărârea Sinodului și și-au exprimat bucuria că Sinodul stăruind în credința ortodoxă a purtat grijă de cele ale Bisericii lui Dumnezeu. Mulțumind sinodului pentru aclamațiile în favoarea „papii“ Celestin, presbiterul Filip a adăugat, că prin ele membrele s'au unit cu capul, „că fericitul Petru este cap al întregii credințe și al apostolilor“, făcându-se ecoul unor teorii cari, precum am spus, se și răspândiau în Apus. Sinodul a trecut peste această frază cu totală tăcere, iar unul din cei mai distinși ierarhi ai Sinodului, Teodot al Ancirei, răspunzând la spusele lui Filip, a observat pur și simplu, ca și scrisorile lui Celestin și prezența reprezentanților lui, cari dau mărturie despre zelul și despre grija lui pentru credința cea dreaptă, dovedesc că este dreaptă hotărârea luată de Sinod, iar pe reprezentanții lui Celestin, Teodot îi trimitea la procesul verbal al Sinodului, ca să vadă zelul sinodului și acordul credinței, pe care și Celestin o declară prin scrisorile sale ¹⁾. La ședința următoare (11 Iulie), Filip a declarat că citind cele făcute pentru caterisirea lui Nestorie a văzut „că toate s'au judecat canonic și după știința bisericească“, dar a rugat ca să se citească din nou în ședință. Făcându-se citirea, s'a convins că Sinodul, invitând de trei ori pe Nestorie și el nevenind, în chip canonic a fost nevoit să-l caterisească.

Părerea sa este arătat însă a fi însoțit-o Filip de următoarea declarație cu totul neașteptată: „Nimeni nu se îndoește și mai degrabă le este cunoscut tuturor secolelor, că sfântul și prea fericitul Petru exarhul și șeful apostolilor, stâlpul credinței, temelia Bisericii catolice, a primit cheile împărăției dela Domnul nostru Iisus Hristos Mântuitorul și Răscumpărătorul neamului omenesc; și lui i s'a dat putere să lege și să deslege păcate; care și până acum și totdeauna trăește și judecă în urmașii săi. Drept aceea, urmașul și locțiitorul lui după rânduială, sfântul și prea fericitul papă al

1. *Mansi*, IV, 1289. *Schwartz*, I, I, 3, pag. 58, 59.

nostru Celestin episcopul, ne-a trimis pe noi ca urmași ai prezenței lui la acest Sinod, pe care prea creștinii și de oamant iubitorii imparăți l-au hotărît... pentruca credința catolică, ce de secole este păstrată până acum, să rămână astfel neclintită pururea“¹⁾.

Aceste cuvinte ale lui Filip, pe cari Sinodul dela Velleu (1870) le-a adus în sprijinul „infallibilității“, fără să spună că au fost rostite în sinodul III ecumenic, par interpolate în acte și se găsesc în opoziție cu însuș faptul convocării sinodului. Pentrucă dacă ar avea sensul, că episcopul Romei este unic învățator al credinței, judecător în toată Biserica, trebuia să se considere de prisos convocarea Sinodului și sentința lui contra ereticului Nestorie. Pe când presbiterul Filip, după declarația de mai sus și cași uitând-o, a scos în evidență canonicitatea hotărării Sinodului, luată „după știința canoanelor“ și sigură fiind, având în vedere că a fost dată după refuzul lui Nestorie de a se înfățișa și după trecerea permisă a termenului pus de către scaunul apostolic și a altui mult timp, de sinodul în care erau reprezentate toate Bisericile prin episcopii prezenți și prin cei reprezentați de ei „din Biserica de Răsărit și de Apus“. Și a adăogat Filip „deaceea și prezentul sfânt Sinod, urmând rânduelilor părinților, a luat hotărâre împotriva celui impertinent și blasfemator... deaceea să afle Nestorie că s'a pus în afară de comuniunea preoției Bisericii catolice“. După aceste cuvinte ale lui Filip, hotărârea contra lui Nestorie și-a luat puterea numai dela sinod, nu dela episcopul Romei. Acest lucru l-au repetat și episcopii Arcadius și Projectus, iar sf. Ciril, președintele Sinodului, a cerut ca ei să semneze consimțământul lor la hotărârile Sinodului, ca reprezentanți ai scaunului apostolic și ai întregului sfânt sinod cel din Apus al prea iubitorilor de Dumnezeu episcopi. În adevăr, a semnat întâi Filip, ca reprezentant al lui Celestin și apoi Arcadius și Projectus, ca reprezentanți ai Sinodului episcopilor apuseni, consimțind „la dreapta judecată a acestui sfânt Sinod ecumenic“.

Părinții sfântului sinod, precizând bine importanța participării Romei la caterisirea de către ei a lui Nestorie, scriau împăratului Teodosie, că Dumnezeu a înaripat sufletele epi-

1. Mansi, IV, 1296. Schwartz, I, I, 3, pag., 60, 61.

episcopilor din Apus¹⁾, spre răsbunarea lui Hristos cel insultat. Pentrucă deși nu era cu puțință ca să vină și ei la Sinod, din cauza marelui distanțe, adunându-se acolo, de față fiind și Celestin episcopul Romei celei mari, „*au proclamat cu multă înțelegere părerea noastră întru credință și depunerea cu totul din cler și din grad a celor cari cred altfel*“, adecă au consimțit la caterisirea lui Nestorie, „*iar acestea și mai înainte încă prea sfințitul episcop al Romei celei mari, Celestin, le-a arătat, înainte de a se aduna acest sfânt sinod, prin scrisorile sale, permițând prea sfințitului și de Dumnezeu iubitorului episcop Ciril al marelui oraș al Alexandrinilor ca să țină și locul său, iar acum a făcut din nou cunoscute acestea prin alte scrisori sfântului sinod, care a poruncit Maiestatea Voastră să se adune în metropola Efesenilor, pe cari le-a trimis prin prea sfințitii episcopi Arcadius și Projectus și prea iubitorul de Dumnezeu presbiterul Filip din Roma cea mare, reprezentantul prea sfințitului și de Dumnezeu iubitorului episcop Celestin*“. Cine nu se încredințează, citind acestea, că reprezentanța sinodului episcopilor din Apus și în special al episcopului Romei Celestin n'a adus ordine și hotărâri executorii ale acestuia, ci a fost pur și simplu de acord cu Sinodul? Iar mai departe părinții zic: „*pentruță așa dar venind bărbatii (aceștia) du făcut cunoscută prin scrisori Sinodului adunat aici părerea întregului sfânt Sinod cel din Apus, au arătat părere de acord cu a noastră în privința credinței și ortodoxiei și au fost la un gând cu noi prin epistolele și cele încredințate lor, ceeace și înseris au depus, făcând noi cu necesitate și cele convenite pentru acordul lor cu noi, am adus acestea la cunoștința Maiestății Voastre, ca să știe Pietatea Voastră, că judecata noastră recentă a fost făcută cu votul comun al lumii întregi*“. Conform cu acestea, Sinodul n'a executat o hotărâre a episcopului Romei Celestin, ci a dat sentință proprie, cu care au căzut de acord reprezentanții lui și ai celorlalți episcopi din Apus.

Așa că, dacă Filip a spus în adevăr acele cuvinte, ele au rămas în aer, prin tăcerea desăvârșită a părinților sino-

1. Cum a și observat *Langen*, op. cit. p. 826 n., Vicențiu de Lerin, care a scris celebrul *Commonitorium* (c. 30) la trei ani după sinodul dela Efes, accentuă că la Efes mărturiile tradiției s'au adus nu numai din Răsărit, ci și din Apus.

2. *Mansi* IV, 1301. *Schwartz* I, 1, 3, p. 63, 64.

dului și n'au avut niciun răsunset în sinod¹⁾. Din locurile citate mai sus, din scrierile sf. Ciril, președintele sinodului ecumenic, se dovedește că concepția lui despre apostolul Petru era cu totul opusă cuvintelor lui Filip și este incontestabil ca concepția lui o îmbrățișau și ceilalți părinți. Și credem ca titlul de „sfântul și prea fericitul *papă* al nostru Celestin episcopul“ dat de Filip în cele de mai sus și în declarația precedentă, este prematur pentru epoca în care vorbiă Filip, intrucât este constatat că titlul de *papă* purtat de episcopul de Alexandria s'a acordat cu mult mai târziu episcopului Romei. După cum se știe, sinodul se ținea în condițiuni extrem de grele. Autoritatea politică, favorizând pe e-reziarh, întreținea desbinarea celor veniți la Efes, Ioan al Antiohiei a convocat un „sinedriu apostatic“, iar împăratul Teodosie, înduplecat de referatul reprezentantului său, Candidian, a abrogat sentința dată contra lui Nestorie printr'un decret din 29 Iunie. Grație statorniciei și curajului neînfrânt al președintelui său, Sinodul nu a luat în considerare decretul imperial. Era deaceea nevoe ca Sinodul să aibă de acord cu sine pe episcopul Romei, întâi stătător. Deaceea prin cuvintele presbiterului Filip i se prezenta un prilej unic ca să aduleze pe Celestin. Dar cuvintele presbiterului Filip, sau n'au fost rostite în adevăr, sau n'au avut sensul că episcopul Romei exercită primat de putere și se pronunță singur în chestiuni dogmatice. În tot cazul, sinodul a trecut fără nicio observație peste cuvintele lui Filip cu totul contrarii faptelor, așa cum a trecut și peste declarațiile cu totul neașteptate făcute în ședința a patra de episcopul de Ierusalim, după cari scaunul Antiohiei era condus și judecat de scaunul episcopal de Ierusalim: „*Este obicei din rânduială și tradiție apostolică să se conducă și judece de către el scaunul Antiohienilor*“²⁾

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din București

1. *Langen*, op. cit., p. 827.

2. *Mansi*, IV, 1312. *Schwartz*, I, 1, 3, pag. 18, 19.

RELIGIA ÎN ȘCOLILE PRIMARE

Acesta este titlul unui articol, scris în 1931 în această revistă, de către preotul *Gh. Verșescu*. L-am citit cu nerăbdare, căci eu am scris multe articole, în revistele noastre dăscălești, despre acest subiect, încă de multă vreme, și ceream o revizuire a unor lecțiuni de religie, pe care noi, învățătorii, suntem obligați a o preda micilor școlari.

Dar citind articolul, nu am putut desprinde din cuprinsul lui decât supărarea unui preot-profesor, pentru slabele rezultate obținute la elevii din clasa I de liceu, cu prilejul unui extemporal, — rezultate slabe ce-au fost aruncate pe spinarea învățătorilor. Dacă aceste învinuiri au fost învrăstăte prin cuvinte aspre, pe socoteala întregului corp învățătoresc, nu am a răspunde nimic, căci la timp s'au dat răspunsuri destule de către colegii mei *Vasile Hopu*, învățător în județul Roman, și *Gh. I. Boboc*, învățător în județul Bihor, în numărul din Septembrie 1931.

Deci nu pe motiv de polemică vin cu acest articol aici. Nu voiu înșira nici cuprinsul zecilor de articole scrise de mine despre învățământul religiei la copii, cu toate că acestea ar putea interesa pe cetitorii acestei reviste, și nu voiu încerca a face nici măcar un rezumat asupra lor, ci vreau numai, cu multă modestie și numai din respectul ce dătoresc slujitorilor sfântului Altar să dau un exemplu de subiect asupra unei lecțiuni din religia la copii, de care unii preoți și mai cu seamă acei cari predau religia în școli, s'ar fi putut alarma.

Este una dintre cele mai frumoase lecțiuni de religie din cartea de clasa III primară și care poartă numele de „*Samaritanul milostiv*“. Această parabolă cred că-i cunoscută și prea cunoscută de oricine. Totuși, eu voiu reda-o aici, așa cum se găsește ea în toate cărțile din cursul primar.

Incepe astfel: — „Un om, mergând odată dintr'un sat în altul, a fost atacat pe drum de niște tâlhari, care l-au desbrăcat de haine și l-au bătut așa de tare, încât bietul om nici nu se mai putea scula.

Pe când se svârcolea în țărână, a trecut pe lângă el un preot.
— „*Părinte, părinte, ajută-mă; m'au bătut hoții și nu mă pot ridica. Fie-ți milă de mine și dă-mi o mână de ajutor*“. Și preotul se uită la el și a trecut nepăsător mai departe.

Mai pe urmă veni, tot pe aceeași potecă, un dascăl de biserică, un levit cum se numea pe vremea aceea. Bietul om rănit se rugă și de acesta și-i arată rănile pline de sânge făcute de hoți. Levitul se opri, se uită la el și zise: „Nici nu te cunosc,

nel nu ești de un neam cu mine; n'am nici o datorie să te ajut". Și plecă mai departe.

Bietul om credea că o să se prăpădească și începu să plângă amar, văitându-se: „Doamne, ce oameni haini la inimă! Ce răi și nemiloși! De ce nu trece, Doamne, pe lângă mine un om bun și milostiv, să se îndure și de mine“! Dar n'apucă să isprăvească și simți că se apropie un om călare. Era un Samaritean, adică un locuitor din Samaria, dintre acei cu care Evreii nu vorbeau, socotindu-i oameni răi și spurcați.

Acesta îl întrebă ce-a pățit și fără multă vorbă unse rănilile omului, i le legă cu pânză, îi dete să bea spre a se întări, îl ridică pe asin și-l duse la prima casă, unde îl lăsă, având grija să lase și ceva bani gazdei pentru îngrijirea lui.

Nu trecu mult și drumetul se făcu bine, plecă acasă și mulțămii lui Dumnezeu că-i trimise în ajutor pe Samaritean“.

Și acum poate cineva, va spune, ce-am găsit săritor în ochi la această pildă, podoabă de înaltă învățătură creștinească!

Ce-am găsit?

Când eu, învățător, viu cu cartea în mână și numesc pe preot și pe dascăl — două persoane îndeajuns de cunoscute de toți copiii, — că tocmai ei sunt aceia care nu au vrut nici să se uite la acel aproape al lui, schingiuit în chip groaznic de tâlhari, nu dispun inima plâpândă a micuțului copil în formație spre o veșnică ură contra preotului și dascălului, care nu au vrut să ajute pe acel om. Cum? un preot și un dascăl de biserică, să nu ajute acelui om bătut de moarte? Dar ce fel de oameni sunt ei? Dece așa răi? Ce bun a fost acel samaritean! 1). Nu oare aceste întrebări nu vor fi în mințile tuturor copilașilor?

Și mai cu seamă această parabolă, prin subiectul ei concret și simplu, la care s'ar mai adăoga și povestirea abilă a învățătorului, cum vor ieși acei doi slujitori ai altarului? Nu cumva chiar mai negri la inimă decât acei bandiți care l-au tăiat și jefuit? Și de ce ne-am mira de aceasta, când însăși pilda este spusă cu acest scop, de a arăta purtarea nemiloasă a celor doi trecători, când treceau pe din fața nenorocitului și mai cu seamă apariția imediată a străinului, a spurcatului de Samaritean, care fu cuprins de o așa mare milă, când își văzu semenul său în nenorocire, milă ce este redată de Domnul nostru Iisus Christos, de altfel și purtarea nemiloasă a celorlalți doi printr'un belșug de amănunte? (I-a legat rănilile, i-a dat să bea spre a se întări, l-a luat pe asin, etc., etc.).

Este admirabil de bine prins în această sublimă parabolă elementul răului și al binelui puțin în față. Nu-ți trebuie nici o efortare să prinzi înțelesul acestei simple povestiri. Este ușoară

1) Dar d-ta nu spui că aceia nu erau preoți creștini? (Nota A. S.).

de înțeles și se vede limpede și fără nicio explicație, unde este mila și binele și unde este cruzimea și răul.

Nu-i mai puțin adevărat însă, că Domnul nostru Iisus Christos a spus această pildă pentru altă lume și preoții Ebrei pe vremea aceea erau dușmanii de moarte ai învățăturilor Mântuitorului, nu erau preoții creștini de azi, propovăduitori ai învățăturilor Domnului Christos, fapt pe care eu și toți cititorii acestui articol îl cunoaștem foarte bine, însă lecțiunea nu pentru noi învățătorii este pusă în carte, ci pentru școlarii ce-au să învețe de pe ea. Și'n mintea copilului, preoții sunt preoți de orice religie ar fi ei, și este foarte greu a începe a spune că unii preoți sunt răi și alții buni. Și mai ales aici unde se spune clar, că după preot a trecut și un dascăl de biserică; astfel cum îi văd trecând împreună prin sat și azi. Se poate dar o confuzie mai profundă de oameni și stări ca în lecția de față? Să începem noi să le pregătim în minte acea chestiune, căci eu, întotdeauna când aveam de predat această lecție, mă simțeam stingherit de această confuzie de oameni și înlocuiam cuvântul de „preot“ prin acela de „negustor“¹⁾ sau evreu sau arătam c'au fost trei oameni diferiți: doi răi și nemiloși și unul bun, fără să le mai indic vreo profesie și lecția mergea de minune și astfel salvam, ca să zic așa, o asociere ce se putea așterne în sufletul și mintea copilului pentru toată viața; și de sigur asociere nu tocmai așa de măgulitoare la adresa preotului, care poate în rari locuri să aibă chiar vreo mică scădere, dela cine știe ce pricină, cu banca, cu politica sau cu altele, și atunci nu ar fi de bună și definitivă acea legătură între preotul din parabolă și preotul din satul lui. Nu ar ieși ca însuși Mântuitorul îi arăta încă de pe acea vreme pe preoți ca pe niște oameni răi și nemiloși?

Este un soi de judecată aceasta, desigur, foarte simplă, însă se poate întâmpla, — țara noastră e mare, — și nu cred să fie nici puțini preoți din lumea noastră sătească unde judecata și cunoștințele sunt elementare și să nu fi avut mici sau mari incidente cu sătenii din parohia lor și care în simplitatea lor, sunt dispuși ca imediat să întărească legătura dintre preoții nemiloși arătați de Domnul Iisus în parabola Samaritanului nemilostiv, învățată de ei în carte, și acel preot de azi, care crede el că-i cășunează interesele lui.

Să nu se piardă din vedere încă un amănunt și anume: că această lecție, este redată astfel în toate cărțile și așa se învață în toate zecile de mii de școli și de către sutele de mii de școlari. Rezultatul așa negru cum l-am arătat aici să fie numai unul la sută și este prea mult, strașnic de mult!

1) Va să zică schimbați evanghelia! (Nota A. S.).

Aceste scrisori aici nu le-am făcut, după cum ori cine vede, din dorința de răspuns la un articol, nu, căci eu de mult le aveam însemnate și de mult îmi sărise în ochi această nepotrivită formă de redare a unei lecții de religie și dacă azi am arătat-o este că am văzut unii preoți sunt cu multă grijă asupra religiei la copii și că Sfinții Lor s'ar putea ocupa cu mena și mai multă cădere decât noi, despre chestiuni de felul arătat aici și care din păcate, sunt încă multe. Ne-ar ajuta și pe noi învățătorii, căci nu am mai fi siliți să sucim lecția într'un fel sau altul — sau chiar unele lecții de religie să le trecem cu vederea, sărindu-le pentru a înlătura unele inevitabile confuzii, ca în exemplu de față.

Noi, învățătorii, suntem gata să procurăm tot materialul necesar în lumina discuției, și atunci scrisul articolelor nu ar umplea numai hârtie degeaba sau și mai rău, de a ridica împotriviri dintr'o parte sau alta, ci mână în mână, preotul și învățătorul, vor face ceva bun și în școală și în biserică, căci e mai bine a ne zbate și chibzui acolo unde rolul nostru este compromis sau mai vârtos acolo unde sufletul copilului a fost hrănit cu ceva greșit, iar nu în chestiuni mărunte că copilul a greșit și a scris „Egipt“, în loc de „Egipt“ sau „plăci“ în loc de „plăgi“

Aceste singure și neînsemnate *greșeli* la copii din cursul liceal, ne pot da un indiciu de rezultatul lecției arătate mai sus. *Și acest rezultat nu este nici mic și nici neînsemnat, ci este pur și simplu: catastrofal* pentru Slujitorul Sfântului Altar Creștin.

MIRCEA MOREANU, Învățător,
com. Boghicea, jud. Roman.

CÂND RIDICĂM EPITAFUL DE PE SF. MASĂ?

Drept lămurire la cele scrise de Părinșii Tomaziu Păltiniș-Dorohoi și D. V. Mangăru din Băduleasa-Teleorman, în revista „Biserica ortodoxă română“ din Martie—Aprilie 1933 (624—5) și Martie 1932 (612), sub titlul „Practică fără tipic“, deschizând *Istoria bisericească un-versală* de Eusebiu Popovici, tradusă de I. P. Afanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, Tip. Cărșilor Bisericești (1926), la pagina 250—251 din volumul II, cartea 1-a am eștit următoarele la cap. A., „Vase liturgice“ :

13. Un înveliș al momântului lui Hristos (numit *ἐπιτάφιος ἀήρ*, acoperământ pentru mormânt, simplu *ἐπιτάφιος* sau *ἀήρ*), reprezentând icoana punerii în mormânt a lui Hristos; acest epitaf e simbol, tip al Mântuitorului, care fu pus în mormânt la vederea tuturor, iar după învierea Lui s'a arătat numai apostolilor și discipolilor; de aceea în Vinerea și Sâmbăta Patimilor, epitaful e expus public în nava bisericei, iar apoi din ziua de Paști până la sărbătoarea *Înălțării*, stă pe Sf. Masă, spre a fi văzut numai de servitorii altarului. La Apus se construiește în Vinerea Patimilor un fel de mormânt al Domnului și se numește sepulcru (mormânt)“.

Economul IOSIF BĂLTEANU

Făurei, Ialomița

PIERRE TERMIER:

om de știință și om de credință.

Revista franceză „La Nouvelle Revue des Jeunes“ consacră numărul din 15 Mai 1932, memoriei marelui savant geolog și desăvârșit creștin *Pierre Termier*, fost profesor la Școala de Mine din Nancy. De bună seamă, a existat totdeauna și în timpurile noastre, ca în toate timpurile, savanți, cari sunt și creștini. Însă rari sunt cazurile, când acești savanți ajung să împace, în așa măsură, postulatele credinței cu datele științei experimentale, mai ales în zilele noastre, când rațiunea a devenit așa de pretențioasă, că nu ușor se lasă satisfăcută de explicațiile filosofiei și religiei creștine. Pierre Termier este un exemplu așa de rar, încât aș îndrăzni să-l socotesc unic. El strălucește în chip extraordinar într'o știință grea și vorbește fără greutate un limbaj mistic, topește într'o singură armonie știința și credința, fără a dizolva mai mult pe una decât pe alta, în termeni vagi, fără a înceta de a fi un mare om de credință și un mare om de știință.

Știința sa este prezentată sub o formă poetică, încântătoare și captivantă, fiindcă și sufletul său este suflet de poet. Acest om, care știa să fie creștin așa de simplu în fața elevilor săi, se îngrija să nu aparțină niciun grup confesional; el era profesorul și amicul tuturor. Credința sa răsărea strălucitor, lăsându-i prefecta sa independență de înțelegere și de simțire. În gândirea sa, în sufletul său, în viața sa, credința nutrește știința, iar aceasta cântă credința; aprinderea religioasă și dorința de a cunoaște sunt cele două aspecte legate de aceeași credință. Pierre Termier este, fără îndoială, în întregime în această categorie, unde se văd, în același timp, marea religie și admirabila libertate a spiritului său.

Credincios spiritului lui Kepler, care simțea o bucurie când, în lucrările sale științifice, își deschidea sufletul pentru a îmbrățișa lirismul său, celebrând gloria Creatorului și splendoarea „creației încântătoare“. Este, fără îndoială, înfățișarea cea mai cunoscută a operei sale, trăsătura cea mai evidentă în ochii cititorului „Amintirilor“ sale. Sufletul său de mistic și inima sa de poet, n'au lipsit niciodată de a se alia perfecte sale lucidități de savant. Dacă el credea, ca un mistic din Evul-Mediu, apoi el lucra ca un geolog de astăzi. Neavând nici frica de cuvinte și nici respectul față de oameni de știință, Termier se transporta totdeauna, printr'o întindere de aripă, dincolo de cretinismul științific. (Vezi: *La vocation du Savant*, pag. 52).

Aci nu vom căuta să analizăm întreaga sa operă științifică în domeniul Geologiei, ci ne vom mărgini a indica pe scurt lucrările sale. Ne vom opri mai mult asupra metodei sale de inves-

figurate, metoda aplicată la două din problemele cele mai grele pe care le pune știința experimentală: *deluviul și origina vieții omenesci*.

Unul din primele sale memorii reamintește studiul minuțios și neîntrerupt dealungul multor ani a zonei briansoneze, cuprinsă între Vallouise et Briançon. Comentariul celor „Patru tăieturi dealungul Alpilor franco-italieni „anunță, dela primele rânduri, ca aceste tăieturi rezumă, în chip credincios, rezultatele celor 12 ani de explorații geologice în diferite masivuri ale Alpilor occidentali: Vallouise, la Haute-Maurienne, les Grandes-Rousses, lanțul Belledonne, le Pelvoux, le Briançonnais. El a făcut totul numai cu timpul, augusta și misterioasa putere, socotită de el ca o reflectare a veșniciei dumnezeiești.

Pierre Termier distinge, în chip deosebit, între ceace este adevărat și posibilitatea de adevărat. Expune faptele cu toată imparțialitatea, apoi se oprește și spune: „Acestea sunt faptele“. Imediat, el anunță pășirea în lumea ipotezelor. Cititorul este înștiințat. „Când voiu apăra în fața lui, zice Termier, teoria pe care o prefer, el va binevoi să nu uite, că nu confund această teorie așa de seducătoare, pe care am găsit-o, cu un adevăr demonstrat“. Indrăzneala ipotezei sau a sintezei izbucnește la orice pas în lucrările sale, fără însă ca el să piardă contractul cu realitățile pământești. Singurele probleme care-l interesează, sunt acelea, care se pot deslega; și prin aceasta se poate vedea foarte bine, că un mare savant din zilele noastre are spiritul pozitiv și nu are nevoie să fie „pozitivist“, pentru a avea spiritul pozitiv. Să ascultăm ce zice unul din elevii marelui savant: „Noi care cunoaștem și admirăm fără rezervă spontaneitatea și forța credinței sale, splendoarea darurilor sale poetice, entuziasmul său de a zbura spre infinit, nu uităm că el ne învață umila continuitate a muncii necesare, facilitatea periculoasă a efuziunii, valoarea raționamentului clar, fundat pe studiul direct al faptelor. Acest cetățean al cerului a zis într'o parte că geologul, mai mult încă decât cultivatorul, cunoaște pământul, trăiește cu pământul, trăiește în pământ. Mistic și artist, de bună seamă; însă aripile sale de gigant nu-l împiedică să zboare“. (vezi: *Nouvelle Revue des Jeunes*, 15 Mai 1932, pag. 454.

Să aplicăm metoda sa la cele două probleme anunțate mai sus: deluviul și origina vieții omenesci.

1. Adversarii ideii religioase proclamă sus și tare imposibilitatea unui acord între știință și credință. Este o soluție foarte comodă și foarte simplă. Obiecțiunile împotriva Scrierilor Sfinte, sunt numeroase. Termier le-a întâmpinat în drumul său, fiindcă Geologia se află situată în primul rang printre științele ale căror margini par a fi rău hotărnicite. Potopul a fost abordat de Termier în două lucrări: în „Témoignage des Sciences“, apărut în sus numita revistă (R. des J., du 5 Dec. 1921) și în articolul „Terre“, publicat în „Dictionnaire Apologétique“ de sub conducerea lui D'Alès în 1928.

Pentru savantul modern, examenul critic al textului genezic, este făcut. De pildă, lucrarea gigantică a lui Süs, „La face de la Terre“, începe cu acest extraordinar tablou, unde trăsăturile vin din toate părțile: geologie, lingvistică, istoria religiunilor, folklor. Magistratul expune motivele sale pe baza cărora el crede în existența catolicismului, probabil a unei deslănțuiri a surselor abisului. Süs constată numai că aceasta nu este un motiv de a conchide la universalitatea geografică a potopului. Savantul austriac îl localizează în regiunea Eufratului de jos.

Termier păstrează în esență acest fel de a vedea. La obiecțiunea pretenției universalității a catastrofei, el răspunde că „ea nu este impusă nici de Scriptură, nici de Tradiția Bisericii“. Se invoacă deasemenea, că evenimentul a fi trebuit să lase urme după el. Această obiecțiune nu stă în picioare, căci, după cum el spune, cauza potopului, trebuie căutată mai ales în prăbușirea bruscă în care fundul mărilor este răsturnat în câteva clipe, în care suprafața este agitată de o formidabilă furie a mării. Nu există limită pentru puterea distrugătoare a furiei mării; iar o invazie maritimă, prin esența sa, nu lasă absolut nicio urmă. Acest fenomen, despre care se vorbește în Biblie, nu este excepțional în trecut; el poate să apară în viitor. Ceea ce este excepțional este mărimea enormă a fenomenului. Aci este miracolul. În afară de acest punct, povestirea mozaică nu poate fi pictată altfel de un geolog cunoscător. Ea este o povestire în vorbirea populară, împodobită cu această formidabilă invazie maritimă. În ochii Bisericii, Geneza nu este și nu poate să fie o carte de știință.

2. În ceea ce privește origina vieții, și în special a Omului, Termier abordează adeseori această chestiune neliniștitoare. În câmpul adversar, un postulat filosofic, agnostic, evoluționist a stăpânit și comandat interpretarea dată faptelor preistoriei și ale etnologiei. O lege generală, unică, pare că stăpânește universul: este legea evoluției, aplicată rând pe rând la lumea cerească și pământească, la origina și dezvoltarea vieții în științele biologice, la apariția cunoștinței și la complicațiile sale progresive în psihologie, la dezvoltarea societăților în sociologie. Aceeași metodă explică și ideea de religie la toate popoarele, fără să mai fie nevoie de intervenția lui Dumnezeu: omul a trebuit să se degajeze în chip lent de animalitate, pentru a se ridica puțin câte puțin dela barbaria formelor religioase și morale, cele mai elementare, până la formele actuale printr'o uniformitate absolută de dezvoltare.

Pentru *Marcellin Boule*, omul apare pe pământ la sfârșitul unei lungi evoluții a vieții, adică în epoca quaternară. A nu se considera decât caracterele sale anatomice, în organismul său fizic, omul este termenul superior, în seria „Primatelor“ și, par-se, terminarea unei gradate ascensiuni a animalelor din acest

grup. El este mult mai vecin de maimuțele antropomorifice decât acestora de alte maimuțe.

Gasindu-se în fața unor asemenea teorii, Termier arată mai întâi, că sistemul evoluționist nu trebuie aruncat în întregime; însuși el n'ar trebui niciodată să înceteze de a fi o „ipoteză de lucru”. Atât și nimic mai mult. Evoluționismul rigid nu este un fapt științific stabilit, ci este o interpretare filosofică falsă a faptelor studiate de paleontologie și etnologie în contradicție cu credința. Originea animală a omului sau continuitatea morfologică sau psihologică între animal și om, nu este un fapt științific. În adevăr, din punct de vedere corporal, seria genealogică a animalului la om, nu este deloc un fapt stabilit. Ceeace este un fapt, este că apariția omului a urmat apariției diverselor clase simiene. Cercetările recente din Asia, al căror rezultat a fost descoperirea unei mandibule de „Synanthropus” (Omul de Pekin), în terenurile dela Chou-Kou-Tien, nu au modificat orientarea însăși a problemei. Nu trecem dincolo de Quaternarul mijlociu (Pleistocenul inferior); noul om găsit se intercalează între Omul de Neanderthal și Pithecanthropul.

Această problemă este poate una din marele enigme ale geologiei. Abordând această problemă, zice Termier, savantul simte că întunerecul devine mai puternic în jurul lui, singurătatea se lărgeste, liniștea se concretizează. În această noapte, întrezărim câteva licăriri: „variabilitatea speței în regimul organic, apropierea de adevăr din ce în ce mai mare a unui anumit transformism, vechimea prodigioasă a omului (50.000 ani poate), caracterul anatomic primitiv și, într'o oarecare măsură, bestial, exemplare astăzi cunoscute de anumite rase omenști, foarte vechi. (vezi: cf. *A la gloire de la Terre*, pag. 338).

Evoluția explică faptele în interiorul fiecărei specii; în afară de specii, ea pierde caracterul său științific. Noi nu vedem decât serii paralele; și dealtfel mecanismul transformării ne scapă în întregime. (vezi: *Revue des Jeunes*, Nr. 15 Mai 1932, pag. 458.

În ipoteza când oamenii de știință vor ajunge să stabilească, pe bază de fosile adevărate, că omul este prelungirea naturală a speciei simiene, ce va deveni doctrina Bisericii? Răspunsul lui Termier este următorul: dogma creării omului nu va fi absolut deloc infirmată, pentru că nimic nu ne împiedică a admite o anumită evoluție în desvoltarea corpului omenesc. Atunci se va vedea și mai bine, că intervenția lui Dumnezeu în crearea sufletului și infuziei lui într'un organism desvoltat, nu s'a produs decât atunci când toate condițiile de desvoltare erau gata. Aceasta este soluția pe care o sugerează marele savant geolog, și pe care au îmbrățișat-o o mare parte din teologii și filosofii Bisericii romano-catolice. Termier arată cum evoluționismul rigid al lui *M. Boule* nu poate explica faptul vieții. El este o falsă tâlcuire a faptelor; numai deslegarea spiritualistă se împacă cu

creația unui om rațional. Așa își fixează el alegerea sa, sprijinindu-se numai pe dovezi științifice.

În fond, această problemă nu-l interesează prea adânc ca savant, fiindcă ea face parte din problemele insolubile. Credința sa de catolic îi era de ajuns. Termier este printre marele spirite cărora suntem tributare asupra acestui punct și anume: înțelegem mai bine până unde merge știința și de unde începe disciplina religioasă. Pentru el, știința este frumoasă și este cu adevărat „fiica lui Dumnezeu“; ea învață să înțelegem să admirăm voința divină, pe câtă vreme religia ne spune că suntem pe pământ să iubim și să servim pe Dumnezeu. Pentru el vizibilul este urma Invizibilului. Numai grație științei, ajungem să avem sensul misterului. Practica sa științifică nu-i oferă demonstrarea creștinismului, ci numai motive de a se atașa credințelor sale. El este omul care privește ca factice, convențională, deci ușor de trecut, limita a două domenii. El nu se mulțumește să fie numai savant, ci vrea să fie și filosof. Pentru el, filosofia este știința supremă, deosebită de celelalte științe prin obiectul său și prin metoda sa, și cu toate acestea inseparabilă de ele. El gândește, că concluziile celorlalte științe particulare trebuiesc tâlcuite și fecundate de filosofie. Știința, care este mărginită în ochii lui, evocatoare de mistere, îi pare că poartă pe om să treacă granițele sale, îi face un suflet de metafizician și dispune spiritul său a primi probele existenței lui Dumnezeu.

La lumina acestor date, persoana marelui geolog Pierre Termier, pare a ne încredința întregul său orizont, însuflețirea fără care nu ajungem la nimic, scânteia, fără de care nicio lampă nu se aprinde, pasiunea de a înțelege, gustul ideilor generale, obișnuința de a trece propriile sale idei prin sita celei mai aspre critici. Pentru el, cuvintele psalmistului: ridicat-am la munți, ochii, de unde-mi vine ajutorul“ (Ps. 120), par a ne încredința ultima sa gândire: „trebuie să privim spre munți pentru a prinde secretele istoriei pământului“. Sensul vieții pentru el este de a fi întotdeauna singur de sine, și de cunoștințele sale, de a căuta neîncetat, de a încerca mereu și de a urca pas cu pas spre vârful cele mai înalte ale științei și ale credinței. Acesta este Pierre Termier, desăvârșitul savant și creștin.

HARALAMBIE I. COJOCARU,
Țăța-Dâmbovia.

.....

Cu o Biserică pașnică, mai lesne sosește războiul, pe când cu o Biserică luptătoare el va fi mai repede înlăturat.

I. PETROVICI
în conferința dela „Dalles“,
București, 8 Aprilie 1933

PORUNCA a 4-a.

Scriind Evreilor în scopul de a-i creștina și a întări credința celor cari se botezaseră în Domnul Christos, Sf. Apostol Pavel, pela anul 63 după Chr., în cap. 8, 7 din Epistola către Evrei, spune că Legământul cel dintâi a avut cusur și, din această pricină, a trebuit să fie înlocuit cu al doilea Legământ. Prin Legământul al dintâi, se înțelege Decalogul, iar prin Legământul al doilea, se înțelege Sfânta Evangheliie. Cum că Legământul dintâi este Decalogul, ne arată stihurile din Vechiul Testament: «Mo-si a stat acolo (în munte) cu Domnul patru zeci de zile și patru zeci de nopți; n'a mâncat deloc pâine și n'a băut apă. Și Domnul a scris pe table cuvintele legământului, cele 10 porunci» (vezi Eșirea 34, 28), iar în Deuteronom 4, 13, se zice așa: «El (Domnul) și-a vestit legământul Său pe care v'a poruncit să-l păziți, cele 10 porunci, și le-a scris pe două table de piatră». În stihul 7 cap. 8, din Epistola către Evrei, e vorba de acel legământ, ale cărui table erau în chivot, amintindu-se și în cap. 9, 5 din acelaș epistolă. Legământul dintâi, zice sf. Pavel, avea cusur și a fost înlocuit din această pricină. În Legământul dintâi, era porunca a 4-a, care se ocupa cu ținerea și așezarea zilei de Sâmbătă ca zi de odihnă săptămânală. S'a înlocuit Legământul dintâi și implicit și porunca a 4-a.

Chestiunea aceasta s'a mai discutat și s'a scris destul despre ea, adică despre ziua Sâmbetei. Aici nu vreau să repet ceea ce s'a mai scris și nu vreau să reproduc ceea ce au așternut pe hârtie alții, ci cu totul altfel vreau să arăt greșala celor ce susțin paza Sâmbetei pe temeiul poruncii a 4-a din Decalog.

Folosindu-se de locurile greu de înțeles din Sfânta Scriptură (vorbe, expresiuni, capitole și versete), cei neînvățați și neîntăriți în credință le sulesc înțelesul spre a lor pierzare (2 Petru, 3, 16). Iată, de pildă, chestiunea cu porunca a 4-a, relativ la ziua de odihnă, despre care adventiștii spun că Sâmbăta de azi, pe care ei și poporul Evreu o țin ca zi de odihnă, este ziua a 7-a a celei dintâi săptămâni, în care Dumnezeu a făcut lumea, iar în urmă s'a odihnit de lucrurile sale (vezi scrierea: „O scurtă expunere a principalelor învățături ale Comunității adventiste de ziua 7-a“, pagina 20—21). Nu pot dovedi cu texte precise din Sf. Scriptură acest lucru, ci numai prin sucirea unor vorbe din Vechiul Testament ei ajung la această părere. Lăsăm la o parte, de rândul acesta, expunerea textelor biblice, cu care dovedim că Sâmbăta, ca zi de odihnă săptămânală, a fost dată numai Evreilor după ce au trecut din Egipt prin Marea Roșie spre a ocupa Canaanul, și a acelor texte care ne opresc pe noi, creștinii, ca să ținem Sâmbăta, dar vom arăta greșala adventiștilor și în altfel și iată cum: Noi credem că Dumnezeu a împărțit anul în săptămâni de 7 zile fiecare, însă nu a fixat

zilele săptămânii astfel, ca ele să fie veșnice, adică I-a zi dela început să fie I-a zi a săptămânii de azi; a II-a zi de atunci să fie a doua zi din săptămâna de azi și așa cu toate celelalte zile, căci de aceea a făcut anul, nu cu 364 zile, căci numai așa cele 52 de săptămâni ale anului, înmulțite cu 7, ne dau 364 zile, Noi toți știm că anul are 365 de zile, anul normal, iar anul bisect are 366 de zile. Se socotesc azi că sunt dela facerea lumii 7439 de ani pe cari, dacă-i prefacem în zilele, după regula socotirii timpului, se găsesc, până la sfârșitul anului 1931, un număr de zile 2.717.040 de zile sau 388 148 de săptămâni și 4 zile, ultima zi fiind Joi, la care, adăogând încă trei zile pe: Vineri, Sâmbătă și Duminică, vedem că, anul acesta, a 7-a zi de odihnă cade nu Sâmbăta, ci Duminica, și tot așa a fost în anul 1932, care s'a sfârșit tot Joia, a 4-a zi, căreia îi adăogăm încă trei zile, căci nu se poate săptămână de 4 zile.

Însă noi zicem că Sâmbăta a fost dată numai Evreilor după ce au trecut Marea Roșie, prima Sâmbăta fiindu-le ziua 7-a în prima săptămână, când au mâncat mană în pustie, (vezi 2 Moise 16 și Deuteronom 5. 15. Ei bine, se știe că la anul 1571 înainte de Christos, Evreii au trecut prin Marea Roșie și sunt până azi 3502 ani sau 1.279.079 zile sau 182.725 de Săptămâni și 4 zile până la finele anului 1931, care fine a căzut Joi, după cum am arătat mai sus. Iată, prin urmare, că nici după ani dela facerea lumii și nici după cei dela trecerea Evreilor prin Marea Roșie, Sâmbăta de azi a Evreilor și a Adventiștilor nu cade odată cu Sâmbăta când Evreii au mâncat mană în pustie, adunată din ziua 6-a, și nici cu a 7-a zi dela facere, când Dumnezeu s'a odhnit de lucrurile sale. Nu zilele se perpetuă, fraților adventiști, ci serbarea evenimentului. Iar cel mai însemnat dintre toate fiind Sf. Înviere a Domnului, să serbăm cu toții Duminica, cântând-o imne ca acesta: Azi e ziua Învierii Domnului Christos; ziua cea sărbătorită de popor creștin. Dând mărire lui Christos, ortodoxii creștini păstrează ziua Învierii Lui, Duminica lui Isus. Azi e zi proorocită de David în Psalmi (Eș. 118. 24) și serbată de apostoli precum este scris. (Ioan 20, 19, 29 Fapte 20, 7).

S'o serbăm, creștini, cu toții, căci Christos Mântuitorul în Evanghelie a rânduit-o (Ioan 16, 16, 20, 22, 23, 26). Azi e zi de bucurie, zi de rugăciuni, zi păstrată până azi chiar dela străbuni, căci poporul român-creștin a păstrat-o, până acuma, sărbătorind-o în sfințe liturghii.

Pr. D. MANGĂRU

Băduleasa-Teleorman.

Prea adeseori în amvonul bisericilor se vorbește despre democrație, despre chestiuni sociale, despre fapte și gesturi ale Societății Națunilor. Să lăsăm toate astea, care sunt ale pământului și să ne ocupăm de suflete, pentru a le scutura de păcat și ale întări în cele bune.

PAUL DUDON,

In revista „Etudes“ din 20 Aprilie 1933, p. 206.

DESPRE UNIFORMITATE ÎN ACȚIUNILE RITUALE.

Am urmărit cu interes expunerea Părintelui Mustăciosu despre deosebirile din slujba preoților, și totuși n'am putut găsi erorile dogmatice de care se teme Sf. Sa. Că nu este uniformitate în tragerea dverei, în desfacerea Sf. Antimis, în facerea semnului cu Sf. Cruce către popor sau asupra binecuvântării anaferei, foarte bine, greșeli de formă; dar unde-s de dogmă?

Sf. Sa expune chestiuni de mică însemnătate și deci să-mi dea voie să arăt eu unele încă însemnate. De ex: Binecuvântarea sălcilor în Duminica Florilor. Triodul spune să se binecuvânteze după „Miluește-mă Dumnezeu, iar Tipicele manuale după, „Sfânt Domnul Dumnezeu nostru“. Deasemenea, nici unde se așează sălcile nu concordă. Despre scoaterea Sf. Cruci în Joia Mare, nu spun nimic nici Triodul nici Tipicul cel mare, și totuși, în puterea obiceiului, ajuns regulă de tipic, se săvârșește așa după cum a învățat fiecare preot.

La prohodul Mântuitorului, Tipicele normale învață a se cânta cele trei stări după peasna a 9 a, iar Tipicul cel mare spune că îndată după troparele dela „Dumnezeu este Domnul“.

Deasemenea, Tipicul cel mare arată că la Paști Evanghelia dela Liturghie se citește de mai mulți, iar nu cea dela Serare. Practica însă e invers.

Iată dar lucruri mult mai însemnate, de care Păr. Mustăciosu nu s'a formalizat.

Eu însă cred că, dacă un act liturgic se săvârșește cu un minut m i înainte sau cu unul mai târziu, nu știrbesc întru nimic însemnătatea slujbei săvârșite, ci numai să se săvârșească cu credință și dragoste. Căci ce folos dacă le vei efectua toate cu punctualitate, iar sufletul și mintea vor fi în altă parte!

Duh este Dumnezeu și celce I se închină Lui trebuie să I se închine cu duhul și cu adevărul. Ioan 4—24.

Deasemeni, Păr. Mustăciosu se miră de unde au scos unii preoți 12 Evanghelii la ducerea mortului la cimitir. Rog pe părintele să facă o plimbare prin Moldova și se va convinge că nu 12, ci chiar 24 Evanghelii se obișnuiește a se citi la morți.

Ce găsește sf. Sa rău în această practică? Din contră, atunci e momentul când credincioșii ascultă cu mai multă evlavie cuvintele Sf. Evanghelii și când învățăturile ce se desprind din ele se fixează în mintea lor. În eparhia Hușilor, s'a și tipărit o broșură, cu pericope potrivite momentului. Nu văd întru cât prin această practică s'ar aduce un rău Bisericii și preoțimii?

Toate canoanele și dispozițiile bisericești nu se pronunță nici pentru, nici contra.

Așa dar, Păr. Mustăciosu, multă zarvă, din pricina unei furtuni într'un pahar cu apa.

Econ. AL. MIRONESCU

Pungești-Vaslui.

GRUPAREA FEMEILOR ROMANE IN APARAREA CLERULUI BIS. ORTODOXE.

Asociația ortodoxă-națională a femeilor române, de sub președinția d-nei *Alexandrina Cantacuzino*, singura asociație cu caracter pur ortodox și cu o activitate pusă cu desăvârșire în slujba neamului și a Bisericii naționale, de ajutorare și caritate publică, prin rostul cuvântului autorizat al prezidentei sale, la marea manifestație de Duminică 19 II. a. c., pe lângă multele probleme desbătute și în principiu soluționate de spiritul critic al acestui select corp, s'a cerut „în numele spiritului de ordine, de legalitate, de loialism desăvârșit și de iubire către Tron, de evlavie către Biserică și neam“, revenirea la legalitate, în ce privește drepturile cuvenite clerului bisericii ortodoxe, Biserica dominantă în Statul nostru românesc.

„Se poate oare admite ca clerul nostru, clerul Bisericii Naționale ortodoxe, să fie cel mai lovit, iar alte culte ajutate continuu, în dauna Bisericii Naționale, pavăza sfințită a sufletului nostru?“.

În adevăr, chiar dușmani înverșunați ai Bisericii noastre ortodoxe au recunoscut ca păstrătoarea tezaurului conștiinței, culturii și a sufletului nostru românesc, cu toată vitregia vremurilor prin care au trecut, a fost numai sfânta noastră Biserică ortodoxă.

Astăzi însă, după o sfidare a francmasonilor, care ne-au desființat câte 5-6-10 luni sau chiar un an (după regiuni) dintre slujitorii Statului, după curbele de mizerie care ni s'au aplicat de guvernele care se succedază de câțiva ani, am ajuns categoria cea mai de batjocură dintre slujitorii care prestează o muncă la edificiul progresului Țării noastre.

Glasul d-nei Președinte *Alexandrina Gr. Cantacuzino* trebuie să vibreze în sufletele tuturor, și dacă trecutul ne-a confirmat, prin nedreptățile făcute clerului și Bisericii ortodoxe, că am ajuns să ni se împartă dreptatea de oameni străini de suflet creștinesc și românesc, nădăduim că măcar viitorul ne va rezerva o mai călduroasă și nepărtinitoare judecată, la împărțirea celor necesare existenței acestei Instituțiuni de Stat, care a fost pusă astăzi în inferioritate, față de toată cultele minoritare.

Omagiu cald de recunoștință al întregii preoțimi ortodoxe-române se cuvine, dar, ilustrei prezidente a Grupării femeilor române, d-nei *Alexandrina Gr. Cantacuzino*, pentru atitudinea românească și creștinească ce a luat pentru restabilirea unei stări de ordine, de cinste și *împarțialitate* în Țara românească.

Pr. VALERIAN BRÂNZEI

Dorohoi.

DIMITRIE ȚICHINDEAL,

zis „Gură de aur“

1. Banatul, de o bună bucată de vreme, merge pe drumul reducerilor aminte de acei ce i-au glorificat trecutul prin jertfe nemuritoare, aduse pe ogorul cultural sau a naționalismului persecutat.

După ce, acum câțiva ani, județul Caraș a fost părtașul unor mari serbări populare, date cu ocazia sfințirii monumentului învățatului bănățean *Eftimie Murgu*, urmându-i cinstirea altor doi bănățeni de seamă, Generalul *Dragalina* și Doctorul *Emil Ungureanu*, azi, cu aceiași bucurie, același comitet a luat inițiativa frumoasă să serbeze, prin ridicarea unui basorelief și sfințirea unei cruci, amintirea lui *Dimitrie Țichindeal* „Gură de aur“, catihetul și învățătorul naționalist. Dimitrie Țichindeal s'a născut la 1775 în comuna Becicherecul-mic, jud. Timiș-Torontal.

Domnul *Iuliu Vuia*, profesor în Caransebeș, are o foarte interesantă biografie, din care aflăm că școala primară Țichindeal a urmat-o în comuna natală, iar gimnaziul la Timișoara. Îl găsim la 1794 învățător în comuna Belinț. În această vreme, era stăpânit de gândul înființării unui seminar Teologic, pentru tinerii „ce poftesc de acum a fi preoți“. La 1801, a fost următor cursurilor Institutului Teologic din Timișoara. Anul 1802 îl găsește „învățător naționalnic“ în com. natală Becicherecul-mic. În aceste funcțiuni, a fost mult deosebit de forurile superioare școlare, fapt ce se constată din acordarea titlului „*de vizitator școlar*“, celace ar fi revizorul de azi. În 1805, ajunge preot militar și paroh în comuna sa natală. După 7 ani, adică în 1812, este numit catihet la „Institutul pedagogic român“ din Arad, unde a funcționat 2 ani, până la 1814, când a fost îndepărtat de către sârbi. Aceasta se datorește luptei fățișe de a libera biserica română de sub tutela sârbească. Se retrage apoi în comuna Becicherecul-mic, unde ocupă locul de paroh încă timp de patru ani. Se îmbolnăvește greu, în anul 1818, murind apoi la 20 Ianuarie același an.

2. Opera lui principală a fost „Filozoficești și politicești prin fabule moralnice învățături“. Aceste minunate fabule a făcut pe Eminescu să-l numească „Gură de aur“. La începutul anului 1800, aceste fabule formau evanghelia tineretului nostru. Ele atacau Zăvistia dintre frați, prostia semenilor și asuprirea unor autorități care, l-au urmărit până le moarte. Această carte a atras mânia mitropolitului sârb „Stratimirovici“ și a inspectorului „Nestarovici“, hotărînd confiscarea ei, fiind contra constituției împărătești.

Fiind ridicat din popor, cunoscându-i necazurile și bucuriile în cele două rosturi de preot și învățător, a căutat a le îndulci prin revărsarea dragostei și învățaturii Mântuitorului, cât și prin luminarea minții și redeșteptarea sufletului tinerețului spre un naționalism desăvârșit.

Dimitrie Țichindeal a muncit mult, tipărind și răspândind, pe toate căile, cărți și broșuri, din care se înălțau miresme de înalțătoare sfaturi și puternice învățături. În vremuri ca acestea, când alte griji încreșesc frunțile oamenilor, această comemorare este o destindere unanimă pentru acei ce se gândesc la trecutul glorios al neamului.

Ziua de Duminică, 4 Decembrie, va fi o gloriificare pentru sufletul lui Dimitrie Țichindeal, când, din înălțimele cerești, va auzi glasul înaripat al Prea Sfințitului Episcop Grigorie al Aradului, binecuvântându-i pomenirea în numele Bisericii, pe care a apărât-o altă-dată cu sacrificiul persoanei sale.

Preotul CEHAN VASILE
Rânzești-Tutova.

Oamenii de știință din ziua de azi, chiar când sunt specializați în matematici, fiziologie, chimie sau astronomie, nu se mai mulțumesc numai cu domeniile de care și-au animat viața, ci ridicându-se dincolo de ele, caută ca și oamenii Antichității și Renașterii, adevărurile adânci dela temelii vieții. Ei își dau acum seamă că știința nu e totul, că misterul vieții poate fi relevat mai temeinic de gândire, de credință religioasă, de activitatea artistică.

PETRE COMARNESCU,
în Adevărul, 4 August 1933

Inchinarea în fața frumosului nu este tot una cu închinarea în fața sfințeniei. Eu socotesc vorbă de clacă toată flecăreala după care astfel de desfătări estetice ar trebui privite ca adevărata gustare a liniștii religioase.

ROBERTSON

*In gând călătorit-am
Dealungul peste timpuri
Și chiar prin veșnicii.
Dar oriunde ajuns-am*

*Nimic inima-mi prinse
Ca măgura Golgotei.
Fii, Doamne, lăndat!*

Contele ZINZENDORF

CRONICA INTERNĂ

Mulțămirea Comunității Albaneze din București, către Patriarhul României (1 iunie 1933).

Inalt Prea Sfințite Stăpâne,

Comunitatea Ortodoxă Albaneză din București a luat act, cu deplină satisfacție, de interesul pe care I. P. S. Voastră îl poartă Bisericii noastre Albaneze, — interes pe care l-ați exprimat cu prilejul Congresului Alianței Mondiale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică (Grup Balcanic), ținut în București, în zilele de 15-19 Maiu a. c.

În adevăr, intervenția pe care Sf. Sinod Român a făcut-o și caută s'o facă, pentru a aplana conflictul între Patriarhia Ecumenică din Constantinopol și Biserica Albaneză, pentru recunoașterea Autocefaliei Bisericii noastre, este un act pe care noi, Albanezii, îl apreciem la justa lui valoare și suntem convinși că intervenția I. P. S. Voastre va trebui să aibă ca rezultat eliberarea tomoșului necesar.

Este un act de dreptate și de hotărîre canonică pentru buna conviețuire a bisericilor surori din Balcani.

Biserica Albaneză aduce mulțumiri I. P. S. Voastre pentru interesul pe care-l purtați ca aci, în România, la Facultatea de Teologie din București și la Seminarele Teologice din țară, să fie susținuți gratuit studenții de ai noștri Albanezi; având deplină convingere că ridicarea nivelului cultural al Bisericii noastre nu se poate face mai bine, decât sub egida Bisericii Ortodoxe Române.

Teologia Română are chemarea astăzi de a fixa principiile dogmatice apostolice ortodoxe și de a face să se înțeleagă, pe baze canonice, principiile ierarhice bisericesti în toate regiunile noastre Balcanice. Suntem convinși că Școala Teologică Română aduce, pe lângă evlavia adâncă, și o înțelegere de frățietate între popoare.

Dar Comunitatea Ortodoxă Albaneză din București vă este recunoscătoare în deosebi pentru că I. P. S. Voastră ați pus la dispoziția noastră Biserica „Dintr'o zi“, din str. Academiei, pentru a oficia slujbele și Sfintele Liturghii în limba noastră națională.

Prin aceasta, ne-ați înlesnit spre a ridica rugăciuni la bunul Dumnezeu în limba noastră maternă. Ce pildă mai minunată se poate da de dragostea creștină, de unirea tuturor într'un cuget?

Pentru aceste toate câte ați făcut și faceți pentru Biserica noastră Albaneză — în numele Comunității Ortodoxe Albaneze din București — vă aducem profundele noastre mulțumiri, rugând pe Dumnezeu Atotputernic să Vă dea sănătate și mulți ani pentru ridicarea Bisericii Ortodoxe răsăritene.

Al I. P. S. Voastre fii duhovnicești.

Președinte, (ss) Gr. ZOGRAFI.

Secretar, (ss) D. C. MICIOAIO.

**Telegrama, Prezidentului „Frăției Ortodoxe Române“
către I. P. S. Patriarh, D. D. Dr. MIRON.**

Inalt Prea Sfinției Sale,

Patriarhul României Mari, Miron Christea.

Secția eparhială sibiană a „Frăției Ortodoxe Române“, constituită astăzi, sub președinția de onoare a Inalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului Nicolae, trimite capului Bisericii asigurarea celei mai devotate iubiri și imploră binecuvântarea Inalt Prea Sfinției Tale pentru drumul pe care pornește, cu hotărîrea de a lucra pentru binele și mărirea Bisericii strămoșești.

(ss) SEXTIL PUȘCARIU,
Președintele „Frăției Ortodoxe Române“

**Răspunsul telegrafic al Inalt Prea Sfințitului Patriarh,
către d. Sextil Pușcariu, președintele „Frăției
Ortodoxe Române“, cu prilejul înființării
secției Sibiu la 18 Iunie 1933.**

Bucurându-mă de faptul că „Frăția Ortodoxă Română“ își întinde rădăcinile în cercuri tot mai largi ale pământului românesc, binecuvîntez pe toți care se înșiră la munca zeloasă pentru întărirea Bisericii noastre, ca ea să rămână pe veci temelie neclătită a existenței neamului și mijlocul puternic de îndreptare morală și culturală a credincioșilor ei. Doresc Congresului arhiepiscopesc cele mai bune succese.

(ss) Patriarh, MIRON

MOARTEA EPISCOPULUI IOSIF AL CARANSEBEȘULUI

Incărcat de ani și slăbit de suferințe trupești, blândul Episcop *Iosif* al Caransebeșului de mult nu mai era văzut prin București. Chipul său slab și subțirătec se mai vedea pe aici în anii de după război, când a fost ridicat la scaunul de episcop, după ce titularul său a fost ales Mitropolit Primat al Țării Românești.

Fire pașnică și tăcută, deși dărză în hotărâri, nu făcea vorbă în jurul său și de aceia pășea printre noi fără a se vorbi mult de Prea Sf. Sa. Dela o vreme însă, n'a mai ieșit din cuprinsul episcopiei sale. Se știa că anii se lasă greu și nu mai poate duce cu sine și grijile întregii Bisericii românești prin venirea sa la Sinod sau la Senat.

A dus-o în tăcere câțiva ani de zile, cu slăbiciuni trupești tot mai neiertătoare. Așa a mers până în ziua de 11 Iulie, Marți, a. c., când a închis ochii pe totdeauna. Avea vârsta de 75 de ani și se afla în al 13-lea an al păstoriei sale.

Ar fi fost să aibă mult mai mulți ani de păstorie, dacă l-ar

la Iannat Ungurilor. Dar ales odată episcop în 1909, n'a fost întărit ca atare de puterea împărătească. De aceea a rămas să îndeplinească slujba mai mărunte, deși însemnate și acelea, la îndrumarea Bisericii.

Era mesor consistorial în Caransebeș, când a fost ales episcop întâia oară. Mai înainte a fost secretar consistorial și casier episcopului. A avut în sarcina sa și treburile senatului școlar. În toate acestea, era cunoscut prin grija și amănunțimea cu care-și întocmea lucrările sale.

Deși din familie preotească, totuși la început nu s'a pregătit pentru aceasta. Născut la 1858 în Șopotul-vechiu, județul Caraș-Severin, a învățat liceul unguresc la Seghedin, și apoi dreptul la universitatea din Budapesta. A isprăvit-o la 1886 și a luat slujbă la Stat.

Pe atunci, episcop la Caransebeș era răposatul *Ioan Popasu*. Acesta l-a îndrumat spre slujba Bisericii. L-a făcut să se înscrie la facultatea de teologie din Cernăuți, de unde, la 1889, s'a întors doctor.

De aici, înainte, viața sa s'a scurs numai în slujba Bisericii. Cum s'a întors, a fost numit secretar consistorial. După un an, a fost hirotonit diacon, la 1893, protodiacon, iar în 1899 preot. Peste 3 ani, a intrat în călugărie, la 1902, luând numele de *Iosif*, din cel de Traian, pe care-l avea din botez. Peste 11 ani, la 1903, a fost înălțat la treapta de protosinghel, care peste munți se dădea mult mai greu ca la noi. În astfel de slujbe, l-a ajuns alegerea de episcop, care n'a plăcut Ungurilor, și așa l-a ajuns și marele război. Dreptatea urma să i se facă după prăbușirea Ungurilor, și i s'a făcut. În anul 1920, s'a suit pe scaunul Caransebeșului.

A avut o păstorie blândă și pașnică, dar harnică. Deși înaintat în vârstă, și-a făcut călătoriile pastorale, cu care se simțea dator, și a trecut chiar și granița, la Românii din Banatul jugoslav. Pentru toate acestea, era iubit și îmbrățișat pretutindenea.

Datorită firii sale tăcute și fără iubire de zgomot în jurul său, și înmormântarea i-a fost tăcută. Așa a lăsat prin testament pentru înmormântarea sa. N'a voit să fie slujit decât de un ieromonah. De aceea, în ziua înmormântării, la 13 Iulie, după ce s'a slujit Sf. Liturghie, de P. S. Arhiepiscopul Andrei Crișanul dela Oradea, înconjurat de părinții arhimandriți *Policarp Morușca*, starețul Mănăstirii Hodoș Bodog din jud. Arad, Dr. *Iustin Suciu*, profesor la Academia Teologică din Arad, Dr. *Vasile Lăzărescu*, profesor la Academia Teologică din Oradea, Protopresviterii *Traian Oprea* din Vârșeț și *Virgil Musta* din Oravița; preoții: *Pop*, *D. Anuțoi*, *Boloi*, *Draghina*, *Iana*, *V. Iclozan*, *I. Munteanu*; protodiaconii: Dr. *Ioan Vască*, rectorul Academiei Teologice din Cluj, *Ioan David*, profesor în Caransebeș, și *Nicolae Popovici*, profesor la Academia Teologică din Sibiu, — cealaltă slujbă a fost săvârșită numai de un preot. Răspunsurile la slujbă au fost date de corul catedralei Caransebeșului, mânuite de Preotul *Petru Bancea* din

Caransebeș. De față la Sf. Liturghie se aflau și I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu și d. *Emanoil Bucuță*, secretarul general al Ministeriului Cultelor. Isprăvindu-se Sf. Liturghie, slujba prohodului a fost săvârșită de Păr. *Ieromonah Macarie Giușcă* dela Mânăstirea Izvor din Valea Godinova. Potrivit dorinței răposatului, ca înmormântarea să fie cât mai lipsită de podoabe, nu s'a rostit nicio cuvântare și nu s'a dus nicio coroană.

Incheindu-se și prohodul, s'a alcătuit cortegiul mortuar. În fruntea cortegiului, erau duși praporii, urmau școalele, pompierii, iar apoi preoții, din cari unii purtau mitra și decorațiile răposatului. Pe urmă venea sicriul, purtat de 12 preoți. Acesta era urmat de I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, membrii familiei, P. S. Arhiepiscopul *Andrei*, arhimandriții care slujiseră, membrii consiliului eparhial și ai adunărilor eparhiale, reprezentanții bisericilor veniți mai de departe, precum Arhiepiscopul unit *Boroș* dela Lugoj, Păr. *Costici Slobodan*, vicar la Timișoara și Păr. *Mihai Păcățeanu* dela Arad, d. *Emanoil Bucuță*, secretarul-general al Ministeriului Cultelor, inspectorul școlar șef *Sabin Evuțian* și alții.

Cortegiul a străbătut multe ulițe, până la capul podului dela Caransebeșul-nou. Aici s'a oprit. Sicriul a fost așezat în alt sicriu, de lemn, suit într'un autocar și dus spre înmormântare, după dorința răposatului, la Eșelnița, locul său de naștere, spre a fi înmormântat lângă părinții săi. Membrii familiei au mers până acolo, asemenea și câțiva delegați ai eparhiei în două autobuse.

Așa a fost așezat, într'u odihnă veșnică, răposatul arhiepiscop, care, vreme mai de o $\frac{1}{2}$ de veac a lucrat cu râvnă și hotărâre în slujba Bisericii și a neamului său. A stat tare la lucrul său duhovnicesc și românesc, fără niciun fel de încovoicare în fața vrășmașului de veacuri al Românilor. S'a încărcat de merite înaintea neamului său și de aceea cu dreptul i se cuvine să-i strigăm: Dumnezeu să-l odihnească întru locașurile dreptilor! Amin.

REFERAT către I. P. S. Mitropolit al Moldovei, despre Școala de cântăreți din Iași.

Inalt Prea Sfințite Stăpâne,

Cu ordinul Nr. 2794 din 3 Iunie crt., ați binevoit a mă însărcina cu președenția comisunii de examinare la școala de cântăreți din Iași.

În zilele de 12—15 Iunie, am examinat pe cântăreții ce au obținut aprobarea Inalt Prea Sfinției voastre spre a trece examenul de diplomă al școlii de cântăreți, cum și pe elevii pregătiți în particular de diferite clase.

Fără să fim prea toleranți, nici prea riguroși, am constatat de bunii aproape pe toți. Am respins însă pe cântărețul *Pricop Neculai*, absolut incapabil de a îndeplini serviciul de cântăreț și o de mirare cum este tolerat. Sunt de părere să fie pus în dispo-

nibilitate ca incapabil, și postul lui încredințat unui absolvent a școlii de cântăreți, spre binele bisericii unde servește.

Constatând că unii lasă mult de dorit în privința cunoștințelor din catehism și liturgică, din liturghier și irmologhion cu cantavasiile și axioanele praznicelor împărătești și că o pregătire de 2—3 luni le-ar folosi, i-ar face mai buni decât se prezintă, i-am declarat corigenți. Din aceasta, practica și capacitatea lor, ca și biserica, vor câștiga.

Direcțiunea școlii vă va înainta un tablou al situației tuturor, fixată în procesele-verbale, dresate și semnate de întreaga comisiune, și vă rog a-l aproba.

În zilele de 15—23 Iunie, am examinat pe elevii școlii. Un raport amănunțit al Direcției școlii vă va arăta numărul celor prezentați la examen și a celor promovați. Eu îmi iau voia a face aici câteva observații și propuneri.

În general, se vede, din partea corpului profesoral, muncă și străduință, pentruca elevii să fie bine pregătiți pentru cariera de cântăreț bisericesc. În deosebi părintele Arhimandrit Teoctist Stupcanu merită toată lauda. Posedă cunoștinți bogate și precise, are o voce distinctă și neobosită în predarea și imprimarea cântăreților, iar, în plus, o dragoste mare pentru a scoate cântăreți buni. Îi stau însă în cale mari piedici: Un program — fie cel tradițional, fie cel publicat de Sfântul Sinod — lipsit de realitate sau mai bine zis lipsit de legătură cu viața de azi.

1. În el se cuprind cântări pe care dascăli niciodată nu le vor cânta la posturile lor. De pildă: La țară nu se cântă niciodată sau foarte rar vecernia. Lipsește timpul sau sunt împiedicați de alte împrejurări fortuite. La oraș, nimeni dintre credincioși nu asistă la vecernie și deci se poate, pentru îndeplinirea tipicului, ca vecernia să fie citită ori cântată cu totul practic și fugitiv. Totuși o bună parte din timpul disponibil se întrebuințează în școală pentru a învăța pe elevi „Doamne strigat-am“, cu stihurile prescise: „Pune, Doamne, pază gurii mele“, Stihovna, etc. Tot așa la începutul liturghiei. Se învață „Binecuvintează“ și „Laudă suflete al meu pe Domnul“ cu toate stihurile lor. Unde se mai cântă acestea afară de mănăstiri? ¹⁾ Se mai predau heruvicile pe cele 8 glasuri, plus cele din Postul Mare, acestea din urmă de o greutate uimitoare. Corurile celebre nu au atât de multe și variate heruvice, iar un modest cântăreț de țară este silit a învăța în școală un repertoriu așa de mare, în loc să fie învățat 2—3 heruvice din cele mai simple, iar cele din Postul Mare pe formulare aproape recitative, trebuind să le cânte într-o viață întreagă de 30—40 de ori și fără asistență decât a foarte puțini creștini. Pentru oraș, în majoritatea cazurilor, se poate urma la fel, ori

1. La toate bisericile din București, unde sunt chemat la hramuri, se cântă „Doamne strigat-am“, „Pune, Doamne, pază...“, Stihovna. De unde că numai la mănăstiri se cântă? — Nota A. S.

cu obligație, pentru ceice trec aici, de a se pregăti după școală prin studierea acelor rare bucăți.

2. Cărțile de muzică bisericească pentru școlile de cântăreți se alcătuiesc de oameni lipsiți cu totul de pedagogie. Cuprind în ele nu cântări simple și frumoase prin compoziția lor în gama respectivă, ci cântări, care, dela rând la rând, trec din gamă în gamă, din accident în accident, cu un criminal abuz de semne ale acestor accidenți și cu cadențe nenaturale, adică făcute pe note străine gamei.

Pentru numeroasele stihiri ale catavasiilor, Toată Suflarea, pentru stihurile slavosloviilor, etc., se dau atâtea modele câte sunt ele în Outoih și Ceaslov. De ce? Ar trebui date 2—3 tipuri și nimic mai mult. Acestea, învățate bine, ajută a cânta practic cât de multe. Iar abuzul cu trecerile din gamă în gamă să fie pus la punct¹⁾, la fel cu accidenții. Nu-i nevoie de atâta variație, ori să fie rezervată câtorva bucăți și cântăreților talentați. Lucrările lui Severeanu și Zmeu evidențiază cruzimea la care sunt supuși elevii în timpul școlăriei lor. Nu tot așa stau lucrurile cu vechile cărți ale lui Filotei, tipărite la Buzău și Suceveanu, tipărite la Mănăstirea Neamțului și Iași, care ar trebui copiate și introduse în școli. Aci sunt bucăți frumoase, lipsite de acele treceri grele de învățat și scurte, adică atât cât trebuie. În plus, cei dintâi amintiți autori au abandonat cu totul așezata și dulcea melodie moldovenească generalizând melodii cu modulații, salturi și sfârșituri nesuferite Moldovanului.

3. Constrângerea copiilor să învețe alfabetul cirilic și citirea curentă cirilică. Aceasta este cu totul condamnată din punct de vedere pedagogic și din punct de vedere național. Rămășița unor vremuri vitrige și inchiizitoriale pentru cultura românească a rămas sacrosantă în biserica ortodoxă-română și în școlile de cântăreți. Turcii azi învață în școli pe alfabetul latin, Rușii plănuiesc și încearcă introducerea alfabetului latin, popoarele slave ale Poloniei, Ceho-Slovaciei, Jugo-Slaviei și Letoniei au părăsit de mult cirilica în scrierea curentă și numai din punct de vedere al originii sunt justificați cu păstrarea cirilicei în bisericile *unora* dintre ele. Biserica ortodoxă-română n'are nicio legătură istorică cu cirilica și trebuie să renunțe la tortura miilor de copii de a o învăța în școlile ei. Rezultatul acestei torturi este și mai de jălit: Niciunul dintre elevii școalelor ei nu poate ceti curent chiar după 4 ani; citesc mecanic și nu rețin nimic din minunatele idei ale scrisului bisericesc, încarcă cetitul cu nenumărate greșeli, ca să nu le zic minciuni, care împiedică pe ascultători a prinde ideea și înțelesul celor cetite.

Sunt de părere să se interzică, în școlile bisericești, cetitul cirilicii și să se învețe pe cărțile tipărite de Sfântul Sinod cu latine

1. Cum un abuz „să fie pus la punct”? Am înțeleg să fie înălțurat
Nota A. S.

și numai a psalmilor vecerniei, utreniei și apostolul și nimic mai mult.

4. Ar mai rămânea o singură chestiune, care să pară mai grea, dar este de absolută nevoie pentru a scuti elevii de o mare tortură și care dă ca rezultat ca, după terminarea școlii, dar mai ales după ocuparea postului de cântăreț, să se întrerupă orice contact cu mijlocul acestei torturi, care este notația asiatică a muzicii orientale.

Astăzi nu este o greutate a transpunere tot ce avem frumos în cântarea bisericească cu notație orientală pe notație liniară occidentală. Valoroasele lucrări ale lui Muzicescu, Grigore Gheorghiu, Gheorghe Dima, P. S. Nifon al Dunării de Jos, Chiriac, Chiricescu etc, sunt probe convingătoare. Nu-i nicio pierdere, dacă cântăreții noștri nu vor mai învăța hâțâiturile acelea extrem de dese și de arbitrare la tot rândul, ci vor ajunge la executarea lină a tuturor bucăților bisericești. Avem maiștri capabili și meritoși în această transpunere. Făcându-se transpunerea frumoaselor bucăți orientale, vor deveni un bun comun al tuturor cântăreților bisericești din Basarabia, Bucovina și Ardeal, unde se cântă azi oribil prin biserici și serviciul divin este lipsit de orice frumos.

În atare caz, s'ar învăța în școalele de cântăreți o singură muzică, care s'ar ști bine și ar scuti muncă și timp. Acum se învață 2, ambele insuficient, din lipsă de timp sau cu sacrificarea altor interese ale viitorilor cântăreți și ale bisericii. În capul școlărilor stă și rămâne nedumerirea întrebunțării acestor două muzici, nu cu prea mari deosebiri în esența lor, dar cu grozave deosebiri în notația lor și mai ales executarea lor. Le răpește atâta timp și le cere atâta muncă, încât se desgustă de amândouă sau renunță după școală de a le mai întrebunța, servindu-se de melodiile învățate practic, pe care nu rareori le stâlcește după inspirație proprie. Cântăreți buni și vechi nu mai descifrează nicio bucată și nici n'au plăcere pentru aceasta, din care cauză rămân retrograzi, neaducând serviciului divin nimic proaspăt din frumoasele compoziții ce se fac de rarele talente. Iată atâtea fapte care conduc la părăsirea notației orientale și îmbrățișarea numai a celei occidentale. Aceasta va oferi un învățământ ușor, o ușoară și largă tipărire și mai ales o largă răspândire a frumoaselor melodii bisericești ortodoxe, până și în cercul intelectualilor. Dovadă fac azi foile și broșurile tipărite de „Oastea Domnului“. Melodiile introduse de aceasta, și trebuie să regretăm că-s urâte (și sunt așa pentru că inițiatorii n'au cunoscut melodii strămoșești și pentru că au căutat bucăți simple și ușor de învățat), se cântă azi dela Tisa până la Nistru, ba și prin Serbia, unde a străbătut curentul religios susținut de „Oastea Domnului“.

Deci se impune introducerea neîntârziată a unei singure notații, iar maiștrii de azi să facă transpunerea restului, reproducând pe cele făcute până acum la Iași și București, cum am amintit mai sus.

Prin aceste simplificări, obținem ușurarea învățământului mu-

zicii bisericești, care trebuie să rămână la melodiile ei strămoșești, oprind pervertirea introdusă de „Oastea Domnului“. Obținem dragoste mai multă din partea elevilor și cântăreților pentru melodile și notația învățate cu ușurință, obținem o extindere a muzicii orientale așa de apreciată azi în Occident și luată ca motiv pentru noile compoziții, obținem timp.

De timp avem nevoie mare, pentruca, în cei 4 ani de școală, elevul să învețe cât mai extins și mai adânc a cunoaște Sfânta Scriptură, în deosebi Noul Testament, astăzi evitat în învățământul acelor școli. Ostașii Domnului, sectanții de tot felul, citesc și aprofundează cărțile sfinte, iar viitorii cântăreți bisericești rămân cu totul străini de ele.

Au nevoie de timp, pentru a învăța temeinic catehismul pe care copiii catolici din școlile primare și secundare, indiferent de ocupație, îl cunosc la superficial, iar la noi o adevărată jale: Elevii îl cunosc extrem de superficial, iar cântăreții care funcționează de ani de zile, ca ajutători ai Preoților, nu-l cunosc deloc sau cu totul vag. Am făcut constatare la examenele de diplomă aprobate pentru anul acesta.

Au nevoie de timp pentru a studia temeinic liturgica, pe care ei sunt ținuți în fiecare sărbătoare a o traduce în practică, iar în această operație să fie stăpâniți de spiritul vivificării serviciului divin și de o sinceră și reușită interpretare a lui. Astăzi suntem cu totul departe de aceasta.

Au nevoie de timp pentru a învăța temeinic istoria bisericii generale, istoria bisericii române și istoria patriei. Mai e nevoie să documentez necesitatea acestor cunoștințe? Dar astăzi elevii n'au timp să învețe acestea, iar ceia ce cunosc este extrem de puțin și superficial. Scuză lor este, că tot timpul li se răpește de notația orientală.

Au nevoie de timp pentru a învăța temeinic limba Română. Cu învățământul insuficient de azi, cântărețul devine un pervertitor al frumoasei limbi românești păstrată tocmai de biserică¹⁾. Este un necunoscător al farmecului și întrebuițării cazaniilor și altor compoziții literare bisericești. În plus, n'au timp să citească vreo carte sau vreo revistă bisericească, educativ-creștină sau de cultură muzicală, specialitatea lor. De cultură generală nici nu mai vorbesc, că n'au nici timp, nici îndrumare.

Au nevoie de timp ca să învețe temeinic aritmetica. Sunt așa de mărginiți în operațiile de care au nevoie țărani cu micile lor proprietăți, cu rolul de producători, încât vor deveni înșelații și dominații comercianților evrei care colindă satele. O adevărată rușine pentru o școală secundară bisericească. Nu tot așa se petrece lucrul cu școlile de ucenici, de meserii, de agricultură, de contabili, de notari, de jandarmi, comerciale inferioare, etc.

1. Apoi atunci de ce nu te ții de ea în acest referat? De câte ori ai scris „în plus“, când puteai scrie „afară de asta“, „deosebit de asta“, „pe lângă asta“? Nota A. S.

Cu învățământul de azi al aritmeticei, învățământul obligator al contabilității este imposibil. Acest din urmă cere cunoștinți perfecte și cât mai largi de aritmetică. Neposedându-le, învățarea contabilității devine mecanică și fără folos pentru ei. Elevul iese analfabet în contabilitate.

Au nevoie de timp pentru o practică mai largă în ocupația de cântăreț, practică ce trebuie să se facă în timpul școlăriei. Cât se face azi este insuficientă și de aceea cântăreții noștri apar slab pregătiți, neîndemânatici, maltratează cântarea și rânduiala, fac serviciul divin anost și deci fără atracție pentru credincioși. Nu-i de mirare, că se împruținează asistenții la serviciile divine, când acestea prezintă lipsuri așa mari, din punct de vedere estetic și artistic¹⁾.

Au nevoie de timp ca să învețe o meserie, începând cu cultura legumilor, florilor, pomilor, albinelor, cu fabricarea lumânărilor, coșurilor, rogojinelor, bărbieritul, cizmăria, croitoria, tâmplăria, tinichigieria, cu care cântăreții s'ar ocupa în timpul vieții lor în sate și târguri, îmbunătățindu-și astfel traiul.

În fața tratamentului la care Statul supune de pe acum biserica și personalul ei, se impune luarea de măsuri din partea conducerii bisericești, pentru ca viitorul cântăreț să fie înarmat cu o meserie cât mai bună, cât mai productivă și cât mai sigură, spre a se folosi ca și marele Apostol Pavel. Aceasta singură să-l oblige la recunoștință față de biserica, care a avut grijă să-l pregătească pentru viață și, împreună cu cultura religioasă adâncă, să-l facă a servi biserica cu dragoste, neașteptând dela ea mijloacele materiale, pe care n'ar putea să i le dea, ori i le-ar da într'o măsură neîndestulătoare.

Am făcut aceste observații și propuneri purtat de dorul înălțării ocupației de cântăreț bisericesc, din dorul de a vedea preotul în serviciul său pastoral secundat de un element capabil, din dorul de a mări puțința bisericii să atragă mai multă lume către evlavie, încredere de oamenii bisericii și la iubirea activă acelor sfinte.

Econ. IOĂN P. ȚINCOCA

Paroh și Profesor în Iași

Un început frumos.

Mulți s'au luptat să-l păstreze pe sătean în starea de curăție, să-i păstreze apucăturile frumoase, dezbărându-l totdeauna de ceea ce este rău. În acest scop, luă rău ființă o mulțime de școli, de biserici și de clădiri în duhul acestora, pentru ca frunțașii să lupte și să aibă la inimă buna creștere și luminarea poporului, după cerințele școlii, țării și credinței științe, pastrate din strămoși.

1. Parcă din pricina bieților cântărești nu vine lumea la biserică! Ruptă sufletește din ale pricini, cântarea singură n'o mai aduce înapoi. Noi am avut cântare frumoasă, vorbire aleasă la biserica Sf. Ilie din Iași, pe care le-a-și pus la cale Sf. Voastră. Erau mulți creștini care veneau? Ce ziceți că nici directorul școlii de cântărești nu venea vreodată, dar nu lipsea dela cinematograf. — Nota A. S.

Din aceste considerațiuni, a luat ființă și ateneul popular „Lehliu” Ialomița, din dragostea de a activa spre o muncă mai cu folos, a Păr. Protoieru *Mihail Rădulescu*, Ștefănești, a d-lor: *Emil Dragoș*, judecător, avocat *Claudiu Panaitescu*, consilier eparhial, avocat *Petrescu* și alții. Cucernicii preoți din cuprinsul protoieriei, întruniți în acest sens, au aderat la această inițiativă, alegându-se un comitet, în frunte cu inițiatorii, cari, deși mireni, în mare parte arată totuși un mare interes și o dragoste nețărmurită, alăturând forțele lor, muncii imense pentru întronarea moralității și-a tuturor virtuților ce trebuie să caracterizeze pe orice bun creștin și cetățean român. Cu acest prilej, se întocmi și un statut de organizare, ce rămăsese să se discute la cea dintâi ședință. Totdeodată se exprimă dorința ca, alături de preoți, să se dea loc și învățătorilor, cari, ca al doilea pion cultural al satelor, să adere și ei la ideea de colaborare, alături cu preoții, strâns uniți sub flacăra sclipitoare a acestui ateneu.

Întâia ședință s'a hotărât, din oficiu, să se ție la Ștefănești, în ziua de 30 Ianuarie a. c., unde au venit în număr destul de mare și învățătorii, arătând prin aceasta că ideea pornită de preoți vine în ajutorul muncii ce le este cerută, rupându-se în felul acesta din hotarele separatismului ighemonic, ce dela un timp se cam observă între cele două puteri vii, preotul și învățătorul. E un mare merit deci dela început, că s'a putut ajunge la o concluzare comună, la strângerea raportului între preot și învățător, strâns uniți, atât prin rolul lor de muncă în același ogor, cât și prin faptul că năzuiesc cu multă bunăvoință să alipească forțele lor uriașe, spre ajungerea țelului râvnit.

Astfel, în ziua de 30 Ian. a. c., la orele 10 a. m., fură de față toți preoții și învățătorii, cu puține absențe, la frumoasa biserică din Ștefănești. În sunete de clopote, se adunase acolo multă lume, ascultând cu mult nesăjii slujba sfântă oficiată de un sobor de preoți. După terminare, tot norodul porni spre localul școalei, nou clădită, nădăjduind în cugete că va avea să vadă multe lucruri frumoase.

Serbarea se deschise cu imnul „Împărate ceresc” cântat de preoți, ce știusă cu-o tonalitate adecuată, să dea toată măreția acestei sublime cântări, făcând să aibă un deosebit răsunet în inimile ascultătorilor deprinși tot cu cântece de lume. Urmă apoi „Trăiască Regele”, întonat de învățători și învățătoare, după care păr. protoieru, în calitate de președinte, desvoltă o frumoasă conferință.

Sf. Sa descrie rând pe rând grozăviile și nelegiuirile săvârșite în țara noastră de nenorocitul curent comunist — armata roșie, molipsire de peste Nistru —, care a distrus țarismul și marele popor rus, semănând jalea și necredința în pravoslavnică Rusie. „Pentru aceia, conchide C. Sa, noi, cei cari înțelegem nelegiuirile acestea, noi cari simțim și lucrăm românește, nu putem răbda să fim învinși de hoarda comunistă, ce ne distruge țara, neamul, regele, credința și pe noi înșine. Cazul cu bomba de la Senat, de mai acum un an, și altele mai grozave sunt probe că agenții comuniști nu stau cu mâinile în sân. De aceia trebuie să ne alarmăm

„Ă-n grupăm toate forțele, spre a preîntâmpina lupta grozavă ce ne așteaptă“.

În felul acesta C. Sa ajunge la necesitatea înființării ateneului ce-n purces cu'n ceas mai de vreme la activitatea rodnică până ce comunismul nu ne aduce în starea jalnică a celor de peste Nistru.

Urmară apoi felurile coruri, alese în duhul poporului, cu caracter moral-național, întregite de cuvântarea d-lui învățător Cristea din Dor-Mărunt. Cuvântătorul are de scop să arate origina etnică a poporului român, marile lui comori sufletești și trupești, descriind cu mult tact pe strămoșii noștri, ale căror obiceiuri și credințe ni le-au transmis întocmai nouă, urmașii lor. Îndrăznesc să mă exprim, că ambele cuvântări au suferit întru câtva de claritate, de boala neologismelor și-a cuvintelor silite¹⁾ ce nu cadrează cu grăirea naturală și cu atât mai mult cu felul de exprimare al poporului deprins cu limbajul plăcut al poveștilor cu împărați și feți frumoși. Totuși și-au ajuns din scopul lor dorit.

Se jucă piesa de teatru „Piatra din casă“ de V. Alexandri, cu concursul adulților din localitate ce-au știut, prin felul cum s'au transpus, cu multă naturalețe, în locul personagiilor, să stoarcă o mulțime de aplauze.

După câteva coruri, serbarea se închise cu cuvântarea d-lui avocat Claudiu Panaitescu, care într'un limbaj, cald și foarte popular, arată gândul ce l-a călăuzit la întemeierea ateneului. Cu o vorbă plină și curgătoare, cum numai un avocat de inima domniei sale știe s'o stăpânească, d. Panaitescu ținu încordată atenția auditorului, ce, după un program așa de bogat, tot se mai păstră, grație abilității oratorului. Marșul „Pe-al nostru steag“ de maestrul Porumbescu, cu adevărat național, cântat cu multă simțire de adulți, strânse și mai mult inimile poporenilor cu ale celor ce veniseră de departe, purtați de gândul nobil să ridice nivelul vieții țărănimii spre înălțimea cuvenită.

După o masă frățească, se trecu la discuția statutului, spre a intercala sau exclude unele paragrafe. Se alese în comitet o porție de membri și dintre învățători, întreținându-se astfel tot timpul, voioșia și bună frăție ce se citea pe fața fiecăruia. Și odată lucrurile stabilite, fiecare porni spre satul său, cu dorința d-a munci tot mai mult, ca să înțeleagă poporul cât poate face unirea preotului și învățătorului, spre edificarea și mărirea lui.

Dea Dumnezeu ca activitatea acestui ateneu să aibă roade cât mai bogate, iar membrii lui să fie oricând cu mintea trează chemarea lor frumoasă. Înainte, cu multă încredere, spre muncă încordată! Inceputul este demn de laudă.

Preot ALEX. B. IONESCU

Crăsani-Ialomița.

1. Parcă scrisul Sfinței Tale de aici suferă mai puțin de această boală! Câte cuvinte a trebuit să înlocuiesc eu, și tot au mai rămas!
Nota A. S.

Conferință religioasă.

În ziua de 9 Martie a. c., Păr. *Toma Chiricuță* din București, a ținut la Iași o conferință religioasă în biserica sf. Ilie. Această biserică, după reparația ce i s'a făcut, a fost amenajată cu bănci, destinându-se pentru întruniri cu caracter bisericesc.

Subiectul conferinței a fost: *Demonismul contemporan și calea de mântuire din el.*

La conferință au luat parte și *P. S. Grigorie Botoșaneanu.*

Conferința s'a început cu citirea rugăciunilor începătoare și apoi corul *maestrului Ciolan* a cântat: „Pre tine Te laudăm“.

Părintele Țincoca, parohul bis. Sf. Ilie, arată, în câteva cuvinte, care este datoria creștinului în Postul Mare și face cunoscută organizarea unor conferințe în această biserică de către Asociațiunea Femeilor române, cari vor fi momente de reculegere și îndreptarea sufletului pe o nouă cale în viață.

După aceasta, Păr. *Toma Chiricuță*, preot la biserica Zlătari din București, își începe conferința.

În cele ce urmează, voi da pe scurt, cât posibil, ideile sf. Sale chiar în cuvintele și rânduirea urmată:

„În clipa aceasta în care, după voia lui Dumnezeu și după dragostea d-voastră, îmi este îngăduit a vorbi în această cetate a Iașilor, îmi dați voi a revarsa simțămintele ce-mi umplu inima. Sânt două simțăminte: unul de recunoștință și altul de teamă: de recunoștință față de Dumnezeu, care ne călăuzește în cele mai mici detalii, care a ales ca unealtă de lucru și pe femeile rom., prin care eu, nevrednicul, am fost chemat să vorbesc în acest loc sfânt.

Spune apoi că Iașul îi este scump, pentru că în el a căpătat cele dintâi cunoștințe și își îndreaptă gândul de recunoștință la foștii profesori, mai ales la Păr. I. Gotcu.

Al doilea simțământ este de teamă: față de necunoscutul din sufletele ascultătorilor și față de subiectul ales.

De aceea îndreaptă către Dumnezeu „o trambă de rugăciune“, cerând întărirea și curajul în celece va vorbi.

Punctul de plecare este sf. Evanghelie, care este pentru preot ca hangarul pentru aviator. Locul din Evanghelie este aici: unde se povestește cum Mântuitorul, după ce s'a pogorit depe muntele Taborului, ucenicii lui erau împresurați de locuitori, între cari era un tată cu fiul său, stăpânit de demon. Tatăl roagă pe Mântuitorul, să-i vindece copilul său.

Subiectul nu este nou, ci e permanent în Evanghelie și în propoveduirea preoților. Acel tată cu fiul demonizat n'a fost numai atunci, ci e un simbol, care reprezintă toate timpurile și mai ales lumea contemporană, care suferă de demonism.

Dintre toate cuvintele vocabularului omenesc, nu este altul mai vrăjmășit decât cuvântul de demon. Dar omul contemporan, care se consideră exponentul culturii, neagă existența demonului. De aceea afirmarea existenței lui ar fi riscantă și ar însemna a vorbi într'o cameră lipsită de rezonanță; ar fi ca un aparat de radio fără puterea electrică.

Ce înțelegem prin demonism? Există demonul? și ce este el? Punctul de plecare ar putea fi o definiție presupusă ca adevărată, din care s'ar trage concluzii, ceea ce s'ar putea face într'un auditoriu perfect creștin și conștient creștin. Dar presupunând că este un suflet care se îndoiește de existența Satanei, Sf. Sa nu începe în acest chip.

A doua cale este cea a plecării dela realitatea faptelor, dela intuiție; mai ales că demonul e realitatea transcendentă ce nu poate fi definită satisfăcător și deplin. Definiția e o cupă, nu vas în care limităm un anumit conținut. O realitate mai vastă decât mintea noastră, nu poate fi cuprinsă într'o definiție.

Deci calea cea mai potrivită este cea a intuiției sau a credinței, căci e vorbă de-o intuiție spirituală și de-o realitate spirituală. Aceste realități le cunoaștem din manifestările lor. Sunt realități din care putem cunoaște pe Satana? Da, ele sunt așa de multe, încât constituie, în mijlocul Universului, un al doilea univers.

Pentru lămurirea chestiunii, e necesară o apropiere.

Există alt fenomen: *Biserica*. Ea are o realitate indiscutabilă. Biserica este lucrarea lui Dumnezeu în lume pentru îndumnezeirea omului. Ea este rezultanta conlucrării libere între Dumnezeu și om. Dar omul mai este și teatrul de acțiuni a celuilalt principiu al Satanei.

Biserica este instrumentul lui Dumnezeu.

Care este instrumentul Satanei? *Lumea* este instrumentul Satanei și e născut și acesta din colaborarea liberă a omului cu demonul.

Ce este lumea? Ea este ceea ce a înțeles Mântuitorul în unele momente ale vieții sale.

1. Momentul când Domnul a fost ispitit de diavol, pe un munte înalt, zicându-i că, de i se va închina, îi va da împărățiile *lumii acesteia*. Realitatea pe care demonul o oferă Mântuitorului trebuia s'o aibă.

2. Cuvântul rostit de Iisus: „Nu voi mai vorbi mult cu voi, căci vine stăpânitorul *lumii acestea*, care n'are nimic în mine“. Dar ce fel de lume? E o lume în înțeles spiritual.

Deci întâi avem Biserica lui Dumnezeu, ai cărei colaboratori sânt oamenii. Biserica e un edificiu ce se ridică în timp.

Al doilea, avem edificiul satanic al *lumii*, cu planurile lui, țelurile lui, lucrătorii lui. Nu e vorba de lume în înțeles cosmic, ci în sens spiritual.

Demonismul e lucrarea ce o face diavolul asupra omului, prin consimțământul lui liber prin *lume*. Este în stăpânirea acestui spirit asupra sufletului omenesc.

Aici vine momentul ce privește pe ascultători ca ei să colaboreze cu arhitectul cersc la calea lui. Dar sunt tot așa de liberă să colaboreze cu cellalt spirit.

Țelul diavolului e distrugerea lucrării lui Dumnezeu, adversitate contra lucrării lui Dumnezeu.

Care sunt mijloacele lui? Este o realitate ce ne întâlnește întotdeauna și pretutindeni: *răul*, care e o parte a lucrării diavolului; iar cealaltă parte e *păcatul*. Acestea sunt cele două aspecte ale lucrării lui.

Răul are obârșia în diavol, este consimțământul colaborării noastre cu el; iar păcatul e un mijloc pentru ajungerea obiectivului. Păcatul este conlucrarea liberă a voinței noastre cu diavolul cu scopul detronării împărăției lui Dumnezeu dintre oameni. Păcatul începe cu îndoiala și mândria, ce se manifestă în lăcomie, desfrânare și altele. El e mijlocul esențial pentru demonizarea omului. Și cât este el de actual și real!

Ceice consimt la păcat simt realitatea diavolului. Atunci se produce o desbinare de Dumnezeu, o depărtare de El.

Deaceia acesta e suspinul tuturoră către Dumnezeu: până când vom înainta sub această boltă a păcatului care ne împiedică privirea către tine Doamne?!

Însă celui intrat în păcat nu-i de ajuns căderea sa proprie, ci caută să atragă și pe cei din jurul său. Întinderea aceasta a păcatului *este lumea*—împărăția diavolului. Din manifestările satanice, două sunt mai distrugătoare: păcatul desfrânării și francmasoneria.

Se vorbește mult de demnitatea omului și a femeii. Dar femeea se vinde și lucrul acesta e organizat, legiferat, patronat. Aceaste se petrece în țara noastră, unde demonismul este organizat. În alte țări, prostituția e considerată o crimă socială. Iar francmasoneria este o organizație universală, ce năzuiește să distrugă Biserica, Statul și dinastia; să le înlocuiască cu dezordinea.

Dar care-i calea mântuitoare? Răspunsul s'a dat. Nu putem sluji la doi domni; deci mântuitoare este numai calea colaborării cu Dumnezeu, în sf. Biserică.

Dar pentru a fi membru în corabia mântuitoare, al bisericii, nu e de ajuns să fii botezat, ci e necesar a fi parte vie și roditoare, participând efectiv la conlucrarea cu Dumnezeu. Iar momentul activării nu este niciodată târziu, căci Mântuitorul este gata a ne primi chiar în clipa cea mai depe urmă“.

După aceasta urmează concert: „La râul Vavilonului...“ cântat de neîntrecutul cor al maestrului Ciolan dela bis. Sf. Spiridon.

P. S. Grigorie, în câteva cuvinte, spune că rugăciunea sf. Efrem Sirul: *Doamne și stăpânul vieții mele...*, ne arată cele 4 mijloace de luptă ale lui Dumnezeu, contrare altor 4 ale demonismului.

Mulțamește Păr. T. Chiricuță pentru clipele de înălțare suflatească, Păr. Țincoca și Asoc. fem. române cari au organizat conferințele religioase. Apoi Păr. Țincoca dă câteva lămuriri și face cunoscut că în fiecare Joi va fi câte o conferință în bis. Sf. Ilie.

Următoarea va ține-o d. *Lascarov-Moldovanu*, „Despre femeia în Evanghelie“.

Preot IOAN BĂRLIBA,
paroh Hulboca, jud. Orhei.

EXTERN A

MULȚĂMIRI DIN STRĂINĂTATE CĂTRE PATRIARHUL NOSTRU

D. *Hans Schönfeld* a luat parte la conferențele creștinești care au fost la noi, în București, în luna Mai a. c., și despre care am scris și noi aici. Întors acasă, încărcat de întipăririle culese de noi în cursul discuțiilor și în întâlnirile avute, domnia sa s'a simțit dator să-și rostească simțirile și mulțămirea către I. P. S. Patriarh al României, D. D. Dr. Miron, care a avut o fîntă atât de frumoasă cu prilejul acelor conferențe. Dăm mai la vale textul mulțămirii primite de I. P. S. Patriarh :

Eminenței S'le,

Patriarhului României, MIRON CRISTEA

București

Eminența Voastră,

Prin aceasta, ne luăm voie a înainta Eminenței Voastre, împreună cu raportul în limba franceză, și un raport în limba germană, despre conferința Balcanică a Bisericilor Ortodoxe, exprimându-vă din nou cea mai respectuoasă a noastră mulțămită, pentru binevoitorul sprijin și binevoitoarea primire de cari Eminența Voastră ne-ați făcut părtași.

Vizita în palatul Eminenței Voastre ne-a lăsat cele mai profunde și cele mai frumoase impresii a zilelor petrecute în București. Discursul Eminenței Voastre l-am tradus în întregime în limba germană și l-am pus în anexa a patra a raportului german, rămânându-Vă adânc și pururea recunoscători pentru marea pricepere și binevoitoarea apreciere, cu cari Eminența Voastră ați binevoit a întâmpina lucrarea noastră ecumenică, dar totodată și pentru deosebitele servicii pe cari Eminența Voastră ați binevoit a le face acestei chestiuni atât de însemnate. Cu drag ne vom aduce aminte în totdeauna de conferința de la București, folosind în lucrările noastre experiențele făcute aici, iar pe Excelența Voastră vă rugăm să ne permiteți a ne exprima dorința și credința noastră că Eminența Voastră și pe viitor veți binevoi a sprijini lucrarea noastră cu cuvântul și cu fapta.

Geneva 6 Iulie 1933.

Cu cele mai respectuoase salutări,
al Eminenței Voastre adânc devotat,

HANS SCHOENFELD,

Director al Secțiunei Cercetărilor.

DIN BISERICA ORTODOXĂ ȘI DIN ALTELE.

Noua lege de organizare a Bis. Ort. Sârbești. Cu ziua de 16 Dec. vrie 1931 (punerea în aplicare a noiei legi de organizare), Biserica Ortodoxă Sârbească a început să respire parfumul plin de speranțe frumoase al unei noi epoci de viață. Inițiatorul și cel care a dus la bun sfârșit ideea de a da o organizare temeinică și plină de așteptări Bisericii Ortodoxe Sârbe este vrednicul ei conducător de l. P. S. Patriarh Varnava. Actul acesta trece de importanța actelor de rând, căci el este, din punct de vedere istorico-bisericesc, pentru Biserica sârbească, al doilea act de seamă după reînființarea Patriarhatului Sârbesc în 1920.

Încă din 1929, corpurile legiuitoare ale Serbiei votaseră o lege cu caracter bisericesc. Legea aceasta însă ținea mai mult la aranjarea raporturilor dintre Biserică și Stat. Biserica Ortodoxă Sârbă era declarată corp religios de-sine-stătător în toate manifestările sale lăuntrice, iar Statul își lua obligația ca să înscrie anual în bugetul său suma necesară întreținerii materiale a Bisericii, căreia de altfel îi recunoștea dreptul ca să-și administreze singură averile sale ca și sumele provenite din contribuțiunile tuturor locuitorilor ortodoxi ai Statului. Cu toate acestea o lege care să o-rânduiască manifestările lăuntrice de viață ale Bisericii sau care să hotărască modalitatea administrării bunurilor materiale ale Bisericii nu există. O consecință deci inevitabilă a acestei legi nu putea fi decât o legă nouă. Aceasta a înțeles-o îndeajuns l. P. S. Patriarh Varnava încă dela venirea sa — acum vreo 3 ani — la conducerea Bisericii Ortodoxe Sârbe și aceasta s'a realizat acum. Pentru o mai bună orientare asupra cadrului general al acestei legi, desprindem aici o parte din articolul profesorului rus Maghievschi: „Noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe“, publicat în foaia săptămânală „Pantainos“ a Patriarhatului din Alexandria (Nr. 10, din 10 Martie 1932, p. 155-157):

„Legea aceasta, cu începere dela 16 Decemvrie 1931, aranjază toate fazele de viață a Bisericii, pe baza principiului autonomiei. Orânduiește raporturile dintre autoritatea bisericască și comitetele administrative mixte (din laici și clerici) precum și limitele de contact între clerici și laici în viața Bisericii. Prin legea aceasta, s'a dat sf. Sinod, ca celei mai înalte puteri legiuitoare, dreptul de a emite porunci, canoane și îndrumări cari sunt în legătură cu aplicarea legii de aranjare a Bisericii.

Cu privire la viața economică a Bisericii, autoritatea Bisericii va lucra în decomun acord cu comitetele parohiale.

În legătură cu clerul de mir, noua lege de organizare prevede asigurarea deopotrivă și cât mai bună a lui, pentruca, liberat de grija materială, să-și îndeplinească în liniște înalta lui misiune apostolică.

Aceeaș lege de organizare prevede formarea deopotrivă și cât mai bună a clerului de mir și aceeași pregătire către slujba preoțească. În cercul acesta de idei, s'a pus multă atenție în ceea ce

privește metoda culturii și instrucției în seminarii și în Facultatea de Teologie a Universității.

La urmă, legea se ocupă cu de-amănuntul de organizarea autorității corpurilor și organelor Bisericii Ortodoxe Sârbe, de Patruari, sf. Sinod, Sinodul Permanent, judecătoriile bisericești, Consiliul Patriarhal, etc. etc., până de viața religioasă a parohienilor.

O mare atenție arată legea și față de mănăstiri și de pregătirea monahilor, atât la mănăstiri — în școlile monahale — cât și în seminarii sau Facultatea de Teologie.

Afară însă de cele arătate de profesorul Maghievschi în mai sus citatul articol, noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe prezintă o însemnătate capitală pentru toate Bisericile Ortodoxe Autocefale și îndeosebi pentru Patriarhatul ecumenic din Constantinopol, atunci când vine să arate care este raportul dintre Biserica Ortodoxă Sârbă și unele Eparhii din afară de granițele actuale ale Statului iugoslav. Este vorba despre art. 13, care cuprinde următoarele dispozițiuni: „In afară de Eparhiile din Stat, jurisdicțiunea Patriarhului Serbiei se întinde și asupra următoarelor Eparhii din străinătate: 1) asupra Eparhiei Cehiei (Moraviei), cu scaunul în Praga, 2) asupra Statelor Unite și Canadei, cu scaunul în Chicago, 3) asupra Eparhiei Mucațef-Priasev în Rusia carpatică, în republica Cehoslovaciei, cu scaunul în Mucațef, 4) asupra Eparhiei Zadarsca (Italia), cu scaunul în Zadra, 5) asupra Albaniei, cu scaunul în Scodra, 6) asupra Budapestei, cu scaunul în Budapesta și 7) asupra Timișoarei, în România, cu scaunul în Veli-coninda“.

În legătură cu articolul acesta din noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe, toaia Patriarhatului din Alexandria „Pantainos“ Nr. 11, din 17 Martie 1932 observă cu foarte multă dreptate cele ce urmează:

„Articolul acesta, al nouăi legi de organizare, este în contradicție cu actele oficiale ale Patriarhatului ecumenic și contribuie la sporirea neînțelegerilor cu privire la jurisdicțiunile bisericești. Patriarhul ecumenic deja a hirotonisit un Arhiepiscop al Pragei și a toată Cehoslovacia, cu jurisdicție de-sine-stătătoare. România, de sigur, nu va îngădui pe terenul său o Episcopie dependentă de Patriarhatul Serbiei ¹⁾, iar Scodra, depinzând bisericește de Belgrad, ar fi ca și cum mitropoliile Coriței și Arghirocastrului din Albania ar depinde de sinodul din Atena. Cu un astfel de precedent și Bulgarii, dacă s'ar lua schisma, ar fi îndreptățiți să aibă episcopii dependente de Sofia pe terenul român sau pe cel iugoslav.

Cu alte cuvinte, art. 13 al nouăi legi de organizare a Bisericii Sârbe se bazează pe aceleași concepții anticanonice, cari au dat naștere la schisma bulgară, cu privire la care Biserica Serbiei a îmbrățișat până acum, ca și celelalte Biserici, principiile Patriarhatului ecumenic“.

Se așteaptă ca Prosinodul, ce se va aduna în curând la sf. Munte Atos, să lămurească, odată cu chestiunea jurisdicțională, ivită între cei doi mitropoliți ruși Serghie și Evloghie, și chestiunea a-

ceasta jurisdicțională ridicată de art. 13 al nouăi legi de organizare a Bisericii Ortodoxe Sârbe, spre o cât mai bună propășire și înțelegere a tuturor bisericilor autocefale ortodoxe.

Școala Teologică din Halchi. Conducerea școlii teologice din Halchi a Patriarhatului ecumenic a fost încredințată de curând P. S. Episcop al Trahiei, Alexandru Zotos, fost profesor la Universitatea din Varșovia și corespondent al Patriarhatului ecumenic pe lângă Biserica Ortodoxă din Polonia. Locul era vacant prin trecerea I. P. S. Mitropolit al Stavropolei, Ioachim, dela conducerea școlii, la mitropolia Dercelor. Bărbat distins, noul director al școlii teologice din Halchi este licențiat al unei Universități din Germania, iar pe vremuri a condus la Constantinopol, în calitate de director, „Marea Școală a Neamului“.

Scrisoare de condoleanță. Cu ocazia încetării din viață a Episcopului anglican al Oxfordului, Gore ²⁾, I. P. S. Patriarh al Alexandriei, Meletie, a trimis Arhiepiscopului din Canterbury, care este și primat al Angliei, o scrisoare de condoleanță. În scrisoarea aceasta, I. P. S. Patriarh Meletie se arată nespus de îndurerat de pierderea Episcopului Gore, care a fost unul dintre cei mai călduroși sprijinitori ai unirii bisericilor: „Sforțările pline de zel și de credință ale celui mutat dintre noi — zice scrisoarea — pentru opera de unire a bisericilor, au făcut din el o personalitate tot atât de iubită în Biserica Ortodoxă de Răsărit, pe cât activitatea lui pastorală și literară și feluritele virtuți evanghelice, care l-au înălțat conștiința Bisericii și a Neamului său“.

Episcopul Winchesterului. Către sfârșitul lunii Februarie curent, mișcarea de unire a bisericilor a pierdut pe alt corifeu al său. Este vorba de Dr. Woods, Episcopul Winchesterului. Prieten bun al Bisericii Ortodoxe, Dr. Woods o iubea mult și lucra cu mult devotament la unirea Bisericilor, având credință fermă că mișcarea aceasta este binecuvântată de Dumnezeu și deci merită să izbândească odată. În ultima adunare a mișcării de unirea Bisericilor, la Lambeth, Dr. Woods a prezidat comisiunile ce s'au ocupat cu deslegarea greutăților pe care confesiunea anglicană are de înfruntat, din punct de vedere social.

Catolicul Georgiei. În ziua de 10 Ianuarie 1932, s'a mutat către Domnul I. P. S. Mitropolit Hristofor, capul (catolicul) Bisericii Ortodoxe Autocefale din Georgia.

Noul calendar și în Etiopia. Bisericile ortodoxe din Etiopia, care țin, precum se știe, de Mitropolia Axomei (Patriarhatul de Alexandria), izbutiseră, până în timpul din urmă, să se sustragă dela noul calendar. Sf. Sinod al Bisericii Alexandriei, sesizat de cererile locuitorilor din Addis Abeba și Dire Dava, a hotărât, în

1. În urmă însă s'a făcut o înțelegere între noi și Sârbi, chiar anul acesta, care învoiește Sârbilor să aibă episcop la noi, dar și noi la ei. Am scris noi aici despre aceasta. Nota A. S.

2. Episcopul Gore, de care și noi am scris, nu mai era de mult episcop al Oxfordului în clipa morții sale. El demisionase și trăia ca teolog liber în Londra, unde și noi l-am vizitat în 1920. — Nota A. S.

ședința din 1 Martie 1932, ca noul calendar să fie aplicat deopotrivă și mai sus ziselor biserici etiopiene, cu începere dela 25 Martie 1932.

Celibatarii se pot preoți ca și cei căsătoriți. Intr'una din ședințele recente, sf. Sinod al Bisericii autocefale a Greciei a hotărât admiterea la hirotonie ca preoți de mir, atât a celibatarilor, cât și a celor căsătoriți. Criteriul care a condus pe sf. Sinod al Bisericii autocefale a Greciei la această hotărâre a fost dreptul ierarhilor de a hirotonisi pe toți cei ce sunt potriviți chemării acesteia.

Proceduri sinodale în dreptul matrimonial. În cele mai multe dintre Bisericile Ortodoxe de Răsărit, căsătoria nu este nicidecum un act civil, ci dimpotrivă, prin excelență religios și, ca atare, lăsat în seama instituției Bisericii. De aceia și diferitele proceduri sinodale, în cazuri anumite, sunt de cele mai multe ori de o valoare deosebită pentru dreptul matrimonial. Dintre procedurile date în timpul din urmă, dăm mai jos două :

1. Sf. Sinod al Bisericii autocefale a Greciei, fiind întrebat dacă se permite reîntemeierea unei căsătorii desfăcute, în cazul când unul dintre soții divorțați a încheiat o altă căsătorie cu altcineva, a hotărât că, în cazul acesta, este nevoie să se dea învoire pentru a treia căsătorie, iar în timpul săvârșirii sf. Taine, să se citească rugăciunile referitoare la o astfel de căsătorie.

2. Sf. Sinod al Patriarhiei din Alexandria, judecând în recurs un proces de divorț, a hotărât că ultimul act al desfacerii căsătoriei este „cartea de despărțenie“, fără de care, chiar în cazul când există o hotărâre judecătorească, căsătoria continuă a exista. Astfel că, dacă se întâmplă ca, mai înainte de eliberarea cărței de despărțenie de către Patriarh sau Mitropolit, soții să trăiască din nou împreună, aceasta se socotește ca o iertare provenită dela reclamant față de reclamat.

Preot Dr. OLIMP N. CĂCIULĂ,

Directorul Seminarului „Nifon“
din București.

„Acțiunea franceză“ și Mgr. Maglione. — „Acțiunea franceză“, condusă de scriitorii *Ch. Maurras* și *L. Daudot*, pe lângă revendicările regaliste, luptă pentru independența Bisericii franceze, față de Roma. Deși osândită de Papa, „Acțiunea franceză“ nu încetează acum a lupta și mai îndârjit împotriva stăpânirii papale în Franța. În timpul din urmă, atacurile ei s'au îndreptat asupra Monseniorului *Maglione*, reprezentantul diplomatic al Vaticanului la Paris. Acestuia i se aduce grava învinuire de a fi făcut spionaj german în timpul războiului mondial, având pe atunci calitatea de nunțiu papal la Berna. Documentele compromițătoare se găsesc în stăpânirea oarecărui Dr. *Specklin* dela Mulhouse și au fost publicate întâiu în ziarul „Action française“ și apoi răspândite pela presbiteriile din toată Franța. Presa oficială catolică crede că la mijloc ar fi o înscenare odioasă și protestează zgomotos împotriva acestui fapt. Dar, deocamdată, nu se poate vedea de partea cui e adevărul.

Preoții vor utiliza mai puțin motocicletă. — Preoții din Franța întrebuintează, într'o măsură foarte largă, mijloacele de umblare iute, atât pentru nevoile slujbei, cât și dintr'o înclinăție sportivă.

Intâmplându-se multe nenorociri, uneori chiar moarte, episcopul din Belley a dat o ordonanță, prin care îngăduie folosința motocicletelor numai pentru preoții cu parohii prea întinse sau celor cu mai multe parohii. Intrebuintarea acestui mijloc, numai ca gust, pentru excursii sau călătorii, este oprit cu totul preoților și seminariștilor din dioceza episcopului de Belley.

Congresul de Arheologie creștină dela Ravena.—La Ravena, s'a ținut în zilele din urmă ale lui Septemvrie trecut, al III congres de Arheologie creștină. Ravena e orașul amintirilor vii, a unui trecut de slavă artistică și istorică. Aici au locuit cândva împărați ai Apusului, regi ai Goșilor și aci a fost și capitala Exarhatului. Sub zidurile ei, împreună cu mormântul lui Dante, zac operele cele mai de seamă ale artei bizantine: basilici, mausolee, baptistere din veacurile 4—7.

Cel dintâi congres arheologic s'a ținut la Spalato (Dalmația) în 1894, iar cel de al doilea la Roma, în 1900. Acum, au luat parte reprezentanți a mai mult de 20 de popoare, în număr de peste 600.

S'au ținut mai multe conferințe, în cari maeștrii Arheologiei au făcut sinteza descoperirilor și săpăturilor dela 1900 încoace și au vizitat monumentele.

AL. NICOV,
Student la Strassburg.

Predica este numai un amănunt și nu trebuie să ne amăgim a-l socoti ca cel mai însemnat în șirul rugăciunilor de dimineață și de seară, ca cea care e așezată în mijlocul cântărilor, rugăciunilor și cetirilor din sfinți și prooroci. Ea poate fi privită ca o silință, de a da adunării ceva de gândit despre acestea, dar credincioșii care iau aminte la slujbă vor găsi materie de gândit la fiecare pas al ei. Și totuși, fie că ei au putut urmări sau nu alte puncte ale slujbei, credincioșii de obicei își ascultă luarea-aminte, când predicatorul se suie pe amvon.

W. F. STEAD,
in *Sermons of the Year 1933*, prefață

Tot cece încearcă a vorbi în numele lui Hristos amintește lumii că El e între noi și astfel dă putință lumii ca ea să își trăiească mai mult decât a visat vorbitorul.

ACELAȘ.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

Arhimandritul *Zosima Târâlă* și Iconomul Stavrofor *Haralambie Popescu*, **PIDALION, cu orânduire nouă și tălcuiri**. București, Tipografia „Speranța”, 1933. Volum de 384 de pagini, în format ceva mai mare ca al acestei reviste. Prețul 350 de lei. Se cere la autori: Mănăstirea Dălhăuți, Râmnicul-Sărat sau București, biserica Sfinții voveozi, calea Griviței.

Privind cineva acest mare volum, simțirea și gândurile lui, fără să vrea, se abat spre mai multe căi. Nu te poți opri numai la judecarea cărții în sine, ci alte simțiri, mai din lături, răsar înaintea ta. În adevăr, nu se poate să nu fii mișcat de faptul că doi preoți tineri au luat asupra lor o lucrare atât întinsă, grea și costisitoare. Trebuie să-i prețuiești, mai întâi, din întâlnirea cu fapta aceasta, care e de mare vrednicie și nu e de toate zilele.

Sfințiile lor, fără îndoială, au luat asupra lor împlinirea unei mari trebuințe: punerea vechiului Pidalion la îndemâna tuturor preoților. Folosul este netăgăduit: 1. Fiindcă vechiul Pidalion de mult nu se mai găsește, deși e atât de trebuincios; 2. deși textul canoanelor noi îl mai avem și după aceia, în lucrările de Drept Bisericesc al d-lui Dr. *D. G. Boroianu*, totuși acum nici această carte nu se mai găsește și apoi aceia n'o face de prisos pe aceasta. Avem text al canoanelor și colo și colo, avem tâlcuire și colo și colo, dar nu sunt în aceiași întocmire și nici cu aceiași tâlcuire. Și este atât de folositor ca, unde este vorba de texte însemnate, să ai cât mai multe lucrări. Din căutarea și cetirea mai multora, ai mai mulți sorți că te vei lumina mai deplin.

Dar încă și altul este gândul de departe care te mișcă, văzând fapta acestor doi preoți care s'au însoțit pentru a ne da Pidalionul a doua oară. Este constatarea zvâcnirii de viață care se întâlnește în sânul Bisericii noastre. Deși suntem copleșiți de atâtea nevoi, deși avem lipsuri atât de mari, deși ne plângem de ele atât de des, totuși ar fi nedrept să nu mărturisim că ne întâlnim și cu mari dorințe de bine și cu frumoase silințe de a ne ridica tot mai sus. Avem, în clerul nostru, puteri vii și proaspete, care palpăie frumos și ne sunt mari nădejdi de viitor.

Ce să zicem alta, când vedem o așa jertfă, prin tipărirea unei asemenea scrieri, care înseamnă muncă, cheltuială, dar, mai pre sus de acestea, dor de propășire în sânul Bisericii noastre! Se înțelege, dacă privim peste întregul Bisericii, vom descoperi că nu sunt prea mulți ceice se străduiesc în felul acesta. Avem înaintea o ceată de preoți care se ostenesc, care trăiesc și pentru ziua de mâine, nu numai pentru cea de azi, preoți care înțeleg să-și însemne cu vrednicie așezarea lor la slujba Bisericii. Dar niciodată, nici în vremurile de mare propășire, ceice s'au mișcat n'au fost cei mai mulți. Ajunge, dacă ai un pâlcc de oameni ceva mai numeroși. Aceștia să fie, și ai dreptul să-ți strigi toate nădejdi de viitor. Căci aceștia vor lucra ca aluatul care va face să dospescă întreaga frământătură.

Noi ne plângem că ceice se încordează la treabă nu sunt prea mulți. Dar dacă au să fie 20%, încă are să fie mare lucru.

Și acum, acestea zise, putem păși spre privirea cărții în sine.

Ea este însoțită de o prefață scrisă de P. S. Episcop *Ghenadie*, al Buzăului. Cel dintâi ostenitor cu această carte, Păr. Arhim. Zosima Târâlă, este stareț în eparhia Prea Sfinției Sale; cel din urmă a fost în slujba Prea Sfinției Sale, ca consilier-referent la Episcopia Buzăului.

Altă prefață e scrisă de Prea Sf. Sa Arhiereul *Titu Târговиșteanu*. Și una și alta scot la iveală însemnătatea lucrării, cum și alte socotințe în legătură cu aceasta.

Urmează apoi un destul de amănunțit „Cuvânt Înainte“ al autorilor, în care ni se arată istoria canoanelor. Acest „Cuvânt Înainte“ este destul de amănunțit și cuprinde 8 pagini dese.

De aici încolo, se înșiră materia largă a cărții, în 4 părți: 1. Canoanele Sfinților Apostoli; 2. ale Sinoadelor Ecumenice; 3. ale Sinoadelor locale și 4. ale Sfinților Părinți. Totuși materia nu urmează așa cum ar crede cineva și cum suntem obișnuiți; canoanele la șir, după timp și însemnătate, adică ale Sfinților Apostoli, ale Sinoadelor Ecumenice, și apoi celelalte, nu, ci pe chestiuni. Nici chestiunile însă nu sunt luate după alfabet ori după vreo rânduială dinnăuntru materiei ori după șirul dogmatic ale chestiunilor, ci după o chibzuință pe care autorii și-au ocrotit-o după vederile lor. Au luat chestiunile așa cum canoanele le scot la iveală. De pildă, vorbește canonul I apostolic despre hirotonia episcopului? Atunci autorii dau textul canonului I apostolic, iar apoi toate celelalte canoane care vorbesc de aceeași materie. Deci autorii se țin de șirul canoanelor, dar urmăresc și materia pe șirul lor, trecând prin toate canoanele pe care le scoate la cercetarea canonului dela care au pornit.

Dar atunci se naște o întrebare: De ce spui „Partea I, Canoanele Sfinților Apostoli“ pentrucă, după dreptate, nu ai numai canoanele apostolice, ci și toate celelalte pe care acestea ni le scot înainte? Autorii ar putea răspunde: Noi facem două lucruri odată: dăm și textul canoanelor la șir, dar cuprindem, la un singur canon, și toate celelalte canoane, care stau în legătură cu el.

Se înțelege, acesta este un punct de vedere sănătos, care ușurează urmărirea chestiunilor și a întregii materii. Nu se poate tăgădui însă că, în unele privințe, te mai și necăjește. Cauți iute un canon, dar când să dai de el, nu-l găsești la șirul lui, ci acolo îți spune: caută-l la cellalt canon, mai îndărăt, unde l-am tâlcuit. Acolo se înțelege, îl găsești. Deci, când treci la șirul canoanelor, pe multe nu le mai găsești la locul lor, ci aiurea. Așa dar ceiace stăpânește în această carte este mai mult gândul materiei, decât al șirului canoanelor.

Este un folos dintr'o parte, dar este și o îngreuiare din alta. N'ai ce face însă: Trebuie să primești una în locul alteia. De aceea această colecțiune de canoane te nevoiește să nu te lipsești de celelalte colecțiuni, ci, când te grăbește materia, cauți aci, când te grăbește canonul, cauți dincolo.

Se poate spune că, în această colecțiune, canoanele se gădesc împrăștiate. Nu le mai ai la un loc. Dar așa este sistemul. Pentru o trebuință, pentru un punct de vedere, slăbești cu cellalt punct de vedere.

Este așa cum întrebuițăm evangheliile: pentru unele trebuințe, le avem la șir, pe capitule și stihuri; pentru slujba bisericii, le avem altfel: pe pericope, printre care mai greu îți este să urmărești materia lor la șir.

Totuși aceasta este numai o asemănare, nu o stare la fel. Căci cartea de evanghelii pentru slujbă taie cu totul șirul lor, și nici nu-l poți întregi, pe când în Pidalionul autorilor pomeniți nu e chiar așa. Poți urmări și șirul lor acolo unde te trimete. Este o greutate, dar nu de nebiruit.

Aceasta este una. Urmează apoi și altele: Canoanele se țin de limba Pidalionului, dar pe ici colo mai înoită. Se putea face ceva și mai bun. Se putea lua colecțiunea de canoane lui Hefele, în noua traducere franceză. Acolo ai și textul grecesc și cel franțuzesc și, prin acestea, se putea da un text românesc mai ușor, fără zgronțurile limbii din vechiul Pidalion. Totuși merge și așa.

Partea cea mai proprie a autorilor, afară de așezarea deosebită a materiei, sunt tâlcuirile care însoțesc canoanele. Afară de socotințele din vechi, Sfințiile lor mai adăogă și altele, pe temeiul rânduielilor mai nouă, care au intrat în sânul Bisericii noastre.

Aceste tâlcuiri nu sunt prea lungi. Puteau fi și mai lungi, dar atunci cât de mult s'ar fi îngroșat volumul! Avem însă în ele ce trebuie.

Singura noastră părere de rău este că autorii nu păstrează în ele o limbă mai bisericească. Dela limba veche a canoanelor, odată te izbește un grai străin de noi: „intenționează purificarea“, „transmit impresii aprioric“, stare latentă până la momentul oportun, „determinați de faptul orgolioșilor“, emite hotărârea“, afurisește pe înfractori“ (pag. 299 și 300). La altă tipărire, trebuie să se întoarcă la un scris mai bisericesc. Asemenea, și ce au prefăcut în limba canoanelor nu e totdeauna bine. Nu „revine mitropolitului“, ci „rămâne pe seama mitropolitului“.

Cartea se încheie apoi cu un scurt tratat despre treptele rudeniei. Ca amănunt, trebuie să spunem că am găsit o șovăire și plutire între două păreri, în ce privește canoanele Sfinților Apostoli. Autorii spun că aceste canoane au fost alcătuite de Sfinții Apostoli, la Sinodul lor din Ierusalim, protivnic părerilor la care cercetarea lor a ajuns în această privință. Incă odată spun așa la pag. 9. Dar la pag. 10 o schimbă și spun că:

„Din toate acestea s'ar putea deci afirma, că pe la finele secolului 3-lea, o persoană necunoscută a scris aceste 85 de canoane apostolice“.

Apoi atunci care din două? Socotim că părerea din urmă este cea la care trebuiau să se oprească:

Privită ca întreg însă, cartea face cinste autorilor. Este un semn bun pentru duhul care-și face drum la noi în Biserică, de

a vedea pe preoți tot mai harnici la chemarea lor și tot mai dornici de a trăi în îndeletniciri mai înalte.

În ce-l privește pe Păr. Arhimandrit Zosima, trebuie să ferim monahismul că are în sânul lui un vlăstar atât de ales, care, și până acum, ne-a dat la lumină 2 lucrări: *Scânteieri din locașuri uitate* și *Monografia Monastirii Dălhăuți*.

Păr. Haralambie Popescu are încă și mai multe lucrări: unele cărți de școală, lucrate în tovărășie cu alții, iar altele numai ale Sfinției Sale: un tratat despre Credință, scurte tâlcuiri la Evangheliile duminicale, și încă multe altele.

Amândoi au acum sub tipar o lucrare nouă: *Istoria Sfântă a Vechiului și Noului Testament*, text ales, însoțit de explicațiuni și ilustrațiuni.

Fiind amândoi preoți tineri, nu ne îndoim că, încă de acum înainte au de lucrat și ne vor mai dărui și cu alte scrieri. Noi le urăm tot sporul la lucru și mai întâi le dorim ca această mare lucrare a Pidalionului să aibă toată răspândirea și să aducă tot folosul pe care e în stare să-l aducă.

Dr. Petru Barbu, Curs de CATEHETICA SAU METODICA RELIGIUNII. Caransebeș, 1933. ed. 3. Carte de peste 100 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 60 de lei.

Păr. Dr. Petru Barbu este pedagogul nostru bisericesc, bărbat care o viață întregă s'a afundat în acest studiu și care, netăgăduit, este o autoritate în această privință. De câte ori se va lucra ceva în acest ogor, va trebui să ne gândim la Sf. Sa și să-i cerem părerea. Nu s'a făcut așa, în lungile discuțiuni de anul trecut pentru predarea religiei în Școala Primară, și credem că rău s'a făcut. În adevăr, Păr. Barbu este bărbat dela care se putea învăța ceva și pe care mai cu seamă începătorii trebuiau să-l asculte.

Văzând toată acea mișcare în ogorul său, Păr. Barbu nu era să stea în nelucrare. Și-a scos în a III tipărire cartea sa de catehetică, în care ne spune că ea „nu trebuie judecată după planurile de învățământ și după programele analitice de până acuma, impuse de autorități, și nici după ultimele instrucțiuni, îndrumări, teorii și experiențe personale, norme etc., pentru predarea religiei, alcătuite pripit și publicate privizoriu în reviste bisericești căci toate acestea nu corespund pe deplin principiilor moderne pedagogice și nici recerințelor noastre speciale, confesionale și naționale. Nu mai amintesc de Școala activă, care trece marginile ortodoxiei, cu teoriile sale referitoare la învățământul religios“.

Este de folos că avem glasul Părintelui Barbu cu privire la fel de fel de păreri care s'au vânturat între noi despre predarea religiei. Toți preoții, care au avut de furcă cu învățământul religiei în Școala Primară, vor trebui să vadă ce spune Păr. Barbu, fiindcă Sf. Sa este *omul nostru*, încercat în asemenea materii vreme de o viață întregă.

Cartea sa e plină de sistem. Duce de mână pe cetitor pas cu pas în urmărirea materiei și-l lămurește foarte bine despre ce are de făcut.

Pe lângă desfășurarea teoretică, are și îndrumări practice, prin privirea cât mai de aproape a celor ce preotul are de făcut în școală. Dar aceasta nu e singura carte cu care preotul are a se ajuta. Păr. Barbu are și alte cărți, povățuitori mai amănunțiți, pentru îndrumarea practică.

Noi ne facem o datorie a pomeni de lunga străduință a Părintelui Barbu pe acest ogor. Nu e singura dată când scriem despre Sf. Sa. Acum însă Sf. Sa este mai de trebuință, e mai *actual*, cum se zice, și este de folos ca preoții să ia aminte la autorii cu care se pot ajuta.

De un an de zile, preoții au luat asupra lor sarcina predării religiunii în școala primară. După un an, este prilej de a ne întreba: ce au făcut? cum se simt? ce greutăți au avut de întâmpinat? unde este de prefăcut ceva?

Porniți pe un asemenea examen, cărțile Părintelui Barbu le vor fi de cel mai mare folos. Acum nu mai este graba de anul trecut. Iși pot vedea mai îndelete de lucrul pe care-l au de împlinit de aici înainte și e bine să stea la sfat cu unul care este maestru în această privință, cum este Păr Dr. Petru Barbu. Cartea sa se găsește la Bibliotecă Diecezană din Caransebeș sau la autor sau la Bibliotecă Pavel Suru din București.

Arhim. SCRIBAN.

Irénikon, Martie-Iunie, Prieuré d'Amay-sur-Meuse, Belgia.

Dând o atenție deosebită problemelor din Biserica Ortodoxă, *Irénikon* aduce, și de data aceasta, un bogat material, care interesează, fie prin aceea că autorii, examinând diferite chestiuni, se provoacă foarte adesea la doctrina Bisericii ortodoxe sau la starea de lucruri de aci, fie prin faptul că dă informațiuni din Bisericile ortodoxe naționale, culese din presa bisericii sau națiunii respective. În această privință, revista e bine organizată, având colaboratori cari se ocupă special de mișcarea bisericească din diferitele țări.

În ultimul număr, *Fr. M. I. Congar, O. P.* semnează un articol „*Ordre et juridiction dans l'Eglise*“, pp. 97-110, în care examinează cele două acte — al hirotoniei și al jurisdicției — în esența lor și în efectele pe cari le au ca puteri lucrătoare în Biserică. Autorul stăruie asupra caracterului indelibil al preoției, așa cum rezultă din scrierile lui Optat, Fericitul Augustin, Toma D'Aquino, etc., fără însă să amintească de hotărîrea luată de Conciliul Tridentin asupra acestei chestiuni, hotărîre care statornicește formal punctul de vedere al Bisericii Apusene. Privitor la atitudinea Bis. Ort. în această chestiune, autorul găsește că nu e precisă. Afirmatia e valabilă numai întrucât s'ar referi la o hotărîre formală dogmatică. În fapt însă, în Biserica Ortodoxă permanența darului preoției a fost considerată ca atare întodeauna¹⁾.

Un al doilea articol, „*Notes d'Esclésiologie Orthodoxe*“, pp. 111-139, semnat de *Hiéromoine Pierre* și care se va continua în numărul viitor, se ocupă de dezvoltarea autorităților jurisdicționale în Biserica Ortodoxă. Afirmând că chiar între teologii ortodocși există deosebiri de vederi cu privire la autoritatea supremă jurisdicțională, care trebuie să

1) *C. Erbiceanu*, Canoanele Sfinților Apostoli în „Biserica Ortodoxă Română“, an. XXIII, Nr. 11, pag. 1003; *Pr. C. Dron*, Canoanele. vol. I, p. 219.

vegheze la destinele întregii Biserici, unii atribuind-o sinodului ecumenic, alții celor patru patriarhi ai scaunelor principale, alții autorității patriarhale sau sinodale autocefale, iar în fapt fiind exercitată, sau cel puțin asumată de patriarhia de Constantinopol, autorul își propune să cerceteze istoricește problema, insistând în deosebi asupra modului în care Bizanțul și-a asumat dreptul de primăție jurisdicțională, „avut până la 1054 de scaunul roman“.

E o problemă asupra căreia Biserica Ortodoxă, urmând linia tradițională evanghelică și apostolică, fără să se lase târîtă spre vreo extremă, ca în protestantism și romano-catolicism, s'a fixat pe baza principiului sinodalității.

Articolul următor, „L'Histoire populaire de Séraphim din Sarov“, pp. 140-159, semnat de *Dom. Th. Belpaire*, prezintă, după scriitorul *V. N. Iljin*¹⁾, viața și opera lui Serafim din Sarov, sanctificat de Biserica rusească în 1903 și sărbătorit în această Biserică la 2 Ianuarie.

D. C. Lialine semnează o bogată „Chronique religieuse russe“ pp. 160-196, privind starea de lucruri din I. Rusia și II. Străinătatea.

La capitolul „Notes et Documents“, se publică (pp. 197-201) prima scrisoare pascală a lui Vladimir S. Soloviev.

Bibliografia, foarte bogată cuprinde: dări de seamă, note bibliografice și însemnarea cărților primite. Ocupându-se de operele mai de seamă apărute în domeniul teologiei, „Irénikon“ recenzează și lucrările românești importante. Așa, de exemplu, într'un număr trecut, s'a ocupat de cartea Păr. *P. Vintilescu* dela Facultatea de Teologie din București, „Contribuții la revizuirea liturghierului“, iar în numărul de față, se ocupă de vol. I din „Canoanele“ de *Fr. C. Dron*, despre care recenzentul, *Dom. M. Schwarz*, spune următoarele:

Pr. C. Dron. — **Canoanele.** Text și interpretare. București, Tipografia Cărților Bisericești, 1932; în-8, 276 p. 100 lei.

Revizuirea dreptului canonic oriental se impune deopotrivă atât la frații noștri despărțiți, cât și la confracții noștri de rit bizantin (greco-catolici). Biserica română, mai cu seamă cea ortodoxă, începe să se ocupe de această problemă. Acum câțiva ani, o comisie fusese însărcinată să prepare o ediție a canoanelor. Pentru diferite motive, ne spune autorul lucrării de față în prefață, acest lucru n'a putut să se realizeze. Fiind membru al zisei comisii, strânsese un material destul de important, din care s'a decis să editeze singur tot ceea ce era posibil. Primul volum, pe care îl scoate acum și care cuprinde canoanele apostolice, cum și pe cele ale sinoadelor ecumenice, a fost dat în public grație concursului financiar al P. S. Episcop Visarion Puiu, mare animator al tuturor studiilor teologice. Al doilea volum, a cărui apariție va depinde de succesul acestuia, va cuprinde canoanele Sfinților Părinți și ale sinoadelor locale.

Autorul primește, urmând tradiția Bisericii ortodoxe (p. 17), optzeci și cinci de canoane apostolice. El le expune rând pe rând, adăugând explicațiile istorice și practice necesare, și termină scoțând în evidență valoarea lor actuală, teorie care este foarte scumpă autorului, precum o dovedește magnifica sa teză de doctorat „Valoarea actuală a canoanelor“ (București 1928).

1. *V. N. Iljin*, Prepodobnyj Seraphim Sarovskij, Paris, Y. M. C. A. 1925.

Nu putem totuși să nu ne manifestăm puțină desamăgire: ne-am fi așteptat la o lucrare de înaltă ținută științifică. Volumul de față însă, cu toate excelențele sale calitative, nu trece prea mult peste ținuta unui perfect manual. Ar fi trebuit să fie ceva mai mult. Totuși oricine vrea să-și perfecționeze cunoștințele canonice asupra vieții actuale a Bisericii române, va găsi în mod ample cu ce să se documenteze.

În legătura cu canonul 1543 al Cod. jur. can., autorul remarcă faptul că, privitor la perceperea dobânzilor asupra bunurilor bisericesti, Biserica catolică nu erită să ia o dobândă mai ridicată... „dacă afacerile merg bine“. Noi trimitem autorul la Fontes Cod. J. C., t. V, nr. 363, § 3 (p. 941): va găsi acolo motivul profund al acestei clauze.

Serisul recenzentului Dom. M. Schwarz, pe care am avut ocazia să-l urmărim de aproape și în alte împrejurări, dovedește largi cunoștințe și atente documentări în privința chestiunilor de oari se ocupă.

În ce privește observația pe care o face asupra valorii științifice a „Canoanelor“, amintim că un specialist în dreptul canonic, Dr. Valerian Șesan, savantul profesor de această materie la Universitatea din Cernăuți, găsește că lucrarea Păr. Drou este bine înzestrată în această privință, având „un bogat material științific“.

Ca supliment la „Irémikon“, D. F. Mercenier publică, în traducere franceză, „Oficiul vecerniei după ritul bizantin“ (pp. 1-32). Traducătorul face o introducere, în care dă lămuriri cititorilor asupra „acestui document liturgic“, după care apoi, pentru o mai bună înțelegere, dă un „plan schematic“ al vecerniei.

Este deosebit de interesantă această prezentare într'o limbă răspândită cunoscută, a cultului ortodox, mai ales că traducerea este făcută cu grijă, dând textele scripturistice „după Septuaginta, care este versiunea oficială pentru Biserica Ortodoxă“. Pentru a arăta cum sună în limba franceză rugăciunile noastre liturgice, reproducem începutul vecerniei tradusă de Mercenier:

1. — Le Prêtre: *Béni soit notre Dieu, en tout temps maintenant et toujours et dans les siècles des siècles.* Le choeur: *Amen.*

2. — *Gloire à Vous, notre Dieu, gloire à Vous. Roi céleste, consolateur, Esprit de vérité, partout présent, remplissant tout, trésor de tout bien et Maître de vie, venez et habitez en nous et purifiez-nous de toute souillure et, Dieu bon, sauvez nos âmes.*

3. — *Dieu Saint, Saint et Fort, Saint et Immortel, ayez pitié de nous (3 fois). Gloire au Père, au Fils et au Saint-Esprit, maintenant et toujours et dans les siècles des siècles. Amen.*

Trinité toute sainte, ayez pitié de nous. Seigneur, agréez l'expiation de nos péchés. Maître, pardonnez-nous nos iniquités. Saint, prêtez-nous secours et guérissez nos infirmités, à cause de votre nom. Seigneur ayez pitié (3 fois).

Gloire au Père..., Le Prêtre: Parce qu'à Vous est la royauté, la puissance et la gloire, Père, Fils et Saint-Esprit, maintenant, et toujours et dans les siècles des siècles. Le Choeur: *Amen.*

Seigneur, ayez pitié (12 fois). Gloire au Père..., et maintenant...

O cronică a revistelor lipsește. Alături de bibliografie și celelalte cronici, ea ar aduce prețioase contribuții pentru informarea cititorului

CRITICĂ ȘI METODĂ¹⁾

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoită, Proorocul Nahum. Traducere și comentar.
București, Tipografia „România Mare“, fără an, 133 p. cu Bibliografie.

b) Bibliografie 1).

- Abarbanel Isaac**, Comentarii in prophetas posteriores, Pisauri, 1520; Amstelaedami, 1641.
- Aben Ezra**, Comentarii in XII prophetas minores, Dreux, 1155-1152 in Bibliis rabbinicis inde ab a. 1525.
- Adams I.**, The Minor Prophets, New-York, 1902.
- Albertus Magnus B.**, Ennarationes in XII prophetas minores, Opera omnia ed. Borgnet XIX, Parisiis, 1892.
- Andel I. van**, De kleine propheten, Kampen, 1905²
- Arias Montanus Benedictus**, Elucidationes in XII prophetas minores, Antwerpiae, 1571, 1582.
- Arndt Aug.**, Biblia sacra. Die heilige Schrift... mit erklärenden Anmerkungen versehen II⁵ 1152-1326, Regensburg, 1910.
- Barcellona Ant.**, Parafrași de'Proteti, Venezia, 1827.
- Barhebraeus Gregorius** († 1286). In XII prophetas minores scholia. Ad trium codicum fidem recensuit B. Moritz, Lipsiae, 1882.
- Bauer Georg Lorenz**, Die kleinen Propheten übersetzt und mit Kommentarien erläutert, Leipzig, 1790: II Nahum bis Malahia.
- Biblical Illustrator (The)**: The Minor Prophets (2 vol.), London, 1905.
- Böttcher Friedrich**, Neue exegetisch-kritische Aehrenlese zum Alten Testament, Leipzig 1863-1865: II (1864), 207-219.
- Burkius Phil. David**, Gnomon in XII Prophetaas Minores, Heilbronn, 1753.
- Calona Thom. de**, Commentaria moralia super XII, prophetas minores, Panormi 1644.
- Calvin Io**, Praelectiones in prophetas minores, Genevae, 1559. 1581, 1612.
- Castaneus Henr. Lud.**, Exercitationes in prophetas maiores et minores, Parisiis, 1630.
- Castro Christophorus de**, Commentarium in XII prophetas libri XII cum paraphrasi, Lugduni, 1615, Moguntiae, 1616, Antwerpiae, 1619.

1) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ pe luna Mai-Iunie 1933.

1) Aici nu se află cărțile citate de d-l Negoită în Bibliografia dela urma comentariului său.

- Cheyne T. K.*, *Critica Biblica or Critical Notes on the text of the Old Testament Writings. II. Ezechiel and the Minor Prophets*, London, 1903.
- Clericus Io.*, *Commentarius in prophetas*, Amst. 1731, Tübingen, 1733.
- Cocceius Io.*, *Prophetæ XII minores versione latina et commentario illustrati*, Lugduni Batavorum, 1652.
- Cornill C. H.*, *Das Targum zu den Propheten: Zeitschrift für alttest. Wissenschaft VII (1887) 194-202.*
- Coullardière Franc. Pean de la*, *Commentarius lit. et moralis in prophetas (galice)*, Paris, 1680.
- Critici sacri sive clarissimorum virorum in sacrosancta utriusque foederis Biblia doctissimæ adnotationes atque tractatus theologico-philologici (Seb. Münster, Vatablus, S. Castilio, Is. Clarius, Fr. Forerius, S. Drusius, H. Grotius)*, London, 1660.
- Dathe Io. Aug.*, *Prophetæ minores ex recensione textus Hebraei et versionum antiquarum latine versi notisque philologicis et criticis illustrati*, Halac, 1773, 1779², 1790³.
- Deane W. S.*, *Minor Prophets [The Pulpit Commentary]*, London, 1893.
- Dieu Ludov. de*, *Critica sacra seu animadversiones in omnes V. T. libros*, Lugduni Batav. 1648, Amstel. 1693.
- Dionysius Carthusianus*, *Piae et eruditæ enarrationes in XII prophetas minores*, Coloniae, 1533 et saepius.
- Duhm B.*, *Die Zwölf Propheten in den Versmassen der Ur-schrift übersetzt*, Tübingen, 1910; — *idem*. *Anmerkungen zu den Zwölf Propheten: Zeitschrift für alttestamentliche Wissenschaft XXXI (1911) 1-43. 81-110. 161-204.*
- Ehrlich Arnold B.*, *Ezechiel und die kleinen Propheten [Randglossen zur hebr. Bibel V]*, Leipzig, 1912.
- Eichhorn I. G.*, *Die hebr. Propheten (3 vol.)*, Göttingen, 1816 seqq.
- Eiselen Frederick Carl*, *The Minor Prophets [Whedon's Commentary]*, New-York, 1907.
- Elzas A.*, *The minor prophets translated and a commentary critical, philological and exegetical*, London, 1880.
- Ephraem Syrus S.*, *Scholia in Ionam, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggaeum [S. Ephraem Syri, Hymni et sermones ed. Thomas Ios. Lamy, II, 229-310]*, Mechliniae, 1886.
- Ewald H.*, *Die Propheten des Alten Bundes (3 vol.)*, Göttingen, 1867-1868.
- Farrar F. W.*, *The Minor Prophets, their lives and times*, London, 1890.

- „ The Minor Prophets. Expositor, VI Series, vol. V, (1902), 81-92. 271-286.
- Field Frid.**, Origenis Hexaplorum... fragmenta II 1000-1034, Oxonii, 1875.
- Figueiro Petrus a.**, Commentarius in XII prophetas minores, Lugduni, 1615.
- Forerius Franc.**, Comm. in XII prophetas minores, Venetiis, 1563.
- Gebhard B. Heinrich**, Grundliche Einleitung in die Weissagung der 12 Kleinen Propheten, Braunschweig, 1737².
- Geiger Abraham**, Urschift und Uebersetzungen der Bibel in ihrer Abhängigkeit von der inneren Entwicklung des Judenthums, Breslau, 1857.
- Gordon Iac.**, Commentarius in universa Biblia, Paris 1632.
- Griesbach P.**, Les prophètes, Lille, 1901.
- Haghebaert**, Die kleine Profeten vertaald en uitgelegt, Brugge, 1896.
- Haymo Halbertstatensis**, Ennaratio in XII prophetas Minores, (Migne Patr. Lat. 117, 9-294)
- Hemming Nicolaus**, Explanationes in prophetas minores, Lipsiae, 1568.
- Henderson E.**, Commentary on the Minor Prophets, London, 1858.
- Hesselberg H.**, Die 12 kleinen Propheten, Königsberg, 1838.
- Hirsch M.**, Die 12 Propheten übersetzt und erläutert, Frankfurt am Mein, 1900.
- Hitzig Ferd.**, Die 12 kleinen Propheten, Leipzig, 1838, 1863³, 1881⁴.
- Hudgeson David**, A brief exposition on the twelve small prophets, London, 1655, 1657.
- Kirpatrick A. F.**, The doctrine of the Prophets, London, 1901.
- Kuandus Andr.**, Commentarius exegetico-practicus in XII prophetas minores, Dresdae, 1677.
- Lambertus Franc.**, Commentarii in XII prophetas minores Argentorati, 1525-1526.
- Lapide Cornelius a.**, Commentarii in XII prophetas minores, Antwerpiae, 1628, 1672, 1700, Venetiis, 1740.
- Leimbach Karl A.**, Die Weissagungen des Propheten Ioel, Abdias, Jonas, Nahum, Habakuk, Sophonias, Aggaeus, Zacharias und Malachias, übersetzt und kurz erklärt, Fulda, 1908.
- Lowth Rob.**, De saera poesi hebraeorum. Praelectiones academicae Oxonii habitae, London, 1753. — cum notis et epimetris Ioa. Dav. Michaelis, suis animadversionibus adiectis, edit E. F. C. Rosenmüller, Lipsiae, 1815.

- Lyscrus Polycarpus*, Praelectiones academicae in prophetas minores, Lipsiae et Goslar, 1709.
- Maclaren A.*, The Books of Ezekiel, Daniel and the Minor Prophets, London, 1908.
- Moldonatus Io.*, Commentarius in XII prophetas minores, Coloniae, 1611.
- Marck Io.*, In prophetas minores Commentarius (4 vol.). Amstelaedami, 1696-1701 (2 vol.), Tübingen, 1734.
- Mariana Juan*, Scholia in Vetus et Novum Test. Matriti, 1619, Paris, 1620.
- Maucorps P.*, Paraphrase de Baruch et des petits prophètes, Paris, 1644-1645.
- Maurer F. I. V. D.*, Commentarius gramaticus-historicus criticus in prophetas minores, Lipsiae, 1840.
- Menochius Steph.*, Brevis explicatio sensus literalis S. Scripturae, Coloniae, 1630.
- Messana Franc. a (Panarelli)*, Paraphrasis in XII prophetas minores cum lectura in Zahariam, Antwerpiae, 1579.
- Middeldorph H.*, Codex Syriaco-hexaplaris, Berolini, 1835.
- Moldenhauer Ioh. Heinr.*, Übersetzung und Erklärung des Weisungen des Propheten Daniel und der zwölf kleinen Propheten, Quedlinburg, 1787.
- Münster Seb.*, Biblia Hebraica cum latina versione (2 vol. cum annotationibus ex commentariis rabbinicis), Basileae, 1534, 1546.
- Neteler B.*, Die Gliederung des Buches der 12 Propheten als Grundlage ihrer Erklärung, Münster, 1871.
- Newcome Will.*, An attempt towards an improvised version, a metrical arrangement and an explication of the twelve minor prophets, London, 1785, 1809².
- Oecolampadius I.*, Annotationes in prophetas minores, Basileae, 1535.
- Oosterley W. O. E.*, Old Latin text of the Minor Prophets: Journal of Theological Studies V (1904), 76-88. 242-253. 378-386. 570-579. — *idem*, Codex Taurinensis (Y). Transcribed and collated [exibet textum graecum 12 proph. minorum juxta recensionem Lucianeam], Oxford, 1908.
- Ort. H.*, Textus hebraici emendationes, Leiden, 1900.
- Palacios Michael de*, Explanaciones in XII prophetas minores, Salmanticae, 1593.
- Palacios Paulus de Salazar*, In XII prophetas minores Commentaria, in Portugalia apud Villam Viridem 1581, Coloniae, 1583.
- Patrono Andr.*, Commentarius in prophetas minores (2 vol.), Neapoli, 1743.

- Paulutius Fabricius*, Commentarius in libros historicos et prophetas omnes et Machabaeos, Romae, 1625.
- Perles Felix*, Analekten zur Textkritik des Alten Testaments, München, 1895, Neue Folge, Leipzig, 1922.
- Petersen Io. Willh.*, Erklärung der 12 kleinen Propheten, Frankfurt am Mein, 1723.
- Phelippaeus Io.*, Commentarius in XII prophetas minores, Parisiis, 1633.
- Qimkhi David ben Ioseph*, Comentarii in prophetas priores et posteriores, in Bibliis (*Buxtorf*), Basil. 1618 et in Bibliis Amstelaedamensibus, 1724.
- Raschi (Rabbi Salomo Yarkhi ben Isaak): Breithaupt Io. Fr.*, Rabi Salomonis Yarkhi, Raschi dicti, commentarius Hebraicus in prophetas minores et maiores ut et Iobum et Psalmos. Latine versus atque notis criticis et philologicis illustratus (3 vol.), Gotha, 1713-1714.
- Reus Ed.*, Die Geschichte der heiligen Schriften des Alten Testaments, Braunschweig, 1881, 1890²; *idem*, La Bible, traduction nouvelle avec introductions et commentaires, Paris, 1874-1881.
- Ribera—Ribeira Franc.*, In librum XII prophetarum commentarii sensus eorum historicum et moralem, persaepe etiam allegoricum complectentes, Antwerpiae, 1571, Romae 1590; *idem*, Comentarii historici selecti in XII prophetas minores ab ipso auctore conscripti, Salamanticae, 1598.
- Riesler Paul*, Die kleinen Propheten oder das Zwölf Prophetenbuch nach dem Urtext übersetzt und erklärt, Rottenburg, 1911.
- Rosenmüller E. F. C.*, Scholia in Vetus Testam. Pars VII, vol. I—IV: Prophetae minores, Lipsiae, 1812-1816. 1827-1828².
- Rupertus Tuitiensis*, Commentaria in XII prophetas (*Migne*, Patr. Lat. 168, 9-836).
- Sa Emmanuel*, Notationes in totam Scripturam S., Antwerpiae, Lugduni, 1609, Coloniae, 1610.
- Schets I.*, De kleine Profeten vertaald en met aantekeningen vorzien 's Hertogenbosch, 1894.
- Schlier I.*, Die zwölf kleinen Propheten, Stuttgart, 1861, 1876².
- Schmid Io.*, In prophetas minores commentarius, Lipsiae, 1685, 1687, 1689.
- Schulte A.*, Die koptische Übersetzung der kleinen Propheten: Theologische Quartalschrift LXXVI (1894), 605-642 et LXXVII (1895), 209-229.
- Schurmans Stekhoven J. Z.*, De Alexandrynsche vertaling van het Dodekapropheton, Leiden, 1887.

- Sebök Mark (Schönberger)*, Die syrische Übersetzung der zwölf Kleinen Propheten und ihr Verhältniss zu dem masoretische Text und zu älteren Uebersetzungen namentlich den LXX und den Targum, Leipzig, 1887.
- Sievers Ed.*, Studen zur hebräischen Metrik, Leipzig, 1901 (p. 486-500).
- Starck H. B.*, Notae sel... in Ies. Ier. Ez. Hos. Am. Mich. Nah. Hab. Zeph. Zach. Mal., Lipsiae, 1723.
- Strigelius Victorinus*, Argumenta et Scholia in XII prophetas minores, Lipsiae, 1561, 1570, 1571.
- Tarnovius Io.*, In prophetas minores commentarii (cum praefatione *Io. Benedicti Carpozovii*), Francofurti et Lipsiae, 1688, 1706.
- Tattam Henricus*, Duodecim prophetarum minorum libros in lingua aegyptiaca, vulgo coptica seu memphitica, ex manuscr. Parisiensi descriptos latine edidit, Oxonii, 1836.
- Theiner J. A.*, Die 12 kleinen Propheten, Leipzig, 1828.
- Theodorus Mopsuestenus*, Comm. in prophetas minores (*Migne*, Patr. Gr. 66, 123-632).
- Vatablus=Watebled Franc.*, Annotationes in Vetus Test., Paris, 1545, Salmanticae, 1584.
- Vaupel J. C.*, Die 12 kleienen Propheten, Dresden, 1798.
- Veiel Car. Maria de*, Expositio literalis XII proph. minorum, London, 1680.
- Volborth Jo. C.*, Die 12 kleinen propheten, Göttingen, 1883.
- Vollers K.*, Das Dodekapropheton der Alexandriner: Zeitschrift für alttestamentliche Wissenschaft III (1883), 219-272. IV (1884) 1-20.
- White W. W.*, Inductive studies in the twelve minor prophets, Chicago, 1892.
- Wigand Jo.*, Explanationes in XII proph. minores, Francofurti, 1566. Lipsiae, 1568.
- Winkelmann Io.*, Comm. in XII proph. minores, Francofurti, 1603, 1620.
- Wolder Io.*, Dispositiones analyticae in proph. minores cum paraphrasibus brevibusque explicationibus, Vitembergae, 1617.
- Zorell Franc.*, De arte rythmica Hebraeorum [Apendix ad Comm. in Proverbia auctore *Ios. Knabenbauer*, Parisiis, 1910)—*idem*, Einführung in die Metrik und die Kunstformen der hebr. Psalmendichtung (mit 40 Textproben), Münster, 1914¹).
- Adler M.*, A Specimen of a Commentary and Collated Text of the Targum to the Prophet Nahum: Jewish Quarterly Review VII (1895) 630-657).

- Beck J. C.*, Erklärung der Propheten Nahum und Zephanja, herausgegeben von *J. Lindenmeyer*, Gütersloh, 1899.
- Bibliander (Buchmann) Theod.*, Prophetia Nahum, iuxta veritatem hebraicam latine redditus, cum exegesi, etc. Tiguri, 1534.
- Bickell Gustav*, Die hebräische Metrik (Nahum I 1-10): Zeitschrift der Deutschen Morgenländ. Gesellschaft XXXIV (1880), 559-560; — *idem*, Carmina Veteris Testamenti metrica, Oeniponte, 1882, p. 212. 213: Nah. I, 2-10; — *idem*, Exegetisch-kritische Nachlese zu den alttestamentlichen Dichtungen (Nah. I, 2-10): Zeitschrift für katholische Theologie X (1886) 550.
- Breiteneicher Michael*, Ninive und Nahum, mit Beziehung der Resultate der neuesten Entdeckungen historisch-exegetisch bearbeitet, München, 1861.
- Buhl Fr.*, Einige textkritische Bemerkungen zu den kleinen Propheten: Zeitschrift für alttestamentliche Wissenschaft, V (1885), 179-184 (Nah. I, 4, 8, 12; II, 2, 11, 14).
- Cassuto U.*, Questioncelle bibliche: La patria del profeta Nahum: Giorn. d. Soc. as. ital. XXVI, 291-302.
- Chytareus David*, Explicatio Nahum prophetae, Vitebergae, 1565.
- Crocus Ludov.*, Commentarius in Nahum, Bremae, 1620, 1627.
- Döller Joh.*, „Ninive gleich einem Wasserteiche“ (Nah. II. 9): Biblische Zeitschrift VI (1908), 164-168.
- Gandell*, Nahum, introduction, commentary and critical notes (The Speaker's Commentary), London, 1876.
- Gray G. Buchanan*, The alphabetic poem in Nahum: The Expositor, V. Series, vol. VIII (1898), 207-220 (et cf. 304-305).
- Greve E. I.*, Vaticinia Nahumi et Hab., editio metrica, Amstel. 1793.
- Haffenreffer Mathias*, Commentarius in Nahum et Habacuc, Stutgardiae, 1663.
- Happel Otto*, Der Psalm Nahum (Nahum I) kritisch untersucht, Würzburg, 1900.
- Hoelemann A. G.*, Nahumi oraculum... versibus germanicis... illustravit, Lipsiae, 1842.
- Huerga Cypr. de la*, Commentarius in prophetam Nahum, Lugduni, 1558.
- Iusti C. W.*, Nahum neu übersetzt und erläutert, Leipzig, 1820.
- Kleinert P.*, Nahum und der Fall Ninives: Studien un Kritiken (1910), 501-534.

1) Luatè după comentariul lui Knabenbauer: *Martinus Hagen*, Commentarius in prophetas minores, Parisiis 1924. Aceasta este bibliografia generală. De aici în colo este bibliografie specială.

- Kolmodin A.*, Profeten Nahum, öfversättning och utläggning, 1898.
- Kreenen Ev.*, Nah. vaticinium philologicae et critice expositum, Hardervici, 1808.
- Larsen*, Profeterne Joel, Mika, Habakuk, Nahum, oversatte og forklarede, Köbenh. 1901.
- Lindgren J. A.*, Nahum's Profetia: Oefversättning med Anmerkningar, Stockholm, 1872.
- Löhr Max*, Nahum I, 2-8: Z. A. W. XXV (1905), 174-175.
- Mahler E.*, Untersuchung einer im Buche Nahum auf den Untergang Ninives bezogenen Finsternis, 1886.
- Middeldorpf H.*, Nahum aus dem hebräischen übersetzt, mit Vorwort und Anmerkungen von Gurlitt, Hamburg, 1808.
- Nestle E.*, Nahum II, 4: Z. A. W. XXIX (1909), 154.
- Quiros Aug. de*, Commentarii in prophetas Nahum et Malachiam, Hispali, 1622 et saepius.
- Reinke Laur.*, Zur Kritik der älteren Versionen des Propheten Nahum, Münster, 1867.
- Rosenthal L. A.*, Bibelwissenschaftliches I, Joel, Nahum, Habakuk mit einander verglichen (Aneinandergereihte Abreissblätter), Strassburg, 1905.
- Stäudlin C. F.*, Hosea, Nahum, Habakuk neu übersetzt und erläutert, Stuttgart, 1786.
- Strauss O.*, Nahumi de Nino vaticinium, Berol. 1853.
- Wahl Sam. Friedr. Günther*, Neue Übersetzung des Gesanges, der uns vom Propheten Nahum übrig ist, Halle, 1790.
- A. H. Layard*¹⁾, Niniveh and its remains, a narrative of the first expedition to Niniveh, London, 1848; *idem*, The Monuments of Niniveh. 2 Series, London, 1849-53; — *idem*, Inscriptions in the Coneiform character from Assyrians Monuments, London, 1851; — *idem*, A popular account on the excavations of Nineveh. London, 1851; *idem*, Discoveries of the ruin of Nineveh and Babylon, the result of a second expedition. London, 1853.
- M. Streeck*, Assurbanipal und die letzten assyrischen Könige bis zum Untergange Niniveh's (3 vol.), Leipzig, 1916.
- Alfred Ieremias*, Das Alte Testament im Lichte des Alten Orient 1916, pag. 638-642 sau ediția II.
- Hessychius*, Comentarul la Profetul Naum (*Migne*, 93, 1357-58).
- Ioan Chrisostom*, Despre penitența Ninivitenilor. Predică făcută pe baza prof. Iona, (*Migne*, 64, 423-36).
- Vasile din Seleucia*, (*Migne*, 85, 157-172; 172-182), tot pe aceeași bază.

1) De aici încolo sunt cărți adunate din diferite colecțiuni și necesare pentru interpretarea lui Naum.

S. Iulianus, Commentarius in librum Nahum (*Migne*, 96, 705).
S. Isidorus Hisp., Prooemia de libro Nahum (*Migne*, 80, 172).
S. Paterius, Liber de testimoniis (*Migne*, 79, 1008).

Walafriidus Strab., Glossa Ordinaria (*Migne*, 113, 19; 114, 64).
Augustinus, (*Migne*, 41, 587-588).

Isidor Hisp., (*Migne*, 83, 145-172); *B. Alcuinus*, 101, 1123; Tot în *Migne* mai avem despre Naum următoarele: Nahum liber unus, *Sedulius*, 19, 791; De quibus tractat. *Hier.* XXII, 546; Quomodo interpretatur XXV, 1231; In Hebraico post Ionam, Michaeas ponitur, et Michaeam sequitur Nahum, etc.

Augustinus, 34, 41; *Leo Magnus*, 66, 721; *Vigilius Tapsens episc.*, 62, 537; *Junilius*, 68; *Raban Maur* 111, 117; *Ivo Carnot*, 161, 275; *Hugo de Saint Victor*, 175, 15.

În aceste locuri se află fie comentarii, fie cataloagele cărților canonice, fie câte ceva despre viața și origina prorocului Naum.

A. Ceriani, Codex Syrohexaplaris ambrosianus, photographice editus, Mediolani, 1875. Conține traducerea lui Paul de Tella din 617 în fragmente: Psalmii, Iov, Proverbele, Ecclesiastul, Cântarea Cântărilor, Cartea înțelepciunii, Iisus Sirah și Profeții.

Pohlmann, S. Ephraeni Syri Commentariorum in S. Scripturam, Textus. Brunsberg, 1863-1864. Acest text a fost imprimat în mare parte în ediția română: S. Ephraemi opera, vol. I și vol. II.

Denis Barsalibi, Comentar literar și simbolic la Vechiul Testament. Manuscris Biblioteca Națională, Paris Nr. 66 (siriatic)

I. A. Petit, La Sainte Bible avec commentaire. Les petits prophètes, vol. XI. Aras 1896. (Comentar după Vulgata).

Charles John Ellicott, An Old Testament Commentary for English Readers, London, 1897, vol. V. Nahum by A. C. Jennings.

H. B. Swete, Old in Greek according to the Septuagint (3 vol), Cambridge 1909. Este cea mai bună edițiune a Septuagintei până astăzi, din punct de vedere critic. Nici una din edițiunile în curs de publicare n'au ajuns până la profeții mici. O edițiune a Septuagintei s'a început la Oxford: *A. E. Brooke and N. McLean*, The Old Testament in Greek 1906, care a fost întreruptă în cursul războiului și în continuare a ajuns până la Regi. O altă edițiune este cea începută la Stuttgart de *Rhalfs*, care a publicat Geneza și din pricină că n'a fost bine întocmită a fost lăsată la o parte și s'a început publicațiunea cu Psalmii.

- Brown Driver, Briggs*, A hebrew and english Lexicon of the Old Testament, Oxford, 1906.
- S. Mandelkern*, Veteris Testamenti Concordantiae hebraicae et Chaldaicae, Leipzig, 1926, (Ed. II-a).
- N. Peters*, Der Text des Alten Testament und seine Geschichte, Münster, 1913.
- A. Loisy*, Histoire du texte hebreu, Amien, 1892. Histoire critique du texte et des versions, Amien, 1892.
- E. Gigot*, Special Introduction to the Old Testament III, pag. 422-426. New-York.
- Bucuez, Vigouroux, Brassac*, Manuel Biblique, 5 vol. Paris, 1917-22.
- R. Cornely*, Introductio specialis in singulos libros, V. Test., 2 vol., Parisiis.
- H. Cornill*, Einleitung in das Alte Testament, Ed. 7-a, Tübingen, 1913.
- Steuernagel*, Lehrbuch der Einleitung in das A. Test. Tüb., 1912.
- P. Cheminant*, Precis d'Introduction à la lecture et à l'étude des Saintes Ecritures, 2 vol. 1930.
- H. Lusseau, M. Collomb*, Manuel d'Études Bibliques Paris, 1930. 5. vol.
- Verdunoy*, Manuel d'Écriture Sainte, Dijon 1929, ed. II-a.
- Meinhold I.*, Einführung in das Alte Testament, Giessen, 1926.
- Mac Fadyen, I. Edg.*, Introduction to the Old Testament, 1919.
- Hildebrand Höpfl*, Introductio in sacros U. T. libros compendium. Introductio specialis in libros V. T. 1926.
- R. Cornely și A. Merk*, Manuel d'Introduction historique et critique à toutes les Saintes Ecritures (2 vol.), Paris, 1928.
- I. Göttberger*, Einleitung in das Alte Testament. Freiburg, 1928.
- L. Dennenfeld*, Historie des livres de l'Ancien Test., Paris, 1929.
- F. Fairbrother and D. R. Scott*, An Introduction to the Literature of the Old Testament, London, 1929.
- Ioh. Nickel*, Grundriss der Einleitung in das Alte Testament, Münster, 1924.
- Friedr. Detitzsch*, Die Lese und Schreibfehler im A. Testament, Berlin, 1920.
- A. Wilmart*, Le commentaire sur le prophète Nahum attribué à Julien de Tolède. Bull. litt. ecl. (1922).
- G. Morin*, Le Commentaire du Ps. Julien, une oeuvre de Richard de S. Victor, Revue Bénédictine, 1925.
- Canon Sell*, The Minor Prophets, Madras, 1923.
- W. W. Cannon*, Some notes on Nahum I-2, 3, Expository (1925¹), pag. 280-6; 433-444 (1925²), 102-110.
- C. J. Goslinga*, Nahum Godspraak tegen Nineve (Cuvântul din vin al lui Naum împotriva Ninivei), Zutphen 1923, XII, 347 pag.

- G. L. Robinson*, *The twelve Minor Prophets*, New-York 1926.
Hatch and Readpath, *A Concordance to the Septuagint*, Oxford 1897 (2 vol. și supliment).
Fr. Buhl, *Handwörterbuch über das Alte Testament*.
E. Ben Iehuda, *Thesaurus totius hebraicitatis et veteris et recentioris*. Berlin-Schönenberg 1930. Lucrarea este în curs de publicare la vol. 8-lea și va cuprinde cam 12 volume.
Ed. Meyer, *Geschichte des Altertums*, ed. II, Stuttgart, 1930.
Victor Place, *Ninive et Assyrie*, Paris, 1867.
Langdon, St., *Die Neubabylonischen Königsinschriften*, Leipzig, 1912.
Jean Capart, *Thèbes, la gloire d'un grand passé*, Bruxelles, 1925.
Lyndon, E. J., *Prophetic Spokesmen. Studies in the Twelve Minor Prophets*, London, 1930.
Pilcher, C. V., *Three Hebrew Prophets (Nahum, Hebakkuk. Zephania) and the Passing of the Empires*, London, 1931.
I. Chaine, *Introduction à la lectures des prophètes*, Paris, 1932.

c) Cum se face o traducere din Sf. Scriptură.

Cred că este un lucru netăgăduit că traducerea în general, este o lucrare mai grea decât una originală, fiindcă trebuie să redăm exact adevărata cugetare a autorului. În autorii profani, însă avem un avantaj, anume acela de a nu lucra cu principii fixe, cari privesc credința: dogma, morala și proorociile. Acestea le întâlnim în Sf. Scriptură. De aceea traducătorul Cărtii Sfinte, — admițând că are pregătirea necesară — trebuie să fie destul de atent și cu grijă ca să nu-i scape pe cât se poate, nimic.

La Vechiul Testament în special, avem a face cu o limbă populară: proză și poezie, dezvoltate în mediul Orientului, cu felul de cugetare orientală, cu întreruperi în gândire, cu lacune, și cu răsturnarea gândirii, așa cum o socotim noi cei de azi, obișnuiți cu logica și cursivitatea ei. De aceea întâlnim, adeseori schimbări de persoane, acorduri ale propozițiunii: subiectul la plural și verbul la singular când precede subiectul, acordul cu colective, adică: subiectul nume colectiv, la singular și verbul la plural. Și construcțiuni cari trebuiesc traduse: inversând pasivul la activ. Toate aceste considerațiuni sunt îngreuiate de sintaxa timpurilor, care este deosebit de grea, căci posedarea ei este rezultatul unui studiu îndelungat, a citirei de mai multe ori a Bibliei în original și a studiului comparat al limbilor semitice și a limbei arabe vulgare, de un folos netăgăduit în aprecierea subtilităților în textul prozei și poeziei mai ales. Limba beduinilor deșertului ne oferă prin povestirile sale, o a-

subt influența grecească — și o inscripțiune cuneiformă, un cilindru sau o tabletă, vedem numai decât izbitoarea diferență, care există între aceste două cugetări.

Din această pricină și traducerea Bibliei în general, și a profeților și cărților poetice în special, este lucrare care se face cu multă trudă și nevoită. La noi, se mai adaogă și limba românească, încă nefixată ca vocabular și croită după alt tipar decât limba ebraică. Deci o îndoită dificultate. Și pedesupra tuturor este pretențiunea celor cari sunt obișnuiți cu un stil oarecare, vechiu și fără înțeles al Bibliei, și voesc ca nimic să nu se schimbe din ceea ce au auzit și au apucat. Căci tradițiunea stilului la noi a ajuns mai mult decât o dogmă. Poți să traduci orice, numai să fie în vechiul stil.

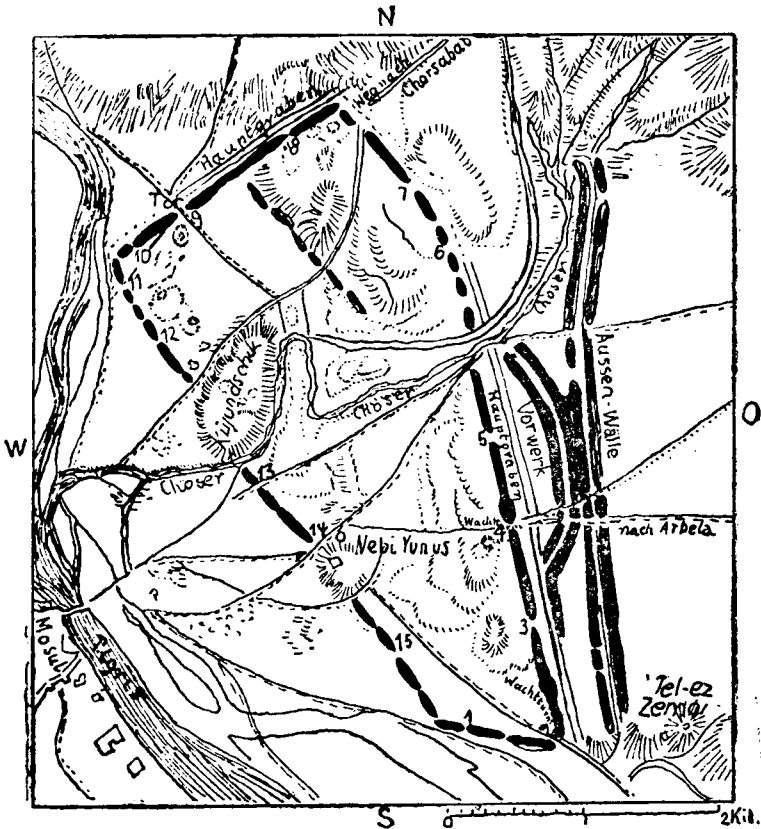
Insă puterea vremii este nebiruită, și ea va face ca lumea, care fără să se fi ocupat cu chestiunea aceasta și ține la ceea ce a apucat de demult — să cedeze încetul cu încetul din pricina nevoei de a citi un text sacru mai clar și mai literar. Cât privește vocabularul de întrebuintat, să fie cât se poate de bogat, și nu se va face nici o restricțiune cu privire la cuvintele în circulațiune, în afară de cele vulgare. Căci precum în trecut limba cărților bisericești și a Bibliei, izvorită dintr'o provincie oarecare și tâlmăcită de oameni, cari pentru vremea aceea se ocupau nu atât de bogăția cuvintelor și de subtilitatea textului, a fost limba care s'a încetățenit și a uniformizat limba românească; tot așa și acum va trebui ca în traducerea Bibliei să se pună un vocabular pe cât se poate de bogat, dar păstrându-se din cel vechiu ceea ce se mai poate păstra, ca nu cumva limba biblică să ajungă neînțeleasă și neîndestulătoare pentru cel ce citește în Cartea Sfântă.

Textul ebraic, în multe locuri, are un stil, care pentru vremea noastră poate fi considerat vulgar. Așa se vorbea atunci, când a fost scris. În traducere va trebui să găsim cuvinte decente, corespușzătoare — căci doar limba românească le posedă — și locurile cari ar putea scandaliza să fie redată într'un stil cuviincios, căci altfel va fi pagubă pentru sufletul creștin și pentru Biserică.

Traducerea va trebui să fie cursivă și cu frumoasă înlănțuire a frazelor, lucru care prezintă interes și imbold pentru cititor. Realizarea ei este chestiune de pregătire și de tehnică specială. Nimeni nu va putea face o traducere bună, dacă n'a fost obișnuit cu așa ceva niciodată. Traducerea astăzi a ajuns o specialitate.

Corectările după alte texte sacre: Septuaginta, Siriaca și Vulgata, să se facă numai acolo unde este neapărată nevoie, iar nu arbitrar și din spirit de a-și arăta cineva știința lui în

detrimentul Sfintei Cărți. Va trebui să se țină seamă de următorul principiu admis până acum de critică: Textul ebraic, Septuaginta și Vulgata, conțin în esență dogma și morala pe care se sprijină învățătura Bisericii. Deci, o traducere nu se poate face decât cu balansarea tuturor acestor texte, cari în definitiv se bazează pe unul original, pe care nu-l mai păstrăm în toată puritatea lui. Deci, vom avea la bază textul ebraic, care este

Cele 15 porți ale Ninivei.

după Delitsch

cel mai aproape de originalul după care s'a tradus Septuaginta. Și îl vom corecta ici și colo cu Septuaginta și Vulgata, pentru a-l lămuri, dacă nevoia cere. În nici un caz însă nu putem lua Septuaginta de bază, întrucât fiind o traducere cu mii și mii de variante și până acum textul încă nu s'a putut fixa critic, ar fi să traducem nonsensurile și deviațiunile traducătorilor,

ceea ce n'ar corespunde cu înțelesul original. Pentru critică Septuaginta are numai un folos: acela de a constata, dacă în traducerea bună sau rea, textul original a fost acela pe care îl avem noi astăzi în ebraicul tipărit. Și dacă constatăm acest lucru, atunci misiunea ei din punct de vedere al stabilirii textului este încheiată. La fel procedăm cu Vulgata.

În cazul nostru, traducerea d-lui Negoită a fost făcută după textul ebraic, fără să îndeplinească aceste condițiuni și fără să se țină seamă de valoarea și importanța traducerilor și textelor de comparat. Corectările prea multe — în special cele după textul siriatic — au schimbat înfățișarea și înțelesul profund al proorociei lui Naum, din care n'a putut scoate prin interpretare decât ceea ce echivalează cu nimic.

Dăm aici o nouă traducere a cărții proorocului Naum, din care se va putea vedea înlănțuirea ideilor din original, cu corecturi numai acolo, unde nevoia imperioasă le-a cerut. Cine vrea să facă o comparație cu textul traducerii tâlcuitorului nostru, va vedea diferența și o va aprecia.

d) Traducerea cărții proorocului Naum.

I

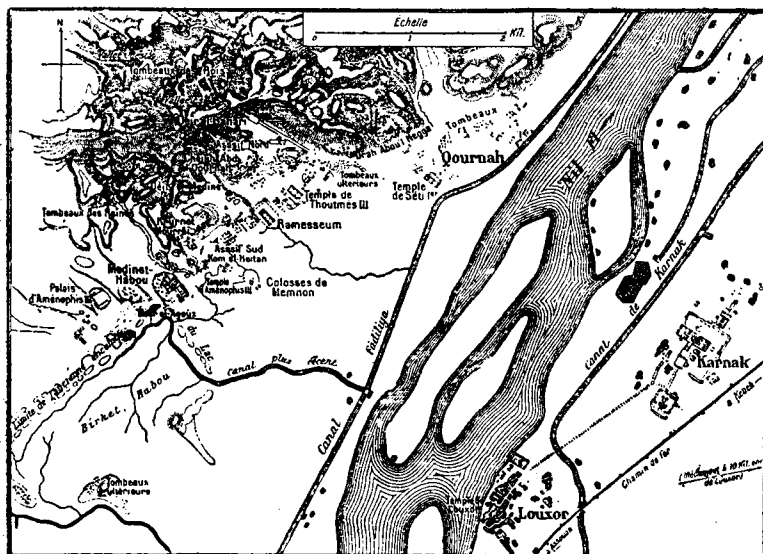
1. Proorocie despre Ninive. Cartea vedeniei lui Naum cel din Elcoș.
2. Dumnezeu râvnitor și izbânditor este Domnul; răzbunător este Domnul și stăpân pe mânie. Domnul își răzbună pe vrăjmașii săi și împotriva dușmanilor săi stă neînduplecat.
3. Domnul este îndelung răbdător și mult milostiv, iar nepedepsit nimic nu lasă. Domnul în vifor și întru furtună își tae cale, iar nourii sunt pulberea de supt picioarele lui.
4. El ceartă marea și o deșartă și toate râurile cele mari le seacă; Basanul și Carmelul se ofilesc și floarea Libanului se vestejește;
5. Munții se cutremură din pricina lui și colinele se fac una cu pământul; pământul se zbuciumă în fața lui, lumea și toți cei ce locuiesc într'însa.
6. Împotriva furiei lui cine stă și să stăvilească iuțimea urgiei lui, cine este în stare? Văpaia mâniei lui se varsă ca focul și stâncile se prăvălesc în fața lui!
7. Bun este Domnul: loc de scăpare în zi de strâmtorare și pe cei ce nădăjduesc într'însul îi știe!

8. Și printr'o revărsare de apă care trece va nimici locul ei și pe vrăjmașii săi întru întunec și urmări.
9. Ce puneți la cale împotriva Domnului? El îi va stârpi cu totul, fiindcă urgia nu vine de două ori.
10. Căci se încălesc unii într'alții ca mărăcinii, când se îmbată la ospetele lor; pentru aceasta mistuiți vor fi ca paele uscate.
11. Din tine a ieșit urzitorul de rele împotriva Domnului și cel ce sfătuește fapte ticăloase.
12. Așa grăește Domnul: „Chiar dacă vor fi viteji și mulți, vor fi secerăți și pierduți vor fi!”
13. — Te-am zmerit acum, dar nu te voi mai zmeri. Ci voi sfărâma jugul de pe grumazul tău și voi rumpe lanțurile tale!—
14. Și iată ce a poruncit Domnul pentru tine: „Numele tău nu va mai vlăstări; din casa dumnezeilor tăi sfărâma-voiu chipurile cele cioplite și turnate și mormântul tău îl voi pregăti, căci de puțin preț ai fost!”

II.

1. Iată că pe munți sunt picioarele celui ce binevestește, ale celui ce vestește pacea! Prăznuiește Iudo sărbătorile tale, plinește făgăduințele tale, căci nu va mai trece pe la tine dușmanul cel înverșunat. El este cu totul pierdut!
2. Un vrăjmaș distrugător a pornit împotriva ta (Ninive): păzește întăriturile, străjuește calea, întărește-ți coapsele, fii bărbătoasă foarte!
3. —Căci Domnul a sădit din nou via lui Iacob — slava lui Israil—pe care furii au prădat-o și i-au ciumpăvit vițele.—
4. Scutul războinicilor săi este văpsit cu roșu; investmâtați în roșu sunt oștenii; în focul armelor de oțel carele se ivesc. In ziua de năvală călăreții peste câmpii s'avântă.
5. Carele de luptă duruesc și în câmp deschis dau unul peste altul. Infățișarea lor: flacări de foc, fulgere cari scapără.
6. Căpeteniile ei îi aduc aminte... și se poticnesc în mersul lor... Dau zor spre ziduri și pregătesc apărători...
7. Porțile marilor râuri se deschid și curtea împărătească de spaimă este cuprinsă...
8. S'a sfârșit! Ea este prinsă și în robie dusă. Slujnicile ei scot suspine — guruit de porumbei — bătându-se în piept.
9. Dar Ninive este ca un iaz de apă din vremi străvechi!.. Și locuitorii ei fug. „Stați, opriți-vă!” dar nici unul nu se întoarce.
10. „Prădați aurul! Jefuiți argintul!” căci fără sfârșit sunt bogățiile ei: averi, scumpeturi fel de fel.

11. Ea este pustiită, jefuită și prădată!.. Inimi frânte, genunchi tremurânde, coapse prinse în zbugium de dureri, fețe îngălbenite de spaimă!..
12. Unde este sălaşul leilor, vizuina puilor de leu în care leul își ducea puilul și leoaica, unde inimeni nu putea să-i sperie;
13. Leul care sfâșia pentru puilii lui și sugruma pentru leoaicele lui și își umplea de pradă vizuinele și lăcașurile lui de lucruri jefuite?
14. „Iată că sunt împotriva ta!“-zice Domnul Savaot. „Ardevoiu cu foc carele tale; pe puilii tăi de leu, sabia îi va străpunge, stârpi-voiu din țară prada ta și nu se va mai auzi glasul solilor tăi!“

Ruinele Tebei capitala Egiptului.

după Vigouroux, Dictionnaire

III.

1. Vai de cetatea cea vărsătoare de sânge, plină de minciună și de sâlnicie, din care nu se mai curmă jaful!
2. Pocnet de biciu, duruit cutremurător de roate, cai în galop, care de războiu, cari huruesc;
3. Călăreți cari s'avântă, sclipiri de sabie, scăpărări de lance, mulțime de răniți, grămezi de stârvuri, leșuri fără de sfârșit, hoituri cari stau în cale!..
4. Numai din pricina desfrâului fără seamăn al celei desfrânate, frumoasă la chip și stăpână pe vrăji, care vinde no-roadele cu desfrânările ei și neamurile cu fermecătoriile ei!

5. „Iată că sunt împotriva ta!“ zice Domnul. „Zmulge-voiu veștmântul tău, ca să arăt neamurilor goliciunea ta și împărățiilor ocara ta;
6. Arunca-voiu asupra ta cu spurcăciuni, batjocori-te-voiu și privești te voiu face.
7. Și oricine te va vedea, va întoarce capul de către tine zicând: „Pierit-a Ninive! Cine o va jeli și de unde îi voiu căuta mângâietori?“.
8. Oare tu ești mai bine întărită decât No-Amon cea așezată pe ale Nilului maluri, înconjurată de apă, a cărei întăritură era apa, și apele cele mari slujiau drept ziduri?
9. Etiopia împreună cu Egiptul erau nesfârșita ei putere. Put și Libienii soții ei de luptă!
10. Dar și ea dusă a fost în robie, așijderea și pruncii ei la răspântiile tuturor ulițelor zdrobiți au fost; asupra celor de viță bună aruncat-au sorți și toți frunțașii ei ferecați au fost în lanțuri.
11. Așijderea și tu te vei îmbăta de sichera (mâniei mele) și fără vlagă vei ajunge; tot așa vei cere și tu ajutor dela dușmanii tăi.
12. Toate întăriturile tale sunt smochini cu pârgă în ei: dacă scutură cineva pârga, cade în gura celui ce vrea să o mănânce.
13. Iată norodul tău este ca femeile înlăuntrul tău! Porțile țării tale se vor deschide în fața vrăjmașilor tăi și focul va mistui zăvoarele tale!
14. Adă-ți apă pentru vremi de împresurare, drege-ți întăriturile, frământă lutul, calcă pământul cel clisos și fă cărămidă tare!
15. Dar și atunci te va mistui focul și sabia te va stârpi și te va prăpădi ca lăcusta, chiar dacă ai fi fără de număr ca lăcustele și ca stolurile lor.
16. Inmulțitu-ți-ai neguțătorii ca stelele de pe cer. Ei sunt ca lăcusta care întinde aripile și zboară!
17. Căpeteniile tale sunt ca lăcustele fără număr, iar dregătorii tăi ca stolurile de lăcuste cari se pun pe ziduri în vreme friguroasă și după ce răsare soarele, zboară și nu se mai cunoaște locul unde au fost.
18. Păstorii tăi dorm, împărate al Asiriei! Principii tăi stau culcați; norodul tău s'a împrăștiat în munți și nu este cine să-l adune!
19. Prăbușirea ta este fără leac, și năpraznic prăpădul tău!... Toți cei cari vor prinde de veste despre tine, vor bate din palme, căci peste cine nu s'a abătut neconținut fărădelegea ta?

e) Politica regatului Iuda.

616—609

O chestiune care trebuia limpezită pentru epoca noastră, dar pe care nu o vedem tratată nicăiri în cartea d-lui Negoită, este politica regatului Iuda.

În orice judecare a evenimentelor și atitudinilor unui stat, politica joacă un rol covârșitor aici în Orientul acesta îndepărtat, unde două state își disputau întâietatea: Asiria ajunsă la apogeul ei și Egiptul, care pe la 1200, în timpul lui Ramses III (din dinastia XX) își întinsese stăpânirea pe coasta feniciană, în părțile Palestinei și în țara Edomului și ajunsese până în Siria meridională, prin Psametic I (663—609), care i-a redat independența și suveranitatea, căuta acum cuceririle cele de altădată sub formă de posturi înaintate, care să-i asigure pacea și prosperitatea ¹⁾.

Această ocupare a fost alternativă. Și dacă la 1200 îl vedem pe Ramses III, la 1120, îl vedem pe Tiglatfalasar I, traversând Siria septentrională și ajungând până la Mediterana. Fi-rește că în mijlocul acestor rivalități și gânduri de a poseda, când Asiria, când Egiptul, coasta mării Mediterane, cum și țările ce le-ar fi putut sprijini în dominațiunea lor, cu drept cuvânt ne putem întreba care a fost politica lui Israil, în toată această vreme?

Dar cuceririle spre marea Mediterană erau determinate și de alte considerațiuni: de ordin economic și comercial, ceea ce

1) Între Oronte și Euftrat, începea ținutul celor două fluvii: *Naharina* cu cetățile *Khalep* (Alep) și *Tunep*. Ele erau strajă înaintată ale cetății *Carchemiș*, care păzea vadul Euftratului. *Tutmes I* (1557-1501), traversează Euftratul ca demonstrație militară. *Analele* lui *Tutmes III*, sunt interesante din punctul de vedere al înaintării și cuceririi Egiptului în Siria, Palestina și mai departe. În anul al 30-lea al domniei sale, *Tutmes III*, ajunge în *Naharina* (1472); în anul al 33-lea (1469), ajunge la *Carchemiș*. Cuprinde cetatea și ridică pe partea orientală a Euftratului un stâlp, cu o inscripțiune alături de acela al tatălui său *Tutmes I*. *Mesopotamia* de sus, *babiloniană* (*Sangar*), *Asiria* (*Assour*), plătită tribut, *Hetiții* aduseră pietre prețioase și lemne balsamice rar de găsit. În anul al 42-lea (1460), în urma unei revolte în *Naharina*, el plecă într-o expediție și zdrobi ultimul efort al alianței asiatică împotriva lui. Aceste expedițiuni, în timp de 20 ani, au asigurat pacea Egiptului pe timp de un secol: 1460-1360.

Imperiul egiptean atinge apogeul în timpul lui *Amenofis IV* (1380-1362), cum se vede din corespondența din *Tell-El-Amarna*. Administrația se făcea cu localnici. Era mai mult un fel de protectorat bazat pe diplomație, decât o cucerire cu asuprire în felul cuceririlor sângeroase asiriene, și cu duceri în captivitate.

Moret și Davy, Des clans aux empires, Paris, 1923, pag. 304-327. cf. *Jean Capart, Thèbes, la gloire d'un grand passé*, Bruxelles, 1925, cap. III, *Thèbes centre du monde*, pag. 45—63 și cap. X, *Le monde embellit Thèbes*, pag. 163—179.

pune într'o lumină cu totul deosebită această rivalitate în detrimentul statelor mici vasale din această regiune binecuvântată de Dumnezeuul lui Israil.

Israil a dus întotdeauna o politică de independență națională. Stat așezat pe baze teocratice, se cuvenea ca poporul să se țină departe de amestecul cu păgânii, ca nu cumva religiuinea să fie influențată de păgânism și cu aceasta statul să se prăbușească. Să nu se confunde politica aceasta, cu politica personală a unor regi depărtați dela credință, sau a altora cari vroiau ca să-și consolideze autoritatea personală.

Regii lui Israil și Iuda, dacă judecăm faptul acesta dela începutul expansiunii puterii asiriene către apus, au rezistat pe cât au putut. Pe noi însă ne interesează epoca dela secolul IX în jos.

Așurnazirapal II, (883—859), face o expedițiune în Liban, pe coasta mării Mediterane (Marea țării Amuru): „In marea cea imensă mi-am curățat armele mele și jertfă am adus zeilor. Am primit tributul regilor de pe coasta mării: Tir, Sidon, Biblos, Mahalat, Maisa, Kaisa, Amuru și Arwad“¹⁾ Nu se știe din ce pricini, însă această cucerire n'a mai fost continuată.

Salmanasar III (858-824) se gândește la continuarea cuceririlor. Și în bătălia dela Karkar (854), bate o coalițiune de regi, între care era și Ahab cel din Israil. Ea era de fapt îndreptată împotriva lui Benhadad II-lea. Apariția nelegiuitului rege Ahab, în această coalițiune, ne arată că politica lui, era politica tradițională de independență națională. Iată ce citim în cunei-forme despre această bătălie: „Mă apropiai de Karkar, o nimicii și o arsei cu foc. 1.200 de care de războiu, 1.200 de cai, 20.000 de soldați ai lui Hadadidri²⁾ al Damascului, 700 de care, 700 de cai, 10.000 de soldați ai lui Irhuleni al Hamatului, 2.000 de care, 10.000 de soldați ai lui Ahabbu..... acești 12 regi îi avu el într'ajutor“³⁾.

Biblia nu vorbește despre această expedițiune a lui Salmanasar împotriva Damascului și Hamatului. Ea are loc ca primă expedițiune în 854, apoi a doua la 849, a treia la 846, a patra la 842 și a cincea la 839.

Iehu, regele lui Israil, din pricina reformelor religioase: distrugerea cultului lui Baal și omorîrea Izabelei, soția lui Ahab⁴⁾, rămăsese fără aliați. Se hotărî atunci să apeleze la ajutorul lui Salmanasar împotriva Sirienilor, în schimbul unui tribut. Faptul este cunoscut din Analele lui Salmanasar III, cum și din fragmentul unui obelisc aflat la British Museum. Această supunere nu i-a folosit întru nimic, fiindcă Hazael al Siriei cuceri partea de dincolo de Jordan, până la Arnon⁵⁾.

„In anul al 18 al domniei mele, am traversat Eufratul pen-

tru a 16-a oară. Hazael al Damascului se bizuia pe mulțimea oșterei sale și-și adună mulțime de oști. Hermonul, un vârf de munte în fața Libanului, îl făcu cetate. Cu el m'am luptat și l-am învins năpraznic. 6.000 dintre oștenii lui i-am doborât cu armele la pământ, 1.121 de căruți, 470 de cai împreună cu tabăra sa i-am luat cu mine. Ca să-și scape viața, a fugit. Și eu l-am urmărit. Și l-am închis în Damasc, capitala sa. Grădinile cu pomi fructiferi le-am distrus. Și l-am urmărit până în Hauran. Cetățile sale fără număr le-am dărâmat, le-am pustiit și le-am ars. Pradă bogată am luat. Până în munții Orontelui am ajuns, și acolo mi-am săpat în stâncă chipul meu regesc. În această vreme am primit tribut dela Tir, Sidon și Iehu al lui Israil".

Inscripția de pe Obelisc: „In anul al 18 al domniei mele, am trecut Eufratul pentru a 16-a oară. Hazael al Damascului porni la luptă. 1.121 de care, 470 cai de călărie în afară de tabăra sa, i-am luat".

„Tributul lui Iehu al lui Israil: argint, aur, cești de aur, blide de aur, pahare de aur, găleți de aur, bucăți de plumb, sceptrul regal, lemne balsamice, am primit eu" 1).

Adadnirari III (805—782). După ce face cuceriri în răsărit printre care Media și Persia, până la Golful Persic, în apus se întinde: „Dela țărmlu Eufratului, am supus la picioarele mele țara Hetiților, Amuru în întregime, Humri 2), Edonul, Filistea, până la marea cea mare. Biruri și tributuri am așezat asupra lor. Și m'am îndreptat spre țara Damascului. Pe Mari, regele Damascului l-am închis în capitala sa" 3).

Tiglatfalsar III (745—727). Cucerește întreg ținutul dela Samaria până în Capadocia. Intre cei ce plătesc tribut sunt: Damascul și „Menahem al Samariei". Această expediție are loc la 733—32 împotriva lui Rezin al Damascului și împotriva Samariei 4).

Se pare că în această din urmă expediție și în cea precedentă duce în robie, pe Ruben, Gad și jumătate din Manase, după cum citim în I Cronici V, 26: „Dumnezeul lui Israil, ațată

1) H. Gressmann, *op. cit.*, 349 seq. Cât privește cronicile și edițiunile de unde sunt luate textele, sunt indicate la fiecare capitol, și cred inutil ca să le mai redau aici.

2) Acesta este Benhadad II.

3) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 346 seq.

4) II Regi, X, 11.

5) II Regi, X, 32—33.

1) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 343.

2) Israilul; Casa lui Omri.

3) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 344 seq.

4) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 745 seq.

mânia lui Ful ⁵⁾ regele Asiriei și duhul lui Tiglatfalasar, regele Asiriei, care duse în robie pe Rubeniți, pe Gadiți și jumătate din tribul lui Manase, și-i duse la Hala, la Habor, la Ara și pe fluviul Gozan, unde se află și în ziua de azi ⁶⁾.

Înlocuște pe Pecania cu Ozeia. Ia tribut dela orașele cucerite în vest, printre care dela Ahaz din Iuda, Ascalon, Edom, Hananu din Gaza, etc.: „aur, argint, plumb, fier, magneziu (?), haine colorate, veșminte de in, purpură roșie, produse din mare și de pe uscat, cari se află numai în țara lor, tezaurul regelui, cai, catări...“ ¹⁾.

La 735 se începu un războiu între Ahaz, regele Iudei și popoarele vecine, din pricină că o coalițiune formată împotriva Asiriei cu: Damascul, Israiliții, Filistenii, Amoniții, Edomiții și Moabiții, avea ca scop scuturarea jugului Asiriei. Ahaz refuză să facă parte din această coalițiune. Coalițiunea începu războiu împotriva lui Ahaz. El se retrase în capitală și ceru ajutorul lui Tiglatfalasar. Acesta veni și devastă țara lui Omri, distruse Damascul și duse pe locuitori la Kir în Babilonia. Iată ce citim în II Regi, XVI, 8: „Ahaz, trimise soli la Tiglatfalasar, regele Asiriei să-i zică: „Eu sunt robul tău și fiul tău: Vino și mă scapă din mâna regelui Siriei și a regelui lui Israil, cari s'au ridicat împotriva mea“. Și Ahaz a luat aurul și argintul cari se aflau în casa Domnului și în tezaurul casei regelui și-l trimise ca dar regelui Asiriei. Regele Asiriei îl ascultă, cuprinse Damascul, omorî pe Rezin și pe locuitori îi duse în robie la Kir“.

Salmanasar V (727-722). Ozeia a luptat cât a putut împotriva Asiriei, sprijinindu-se pe ajutorul Egiptului. Salmanasar se hotărî să cuprindă regatul lui Israil. Din relatările biblice, el este cel care a cuprins Samaria, iar după inscripțiunile cuneiforme Sargon. Probabil că Sargon este cel care culege roadele unei victorii ²⁾. În tot cazul, din faptul că Ozeia se sprijină pe Egipt, rezultă că urma politica tradițională de independență.

Iată ce citim în II Regi, XVII, 2: „Regele Ozeia... făcu ceea ce este rău în ochii Domnului, însă nu ca regii din Israil, înain-

5) Pulu din inscripțiunile cuneiforme este Tiglatfalasar III, care cu acest nume domnea în Babilon.

6) Menahem a plătit și tribut după cum citim în II Regi XV, 19: „Ful, regele Asiriei veni în țară și Menahem îi dădu 1.000 de talanți de argint, ca să-i fie într'ajutor, și ca să-i întărească regatul în mâna lui“.

1) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 346. Tiglatfalasar după ce se război în Asia occidentală, năvăli în Israil. II Regi, XV, 29: „Tiglatfalasar, regele Asiriei, veni și cuprinse Aion, Abel-bet-Maaca, Janoe, Cadeș, Hațor, Ghileadul și Galileia, întregul ținut al lui Neftali și-i duse robi în Asiria“.

2) Fr. X. Kugler, *Von Moses bin Paulus*, 1922, Münster in Westf., pag. 181. Cucerirea Samariei cade între 20 Decemvrie 722 și 4 Aprilie 721. „Eu sunt Sargon care am cucerit Samaria și Bit-Humria“. Gressmann, *op. cit.*, pag. 352.

tașii lui. Salmanasar, regele Asiriei, porni împotriva lui și Ozeia fu supus și plăti tribut. Însă regele Asiriei, descoperi o uneltire a lui Ozeia, cari trimisese soli la Sua, regele Egiptului și care nu mai plătea dajdie regelui Asiriei de ani de-a rândul. Regele Asiriei îl prinse și-l aruncă în temniță, legat în lanțuri. Regele Asiriei cutreeră toată țara și se îndreptă împotriva Samariei, pe care o ținu împresurată trei ani. În anul al 9-lea al lui Ozeia, regele Asiriei cuprinse Samaria și duse pe Israil captiv în Asiria. El le hotărî locul de stat: Hala, Habor, fluviul Gozan și cetățile Mezilor“.

Sargon II (722-705). Dar Sargon, după incipțiunile cunei-forme, este acel care cucerește Samaria: „La începutul domniei mele, în cel dintâi an, am cucerit Samaria... 27.920 oameni, cari locuiau acolo i-am luat, așijderea și 50 care regești de războiu“. El mai face următoarele expediții: împotriva Hamatului și Gazei (720); apoi împotriva Așdodului, Gatului, Filisteei, Iudei, Edomului și Moabului ¹⁾.

În anul 711, în urma amestecului lui Faraon, Azur, regele Așdodului încercă să facă o coalițiune cu: Filistenii, Iuda, Moabul și Edomul, împotriva Asirienilor. Așdodul fu învins ușor, iar coalițiunea a rămas inactivă.

„În necazul inimei mele, nu mi-am adunat armată multă și nici nu mi-am hotărît tabăra. Cu vitejii mei, cari nici în vreme de pace, nu se depărtează de mine, am pornit spre Așdod. Când acel Iamani, a auzit de apropierea expedițiunii mele, a fugit în ținutul învecinat al Egiptului, în ținutul Meluha, iar localitățile sale nici nu s'au mai văzut. Așdodul, Gatul, Asdudimmu le-am asediat și le-am cuprins. Zeii săi, femeia, copiii, fiicele, averea și tezaurul curții împreună cu oamenii, i-am socotit eu ca pradă“ ²⁾.

Preotul Dr. VASILE RADU,
Profesor la Facultatea de Teologie din Chișinău

Noi încă nu știm cât de păgubitoare este atmosfera zămisliță de descoperirile și născocirile noastre. Unii medici spun că ea e primejdioasă, ba chiar și ucigătoare,

... Astfel a fost mai ușor de descoperit gaze înăbușitoare decât să se găsească un leac pentru cancer sau oțică. Tainele vieții organice sunt mult mai grele de pătruns, decât cele ale vieții neorganice, unde noi răzvim curat în țara minunilor.

NICOLAE BERDIAEV,
In *l'Homme et la Machine*. Paris 1393.

1) H. Gressman, *op. cit.*, pag. 349 seq.

2) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 350-352, unde se mai pot găsi și alte detalii. Noi dăm pe cele care ne interesează.

Ș T I R I

Vești bune din eparhia Hotinului. — Sf. Episcopie a Hotinului a dat știre în ziare că vrea să înființeze o slujbă de predicator pe lângă acea episcopie. El va fi plătit cu 2000 lei de fiecare predică ținută, iar cuvântările ocazionale cu 500 de lei. Aceste premii și înființarea noii slujbe se fac cu prilejul împlinirii a 10 ani dela înființarea episcopiei.

Cu acel prilej, se vor face mari serbări în orașul Bălți, unde e scaunul episcopiei, în viitoarea lună Septemvrie. Vor fi poștiți M. S. Regele, toți ierarhii noștrii și încă toți Patriarhii Bisericii Răsăritului.

Cursuri pentru cântăreți. — La 16 August a. c., s'au deschis în București cursuri de perfecționare pentru cântăreții din București și din eparhia Mitropoliei Ungro-Vlahiei. Ele s'au urmat în București, apoi la Mănăstirea Cernica. Aceste cursuri au fost întocmite prin silințele d-lui Profesor *I. Popescu-Pasărea*, de a ridica tot mai sus tagma cântăreților. Mai mulți preoți și profesori și-au dat ajutorul lor pentru a face aceste cursuri cât mai folositoare.

Preot răposat. — Bătrânul preot Economul *Vasile Catana*, de 82 de ani, fost paroh în *Berești*, Putna, a încetat din viață, la ginerele său, Econ. *C. Tebeică* din Serdaru, Covurlui. De mult și de mulți cinstit pentru curata lui slujbă, a fost dus cu cucernicie la locașul de veci, fiind slujit de 7 preoți de pe Valea Siretului, jud. Covurlui. Cuvinte duioase au fost spuse lângă sicriul său, de cântărețul *Frunză*, din satul *Lascar Catargi*, Covurlui, de fel din satul *Berești*, Putna, unde răposatul și-a cheltuit toți anii slujbei sale. Un cortegiu măreț, urmat de fiii săi pensionari ai răposatului și de preoți, a lăsat o adâncă întipărire în sufletul sătenilor.

Concordatul între Austria și Vatican. — O telegramă din Roma, a agenției *Rador*, cu data de 4 Iunie a. c., vestește că, în acea zi a fost iscălit la Vatican concordatul dintre Biserica Romei și Austria. Concordatul a fost iscălit de *Pacelli*, secretarul Vaticanului, Cancelarul austriac *Dollfus* pentru Austria. Papa a decorat pe acesta cu decorația „Sf. Grigorie”. Cancelarul s'a văzut apoi cu primul-ministru italian d. Mussolini.

Pentru scăparea unui Seminar. — D. Prof. Dr. *Ștefan Minovici* s'a dus la Ministerul Școalelor, împreună cu o solie a comitetului școlar a Seminarului *Neagoe-Vodă* din Curtea-de-Argeș, pentru a cere păstrarea extrabugetară a acestei școale. A înaintat Ministerului și raportul Comitetului școlar cu toate actele.

Numire de profesor la Seminar. — Păr. *Chiril Popescu* din Buzău a fost trecut profesor la Seminarul din acel oraș, ca încadrat vremelnic, dela liceul de fete din Râmnicul-Sărat.

Societate creștinească în creștere. — Societatea creștinească, „Patriarhul Miron“ din București, care lucrează fără încetare, și în București și în vecinătățile lui, pentru înbunarea sufletului omenesc, a ajuns să strângă și oarecare sume de bani, pentru a-și ridica un cămin. În luna August a. c., a ajuns-o clipa fericită când să poată păși pipăit la îndeplinirea acestei fapte. Duminică 13 August a. c., a pus peatra de temelie a căminului ei din București, str. Măgurele, fundătura Doinei. S'a făcut sfințirea apei și s'au rostit mai multe cuvântări de bună urare.

Nerăbdători de călcarea Duminicii. — După cum cetim în *Calendarul* dela 5 August a. c., bărbierii din București și-au ținut o adunare, în seara de 3 August a. c., în care prezidentul lor Alexandru Urseanu, a spus că ei se găsesc acum „la punctul final rămânând ca Consiliul de direcție al Camerei de muncă să-și dea avizul definitiv și favorabil, care va fi înaintat d-lui ministru al muncii, care va da decizia ministerială pentru libertatea frizerilor de a lucra Duminica.

Deci bărbierii se văd mai-mai ajunși la împlinirea dorințelor lor de a călca Duminica și se fericesc în așteptarea acestei zile. Unde sunt însă nerăbdătorii de a vedea Duminica deplin cinstită în țara aceasta și fără crâcneală din partea nimănui de a mai încerca călcarea ei?

S'ar putea și aceasta, dar toți cei dornici de călcare se zbat întru aceasta și poate că biruie. Ceice ar fi să dorească biruința Duminicii nu se zbat, nu ies la luptă, și atunci iată că fiii lumii acesteia sunt mai înțelepți decât fiii luminii. Ei știu ce să facă pentru împlinirea dorințelor lor, pe când ceice ar trebui să fie mai luminați și mai harnici întru aceasta, adică creștinii și toți cei setoși de lucrul Domnului nu se mișcă. De aceia biruie făptașii strâmbătății și rămân pe de lături cei ai dreptății. Fără străduință însă, nu se dobândește nimic și așa înghițim aceste roade.

Alt preot la Paris. — Păr. Dr. *Petre Vintilescu*, preotul dela biserica noastră din Paris, se întoarce în țară. A stat acolo mai puțin de 2 ani. În locul său, a fost numit Păr. *Dimitrie Rădulescu*, parohul bisericii *Albă* din București. În ceasul plecării însă, Sf. Sa fiind împedecat de a părăsi țara, a căpătat un concediu de 6 luni. În această vreme, va fi înlocuit la Paris de Păr. *Econ. Haralambie Popescu* dela biserica Sfinții Voevozi din București, acelaș despre care scriem la rubrica despre cărți și reviste.

Nou concordat cu Vaticanul. — Intre Germania și Vatican, s'a încheiat un nou concordat, care va înlocui vechile concordate cu Prusia, Württemberg și Bavaria.

Cursurile „Solidarității“ la Mănăstirea Neamțului. — Dacă altfel nu mai auzim despre societatea de cultură socială, creștinească „Solidaritatea“, dar tot mai auzim prin cursurile pe care le orânduiește la Mănăstirea Neamțului în vremea verii. Ele au început și anul acesta, în ziua de 20 Iulie, cu slujbă, cuvântări și voie bună, fiind de față P. S. Episcop *Nicodem*, starețul Mănăstirii Neamțului; d. Dr. *St. Bogdan*, prezidentul „Solidarității“; d. Dr. *Șerban Ionescu*, profesor al facultății de teologie din București; d. *Lancrânjan*, secretarul cursurilor, și mulți doritori de odihnă și aier curat la mănăstire. Cea întâi cuvântare a ținut-o d. Dr. Bogdan. În altă zi, a vorbit d. Șerban Ionescu. În altă zi, a vorbit d. Lancrânjan. Acestea au fost în luna Iulie. În August, a vorbit un profesor olandez, d. profesor *Gh. Cantacuzino* dela facultatea de litere din București; și Păr. Arhim. *Scriban*. Cursurile s'au închis la 20 August.

Un text îndreptat al Noului Testament. — După cum cetim în ziarul *Calendarul* (17 Iulie a. c.), din condeiul Părintelui Dr. *Gr. Cristescu*, avem gata de tipar un nou text al Noului Testament, lucrat, prin ani de trudă, de Păr. Dr. *Vasile Gheorghiu*, profesor la facultatea de teologie din Cernăuți. Acest text este o lucrare îndreptată, adică alcătuită pe temeiul feluritelor manuscrise, în urma constatării despre felul cum a trebuit să fie textul de baștină al Noului Testament, așa cum a ieșit el din mâna sfinților apostoli și ucenici ai lor. În curgere de sute de ani, textul a ajuns să aibă unele deosebiri, dela un codice la altul. De aici întrebarea: Oare cum va fi fost textul dela început? Pentru a răspunde la ea și a da un text despre care să poți spune că este cel curs din condeiul apostolilor, trebuie să pornești un studiu de cercetare amănunțită. Aceasta este o lucrare critică, adică de cernere și cumpănire a materialului.

Fiind vorba să dăm graiul sfânt pe românește, se înțelege că este de toată însemnătatea să dai textul care poate fi socotit drept cel mai adevărat. De aceia lucrarea Părintelui Gheorghiu nu poate fi decât bine venită și de mare merit. Ea întâmpină greutăți de tipărire, însă că este trebuință de o așa lucrare și că trebuie să ne bucurăm de vestea răsăririi ei, nici vorbă.

Călătorie la Sf. Munte. — Incepe a ajunge obicei și va fi din cele mai frumoase... După călătoria de închinare la Sf. Munte care s'a făcut în luna Mai a. c., sub călăuzirea Părintelui *Gala Galaction*, acum s'a făcut dără și s'a întocmit a doua călătorie, tot acolo și tot sub călăuzirea Sfinției Sale. Aceasta s'a pornit la sfârșitul lui Iulie a. c.

Fie ca acestora să le urmeze multe altele! E de dorit ca frații noștri să prindă gustul de a se îndruma tot spre Sf. Munte și Locurile Sfinte, fiindcă mai multă sfințenie și curățenie de gânduri avem noi de cules din căile Domnului și ale sfinților decât din umblete pe aiurea.

Moartea unui profesor de seminar. — Bătrânul *Vasile Moga* de mult nu mai era profesor la Seminarul Central. Ieșise la pensie încă de înaintea războiului. Totuși, cu toată vârsta sa înaintată, îl vedeai încă sprinten pe ulițe, deși mai slăbit. Ziarele ne-au vestit însă încetarea sa din viață și că a fost dus la locașul de veci Joi, 3 August a. c., la cimitirul Sf. Vineri din București.

Slujba a fost săvârșită de Prea Sf. Sa Arhiepiscopul *Platon*, încunjurat de mulți preoți. De față erau înfățișători ai multor școale, unde răposatul a predat: Seminarul Central, Liceul Șincai, Școala Normală și altele. La Seminarul Central, a predat știința plugăriei și gospodăriei sătești.

Era un bărbat vesel, cu inima deschisă, cu grai sunător pe buze, totdeauna făcând treabă și îndemnând și pe alții.

Toate aceste trăsături curate și vrednice ale ființei sale au fost scoase la iveală de vorbitorii din partea așezămintelor școlare, care au luat parte la slujba înmormântării.

De fel de peste munți, din Blaj, răposatul își trecuse tot lungul sale vieții, 81 de ani, mai mult între noi și era cu totul intrat în deprinderile și felul de viață al nostru. A lăsat cele mai plăcute amintiri și numai cu jale vor afla de plecarea sa dintre noi toți ceie l-au cunoscut.

Dumnezeu să-l împărtășească de pacea cerului!

BIBLIOGRAFIE

W. F. Stead, **SERMONS OF THE YEAR 1932.** (Predici ale anului 1932). Londra, 1932.

Această carte, frumos legată, cum sunt, în de obște, cărțile englezești, groasă de 485 de pagini, cuprinde predici alese, care au fost ținute în Anglia în curgerea anului 1932. Lurcul acesta se face în Anglia din mai multe părți. Pe fiecare an, ai astfel de culgeri din predicile anului trecut. Aceasta dovedește ce mult se predică, dacă ai de unde alege. Și se înțelege, se aleg predicile cele mai răsărite, cele din care zvâcnește mai din plin puterea adevărului religios.

Cartea pomenită cuprinde 47 de predici, rostite de predicatori din felurite confesiuni. Se găsesc amestecați aci și anglicanii și catolicii. Ea cuprinde rostiri la întrebările cele mai proaspete care frământă lumea, toate mânuite și limpezite prin duhul evangheliei.

Predicile sunt rânduite pe categorii de cuprins: mai întâi sunt predicile apologetice; apoi predicile dogmatice, amestecate cu morale; apoi predici morale mai practice, care răzbat mai viu în cunoașterea și urmărirea vieții; apoi predici pentru unele sărbători, apoi predici de un cuprins mai mirenesc despre oameni și fapte, de pildă, episcopul din Coventry ține o predică despre Shakespeare.

În alte numere, noi vom traduce din aceste predici.

Sir Charles Marston, **THE NEW KNOWLEDGE ABOUT THE OLD TESTAMENT.** (Noua cunoștință cu privire la Vechiul Testament). Londra, 1933.

Ce mare bucurie îți aduce, ca teolog și ca creștin, o carte ca aceasta! În adevăr, ea este cel din urmă cuvânt al cercetărilor, cu privire la faptele și povestirile cuprinse în V. Test. Acestea au fost deseori tăgăduite, arătate ca niște urziri mult mai târzii decât vremea în care le arată tradițiunea. De pildă, scrierile lui Moisi sunt arătate ca răsărite abea după robia Babilonului.

Dar toate aceste păreri au fost numai răsăriri ale minții din privirea peste cuprinsul Vechiului Test. Nu de mult însă, Țara Sfântă e cercetată și prin alte mijloace: prin săpături. Arheologia ne scoate la iveală stări ale trecutului și materiale care spun altceva și deschid alte zări decât închipuirile pe care și le-au plăsmuit unii. Cartea aceasta arată, pe temeiul cercetărilor arheologilor, că V. Test. este o carte deplin istorică. Mărturisirile lui sunt adevărate din punct în punct. Adevărată este și trecerea Iordanului pe uscat sub Iosua Navi, adevărată și căderea zidurilor Ierihonului.

Episcopul GRIGORIE al Aradului, **ORTODOXIA ȘI ROMÂNISMUL ÎN TRECUTUL NOSTRU.** Volum de 231 de pagini format ceva mai mare ca al cărților de școală. Arad, 1933. Prețul 50 lei.

Este puțin de când am scris aici despre altă carte a Prea Sfinției Sale Episcopului Grigorie al Aradului, "Spre zările veșniciei", și iată ne dăruieți cu alta nouă. Aceasta e pornită pe altă temelie și cu altă urzeală de gânduri decât aceia. Foarte îndreptățită însă și sănătos gândită și aceasta.

Prea Sf. Sa a pornit dela cugetarea: dacă aș căuta dealungul istoriei Românilor toate temeiurile pe care le-aș găsi, întru cinstea și lauda Bisericii noastre ortodoxe?

Zis și făcut. Prea Sf. Sa a luat toate istoria noastră dela început și, pas cu pas, a arătat aci toate amănunțele din care se pot scoate cuvinte de cinste, adevăruri de mare laudă, întru sprijinirea Bisericii noastre. Din acest punct de vedere, cartea răspunde unui gând cum nu se poate mai sănătos și nu va întârzia să-și dea roadele ei.

Nouă ne-a plăcut mult cap. 2, în care duce o luptă de condei cu uniații, bine mânăuită și din care ies toate dovezile în folosul Bisericii noastre. Dbr în toate capitulele se găsesc fel de fel de temeiuri, până în zilele noastre. Unele sunt cu totul nouă și niștiute, cum sunt cele culese din războiul nostru. De aceia cartea stă la toată înălțimea și este de dorit să fie folosită în cea mai largă măsură.

Sergiu Bulgakoff, **ORTODOXIA.** Volum de 245 de pagini, în formatul acestei reviste, traducere românească. Sibiu, 1933. Prețul 120 de lei.

Această carte, foarte frumoasă ca înfățișare tipografică, însoțită de o prefață a Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului *Nicolae*

de la Sibiu și de altă prefață a autorului, scrisă anume pentru cititorii români, este traducerea în limba noastră a cărții proaspăt ieșite în tranzuzește *l'Orthodoxie*. Turnarea ei pe limbă românească a făcut-o d. *Nicolae Grosu*, teolog din Sibiu, care a învățat carte creștinească și peste graniță.

Autorul cărții este cunoscut preot rus, Arhipresviterul *Serghe Bulgakov*, profesor la Academia teologică ortodoxă rusească din Paris, și care este azi unul din bărbații de seamă ai Bisericii rusești, pribegi printre străini. Sf. Sa însă își duce cu vrednicie în lume chemarea sa de preot și cuvântul său este totdeauna luat în seamă, chiar între teologii străini, ca unul din gânditorii aleși ai Bisericii ortodoxe de azi.

Cartea cuprinde o desfășurare a cugetărilor de temelie ale Bisericii ortodoxe, dar cu un zbor al vederilor și cu o noutate de înfățișare a lor, care fac citirea prea atrăgătoare și plăcută. Pe lângă asta, ea este nu se poate mai folositoare și dă multe îmboldiri pentru gândire. Unele păreri pot trezi nedumeriri. Ele însă nu încetează de a fi sâmburi de gândire nouă și care pot fi trepte pentru sporul cugetării noastre. Cine o va citi va găsi în ea destule temeieri cu care să se ajute și să se bucure că a dat peste o carte care înoiește zarea lui teologică ortodoxă. Noi dorim s'o vedem cât mai mult răspândită și folosită.

Dionisie Făgărășanu, TÂNĂRUL, ȚIE-ȚI ZIC, SCOALĂ-TE! Indemnuri creștinești către tineretul de azi, vol. I. Carte de 108 pagini. Sibiu, 1933. Prețul 60 de lei.

Dionisie Făgărășanu a fost profesor de religione la liceu românesc din Brașov. A lăsat cele mai frumoase urme în sufletul școlărilor săi. Bărbat de multă învățătură, în felurite ramuri, a știut să facă ramura predată de el una din cele mai dulci și mai vii pentru sufletul școlărilor. Ei i-au păstrat bună amintire și au simțit, în sufletele lor, urmele lăsate de el. Aceasta a băgat-o de seamă și I. P. S. Mitropolit Nicolae, în anii când era profesor la Seminarul *Andreian* din Sibiu și avea ca ascultători pe foștii școlari ai profesorului Făgărășanu.

Acest profesor a încetat din viață în 1907, dar nu fără a lăsa și rămășițe scrise ale lucrului său. Acestea sunt bucăți cu indemnuri morale către școlarii săi, străbătute de duh creștinesc și presărate cu multe pomeniri din șirul feluritelor învățături. Aceste bucăți de cugetare I. P. S. Mitropolit Nicolae a socotit că nu e bine să fie uitate. Deaceia le-a dat în tipar acum, o parte din ele, însoțite de un cuvânt al său. Bucățile în adevăr, au toată mireazma unui suflet bogat în simțire și plin de frumoase cugetări. Deaceia ele sunt potrivite pentru tot tineretul de azi și pentru alții. Le dorim cât mai curândă răspândire, pentruca apoi să putem gusta și cuprinsul celorlalte volume.

W. A. Visser't Hooft, Ortodoxia văzută de un protestant, traducere românească de *Teodor Bodogae*. Cărtică de 58 de pagini, în formatul cărților de școală. Sibiu, 1933. Prețul 25 de lei sau adaos fără plată la *Revista Teologică* din Sibiu.

Deși scrierea unui străin, totuși un ortodox dela noi va afla, din această scriere, multe amănunte privitoare la Biserica sa. Aceasta, din pricină că autorul folosește pe toți teologii ruși care trăiesc în străinătate. El este cunoscător a multor laturi din viața Bisericii noastre de azi și e scrisă cu iubire către Biserica ortodoxă. E însoțită de o prefață a Profesorului *N. Colan*, rectorul Academiei Teologice din Sibiu. Orice cetitor nu poate decât să se bucure că i-a căzut sub ochi și a cetit-o.

Pr. I. Gafton-Rotari, Străduinți și jertfe în Via Domnului'

Cum ar putea preotul să practice principiile pe care le predică: Broșură de 17 pagini, în formatul acestei reviste, ieșită ca nr. 2 din „Biblioteca Societății Clerului Prahovean *Caritatea*“, cu o prefață de Păr. Dr. *I. Mihălcescu*. Ploești, 1933, Prețul 10 lei.

Cuprinsul aceste broșuri, destul de amănunțit, fiindcă este foarte des ca tipar, a fost cetit la conferințele pastorale din anul acesta ale preoților din Prahova, prezidate de Păr. Dr. *I. Mihălcescu*, noul decanul al Facultății noastre de Teologie din București. Prea Cucernicia sa a fost încântat de ea și a îndemnat să fie tipărită.

Păr. Gafton este unul din cei mai inimoși și mai harnici preoți din Prahova. Personal ne-a mărturisit că, în parohia sa, are 200 de săteni care au cumpărat Sf. Scriptură, dovadă de setea duhovnicească pe care a izbutit s'o trezească în păstoria sa. Tipărirea sa de acum este o mărturie despre toate aceste strădanii ale sale, despre vederile limpezi pe care le are și despre toată roada încordărilor sale. Deaceia scrisul său merită căutat și folosit.

Karl Barth, **Parole de Dieu et Parole humaine**. Volum de 270 de pag. în formatul revistei noastre. Face parte din tipărițile «Je sers». Paris, 1933. Prețul 18 franci franceji.

Karl Barth este azi unul din cei mai adânci teologi germani. Cărțile lui se traduc în limbile cele mai luminate. Nu e de mirare că-l traduc și Francezii. Scrisul lui e adânc și nu ușor de urmărit. Dar ce ai cetit rodește cu multă dobândă.

Episcopul *Nicodem*, **SEMINTE EVANGHELICE PENTRU OGORUL DOMNULUI**. Vol. VII: *Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului, Duminici etc.* Traducere după Arhiepiscopul *Inochentie* al Oodesei. Tipografia Mănăstirii Neamțului, 1933.

Scriere de 443 de p. în formatul cărților de școală. Prețul 110 lei.

Șirul volumelor scoase de Vlădica *Nicodem* la Neamțu merge fără oprire. Atât de mari și ies câte 3—4 pe an. Aceasta e din vestitele cuvântări ale Arhiepiscopului *Inochentie*, cel mare predicator-rus. E o fericire că-l avem pe românește, e o datorie a-l cunoaște.

Episcopul *Nicodem*, **SEMINTE EVANGHELICE PENTRU OGORUL DOMNULUI**. Vol. VIII: *Cuvântări liturgice. Dumnezeu și dreptatea lui. Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută*. Scurtă explicare a Sfintei Liturghii și pomenirea morților. Volum de 416 pagini în formatul cărților de școală. Prețul 110 lei

POȘTA REDACȚIEI

D-lui *I. D. Ungureanu*, învățător. Bătuta, Arad.
Am primit art. plin de dreptate și va vedea lumina zilei fără mare întârziere.

Părintelui *Mihail Stănescu*. Purcăreni, Teleorman.
Eu înțeleg setea oricărui mânăitor de condei de a-și vedea scrisul lui mai curând ieșit la lumina zilei. Avem și noi tot dorul de a mulțami gândul cinstit al fiecăruia. Dar suntem supuși apăsării izvorâte din îngustimea locului. Că art. așteaptă de 8 luni, știu. Dar : 1. nu numai al Sfinției Voastre așteaptă ; 2. ale altora așteaptă și mai de mult. Ne vom da însă silința să vă îndestulăm pe cât se putea mai iute.

Părintelui *T. R. Perianu*. Cadar, Banat.
Am primit art. „Minuni cari se repetă“. Păstrând din el miezul lui și înlăturând lucruri cunoscute, va vedea lumina zilei.

Părintelui *Mihail Reguș*, paroh în Cotul Vânători cu Râdna, Cernăuți.
Am primit cele 2 articole și intră curând în tipar, fiindcă sunt scurte și nu ne cer multe foi. Pentru celelalte, aștept cuvânt dela Sf. Voastră, pentru a mijloci la vreme.

Părintele *B. Chelaru*. Târgul-Căprești, Soroca.
Am primit art. despre începerea lucrărilor, pentru înoirea bisericii din Cotiugenii-de-Sus, despre prăbușirea căreia și noi am avut știri aici. Nu avem loc acum, dar iese în nr. viitor. Am primit și știrea despre moartea Părintelui Jemănean, pe care am și folosit-o aici. Mulțămim.

Sfinției Sale Părintelui *I. Fețeanu*, Poienari-Corbeni, Argeș
Am primit art. și, dacă n'o încăpea în nr. acesta, fără îndoială în cel viitor.

D-lui *Ioan Tomescu*, plugar, Boghicea, Roman.
Am primit lucrarea s'o cetesc mai întâi și apoi răspund

Rugare către colaboratori. — Deoarece primim aici multe articole și cercetarea lor cere timp, rugăm pe toți ceice ni le trimet să ne facă unele ușurări. Anume îi rugăm : 1. să nu scrie rândurile din margine în margine, ca să ne rămâie și nouă un deget-două, unde să adăugăm prefacerile noastre ; 2. să nu scrie rândurile prea dese ca să avem unde adăoga și noi un cuvânt-două ; 3. să scrie într'o limbă mai românească, pentruca să nu fim nevoiți să tot prefacem chipul vechii limbi bisericesti. După atâta scris al nostru, după multa noastră stăruință la acest al treilea punct, doritorii de a ne trimete articolele din toate depărtările, își dau seama ce ne trebuie și deci îi rugăm să se silească în această privință.

MULȚĂMIRI

Comitetul bisericii «Sfinții Impărați Constantin și Elena», din satul *Bogata*, parohia *Dofteana*, jud. *Bacău*, aduce viile sale mulțămiri persoanelor mai jos, însemnate, care au binevoit a da prețiosul lor sprijin, pentru zidirea și isprăvirea mai curând a locașului de închinare a Domnului pentru cei 37 capi de familii și cele 105 suflete, din sus zisul sat, așezat la poalele istoricului munte *Cirișoaia*. Anume: 1. *Se aduce mulțămire Doamnei Prințese Ioana N. Ghica-Comănești*, pentru dania sa, cuprinsă în 2 clopote, în preț de lei 25.000, precum și pentru unele materiale lemnoase, în preț cam de 5—6 000 Lei; 2. *Se aduc mulțămiri Prințesei Elisabeta Gh. Știrbei, Dărmănești*, pentru că a dăruit suma de 5000 lei; 3. *Asemenea, Direcțiunii Creditului Funciar Rural din Dofteana, în persoana d-lui Dinu Brătianu*, directorul general al *Creditului-funciar rural din București*, pentru tot materialul lemnos trebuincios la zidirea Bisericii, în preț cam de 15.000—20.000 lei, precum și pentru alte binefaceri; 4. *Asemenea, bunului creștin d-lui Petrică Polțer dela Comănești, fiindcă, prin mijlocirea domniei-sale*, biserica a putut căpăta multe danii, domnia sa fiind cunoscut ca sprijinitor al tuturor bisericilor din valea *Trotușului de sus*; 5. *Asemenea d-lui Emil Ghica Dofteana*, pentru 6 m. c. scânduri și 5 juguri șipci de brad, în preț de 11.000 lei; 6. *D-lui Constantin Nădejde, prefectul județului Bacău și consilier eparhial*, pentru suma de 500 lei personal și 4000 lei din fondul județului; 7. *Părintelui Protoiereu Nicolae Tudorache din Tg-Ocnei*, care a îndemnat ca această lucrare să meargă, până la capăt, venind în mijlocul nostru și sfătuindu-ne să punem toate ostenețele pentru a putea ajunge cât mai repede să o sfințim, iar pe deasupra, mai dăruindu-ne și o sumă frumoasă; 8. *Părintelui Gh. Vartolomei dela parohia Larga și Consiliului Parohial* care au binevoit să ne dăruiască Sfânta Catapiteasmă veche, de la Biserica din Larga, cum și personal suma de 2000 lei; 9. *Enoriașilor din parohia (Larga) Schitu Frumoasa*, care, în primăvara anului 1928, prin îndemnul fostului lor Paroh *Teodor C. Nălboc*, ne-au dăruit 25.000 de draniță pentru acoperiș, suma de lei 2.400, iar fostul Paroh *Teodor Nălboc* suma de lei 1.000; 10. *Vrednicului gospodar și bun creștin Vasile N. Lăzărescu, țăran din Dofteana*, pentru suma de 20.000 de lei, precum și pentru că, în calitate de fost primar și epitrop bisericesc în anul 1927, sub îndemnul și inițiativa sa, s'a început această biserică; 11. *Bunului gospodar Dragomir Lungu din satul Laloaia-Comănești*, pentru dragostea sa Creștinească de a dăruii suma de lei 14.000, 10 stejari, 2 m. c. scânduri și că a plătit facerea sfintei mese de piatră în Altar; 12. *D-lor Primari și Consilieri Comunali din 1927 și până în 1933, ai Comunei Dofteana*, pentru că au dăruit, din bugetul Comunei, suma de 65.000 lei; 13. *D-lui David Isache, negustor din Dofteana*, pentru 4 lăzi cuie de draniță, lipit și ten-

cuit păreții înăuntru, și alte materiale, în sumă de 5000 lei; 14. *D-lui Naie Tatovici, pitar din Doftleana*, care a dăruit suma de 4.000 lei; 15. *D-lui Alexandru Adrian-Comănești*, pentru suma de 1.000 de lei; 16. *D-lui Director al Fabricii Hârtie, Letea-Bacău*, care a donat suma de 1.426 de lei; 17. *D-lui Anghel Popescu, negustor din satul Bogata*, pentru suma de 1.500 lei, 1 m. c., scânduri, și un mare ajutor cu cuvântul zilnic pentru isprăvirea bisericii; 18. *Bătrânului gospodar Ștefan Copăcel din Bogata*, care a dăruit la drumul mare și în mijlocul satului, o grădină, în întindere de 12 prăjini de loc, pentru a se zidi biserica satului nostru, pe al cărui loc se află; 19. *Maistrului lemnar Radu Lăzărescu din Doftleana*, care, mai mult fără plată, dela început, timp de 6 ani, lucrează toată lemnăria, vopsirea și scobirea necondiționat, făcând și serviciul de secretar al Comitetului, deși om sărac și cu o casă de copii; 20. Asemenea, tuturor celor ce au dăruit și au ajutat la această biserică.

Să fie fapta îndemnare pentru alți creștinii, iar pe cei pomeniți Dumnezeu să-i îdestuleze din toate darurile Sale!

Președinte Pr. Paroh, TEODOR NALBOC.

Epitropia Parohiei Cudalbi 2 din jud. Covurlui, aduce vii mulțămiri d-lor *Constantin I. Capotă; Gheorghe I. Capotă; Costică Capotă; Teodor Bogdan* și Dr. *Ioan Capotă*, medic hirurg din Tecuci, pentru fapta lor creștinească de a fi dăruit bisericii acelei parohii: o prea frumoasă icoană a Maicii Domnului, care a costat peste 12.000 de lei, zugrăvită cu măiestrie și lucrată tainic în lemn de stejar.

Dumnezeu să-i răsplătească pentru fapta lor vrednică și să îdestuleze casele lor cu toate bunătățile Sale cele cerești și pământești!

Epitropia bisericii „Toți Sfinții“, din Hânțești-Dorohoi, prin Păr. *V. Iacob*, parohul ei, mulțamește călduros d-lui *Constantin Halunga*, fost primar în acea comună, pentru frumoasa danie făcută bisericii, cuprinsă într'o casă, cu toate adaosele ei, spre a sluji de casă parohială, în preț de 70-80.000 de lei, cum și 4½ hectare de pământ de plugărie.

Dumnezeu să-l dăruiască însutit din toate milele și bunătățile sale!

Epitropia parohiei Hermeziu, Iași, aduce călduroase mulțămiri, 1. doamnei *Agripina Iosip*, maestră la atelierul de țesătorie și indrustie casnică din Hermeziu, care a dăruit bisericii un rând întreg de veștminte preoțești, lucrat din borangic și costând 5000 de lei; 2. doamnei *Țița Nepu*, pensionară, tot din Hermeziu, pentru dania sa, un acoperemânt la sf. Masă, pliuș și fir, în preț de 3000 de lei.

Dumnezeu să le încarce din toate bunătățile sale!

„Comitetul pentru zidirea bisericii“ din parohia Țugurești jud. Dolj aduce, și pe această cale, mulțămiri obștești parohiilor mai jos arătate, care, răspunzând apelului trimis de Comitet la 25 Martie a. c., au făcut colectă prin destacarea cărămizilor, venind, în felul acesta, în ajutor, cu sumele arătate în dreptul fiecăreia. Tabloul de mai jos, alcătuit pe data de 1 Iulie 1933, înfățișează numele tuturor parohiilor dela care s'au primit ajutoare. Dacă cumva cineva trimis vreo sumă și n'a primit știre și nici nu este trecut aici, înseamnă că suma n'a ajuns la destinație și deci trebuie să vestească. *Se înviește rugămintea din apel*, ca toți părinții, cari n'au putut desface carnetele, să le trimeată înapoi, așa cum se găesc, pentru a nu pricinui încurcături la alcătuirea situației. La 1 Iulie 1933, situația ajutoarelor primite era următoarea :

	L E I		L E I
Par. Sf. Vinerei-Nouă, Buc.	390	Par. Sf. Gheorghe-Nou, Craiova	160
„ bis. Stejar,	400	„ Sf. Ioan Hera,	200
„ „ Anzei,	400	„ Radovanu, Dolj	10
„ Domnița Bălașa	1.855	„ Scorșu-Daneți,	68
„ Manotești-Drăgășani, Vâlcea	222	„ Golenți,	194
„ Băbeni-Bistrița,	225	„ Basarabi,	100
„ Gorunești,	200	„ Hunia,	192
„ Brezoiu,	82	„ Coșovenii de sus,	200
„ Căsuru, Gorj	150	„ Tâlpașu,	180
„ Baia de aramă, Mehedinți	195	„ Șimnicu,	194
„ Grecescu, T. Severin	200	„ Fântâna Banului,	100
„ Sf. Nicolae, Calafat	50	„ Sadra,	22
„ Sf. Arhanghelii, Craiova	400		
		Total general	6.389

(Adică, șase mii, trei sute, opt zeci și nouă, lei).

Dumnezeu să ajute tuturor ostenitorilor și să încarce casele lor de tot binele!

Enoriașii parohiei *Vaideeni-Urșani* din jud. Vâlcea, aduc pe această cale, vii mulțămiri d-lui *I. G. Duca*, episcop al acestei parohii, pentru fapta sa creștinească, de a fi dăruit bisericii acelei parohii o frumoasă icoană a Sfântului Vasile cel Mare.

Fie bine primit prețiosul dar, iar pe bărbatul darnic, Dumnezeu să-l încarce cu toate binecuvântările Sale!

*

Sf. Mitropolie a Moldovei aduce vii mulțămiri următorilor binecredincioșilor creștini : 1. d-lui *Vasile Andrei Crețu* și soției sale *Agapia*, cum și monahului *Conon Gavrilescu* din schitul *Cazanca*, care au dăruit, cei dintâi 22.000 lei, și al doilea 25.000 lei, pentru facerea unui clopot la biserica satului din *Chișcăreni* jud. Iași ; 2. d-lui *Gheorghe Hriscu* și soției sale *Maria*, care au dăruit un rând de vestimente proești bisericii din satul *Sticlăria*, jud. Iași ; 3. d-nei *Aneta Ștefănescu* din jud. Iași, care a dăruit suma de 13.300 lei bisericii *Nicrița-Iași* ; 4. d-lui *Neculai Grigorescu* din *Ploești*, care a dăruit în amintirea răsoasatului său tată, bisericii parohiei *Prisacani-Iași*, un teren pentru a se zidi pe el o casă parohială ; Preotul *Gheorghe Bicleanu*, care a donat bisericii *Blăgești Vechi-Baia*, suma de 55.000 lei, d-nei *Elena Pr. Antisit scu*, care a donat suma de 12.000 lei, pentru cumpărarea unui rând de vestimente la biserica din *Plăești*, jud. Baia. Deasemenea d-lui *instiutor* din com. *Buholnița*, jud. Neamț, care a donat suma de 1000 lei, pentru biserica de acolo.

CĂRȚI NOUI LA TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESTI

Pr. I. MIHALCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIȚIE SEMI-VELINA, 316 PAG. —

Prețul 160 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HARTIE SEMI-VELINA, 180 PAG. —

EDIȚIA II-a.

Prețul 100 Lei.

Prof. IOAN LUPAȘ:

Membru al Academiei Române

MICĂ ISTORIE BISERICEAȘĂ ILUSTRATĂ

— EDIȚIE PENTRU POPOR —

SUB TIPAR.

VASILE MILITARU:

PSALTIREA IN VERSURI

Lucrată sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc
și verificată de P. S. Nicodem dela Neamț

336 pag.

Prețul 100 Lei.

BISERICA ȘI PROBLEMELE SOCIALE

Conferințe ținute la Fundația Dalles, sub auspiciile
Consiliului Central Bisericesc.

SUB TIPAR.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

Deocârmile Rituale, Literatură Bisericească, Icoane și Imprimare ce se află de vânzare la Tip. Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite 60. București.

VALABIL DELA 1 IUNIE 1933

CĂRȚI DE RITUAL

	Brosate			
	Pânză și hârtie	Pânză p. tot	Piele și pânză	
	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Arbitericonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf. Mina	20	—	—	—
Apostolul	500	650	680	770
Aghlazmatarul	200	300	350	410
Carte de Tedeum	40	100	115	53
Cazania	250	350	375	425
Ceaslovul mic	100	200	220	250
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Catavasierul	—	—	175	—
Dumnezeieștile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Mem. piele peste tot lei 1300				
Evhologii (Molтивенic)	—	—	650	—
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineiul pe luna Ianuarie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Maiu	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineiul pe luna August	350	460	510	560
Mineiul pe luna Septembrie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Octomvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Noemvrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Decembrie	400	510	560	610
Noul Testament cu Psalmii, Edițura Institutului Biblic	100	—	—	—
Psaltirea trad. de P. S. Nicodim	50	100	120	175
Paraclisul, Acatistul și viața Sf. Di- mitrie	25	50	100	138
Paraclisul și Acatistul Cuv. Paraschiva Paraclisul Sf. Mucenic Haralambie	15	—	—	—
Pentecostarul	350	430	530	670
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Rădicării Panaghiei	20	80	100	138
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bără	10	66	50	90
Služba Sfințirii Steagului unei Cor- porații	10	66	80	90
Služba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190
Služba Invierii	40	130	160	190
Tipic Arhieresc de Ep. Silvestru Băla- nescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CĂRȚI DE RUGĂCIUNI

1. Paine spre ființă, broșată	7.—
cartonată	12.—

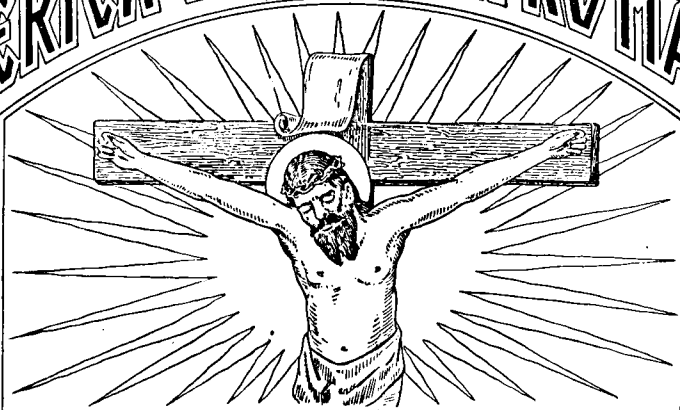
CĂRȚI DE

LITERATURA BISERICESCĂ, Brosate

1. Activitatea preoților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921	15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, ra- țional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu	25.—
3. Avocatul Bisericii Române	5.—
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine	30.—
5. Calendarul pe toți anii	75.—
6. Cunoașterea textului și interpretarea Pr. C. Dron	100.—
7. Carte foarte folositoare de suflet	60.—

8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu	70
9. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de Dr. I. Matei	70
10. Confesiuni și Secte de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu	120
11. Concordanța a Noului Testament, (Indreptar alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprobat de Sf. Sinod, de Lasca- rov Moldovanu	40
12. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chircuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu	80
13. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex. trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos	40
14. Crezul în chipuri și icoane de P. S. Arhieriu Grigorie Leu Botoșăneanu	30
15. Cugetări și Maxime de P. S. Arhieriu Nifon Criveanu	60
16. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea 17. Cuvântări și Pastorale de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea	60
18. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină	150
19. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scris	120
20. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melchisedec	200
21. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Pri- mat, vol. I legat în pânză și hârtie	200
Idem, pânză peste tot	220
— Volumul II broșată	150
Idem, pânză și hârtie	220
Idem, pânză peste tot	230
— Volumul III broșată	120
Idem, pânză și hârtie	190
Idem, pânză peste tot	220
— Volumul IV broșată	200
Idem, pânză peste tot	300
22. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian	100
23. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Gr. Comșa	50
24. Iconoclastii și Apostații contemporani de Ioan Gh. Savin	20
25. La Théologie Symbolique de Pr. I. Mihălescu 26. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu	100
27. Legea Organică a Sf. Sinod	10
28. Mărturisirea Ortodoxă	10
29. Neagoie Basarab și Sf. Nifon	10
30. Originea și valoarea istorică a Evangheliei după Ioan, diacon H. Roventă	50
31. Pământ Sfânt, de P. S. Arhieriu Nifon Criveanu	40
32. Puterea unui copil	10
33. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu	40
34. Predici de Dr. Tarnavschi, vol. I, II, III, IV, volumul a	100
35. Psaltirea versificată de Vasile Militaru	100
36. Sf. Evanghelia dela Matei de Pr. Dr. I. Mihă- lescu	10
37. Studiu despre ierarchie	10
38. Știință și Religie de I. P. S. Iosef Gheorghian	10
39. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălescu	10
40. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoie, III, IV a lei 75	120
41. Teologia undamertăii de Pr. I. Mihălescu	110
42. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dron	10
43. "Daruri și adevăruri" de Pr. C. Dron	10
44. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga	10
45. "Venii la mine", zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu	10
46. Vrei să înțelegi? de Episcopul Dionisie Romano	10
47. Biserici cu averi proprii	10
48. " " " (legată în pânză)	75

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL:

Scara Predicii (389)	Arhim. Scriban
Sinodul al treilea ecumenic (401).	Teodor M. Popescu
Acte și documente (408).	Preot I. Răușescu
Vizitele Canonice ale I. P. Sf. Chiriarii (413).	Preotul Andrei Mustăciosu
Anafora (415).	Preotul Ioan Nicorescu
Odinioară și astăzi (418).	Preotul I. Ilisei
Cronica bisericească (421).	Pr. C. Dron ; Econ. Petru Gh. Savin ; Pr. N. Grigoraș ; Econ. Stavrofor Petre Comerzan ;
Cărți, Reviste, Ziare (459).	Preot Vasile I. Radu ; Arhim. Scriban
Știri, Bibliografie, Poșta Redacției, Mulțămiri.	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARŢILOR BISERICESTI“

Comitetul redactor al revistei **HISERICĂ ORTODOXĂ ROMÂNĂ** se compune din 1. *Patriarh Dr. MIRON*, Președintele de onoare; *P. S. Episcop Vartolomei*, director; *Prof. Ioan Mihăilescu*, primul-redactor; *Arhim. Scriban*, secretar de redacție. Redactorii revistei: 1. *Înornii Inculțății de teologie din București*: 1. Dr. *D. G. Boroianu*, Dr. *V. G. Ispir*, Econ. *I. Popa Măldărești*, Pr. Dr. *Nicolae Popescu*; 2. *Profesorii facultății de teologie din Cernăuți*: Dr. *V. Gheorghiș*, Dr. *V. Șerban*, Dr. *V. Tarnavschi*, Dr. *N. Cotos*; 3. Pr. *Cicerone Iordăchescu*, Chișinău, Dr. *Român Cămilea*, Cernăuți. Dr. *Ioan Lupaș*, Dr. *St. Cioroianu*, *Iconom Serghie Bejan*, Dr. *Gh. Ciuhaneanu*, d. *Ș. Herechel*.

Orice corespondență privitoare la redacție se va trimite pe adresa Părilor din *Arhim. Scriban*, București 6, str. Antim (localul Sf. Sinod).

Venitu tot ce privește administrațiunea revistei, interesații se vor adresa *Consiliului Central Bisericesc*, București 1, str. Matei Millo 9.

Revista se trimite tuturor parohiilor, ca și în trecut. Persoanele particulare, care vor să li se trimească, trebuie să se adreseze administrațiunii: București 1, str. Matei Millo. Depozitele revistei însă sunt tot la Sfântul Sinod. Cine cautiă numere vechi, trebuie să le ceară, în toate zilele de lucru dela 5-7, în încăperea rezervată revistei. Poșta însă se cer tot dela Consiliul Central Bisericesc, punându-se totdeauna adăosul: pe revista „Biserica Ortodoxă Română”.

A B O N A M E N T U L

1 an 160 lei. Pentru străinătate, se adăogă transportul.
1 număr 15 lei

Toate abonamentele se trimeț la Consiliul Central Bisericesc, însemnându-se și trimețere cu lămurirea: pentru revista „Biserica Ortodoxă Română”.

C A R Ţ I L E

apărute în Editura Institutului Biblic, se găseesc de vânzare la Tipografia Cărtilor Bisericești, Str. Principatele-Uri

1. <i>Laudr Dialectului</i>, Pr. Sebastian Stanca . . . Lei 5.— 2. <i>Patimile Mântuirii</i>, Pr. Criveanu . . . ” 5.— 3. <i>Impotrirea Beției</i>, I. P. S. Patriarh . . . ” 5.— 4. <i>Iosă întâmpinări minunate</i>, Pr. Gr. Pișculescu (Gala Galaction) ” 5.— 5. <i>Umerea Vinerii celei mari</i>, de Arhim. I. Scriban ” 5.— 6. <i>Catehismul creștinului ortodox</i>, de Pr. I. Mihăilescu ” 10.— 7. <i>Adventismul dat pe față de un fost adventist</i> de Arhim. Scriban ” 15.— 8. <i>Ce să crezi și cum să trăiești</i>, de P. S. Nicodem ” 4.— 9. <i>Povestiri folositoare pentru popor</i>, de A. V. P. ” 6.—	10. <i>Legea de organizare a Bisericii ortodoxe române</i> Lei 5.— 11. <i>Paraclisul I și al II-lea al Maicii Domnului</i> ” 5.— 12. <i>Cutul Sfinților (venerarea și invocarea lor)</i> de Diaconul Al. N. Constantinescu ” 5.— 13. <i>Noul Testament de Păr. Gala Galaction</i> legat în piele de lux ” 10.— 14. <i>Psaltirea tradusă de Părintii Profesori Gala Galaction și Vasile Radu</i> ” 15.— 15. <i>Predici despre Ură—Mânte—Răsbunare, contra înjurăturilor și despre Prăznicul Mamelor</i>, de I. P. S. Patriarh Miron ” 4.— 16. <i>Psaltirea tălmăcită de P. S. Nicodem</i> ” 6.—

Rabatul de 20%, se acordă la cărțile de sub Nr. 1-16 și numai la comenzi care trec de 25 exemplare.

Carte de rugăciuni, de I. P. S. Patriarh, legată în piele peste tot	Lei 90.—
”	” 75.—
”	” 65.—
”	” 55.—

Icoane — *Maica Domnului și Domnul Hristos* — lucrate pentru „Institutul Biblic” de anume pictor al nostru, adânc cunoscător al picturii bizantine, și imprimate la München condițiuni tehnice superioare, au sosit în țară și se află de vânzare la „Tipografia Cărtilor Bisericești”, cu următoarele prețuri:

Icoana mari, 62/47 c. m., lei 25 bucată; Icoane mici, format e. poștală, lei 2
Icoanele se vând numai contra cost.

A APĂRUT: *Cele 4 Rvanghelii în una singură*, de ARHIM. SCRIBAN, Prețul 80 lei, Ed. „Ancora”, București, str. Emigratului 4.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul LI. Nr. 9-10. (630-31) Sept.-Octomb. 1933.

SCARA PREDICII

I.

Orice lucrare omenească, dacă e îndeplinită multă vreme, de mulți ostenitori, în largă măsură și pe o mare întindere, dela o vreme, nu rămâne în starea în care a fost la început. De unde la obârșie, ea era un singur trup, fiind îndeplinită după același calapod, dela o vreme ea se respiră, sporește, se îmbunătățește. Dela un singur soi, ajung a răsări mai multe. Ai ca o odrăslire și o înflorire a ei.

Așa este firesc să fie. De unde la început lucrarea răspundea unei singure trebuințe, mai târziu răspunde la mai multe.

Fiind îndeplinită în sânul unui așezământ, acesta se umflă, sporește, nu-și mai încape în albia în care se mișca. Atunci și feluritele lucrări ale lui se despart în mai multe ramuri și se cheamă că fiecare din ele își lărgește câmpul de lucru.

Se mai întâmplă și alta. Dăinuind o vreme îndelungată, lucrarea unui așezământ are când spori și înflori, dar are și când se întuneca. După cum sunt lucrurile omenești, ele nu merg numai înainte, spre înflorire, ci pot da și îndărăt. Poți avea cu ele o vreme de rodire, cum și una de vestejire.

Este rar ca un lucru să rămâie în statornică înflorire. Dela o vreme, oamenii obolesc, intră la calapod, adică încep a lucra în felul înaintașilor, fără a mai rodi din însăși măduva lor. Lucrul se moaie, se spălăcește. Ajunge marfă formală, obișnuită, fiindcă nu se mai adapă din adâncurile simțirii și rodirii omenești. Faci ce faci, fiindcă și se cere, fiindcă așa e slujba, nu fiindcă te îmboldește inima.

Trebuie să vie alții, care să toarne must nou, și atunci se poate înviora ceiace odată fusese viu, dar se muiase.

II.

Aceste socotințe, care se potrivesc pentru toate lucrările omenești, se pot adevăra întru totul și în desfășurarea cuvântării bisericești dealungul veacurilor.

Ea a început într'un singur chip. A fost sămânța căzută pe pământ sănătos. S'a întins, a sporit. Dela o vreme, a dat ramuri

din trunchiul dela început. A ajuns mult mai înfloritoare și mai măreață dela ce era odată.

A dus-o cât a dus-o în felul acesta. Dar n'a putut sta mult la înălțimea la care ajunsese. Prin moleșiri firești, după o vreme de aprigi încordare, predica n'a mai fost în veacul 5 ce fusese în veacul 4 și mai puțin în veacul 6 ce fusese în veacul 5. A trecut și ea prin scara de neînălțurat a lucrărilor omenești.

Dar, în vremea aceasta, ea apucase a se răspândi și a fi trăsătura vieții creștinești. Oriunde era viață creștinească era și propoveduire.

Cu toate acestea însăși această propoveduire, dela o vreme, n'a mai fost ce era înainte, adică ori nu s'a mai predicat de loc ori s'a predicat pe urzeala altora. Dacă sinodele (6 ecumenic) simt nevoia de a aminti despre datoria propoveduirii, înseamnă că ea se muia. Pe de altă parte, răsar culegeri de predici, în felul cazaniilor noastre, după care preoții să urmeze în propoveduire.

Dar aceasta înseamnă o predicare de treapta a doua. Dacă nu mai predic eu, dela mine, cu priceperea mea; dacă lucrez pe dâra altuia și chiar cu vorba altuia, înseamnă că predica nu mai este zvâcnirea din vremurile vechi, din sufletul predicatorului.

În vremea aceasta, creștinătatea ființa în larg, pe întinderi foarte mari. Viața ei începea a nu mai fi una. Ea se deosebea dela țară la țară. Și în ce privește predica, au început a se arăta deosebiri. Pe când în unele ținuturi, dacă odată ea s'a moleșit, a și rămas așa, în altele, a avut zvâcniri nouă, răsăriri frumoase, prin care iar s'au arătat vremurile de altădată.

În această privință, se face mare deosebire între Răsărit și Apus.

Dacă e vorba de Răsărit, el a rămas la predicarea de treapta a doua, adică cea după predicile altora: alcătuirea de culegeri de predici și de cazanii, din care să se cetească poporului. Acest soi de predicare a fost întrebuințat după răstimpul Sfinților Părinți, în împărăția bizantină. Nu au mai fost predicatori mari, dar au răsărit culegerile de predici. Cu alte cuvinte, viața de lucru a început a se potoli, folosindu-se numai lucrul care se făcuse mai înainte. Predica lui s'a moleșit, ba, dela o vreme, a și tăcut. Cu mici prefaceri, putem spune că așa a rămas până în ziua de azi.

Odată cu sfărâmarea împărăției bizantine, împrejurările vieții ortodoxe în Răsărit s'au îngreuiat de tot. Predicarea s'a stins deplin. S'a șters și gândul că Biserica nu merge fără predică. Numai într'un târziu, în țările rămase slobode de apăsarea Turcului sau numai cu o apăsare simțită de departe, mai răsărea ceva, după vechea poruncă de a se predica. Aceasta a fost în Rusia și în țările noastre.

Aci s'au alcătuit și s'au întrebuințat cazaniile. Aci s'a început munca de traducere a învățăturilor din Sfinții Părinți, care urmau să fie întrebuințate pentru luminarea credincioșilor. Aci a răsărit un predicator de seamă ca *Antim Ivireanul* sau alți predicatori în Rusia.

Bietele patriarhii ortodoxe ale Răsăritului, înecate în grea

apăsare păgânească, n'au mai fost în stare să ție sus steagul propoveduirii, ca în alte vremuri, așa că n'a mai putut fi vorba de predicare, în cuprinsul lor, dela sfârșitul împărăției bizantine încoace.

Grecii însă, ca popor cu mare trecut de învățătură, dacă n'au mai putut lucra la ei, s'au putut aciua la noi sau în Rusia. Unul din aceștia a fost *Nichifor Teotoke*, adus la Iași de domnitorul Grigorie Ghica, iar apoi trecut în Rusia, după uciderea acestuia, și lucra de aici pentru propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu. *Kiriakodromionul* său este o adunare de cuvântări bisericești. A fost lucrat de Nichifor Teotoke în Rusia, unde a ajuns arhiepiscop. De acolo, a putut lucra pentru predică.

A scos 2 volume de cuvântări la evanghelii și 2 la apostol. Un volum se află și pe limbă românească, încât este o dovadă despre ce se făcea pentru predică în vremea aceia.

La noi, pe vremea domnitorilor iubitori de învățătură ca Matei Basarab, Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, Const. Cantemir, Grigorie Ghica se găseau predicatori pentru limba grecească și cea românească, anume plătiți ca să propoveduiască cuvântul lui Dumnezeu ¹⁾.

Asta este tot ce se mai putea face în acea vreme pentru propoveduire. Dar numai prin atâta, nu putem spune că în Biserica noastră se propoveduia. Căci a avea un predicator la o curte domnească, este atât de puțin lucru, încât nici nu se poate spune că aveam predică în Biserică. Aceasta s'ar putea spune numai când am fi avut mai mulți predicatori, în felurite laturi ale țării, și când ei ar fi cutreierat ținuturile cu propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Dar aceasta nu era. A avea 2-3 predicatori la capitală, auziți numai acolo, nu însemna că biserica are predicare.

Totuși, în Biserica Răsăritului, mai mult nu s'a mai putut face. Predica a trăit totdeauna în gândirea marilor păstori, că este o datorie creștinească și că trebuie împlinită, dar în practică nu s'a ajuns la pătrunderea ei în viața Bisericii.

În Rusia, Petru Movilă a căutat să dea un zbor predicii și a înființat pentru această școală de predicare. S'au dat îndrumări foarte bune în această privință. Profesori și școlari erau îndemnați și îndrumați și s'au putut ridica dintre ei câțiva predicatori. Cu toate acestea întreaga strădanie a fost numai ceva mărginit în treapta de sus a vieții bisericești. A fost întocmai cum a fost la noi cu Antim Ivireanu. El a predicat, dar după el s'a întins tăcerea ²⁾. Și deși cărțile de predici nu încetau de a ieși, de pildă

1. Vezi Petre Haneș, *Predicile lui Antim Ivireanu*, București, 1913, introducerea, pag. 22-24, și studiul aceluiași, despre predicatorii noștri din trecut, în *Omagiul lui Const. Meissner*, Iași, 1913, pag. 279.

2. Despre silințele lui Petru Movilă pentru propășirea predicării, vezi: «*Extracțe din jurnalul Biserica Ortodoxă Română pe anul 1883*», de Arhim. Ghenație Enăceanu. București, 1883, pag. 6—17.

cele ale lui Nichifor Teotoke, dar nu pătrundeau mai departe în viața bisericească.

Deci despre Biserica Răsăritului putem spune că predica nici n'a avut când se resfira în toată deplinătatea ei. Ea și-a avut vremea Sfinților Părinți, iar de acolo a tot dat îndărăt și așa stă până în ziua de azi.

III.

Nu tot așa stau lucrurile în Apus. Aici putem vorbi despre *o scară a predicii*, adică despre un mers al ei, până la deplină înflorire, după care au venit vestejiri și apoi iar alte treziri. Viața de predică în Apus a fost mult mai săltată ca la noi, bine înțeles, din pricina împrejurărilor mai prielnice ale Apusului, care nu a avut a-și risipi silințele în luptă cu sălbatecii năvălitori.

Și în Apus însă predica a tânjit, după răstimpul Sfinților Părinți. Pe de o parte nu s'a mai predicat, pe de alta s'a predicat slab. Cași în Răsărit, au început să răsară culegeri de predici, pentruca episcopii și preoții să aibă după ce predica. Toate acestea erau alcătuite pe temeiul Sfinților Părinți. Nu mai era revărsarea predicii din însăși inima propoveditorului. Și culegerea era pe temeiul altora și cuvântătorul grația dela altul.

Se înțelege, aceasta nu mai este adevărata predică. Este conștiința despre ea, despre datoria de a predica, este oarecare împlinire a ei, dar nu este însăși curgerea adevărată a predicii.

Lucrurile atât de mult slăbiseră în Apus, unde nici nu a fost înflorirea propoveditoare ca în Răsărit, în vremea Sfinților Părinți, încât Carol cel Mare a fost nevoit să puie a se alcătui o culegere de predici, pentruca preoții să aibă după ce se călăuzi.

„Cuvântul sfânt a căzut de vreme dela știința adâncă și dela ungera pătrunzătoare care făcuse puterea ei în veacurile cele dintâi ale Bisericii. Dela sfârșitul veacului 7, temeinicilor și simțitelor învățăminte ale unor bărbați ca Amvrosie, Ilarie, le urma un soi de învățătură religioasă cu totul deosebită, născută din cunoașterea îngustă și formalistă, din gustul necioplit și ciudat al vremurilor nouă. Vârsta de fer a elocvenței creștinești începuse“¹⁾.

Acum, deosebirea între Răsărit și Apus este că, pe când în Apus, după o vreme ca aceasta, predica se ridică și ajunge la mari înfloriri, și chiar dacă înflorirea slăbește și ea, dar predicarea nu încetează; în Răsărit însă, predică nu s'a mai ridicat. Au fost câteva scânteieri ici și colo, dar mai mult nu. Pe când în Apus, deci, putem vorbi de o scară a predicii, de suișurile și pogorășurile ei, în Răsărit desfășurarea predicii s'a încheiat silnic înainte de vreme. Numai de acum înainte de se va putea face ceva în privința acesteia.

De aceia, dacă putem vorbi despre predică în Biserica Ortodoxă, o facem numai descoperind lipsa ei și unele licăriri din

1. P. Jaquinet, *des Prédicateurs du XVIIe siècle avant Bossuet*, ed. 2, Paris, 1885 pag. 19.

Împ în timp, unele dovezi că această Biserică nu uita de loc că este în croiala ei de a întrebuița predica, numai că nu izbutea de a trece cu împlinirea ei și în viața practică.

Este adevărat, în Biserica rusească din veacul 19, predica a avut înfloriri vrednice de cea mai mare prețuire, mai cu seamă prin Arhiepiscopul *Inochentie* al Odesei. Dar, cum am spus mai sus, este vorba numai de câteva vetre de lumină, care varsă frumoase flăcări ici și colo, nu însă de o propovăduire care s'ar simți în tot largul împărăției.

Avem în sânul ei bărbați de seamă care predică, nu însă și o Biserică propovăduitoare. Biserica a rămas înainte în starea ei de așezământ care nu deschide gura pentru a învăța pe oameni cuvântul adevărului.

Deci, dacă este vorba să urmărim de aici înainte o scară a predicii, o putem face numai privind Apusul. În ce privește Răsăritul, trebuie să ne mulțămim cu ce am spus până acum. De aceia, în cele următoare, ne vom apuca să vedem scara predicii pe care o găsim în Biserica din Apus.

IV.

Dacă spunem că în Biserica Apusului, predica a avut o mai largă desfășurare ca în Răsărit, aceasta nu înseamnă că, în sânul ei, toate lucrurile au mers strună, în ce privește predica, ci numai că la dânsa a fost mai multă zbatere și mai multe roade ale propovăduirii ca la noi.

Și în Biserica Apusului a fost vreme de amortire pentru predică. După veacul 7 până în veacul 11, și în sânul ei, este tăcere. Nu era semn bun pentru ea, dacă un Carol cel Mare a pus să se alcătuiască o culegere de predici (adică o cazanie), pentru episcopii și preoții din vremea sa. După 400 de ani însă de molesire a predicii în Biserica din Apus, ea începe a răsuna din nou. Vremea cruciatelor aduce cu ea nevoia lucrării prin cuvântul creștinesc și îndată se simte că acest soi de lucrare își ia din nou chemarea pe care trebuie s'o aibă în sânul Bisericii.

Această înnoire a predicii s'a petrecut prin *Bernard de Clairvaux* și ucenicii lui. Biserica a dobândit prin ei iarăși lucrurile frumoase ale vremurilor vechi.

Dar această scânteiere nouă n'a dăinuit mult. Fénelon, scriind despre tânjirea predicii, în cunoscutul său tratat „*Dialogues sur l'Eloquence de la chaire*“, nici n'o pomenește pe aceasta. El spune că, dela vremea Sfinților Părinți, până la învierea predicii din vremea lui, au trecut peste amvon 9 veacuri de barbarie.

Cu toate acestea învierea predicii prin cuvântul lui Bernard și a urmașilor lui nu se poate tăgădui. Dacă ea n'a fost de măsura celei care s'a arătat pe vremea lui Fénelon, totuși nu se poate tăgădui că ea a fost o înnoire, în mijlocul amortirii predicii, și că a avut o dăinuire destul de lungă. De altfel Bernard de Clairvaux a fost unul din bărbații care s'au luptat mult cu cuvântul (1091—1153) pentru a scula creștinătatea la cruciata a doua

Ba am putea spune că, dela această învioreare a prediciei, ea nici n'a mai încetat. A suferit însă schimbări așa de mari, că, dela o vreme, nu mai seamănă cu cea care a fost. A început a fi înecată de formalism, așa că nu se mai potrivea cu cea de înaintea ei.

Vremea lui Bernard de Clairvaux este cea numită *a scolastică*, care merge de acolo înainte și dăinuiește câteva veacuri. Dar această scolastică, pe lângă încercarea de a pătrunde cât mai adânc cu mintea în înțelegerea adevărilor credinței, pe lângă marea încordare întrebuițată în această privință și pentru care merită toată cinstirea, a vârat însă, în sânul acelei grele munci, atât formalism stilistic, prin mărunțirea materiei de cercetat, încât te perzi ca într'un adevărat mărăciniș, de nu mai vezi grosul și temelia întregii cercetări. Cu gândul de a face cercetare cu rânduială, materia atât de mult este pusă în capitule, paragrafe, împărțiri și subîmpărțiri, încât mintea omului, în loc de a se dumeri și a păși mai ușor, mai degrabă se rătăcește și nu mai dă de capăt. Și soiul acesta de a lucra este urmărit cu atâta amănunțime și pare atât de trebuincios, încât scriitorul privește ca o mare măiestrie să umble cât de mult cu asemenea ciopărțiri a materiei. În vremea aceia însă, urmarea în felul acesta se socotea mare măiestrie și vrednicie. Era socotită metodă științifică a vremii.

Dacă însă acest soi de cercetare mai avea un înțeles în scrierea de tratate, nu avea însă niciunul în cuvântările de pe amvon, în tâlcuirea cuvântului lui Dumnezeu. Totuși predicile care se țin în vremea scolastică încep a suferi de acest mare rău. Predicatorul nu se mai muncește cu grija de a vorbi simplu și înțeles, de a urmări gândul pe care-l are de spus, printr'o limbă cât mai ușoară, fără vreo reșea din afară, care să împedecă răzbaterea lui. Nu, ci gândul lui era de a fi cât mai sistematic și, pentru aceasta, își fărâmița materia, încât mintea ascultătorului nu mai putea ține un șir.

A fi sistematic însă e una, pe când a scorni sistematizări nefirești e alta. Orice materie poate fi supusă la oarecare împărțiri, prin care ea e urmărită mai ușor. De aceia predicile merg și ele cu împărțiri, și așa le găsim la foarte mulți predicatori, mai cu seamă la o materie lungă, cum era la predicile care țineau vreme de un ceas. Dar a croi la împărțiri numai ca să fie împărțire, este ca și cum ai face poduri pe uscat, unde nu curge nicio apă și unde nu e nicio surpătură.

Formalismele însă de felul acesta cad ca o pacoste și împovărează predicarea evului mediu. După o bună bucată de înflorire, predica odată cade pe mâna acestei mode literare și se înecă în ea. Căci nu era de fapt decât o modă. Predicatorii n'au știut să-și fie firea lor și să-și păstreze grăirea bisericască. Ei s'au luat după scrisul mironesc al vremii, după ceiace se socotea strălucirea lui, adică perderon în labirintul împărțirilor, și așa propovăduirea lor a început a se usca și a nu mai fi curgerea firească de apă vie și sănătoasă. S'a supus păcatelor vremii și a mers și

ea după obiceiul altora. A pășit dintr'o treaptă a scării pe alta, fără însă a se sui mai sus.

Chiar predicatori de seamă ai vremii cad în această ciudățenie. Dacă însă ei rămăneau mari, cu toate aceste păcate, fiindcă nu scăpau de a da partea vie și sănătoasă, ce rămânea însă din ceace nu erau mari?

Ca să-și facă cineva o părere cum era cu astfel de ciopârțire ciudată a materiei, nu avem decât să privim la predicatorul Bernardino da Siena, despre care eu am dat anul acesta un studiu, urmat de o predică a lui, în foaia bisericească *Păstorul Creștin Ortodox* din Oltenița. Bernardino da Siena a fost un foarte însemnat predicator al vremii, în veacul 14. Cu toate acestea predicile lui nu sunt scutite de pacostea vremii de a umbla cu împărțiri nefirești. Era părerea timpului că, în felul acesta, cercetarea este mai aleasă. Sunt veacuri întregi care rătăcesc în chipul acesta, și trebuie să vie alte veacuri apoi, ca să arate greșala și să o pornească pe drumul cel drept.

Iată cum se rostește, în această privință, Jaquinet, pe care l-am pomenit mai sus și care este un adânc cercetător al felului de predicare din felurite veacuri; „O predică era împărțită și subîmpărțită ca un capitol de sumă teologică. Pășeai din propozițiune în propozițiune, până la încheiere, după toate regulile lanțului de dovezi. Predica întreagă nu era decât un silogism în trei puncte și 20 de părți. Petru Lombardul, autorul unui manual de teologie rațională, cunoscut sub numele de *Cartea sentențelor*, și numeroasele *Sume*, pe care veacurile 12 și 13 le-au văzut ieșind la iveală, slujeau de modele pentru chipurile cugetării și chiar pentru stil, tot atât de mult, ba încă și mai mult decât Părinții greci sau latini. Intr'un cuvânt, scolastica, biruitoare din toate părțile, năpădise și ogorul elocvenței înseși. Prin suflarea ei uscată, elocvența se uscaseră și ea. Intr'un chip oarecare, ea a trecut, dela înfățișările trupului viu, la trista regularitate a scheletului“¹⁾.

V.

Dar asta n'a fost singura nenorocire a predicii, care a făcut-o nerodnică timp de veacuri. Dintr'o uscăciune a dat în alta. Spre sfârșitul scolasticeii, dar mai mult după aceea, a fost cuprinsă de altă modă, în tot Apusul catolic, aceea de a nu mai numi lucrurile pe numele lor, ci a căuta pentru toate asemănări silite. Toate se zugrăveau prin analogii. Dar acestea erau cu totul altceva decât vechea metodă a parabolilor, cu asemănările lor firești, prin care înțelesul bucății ajungea încă mai ușor a fi prins de mintea ascultătorilor. Nu, ci predicatorii au căzut pradă în ghiarele altei mode. S'au luat după scriitorii mireni din veacul 15, care au născocit această boală a scrisului, încât predica a ajuns și ea un fel de întrecere de a înfățișa înțelesurile cele mai ușoare prin asemănări din cele mai ciudate.

1. Scrierea amintită, pag. 21-22.

Alegoria totdeauna a găsit o întrebuintare în desfășurarea învățăturilor credinței. Dar ceiace era o trăsătură a ajuns a fi un bolovan apăsător, care a strivit predica din veacul 16 în Apus. În Franția, Spania, Italia, ea a bântuit într'un chip groaznic. Predicator ales nu era cel care înfățișa un înțeles simplu și temeinic, ci cel care aducea asemănări cât mai întortocheate și mai deocheate. Dacă Domnul Hristos a spus „Eu sunt vița, voi mlădițele“, predicatorii au sărit la niște asemănări peste fire de nepotrivite și totuși acestea erau cele mai căutate, erau omiletica vremii, și umpleau predica cu asemenea ciorchine fără boabe.

Mult mai bine se vor înțelege scrintelele unui asemenea fel de vorbire, dacă vom da bucăți de cuvântări din vremea aceia. De aceia să luăm ceva din predicatorul italian *Romolo Marchetti*, care propoveduia în țara sa în veacul 17.

Vorbind despre cuvântarea bisericească, el o aseamănă cu femeile războinice despre care găsește pomenire în istorie. Numeste și predica femeie războinică și se rostește astfel: „Cu mult mai minunate sunt vitejile și mai slăvite cununile războinicei noastre, pentrucă, îndată ce iese la luptă, ea pune stăpânire pe câmp. Așa își arată fruntea și vrăjmașii întorc spatele. De câte ori se aruncă asupra lor, aceștia o iau la fugă. Nu slobode niciodată lovitori fără a lovi, nici nu luptă fără a birui... Are armele ei, cețaiurile ei, oștirile ei, care sunt cuvântul; cărmaciul cel mai de frunte al câmpului de luptă este Hristos, ajutorul lui este Papa, drept căpitan are pe apostoli, călărime îi sunt mucenicii, infanterie mărturisitorii, iscoade îi sunt pustnicii, avantgardă îi sunt închinătorii, îndrumători călugării, priveghetori episcopii, rachieri preoții (armatele vechi aveau cu ele femei, numite vivandiere, care dădeau rachiu oamenilor. Nota traducătorului). Cetățuile ei sunt Biserica, întăriturile sunt altarele, șanțuri mormintele, ape lacrimile, ascunzături mărturisirile, trâmbețe clopotele, ghiulele gurile, semne crucile, platoșe evangheliile, scuturi jertele, săbii predicile, încercături tainele, foc meșteșugit iubirea de Dumnezeu, iar euharistia o jitniță atât de rodnică, încât nu seacă niciodată“¹⁾.

Poate spune cineva că acestea sunt asemănări firești?

Sunt căutate și puse așa, numai ca să slujească de asemănări, după metoda de propoveduire de atunci, dar fără a fi asemănări izbutite. Când Domnul Hristos spune „Eu sunt vița, voi mlădițele“, e una; când spui însă „că scuturi sunt jertele, iar tainele sunt gloanțe“, asemănările sunt ciudate, nefirești și de multe ori de răs.

Acelaș predicator, plecând dela vorba că omul e o lume mică, spune: „Vrei să vezi cerul în această lume omenească? Iată capul, care-și trimete puterile lui mădularelor de mai jos. Soarele lui luminos este mintea, nestatornica lună este voința, stelele scânteietoare ochii, stele mișcătoare (planete) simțurile, polii protivnici tâmplele, semne tainice trăsăturile, zodiacul este fruntea,

1. Vezi Sebastiano Vento, *le Condizioni della Oratoria sacra del Seicento*. Milano 1916, pag. 135.

Înțelegerea îmbolditoare e sufletul, iar mișcare vremelnică este vorba. Cauți pământul? vei găsi petrele în oase, munții în umeri, șosurile în mâni, râurile în vine, izvoarele în ochi, florile în obraji, pomii în picioare, ramurile în brațe, rădăcinile în plete, zăpezile în cărnuri cutremurele în florii stârniți de spaime...¹⁾

Predicatorul trece și mai departe, pentru a arăta asemănarea omului cu marea. Aceste asemănări sunt împinse atât de departe, încât, dela o vreme, ajung plicticoase.

La ce puteau sluji ele? Doar să te minunezi de puterea sfredelitoare a minții omenești pentru a le găsi și de potrivirile închipuite, în care pune un lucru cu altul, căci mai încolo ce folos puteau aduce pentru îndrumarea sufletească? Nimic.

Totuși veacurile acelea își iroseau vloga în răscolirea gândurilor și lucrurilor ca să găsească trăsături cât mai izbitoare între o cugetare sau cutare faptă din St. Scriptură, din trecutul Bisericii, cu cine știe ce stări din natură sau din viețuirea oamenilor. Și a fost nu un predicator, nu 2—4—10, care predicau așa, ci mai toți.

Pe lângă umblarea morțiș după asemănări, era căutarea dea-doaselea, de antiteze. În acest soi de înfățișare a lucrurilor, se ostenește predicatorul *Francesco Londres* din aceiași vreme. El are ca o boală de a vorbi, de pildă, despre „moartea care învie“, „perderile biruitoare“, „liniștea turburată“, „josnicia înaltă“, „felicirea nefericită“, „moartea vie“, „mutul vorbitor“, „rănitul care vindecă“.

Ascultați cum, în aceiași vreme, predica *Giovanni Azzolini*, despre Maria Magdalena, spunând că ea și-a dat inima lui Iisus: „Dacă nu-și mai avea inima sa, cum era vie? Și dacă în pieptul ei avea viață, cum era moartă? Fără inimă nu se poate trăi, iar cu o inimă care dă viață, nu se poate muri. Dacă inima se duce dintr'un piept, pleacă viața, iar dacă pui înăuntru o inimă, care e viață, se duce moartea. Să spunem așa că Magdalena, fiind iubitoare, era moartă, fiindcă viețuia în cel iubit, își dobânda viața pe care o pusese în cel iubit; deci era moartă. Fiind iubită, primise în pieptul său inima celui iubit; deci era vie. Magdalena nu era în ea însăși, fiindcă era în Iisus; deci era moartă. Iisus își dăduse inima sa Magdalinei, pentru că o iubea; deci era vie. Apoi ai mai văzut vreodată vreun piept fără inimă și care să nu moară?... Cine iubește moare și cine moare iubind trăiește. Nu se pot despărți moartea de iubire, și când moartea ajunge tovarășa iubirii, se înlănțuiește încă în dulce unire cu viața. Cine iubește trăiește, pentru că un mort nu iubește; dar cine iubește moare, pentru că un iubitor nu are inimă de trăit, ci de iubit. Deci Magdalena era de două ori moartă: și pentru că era iubitoare și pentru că nu-și mai avea inima ei. Era și de două ori vie, pentru că era iubită și pentru că avea inima lui Iisus, care este izvorul vieții“²⁾.

1. Tot acolo, pag. 144.

2. Scrierea amintită, pag. 112.

Apoi mai este aceasta predică? Mai degrabă este sărirea prin frânghii, cu o minte care-și face vânt să găsească îmbinări cât de nemai auzite între cugetări, dar nu ca să aleagă adevărul de minciună ori să lămurească mintea altuia spre a-l îndruma în viață.

Predicatorul însă, în vremea aceea, era mai mult un jucăuș pe frânghii. El după atâta alerga: să descopere îmbinări de gânduri sau împotriviri între ele cât mai izbitoare și mai uimitoare.

Când te gândești că aceasta a putut dăinui sute de ani, te minunezi de rătăcirea la care poate ajunge omul și de abaterea spre uscăciune a unei așa de însemnate unelte creștinești, cum este propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Deci, după ciudățeniile scolastice, predica a avut de îndurat alte ciudățenii, iscate din pășirea pe urmele literaturii din acea vreme, izvorâtă și ea din cultura păgânească trezită de renașterea italiană. Aceasta a fost o nouă treaptă pe scara predicii¹⁾.

Acești predicatori însă erau ascultați. Volumele lor se tipăreau de mai multe ori.

S'ar fi zis că propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu merge strună. Cu toate acestea ele nu erau decât o bâzâială la urechile oamenilor, fără niciun folos sufletesc pentru ei. Oamenii se duceau să vadă și să se minuneze de măestria unui joc, ca de unul care aleargă azi pe „zidul morții“, dar din care sufletul nu are de cules nimic.

Autorul italian, după care am făcut citațiunile de mai sus, a avut răbdarea de a cerceta toată acea vreme și a adunat, într'un mare volum, crâmpoie despre ce era vorbirea de atunci. Se îngrozește cineva văzând la câtă rătăcire a putut ajunge gândirea omenească și la ce săltări, ca pentru bâlci, a putut ajunge întrebuințarea graiului omenesc!

Dacă nu toți au predicat chiar în felul acesta, cei mai mulți însă predicau așa. Oamenii de simț mai rămăseseră o mână și încă și ei erau pățați de păcatul acelei vremi. Bine predică, dacă nu s'a ținut pe ogorul ei: Sf. Scriptură și Sfinți Părinți, dacă s'a lăsat prea mult furată de gânduri și gusturi străine, s'a înfundat în drumuri care nu erau ale ei și s'a înveșmântat cu podobe care n'o împodobeau de loc. După atâta rătăcire însă, a trebuit să ajungă la un luminiș care a putut fi o nouă scară a predicii.

VI.

În Italia, predica a fost curățită de tot acel mărăciniș nenorocit, prin lucrarea prea însemnată a lui *Puolo Segneri*. El nu a căzut în păcatele de vorbire ale aceluși timp. Vorbirea lui a tras o albie nouă pentru cuvântarea bisericască italiană și el a rămas până azi cel mai de seamă cuvântător și îndrumător pentru amvonul italian. Atât de puțin cunoscut la noi, ba chiar necunoscut, ar fi multe de învățat dela el.

1. Tot acolo, pag. 55-56.

În Franca au domnit aceleași păcate, cași în Italia. Pentru ce am spus despre predica italiană se pot găsi pilde la fel în Franca. După cum Sebastiano Vento ne dă bogate culegeri despre acestea pentru Italia, tot așa Jaquinet ne dă culegeri la fel pentru Franca. Aceia era o boală care bântuia toată Biserica Romei.

Și Franca însă a avut noroc de un mare trâmbițaș al cuvântului creștinesc, care a tras un drum nou pentru predică. Acesta a fost Episcopul *Bossuet*. Prin el, predica franceză s'a scuturat deplin de păcatele veacurilor trecute și s'a adăpat mai altfel din Sf. Scriptură și din Sfinții Părinți. De acolo, începe o nouă treaptă a predicii apusene, care a avut mânduitori străluciți și în vremea lui Bossuet (*Fénelon*, *Bourdaloue*) și după el (*Massillon*).

Cu toate acestea, după ei nici așa predica n'a rămas în treapta aceasta înălțată. În veacul 18 după *Massillon*, fără a cădea în păcatele trecute, predica n'a mai avut puterea de altădată și dec nici răsunetul care a rămas până azi. Pe când din predicatorii acelu veac se pomenește de mulți până azi, din cei ai veacului 18, după *Massillon*, nu poți pomeni pe niciunul. Deși s'au scris despre ei studii amănunțite¹⁾, totuși niciunul din ei nu este luat ca pildă de urmat și nu trăiește în amintirea urmașilor. E și aceasta altă scară a predicii, care n'a stat la înălțimea celei la care se suise în veacul 17.

În sfârșit, veacul 19 este cel care a văzut alte soiuri de predicare și este cel care dăinuește până azi. Propoveduirea creștinească a trăit prin el o vreme vrednică și se poate lăuda până azi cu propoveduitori de seamă. Dacă, e adevărat, nu se poate pomeni unul de măsura lui Bossuet în Biserica Romei, totuși se poate vorbi de alții, în alte Biserici (*Spurgeon*), încă și mai ascultați decât el și care a scuturat multe inimi. Cuvintele lui sunt vii până azi.

Și acesta este altă scară a predicii, plină de felurime, fiindcă nu se potrivește predica romano-catolică cu cea protestantă și încă, și în sânul acesteia, sunt mari deosebiri dela o țară la alta. Predica americană e atât de deosebită de cea germană, de pildă.

VII.

Din toate acestea, noi vedem cum în Apus predica, adormită și acolo veacuri întregi, după vremea Sfinților Părinți, până la începutul mii a doua a erei creștine, de atunci n'a mai încetat a trăi. A avut când se scula, când se mai întuneca, dar a trăit. A străbătut o trecere din treaptă în treaptă, s'a învăluit și s'a rostogolit, dar n'a încetat. A avut când înflori și când se vesteji, pentru a îmboboci iarăși și a răspândi altă mireasmă.

Iată ceiace trebuie să ne placă, văzând că predica n'a murit. E o dovadă că n'a murit niciodată cugetul că, unde e Biserica, trebuie să fie și predică. Ba încă, după ivirea protestantismului, predica s'a scuturat de păcatele pe care le avea în evul mediu, în

1. Vezi A. Bernard, *le Sermon au XVIII-e siècle*. Paris 1901.

sânul catolicismului, și a luat un avânt și mai mare, prin ducerea ei cât mai departe în sânul poporului.

Dacă însă, din nefericirile noastre în Răsărit, n'am putut avea o dăinuire neoprită a predicii, dacă Biserica a dus-o atâta vreme și fără predică, să ne fie însă de învățătură cele văzute aiurea, că viețuirea noastră, și dacă n'a perit prin lipsa aceasta, a fost însă fără aripi, fiindcă, după cuvântul lui Antim Ivireanu, este vai când nu se aude în Biserică propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

La noi predica n'a putut cădea în păcatele celei din Apus, fiindcă n'am avut-o. Un Antim Ivireanu predica la noi mai frumos ca predicatorii italieni pomeniți mai sus, atâta numai că nu se mai auzea alt glas decât al lui. Unde e faptă multă e și greșală multă. Predica în Apus a luat drumuri atât de strămb, fiindcă trăia.

Dar noi acum, dacă vedem toate aceste săltări și coborâri, ale predicii, unde ea lucra bine și unde mai puțin bine, să ne fie toate înaintea ochilor și să luăm cu părere de bine cunoștință despre o așa de lungă și felurită viețuire a predicii. Cunoscând toate acestea, să știm de ce să ne ferim și să luăm căile cele mai bune de viitor pentru propoveduirea noastră.

Din acest punct de vedere, putem fi mai fericiți, fiindcă suntem mai ajutați. Știm să ne ferim de ce au greșit alții. Ne dăm seamă de drumul bun și de drumul rău al predicii. Privim întreaga scară și ne luminăm. Au lucrat atâția înaintea noastră și au deștelenit drumul. Nu este aceasta o ușurare pentru noi?

Dar odată ce am luat cunoștință de lunga pășire a predicii în tot șirul istoriei bisericești, nu trebuie să ne mai zăbovim. Trebuie să înțelegem că, oriunde a fost o nouă zvâcnire de viață creștinească, oriunde s'a pornit o înviorare, îndată predica s'a ivit în mijlocul acelei mișcări. Ea este parte nelipsită a vieții, este însăși curgere a vieții.

Si noi ne aflăm într'o vreme când vrem să fim altfel cu Biserica. În tot veacul trecut, am avut gândul la aceasta, ne-am dat seama că trebuie ceva, dar n'am împlinit mult. Ce-am făcut, n'am făcut din destul și nici n'am împlinit bine.

Este vremea să ne și hotărâm. Să ne și punem pe lucru și să luăm în mână predica drept unealta care nu lipsește niciodată, unde e lucrare bisericească. Scara predicii ne-a putut fi o dovadă întru aceasta.

Arhim. SCRIBAN.

.....

Mi-aduc aminte de o predică rostită odată de un bine cunosător predicator din Londra. A vorbit cu o strașnică elocvență, timp de vreo 25 de minute, fără oprire a unui greșire a unui cuvânt. În șirul cuvântării, a spus cele mai minunate lucruri. Dar erau atâtea și veneau așa de grabnic unele peste altele, încât, la urmă, n'am mai știut despre ce a vorbit.

Episcopul PRESTON,

in the Parish Priest in his Parish,
Londra, 1933 pag. 41—42.

SINODUL AL TREILEA ECUMENIC ȘI PRIMATUL EPISCOPULUI ROMEI *)

Răspuns la Enciclica lui Pius XI „Lux veritatis“
de Arhiepiscopul Hrysostomos al Atenei și al întregii Grecii.

(Din „Ἐκκλησία“, Atena 1932).

Traducere din limba greacă de Teodor M. Popescu, profesor la
Facultatea de Teologie din București.

Fără a lăsa să lipsească elogiile drepte pentru Celestin, sinodul nu-l consideră exercitând puterea supremă monarhică în întreaga Biserică, ci-l recunoaște ca întâi stătător, având în vedere, evident, canonul 6 al Sinodului I ecumenic, care stabilește șirul șefilor Bisericilor Romei, Alexandriei și Antiohiei. Pentru că în ședința a treia, anunțând lui Celestin, după faptele de mai sus, hotărârile sale și acțiunea anticanonică a lui Ioan al Antiohiei, sinodul laudă pe Celestin personal pentru zelul lui pentru dreapta credință „*căci ne este obicei ca să dăm cinstea lor celor mari, cari sunt în tot sprijinul Bisericii*“, dar acest elogiu nu trebuie luat ca învederând o putere. Mai târziu, urmașul lui Celestin, Xystus III (432—440), mărturișia că Ciril al Alexandriei domina moralmente în Biserică din toată lumea și scriindu-i, zicea: „*căci cu atât mai mult îți dătește Biserică cea din toată lumea, cu cât toți îți sunt supuși ție, care ai învins pretutindeni pe toți*“¹⁾ Acesta nu însemnează însă, că toată Biserică era supusă lui Ciril, după vreun drept oarecare, ci-i era supusă moralmente și personal. Și e vrednic de notat faptul, că sfântul sinod, anunțând lui Celestin cele privitoare la caterisirea lui Nestorie, nu face absolut nicio mențiune de condamnarea lui anterioară de către Celestin. Zice doar că s'au citit epistolele lui Ciril către Nestorie și a acestuia către Ciril, că s'au citit deasemenea omiliile („explicările“) lui Nestorie, în plus, epistola lui Celestin către Nestorie („încă și epistola scrisă lui de către Sfinția Ta, prin care pe drept era condamnat, ca unul care a scris lucruri injurioase“); citindu-se deci epistolele și omiliile, „s'a dat contra lui vot îndreptătit de caterisire“, pentru că, zice mai departe Sinodul, nu numai nu s'a pocăit pentru câte a blasfemat în Constantinopol, dar și la Efes a formulat noi blasfemuri, și adogă „*am condamnat-o, cum*

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.“ din luna Iulie-August a. c.

1) Schwartz I, VII, pag. 143.

am spus, ca pe o crezle implousă și funestă, care răstoarnă și zădărnicește din temelii sfânta noastră religie“ 2).

Așa că chiar către Celestin adresându-se sinodul, nu zice că a executat condamnarea pronunțată de el contra lui Nestorie și nici nu o amintește, ci amintește doar epistola lui Celestin către Nestorie și consideră legitimă condamnarea lui. Sentința de caterisire dată contra lui Nestorie, sinodul o consideră ca un act al său propriu și cu totul independent. In epistola-i de mai sus către Celestin, sinodul îi atrage atenția și asupra acelor ne-canonice ale episcopului de Antiohia, care în „sinedriul apostatic“ a procedat la caterisirea arbitrară, fără judecată și fără apărare, nu numai a lui Memnon al Efesului, ci și a papii Ciril al Alexandriei însuș, care deținea un scaun episcopal superior celui al Antiohiei, „căci dacă s'ar da voie celor cari vor ca să insulte și scaunele mai mari și să pronunțe și hotărâri ilegale și ne-canonice contra celor împotriva cărora nu au putere, sau mai degrabă insulte, celor cari au îndurat atâtea lupte pentru ortodoxie, prin cari și acum a strălucit ortodoxia prin rugăciunile Sfinției Tale, vor ajunge la acea din urmă neorânduială lucrurile Bisericii, iar fiind înțelepțiți în chipul cuvenit cei cari au îndrăznit lucruri ca acestea, va dispărea orice zgomot și se va salva respectul datorit de către toți canoanelor 3).

Este vrednică de notat și expresia, pe care au întrebuințat-o monahii din Constantinopol, cerând aprobarea de către împărat a hotărârilor Sinodului: „cerem... să fie confirmat și de voi, votul celor mulți, celor și cu autoritatea scaunelor“ 4). Se vorbește despre „autoritatea“ scaunelor și nu numai a unui scaun, adică fără deosebire între scaunul Romei și scaunul Alexandriei.

Dar Sinodul n'a respins numai negativ orice idee de primat al scaunului Romei, în sensul în care îl prezintă enciclica „Lux veritatis“, ci și pozitiv. In această privință este foarte importantă dispoziția, pe care sinodul a luat-o în ședința a șaptea, fiind vorba despre Biserica Ciprului.

Zicând Sinodul, că episcopul de Antiohia trebuia să respecte independența administrativă a Bisericii Ciprului, a adăogat: „a-celaș lucru se va observa și în celelate dioceze și eparhii de pretutindeni, așa ca nimeni dintre prea iubitorii de Dumnezeu episcopi să nu cuprindă o altă eparhie, care n'a fost dela înce-

2) Mansi IV, 1332, 1333. Schwartz I, I, 3, pag. 6—7.

3) Mansi IV, 1329. Schwartz I, I, 3, pag. 9.

4) Mansi IV, 1453—1456.

put supusă lui sau celor dinaintea lui; iar dacă a cuprins cineva și (ine supusă cu sila (eparhia), s'o dea înapoi, ca să nu se calce canoanele părinților, și nici să pătrundă ambiție de putere lumescă în vrednicia ierurgiei, nici să greșim, pierzând cu înțetul libertatea. A crezut de aceea de cuvîntă sfântul sinod ecumenic să se păstreze în fiecare eparhie curate și neatînse drepturile ei cele dintru început, după obiceiul de demult" 5). Nu era cu puțință să ia o asemenea dispoziție sinodul ecumenic, dacă ar fi recunoscut primatul monarhic al episcopului Romei. Această dispoziție au semnat-o și reprezentanții lui Celestin, fără a spune că episcopul Romei face excepție dela ea.

În plus însă s'ar mai putea observa și aceea, că dacă, după afirmațiile teologilor latini și după enciclica „Lux veritatis“, sfântul sinod ecumenic s'a întrunit pur și simplu numai ca să execute hotărîrea lui Celestin al Romei contra lui Nestorie, atunci de ce nu s'a mărginit doar la această chestiune, cum a schimbat pedeapsa lui Nestorie și cum a procedat și la alte hotărîri de cea mai mare importanță, pentru cari nu exista o prealabilă hotărîre a lui Celestin al Romei, ca de exemplu hotărîrea luată în chestiunea Bisericii Ciprului, condamnarea a diferiți eretici, dispoziția din canonul 7 privitoare la simbolul credinței, prin care s'a interzis orice adaos la simbol sau orice scădere din simbol, și atâtea altele, în cari nu se face nicio mențiune de episcopul Romei, dar despre cari sinodul se pronunță liber în duhul sfânt? În chestiunea lui Nestorie nu se putea să nu se ia în considerare și episcopul întâi stătător al Romei, dar acesta a fost pur și simplu de acord cu învățătura formulată de sfântul Ciril, pe care și sfântul sinod a pus-o ca temelie a hotărîrii sale. De aceea Ciril scria mai apoi cu foarte multă dreptate împăratului „căci ortodoxia credinței mele a mărturisit-o și Biserica Romanilor și chiar și sfântul Sinod cel adunat, ca să zic așa, din toată lumea de sub soare" 6). După douăzeci de ani, părinții sinodului al patrulea ecumenic, după ce cu multă discuție au primit epistola lui Leon I al Romei (440-460) către Flavian al Constantinopolului (446-449) ca fiind de acord cu învățătura lui Ciril, au strigat: „Leon a spus cele ale lui Ciril, Celestin a confirmat cele ale lui Ciril, Xystus a confirmat cele ale lui Ciril" 7). Autoritatea lui Ciril a fost mai mare decât a epi-

5) Mansi IV, 1217, 1218. Schwartz I, I, 7, pag. 122.

6) Migne, Patr. gr., 76, 481.

7) Mansi VII, 104.

scopilor Romei la sinodul al patrulea ecumenic, al cărui termen dogmatic de altfel, din celebra epistolă a lui Leon către Flavian, compus pe baza epistolei sfântului Ciril, „*Flecăresc unii*“ și a termenului unirii dela 433, n'a adăogat decât doar două fraze.

În niciun proces-verbal și în niciun document al sinodului al treilea ecumenic sau al părinților, cari au participat la el, nu se spune, că episcopul Romei, Celestin, a rezolvat chestiunile pentru cari s'a întrunit sinodul⁸⁾. Insuș Celestin, după alegerea noului episcop de Constantinopol, Maximian (431-434), scriind acestuia, și clerului, și poporului din Constantinopol, lăuda pe Ciril al Alexandriei, care a avut inițiativa combaterii ereziei și a îndeplinit cu înțelepciune un lucru binecuvântat de Domnul și care s'a dovedit „didascal catolic“ bărbat apostolic“, și adăoga Celestin despre sinod, că acesta sau mai degrabă Sfântul Duh, cel care e viu în toți episcopii, a hotărît cece este spre folosul mântuirii tuturor⁹⁾. Este evident, că episcopul de fericită amintire, Celestin, era străin de teoria formulată în enciclica „*Lux veritatis*“, după care pontiful Romei se bucură dela Dumnezeu de autoritate supremă și suverană față de fiecare și de toți, când expune credința și morala.

Opera sinodului nu s'a terminat definitiv nici la Efes, nici la Calcedon și la Constantinopol, din cauza dezacordului „*Orientalilor*“, ci timp de aproape doi ani, au urmat tratative între Orientali și Ciril, în cursul cărora episcopul Romei a fost cu desăvârșire ignorat. Aceste tratative s'au sfârșit, după cum se știe, cu acceptarea termenului unirii (433), care se și consideră termen al sinodului III ecumenic și pe care l-a primit și Biserica Romei¹⁰⁾.

Anunțând acordul stabilit prin primirea termenului credinței, Ioan al Antiohiei a scris în comun „*Prea sfinților și de Dumnezeu iubitorilor frați și împreună liturghisitori Xystus, Ciril și Maximian*“, fără să facă vreo deosebire pentru Xystus III, urmașul lui Celestin, mort între timp¹¹⁾. Menționând în epistola sa sinodul ecumenic, zice: „*In anul trecut s'a ținut din hotărîrea prea pioșilor și de Hristos iubitorilor împărați, sfânt*

8) După cum observă *Langen*, op. cit., pag. 827, așa cum episcopul Romei n'a participat la convocarea sinodului, tot astfel n'a participat nici la dizolvarea lui, și nici n'a fost vorba despre confirmarea actelor lui de către Celestin.

9) *Mansi* V, 268—278. *Schwartz* I, I, 7, pag. 131—137.

10) *Comp. Langen*, op. cit., pag. 823.

11) *P. Batiffol*, op. cit., pag. 400, 401.

sinodul al prea iubitorilor de Dumnezeu episcopi în metropola Efesencilor, pentru cazul lui Nestorie; cari și adunându-se împreună cu reprezentanții trimiși de episcopul de fericită amintire al Sfintei Biserici a Romanilor, Celestin, au pus sub cate-risire prin vot, pe numitul Nestorie, pentru învățătură nepioasă" 12). Că șefii Bisericilor erau considerați egali între ei, anunțându-și în mod oficial alegerea unii altora, se vede și din epistola specială a lui Ioan către Xystus, dela 31 Iulie 432. Ioan scrie, că s'a bucurat aflând despre alegerea lui dela Ciril al Alexandriei și că aștepta să primească dela el înștiințare oficială despre alegere, „actele sinodale trimise după obicei, în cari ni se va anunța buna vestire a prezidenției tale" 13).

CONCLUZII:

Din acestea rezultă dovedit lămurit, că afirmațiile formulate în enciclica lui Pius XI, după cari sfinții noștri părinți întruniți la Efes, au proclamat primatul episcopului Romei și l-au primit pe acesta ca judecător suprem și învățător infalibil, că sinodul dela Efes s'a întrunit pur și simplu pentru a executa hotărîrea pontifului roman contra lui Nestorie și că prin urmare pontiful este superior sinoadelor, asemenea afirmații sunt cu totul neîntemeiate și străine de realitate.

Părinții noștri au primit pe episcopul Romei pur și simplu ca pe cel dintâi în ordine și întâi stătător, ca fiind episcop „al Romei celei mari", al vechii capitale a statului, și având ca atare mare autoritate. Locul lui Celestin, ca episcop al Romei în Biserica universală, era lor de ierarh întâi stătător, nu de monarh absolut și de suveran al Bisericii, care o conduce de drept divin și care rezolvă în mod infalibil chestiunile dogmatice și generale ale Bisericii. Fiecare Biserică în parte, după cum se vede și din evenimentele arătate mai sus și din hotărîrile sinodului, era independentă din punct de vedere administrativ, iar episcopii din fruntea fiecăreia erau egali în demnitate, având între ei numai deosebire onorifică. „Autoritatea" fiecărui „scaun" nu era autoritatea puterii, ci în deosebirea onorifică sta și autoritatea analoagă a unuia sau altuia dintre scaune. Tocmai acest sistem de administrare al Bisericii universale e-

12) Migne, Patr. gr., 77, 164. Mansi V, 285. Schwartz I, I, 4, p. 33.

13) Mansi V, 127. Schwartz I, I, 7, pag. 159. Comp. I, I, 3, p. 80: „ambasorile privitoare la hirotonia lui".

xistă și astăzi în Biserica ortodoxă. Fiecare dintre Biserici, luată în parte, este administrativ independentă, iar între șefii lor arhiepiscopul de Constantinopol, „noua Romă” și patriarh ecumenic deține „întăietatea de onoare”, pe care o avea Celestin, episcopul Romei vechi, în timpul sinodului III ecumenic. Episcopul de Alexandria urmează acum ca al doilea după cel de Constantinopol, pe când atunci sf. Ciril era al treilea în ordinea ierarhică, conform cu dispozițiile canoanelor despre „întăietatea onorifică” 14).

Sinodul III ecumenic nu numai n'a schimbat, dar a și susținut, cum am văzut, printr'o dispoziție proprie, rânduiala stabilită în conducerea Bisericii, hotărînd să nu se calce limitele diocezelor bisericesti și eparhiilor de pretutindeni, „ca să nu se calce canoanele părinților, nici să pătrundă ambiții de putere lumească în vrednicia ierurgiei”, ci să se păstreze „drepturile curate și neatînse cuvenite fiecărei Biserici dintru început, după obiceiul în vigoare odinioară”. După cum am văzut, sf. Ciril reproșa în chip foarte caracteristic lui Nestorie, că se mândrește și că socotea că „cu autoritatea scaunului” căuta să se impună tuturor; iar contra lui Ioan al Antiohiei se plîngea că insultă „scaunele mai mari”, împotriva cărora nu avea putere, condamnând contra canoanelor, fără a se fi apărat, pe episcopul de Alexandria.

Importanta dispoziție de mai sus a sinodului exclude cu desăvârșire orice idee de putere monarhică a unui „scaun” episcopal asupra altuia independent din punct de vedere administrativ și egal în demnitatea ierarhică de „scaun” a celui care-l ocupă, și nici vorbă nu poate fi despre puterea unui scaun asupra tuturor celorlalte; exclude amestecul de „ambiițe lumească”,

14) Ordinea ierarhică a „scaunelor”, fixată de sinoadele ecumenice, era atât de adânc înrădăcinată în conștiința Bisericii, încât, când urmașul sfântului Ciril, Dioscor (444-451), a încercat ca să impună Bisericii întregi, autoritatea sa monarhică, s'a auzit protestul energic al strălucitului episcop Teodoret al Cirului († pe la 460), care a scris lui Flavian al Constantinopolului și l-a rugat să lupte pentru canoanele călcate, „căci a-dunându-se în acel oraș împărătesc fericirii părinți au deosebit diocezele și au atribuit fiecărei dioceze cele ale sale, interzicând hotărît de a lua dela o dioceză pentru alta, iar episcopul de Alexandria să conducă numai cele ale Egiptului și fiecare dioceză să aibă ale sale. El (Dioscor) însă nu vrea să rămână la aceste hotăriri, ci scoate în sus și jos, înainte scaunul fericitului Marcu, deși știe bine că marele oraș al Antiohienilor are scaunul marelui Petru, care a fost și învățătorul fericitului Marcu și cel dintâi și corifeu al cetei apostolilor”. (*Migne*, Patr. gr. 83, 1280).

aleasă de caracter lumesc și de mijloace lumești pentru impunerea unui oricare scaun asupra celorlalte. Interzicând riguros încălcarea drepturilor scaunelor episcopale în parte, ale diocезelor și eparhiilor, cari le aparțin dintru început, după obiceiul în vigoare, sinodul a dovedit că este străin de orice idee de primat monarhic, adică de puterea unui scaun episcopal asupra celorlalte.

Acestea le mărturisește lumina adevărului. Deaceea Biserica ortodoxă, care păstrează neștirbit și nefalsificat depozitul credinței și al tradițiilor, a respins și va respinge totdeauna, ca fiind contrariu istoriei și sfintelor tradiții, hotărârilor sinoadelor ecumenice și sfintelor canoane, sensului și însuș spiritului Bisericii creștine. Unirea, la care pe toți îi cheamă Pius XI prin enciclica „Lux veritatis“, o dorește călduros și Biserica ortodoxă, rugându-se pentru ea zilnic, dar bază a adevăratei uniri trebuie să fie revenirea lui Pius XI la locul episcopului Romei, Celestin, și aruncarea a tot ceea ce, străin și nepotrivit cu învățătura și cu practica vechii Biserici, a pătruns de atunci în Biserica romană.

Luptând mult timp după sinodul III ecumenic, marele părinte și dascăl al Bisericii, fost și președinte al sinodului, sf. Ciril al Alexandriei, și reușind în cele din urmă prin semnarea termenului unirii (433), ca să unească cu el pe episcopii diecezei orientale, cari au recunoscut în totul hotărârile sinodului, scria cu nespusă bucurie lui Ioan al Antiohiei: „*Să se bucure serul și să se veselească pământul (psalm 95,¹¹). Căci s'a desfăcut zidul cel din mijloc al închiderii, a încetat întristarea și s'a ridicat chipul oricărei neînțelegeri, prin pacea pe care Mântuitorul nostru Hristos a dăruit-o Bisericilor sale*“.

Fie ca Biserica ortodoxă să salute cândva o asemenea unire cu ea și să repete aceste cuvinte ale lui Ciril al Alexandriei către urmașii lui Celestin al Romei.

Trad. de TEODOR M. POPESCU,
Profesor la Facultatea de Teologie din București

ACTE ȘI DOCUMENTE

privitoare la mănăstirea Câmpulung.

Orașul Câmpulung din județul Muscel, reședința celor dintâi voievozi munteni, a fost înzestrat, de evlaviosul Domn Matei Basarab, cu o frumoasă biserică, zidită între 1635-8, pe aceeași temelie și cu aceleași pietre, cu care fusese zidită vechea biserică din acel oraș de Nicolae Alex. Basarab, pe la jumătatea veacului al XIV-lea. Matei Vodă n'a mai lăsat-o ca până aci biserică de mir, ci a transformat-o în mănăstire de călugări, orânduind el însuși ca egumen pe harnicul cărturar *Melchisedec*.

Prin daniile ce-a primit dela ctitorul întemeetor și dela alți binefăcători de mai târziu, mănăstirea Câmpulung a ajuns în stăpânirea unor moși întinse, atât în județul Muscel, cât și'n alte județe din Muntenia. In partea de nord-est a județului Muscel, mai stăpânia și 17 munți, dela care avea venituri destul de frumoase.

Cel din urmă egumen al mănăstirii a fost *Ioanichie Evantias*. El a urmat în scaunul egumenic după *Filaret Apamias Beldiman*, acel călugăr patriot și harnic, fiu de boer moldovean, care a muncit cu atâta râvnă la vechea ctitorie a lui Matei Vodă, rezidind-o și împodobind-o între 1826—31¹⁾.

Dăm aci mai jos următoarele acte din timpul egumeniei lui Ioanichie Evantias, care venise la Câmpulung tot din Moldova, ca și predecesorul său:

Sfinției sale părintelui egumen al mănăstirii Câmpulung.

Intrând în stăpânirea moșiei Răcenii a sfintei mănăstiri ce am luat-o cu arândă pe cursul acestor trei ani viitori, în trecutele zile am mers la numita moșie, ca să-mi pot pune la orânduială toate după glăsuirea contractului ce-l am la mână. Fără veste m'am pomenit că apa iazului morii acestei moșii lipsește de tot

1. Despre acest egumen, vezi „Raze de Lumină” An. 2, nr. 5, unde sunt arătate împrejurările în care a plecat din Moldova și a ajuns arhiereu și apoi egumen la Câmpulung. Nu numai că a înouit mănăstirea, ci a plătit și datoriile mari făcute de înaintașul său Dositei. După 1833, s'a retras în Moldova, unde a și murit, la adânci bătrânețe.

și roatele morii rămân pe uscat, înștiințându-mă tot deodată moraru și unii din locuitori că dumnealui părintele Băratu¹⁾ însoțit de arendașul moșiei Bărăției numită Lereștii de jos și de vreo câțiva lăcuitori, la 26 ale încetatei luni Aprilie surpă și strică zăgazul acestei mori și'ntr'acest chip rămâne moara pe uscat, precum arăt mai sus. Pentru care, pe deoparte după datorie fac cunoscut sfinții voastre această întâmplare, iar pe dealta cu plecătune vă rog ca să zoriți îndreptarea acestei împrejurări, fiindcă pe câtă vreme va sta moara în nelucrare, simt destulă pagubă interesului meu.

Plecat

C. Popescu, arendașul moșiei Răceni.

Fiind delegat cu cercetarea părintele eclesiarh Ilarion, iată ce a răspuns:

Sfinției sale părintelui arhimandrit Ioanichie, egumenul mănăstirii Câmpulung. După însărcinarea pusă asupra-mi de sfinția voastră, ca să merg în fața locului, la satul Răceni, proprietatea acestei sfinte mănăstiri și să aduc știință de cele ce arată arendașul moșiei, mergând acolo am dovedit cele următoare: Moara stă pe uscat și mergând pe iaz în sus de unde să începe, am văzut la gura iazului zăgazul cu totul stricat și chiar caprele ce slujiau de sprijin al zăgazului, scoase din pământ, încă și un garduleț făcut cu pari de salcie alături pe lângă gura zăgazului și nicidecum apă ivindu-se pe iaz. Asemenea gardulețe am mai văzut în mai multe locuri pă iaz în jos, care totdeauna pot pericoli apa și am întrebat pe morar ca să-mi spue în frica lui Dumnezeu cine a stricat zăgazul și mi-au răspuns că după ce în mai multe rânduri s'au pomenit cu apa luată, el a mers de l-a dres... În 29 Aprilie iarăși a mers de a dat apa și după ce a venit la moară, numai ce a apucat de a băgat în coș și îndată a văzut că iar a perit apa și mergând la gura iazului, ca să vază de ce a fugit apa, iar a găsit pe doi oameni și anume: Ion Ursu și Bucur fiu său stricând zăgazul, unde a văzut și pe părintele egumen Băratu împreună cu arendașul moșiei Bărăției, Lereștii de jos, dar au plecat de acolo până a ajunge el. Și întrebând pă acei oameni de ce strică zăgazul într'atâtea rânduri de aduc pagubă morii, au răspuns aceia că așa le-au poruncit părintele Băratu și nici într'un chip nu să mai îngăduiește a da apă la moară din acea moșie. Și așa acești oameni au stricat zăgazul precum se arată mai sus, atât la gura iazului cât și în alte locuri, ori pe unde au fost făcut, scoțând pământ, pari, capre și alte toate și am văzut că sunt cu totul dărăpărate interesului morii mănăstirii cele ce

1. Adică preotul dela biserica catolică din orașul Câmpulung.

n'au urmat de acei oameni și mai mult de cel ce i-a povățuit. Cu cinste supun cunoștinții sfinției voastre spre a face cele de trebuință.

Plecat

Ilarion ieromonah eclesiarh

Făcându-se în urmă cercetări, arendașul precedent a răspuns astfel:

Suptiscălitul, în șapte ani ce am stăpânit moșia Răceni ce-i zice și Voinești, n'am avut nici o supărare dela *Părintele egumen al mănăstirii apusenească*, pentru trecerea apei prin moșia Bărâții la moara sfintei mănăstiri Câmpulung dintr'acest sat.

Ioniță Argeș. 1850 Mai 10

(Tot astfel și aleșii satului Voinești mărturisesc că de 41 ani au pomenit apa tot pe acolo ¹).

2) Recomandare din partea Mitropoliei pentru a se abona la o gazetă franceză.

Prea cuviosului egumen al mănăstirii Câmpulung, jud Muscel.

Journalul numit L'Echo de L'Orient fiind o gazetă în care să cuprind multe obiecte vrednice de luat în băgare de seamă și de toată mulțumirea abonaților spre a avea științele ce se împărtășesc din vreme în vreme prin pomenita gazetă pentru petrecerea cititorilor, al căreia preț pe an este de patru galbeni și es pe lună de două ori.

Sfânta Mitropolie dorind ca și părinții egumeni de mănăstiri să fie împărtășiți cu asemenea științe ce luminează mintea a tot omului și pricinuește și moralicească învățătură, poftim pe preacuvioșia ta a trimete la canțelaria Sfintei Mitropolii prețul de patru galbeni ai unui an pentru acea gazetă, sumă adică foarte mică și de tot neînsemnătoare pe lângă obiecturile coprinse într'ansa, iar pomenita gazetă se va trimete prea cuvioșiei tale de către canțelaria Sf. Mitropolii la vremile ce mai sus să arată că se dă.

(Pecetea sf. Mitropoli) ²).

3) Călugării mănăstirii în 1854 și leafa ce primiau.

Ioanichie Evantias egumen, lei 8000 pe an ; Daniil eclesiarh, 1200 lei pe an ; Iosif duhovnicul, 1200 lei pe an ; Preot ieromo-

1. Arh. Mănăst. Câmpulung Dos. 11/1850.

2. Arh. Mănăst. Câmpulung Dos. pricini extraordinare 1849.

nah Ierotei, 800 lei pe an; Preot Ioniță, 800 lei pe an; Preot Gheorghe, (incetat din viață) 200 lei pe an; Ierodiacon Porfirie, 800 lei pe an; Diacon Dimitrie, 800 lei pe an; Cântăreț din dreapta Ghermano, Cântăreț din stânga Teofil.

Monahi: Pahomie Ieromonah; Ionă monah, Teotist, Melhisedec Hrisantie frați, Stan frate Teofil iconom.

Cheltuiala praznicului pe 1854 lei 2500 1/2).

4) Cerere adresată caimacanului Alexandru Ghica în 1858.

Prea Înălțate Doamne,

Bazat fără clintire pe escelenta filantropie ce întreaga Măriei Voastre familie a arătat totdeauna în mijlocul nostru în curs de mai mulți ani, asigurat pe deplin de ilustru sentiment religios care l-ați făcut cunoscut publicului în orice împrejurare, proteguind religia și cele sfinte și încântat de bunăvoința cu care v'a înzestrat înalta Provedență de a face bine ajutând pe toți deobște și pe fiecare în parte și mai cu seamă acum când bunul creator v'a învrednicit pentru a doua oară cu guvernarea acestui stat, ca să-i mai ușurați suferințele și să mai rechemăți fericirea și îndestularea în care se află pe când îl guvernați pentru întâia oară ba chiar încurajat de viile îndemnuri ce pe fiecare zi desvoltați în toate privințele, cutez a face cu toată sinceritatea, următoarea rugăciune, adică :

Dumnezeescu locaș al mănăstirii Câmpulung este unul din antichitățile patriei, căci este zidit de răposatul întru fericire prințul Radu Negru chiar dela întâia sa descălicare, adică dela anul 1215 *).

Acest edeficiu sfânt, Prea înălțate Doamne, luptându-se cu toate fatalitățile timpului și prefacerile împrejurărilor în curs de 420 ani și în cele din urmă nemai putând rezista, s'a rezidit tot pe aceeași temelie de răposatul întru fericire prinț Matei Basarab la anul 1635 îndemnat fiind de evlavia ce o avea către cele sfinte și ar fi putut sta poate și până astăzi în ființă, dacă din înalta poruncă Dumnezeiască nu ar fi urmat cutremurul cel mare dela anul 1802, care îl zdruncină cu totul și îl făcu nefolositor scopului propus.

Iar când voi dumnezeiasca Providență a se mai înnoi privilegiile cele vechi ale țării și a se dăruî patriei noastre Domn patriot, răposatul întru fericire prințul Grigore Dim. Ghica, scumpul Măriei Voastre frate, se rezidi iarăși tot pe aceeași temelie și mai

1. Arh. Mănăs. Câmpulung. Dos. 64/185.

2. Această dată a dat foarte mult de lucru istoricilor noștri. În cele din urmă, s'a ajuns la concluzia că întemeetorul acestei biserici vechi din Câmpulung a fost Nicolae Alex. Basarab (1352-1364), care a și fost înmormântat înăuntru ei, iar nici decum legendarul Radu Negru.

tot cu acelaș material din înalta Măriei sale poruncă, începându-se într'ânsul slujba Dumnezeiască la anul 1827, căci nu putea suferi ca asemenea dumnezeiești locașe să rămâe ruinate și pustiite, știind că cu chipul acesta de nepăsare se împușează evlavia și se răcește credința către adevăratul Dumnezeu, ci să se reînființeze, să se înnalte slavoslovii către cel prea înalt, unicul tribut ce poate da bietul muritor recompensă creatorului său, pentru atâtea necurmate faceri de bine ce primește.

Acest dumnezeesc locaș, prea înălțate Doamne, precum prea bine știți, se află în orașul Câmpulung, capitala districtului Muscel, iar nu ca cele mai multe depărtate de orașe și la orice împrejurare solemnă, ceremoniile religioase se săvârșesc într'ânsul, precum și o însemnată parte dintre orașeni în toate duminicile și sărbătorile, ci ascultă dumnezeiasca liturghie.

Ca să se poată dar prea înălțate Doamne, a să preîntâmpina toate după cuviință, precum cere dignitatea ecleziastică, urmează a avea un personagiu deajuns și acesta capabil, asemenea și cele trebuincioase bisericii, bune și cu îndestulare.

Însă fiindcă mijloacele ce să slobod astăzi în privința aceasta nu mai pot fi destule, de aceea cu toată smerenia mă rog în numele sentimentului religios cu care v'a înzestrat cerească Providență, ca luând în considerație alăturatul stat întocmit cât a stătut prin puțință mai moderat, să-l și întăriți în numele dumnezeescului locaș, ca să nu mai sufere ca până acum și cu aceasta vă veți vecinici numele în analele acestei fundații religioase').

Al înălțimii voastre smerit Năstavnicul Sfintei mânăstiri Câmpulung, Ioanichie Evantias, Propune a se plăti:

Egumenul cu câte 1000 lei pe lună; Duhovnicul 150; Eclesiarhul 150; 3 Preoți 120; 2 Diaconi 100; 2 Cântăreți în dreapta 150; 2 Cântăreți în stânga 100; 2 Paracliseri 50; 1 Iconom 250; 1 Secretar 300; 1 Ajutor la cancelarie 50; 11 Slugi.

Dorința egumenului Câmpulungean n'a putut fi îndeplinită, din cauza schimbărilor aduse în țară la începutul anului 1859. Ioanichie Evantias avea să vadă după aceea și secularizarea averilor mânăstirești, care a adus ruina celor mai multe mânăstiri din amândouă principatele.

Preot I. RAUȚESCU,
Dragoslavele-Muscel.

VIZITELE CANONICE ALE I. P. SF. CHIRIARHI

Sunt necesare vizitele I. P. Sfinților Chiriarhi în Eparhiile respective ?

Precum sunt instructive și educative inspecțiunile generalilor în armată, ale inspectorilor și uneori miniștrilor învățământului în școli, tot așa, și ceva mai mult încă, sunt vizitele Sfinților Chiriarhi în Eparhie.

Generallii, cu ocazia inspecțiunilor în garnizoanele respective, dau instrucțiuni și sfaturi trupelor. Execută planuri și pun la contribuție elementele conducătoare, prin felurite teme de luptă și desfășurări de trupe. Studiază defectele planurilor sau remarcă specificul comandantului, aducând prin aceasta un real serviciu tehnicei militare.

Inspectorii școlari și, mai rar, miniștrii, prin inspecțiunile școlare, studiază aplicarea principiilor pedagogice, analizează programa, menționează devotamentul profesorului și fac observațiunile psihologice asupra elevilor. Propun soluțiuni și leacuri pentru complectarea lipsurilor și înseamnă cu mâna lor, în condica de inspecțiuni, constatările lor, cu cari contribuiesc la întocmirea programei și stabilirea dintre muncă și răsplata învățătorului și a profesorului.

Dar vizitele canonice ?

Mai ales în vremurile de azi, când criza religioasă se simte peste tot, atât în pătura cultă, cât și cea de jos, la orașe ca și la sate, vizita canonică, este absolut necesară.

Clerul slujitor sf. altar, prin tainele misterului creștin, într'ă'n legătură cu Dumnezeu, vorbind în mod tainic și așteptând convorbirea față'n față, atunci când va fi judecata viitoare. Dar cu chiriarhul ? Sunt mulți subalterni slujitori la Sf. Altar cari au adormit întru Domnul și vor dormi — dacă lucrurile vor mai fi așa — fără ca să fi văzut măcar fața Chiriarhului !

Vizita Eparhiei este ceva de trebuință. Sectele se ivesc pe ici colo. Preotul se zbate, dupe puterile lui, unde poate, unde nu, datoria și-o face. Dar această priveliște mai are nevoie și de întărire, de felurite sfaturi și chiar poporul așteaptă binecuvântarea și tâlcuirea Prea Sfinților.

Știm cu toții că experiența scoate principii; principiile sunt norme de conducere, deci Prea Sfințiiții au la îndemână și directive și sfaturi sănătoase.

O vizită într'un oraș, ca și într'un sat, este o întărire în credință, atât a păstorului, cât și a păstoriților credincioși. A fi de față la o sărbătoare, este o clipă de înălțare sufletească.

O vizită'n familia păstorului este o sărbătoare.

Precum cunosc oile păstorul, așa își vor cunoaște și păstoriții Stăpânul. Poporul român este el păstorul obiceiurilor și datinilor creștinești, dar conglomeratul rezultat prin alipirea provinciilor a strecurat și dezbinările, atât naționale, cât și ale creștiniei. În fața realității, trebuie să ne'nchinăm.

Mijloacele de cari dispun Prea Sfințiiții, au o influență psihologică religioasă. Ținuta demnă și înfățișarea chipeșă a Chiriarhului, însoțit de protopop, înrăurește foarte mult asupra credincioșilor. Mișcă pe preot și-l face să activeze.

Vor fi cauze cari rețin pe un P. S. să nu poată vizita o Eparhie, dar ele sunt vremelnice. În fața scopului și a demnității, cedează.

Vizitele și inspecțiunile protopopilor sunt și ele în măsura lor apreciable și folositoare, dar cât privește a Prea Sfinților?

Sfatul Chiriarhilor pentru păstorul preot va fi: celui slab spre întărire, celui demn spre laudă și cinste întru sporire.

Spre o reală convingere de păstoriarea turmei, spre o fermă observațiune a realității, trebuiește o cercetare. Cercetarea păstorilor și a păstoriților, necesită o coborâre a stăpânului și atunci, în fața realității, se pot scoate principii și norme pentru o mai bună îndrumare.

Nu contestăm veracitatea observațiilor unor organe de legătură între Chiriarh și Chiriarchie, ca protopopul, dar nu-i mai puțin adevărat că celace vede ochiul și pipăe mâna este reabilitatea. Medicina nu se face prin scrisori sau telefoane, ci bolnavul este ascultat, pipăit și întrebat de medic, și apoi i se dă rețeta.

Constatarea stării moral-religioasă din Eparhie, starea socială și materială, activitatea pastorală și culturală, într'un cuvânt, mișcarea misionară din Eparhie și parohie, se vor afla. De aici va decurge echitatea muncii și a răsplății fiecăruia.

Din aceste vizite, Prea Sfințiiții vor avea numai de câștigat. Vor spori în ascultarea și supunerea din partea subalternilor și a păstoriților. Vor pierde timpul? Nu, îl vor câștiga: constatând realitatea și având posibilitatea de a da leacurile.

Se vor știrbi întru câtva raportul între autoritate și supus? Nu! Cinste, respect și supunere datorăm noi Stăpânilor noștri.

Eparhia este ca și ogorul pregătit pentru semănatul grâului. Acel teren produce însă și neghină și ciocârlan. Deci, de se găesc prin orașe și sate adversarii credinței, nu-i tocmai vina preotului, ci a vremii.

Prin vizitele canonice, Prea Sfințiții se vor încredința de munca și rodul pe care preoțimea îl aduce statului român, și atunci, în fața adevărului, vor avea cuvânt mai mult și autoritar, înaintea celor ce ne depreciază munca printr'un salariu așa de mic și neprimut la timp. Atunci vom fi echivalați, dupe propunerile I. Prea Sfinților, cu slujitorii statului cu cari echivalăm în rodul pe care-l aducem țării românești prin biserică.

Biserica va fi apreciată și I. P. Sfinții stimați și respectați, prin vizitele ce vor înțepinde, măcar câte o săptămână în flece județ de Eparhie sau cum vor crede.

În vremurile acestea, când mulți ne acuză de inactivi, vom face convingerea fermă I. P. Sfinților că se vor impune cu autoritatea de care dispun și acolo unde va fi nevoie, le vom face dovada că: Unde va fi Păstorul va fi și turma.

Preotul ANDREI MUSTĂCIOSU

ANAFORA

Cucernicul Părinte *Nic. I. Iancu* din *Bunești*, Argeș a scris despre Anaforă, în organul Sf. Sinod nr. 1/932, un articol de interes, la care părintele *Mihai Reguș* din *Vânători*, Cernăuți, în nr. 11 al aceluiaș organ, a răspuns, observând, privitor la cazul când prescurile nu ajung pentru împărțirea anaforei credincioșilor, că unii preoți se folosesc de *pânea* (daruri) adusă de credincioși, din care, fără nicio binecuvântare ori sfințire, episcopul sau crâznicul (paracliserul) o taie bucățele; iar preotul o împarte creștinilor drept anaforă. Părintele Reguș condamnă această practică și o clasifică de păcat și adevărată bătaie de joc.

Ca să ne putem rosti în acest caz gingaș, trebuie să mergem până la obârșia anaforei. Anafora datează de pe timpul Apostolilor. Canonul al 9. apost., comentat de Valsamon, la can. 2. al sinodului din Antiohia, Sintagma lui Vlastar; în timpul mai nou, de Dr. Nicodim Milaș, în traducerea D-rului Nicolae

Popovici și Kovincici, ne duce la izvorul anaforei. Acest canon descrie disciplina în biserica veche pe credincioși, amenințându-i cu afurisenie pe toți, cari nu rămâneau la liturghie până la sfârșit și cari nu se împărtășiau. Mai târziu, răcindu-se zelul multor creștini, și disciplina a trebuit să cadă, dar pe cei de față la liturghie îi îndatora ca să se cuminece. (vezi coment. lui Zonora și Aristen la acest canon).

Cu toată aspra disciplină, totuși nu puteau fi siliți, ca toți cei de față la slujbă să se împărtășească, cari poate aveau motive de a se sustrage. Pentru aceea s'a introdus împărțirea anaforei credincioșilor la sfârșitul liturghiei, ca fiecarele spre sfințirea sa, să primească anafora din mâna preotului.

Anafora, sau antidorul, se mai dă poporului la finea sf. liturghii și întru amintirea *agapelor*, ospețele de iubire, cari se țineau în biserica veche, întru amintirea învierii Domnului, a mucenicilor și a morților, cari se făceau din *darurile* aduse de către creștinii mai bogați, pentru ajutorarea săracilor, văduvelor și orfanilor. Făcându-se însă abuzuri cu împărțirea acestora, s'a oprit ca aceste agape să se mai facă în biserici, după canonul 74 al sinod. ecum. În locul *agapelor*, biserica a îndatinat ca pânea adusă la biserică de popor și *nesfințită* s'o împărțească la sfârșitul liturghiei drept anafora (*αναφορά*).

La începutul creștinătății, se săvârșia liturghia cu o singură pâne, prescură, și numai târziu s'au introdus 3 și 5 prescuri, profsoare. Forma a fost cea rotundă și abea târziu a fost prevăzută cu sigiliul,ristolnicul. Mai târziu, se ivesc și profsoare în chipul crucii. Forma aceasta s'a întins și la pânea dela parastase și pomene, așa numiții *colaci*.

În dieceza Aradului, jud. Arad, mai în toate bisericile parohiale, credincioșii aduc, întru pomenirea morților lor, în curs de 6 săptămâni, până la slujirea parastasului, câte 2 prescuri mari, în chipul crucii, prevăzute în cele patru cornuri cu sigiliul cunoscut. Tot asemeni se fac și profsoarele oficioase bisericesti de către prescurărița bisericii.

Din aceste prescuri, folosite la proscomidie, să taie anafora. Dacă ar trebui să ne ținem strict de ritual, *anafora adevărată* ar trebui să se taie numai din prescura din care s'a scos sf. *agneș* (conf. Liturgica Bis. ort. de Mitrofanovici pag. 601) și atunci anafora numai din acea prescură n'ar fi suficientă la împărțire credincioșilor, dacă profsora nu s'ar face destul de mare; porunca bisericii însă ne-a slobozit să folosim la anafora și celelalte profsoare folosite la proscomidie, fără să se comită vre-

greșală sau chiar sacrilegiu. Ba chiar din prescurile — pânilor — aduse de creștini, ca daruri la sf. liturgie, deși *neconsacrate*, se pot folosi ca anafora, în cazul, când cele consacrate nu sunt de ajuns. Dela această practică nu ne oprește nici un canon și nici altă disciplină rituală, pentru că anafora e sfârșitul agapelor și nici nu comitem niciun păcat.

Prescurile întrebuințate la proscomidie, nici înainte și nici după isprăvirea proscomidiei, nu au vre-o sfințire ori binecuvântare. Simion Tesalonicianul, marele liturg — ritualist, le consideră prin atingere cu copia de sfințite, iar ritualistul Nicolae Cabasila scrie, că darurile acestea încă nu s'au sfințit la proscomidie (Liturgie a Bis. Ort. pag. 555).

Praxa bisericii nu poate preciza când s'a introdus rânduiala ca prescurile folosite la proscomidie să se binecuvinteze ori chiar sfințească, dar nici locul din corpul liturgiei când au să fie sfințite.

Părintele Nic. I. Iancu, provocându-se la unii ritualiști din timpul nostru, susține, că sfințirea anaforei, eu zic a profsoarelor dela proscomidie menite pentru anafora, se face la *axion*. În privința aceasta, n'avem nimic scris, dar eu cred un loc mai potrivit pentru sfințire la rostirea „Tatăl nostru“, când preotul nu e ocupat! Așa se face în bisericile din Banat. Eu am luat aceeași praxă dela preoții bătrâni, cari au făcut teologia sub Sârbi, la Vârșeț, și o aprob.

La *axion*, preotul e ocupat cu căderea sf. altar, cu pomenirea morților și a viilor din diptihe și poliptihe, precum scrie Pseudo-Dionisie Areopagitul în Hierarhia bis. C. III. v. 59. precum și de a ceti rugăciunile din liturgier.

La rostirea rugăciunilor domnești, e locul cel mai potrivit pentru consacrarea prescurilor, pentru că „știm, că oricărei binecuvântări și sfințiri premerge rostirea Tatălui nostru“.

Eu obicinuesc a face binecuvântarea aceasta de 42 ani ai preoției la acest loc, cu cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, carele binecuvintezi și sfințești toate câte sunt, însu-Ți binecuvintează și sfințește și acestea prescuri cari se aduc spre tăierea sf. anafore și pe credincioșii cari vor gusta dintrânsele îi sfințește, le iartă, Doamne păcatele, le dăruiește sănătate și viața vecinică“.

E drept, poporul nostru ține mult la sf. anafora, o socotește aproape sau întocmai cu sf. priceștanie. Cei cari iau parte la sf. liturgie nu mănâncă nimic până nu primesc sf. anafora; iar cei, cari vin la sf. biserică pe mâncate, nu iau anafora.

La unele femei am observat, în praxa mea îndelungată pastorală, că nu primesc anafora în mâna goală, ci pe o batistă, măhramă, socotindu-și mâinile necurate și prea puțin vrednice. Această praxă — obicei — a rămas în locul „pânzei Domnului“, pe care primeau femeile din vechime corpul Domnului, pe care praxa însă a scos-o biserica din întrebuințare în Sinodul din Trulea can. 101, deocamdată scoțind din întrebuințare și vasele din aur etc. (δοχστια), de cari se foloseau bărbații la primirea sf. cuminecături sub pretext de evlavie și frică de Dumnezeu, în loc de mâna necurată și puțin vrednică.

Laud dragostea și bunăvoința înalt Preacuviosului Părinte Arhim. Scriban, care deschide preoțimei coloanele valorosului organ al Sf. Sinod, în care se tratează atâtea chestiuni de ritual pentru lămurirea atâtor întrebări și nedumeriri din domeniul liturgic — ritualistic, care mult interesează preoțimea noastră, neavând manuale speciale de ritual până ce uniformitatea în cult nu se poate stabili.

Să sperăm însă că Sfântul Sinod se va ocupa în curând cu uniformizarea cultului bisericii noastre, ca cel mai însemnat desiderat pentru preoțime și poporul credincios.

Preotul IOAN NICORESCU

ODINIOARĂ ȘI ASTĂZI

Și azi mai întâlnești, în unele din satele noastre, unde încă n'a prea pătruns izbăvitoarea civilizație, datina, că mirele și mireasa, în seara zilei lor de logodnă, se înfățișează înaintea preotului, pentru a primi binecuvântarea. Cu acel prilej, mirele închină „părintelui“ un colac de grâu, „frumos ca fața D-lui Hristos“, iar mireasa prezintă și ea „maicii“ preotese o pânzătură, cea mai albă și mai frumoasă, din lada ei de zestre.

Pentru cine vrea să știe, obiceiul acesta își are obârșia de parte, în adâncul vremii. El dăinuiește încă de pe timpul, când în sat numai preotul, dascălul învățătorul satului erau singurii cunoscători de slovă, îndrumători și povățuitori ai vieții norodului.

Nu se pomenia atunci prin sate de luminații reprezentanți ai civilizației de astăzi: notarul, secretarul, moașa diplomată și tot soiul de agenți; nu se știa pe acea vreme nici de procopseala diferitelor comitete, precum nici de delegație permanentă. Era, mă

rog, vremea, când în sat numai un om cinstit putea fi primar care, la casa lui era gospodar, și slujba de primar o făcea de onoare.

Pe atunci, cel mai fruntaș între gospodarii satului era preotul, iar preoteasa era și dânsa cea mai gospodină între gospodine. Deaceea, fără știrea și învoirea lor nu se făcea nimic. În sat,

În acest timp, și-a luat începutul și obiceiul, că mirele și mireasa, în ziua lor de logodnă, aduceau preotului daruri.

Care e astăzi rostul acestui poclon, atârnă de felul în care tinerii îl aduc și preotul înțelege să-l primească. În vremea veche însă, acest dar își avea rostul lui hotărît.

Ca și astăzi, tinerii trebuiau, mai întâi, să arate și să dovedească preotului, că sunt cunoscători în cele sfinte, că cunosc Crezul și poruncile și că știu a se ruga lui Dumnezeu.

Nu se poate doar clădi o casă fără temelie și nici o viață. O căsnicie nu se poate începe fără a avea căpătâiu tăria credinții în Dumnezeu și cunoașterea vocii lui sfinte. Era această ispitire un prag greu de trecut, deaceea și tinerii, pentru acel ceas, de timpuriu se anevoiau cu sfânta învățătură.

Dar nu era numai atât.

Până să li se deie blagoslovirea, mirele și mireasa mai aveau de trecut un hop, încă un examen, nu mai ușor decât cel dintâiu.

Preotul era doar și gospodar și, ca atare, îl cerceta pe mire, dacă știe el să-și tocmească pe brazdă singur plugul, de se pricepe cât și cum se aruncă din mână pe ogor tot felul de sămânță, îl mai întreba de poate suci un gânj și de e meșter să-și bată coasa, fără s'o îngurzească, și-l mai ispitea, de poate clădi un stog și ori de știe el lega un sac de dus la moară... etc.

Își scotea atunci din traistă mirele colacul și, smerit, ca un fecior de gospodar, ce era, astfel cuvânta:

„Cinstite părinte, am isprăvit cu slujba la împăratul și toate, câte mă întrebați, îndrăsnesc să vă răspund, că le pricep și le cunosc și că mi-e dragă munca.

Ogorul nostru, de ani de zile, cu bunăvoința tatălui meu singur îl ar și-l muncesc, iar maica mea, din făina grâului muncit de mine, a copt acest colac rumen și frumos ca fața Domnului Hristos, „pe care vi-l închin, rugându-vă să cumpăniți cu bună-tate, de-s vrednic să mă gospodăresc și să mă blagosloviți...”

Urma apoi și maica preoteasă s'o ispitească pe mireasă, de e harnică, de e vrednică și pricepută în ale gospodăriei, de știe ea croi și coase o cămașă, vorba ceea, de știe să țeară pânză i

să stoarcă brânza... etc. Atunci rușinoasa mireasă, cum erau pe acea vreme toate fetele, roșă ca floarea macului, scoțând pânzătura din desagă, astfel răspundea :

„Maică preteasă, de când m'am ridicat fată mare la casa părinților mei, singură îmi culeg cânepa și inul fir de fir și le cunosc sorocul, cât trebuie să steie în baltă fiecare ca să se topiască.

Prin mâna mea a trecut de multeori fuiorul: La meliță, la ragilă, la pieptănat..., iar iarna am tors nopțile dearândul, pân'ce, în Postul Mare, sub ochii mamei, singură am pus și mi-am țesut pânza, din care am tăiat această parte și am adus, să o cercetați, de e lucrată și bătută bine, și apoi rogu-vă, maică cu bunătate, să socotiți de îs vrednică să fiu și eu gospodină...”

Își cunoștea preotul poporul, cum își cunoaște păstorul oile și, dacă constata, că tinerii erau vrednici și bine pregătiți să ducă și să înfrunte greul vieții, îi blagoslovia „părintele” și abia atunci începeau pregătirile și cheltuielile de nuntă.

Și cu fiecare nuntă, o nouă gospodărie se înjghieba în sat, un nou cuib se înfiripa, în care românul, ori cu câtă gloată l-ar fi dăruit Dumnezeu, avea din belșug cu ce î-și crește copiii, pe cari nu în nădejdea milei altora îi aducea pe lume.

Român cerșând nu s'a văzut, în acele vremuri acest meșteșug era al țiganului și al rusului. Românul n'a știut de pânea bogdaprostei și nici de șomaj.

Așa a fost pela noi altădată, când țara nu făcea un pas fără înțeleptul sfat al bisericii.

Iar astăzi? Astăzi, mă rog, sântem mai civilizați, mai democrați, ne bucurăm de libertăți mai multe; dar ce folos, că așa de „multe ni sânt slobode, dacă nu toate ni sânt de folos“?

Astăzi se însoară tot nemernicul, nu-l mai întrebă nimeni de e sănătos, de are meserie sau moșie, legea îl însoară numai dacă împlinește vârsta și-și plătește timbrele și taxa...

Și se naște și se ridică o generație nouă, o generație, ai cărei copii au început acum să cerșească, pe când părinții lor, strânși în cete de șomeri, scrâșnind din dinți, vor să-i mulțamească țării pentru libertățile de cari se bucură.

Parcă a trecut focul sau potopul, care a ars sau a spălat tot, ce a fost și am avut bun odată; din frumoasă viață românească, creștinească de altădată, puțin a mai rămas și cine știe și aceasta până când?!

Preotul I. ILISEI

CRONICA INTERNĂ¹⁾

Dela data când am avut cinstea să stau de vorbă cu dv., iubiți ascultători, — acum două săptămâni, — două împrejurrări de seamă au avut loc pe terenul vieții religioase, împrejurrări, cari, eșind cu totul din comun, mă silesc să mă ocup de ele mai în deosebi.

Incep cu cea din urmă. Este vorba despre sfințirea Bisericii Sf. Dumitru din Craiova, la care a luat parte însuși Majestatea Sa Regele, nu numai ca simplu asistent, ci conlucrând la sfințire cu I. P. S. *Patriarh*, I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului și P. S. Episcopi *Vartolomei*, *Nichita* și *Nifon*, noul ales la Huși.

Evenimentul are însemnătate deosebită, fiindcă pentru întâia oară s'a reluat la noi vechea tradiție a Bisericii Ortodoxe, care acordă Regilor și Impăraților unele atribuții eclesiastice. Regele este, după tradiția ortodoxă, *unsul Domnului*. El este nu numai șef de stat, ci poartă un har devin special, harul cărmuirii poporului, după cum episcopul are harul de a sfinți, învâta și conduce întru cele spirituale.

„Impăratul, zice Sergiu Bulgakoff, în recenta sa lucrare „*L'orthodoxie*“, primește un loc special în ierarhie. Este greu de determinat acest rol, căci funcțiunile imperiale aveau mai multe sensuri: pe deoparte, împăratul era venerat ca purtătorul unui dar special, iar pe dealtă parte, el reprezintă în Biserică elementul laic, neamul cel ales, sacerdoțiul regal“.

Ei bine, acest fir, întrerupt din împrejurrări istorice pe care le cunoaștem, a fost reluat prin suirea pe tron a Majestății Sale Regele Carol II, ca Rege ortodox, iar în ziua de 26 Octomvrie la Craiova, în Biserica Sf. Dumitru, ctitoria lui Matei Basarab și a Regelui Carol I, care a început restaurarea acestei biserici, Majestatea Sa Carol II a exercitat practic și pentru întâia oară acest sacerdoțiu.

Imbrăcat în cămașa rituală, Majestatea Sa, împreună cu Patriarhul și ceilalți slujitori pomeniți mai sus, a ajutat la zidirea Sf. Moaște în piciorulristolului, la spălarea cu arome a Sf. Mese pe care a imbrăcat-o cu acoperemintele ei rituale, stând cucernic în genunchi, la cetirea rugăciunilor de invocare a binecuvântării cerești.

Toată această strădanie a Majestății Sale, executată cu neobișnuită îndemănare, a făcut o puternică și frumoasă întipărire asupra numeroasei și alesei asistențe din biserică, precum și asupra întregului popor adunat la această frumoasă serbare.

La sfârșitul ceremoniei P. S. Vartolomeu, episcopul locului a rostit în fața M. S. Regelui această frumoasă cuvântare:

1) Vorbire la *Radio*.

MAJESTATE,

Solemnitatea resfințirii acestui sfânt Locaș de închinare, este cea mai vie și cea mai convingătoare dovadă, că sufletul oltenesc nu și-a pierdut nimic, nici din vigoarea energiilor lui istorice și nici din pietatea creștină a strămoșilor săi. Desprins din sufletul oltenesc al lui Mircea-cel-Mare, refăcut și reînnoit de Matei Basarab, care ca sânge, ca suflet și ca pietate creștină a fost tot din viața olteană a Domnitorilor Basarabi, —ca și Mircea-cel-Mare,—acest sfânt Locaș de închinare și-a statornicit existența și dumnezeiasca lui menire, prin râvna și zelul providențialului Rege Carol I, și a strălucitei sale soții, Regina Elisabeta, deapururea încadrați în ființa eternă a Neamului și a Patriei noastre; și deapururea vii, prin sufletele lor, înălțate spre fericirea eternă la Cer; și prinși ca fapte împlinite, de solul și de istoria țării și a poporului nostru, ortodox și român.

Terminat de astădată, și redat dumnezeieștei lui meniri de proslăvirea lui Dumnezeu și de perfecționare sufletească și morală a vieții creștine, Locașul acesta a devenit un Templu măreț și impunător, prin combinarea arhitecturii, cu pictura și cu sculptura stâlpilor din lăuntru lui, care să armonizeze între ele, printr'o artă de o frumusețe aproape fără egal, nu numai față de țara noastră, dar față chiar și de țările de din afară de Patria noastră întregită.

Și când ne gândim, că în acest Templu de o rară frumusețe, pâinea și vinul să vor preface în Sfântul Altar, în trupul și în sângele Mântuitorului omenirii Iisus Hristos; și când vedem că prin sfintele Cruci depe turlele lui, acest Templu să ridică deapururea spre Cer; și când știm, că din anvonul lui, să vor revărsa în toate Duminiile și Sărbătorile din fiecare an, valurile de adevăruri eterne, și izvoarele de viață dătătoare al virtuților creștine; și prin corul lui să vor desprinde armonizările celor mai duloase cântări, împreună, atât cu strălucirea luminilor aprinse în candelabre, din sfeșnice și în candelule, care îi vor împodobi slujirea, cât și cu mirodeniile de smirnă și tămâie, din cădelnițele dela sfintele slujbe, Noi nu-l putem socoti pe acest dumnezeiesc Templu, decât ca pe o eternă legătură dintre pământ și Cer; și decât ca pe o luminoasă și vie comunicare dintre creștinii din el și dintre Dumnezeuul etern și iubitor de oameni; creștinii, ale căror suflete să vor simți, prin aceste puteri și podoabe, nemai trăind în trupuri, ci ca fiind desprinse din trupuri și înălțate la Cer.

Deci, mărire vouă, tinere odrasle ale Banatului oltenesc și ale cetății Craiova, care în frunte cu blândul, cu piosul și cu energicul vostru Primar, Constantin Potârcă, vă ați arătat, în calitatea voastră de membri ai Consiliului din Municipiul vostru și al întregii Oltenii, ca tot atâtea puteri și ca tot atâtea podoabe, de cea mai înaltă cinste și de cea mai meritată onoare,

atât față de ereditatea strămoșească, pe care ați păstrat-o și ați îmbogățit-o prin reînvierea strălucită și sacră a acestui Templu a trecutului vostru, din vremurile de cea mai vie, de cea mai solidă credință; cât față și de rătăcirile sufletești și morale de azi, prin care binele obștește aproape a fost sugrumat fiind înlocuit cu cel mai sălbatic egoism al binelui personal și individual.

Mărire vouă, că în acest Templu, în care ați zidit energiile voastre creatoare, devenindu-i ctitor pentru vecie, creștinii care vor veni în el ca să-și îndeșteleze setea lor sufletească de un ideal suprafiresc, și de un model de viață suprauman, vor auzi învățături și adevăruri eterne, ca cele rostite omenirii de Mântuitorul ei Iisus Hristos: „Cine voiește să vină după mine, — zice Iisus Hristos, — să se lepede de sine; să-și ia crucea sa și să-mi urmeze mie... Căci, ce va folosi omul de ar câștiga lumea toată; iar sufletul său și-l va pierde. Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul lui“¹⁾.

„Veniți la mine deci, toți cei osteniți și împovărați, și eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul meu peste voi; și vă învățați dela mine, că sunt blând și smerit cu inima; și veți afla odihnă sufletelor voastre. Că jugul meu este bun și sarcina mea ușoară“²⁾.

Iar ca cetățeni a statului, și ca supuși guvernării Majestății Voastre, strălucitul nostru Rege și de azi, și de mâine, — și de câți mai mulți, mai rodnici și mai fericiți ani, — numit Carol al II-lea, creștinii veniți la acest Templu de perfecționare morală a vieții lor, îl vor auzi pe același Mântuitor al omenirii Iisus Hristos zicându-le: „Dați Cezarului ce i să cuvine Cezarului; și lui Dumnezeu, ce i să cuvine lui Dumnezeu“³⁾. Plecând dela această învățătură, Sfântul Apostol Pavel, le lămurește creștinilor din Roma, cum trebuie să se poarte ei ca cetățeni ai statului și ca supuși ai Împăratului lor: „Tot sufletul să se supună stăpânirilor celor mai înalte — zice Pavel — că nu este stăpânire fără numai dela Dumnezeu; și stăpânirile care sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Drept aceia, cei ce să împotrivesc stăpânirii, rânduelii lui Dumnezeu să împotrivesc; și care să împotrivesc, judecata lor își vor lua. Că dregătorii nu sunt de temut pentru cei care îndeplinesc fapte bune; ci numai pentru cei care fac fapte rele. Iar de v-iești să nu te temi de stăpânire? Fă binele; și vei avea laudă dela ea. Că ea îți este ție slujitoare dela Dumnezeu pentru bine; iar de faci rău, teme-te, că nu în zador poartă sabie“⁴⁾. „Deci trebuie să vă supuneți stăpânirii, nu însă numai prin temere; dar și prin conștiință“⁵⁾.

1) Sf. Ev. Mateiu, cap. XVI, v. 24 și 26.

2) Sf. Ev. Mateiu, cap. XI, v. 28—30 inclusiv.

3) Sf. Ev. Luca, cap. XX, v. 25.

4) Sf. Ap. Pavel, Ep. către Romani, cap. XIII, v. 1—5.

5) Ibid, v. 5.

Iată Majestate, cum Biserica Mântuitorului Iisus Hristos, îi dă lui Dumnezeu creștini, care pot să ajungă sfinți făcători de minuni, dacă îi urmează învățăturile și pildele Lui, cu toată râvna lor; iar statului și Regilor de conducere ai acestor state, le pregătește cei mai valoroși și mai disciplinați cetățeni, care să pot dobândi pe pământ!

Să trăiți, Majestate, spre binele poporului care Vă proslăvește, prin cea mai vie și cea mai caldă dragoste cu puțință; și spre fortificarea și superiorizarea la infinit, a providențialei Dinastii regale, din care Vă trageți. Amin.

După sfințire și după o impresionantă procesiune dealungul parcului Sf. Dumitru, Majestatea Sa a mers, împreună cu înaltul cler slujitor, și cu notabilitățile invitate, la Palatul Administrativ, unde, în sala de recepție, a avut loc un dejun oferit de Primărie.

Cu acest prilej, Primarul orașului, d-l Potârcă, a rostit o foarte frumoasă cuvântare, pe care pentru însemnătatea ei o reproducem în întregime.

SIRE,

În trecutul neamului nostru, a fost o strânsă legătură între Biserică și Domn. Pământul strămoșesc este presărat cu zeci și sute de biserici și mănăstiri, ridicate din evlavia adâncă și din prisosul sufletului marilor noștri Voevozi. Cărțile sfinte, dătătoare de hrană sufletească, au fost scrise și tipărite în toate limbile, întrebuințate în Biserica Ortodoxă, pe cheltuiala și cu sprijinul acelorasi Domni, iubitori ai bisericii și doritori, ca mireasma cuvântului lui Dumnezeu să se coboare și să aline cât mai multe suflete! Regele Carol I, întemeietorul Dinastiei și Regatului român, a înțeles înrăurirea adâncă și puternică a Bisericii în viața poporului nostru. Și-a dat seama întâiul nostru Rege că Biserica a fost pavăza credinței strămoșești în trecut, ea a păstrat ființa noastră etnică și ea trebuie să rămână una din bazele educației noastre naționale. În felul acesta, primul nostru Rege, ia loc dintru început în rândul marilor noștri Voevozi și — ctitor ca și ei, — continuă o glorioasă tradiție națională, de mai multe veacuri.

Deasemenea, Sire, Părintele Majestății Voastre, Slăvitul întru pomenire, Regele Ferdinand I al tuturor Românilor, a fost nu numai înțelegător al rostului Bisericii în viața unui neam, ci El însuși un suflet adânc religios.

Admirabilele cuvântări ale Regelui Ferdinand I, se disting nu numai prin frumusețea lor literară, și prin o cugetare adâncă și originală, ci și prin acel larg suflu biblic care le străbate și care le ridică așa de sus valoarea.

Fie-mi îngăduiți să înfățișez aici un citat din cuvântarea

pe care Regele Ferdinand a ținut-o la investirea I. P. Sfințitului Mitropolit Nicolae Bălan al Ardealului: „Să ne apropiem, de popor pe toate căile și în toate zilele vieții noastre. Intre aceste cii, (este și) aceea a Bisericii și a credinții tuturor, pentru că sub aripile binefăcătoare ale bisericii se adăpostesc sufletele noastre. Ea ne întâmpină la intrarea noastră în viață; ea ne petrece când am închis ochii pe vecie; ea ne binecuvintează în ziua cea mai sfântă a tinereții noastre și tot ea ne mângâie și ne întărește în cesurile cele mai grele ale traiului nostru pe pământ!”

Intr'adevăr, ce se poate spune mai mult, și cum se poate defini mai bine rostul Bisericii, decât așa cum a gândit și cum a grăit Regele Ferdinand!

Și Majestatea Voastră, Sire, al treilea Rege al strălucitei noastre Dinastii, a „treia treaptă la picioarele Veciniciei“, cum V'a spus-o poetul la Academie, urmați pe aceeași linie, lucrați cu aceeași râvnă și Vă orientați în același spirit ca și marele Vostru Părinte!

Sire, prezidați și onorați astăzi cu Augusta Voastră prezența patru instituții cardinale în viața orașului nostru.

1. O biserică, ctitorie domnească și regească, de cari de veacuri viața spirituală a Craiovei este legată, se inaugurează și se deschide cultului și Slavei Celui Atotputernic.

Dumnezeu a vrut, ca după 44 de ani de strădanie, lucrările să se desăvârșească sub domnia Majestății Voastre.

2. O școală își sărbătorește un trecut de muncă de peste un veac; constată rod însutit și simțindu-și prezentul justificat, cu puteri sporite își îndreaptă menirea, cu încredere, spre zarea viitorului.

3. O sală de spectacole, în care se va instala provizoriu Teatrul Național, cu adânci rosturi în viața culturală și artistică, din părțile oltene și bănățene.

4. În sfârșit, un stadion de educație fizică, în care tinerețol oltean va avea posibilitatea să se folosească la el acasă, de binefacerile sporturilor, jocurilor și exercițiilor fizice.

Aceste patru instituții, sunt în fond patru fețe ale aceleiași necesități: cultura poporului. Dintre ele, primele trei au de scop edificarea sufletului; ultima are de scop zidirea trupească, trezirea energiei fizice, a sănătății trupesti, care condiționează o bună rodire sufletească, potrivit unei maxime bătrânești și experienței de totdeauna. Toate aceste instituții stau sub egida Majestății Voastre.

Sărbătorirea lor laolaltă dau un tâlc deosebit și se ridică la o valoare simbolică.

Majestatea Voastră a spus odată „Cultura este raportul dintre om și Cer!“ Și prima dintre instituțiunile inaugurate astăzi, are tocmai această menire: să ridice privirile noastre în spre eternele zări albastre ale Cerului, să logodească sufle-

tele noastre cu toate tainele lui, cu toată nescăpata lui poezie și frumusețe!

Sire, Majestatea Voastră a arătat pentru cultura neamului nostru cea mai deplină înțelegere și cea mai stăruitoare și mai fecundă muncă.

Pretutindeni cu vorba și cu fapta, Majestatea Voastră a sprijinit și încurajat inițiativele, a sugerat mijloacele, a înălțat piedicile și a stimulat și declanșat energiile.

Cugetul Majestații Voastre este că „mai presus de gloria armelor și faima izbânzilor stă cununa de aur a culturii unui popor“.

Și, în slujba acestui credo puneți Sire, toată gândirea și toată puterea Voastră de muncă. Sunteți cel dintâiu la muncă și ultimul la odihnă! Fiți sigur, Sire, că pe drumul acesta Vă urmează toți cei care doresc binele și prosperitatea neamului românesc, iar la capătul acestor binecuvântate eforturi, Vă va întâmpina obșteasca recunoștință.

Să trăiți, Majestate!

Să trăiască Măria Sa Marele Voevod Mihai!

Să trăiască Dinastia Română!

La aceste urări M. S. Regele a răspuns următoarele:

DOMNULE PRIMAR, DOMNILOR,

Simt o vie mulțumire, că serbările de astăzi Mi-au dat prilejul să Mă găsesc în mijlocul d-voastre, în frumoasa capitală a Olteniei.

Este simbolică coincidența, că astăzi se serbează trei evenimente importante: sfințirea unei biserici, serbarea centenarului liceului și inaugurarea stadionului. Aceasta accentuează strânsa legătură dintre biserică, școală și educația fizică.

Biserica corespunde sufletului, școala minții și educațiunea fizică trupului. Între aceste trei instituțiuni trebuie să existe cea mai strânsă legătură, fiindcă numai atunci vom ajunge la educațiunea integrală a sufletului omenesc.

Trebuie să lărgim puțin cadrul școlii.

Astăzi nu este numai cartea, ci este armonia perfectă între minte, suflet și corp, care trebuie să existe.

În această ordine de idei, Eu port recunoștință craiovenilor — acest frumos oraș al Banilor — care m'au înțeles și au aplicat vederile Mele, exprimate cu 20 de ani în urmă, când am mai venit în mijlocul lor.

Văd cu mulțumire, că organele administrative de aci au înțeles perfect de bine această înfrățire între credință, cultură și educațiunea fizică și le-au pus în aplicare înaintea tuturor și sper că va servi de exemplu și altora.

Mulțumind d-lui primar pentru cuvintele ce a rostit cu sufletul înălțat, ridic paharul în sănătatea craiovenilor.

Precum vedem, sfințirea acestei biserici, a răscolit amintiri și a reluat tradiții care prin rolul ce l-au jucat în trecut sunt cu adevărat sfinte și prin aceasta, demne de o evlavioasă atențiune din partea noastră.

Al doilea eveniment important s'a petrecut ceva mai înainte. Este vorba despre sfințirea drapelului societății „Locomotiva“, care a avut loc la 15 Octomvrie. „Locomotiva“ este o societate de mecanici ceferiști, care în râvna lor pentru mai bine, au găsit de cuviință ca la sfințirea drapelului societății lor să cheme nu numai pe mai marii lor ingineri, directori și șefi de ateliere, ci și pe mai marele lor sufletesc și al nostru al tuturor — Patriarhul țării.

Se știe ce curente primejdioase circulă printre ceferiștii lucrători și se știe iarăși cât de ușor pot prinde aceste curente astăzi, când atâtea nevoi apasă lumea. Pe dealtă parte, Calea Ferată este astfel organizată încât sfatul cel viclean se poate întinde ca fulgerul și poate pune în primejdie în timp scurt toată organizația noastră socială, bazată mai ales pe ușurința căilor de comunicație.

Profitând de această chemare în mijlocul ceferiștilor, I. P. S. Patriarh, a rostit o cuvântare, care atât prin forma expunerii cât și prin fondul de idei pe care le-a desfășurat, cuprinde un adevărat „catehism“ al lucrătorilor ceferiști și o călăuză pentru orice slujbaș care lucrează în acest imens ruaj de oameni, mașini și forțe mecanice.

Mi-ar părea bine dacă în acest moment, ar fi prezenți la aparatul de Radio și ar asculta, mai ales slujbașii de orice grad și fel al Căilor Ferate Române. Ar avea prilejul să asculte bunele sfaturi ale Înaltului Ierah și șef al Bisericii, pe care pentru marea lor însemnătate le voi reproduce citind cuvântarea sa.

Iubiții mei fii sufletești,

Cei ce ați fost cu luare-aminte la cuvintele cuprinse în „Apostolul“, ce vi s'a cetit la frumoasa slujbă de azi din această măreață biserică a Sf. Spiridon, — aceia desigur ați reținut și v'ați însemnat semnificativa învățătură atât de potrivită serbării noastre și atât de actuală în viața de totdeauna a popoarelor. Sfântul apostol Pavel fixează o prețioasă maximă de viață în cuvintele: „Cel ce nu lucrează, nici să nu mănânce“. Mai mult. Aici se cuprinde clar și la înțelesul tuturor înalta chemare, suprema misiune, ce o are omul pe pământ, și pe care i-a destinat-o întemeietorul Bisericii creștine, Mân-

tuitorul nostru Iisus Hristos. Ba încă în școalele primare am aflat cum însuși Dumnezeu-Tatăl îndrumează pe protopărintele nostru Adam, spunându-i: „In sudoarea feței tale, să-ți câștigi pâinea de toate zilele“.

Dar nu numai sfânta biserică și slujitorii ei propovăduiesc această fundamentală îndatorire a omului pe pământ, ci și scriitorii vestiți, cari știu adânci rosturile vieții și ale lumii, cum e de pildă scriitorul englez Carlyle — ale cărui pagini când le citești, ți se pare adeseori, că citești pagini din sfintele scripturi. El zice, că „munca este evanghelia viitorului“.

Toți fruntașii omenirii sunt azi adânc pătrunși de profundul adevăr al legii creștine, care ridică munca la înălțimea supremei ținte de viață. Cine lucrează, are îndreptățire la mijloace de existență; deci fără muncă n'are rost viața.

Privită prin prisma acestei sociale îndatoriri creștinești, slujba și cariera acelor dela marele așezământ al C. F. R., trebuie să recunoaștem și să mărturisim, că este una din cele mai grele, mai delicate și mai gingașe ocupațiuni dintre toate ramificațiunile de muncă obștească. Și, în cadrul C. F. R.-iștilor în deosebi voi — mecanicii și conducătorii locomotivelor dela numeroasele trenuri din toată țara — zi și noapte trebuie să desvoltăm o atenție, o încordare a tuturor simțurilor și o vigoare extraordinară, ca să nu vă scape nici un moment neprevăzut, nicio piedică, ce ar putea devia locomotiva și trenul vostru dela singura direcție, ce duce cu siguranță la locul designat. Era grea această ocupație și la începuturile ei, când atât publicul privitor, cât și călătorii de pe vagoanele primitive cu mâinile ridicate în sus, strigau puternic, să nu treacă trenul peste viteza de 5 klm. pe oră, căci ameteșc și nu pot suporta „remarcabila“ șteală. Dar azi, când locomotivele

„Fug, cum fuge-o rândunică“

„Fug ca fulgerul, când pică“ (Alecsandri).

devine uriașă grija mecanicului-conducător al trenurilor „rapide“ și „fulgere“, când zboară prin văi și munți, stânci și tunele, poduri și viaducte, ploii și zăpadă, frig și viscol și prin atâtea alte intemperii.

Abia mai există alte asemenea slujbe cu atât de grea răspundere pe umerii slabi ai unui om, ca cea de mecanic-conducător de locomotive; — răspundere nu numai pentru viața sa proprie, ci și pentru viața atâtor sute, uneori mii de călători, și pentru viitorul atâtor familii, cari își însoțesc cu gândul ru-dele, în călătoriile lor.

Iată pentru ce toți mai marii voștri, ingineri, directori, miniștri și cu ei împreună toți fruntașii țării și toți oamenii de bine, vă apreciază, vă stimează și vă iubesc și cinstesc, ca pe niște slujbași și fii ai neamului, cari cu grele sacrificii și totuși cu bună-voie și zel neobosit, slujiți țara în instituția Căilor Ferate Române.

Iată pentru ce eu, părintele vostru sufletesc, am simțit o mare bucurie, când iubitul vostru director general, d-l Mercuță, și cu d-l director central al Tracțiunii, Panaitopol, au venit să mă invite la serbarea voastră. Și dau mulțumită lui Dumnezeu, că împrejurările mi-au permis a-mi împlini o veche dorință a mea, de-a înălța — împreună cu voi, și pentru voi C. F. R.-iștii, — fierbinți rugăciuni către Milostivul din cer, ca să vă ție sub aripile Sale ocrotitoare, și în grelele voastre însărcinări să vă călăuzească la bun sfârșit drumurile voastre, ce le parcurgeți neîntrerupt, dela un capăt la altul al țării, cum parcurge fără o clipă de încetare dela inima, dela centrul vieții, sângele în toate arterele organismului până la extremitățile degetelor și înapoi.

Căci — să nu uităm — că oricât de ingenioasă și ageră ar fi mintea isteților voștri ingineri, cari au alcătuit complicatele mașinării ale locomotivelor, cu miile lor de șuruburi, de roțile și roți de transmisiuni, cari le pun în mișcare pe unele înainte, pe altele înapoi, pe unele în dreapta, altele în stânga, în toate laturile și totuși spre o direcție unitară, — oricât ar fi de tari brațele ce au pus temeliiile de fier și granit al drumurilor noastre; — totuși să nu uităm zic, că suprema putere e în mâna Aceluia, care a rostit apostolilor săi — și prin ei nouă tuturor — cuvintele „că fără de Mine nu puteți nimic“. Și aceasta e Hristos-Dumnezeu.

Mă bucur deci din toată inima, că voi — deși muncitori cu destule pilde rele în această privință în țară și cu mai multe mai ales în străinătate — sunteți pătrunși de adevărul divin al acestor cuvinte și ați venit la mine ca eu însumi — supremul vostru părinte sufletesc — să vă cer dela Cel-de-sus binecuvântările și ajutorul Său asupra voastră și asupra lucrărilor, ce zi și noapte le îndepliniți, repetând stihul psalmistului: „Ajutorul meu dela Domnul, cel ce a zidit cerul și pământul“, dela Domnul care este cel mai grandios și înțelept inginer și arhitect.

Prezența voastră în fața acestui sfânt Altar, zidit de evlavioși voveozi ai Țării, îmi mărește bucuria, mai ales când mă gândesc la resmerița dela atelierele C. F. R. la începutul acestui an. S'au întâmplat acolo lucruri regretabile; și sunt fericit a primi informațiunea că voi și în acele timpuri n'ați lipsit o clipă dela datorie, călăuziți de maxima patriotică: „Întâiu țara și interesele ei, apoi noi smeritele ei slugi până la sacrificiu“. Indoit mă bucur de aceasta și folosesc ocazia a vă da pentru tot viitorul vostru, a celor dela C. F. R. și a tuturor muncitorilor din țară, sfatul părintesc de a vă feri ca de foc de îndemnul otrăvite ale agenților fără patrie, fără iubire de neam și de sfintele lui tradiții, cari seduc pe cei creduli la acte de neascultare, nesupunere ori chiar rebeliune, acte cari, în loc să ușureze greutățile și situația de azi plină de mizerie, atât la noi cât și în toate țările — o îngreunează; și

astfel întârzie ori chiar zădărnicesc realizarea justelor dorințe ale celor buni și ascultători. Parcă sunt anume scrise pentru voi cuvintele Apostolului Pavel citite tot azi aicea cu dumnezeescul sfat: „Feriți-vă de tot fratele, care umblă fără de rânduială și nu după învățăturile, ce le-au luat dela noi” — apostolii Domnului.

Nu vă lăsați abătută dela credința, dela învățăturile bisericii noastre creștine, dela minunatele tradiții bisericesti și naționale, dela iubirea lui Dumnezeu, pe cari deodată cu laptele le-am supt din pieptul iubitoarelor noastre mame, pe cari nu vom a le trăda în fața atâtor venetici fără suflet și fără Dumnezeu, cari se pun în slujba duhului rău, ce suflă peste unele popoare, rătăcite dela calea păcii, a binelui, a închiegării. Rămâneți cu iubire și respect de cele sfinte și divine. Continuați a vă începe orice lucru după datina părintească, făcând Sfânta Cruce și rostind cuvintele: „Amin și Doamne ajută“, căci în frunte cu această cruce am ajuns noi Românii în curs de vremuri grele și timpuri, la rezultatele de azi, pe cari în timp atât de scurt nici un alt popor nu le-a putut înfăptui. Și — purce-zând și în viitor tot pe această cale — vom birui cu ajutorul lui Dumnezeu și greutățile de azi și ne va învrednici Dumnezeu a ajunge zile mai senine, fără greutățile și mizeriile de azi; putând gusta în liniște și mai din belșug bucurățiile, cu cari Dumnezeu a înzestrat iubita noastră țară

Ca bărbat încăruntit de experiențele trăite, de studiile făcute asupra trecutului atâtor popoare, pot să proorocesc, că până vom fi cu toții strânși înghegați de cimentul iubirii creștine, a iubirii de neam și de țară, vom putea păstra moștenirea scumpă — a înaintașilor, o vom putea întări și desvolta spre o continuă înflorire, asigurându-ne în câmpurile ei pline de roade, un trai cinstit și liniștit; iar din contră — luându-ne după prooroci mincinoși și agenți străini, de cari se află azi pe la toate răspântiile — vom risca a pierde tot ce, cu atâta trudă, atâta muncă și atâtea jertfe curate, am obținut.

Astfel, iubiți C. F. R.-iști, vă dau drept merinde pentru viitor tot câteva povețe ale apostolului Pavel, când zice: „Iară de nu ascultă cuvântul nostru..., pe acela să-l însemnați, și să nu vă însoțiți cu el“. (II, Tes. III, 14).

Rămâneți ceace au fost părinții voștri, ceace văd că sunteți și voi: Buni Creștini, buni Români, buni patrioți, harnici și conștiincioși slujbași ai țării, pe care o iubim mai presus de orice, căci în ea vedem și pe viitor mama ocrotitoare a noastră, a fiilor și nepoților noștri.

Iubiți-vă între voi unii pe alții, ajutați-vă împrumutat; stați strâns uniți și închiegați în jurul conducătorilor voștri; ingineri, directori, miniștrii ceea ce cu multă plăcere am constatat și astăzi, la această frumoasă serbare a muncii pentru binele obștesc. Nici în zilele grele și în împrejurări pline de

mizeric — ca buni creștini — nu pierdeți nădejdea de mai bine, nu vă descurajați, nu pierdeți răbdarea, căci — vorba Scripturii — „Cine rabdă până la urmă, acela se va mântui“.

Fiți siguri, că totdeauna veți afla între conducătorii voștri inimi înțelegătoare cari cu bunăvoință și iubire părintească, vor asculta păsurile voastre, necazurile voastre; și — în marginile posibilităților din aceste zile și vremuri grele se vor sili a face tot posibilul pentru voi și pentru trebuințele voastre, pe cari trebuie — ca și toți ceilalți cetățeni — să le reducem la minimum, reclamat de greutatea zilelor. Căutați mângâiere și sfaturi la preoții bisericilor voastre și la preoții, ce anume i-am pus la dispoziția C. F. R. Ei împreună cu Mine — vor asculta glasul vostru și vor osteni și bate — la caz de nevoie — la toate ușile pentru ca justificările voastre dorințe să le îplinească.

De încheiere doresc, ca noul steag, sfințit azi de mine pentru Societatea „Locomotiva“ a mecanilor din toată țara, să vă fie și pe viitor nu un decor extern, ci un semn, un simbol, care să vă conducă pe căile drepte, pacifice, liniștite, croite de învățăturile Celui ce El însuși a fost meșteșugar ca voi, de Mântuitorul Hristos, carele până la vârsta de 30 ani a lucrat în atelierul teslarului Iosif, ocrotitorul mamei sale. Pe această cale mergând totdeauna, veți avea nu numai părințeștile mele binecuvântări ci și harul Atotputernicului Dumnezeu asupra voastră, a familiilor voastre, a fiilor voștri și a muncii voastre acum și totdeauna. Amin.

Acesta este cuvântul Înalt Prea Sfințitului Patriarh.

Este de prisos să amintim că acest fel de a înțelege lucrurile și de a vorbi al I. P. S. Patriarh a făcut o puternică impresie asupra celor câteva sute de ceferiști de toate gradele, care erau prezenți în biserica Sf. Spiridon din București și care vor fi ei însuși propagandiștii sau misionarii postulatelor evanghelice între tovarășii lor de vieață și de muncă.

Dealtfel problema educației creștine a lucrătorilor și slujbașilor ceferiști este una dintre preocupările cele dintâiu a Bisericii. Patriarhia Română — respectiv Consiliul Central Bisericesc — a reînființat acum de curând serviciul de propagandă creștin-orodoxă pe lângă inspectoratele Căilor Ferate Române. Preoții dintre cei mai distinși, mai vrednici și mai pricepuți vor ține conferințe, vor organiza serbări și reuniuni creștine și vor îndruma pe lucrători spre drumurile păcii, virtuții și ale iubirii de aproapele, ținându-i strâns legați de Biserică și de vechile și bunele noastre tradiții strămoșești, care ne-au legănat copilăria și care au dus neamul românesc la unire și la frumoasele lui izbâanzi culturale și civilizatoare de astăzi.

Pr. C. Dron.

ALEGERILE DE EPISCOPI.

1. După cum bogate au fost lunile Mai și Iunie din acest an, prin multe și felurite adunări creștinești, în țara noastră sau aiurea, tot așa, după răgazul verii, multe adunări au început a se ținea în aceste luni de toamnă.

O adunare, în felul celor care s'au ținut în luna Mai la noi, s'a ținut la Sofia, în Bulgaria, în trecuta lună Septemvrie, la care, din partea noastră, a luat parte Păr. Dr. I. Mihălcescu, decanul facultății de teologie din Bucureșii. Despre ea, au scris mai amănunțit ziarele la vremea ținerii ei.

O însemnată adunare a fost, apoi, însemnatul congres misionar dela marea mănăstire Poceaiev din Polonia, despre care cetitorii vor găsi date mai amănunțite în acest număr al revistei.

O adunare însemnată, în țara noastră, a fost Congresul Național Bisericesc, întrunit în a doua jumătate a lunii Octomvrie, pentru alegerea a 3 episcopi. Alta a fost Congresul Misionar din Chișinău, dela sfârșitul lunii Octomvrie, plin de vii și însemnate discuțiuni.

Am avut de asemenea mărețe serbări pentru sfințiri de biserici. Se vestea de cu vară că vom avea pe toamnă, în Septembrie, o neasemnată serbare, cu sfințirea catedralei din Bălți, care acum se vestește că va rămânea pe primăvară. Am avut sfințirea bisericii Sf. Dumitru din Craiova, chiar la ziua Sfântului (26 Octomvrie), la care au luat parte M. S. Regele și I. P. S. Patriarh D. D. Dr. Miron. Urma apoi să se facă sfințirea Catedralei din Cluj, la 5 Noembrie. Tot atunci avea să se ție (la 5 și 6 ale lunii) adunarea preoților din Mitropolia noastră de peste munți. Dacă la acestea punem că și biserica uniata și-a ținut o adunare a ei, cea din societatea lor numită *Agrul*, ne dăm seama ce multe adunări și sărbători bisericești s'au ținut în această vreme.

Rămânând a vorbi despre toate în deosebi, să ne oprim a vorbi aici numai despre alegerile de episcopi.

2. Din 31 Decembrie 1931, rămăsese văduvă episcopia Hușilor; din Iulie 1932 episcopia Ismailului; în sfârșit, din Iulie a. c. rămăsese fără păstor și episcopia Caransebeșului. Era vădit că aceasta din urmă trebuia să grăbească toate alegerile. În adevăr, nu se mai putea să așteptăm cu atâtea scaune văduvite. Încă unul peste cele 2, și alegerile urmau să se facă fără întârziere.

Așa a și fost. Alegerile n'au mai putut întârzia. Ele s'au desfășurat în zilele de 19, 20 și 21 Octomvrie a. c., în Palatul Adunării Deputaților din București.

De cu vreme, ca în zilele de deschidere a Adunărilor Țării, curtea Mitropoliei era plină de lume, clerici și mireni, în ziua de 19 Oct. dimineța. Înțelegeai că trebuie să fie la mijloc săvârșirea vreunei însemnate fapte bisericești. Candidați, alegători și poftitori de noutate erau într'o forfoteală neîncetată, prin largul curții.

Alegerile au urmat în șirul: la 19 pentru eparhia Hușilor; la 20 pentru a Ismailului, la 21 pentru a Caransebeșului.

Înainte de începerea fiecărei alegeri, s'a slujit închinatul Teodoum, în paraclisul Mitropoliei, întru cât catedrala se găsea în reparație. Trecând apoi în marea încăpere a Palatului Adunării Deputaților, I. P. S. Patriarh s'a suit pe scaunul prezidenței și a arătat chipul cum are a se face alegerea. Pe urmă, a lăsat prezidența în seama Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului Moldovei, I. P. S. *Pimen*, întru cât, după lege, alegerea e prezidată de Mitropolitul sub grija căruia cade episcopia văduvă. Fiind vorba întâi de alegerea pentru episcopia Hușilor, urmează că ea avea a fi cărmuită de Mitropolitul dela Iași.

Alegerea a urmat în toată liniștea, fiind ales P. S. Arhieru *Nifon* Craioveanul, vicarul eparhiei Olteniei, ca celce a avut cele mai multe voturi. Pe urmă a venit Prea Cuviosul Arhimandrit *Cesarie Păunescu*, directorul seminariului monahal din Mănăstirea Cernica de lângă București, care a dobândit un frumos număr de voturi: 30. Alți candidați au dobândit mai puține voturi. După aceasta, noul ales s'a suit la tribună și a rostit cuvântarica de mulțămire și de făgăduire pe care o dăm mai la vale.

Alegerea Vlădicăi *Nifon* ca episcop al Hușilor a umplut de mulțămire toate inimile, Prea Sf. Sa fiind cunoscut ca un suflet tihnit, luminat, priceput în treburile duhovnicești și care nu se va putea să nu facă lucru bun în cărmuirea pe care o va lua asupra sa. Petrecând o bună vreme la studii în străinătate, la facultatea de teologie din Montpellier, Prea Sf. Sa este un cleric care are de unde da lumini și îndrumări altor preoți. Va putea sta în fruntea preoților, nu numai prin treapta sa, ci și prin sporul de cunoștințe și vederi pe care cu hărnicie și le-a agonisit în curgerea vremii. Noul episcop a dat la iveală câteva scrieri de bună învățătură, de care noi am scris aici la vremea lor. Aceasta îi era o îndeletnicire din vremuri vechi, de când era student și tânăr preot, și a mers cu ea până ziua de azi. Prea Sf. Sa mai este și un lesnicios vorbitor, cu graiul lin și dulce. O carte de cuvântări, tipărită nu de mult, pomenită de noi aici, e o dovadă despre îndemânarea sa în această latură a ostanelilor bisericesti. Credem deci că grăirea bisericască, cea atât de părăsită în viața Bisericii noastre, va găsi în Prea Sf. Sa un sprijinitor și că ea va spori în eparhia intrată sub grija Prea Sfinției Sale. De aceia suntem încredințați că văduvita eparhie a dobândit în Prea Sf. Sa un bun cărmaci, care va stârni puterile amorțite, va îndruma și mânuiește pe cele destrămate și vom avea o viață de muncă și de lumină care începe a se depăna de aci înainte în acea eparhie. Dumnezeu să-l ție spre acest lucru întru mulți și sănătoși ani!

3. Cu mai multă neliniște a mers alegerea pentru scaunul vlădicesc dela Ismail. Aici alegerea avea a se hotărî între Prea Sfinții Arhierii *Titu Târgovișteanu* și *Dionisie Tighineanu*. La cea dintâi votare, nu s'a putut ajunge la un rezultat hotărâtor. Votu-

rile date Prea Sfințitului Dionisie au întrecut cu puțin pe cele date Prea Sfințitului Titu. Prin atâta însă, niciunul nu avea majoritatea, și atunci trebuia să se păsească la o nouă alegere. La noua alegere însă au pășit numai puțini votanți. La aceasta, P. S. Dionisie dobândind majoritatea, I. P. S. Mitropolit *Gurie*, președintele alegerii, l-a declarat ales. P. S. Dionisie s'a suit apoi la tribună și a rostit o cuvântare de mulțămire.

Această alegere însă nu s'a încheiat cu atâta, pentru că actele oricărei alegeri trec la sf. Sinod, pentru a se rosti asupra rânduielii ei. Sf. Sinod, adunat a treia zi, s'a rostit împotriva acestei alegeri, ca neîmplinind condițiunile legii. În adevăr, legea cere, pentru orice candidat la scaunul de episcop, titlul de studii teologice: licența sau doctoratul în teologie. P. S. Dionisie neavându-le, alegerea sa a fost socotită fără putere. Aici stau lucrurile acum, așa că va trebui să urmeze acum o nouă alegere.

4. În chip deplin liniștit, a mers alegerea pentru scaunul dela Caransebeș. Aici voturile au mers între 2 candidați: Părintele Arhim. Dr. *Vasile Lăzărescu*, profesor la academia Teologică din Oradea, și Păr. Diacon Dr. *Avram Imbroane*. Voturile cele mai multe fiind dobândite de cel dintâi, Arhim. Lăzărescu a fost declarat ales, de I. P. S. Mitropolit *Nicolae* dela Sibiu care a prezidat alegerea. Îndată după aceasta, noul ales s'a suit a tribună și, în cuvinte potolite, în rostire tacticoasă, și-a mărturisit mulțămirea către alegători.

Păr. Arhim. Lăzărescu este un bărbat tânăr. Va fi cel mai tânăr dintre episcopi. Îi mai trebuiesc câteva luni, până să aibă 40 de ani (născut la 1 Ianuarie 1894). Deci are timp când să-și desfășoare o lungă activitate. Facă-i-o Dumnezeu cât mai spornică și rodnică!

Cuvântarea Prea Sfințitului Episcop Nifon.

Cu adâncă emoție și vie recunoștință, primesc chemarea ce mi se face, de către cler și popor, atât de strălucit reprezentat în acest slăvit congres național bisericesc; cu *emoție*, în fața marelui cinst și a grelei răspunderi de-a fi conducătorul spiritual al unei întregi eparhii, de însemnătatea istorică a eparhiei Hușilor; de-a fi îndrumătorul și părintele sufletesc a sute de mii de credincioși, fii duhovnicești; cu *recunoștință*, pentru dragostea și încrederea ce mi-ați arătat și care m'au onorat. Acestea vor fi pentru mine un îndemn, mai mult, o datorie, adăugată pe deasupra, la multele datorii cerute de înalta demnitate episcopală.

De pe acum simt toată greutatea răspunderii ce voi avea să dau: 1. Înaintea lui *Dumnezeu*, dela Care primesc harul și plinătatea puterilor spirituale și Căruia voi dau seamă de sufletele încredințate îndrumării mele; 2. Înaintea *Bisericii*, care mă alege episcop și care cere să-i fiu slujitor vrednic și credincios, sânguind toată vremea pentru propășirea ei, pentru întărirea credinței și

sporirea iubirii, pentru înfrumusețarea, înobilarea și mântuirea a tot sufletul creștinesc. 3. Înaintea *oamenilor*, a drept măritorilor creștini, cari vor și așteaptă dela episcop să fie cu adevărat părinte sufletesc, să fie stâlp de lumină și pildă de viață creștină.

Fiind ridicat la marea cinste a episcopatului, îmi dau bine seama că nu urc la loc înalt spre a primi onorurile lumii și supunerea credincioșilor mei, ca un Prinț al Bisericii, ci, pentruca, de pe înălțimea unde mă voi afla, ca de pe-o colină, să pot cuprinde mai bine ținutul unde voi avea să lucrez, să mă orientez mai bine în lucrul ce am de făcut, ca roadele să fie mai frumoase și mai bogate. Imi dau bine seama că nu urc în scaunul episcopal spre a fi suit, ci spre a sui, ca cel dintâi servitor al Bisericii, singura care trebuie servită și bine servită.

Cu cât urci mai sus și ai puteri mai mari, cu atât se cade să vezi mai bine și să servești mai mult. Mulțimea puterilor ce ți se dau, le primești spre a le pune în serviciul binelui obștesc, le primești spre a putea sprijini și ajuta.

Ierarhiei puterilor spirituale și administrative în Biserică trebuie să-i corespundă o ierarhie a virtuților creștine. Cu cât ești mai sus ca autoritate bisericască, cu atât se cade să fii mai sus ca autoritate morale, ca viață și virtute creștină.

Plinătatea puterilor spirituale să însemne plinătatea credinței și a dragostei, plinătatea spiritualului și a monehului.

Puterea ierarhiei este dragostea și credința, bunătața și blândețea, ruga și servirea. Autoritatea ierarhiei este smerenia și cuvioșia, evlavia și cinstea, demnitatea și vrednicia, curăția și noblețea, dreptatea și iertarea, munca și cultura.

N'o spun eu, ci o spune însuși Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos, ale Cărui cuvinte dumnezeiesc de frumoase și de înțelepte, spuse ucenicilor Săi, parcă le aud în aceste solemne clipe din viața mea: „Eu sunt Păstorul cel Bun. Păstorul cel bun viața și-o pune pentru oile sale“. Și iarăși: „Cine dintre voi va vrea să fie mai mare, să fie slujitorul vostru. Și care vrea să fie întâiu, să fie tuturor slugă. Că și Fiul Omului n'a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească și să-Și dea viața preț de răscumpărare pentru mulți“. „Cine este mai mare între voi, să fie ca cel mai mic; cel ce cârmuește ca cel ce slujește“. Autoritatea nu este un privilegiu, ci o servire; iar servirea presupune dragoste și jertfă.

Dacă aceasta este adevărat în orice instituție, este cu atât mai adevărat în Biserica Domnului Hristos, a Domnului iubirii și servirii, Care din iubire s'a coborât din cer pe pământ, Care din iubire S'a jertfit pentru noi oamenii și Care prin iubire ne cheamă la mântuire.

În aceste sentimente înțeleg să lucrez în Eparhia, la care mă trimiteți episcop. Cel dintâi cuvânt adresat clerului și poporului, pe cari voi avea bucuria a-i păstori, este *iubirea*.

Dau sl. vă lui Dumnezeu pentru mare și bogată mila Sa, de-a mă fi chemat pre mine, nevrednicul, la o atât de mare cinste.

Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac.

Pentru lucrul greu foarte ce am de făcut, cerșesc ajutorul Său, că fără de El nimic nu suntem, nimic nu înseamnă, nimic nu putem. Ajutorul meu dela Domnul, Celce a făcut Cerul și pământul.

Mulțumesc adânc recunoscător Prea Onoratului Congres, pentru încrederea și dragostea ce mi-a arătat, făgăduind a răspunde cu vrednicie acestei încrederi.

Aduc prinos curat de adânc respect, de neclintit devotament și de nețărmuită dragoste M. S. Regelui Carol II-lea, primul nostru rege ortodox, care ține a fi Brâncoveanul culturii din zilele noastre și care va fi Brâncoveanul ctitor al Bisericii noastre ortodoxe naționale.

Mă leg înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor a sluji cu credincioșie Bisericii și Patriei asupra cărora chem binecuvântarea lui Dumnezeu; a păstori cu dragoste și dreptate, sârguindu-mă a face din eparhia Hușilor un colț al Impărăției lui Dumnezeu pe pământ, inspirându-mă întru aceasta din viața și faptele atâtor străluciți Ierarhi precum: Dosoftei, Iacov Stamate, Veniamin Costache, Melchisedec, Silvestru Bălănescu, cari au păstorit în această de Dumnezeu păzită eparhie.

Așa să-mi ajute Dumnezeu!

PREOȚIA ȘI ARHIERIA ÎN SLUJBA ALTARULUI.

**O aniversare: 10 ani de arhierie a Prea Sfințitului
Episcop COSMA al Dunării de jos.**

*„In cel din urmă ani ai săi, Iov a primit dela
Domnul mai multe binecuvântări decât primise
în cel dintâi.*

Cartea Iov, 42,12.

Citind cartea Iov și încredințați fiind că Domnul, ori-de-câte-ori te încearcă, o face pentru bine, iar nu pentru rău, găsim o asemănare între aceasta carte și cele ce voim să arătăm din viața P. S. Episcop Cosma, cu prilejul împlinirii, în anul acesta, a 10 ani de slujbă, între ierarhii Bisericii noastre.

Mai întâi preot în slujba altarului, avându-și casa în cins-tită gospodărie, binecuvântată de fii și fiice, Părintele Petrovici din ținutul Dorohoiului aducea, prin râvna neobosită a apostolatului său, o aureolă și un prestigiu de înaltă vrednicie în slujba lui Hristos. În scurt timp, ajunge să se deosebească și să fie rânduit între preoți întâi-stătător și protoiereu, silindu-se ca și mai mult să propășească lucrul duhovnicesc al apostoliei prin neobosită muncă, făcându-se tuturor toate, ca să fie folositor creștinismului ca și cetățeanului în orice ramură.

Cine nu cunoaște în Dorohoi activitatea Părintelui Petrovici, de pildă în ogorul economic? Vestit deja pentru grija cu care-și îndeplinea slujbele bisericești, lume din alte părți venea la slujbele

sale. Numele bun al unui preot se răspândește. Credincioșii știu să cunoască și să prețuiască râvna și darul deosebit, pe care preoții le pun în serviciile noastre.

Prețuit apoi ca profesor de liceu, impunându-se oamenilor zilei și ai locului prin demnitatea și seriozitatea cu care trata orice chestiune, a putut fi pentru toți o mândrie de a și-l apropia, ba chiar a-l propune pentru locul de senator în sfatul țării, într'o regiune periculoasă muncii ziditoare și îmbibată de un naționalism demagogic, care s'a dovedit mai târziu a fi beșică de spumă.

Ca unul ce am trăit multă vreme în Dorohoi, am putut cunoaște, la fața locului, starea de suflet a acelor vremuri și pot spune cu tărie că, și în treburile politice, era dat Părintelui Petrovici de a se împotrivi șivoiului ușor și speculant, prin tactul, înțelepciunea și greutatea cuvântului său înțelegător și prevăzător.

Dar în plină activitate, în plină mulțămire a vieții, s'a întâmplat părintelui ceva din dramatica durere a vieții lui Iov. Dumnezeu a chemat la dânsul pe soția, tovarășa-i de viață, luând-o din mijlocul copilașilor și din gospodăria iubită și rânduită.

Această grea încercare, dacă ar fi fost altul în locul părintelui Petrovici, i-ar fi fost spre descurajare, prăbușire și dezorientare a vieții. Căci mare a fost această durere, această lovitură a sorții! Oprit în loc din drumul lucrului său, s'a părut o clipă că Dumnezeu și-a întors fața sa, de la robul său... Decâte ori atunci nu va fi stat Părintele Petrovici, în pridvorul casei salei în mijlocul copiilor săi și nu va fi suspinat și nu va fi strigat ca ș, biblicul Iov :

M'am desgustat de viață! Voi da drum slobod plângerii mele, voi vorbi în amărăciunea sufletului meu. Eu zic lui Dumnezeu: Nu mă osândi. Arată-mi, pentru ce te cerți cu mine? Îți place oare să chinuiești, să desprețuești făptura mâinilor tale, în timp ce faci să-ți strălucească buna voință peste sfatul celor răi!

«Vreau să-mi uit suferința, să-mi las întristarea și să fiu voios; sunt îngrozit de toate durerile mele» (9,27—10,1).

Dar Dumnezeu nu lasă pe cel cuvios. Și-a întors fața sa spre credința și răbdarea robului său pe care „l-a lămurit ca aurul în ulcea”. Darurile și bunătățile lui Dumnezeu ca o ploaie binefăcătoare vin asupra lui. Insușirile lui de om și preot dau rod ca o sămânță de preț. Bărbați de seamă ai neamului viu în casa lui și-l ajută, îl mângâie, îl pun iarăși în lupta vieții pe frontul datoriei, către care era, ca puțini alții, cel mai pregătit și mai priceput!

Cu îndoite puteri, iată-l din nou în vâltoarea luptei și, biruindu-se pe el, birue toate necazurile și ajunge de-și rânduieste viața și a lui, dar mai ales a copiilor, ca să-i poată vedea fericiți, neducând grija zilei de mâne.

Orânduirea lui Dumnezeu a lucrat și aici în chip minunat. În locul soției sale, pentru fericirea noastră, a creștinilor și a preoților, i-a dat grija și mai mare pentru sfânta Biserică și, dând gând bun celor în drept, acum 10 ani, să-l aleagă arhieru

pe lângă scaunul mitropolitan al Iaşului. De acolo, acciaşi înţe-
lepciune a lui Dumnezeu ni l-a adus în fruntea eparhiei noastre
a Dunării-de-jos.

Nu voi arăta aici ce duh de învoire a suflat în eparhie odată
cu venirea P. S. Sale. Ştim că-i displac asemenea linguşiri, deşi
sunt atâţi care i le aduc. Dar, ca om ales, dă fiecăruia ce i se cuvine.

Cuvintele acestea sunt pornite dintr'o inimă care a primit
multe nedreptăţi şi stă prea departe de anturajul P. S. Sale. Tocmai
de aceia însă sunt sincere şi au valoare. Dar neuitând prilejurile
în care bunăvoinţa şi iubirea arhierească ne-au păzit paşii şi ne-a
îndreptat viaţa, le-am socotit ca un fel de mulţămire, acum, la a-
ceastă aniversare, pe care a dorit-o fără zgomot, fără fast, fără
plicticoasele şi şiretele năclăeli de milogeli şi osanale.

Deci a grăi de activitatea P. S. Episcop Cosma în Eparhia
noastră, cuvintele sunt palide, slabe, neputincioase. Pentru această
activitate, grăitoare sunt doar numai faptele.

E destul să lăsăm să vorbească frumoasa şi înțeleapta gos-
podărie a Sf. M-rei Cotoş, unde şcoala de cântăreţi, fabrica de
lumânări de ceură curată, pepiniera de pomi şi viţe, stupina, stâna,
viile, arată tuturor, mai ales azi, când duhul diavolului unelteşte
asupra Bisericii, ce se poate face ca să-i asigure viaţa acestei mâ-
năstiri, ca să poată trăi şi să nu cerşască, fie şi dela statul vitreg!
Chilii nou-nouţe s'au isprăvit şi s'au dat monahilor să locuiască
în ele o viaţă omenească. De ne ducem la Sf. M-re Celic-Dere,
cine nu s'a minunat şi n'a dat slavă lui Dumnezeu, că a putut
vedea, în acel loc retras şi uitat, o sfântă mânăstire, impunătoare,
măreaţă în exterior, dar mai cu seamă bogat şi uimitor de bine
înregistrată, cu sfeşnice, policandre, catapetezma, strane etc. Din
grăja, sfatul şi priceperea Vlădicăi Cosma! Dar şi prin banul lui
s'a dat pildă.

Iar la noi, dincoace, unde n'avem mijloacele pe care Mânăs-
tirile i le pun la îndemână, Vlădica Cosma, în faţa greutăţilor, pe
care Statul ni le face tot mai aspre, ne uşurează munca cu sfa-
turile sale! Câţi amărâţi preoţi au ieşit încrezători în puterile lor
şi pornind să înfrunte viaţa, datorită încurajărilor lui! Apoi câţi
fraţi abătuţi dela calea lor cea dreaptă şi dela împlinirea datoriei,
n'au ieşit cu ochii în lacrimi, acolo, pe loc, spălându-şi greşala în
propria judecată şi condamnare totodată! Câci niciodată Episcopul
Cosma nu voeşte tăierea zmochinului fără rod şi moartea păcă-
tosului, ci întoarcerea lui...

Şi dacă izbuteşte, bucuria lui e ca a părintelui care şi-a găsit
pe fiul risipitor şi l-a inviat la doctrina preoţiei.

La 10 ani de arhierie, păstorul nostru poate să întoarcă în-
dărăt privirea cu duioşie pentru tot ce l-a învrednicit Dumnezeu
să înfăptuiască şi poate privi cu încredere în viitor, că silinţa şi
voinţa lui au putut birui apucăturile cele rele ale multora dintre
noi şi a înfăptuit minunea cea mare: a regenerării vieţii noastre su-
fleteşti, trezindu-ne la datorie şi dându-ni-se nouă, tuturor, exemplu
de sobrietate, rânduire, economie şi bunătate.

Ce mult este de când a apus vremea, cel puțin la noi, la Galați, când preoțimea vedea în episcopul său un fel de Dalai Lama, beneficiar de tote bunătățile pentru el și camarila lui, iar pentru ceilalți un fel de Joe, cu fulgere în mâni și cu ură în priviri și „tu” și „mă” în gură! Azi, episcopul, prin iubire, ca și samarițeanul milostiv, se oprește și s'apleacă asupra celui căzut în tâlhari, îl îndreaptă, îl povățuește, cu muștrările părintești ca printr'un leac de preț și, scuturându-l, îl așază pe scaunul său demn și înțelegător al rostului lui de preot în slujba altarului.

Așa cunoaștem noi azi pe Episcopul Cosma. Prin voința, prin răbdarea sa și mai ales prin credința sa, și cu voia lui Dumnezeu, a ajuns aici, pe scaunul Dunării-de-jos. Prin tactul său și prin telul cum și-a înțeles apostolatul său de păstor, a pătruns și mai tmeinic și mai departe: în inimile noastre.

Împrumutând dela P. S. Sa credință în ajutorul lui Dumnezeu să putem zice și noi cuvântul psalmistului, împreună cu P. S. Sa :

Domnul mă paște și nimica nu-mi va lipsi.. Mila ta Doamne mă va urma în toate zilele vieții mele, ca să locuiesc eu în casa Domnului, întru îndelungare de zile. (Psalm 22).

Econ. PETRU GH. SAVIN,
Paroh în Braniștea, Covurlui

Dela cercul preoțesc „Adam” Tutova.

În ziua de 20 August a. c. (Duminică 11 după Rusalii), cercul cultural pastoral „Adam” Tutova și-a ținut a patra ședință, în Bălărești. Și'n anul acesta, ca și altă dată, această ședință a fost o măreață manifestație cultural-religioasă, spre bucuria noastră și folosul duhovnicesc al poporului.

Dis-de-dimineață, credincioșii, în haine de sărbătoare, cu lumână în mână, se îndreptau spre îmbătrânita lor biserică din marginea satului. În curând, ea ajunsese neîncăpătoare.

Un sobor de 9 preoți, în odăjdii aurite, au slujit Sf. Liturghie, cu multă simțire și duh creștinesc. Răspunsurile au fost date de corul tinerilor și al tinerelor satului, inițiați de inimosul preot paroh *Vasile Nacu* și conduși de iscusitul cântăreț *Aristide Pasat*. Predica a fost ținută de tânărul preot *Const. Badiu*, dela Mănăstirea Adam, tâlcuind Evanghelia zilei și stăruiind asupra iertării greșalelor aproapelui, dacă vrem ca și bunul Dumnezeu să ne ierte greșelele noastre.

Enoriașii, în număr de 233 (după registrul de frecvență introdus de preotul paroh încă de 2 ani), veniți, parte din filiala Pupezeni de peste deal, cu sufletul încârcat, parcă, de mai multă bunătate, se întorceau voioși spre casă.

După amiază, ședința s'a continuat în școala primară. Lume tot atât de multă, ca și la biserică.

Părintele Președinte, după ce explică rostul cercurilor pastorale, deschide ședința, dând cuvântul Preotului D-tru Stan-Carăpcești, care vorbește despre „Binefacerea creștină, ca efect al dragostei evanghelice și tămăduitoare a suferințelor din lume.”

Tot în acelaș subiect, mai vorbesc Păr. Iacomi-Rădești, învățătorii locali Hotnogu și Ghenciu. La sfârșit, Preotul paroh Vasile Nacu mulțamește atât membrilor cercului, cât și asistenților.

Intre cuvântări, cântăreții au cântat frumoase cântări bisericesti. Impresionante au fost poeziile creștinești, rostite de fragedele și nevinovatele buze ale copilașilor preotului paroh și învățătorului Ioan Ghenciu.

Legătura prietenească și colaborarea reciprocă între preotul paroh și învățătorii locali, cât și prețiosul concurs al tineretului, rămâne un frumos exemplu de împlinit pentru luminarea poporului ce orbăceie în besna întunecului și în mohorâciunea păcatelor.

Preot N. GRIGORAȘ,
Ciurești-Tutova

Morți scumpi.

1. Revista bisericească *Renașterea*, organul Eparhiei Clujului, în nr. său din 30 Iulie a. c., ne-a adus trista veste despre încetarea din viață, la 20 Iulie a. c., a Părintelui *Matei Voileanu*, fost asesor consistorial al eparhiei Sibiului și slujitor al Bisericii noastre vreme de 55 de ani. A murit în vârstă de 81 de ani, în Cluj, la copiii săi. De 2 ani se lăsase de lungă slujbă, după ce muncise până la ani atât de înaintați.

Slujba prohodului s'a săvârșit la 22 Iulie a. c., de către Păr. *Trandafir Scorobeț*, consilier eparhial al Mitropoliei Sibiului, însărcinat pentru aceasta din partea Sfintei Mitropolii de peste munți, apoi de Păr. *Nicolae Vasile*, protopopul Clujului, și de Păr. *Diacon Ioan Dinu* dela Mitropolia din Sibiu.

La sfârșitul slujbei, a luat cuvântul Păr. Scorobeț care a vorbit despre vrednicia răposatului ca slujitor al Bisericii. Din partea *Asociațiunii transilvănene pentru luminarea poporului românesc*, a vorbit Păr. Dr. *Ioan Lupaș*, arătând meritele răposatului ca cercetător și strângător a multor comori literare din bisericile noastre sătești.

La înmormântare, afară de familie, au luat parte și toți slujbașii eparhiei Clujului, cum și prietenii și cunoscuții răposatului.

După o atât de lungă osteneală în slujba Bisericii și a neamului său, cu tot dreptul este să-i strigăm: Dumnezeu să-l odihnească în pace!

2. La altă depărtare a țării, a încetat din viață, în urma unui acces de inimă, Preotul *Gheorghe Jemăneanu*, paroh în Cobâlnea-Veche, jud. Soroca, în ziua de 7 Iulie a. c.

Răposatul a fost pildă de lucrare râvnitoare în sânul credincioșilor săi. Se bucura înaintea lor de cea mai mare cinste.

Între frații săi la slujba altarului, era cunoscut ca bărbat viu și săritor, oriunde vedea că este vorba de Biserică. Așa l-au cunoscut preoții și l-au prețuit, după cum ne scrie Păr. *B. Chelaru* din acele laturi, Târgul-Căprești.

Sf. Sa adaugă că răposatul se ostenea și cu condeiu, prin multe ziare și reviste. Aceasta o știm și am prețuit-o și noi, întru cât am dat aici în tipar articole ale sale. Din ele, îl vedeai o minte frământată de fel de fel de întrebări ale zilei.

A fost înmormântat la 9 Iulie a. c. Slujba prohodului a tost săvârșită de un sobor de preoți, în frunte cu Păr. *Leon Stoica*, protopopul locului.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

3. Tot în Basarabia, în satul Cojușna de lângă Chișinău, a încetat din viață, Miercuri, la 19 Iulie, Preotul *Vasile Jereghie*, spiritualul facultății de teologie din Chișinău. Suferind de ficat de mai multă vreme, boala înăsprindu-se în lunile Mai și Iunie, răposatul s'a dus la rudele sale din Cojușna, spre a fi într'o atmosferă mai liniștită. Dar boala nu s'a potolit și, fără a fi prea bătrân, peste 60 de ani, bunul preot a trecut la cele veșnice.

Deși în vârstă, luase asupra să studieze la facultatea de teologie și trecuse prin toate cursurile și examenele, mai având de dat numai licența. Se dovedise setos de multă învățătură și-și căpătase temeinice cunoștințe în limbile grecească și evreiască.

Săvârșirea sfintelor slujbe îl umplea de fericire. Le îndeplinea cu mult drag și tragere-de-inimă. Era foarte râvnitor către Casa Domnului și-ți dădea seamă că este un preot cu totul străbătut de simțiri sfinte.

Sub privirea sa serioasă, se ascundea o inimă bună și săritoare pentru nevoia altora. Studenții l-au cunoscut și prețuit ca atare. Totuși n'a avut parte de ei la moarte, căci a murit în vacanță. Nici așa însă n'a fost lipsit cu totul de dragostea lor, căci au venit unii din ei, care erau de loc din Cojușna sau câți s'au nemerit în Chișinău. Dintre profesorii facultății, a fost de față Păr. Arhim. *Scriban*, care a vorbit la slujba înmormântării, a arătat curăția de inimă și vrednicia răposatului ca slujitor al celor sfinte. A pomenit de jalea care va fi la toamnă, când, la rugăciunile de seară și dimineață ale studenților, nu va mai fi cu ei și cucernicul slujitor al Domnului.

Înmormântarea s'a făcut în cimitirul satului. De dimineață s'a slujit Sf. Liturghie de 3 preoți, apoi a urmat slujba înmormântării. A cântat un frumos cor al satului și alt cor al pușinilor studenți care erau de față. De asemenea, un student a vorbit din partea lor.

Despre răposatul, a scris și Păr. *Gala Galaction* duioase cuvinte în *Curentul*. Sf. Sa îl prețuia mult și-l avea în de aproape îmbrățișare. De asemenea a scris studentul *Vasile Teșpordei* din Chișinău, în *Calendarul* și în ziarul *Raza* din Chișinău.

Cel dus dintre noi lasă inimi îndurerate nu numai între rudele sale, ci și între prietenii și cunoscuții care au încercat cu jale trista pierdere. Dumnezeu, pe care cu atâta drag l-a slujit, să-i facă parte de odihna dreptilor.

NECAZUL CU ABONAMENTELE NOASTRE.

Revista noastră ar putea ieși tot cu numărul de coale din trecut, dacă toate parohiile și-ar fi plătit abonamentele din vechi și cele de acum. Dar multe sunt zăbavnice și prin aceasta stingheresc lucrul nostru. În cele de mai la vale, dăm un tablou despre cum stăm în toate eparhiile cu plata abonamentelor:

Eparhia Ungro-Vlahiei.—1. **Capitala** achitat aproape la zi; 2. jud. *Ilfov*: achitat cam $\frac{3}{4}$ la zi, restul datorează de prin anii 1926, 1927 încoace; 3. jud. *Vlașca*: datorează aproape în întregime, abonamente de pe 3, 4, 5, 6, 7 și chiar 8 ani; 4. jud. *Teleorman*: datorează aproape în întregime, pe 2, 3, 4, 5 și 6 ani; 5. jud. *Prahova*: 30% achitat până în 1932, restul datorează din anii 1927, 1928 încoace, majoritatea din 1930; 6. jud. *Dâmbovița*: datorează aproape în întregime, pe 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, și chiar 10 ani, cam 10% au achitat până în 1932; 7. jud. *Muscel*: datorează în întregime, pe 3, 4, 5 și 6 ani; cam 10% achitat pe 1932.

Eparhia Argeșului.—1. jud. *Olt*: datorează în întregime, pe 3-4-5-6 și 7 ani, 2. jud. *Argeș*: datorează aproape în întregime pe 3, 4, 5, 6, 7 ani, majoritatea din anul 1930, cam 10% achitat până la 1932.

Eparhia Buzăului.—1. jud. *Buzău*: achitat până la 1932 în întregime, datorează numai pe 1933 și 5% din alți ani; 2. jud. *Brăila*: 90%, achitat, afară de 1933; 3. jud. *R.-Sărat*: 80% achitat, afară de 1933.

Eparhia Dunării de Jos.—1. jud. *Covurlui*: datorează aproape în întregime, pe 3, 4, 5, 6, și 7 ani; 10% achitat pe 1932; 2. jud. *Tulcea*: 20% achitat până în 1932, restul datorează pe câte 3 ani (din 1930).

Eparhia Moldovei și Sucevei.—1. jud. *Iași*: datorează în întregime, pe 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11 ani; 2. jud. *Dorohoi*: datorează în întregime, din anul 1931 încoace; 3. jud. *Botoșani*: 80% achitat până în 1932, restul datorează pe 2 ani; 4. jud. *Baia*: datorează aproape în întregime pe 3, 4 și 5 ani; 20% achitat 1932; 5. jud. *Neamțu*: datorează în întregime, dela 1930 încoace.

Eparhia Huşilor. — 1. jud. *Fălciu*: 30 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează pe câte 3, 4, 5 și 6 ani; 2. jud. *Tutova*: 40 % achitat până în 1932 și chiar 1933, restul datorează de câte 2 ani; 3. jud. *Vaslui*: 30 % achitat până în 1932 și 1933, restul datorează pe câte 3, 4, 5, 6 și 7 ani.

Eparhia Romanului. — 1. jud. *Roman*: 20 % achitat până în 1932, restul datorează pe câte 3, 4, și 5 ani; 2. jud. *Bacău*: achitat în întregime, până în 1932 inclusiv, 3. jud. *Puțina*: achitat în întregime, afară de 1933; 4. jud. *Tecuci*: datorează în întregime, dela 1931 încoace.

Eparhia Constanței. — 30 % achitat până în 1932 inclusiv restul datorează pe 3 și 4 ani; 2. jud. *Ialomița*: 30 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează din 1929 și 1930 încoace; 3. jud. *Durostor*: achitat în întregime, afară de 1933; 4. jud. *Caliacra*: datorează în întregime, pe câte 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 și 11 ani.

Eparhia Râmnicului, N. Severin. — 1. jud. *Dolj*: 50 % achitat până în 1932 inclusiv restul datorează pe 1 și 2 ani; 2. jud. *Gorj*: are achitat în întregime, până în 1931 inclusiv și câte-va din 1932; 3. jud. *Mehedinți*: are achitat în întregime, la zi; 4. jud. *Romanați*: achitat în întregime, afară de mici restanțe anterioare anului 1931; 5. jud. *Vâlcea*: are achitat în întregime, până la 1931 inclusiv; restanțe pe 1932 și 1933.

Eparhia Bucovinei. — 1. jud. *Cernăuți*: datorează aproape în întregime, din anul 1930 încoace; cam 10 % au achitat până în 1932 inclusiv; 2. jud. *Suceava*: datorează în întregime, din 1929 și 1930; 3. jud. *Câmpu-Lung*: achitat 30 %, restul datorează din 1930 încoace; 4. jud. *Storojineț*: datorează în întregime, din 1930 încoace; 5. jud. *Rădăuți*: datorează aproape în întregime, cam 20 % au achitat până în 1932 inclusiv.

Eparhia Chișinăului. — datorează o diferență din 1931, și în întregime pe 1933.

Eparhia Cetatea Albă Ismail. — Achitat afară de 1933.

Eparhia Hotinului. — Achitat afară de 1933.

Peste munți. — 1. jud. *Sălaj*: datorează în întregime, din 1930 încoace; 2. jud. *Alba*: datorează în întregime, pe anii: 1931, 1932 și 1933; 3. jud. *Cluj*: datorează în întregime, pe anii: 1930, 1931, 1932 și 1933; 4. jud. *Maramureș*: idem; 5. jud. *Mureș*: idem; 6. jud. *Someș*: idem; 7. jud. *Târnava-Mică*: idem; 8. jud. *Turda*: idem; 9. jud. *Năsăud*: idem; 10. jud. *Caraș*: 50 % achitat până în 1932 și chiar pe 1933, restul datorează pe 1931, 1932 și 1933; 11. jud. *Severin*: 60 % achitat până în 1932 și chiar pe 1933, restul datorează pe 1931, 1932 și 1933; 12. jud. *Arad*: 40 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează pe câte, 3, 4, 5 și 6 ani; 13. jud. *Timiș*: 60 % achitat la zi, restul datorează pe câte, 3, 4 și 5 ani; 14. jud. *Hunedoara*: 50 % achitat până în 1932 inclusiv, restul datorează pe 1931, 1932 și 1933; 15. jud. *Bihor*: datorează în întregime pe anii 1931, 1932 și 1933.

În Eparhia Sibiului, nu sunt decât vreo 12 parohii abonate.

E X T E R N A

CONGRESUL MISIONAR ORTODOX DIN POLONIA *)

Inalt Prea Sfințite,

Conformându-mă ordinului I. P. S. Voastre Nr. 7888, din 25 August a. c., prin care mi s'a dat delegațiunea de a reprezenta Biserica Ortodoxă Română la congresul misionar ortodox al Bisericii poloneze din Sf. M-re din Pociavev Polonia, cu profund respect vă aduc la cunoștință că am participat la lucrările acestui congres, ținut în zilele de 3—10 Sept. a. c. iar asupra celor urmate acolo, cu acest prilej îmi iau voie a prezenta Inalt Prea Sfinției Voastre raportul de față:

Trebue să menționez întâi că, afară de subsemnatul ca delegat al I. P. S. Voastre, la acest congres, au participat și trimișii Eparhiilor basarabene și anume:

1. Econon Stavr. *Vladimir Burjacovschi*, Consilier eparhial, și 2. Pr. *Alexandru Sevoznicov*, misionar eparhial, ambii delegați de către I. P. S. Mitropolit Gurie, din partea Arhiepiscopiei Chișinăului; 3. Pr. *Mihail Madan*, delegatul Episcopiei Ismailului și 4. Pr. *Silvestru Vatricii*, delegatul Eparhiei Hotinului. Toți laolaltă am format delegația Bisericii Ortodoxe Române, sub conducerea subsemnatului, conform aceluiași dispozițiuni ale I. P. S. Voastre.

Sosind la Sf. Lavră a Poceaeului, în ziua de 3 Sept. a. c., am fost primiți cu multă bucurie și binevoitoare atențiune de către administrația Mănăstirii, în frunte cu locțiitorul starețului, *Arhim. Nicodem*, care primiseră, în privința acesteia, anumite dispozițiuni, dela însuși I. P. S. Mitropolitul *Dionisie* al Varșoviei, starețul titular al acestei Lavre.

În aceeași zi, după oficierea Sf. Liturghii, în principala biserică a Lavrei, de către I. P. S. Arhiepiscop *Alexie* al Grodnei, înconjurat de un număr mare de preoți și după rugăciunea chemării Duhului sfânt (Te-Deum) săvârșită înaintea icoanei făcătoare de minuni a Maicei Domnului, la care am fost invitați să participăm și noi, delegația română, toată asistența a trecut în Palatul Episcopal din curtea Mănăstirii, unde, la orele 2 p. m., s'a făcut deschiderea primului congres misionar ortodox din întreaga Polonie, cu toată solemnitatea cuvenită. În sala de recepți erau prezenți P. C. Părinți misionari sinodali, eparhiali, județeni și cercuali (protopopești), veniți din cele 5 eparhii ortodoxe din Polonia, în număr de peste 50 de persoane.

*) Referatul Părintelui Econ. Stavrofor *Petru Comerzan*, Cons. referent în Consiliul Central Bisericesc, delegat la congresul ortodox misionar din Polonia, către I. P. S. Patriarh.

Adunarea a fost deschisă de către I. P. S. Arhiepiscop Alexie al eparhiei Grodna, care era delegat de către I. P. S. Mitropolit al Varșoviei cu prezidarea acestui congres. La începutul cuvântării sale, I. P. S. Sa a salutat pe membrii congresului, din partea capului Bisericii ortodoxe a toată Polonia, și a exprimat bucuria sa arhipăstorească, cu prilejul deschiderii acestui prim congres misionar ortodox de acolo. A scos în evidență importanța operei misionare, care cere multă râvnă și sacrificiu comparând-o cu slujirea apostolicească, Progresarea și înflorirea societății creștine, spune între altele I. P. S. Sa, depinde mult și de felul cum este orgarnizat misionarismul. Cu cât el este mai serios așezat, cu atât mai bine se prezintă viața religioasă și morală a societății, și invers. Organizarea temeinică a misionarismului ne va garanta cel mai deplin succes, în lupta noastră contra tuturor curentelor protivnice Bisericii creștine ortodoxe. *In lupta noastră, noi nu suntem singuri, spune I. P. S. Președinte. Ca dovadă ne servește venirea la acest congres a delegațiunii Bisericii ortodoxe Patriarhale Române, în fața căreia noi salutăm cu cea mai profundă dragoste creștinească întreg poporul ortodox român, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Dr. MIRON CRISTEA.*

Făcând, la sfârșitul cuvântării sale, un apel către membrii adunării de a depune toate puterile lor în organizarea operei misionare pentru buna prosperare a Bisericii, I. P. S. Sa a declarat deschis primul congres general misionar din Polonia, Apoi I. P. S. Sa, s'a adresat cu o cuvântare de salutare către delegația română aducând, în primul rând, adânci mulțumiri, din partea întregii Biserici Ortodoxe Poloneze, Prea Fericitul Patriarh al României, pentru înalta sa atențiune patriarhicească și dragostea frățească față de sora cea mai mică în Hristos (Biserica ortodoxă polonă), arătată prin delegarea reprezentantului său la acest congres ortodox.

Venirea delegației române, spune mai departe I. P. S. Sa, ne dă dovadă de grija și interesul ce-l poartă capul Bisericii Române, Prea Fericitul Patriarh Miron, pentru problemele misionare în Biserică și sperăm că prezenta conlucrare reciprocă a celor două biserici surori ortodoxe ne va da rezultate favorabile întru stabilirea unui front ortodox.

În cinstea Prea Fericirii Sale Patriarhul Miron și a întregii Bisericii Române, vorbitorul a propus, iar adunarea a primit cu însuflețire, să cânte „Mulți ani trăiască“.

La urmă, I. P. S. Președinte subliniind legătura de amicitie ce există între popoarele Regatului român și Republicii poloneze, a propus Adunării să cânte „Mulți ani trăiască“, *în cinstea Majestății Sale Regele Carol II al României și a întregutui popor român*, ceeace, deasemenea, n'a executat cu multă însuflețire.

La aceste salutări de dragoste, a răspuns delegatul I. P. S.

Patriarh al Bisericii Române, Econom Stavrofor Petre Comerzan, consilier referent în Consiliul Central Bisericesc, care, în limba română, a adus salutul frătesc din partea I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea al României, pentru I. P. S. Mitropolit Dionisie, capul Bisericii poloneze și arhipăstorilor ei, spunând mai departe următoarele :

„Onoratului congres misionar, Inalt Prea Sfinția Sa deasemenea îi trimite binecuvântările sale Patriarhicești și roagă pe bunul Dumnezeu să pogoare ajutorul Său de sus, pentru buna reușită a lucrărilor sale, în vederea atingerii cât mai grabnice a scopului pentru care s'a adunat, rezolvind cu succes chestiunile în deosebi misionare, care au devenit, mai ales în timpul din urmă, de mare actualitate pentru Biserica creștină ortodoxă.

„Suntem bucuroși de a asista și a participa la o manifestare a unei activități așa de frumoase pe care o dezvoltă sora noastră Biserica Ortodoxă din Polonia, organizând acest congres așa de impunător, care reprezintă și un început de statornicire a unui front unic ortodox în luptă cu tot felul de sectanți și cu toate curentele protivnice spiritului și învățaturii noastre ortodoxe și creștinismului în general.

„Niciodată poate mai mult ca astăzi n'a avut nevoie ortodoxia de strângerea forțelor sale, organizate și întărite cât se poate mai bine, pentru menținerea, propagarea, afirmarea și apărarea principiilor sale fundamentale, atât de hotărâtoare pentru aflarea și stabilirea căilor celor adevărate în viața morală a omenirii, principii dela care această omenire s'a abătut atât de mult în timpul de pe urmă, sub apăsarea atâtor curente noi și protivnice nu numai credinței creștine și ortodoxiei, ci amenințătoare chiar pentru ordinea publică în general“.

„Sufletele credincioșilor noștri sunt otrăvite așa de mult de propaganda demagogică a acestor curente subversive și a tot felul de secte împotriva Bisericii noastre Ortodoxe și a slujitorilor ei, încât cu un ceas mai de vreme trebuiesc luate măsuri și găsite mijloace temeinice pentru o astfel de acționare a Bisericii, încât să putem paraliza cât mai curând, toate aceste invaziuni protivnice. Prin aceasta se va da posibilitatea credincioșilor noștri de a înainta pe drumul mântuirii sub îndrumarea luminătoare a Bisericii ortodoxe, care îi duce, pe de o parte la mântuirea sufletescă, iar pe de altă parte la întărirea statului, ocrotitor al intereselor cetățenilor săi și al instituțiilor lor

„Pentru atingerea acestui scop, în primul rând, se cere o conlucrare reciprocă a Bisericilor ortodoxe surori din țările respective în cea mai deplină dragoste și înțelegere frățească.

„Trebuiesc deci, în vederea aceasta, căutate metodele și mijloacele cele mai eficace pentru realizarea acestui lucru care ne dă așa de mult de gândit.

„Deși această luptă de apărare ar fi fost mult mai ușoară, ducă creștinătatea întreagă ar fi format un front puternic și întregit, dar aflându-se încă departe de realizarea acestei Uniuni interconfesionale, dorită de noi toți, e bine să încercăm deocamdată, și numai cu mijloacele noastre, paralizarea atacurilor sectare și anticreștine, luptând din răputeri, în deosebi împotriva comunismului, ateismului, materialismului, indiferentismului și altor curente protivnice Bisericii, care încearcă să destrame așa de mult sufletul credincioșilor noștri, otrăvindu-i cu veninul învățăturilor lor ucigătoare de suflete și de ordine.

„Avem ferma credință că acest congres misionar interortodox, va forma prima etapă pentru realizarea acestei speranțe, exprimată și nutrită de noi toți slujitorii Bisericii.

„Am venit și noi la acest congres, ca să dovedim străduințele sufletului nostru ortodox din Biserica Română, de a contribui la sporirea forțelor creștine și ortodoxe, în scopul unei activități comune cu mai mult succes“.

„Cu aceste gânduri și năzuinți, dorim, din tot sufletul nostru, izbândă deplină, în munca grea ce și-a pus înaintea sa acest congres, pentru realizarea scopurilor ce tind spre binele Bisericii noastre ortodoxe, iar din partea noastră, făgăduim tot sprijinul cu putință, pentru o reușită cât se poate mai strălucită a lucrărilor acestui congres, în bună nădejde că hotăririle și munca dezvoltată ulterior, pe temeiul lor, vor contribui la buna educație și disciplinare a credincioșilor noștri și, prin aceasta, la întărirea țărilor și la armonioasa conviețuire a cetățenilor cari le alcătuiesc“.

Iar la urmă, P. C. Sa a rostit, în limba polonă, următoarele :

„Suntem fericiți că noi, cetățenii Statului Român, am putut aduce acest salut frățesc I. P. S. Voastre, precum și onoratului congres pe acest pământ frumos al statului polon, care se află în legătură de alianță strânsă și amicală cu Regatul nostru român, și să ne fie îngăduit a exclama, din adâncul sufletului: „Grăiască Republica Poloneză, să trăiască Președintele republicei poloneze d-l *Ignatie Mosciski*, să trăiască Primul Ministru al guvernului Polon, să trăiască creatorul independenței Republicei Poloneze, primul mareșal *Iosef Pilsudski*, precum și sora noastră, Biserica ortodoxă din cuprinsul Republicii poloneze, cu clerul și arhipăstoriții ei“.

La aceste cuvinte de salutare ale delegatului Patriarhal, I. P. S. Președinte a exprimat încă odată, din partea Bisericii ortodoxe poloneze, adâncă recunoștință și mulțumire pentru cinstea ce i-a arătat I. P. S. Patriarh al României, prin trimiterea delegatului său și a propus adunării să cânte „Mulți ani trăiască“, în onoarea delegațiunii române, ceea ce s'a făcut cu vădită dragoste frățească.

După delegatul patriarhal, au adus salutări frățești Vlădicilor ortodocși din Polonia și Onor. Congres și ceilalți membri

ai Delegațiunii și anume: P. C. Econ. Strav. *V. Burjacovschi*, în numele I. P. S. Mitropolit *Gurie* al Basarabiei; P. C. Protopop *M. Madan*, în numele P. S. *Dionisie*, Episcopul Ismailului, și P. C. *V. Vatricii*, în numele P. S. Visarion, Episcopul Hotinului. La toate aceste salutări, I. P. S. Președinte a răspuns cu cuvinte de mulțumire și adâncă recunoștință frățească, urând mulți ani arhipăstorilor Basarabiei. Cu aceasta, s'a sfârșit solemnitatea deschiderii Adunării și, alegându-se apoi biuroul respectiv, ședința a fost ridicată la ora 4 p. m.

Incepând cu ședința de seară din aceeași zi (Duminică 3 Septembrie), și în zilele următoare, adunarea a pășit la executarea lucrărilor și desbaterilor chestiunilor propuse după următorul program:

Duminică, 3 Septembrie ora 6 seara, s'a ascultat referatul *Prot. Teodosie Protasievici*, secretarul comitetului central misionar pe lângă Sf. Sinod, despre *starea generală misionară din întreaga Mitropolie ortodoxă polonă*. Referentul a subliniat existența a 4 factori cari contribuiesc mult la subminarea ortodoxiei din Polonia și anume: 1) Biserica unită (Uniația); 2) Sectele; 3) Ateismul și 4) Decăderea generală morală. Cu o deosebită atențiune, am urmărit expunerea acestui referat.

Cu privire la primul punct, am constatat că în Polonia s'a creat o nouă mișcare a Bisericii unite, sub titlul „Unia Riturii Răsăritean. Acțiunea este condusă de comisia „Pro Rusia“ din Roma“. Episcopul catolic *N. Cernetchi*, dezvoltă o activitate energetică în sprijinul „Uniației“, folosindu-se de toate mijloacele pentru atingerea scopului și speculând mai ales conflictele între preoții ortodocși și parohieni, între autoritățile bisericești și parohii. E vorba de un nou fel de Uniație, ce se incuibează azi în Polonia, spre deosebire de cea cunoscută nouă cu vestitele ei 4 puncte. Această nouă Uniație nu pretinde nimic dela urmașii săi decât numai recunoașterea Papalității. Propagandiștii ei cutreeră comunele și satele ortodoxe din Polonia, propunând credincioșilor, în schimbul înrolării în cadrele Uniației, oficierea Sf. slujbe și diferitelor treburi religioase absolut gratuit, cu făgăduința păstrării pe deplin a ritului ortodox.

Inceputul propagandei acestei „Uniații“ în Polonia datează din anul 1924. Un episcop catolic polon, *Genrih Pșezdețchiy*, fost pe vremuri Nunțiu Papal la Varșovia și deci binecunoscut cu viața bisericească de aci, ducându-se la Roma, a primit, dela Papa Piu XI, anumite instrucțiuni pentru lichidarea ortodoxiei pe teritoriul Poloniei. S'a spus în referat mai departe că comisia Vaticanului „Pro Rusia“, intensificând activitatea sa în Polonia, este preocupată de grija înființării acolo a unor echipe misionare puternice catolice, ca, la un moment prielnic, să poată arunca forțele

organizate peste graniță în Rusia, în scopul convertirii Bisericii sângerate de acolo la catolicism.

În timp de 9 ani, propaganda aceasta catolică a reușit să câștige aproape 20.000 de credincioși, formând 35 de parohii. Succesul este neînsemnat, după părerea referentului, însă propaganda aceasta, aduce mare pagubă Bisericii, prin zăminteala și neliniștea cea mare ce seamănă în sufletul credincioșilor ortodocși, lucru care păgubește nu numai Bisericii, ci înseși vieții publice de Stat.

Presa polonă, în majoritatea cazurilor, osândește această politică a Romei pe teritoriul Poloniei, considerând-o primejdioasă pentru interesele Statului, însă Roma nu înțelege să renunțe la tendințele și scopurile sale, și trimișii ei continuă cu aceiași perseverență propaganda sa în favoarea Uniei celei noi.

În fața acestei ofensive vădite, pornită din partea Romei, referentul apelează la unirea forțelor ortodoxe, exprimând în același timp și regretul că Bisericile creștine, în loc să se unească la un loc, pentru lupta împotriva acelor vrășmași periculoși, cum este ateismul, sectantismul și altele, care aduc pierderea și moartea însăși culturai și civilizațiunei sociale creștine, se nimicesc și pierd timpul și puterile în lupta reciprocă, din cauza ambițiunilor deșarte și zadarnice.

În privința sectelor, cel de al doilea factor ce duce la slăbirea ortodoxiei în Polonia, referentul a dat numai câteva informațiuni istorice, anunțând că numărul sectanților după ultimele date statistice, este de 27.927 suflete.

Altă boală în sânul Bisericii ortodoxe poloneze, este ateismul, precum și căderea morală ce se observă, nu numai în cercurile superioare ale societății, ci și în rândurile poporului de jos. Ateismul, care își găsește cea mai înaltă expresiune în comunismul roșu, a declarat războiu Bisericii creștine, semănând pretutindeni necredința, indiferentismul, destrăbălarea și marasmul moral. Se cere din partea clerului o deosebită atențiune asupra acestui pericol care bate așa de groaznic la ușile Bisericii noastre.

Referentul sfârșește cu expunerea organizării misiunii în Biserica polonă și anume: *La centru, în Varșovia*, pe lângă Sf. Sinod, s'a înființat un comitet sinodal misionar, sub președinția I. P. S. Mitropolit al Varșoviei; în eparhii, s'au creat: *a*) comitete misionare eparhiale, sub conducerea episcopului eparhiot; *b*) comitete misionare județene, sub conducerea protoiereului județean; *c*) comitete pe sectoare și *d*) comitetele cercuale sub conducerea preoților delegați de comitetul eparhial.

La urmă, referentul face un apel către Adunare, de a găsi mijloace pentru editura misionară, de a înființa o Asociație misionară ortodoxă în cuprinsul Poloniei și de a contribui la propaganda și dezvoltarea operei misionare cu toată înțelegerea momentelor grele prin care trece Biserica.

Luni 4 Septembrie. În ședința de dimineață, s'a ascultat referatul Pr. *Grigorie Meliuc*, președintele comitetului cercular din eparhia Hotinului, despre „*Unia contemporană și atitudinea noastră față de ea*“.

Părintele referent a dezvoltat mai pe larg pozițiunile arătate în referatul precedent al Pr. T. Protasievici, scoțând în evidență natura, scopul, mijloacele și metodele de care se folosește *Unia Nouă* (Uniația), pentru propaganda sa

În urma discuțiunilor ample la care au luat parte mai mulți membri ai Adunării, s'a ajuns la următoarele concluziuni:

1. Că Uniația „ca atare“, nu este atât de periculoasă pentru ortodoxie, însă condițiile vieții și metodele de propagandă sunt de așa natură, încât trebuie considerate ca un fenomen serios și tendențios.

2. Poporul ortodox în masă este strâns legat de credința sa, însă există anumite cauze pentru care se fac treceri la Unie și anume din partea poporului: *a)* dorința de a scăpa de vreun preot neplăcut poporului; *b)* ignoranța poporului în materie religioasă și neputința lui de a se orienta în chestiuni religioase; *c)* făgăduințele uniaților despre îmbunătățirea materială a convertiților; *d)* dorința unora de a intimida autoritățile bisericești; *e)* făgăduința uniaților de a face cununile în gradele de rudenie nepermisă; *f)* dorința de a avea preot la orice biserică filială. Sunt și cauze datorite clerului precum: neprețuirea seriozității momentului, somnolența clerului și neajunsurile personale ale preotului.

În scopul de a opune rezistență cât se poate de efectivă împotriva propagandei Uniaților, s'a căzut de acord asupra următoarelor măsuri: 1) înviorarea activității diferitelor societăți religioase creștine ortodoxe; 2) Organizarea cursurilor populare misionare; 3) organizarea pelerinajelor și procesiunilor religioase; 4) editarea unui catehism împotriva uniaților și literatură misionară; 5) catehizarea tineretului; 6) organizarea săptămânei ortodoxiei, în timpul căreia poporul să fie lămurit asupra Uniației, și strângerea mijloacelor necesare pentru luptă împotriva ei; 7) Conferințe pastorale; 8) întocmirea unui plan sistematic de luptă cu Unia; 9) Crearea unui post special de misionar anti-unit; 10) ridicarea disciplinei în sânul clerului și supunerea absolută ierarhiei sale. Cu aceasta, discuțiunile s'au terminat și ședința s'a ridicat la ora 6 seara.

În ședința de seară. — S'a dat ascultare referatului profesorului *Lapinschi* dela Facultatea de Teologie din Varșovia, despre *sectarismul contemporan în sânul populației ortodoxe din Polonia*.

Referatul cuprinde 2 părți: în prima parte, referentul insistă mult asupra studierii aprofundate a sectarismului, pentru o mai rațională luptă împotriva lui. Vorbind despre cauzele răspândirii sectantismului, referentul evidențiază mai

ales dorința unei părți a credincioșilor de a găsi calea adevărată ce duce spre mântuire, de a rezolvi cele mai arzătoare probleme despre Dumnezeu, viață, adevăr etc., independent și separat de conducerea Bisericii Ortodoxe. Această căutare a adevărului este mobilul principal care înviorează mișcarea sectară, deși până în prezent sectarismul n'a reușit să formeze o ideologie doctrinară a sa constantă și definitivă.

În partea 2-a, referentul a căutat să dea o scurtă caracteristică tuturor sectelor răspândite în sânul Bisericii ortodoxe de acolo.

Fiind timpul întârziat, discuțiile asupra referatului au fost amânate pe a doua zi.

Martți, 5 Septembrie 1933. — Dimineața, la 6^{1/2}, membrii Congresului au participat, în frunte cu I. P. S. Arhiepiscop Alexie, la oficierea slujbei Acatistului, înaintea raclei cu moaștele Sf. Iov din biserica subterană a Poceaevului.

La 9 dim., s'a dat ascultare referatului d-lui I. C. *Peretruchin*, misionarul eparhiei Volâniei, cu subiectul „Sectarismul în Volânia”. Referentul a arătat că cel mai mare succes îl realizează bapțiștii, apoi pentecostaliștii, adventiștii, badacii și tremurătorii. S'a relevat că, la reușita propagandei sectare, contribuie: 1) transferările dese ale preoților și 2) lipsa curățeniei și a sfințeniei în viața preoților.

În legătură cu referatele d-lor Lapinschi și Peretruchin, congresul stabilește următoarele măsuri: 1) Introducerea elementului misionar în predarea religiei la școlile primare și secundare; 2) participarea mănăstirilor la operă efectivă misionară; 3), vizitațiile arhieresti cât mai dese cu conferințe populare; 4) în timpul disputelor, inițiativa să fie în mâinile misionarului ortodox; 5) intervenții pentru deschiderea bisericilor și parohiilor închise, etc.

Sedința de seară. — S'a propus adunării spre ascultare referatul d-lui *Vlad Alex. Poleacov*, misionarul raionului Brest, eparhia Poleschaia, cu subiectul: „*Sistemul nou în polemica misionară cu sectanții*”. Referentul a susținut necesitatea disputelor cu sectanții și a recomandat următorul sistem: lupta se împarte în două părți: ofensiva și defensivă. La rândul lor, atât ofensiva, cât și defensivă, au cinci momente; două se referă la defensivă: 1. sustragerea de sub lovitura săbiei inamicului și 2. acoperirea cu scut; trei momente se referă la ofensivă și anume: 3. încrușișarea săbiilor și 4. prinderea inițiativei și, în fine, 5. ultima lovitură zdrobitoare. Referentul a împrumutat toate aceste procedee din arta militară, aplicându-le la polemica misionară și ilustrând fiecare procedeu cu câte un exemplu clasic din polemica Mântuitorului cu fariseii, saducheii și cărturarii, arătând cum trebuie utilizate aceste procedee în practica misionară.

În partea a doua a referatului, d-sa a schițat sistemul de organizare a misiunii, în care se disting două categorii de

preocupări: 1. unificarea puterilor combatante, cari sunt: misiunea parohială, misiunea pastorală și misiunea eparhială și, 2. unificarea mijloacelor de luptă, cari sunt: misiuni, conferințe, dispute, procesiuni, cursuri misionare.

Miercuri, 6 Septemvrie. — În ședința de dimineață, s'a dat cetire referatului P. C. Preot *Victor Romanovschi*, misionar din Vladimir, cu subiectul *Ateismul contemporan și mijloacele de luptă împotriva acestuia*.

În prima parte a referatului, referentul face o privire generală asupra ateismului, ca fenomen istoric, arătând că acest fenomen își are vechimea și rădăcinile lui, cari se pierd în negura vremurilor. În faza actuală, ateismul reprezintă o maladie grea psihică, ce a cu prins nu numai Rusia Sovietică, ci și întreaga lume civilizată. În partea a două a referatului, precizează patru feluri de ateism, cu care avem de a face în prezent: 1. Ateismul conștient-rațional; 2. indiferentismul sau nepăsarea religioasă; 3. ateismul șovăelnic și 4. ateismul comunist. Arată apoi mai multe cauze cărora se datorește fenomenul ateismului în toate manifestările lui și, în fine, se oprește asupra măsurilor de luptă împotriva ateismului.

În urma discuțiunilor animate la care au participat mai mulți membri ai congresului, s'a ajuns la următoarele măsuri necesare pentru lupta împotriva vrăjmașilor puternici ai Bisericii.

1. Frontul unic creștin contra ateismului;
2. Precizarea momentului psihologic care dă naștere ateismului;
3. Stabilirea cauzelor cari produc ateismul;
4. Combaterea concluziunilor raționaliste;
5. Demonstrarea ignoranței complete a necredinței moderne;
6. Insănătoșirea voinții și inimii omului;
7. Combaterea concepției materialiste, arătându-se că știința pozitivă nu este competentă a dezlega problemele religioase;
8. Atenția îndoită față de nevoile oamenilor în condițiunile existenței lor vremelnice;
9. Demonstrarea esenței comunismului;
10. Redeșteptarea vieții bisericești;
11. Concordanța și conlucrarea amicală între Stat și Biserică, în ce privește lupta contra ateismului;
12. Ajutorul moral și material dat Bisericii din partea Statului;
13. Literatura apologetică pentru intelectuali și pentru popor;
14. Înființarea comisiei de editură pe lângă Sf. Sinod;
15. Indrumarea creștinească a tineretului;
16. Predarea conștiințioasă a religiei de către preoți;
17. Grija pentru catehizarea copiilor mici (până la 7 ani);
18. Studiul serios al literaturii ateiste și
19. Să se editeze o călăuză (Vade-Mecum) pentru cler, pentru combaterea ateismului.

Ședința de seară. — După deschiderea ședinței de seară, a avut loc o *dispută model*, între d-l *I. Peretruchin*, care a reprezentat doctrina baptistă și între d-l *Vi. A. Poliacov*, care a apărat adevărul ortodoxiei, alegându-se ca subiect pentru discuție: „Botezul pruncilor“. În timpul dis-

cuției, a prezidat P. C. Protoiereu Mitrofor Nicolae Rogalschi, misionar eparhial din Vilno.

Joi 7 Septemvrie. — În ședința de dimineață, cu încuviințarea binevoitoare a I. P. S. Alexie, s'a intercalat în programul congresului referatul P. C. Ic. *Vladimir Burjacovschi*, despre *situația misionarismului în Biserica ortodoxă Autocefală Română*.

Referentul a comunicat date statistice despre mișcarea sectară din România pe eparhii, mijloacele întrebuințate de misiune, despre congresele și editurile misionare românești. P. C. Sa închee cu un apel călduros ca toți misionarii să lucreze cu abnegație și să trateze pe rățaciți în duhul dragostei lui Hristos.

I. P. S. Președinte, în deplin acord cu întregul congres, a extras, din referatul Păr. Vl. Burjacovschi, următoarele concluzii: 1. e nevoie să se organizeze pretutindeni cercurile tineretului creștin și să se alcătuiască un statut potrivit pentru funcționarea acestor cercuri (societăți); 2. misionarul trebuie să lucreze în deplină armonie cu preoții de parohie, sprijinind prestigiul lor; 3. Polemica cu sectanții să se admită numai în cazuri excepționale și, în acest caz să figureze, de preferință, misionarii civili. Însăși disputa să se facă în duhul dragostei creștine cu mare pregătire și precauțiune; 4. Să se studieze cât mai temeinic Sf. Scriptură și 5. misionarul să recurgă cât mai des la rugăciune, ca cel mai puternic mijloc.

Ședința de seară. — Protoiereul Stavrofor *Pavel Calinovici*, misionar eparhial din Polesie, își citește referatul, cu subiectul *Preotul misionar ortodox în noile condițiuni ale existenței*. P. C. Sa a privit activitatea misionară sub înțreitul raport: 1. administrativ; 2. liturghisitor-rugător și 3. predicator.

Vineri 8 Septemvrie. — La ora 9 dimineața, în sala de ședință, s'a citit referatul Pr. Mitrof. *Nicolae Rogalschi*, misionar eparhial din Vilna, despre *Inviorarea vieții bisericesti*. Între alte măsuri, deja pomenite de referenții antecesori, P. C. Sa stăruie asupra necesității de a se da tinerilor candidați de preoție o pregătire practică, după ce termină studiile teologice. În acest scop, propune, și congresul, în principiu, aprobă, ca pe viitor acest stagiu practic să se facă pe lângă vreo mănăstire bine organizată (Lavra Poceaev), unde să predice, să ia parte la slujbele religioase, să se deprindă în evlavie etc.

Ședința de seară. — Păr. Protoiereu *Teodorie Protasovici*, organizatorul congresului misionar, citește proiectul statutului de *organizare sistematică a misionarismului în Biserica Ortodoxă din Polonia*, propunând apoi, să se țină cursurile misionare la anumite perioade, atât pentru râvnitorii mireni, cât și pentru preoții parohiilor. Deasemenea mi-

slonarii eparhiali să țină cursuri pentru misionarii cercuali. De acord cu referentul, se acceptă, în principiu editarea unei reviste lunare misionare pentru preoți și a unei reviste săptămânale pentru intelectuali.

După aceasta, Pr. Protoiereu *Iosif Balai*, din Disna, a expus congresului modul cum a izbutit să organizeze o parohie model, în care scop a stăruit în deosebi, asupra catehizării copiilor, predării religiei și atragerii părinților la biserică prin școlari.

Sâmbătă, 9 Septemvrie. — La ora 9 dimineața, s'a ținut ultima ședință, citindu-se rezoluțiile, după care I. P. Sf. Arhiepiscop Alexie, a ținut cuvântarea de închidere, mulțumind tuturor congresiștilor pentru prinosul prețios și real ce au adus cauzei misionare, prin participare la lucrările acestui congres.

Din partea delegațiunii române, a răspuns P. C. Econ-Stavr. P. Comerzan, scoțând în evidență însemnătatea lucrărilor și hotăririlor luate de către congres, sub înțeleapta conducere a I. P. Sf. Arhiepiscop Alexie și mulțumind tuturor pentru primirea frumoasă și frățească ce s'a arătat delegațiunii române.

Au urmat apoi festivitățile recepției la I. P. S. Mitropolit Dionisie al Varșoviei, care sosise atunci în Sf. Lavră, cu priлеjul serbărilor religioase în cinstea Cuviosului Iov, făcătorul de minuni din Poceaev, precum și a jubileului său de 25 ani de serviciu ierarhic.

Toată asistența a trecut în sala mitropolitană de recepție, unde Președintele Adunării misionare, I. P. S. Alexie, a prezentat I. P. S. Mitropolit Dionisie o scurtă dare-de-seamă despre lucrările săvârșite în cursul săptămânii, mulțumindu-i în numele Adunării, pentru grija arhipăstorească ce o are pentru chestiile misionare, pe care a arătat-o prin convocarea prezentului congres și urându-i mulți ani și viață îndelungată.

I. P. S. Mitropolit al Varșoviei, a mulțumit I. P. S. Arhiepiscop Alexie și întregii Adunări, pentru urările făcute, și a exprimat bucuria sa pentru rezultatele frumoase pe care le-a dat primul congres misionar ortodox, care a studiat și a stabilit mijloacele cele mai potrivite pentru lupta biruitoare împotriva sectelor și tuturor curentelor dușmănoase Bisericii. „Succesul deplin al acestor lucrări spune I. P. S. Sa pe lângă „râvna misionarilor noștrii se datorește într'o măsură foarte „mare, și prezenței, în mijlocul nostru, a Delegației Bisericii „Române, trimisă de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea, „capul Bisericii surori vecine, care având experiența organizării operei misionare la ei acasă, a inspirat „duhul încrederii în lucrătorii noștrii misionari și în marea operă misi-onară ce a întreprins Biserica noastră, ținând minte pu-reura că acum nu suntem singuri pe calea aceasta.

„Trimiterea delegației speciale la congresul nostru, dovedește grija cea mare frățească ce o are Prea Fericitul Patriarh al României pentru conlucrarea bisericilor ortodoxe, în vederea stabilirii unei lupte comune contra ateismului, sectantismului și a tuturor dușmanilor Bisericii noastre creștine. Prin conlucrarea misionarilor bisericilor românești și polone, s'a făcut începutul unei colaborări mai active și mai strânse și deocamdată numai între bisericile noastre surori vecine, însă sperăm și credem că acest început va duce, desigur, prin aceleași inițiative binevoitoare, la realizarea unui front comun și mai mare de acțiune a tuturor bisericilor ortodoxe. Mulțumesc din adâncul sufletului, zice I. P. S. Sa, Prea Fericitului Patriarh al României, pentru inițiativa binevoitoare de a pune începutul acestei colaborări active a bisericilor surori și Dumnezeu să-l binecuvinteze și cu alte inițiative și mai mari, în aceeași direcțiune“.

Apoi a exprimat adânci mulțumiri I. P. S. Mitropolitul Gurie al Basarabiei, P. S. Episcop Visarion al Hotinului și P. S. Episcop Dionisie al Ismailului, pentru trimiterea misionarilor săi iscusiți la conlucrările acestui congres și le-a urat mulți ani.

La aceste cuvinte arhipăstorești și atât de măgulitoare la adresa Bisericii Române și capului ei, a răspuns, în numele delegației române P. C. Econ. Petre Comerzan, Consilier patriarhal, exprimând marea bucurie sufletească pentru faptul că delegația a putut participa la lucrările acestui important congres misionar, constatând cu plăcere cât de adânc este pătrunsă ierarhia și clerul polon de duhul dragostei și al credinței ortodoxe, căutând să pună toate puterile sale în slujba Bisericii, și apărând-o cu atâta străduință și energie împotriva tuturor vrășmașilor ei.

P. C. Sa a subliniat că succesul deplin cu care s'au încununat lucrările congresului prezent, hotărârile lui bine chibzuite și mai ales armonia cea deplină ce s'a stabilit între membrii congresului și delegația română, toate acestea prezintă o garanție solidă că suntem pe calea realizării aceluiași front unic al ortodoxiei, de care a vorbit cu atâta căldură I. P. S. Sa și realizarea căruia deopotrivă este dorită și de Biserica noastră ortodoxă română.

A adus apoi adânci mulțumiri pentru primirea cordială și pentru deosebita atenție și grija părintească pe care a arătat-o I. P. S. Mitropolit, împreună cu ceilalți Vlădici, în tot timpul congresului, urându-le mulți ani, cântat de trei ori în limba românească, de către Delegație.

În încheiere, exprimând bucuria că s'au putut aduce aceste cuvinte de mulțumire pe pământul ospitalier al aliatai noastre Polone, P. C. Sa a făcut urări în limba polonă, Președintelui Republicei, Guvernului și întregului popor polon,

membrii delegației române cântând din nou „Mulți ani trăiască“ în românește.

După aceasta, *primul congres misionar eparhial* a fost declarat închis.

Apoi I. P. S. Mitropolit Dionisie ne-a poftit să luăm parte a doua zi, Duminică, 10 Septembrie, la marea slujbă Arhierască, cu prilejul hramului Sf. Lavre a Poceaevului.

Sf. Liturghie a fost oficiată de însuși I. P. S. Mitropolit *Dionisie*, înconjurat de I. P. S. Arhiepiscop *Alexie* al Grodnei, I. P. S. Arhiepiscop *Alexandru* al Polesiei, P. S. Episcop *Simon* al Crementului și P. S. *Policarp* al Dubnei, de un numeros sobor din arhimandriți, protoierei, mitrofori, stavrofori, protopopi și preoți veniți din toate părțile Mitropoliei, al căror număr ajunsese până la 84 Subsemnatului, ca delegat al I. P. S. Patriarh, i s'a făcut onoarea de a sta în timpul Sf. Liturghii îndată după Arhimandritul stareț al mănăstirii și înainte de protoiereii mitrofori. Aceasta s'a făcut în semn de deosebită atențiune față de Biserica Ortodoxă Română. Ceilalți membri ai delegației române, deasemenea, au fost intercalați între preoți mitrofori și stavrofori.

Trecând apoi, la invitația cordială a I. P. S. Mitropolit, pe la Varșovia, am cercetat toate instituțiile și organizațiile centrale bisericesti, precum și alte instituțiuni mai însemnate din capitala Poloniei.

În urmă, am plecat spre meleagurile scumpe ale țării noastre, România, aducând călduroase mulțumiri autorităților bisericesti pentru ospitalitatea părintească și măgulitoare ce ni s'a acordat, în tot timpul șederii noastre în Polonia.

Afară de preocupările noastre cu lucrările propriu zis ale congresului misionar, am căutat să ne informăm cât de puțin și despre starea generală a Bisericii Ortodoxe de acolo, mai ales în raporturile ei cu Statul.

Situația juridică a Bisericii Ortodoxe este reglementată de către constituția Republicii Polone, care, prin art. 113 și 115, dă dreptul Bisericii de a se conduce în mod provizoriu, potrivit acelorasi legi cari au existat înainte de formarea Statului Polon.

Dorind a da o cât mai largă interpretare acestor articole din Constituție, Guvernul polon a întocmit un statut denumit *Statut provizoriu pentru reglementarea raporturilor între Statul Polon și Biserica ortodoxă*. În textul lui, s'au strecurat însă așa de multe contraziceri și confuziuni, privitor mai ales la regimul proprietăților bisericesti, încât s'a dat naștere la o mulțime de neînțelegeri și procese judecătorești între Biserica Ortodoxă și Stat, precum și între Biserica Ortodoxă și cea catolică sau alți mulți pretendenți la bunurile și proprietățile Bisericii ortodoxe. Așa, de exemplu, Biserica catolică a intentat celei ortodoxe peste 700 de procese pentru revendicarea feluritelor bunuri pe cari Statul

rusesc ie-ar fi răpit, pe vremuri, din mâna catolicilor, dându-le Bisericii rusești. Mai multe procese au ajuns deja la Casație care le ține în suspensie, din cauza nepreciziei legilor, în materia aceasta.

Cu toate aceste greutăți, Biserica Ortodoxă de acolo n'a încetat niciun moment de a activa pentru organizarea și promovarea vieții sale bisericești, întocmind, în scopul acesta, și un *Statut* pentru organizarea internă canonică a Sf. Biserici Autocefale Ortodoxe polone, aprobat de Sf. Sinod în anul 1925, după care se conduce până în prezent. Situația materială a preoțimii ortodoxe din Polonia se prezintă în felul următor:

Predarea religiei ortodoxe în școli se face de către preoți, fiind plătiți de Stat cu 25 de zloți (500 lei pe lună). Pentru conducerea lucrărilor de stare civilă (care în Polonia este încă o atribuțiune a Bisericii), sunt plătiți cu 25 zloți (500 lei lunar). Afară de aceasta, Statul mai acordă și câte o subvenție de 80-100 zloți (2000 lei pe lună), în loc de leață, ceea ce face în total suma de 3000 lei lunar, numai dela Stat, plus remunerațiile convenite pentru săvârșirea trebuințelor religioase, care iarăși variază dela 3-10.000 lei lunar, după puterea parohiilor.

La aceasta, se mai adaugă venitul dela sesiile parohiale, care variază dela minimum 40 hectare, până la 80 hectare și mai mult, la o parohie, pământul bisericesc nefiind expropriat de către Stat, ci lăsat în întregime pentru folosința uzuctuară a preoților din enorie.

Situația materială a clerului, după datele acestea, se prezintă, precum vedem, destul de bine și ar fi mulțumitoare, dacă n'ar interveni impozitele destul de mari, la care sunt impuși preoții și cântăreții pentru întreținerea instituțiilor bisericești ceruale, județene, eparhiale și sinodale.

Cântăreții sunt plătiți cu 50-75 zloți (1-1500 lei pe lună) și au în folosința lor o cotă-parte din pământul bisericesc.

Concluziuni. — 1. Biserica ortodoxă polonă, cu toate greutățile create ei în timpul de pe urmă, ca situație juridică, și mai ales din cauza propagandei catolice, desfășură totuși o activitate destul de rodnică în toate domeniile vieții bisericești și mai ales pe terenul misionar. Ca dovadă poate servi faptul îmbucurător că, în timpul din urmă, au trecut la ortodoxie vreo 27.000 de catolici uniati, tocmai din inima catolicismului uniati (Lemberg).

2. Biserica ortodoxă polonă, prin glasul șefilor săi ierarhici și al reprezentanților săi cei mai de seamă din cler, a evidențiat necesitatea unui front comun de acțiune a Bisericilor ortodoxe, subliniind rolul ce revine mai ales Bisericii Ortodoxe Române, — cea mai numeroasă după cea rusească — în frunte cu șeful ei suprem I. P. S. Patriarh, ca factor de directivare, de inițiere în marele probleme bisericești actuale.

3. Organizarea misionară ortodoxă din Polonia se prezintă ca o instituție bine încheată, începând dela centru (Comitet central misionar pe lângă Sf. Sinod) și ajungând până la periferie.

Pe lângă Sf. Sinod, există un comitet central care conduce, sub președinția I. P. S. mitropolit, întreaga operă misionară din Biserică. Acestui comitet sunt supuse toate comitetele eparhiale misionare din cele 5 eparhii și cari lucrează sub directia prezidare a P. S. Vlădici eparhioți. Comitetele eparhiale sunt compuse din toți membrii consiliului eparhial (în număr de 4), plus misionarul eparhial. Acestor comitete misionare eparhiale sunt supuse *comitetele misionare județene*, după numărul județelor din eparhii și sub președinția protoereului județului, fiind compuse din câte 3 membri din sânul preoțimii județene. În sfârșit, mai funcționează apoi comitetele cercuale protopopești, de sub conducerea protopopului respectiv, compus din misionarul cercului și de către 3-4 membri preoți din cerc, fiind subordonate, în activitatea lor, în totul comitetului misionar județean.

Înainte Congresului misionar din anul acesta, conducerea centrală s'a prezentat cu un nou *Statut misionar*, căutând să completeze unele lacune din vechiul statut și să rezolve mai ales problema financiară pentru întreținerea misionarilor și editarea literaturii bisericești pur misionare. În scopul din urmă s'a propus, și congresul în unanimitate a primit, ca fiecare suflet ortodox, din cuprinsul Poloniei, să fie impus cu câte trei groși, ceea ce ar aduce o sumă totală de 150.000 zloți pe an, adică 3 milioane de lei. În felul acesta, conducerea bisericească ortodoxă polonă a înțeles să rezolve problema bănească pentru întreținerea misiunii și promovarea operei misionare, asigurându-i cuvenitul succes.

4. Atențiunea adevărat părintească ce a acordat-o delegației române I. P. S. Mitropolit Dionisie al Varșoviei, dragostea mare frățească și tratamentul deosebit de ospitalier și sincer ce ni s'a arătat din partea celorlalți vlădici și frați preoți, membri ai Congresului misionar polon, precum și de întreg soborul monahal din Sf. Lavră, toate acestea prezintă pentru Biserica noastră română o dovadă în plus de sinceritatea declarațiilor noastre făcute de factorii responsabili ai vieții bisericești ortodoxe polone privitor la necesitatea unei comunicări cât mai strânse și a întâlnirilor cât mai dese între Bisericile surori ortodoxe în vederea conlucrării generale în toate chestiunile mari bisericești.

5. În scopul de a consolida cât mai mult înțelegerea și armonia frățească stabilită în congresul misionar din Polonia, delegația română și-a împlinit datoria, transmitând I. P. S. Mitropolit al Varșoviei invitațiile cuvenite din partea I. P. S. Mitropolit Gurie al Basarabiei și P. S. Visarion al Hotinului, cu rugămintea de a onora serbările bisericești din Bălți și congresul misionar din Chișinău cu prezența sa.

În imposibilitate de a lua parte personal, a delegat pe I. P. S. Arhiepiscop Alexie al Grodnei, pe P. C. Protoereu Sinodal Teodosie Protasievici, secretarul Sf. Sinod și încă un misionar eparhial, a cărei persoană a rămas să fie fixată mai târziu.

Propunere. — 1. Constatând că sistemul de organizare al misiunii ortodoxe din Polonia dă rezultate binefăcătoare pentru opera misionară, îmi exprim părerea și cred că ar fi bine să se introducă și în Biserica noastră o mă surăa asemănătoare, pentru o mai bună coordonare a activității tuturor organizațiilor misionare existente, înființând pentru aceasta un organ central pe lângă secția culturală a Sf. Sinod permanent, împreună cu Institutul Biblic, folosindu-ne și de prevederile Statutului Polon pe care l-am primit pentru studiu.

Consilier referent,

Econom Stavrofor PETRE COMERZAN

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

CRITICĂ ȘI METODĂ¹⁾

— Cu prilejul unei teze de doctorat —

T. S. Negoită, Proorocul Nahum. Traducere și comentar.

București, Tipografia „România Mare”, fără an, 133 p. cu Bibliografie.

Sanherib (705-681). Abia urcat pe tron, că în 701 se formează o coalițiune pentru scuturarea jugului asirian din regii Filisteiei și ai Palestinei. Această coalițiune se baza pe sprijinul Egiptului și al Etiopiei.

Cetățile Filistenilor fură asediate și cucerite; de asemenea Tirul fu asediat. Ascalonul, Ecronul și Iuda fură bătute la Al-taku. Iezechia se închise în Ierusalim.

Să lăsăm să vorbească puțin inscripțiunile cuneiforme!

„În a treia expedițiune a mea, m'am îndreptat către țara Hetiților. Pe Luli, regele Sidonului, spaima de strălucirea stăpânirii mele, îl aruncă la pământ. El fugi departe în mijlocul mării (=în Cipru) și muri. Orașele micului și marelui Sidon, Bit-Zite, Sariatul, Muhalliba, Ușu (=Palaitirus), Akzibi, Akku, și puternicile sale cetăți înconjurate cu ziduri, unde erau pășune și adăposturi, cetățile sale de garnizoană (?) le-a doborât spaima de armele lui Așur, Domnul meu, și s'au supus picioarelor mele. Și am așezat pe tronul regesc peste toate pe Tubalu. Dajdie și tribut le-am pus să plătească an de an, fără întrerupere. Muhimmu din Samsimuruna, Tubalu, al Sidonului, Abdiliti al Arwadului, Urumilki al Biblosului, Mitinti al Așdodului, Puduel din Bit-Amana (=Amon), Kamusunadbi al Moa-

1) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Mai-Iunie 1933.

bului, Melikramu al Edonului — toți regii țării Amuru, mi-au adus bogate daruri, daruri grele din destul înaintea mea și mi-au sărutat picioarele mele“.

„Pe Sidqa, regele Ascalonului, care nu se supusese jugului meu, — zeii casei părintești, pe el însuși, pe femeia, copiii, fiicele, frații și rudele sale din partea tatălui său, i-am luat și i-am dus în Asiria. Pe Șaruludari, fiul lui Rucubite, regele de mai nainte, l-am pus peste Ascalon. Plată de tribut i-am impus pentru stăpânirea mea, și el purtă jugul meu“.

„In cursul expedițiunii mele, am asediat Bit-Dagana, Iapu (=Iafa), Banabarca și Azuru, cetățile lui Sidqa, care nu se supuseseră numai decât subț picioarele mele. Eu le-am cuprins și le-am jefuit. Guvernatorii, mai marii și locuitorii Ecronului, Padi regele lor, care era legat cu alianță și jurământ față de Asiria, l-am pus în lanțuri și cei cari erau dușmani ca și Iezechia al Iudei — din pricina ticăloșiei pe care o făptuiseră, s'au înfricoșat. Pe regele Egiptului, pe regele din Meluha cu arcuri, care și cai, puteri de luptă, fără număr și-au adus, și aceștia au sărit într'ajutorul lor. Pe câmpia dela Altaku s'au așezat înaintea mea, în linie de bătaie și își ascuțeau armele. Cu ajutorul lui Așur, Domnul meu, m-am luptat cu ei și i-am învins năpraznic. Pe comandantul carelor de războiu, pe feciorii unui rege al Egiptului, în afară de comandantul carelor regelui din Meluha, i-am prins de vii în focul luptei. Cetățile Altaku și Tamna (=Timna), le-am împresurat, le-am cucerit și le-am jefuit“.

„Mă apropiam de Ecron. Guvernatorii și căpeteniile cari săvârșiseră trădarea, i-am ucis. Leșurile lor le-am atârnat de turnurile zidului, care înconjoară cetatea. Pe locuitorii orașului, cari făcuseră blestemății și fapte de ocară, i-am luat prizonieri. Pe ceilalți, cari nu se încărcaseră cu nici o crimă sau faptă de ocară, a căror vină nu era dovedită, le-am dat drumul. Padi, regele lor, l-am scos din Ierusalim și l-am pūs pe tron peste ei. Și l-am pus să plătească tribut“.

„Pe Iezechia, regele Iudei, care nu se supusese jugului meu, — prin vijelia și atacul mașinelor de asediu, prin lupta pedestrașilor, prin spărturi în zid, mine (?) și lucrări de pionieri (?), l-am asediat și i-am cucerit 46 de cetăți înconjurate cu zid, și cetăți mai mici din împrejurime, fără număr. 200.150 de oameni, bărbați și femei, cai, catări, măgari, cămile, vite mari și mici, fără de număr, am scos din ele și le-am socotit ca pradă. Pe el însuși l-am închis în Ierusalim, capitala sa, ca pe o pasăre în colivie. Am ridicat meterezuri și celui ce ieșea din poarta cetății sale, îi răsplăteam nechibzuința. Cetățile pe care i le-am cucerit, le-am despărțit de țara sa și le-am dat lui Mi-

tinti, regele Aşodului, lui Padi al Ecronului, lui Silbel al Gazei, și așa i-am micșorat țara. La tributul anual de mai înainte le-am adăugat un altul pentru stăpânirea mea și l-au primit“.

„Pe Iezechia însă spaima de strălucirea stăpânirii mele, l-a aruncat la pământ. Și pe Urbi (?), împreună cu oștenii săi minunați, pe care îi adusese pentru întărirea capitalei sale, Ierusalimul și le promise ca trupe de ajutor, la un loc cu 30 talanți de aur, 800 talanți de argint, pietre prețioase, dresuri, paste (?), pietre mari de lapislazuli, paturi de fildeș, tronuri de fildeș, piele de elefant, fildeș, abanos (?)... (o comoară de mare preț, cu toate lucrurile posibile), fiicele sale, doamnele de onoare ale palatului, cântăreți și cântărețe, le-a lăsat să le duc în capitala mea Ninive. Și ca să-și plătească tributul și să-mi aducă omagii, el a trimis un sol al său“¹⁾.

Intru cât privește partea referitoare la Biblie, se va vedea: II R., XVIII, 13-37; XIX; Is. XXXVI și XXXVII; II R., XIX, 35—36.

Tot în 701, fiind în Lachiș, după cum se vede dintr'un baso-relief al palatului lui Sanherib din Ninive, — păstrat la British Museum din Londra — Sanherib primește supunerea Iudeilor.

Asarhadon (681-669). El este cuceritorul Arabiei și al Egiptului în special. Trecând spre Egipt, a trecut prin Palestina, care i-a plătit tribut. În prisma deteriorată a lui Asarhadon, este o listă de 22 regi, cari i-au plătit tribut. Unii se pot identifica în ceea ce privește capitala statului lor, alții nu. Enumărăm câțiva: Baal, regele Tirului, Manase regele lui Iuda, Kauşgabri al Edomului, Musuri al Moabului, Siblel al Gazei, Mitinti al Ascalonului, Icausu al Ecronului, Milchiaşapa al Biblosului, Ahimilki al Aşodului, etc.²⁾.

Asurbanipal (668-626). Intreprinde două expedițiuni împotriva Egiptului, una în 667-666, și a doua în 662, când dă-râmă Teba. „În cursul expedițiunei mele³⁾, 22 de regi de pe coasta mării, din mijlocul mării și de pe uscat, slugi supuse mie, mi-au adus daruri bogate și mi-au sărutat picioarele“⁴⁾. Această parte din Anale, col. I, rândul 68-72, se întregește cu relatările din Cil. C. 1-51. Aici este aceeași listă de supuși: 22 de regi numărați și de părintele său Asarhadon. Printre aceștia se află: Minsie şar matu Iaudi—Manase, regele Iudei, care plătește și acum tribut⁵⁾.

1) Traducere după H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 352-354.

2) H. Gressmann, *op. cit.*, pag. 357-358.

3) E vorba de prima expedițiune.

4) M. Streck, *op. cit.*, vol. II, pag. 9.

5) M. Streck, *op. cit.*, vol. II, pag. 139.

Biblia, în II Cronici, XXXII, 11-12, spune despre Manase, că a fost dus în captivitatea babilonică, de unde s'a întors și și-a ocupat tronul.

„Atunci Domnul a adus peste ei comandantii oștirii regelui Asiriei. Ei îl luară pe Manase, și legându-l cu lanțuri de a-ramă, îl duseră în Babilon. Când fu în restriște, el s'a rugat Domnului și s'a zmerit înaintea Dumnezeului părinților săi. El îl rugă și Domnul se înduplecă și ascultă rugăciunea și îl aduse în Ierusalim, în regatul său“.

Din această înșirare a faptelor din vremea lui Manase, tragem concluziunea că regele Manase, tributarul lui Asarhadon, care supusese Egiptul și stăpâna Palestina, a căutat alianță aiurea ca să scuture jugul asirian. Și în acea vreme puterea care se ridica împotriva Asiriei era Babilonul. În acest timp se formase o coalițiune din care făceau parte cei mai mulți regi din Amuru (=Siria și Palestina), la care se alăturaseră și Arabii. Sigur că și Manase, care altă dată împreună cu cei 22 regi sprijiniseră pe Asurbanipal în lupta cu Tirhaca (Cil. C., I, 23), făcea parte din această coalițiune. Nu lipsiau nici Lidienii, cari în 654 sau 653 scuturaseră jugul asirian. Dar cel mai însemnat aliat din această coalițiune a fost Elamul. Războiul între Asurbanipal și Șamașsumukin, fratele său, dură cinci ani 652-648, și se sfârșește cu cucerirea Babilonului și moartea lui Șamașsumukin. La această coalițiune s'a alăturat și Psametic I, care între 658-655 a gonit din țară garnizoanele asiriene ¹⁾.

* * *

Din această cercetare a textelor cuneiforme și a relatărilor biblice, acolo unde sunt, se vede că politica externă a celor două regate: Iuda și Israil, a fost o politică de independență națională, și în cazuri de nevoie, când această politică era amenințată, ele își căutau alianțe la popoarele de prinprejur și în cele din urmă sprijinul Egiptenilor, rivalii Asirienilor, cari ar fi putut înfrânge expansiunea asiriană în spre Palestina. Că acest țel n'a fost atins, aceasta este cu totul altă chestiune.

Dar nici față de Egipteni, atitudinea n'a fost alta. Și cu aceasta ajungem la punctul nostru, care este mai degrabă o concluziune a celor precedente: Politica statului Iuda. Acest stat, făcea acum politica tradiționalistă de independență națională, ca în timpul lui Samuil, Saul, David și Solomon, când Asiria nu

1) M. Streck, *op. cit.*, vol. I, pag. 279; 294-295; 499 unde se presupune că data ultimă a gonirii Asirienilor din Egipt, este 654. Cf. Fr. X. Kugler, *op. cit.*, pag. 281-285.

avea nici o putere în părțile Siriei și Palestinei. Și această atitudine ne-o lămurește acum „Cronica lui Nabopolasar“, de unde vedem că Asiria este aliată cu Egiptul.

La 609, Faraonul Neco II, (609-593), pornește în ajutorul Asiriei, care pierduse capitala sa în 612. Așurubalit, care se retrăsese în Siria la Carchemiș, îl aștepta ca împreună să dispresoare Haranul. Că era la Carchemiș, aceasta rezultă din II Cron., cap. XXXV, 20—27. Regele Iosia al Iudei, iese înaintea lui Neco, se împotrivesc să facă joncțiunea cu armata asiriană, dar este bătut la sud-est de Carmel, la Meghido. Este grav rănit și moare cum se vede din II Regi, XXIII, 29-30.

Această lămurire este cu atât mai prețioasă, cu cât răstoarnă ceea ce se credea până acum că Iosia fiind vasalul Asirienilor, a împiedicat pe Neco să treacă prin Palestina ca să meargă împotriva Asirienilor, fiind aliat cu Mezii și Babilonienii.

Cu aceasta se clarifică și textul din II Regi, XXIII, 29-30:

„In vremea lui s'a suit Faraonul Neco, regele Egiptului împotriva regelui Asiriei ¹⁾, la fluviul Eufratului. Atunci regele Iosia a ieșit întru întâmplarea lui. Și Faraon l-a omorât la Meghido, de îndată ce l-a văzut. Atunci slugile lui l-au suit mort într'un car, l-au dus la Ierusalim și l-au îngropat în gropnița lui“. De asemenea și locul corespunzător din II Cron., XXXV, 20-27:

„Și după ce Iosia dresese casa Domnului, s'a suit Neco, regele Egiptului să se războiască la Carchemiș, pe Eufrat. Și Iosia i-a ieșit întru întâmpinarea lui. Atunci Neco a trimis la dânsul soli zicând: „Ce-mi este mie și ție, rege al lui Iuda, căci nu împotriva ta mă suiu astăzi, ci împotriva casei cu care duc războiul și Domnul mi-a spus ca să zoresc. Dă-te la o parte din calea lui Dumnezeu, care este cu mine, ca nu cumva să te ucidă“. Dar Iosia nu s'a dat înlături din fața lui, ci s'a făcut ca un necunoscut ca să se lupte cu el și nu a ascultat de cuvintele lui Neco, cuvinte ieșite din gura lui Dumnezeu. Și a înaintat să se lupte în câmpia Meghido. Și arcașii țintiră asupra regelui Iosia. Atunci regele a zis către slugile sale: „Duceți-mă de aici, căci sunt greu rănit!“ Și slugile sale îl puseră din carul său într'alt car,

1) Iosif Flaviu în *Ant. Iud.*, cartea X, cap. V, vorbind despre expedițiunea lui Neco, spune corectând Scriptura: „Neco, regele Egiptenilor, strângând o armată, porni spre fluviul Eufratului ca să se războiască cu Mezii și Babilonienii, cari sfărâmaseră stăpânirea Asirienilor, căci el dorea ca să stăpânească în Asia. Când el ajunsese la cetatea Mende (Meghido), care făcea parte din regatul lui Iosia, acesta a vroit să-l impledece cu putere armată ca să treacă prin țara lui și să se arunce asupra Mezilor“.

și-l duseră la Ierusalim. Și el a murit și a fost îngropat în gropnița părinților săi. Atunci tot Iuda și Ierusalimul plânseră pe Iosia“.

Lupta lui Iosia la Meghido, a fost lupta pentru independența națională a întregului Israel ¹⁾.

D-l Negoită este strein de toate acestea, căci la pag. 16 din lucrarea sa spune: „Necho a ajuns până la Euftrat, unde aflând că Ninive a dispărut, se mulțumi să declare ale sale toate țările peste cari trecuse până aici și să stabilească garnizoane în cetățile dinspre Babilonia. În 604, însă Nabucodonosor, acum rege în Babilon, îi ieși înainte la Karkemiș, lângă Euftrat și distruge armatele egiptene, pe care le urmărește chiar până în Egipt“.

Vede orișicine cât este de vag în expunere, fiindcă nu cercetează lucrurile după texte originale și nu știe să stabilească înălțuirea faptelor. Și în loc de 604, bătălia dela Carchemiș are loc la 605 ²⁾.

Armata asiriană retrăgându-se în Siria, s'a întărit la Carchemiș, cetate asiriană, singura de unde o armată puternică putea să treacă Euftratul în spre Haran ³⁾. Și după insuccesul pe care l-au avut armatele aliate asi-ro-egiptene, s'au retras tot la Carchemiș, de unde putea încerca recucerirea Asiriei și restabilirea imperiului de altădată. Atunci Nabucodonosor, dă lupta dela Carchemiș, cu rezultatele pe care le vom vedea mai jos. Tâlcuitorul nostru trebuia să citească aici pe Iosif Flaviu și articolele scrise în această privință bazate tocmai pe Iosif Flaviu ⁴⁾ și ar fi avut ocaziunea să afle și alte lucruri noi.

Rivalitatea între Egiptul independent și Babilonia, care nu era altăceva, decât continuarea tradițiilor și stăpânirilor asiriene în părțile Siriei și Palestinei, s'a terminat prin bătălia dela Carchemiș, care este epilogul tragediei: căderea imperiului asirian. Nabucodonosor, fiul bătrânului rege babilonian, Nabopolassar, care nu mai avea puterea de a conduce o expedițiune de însemnătatea acesteia, vine cu armată bine pregătită și înfrânge pe Neco. Ba mai mult, pătrunde în Palestina urmărindu-l, ia din Ierusalim captivi și aflând despre moartea tatălui său, este silit să se întoarcă dela Pelusa ⁵⁾, înapoi spre Babilon, luând

1) E. Florit. *Ripercussione...* în Biblica, 1932, (XIII), pag. 401.

2) Erori de apreciere mai face: Psametic I, moare la 609, nu la 611; Ninive cade după trei lupte, cum citim în Gad, iar nu după patru; vezi Negoită, *op. cit.*, pag. 14 și 16.

3) E. Florit, *op. cit.*, pag. 402.

4) B. Alfrink, *Die Gadd'sche Chronik und die Heilige Schrift*, în Biblica 1927, (VIII), p. 395: die Kämpfe bei Karkemisch.

5) Iosif Flaviu, *Ant. Iud.*, cartea X, cap. VI. Cf. B. Alfrink, *Die Gadd'sche Chronik und die Heilige Schrift*, în Biblica, 1927 (VIII), pag. 386-390.

drumul cu o excortă ușoară, deadreptul peste nisipurile deșertului.

f) Lipsuri și incoerențe.

α) Ca cititorul să fie documentat asupra a ceea ce a fost imperiul asirian, cum s'a dezvoltat și cum a ajuns la apogeu, ca astfel și cuprinsul proorociei lui Naum, să aibă mai multă limpezime, trebuia ca la sfârșitul lucrării să fie așezată o hartă. Harta aceasta trebuia să cuprindă epoca de expansiune a Asirienilor din timpul lui Așurnazirapal II, 883, și până în vremea lui Asurbanipal la 655, de când începe declinul imperiului. Deci următorii regi cuceritori, menținători de cuceriri și recuceritori de țări și provincii, trebuiau să apară pe hartă, fiecare cu imperiul din vremea lui.

883—859 Așurnazirapal II.	753—746 Așurnirari V.
858—824 Salmanasar III.	745—727 Tiglatfalar III
823—810 Șamși-Adad V.	727—722 Salmanasar V.
809—806 Semiramis.	721—705 Șarukin II.
805—782 Adadnirari III.	705—681 Sanherib.
781—772 Salmanasar IV.	680—669 Asarhadon.
771—754 Așurdan III.	669—626 Asurbanipal.

Am fi văzut pe această hartă și toate localitățile menționate de d-l Negoită în lucrarea sa, ca cititorul să fie orientat suficient.

β) *Indicele*. D-l Negoită a socotit de prisos ca să adauge un indice. Firește, că așa cum este scrisă, cartea sa, trebuia să apară cât mai puțin în lumea cititorilor și din pricina aceasta, nici n'a crezut că trebuie prevăzută cu indice.

Indicele ușurează lectura cărții și controlul celui ce vrea să-și dea seama în anume puncte cum se prezintă lucrarea. La această lucrare ar fi trebuit mai multe feluri de indice:

1. *Indice de cuvinte*: a) ebraice, b) arabe, c) siriace, d) asiriene și e) grecești.

2. *Indice de chestiuni*.

3. *Indice de nume proprii de persoane*.

4. *Indice de citațiuni din Sf. Scriptură*.

5. *Indice de părinți și scriitori bisericești citați cu locurile din lucrările lor și edițiunile*.

6. *Indice de nume geografice* 1).

Introducerea. După ce lucrarea a fost sfârșită, vine rândul introducerii-prefață, care de cele mai multe ori este o recapitulare a subiectului, pusă la început, ca astfel oricine va citi cartea, să-și poată face o idee, măcar sumară asupra ei și asupra importanței subiectului. Cu atât mai mult trebuia scrisă această introducere-prefață, cu cât la noi Vechiul Testament, este necunoscut și combătut, nu numai de oameni de rând, dar chiar și de profesori secundari și universitari. Și dacă și-ar fi dat osteneala tâlcuitorul nostru, să cerceteze în cărțile de ritual dacă există ceva, fraze, aluziuni, etc., din proorocia lui Naum, cred că introducerea-prefață ar fi fost de un folos real.

Tabla de materii, se așează la începutul lucrării sau la urmă. Nu mai discutăm utilitatea ei. Lipsa însă se simte.

Toate aceste amănunte de tehnică, semnalată mai sus, sunt cerute de progresul la care a ajuns lumea științifică, atunci când este vorba de imprimarea unei cărți, în ori și care specialitate ar fi.

Din pricina tiparului, alcătuirii, erorilor și lipsurilor semnalate, cartea este grea de citit, iar din punct de vedere științific este nulă.

* * *

γ) Traducerea citațiilor biblice trebuie controlată, căci de multe ori din pricină că nu posedă sintaxa timpurilor, acțiunea care se va petrece în viitor, sau se petrece în trecut, este pusă la prezent.

Dăm numai două exemple dela pag. 43 și 44.

Mihea I, 3-4.

Iată Domnul iese din locuința sa
Coboară și merge peste înălțimile pământului
Sub el se sfărâmă munții
Și văile se desfac ca ceara de fața focului
Ca apa ce curge pe povârniș

Judecători V, 4

O! Doamne, când tu ieși din Seir
Când tu înaintezi din câmpiile lui Edom
Pământul tremură și cerurile se desfac
Norii se prefac în apă

1) In privința felului cum ar fi trebuit alcătuite — tehnica lor — autorul s'ar putea informa și acum din D. Russo, *Critica textelor și tehnica edițiilor*, București 1912, pag. 83 seq.

Și munții se cutremură în fața Domnului 1)

Traducerea timpurilor trebuie făcută astfel:

V. 3. Căci iată Domnul va ieși din lăcașul său, se va pogori și va pași peste înălțimile pământului;

V. 4. Munții se vor topi sub el ca ceara în fața focului și văile vor curge, cum se pornesc la vale apele pe povârniș.

Jud. V. 4.

Doamne când tu ieșiai din Seir,

Când tu înaintai prin câmpiile Edomului,

Pământul se cutremura, cerurile se topiau,

Iar norii picurau picuri de ploaie.

Munții se năruiau înaintea Domnului.

* * *

δ) La cercetarea unei teze de doctorat, profesorul în specialitate, este obligat să cunoască materia, sau dacă aceasta este o prea mare pretențiune, să-și dea osteneala să cerceteze singur în izvoarele pe care candidatul la doctorat le-a întrebuințat și cum le-a întrebuințat. Numai așa își va da seama de valoarea lucrării și o va aprecia just. Nu va lăsa să treacă neobservat stilul, care joacă, chiar într'o lucrare științifică, un rol destul de mare. În lucrările și traducerea diferitelor părți din Sf. Scriptură stilul trebuie să fie îngrijit. Ceea ce se exprima în chip vulgar atunci, nu mai putem spune noi astăzi. Să luăm numai un exemplu. La pag. 102, autorul tâlcuirii zice: „Și desvelesc poalele peste fața ta“. *„Expresiunea românească corespunzătoare este: A da poalele peste cap. Ridicarea poalelor unei femei, era rușinea cea mai mare, ce se făcea unei femei... Chiar eu voi sumete poalele peste fața ta“*. De sigur, că aceste lucruri nu sunt permise într'o carte de valoarea unei teze de doctorat, că doar nu facem aici folclor. Și în afară de aceasta se trivializează și mai mult Scriptura cu comparațiuni vulgare și neechivalente din limba românească.

ε) Și când pe lângă citațiunile pe care le-am făcut în capitolul: *Aspectul general al cărții*, — arătând cum traduce din Vigouroux, Dictionnaire de la Bible, și în chip deghizat citează, ca să poată obiecta, că semnele citării au fost scăpate din vedere la tipografie — se mai adogă și altele în felul acesta, cu indicații și fără indicații, cred că lucrarea este dela sine apreciată.

Să mai luăm ca încheiere încă două exemple de traducere:

La pag. 35: *Vedenia lui Nahum*. „Profetul ne indică chiar dela început, că ceea ce urmează în cele trei capitole, este o vi-

1) Nu există punctuație în amândouă textele.

zlune. Dumnezeu face cunoscut oamenilor voia sa în mai multe chipuri: a) *viziune corporală*, adică un obiect exterior mi se arată, așa cum Moise a văzut rugul arzând; b) *imaginativă*, când ne lovește numai spiritul, așa cum i se pare lui Iezechiel, că are în față pentru ființe: un om, un leu, un bou, un vultur; c) *intelectuală*, când comunicarea divină nu se adresează decât minții, așa cum se întâmplă cu Daniel, când prezice cele 70 săptămâni de ani (Dan IX, 20-27). Viziunea intelectuală poate subsista singură, pe când celelalte două, o presupun totdeauna“.

Și ca citațiune tocmai la pag. 36 se dă: A se vedea și articolul lui H. Lesêtre în D. B. Vigouroux, vol. V, col. 2430. De aici rezultă că cine vrea să mai citească ceva, se poate adresa și Dicționarului sus citat. De fapt însă aceasta este o simplă traducere, fără să se spună. Citațiunea este făcută, ca să nu se obiecteze că n'a citat. Dar lucru cinstit este ca atunci când iei de unde-va, să pui între semnele citării. Altminteri îți însușești agonisita altuia, în chip necorect.

Iată textul: *Vision... I, SA NATURE*. 1°. Dieu communique les trois manières différentes, mais non exclusives l'une de l'autre, ce qu'il veut faire entendre. La vision peut être corporelle, quand un objet extérieur frappe les sens, comme quand Moise voit le buisson ardent. Exod., III, 3; imaginative, quand la représentation surnaturelle saisit l'imagination sans le secours des sens, comme quand Ezéchiel I, 4-28, à la vision des quatre êtres à face d'homme, de lion, de taureau et d'aigle; intellectuelle quand la communication divine ne s'adresse qu'à l'intelligence, comme dans le propheties des semaines. Dan., IX, 20-27. La vision intellectuelle peut subsister seule, mais les deux autres la suppose toujours... 1).

La pag. 109: „Pe de altă parte topografia Tebei de azi, nu mai era din timpul lui Nahum. De atunci și până azi s'au scurs 3.600 ani. Nilul s'a depărtat de Karnak, pe care altă dată îl scâldea, iar canalele de altă dată ale căror resturi se văd și astăzi, brăzdau orașul în toate direcțiunile.

Dintre toate orașele Egiptului, singură Teba era situată pe ambele maluri ale Nilului. Așa dar *apele* îi serveau de zid. Numele de *mare* în limba ebraică, de multe ori desemnează un fluviu. Cf. Is. XXVII, 1, XVIII, 2, XIX, 5. În cazul de față, profetul întrebuintează o hiperbolă spre a face și mai impresionantă descrierea“ 2).

Iată textul pe care l-a luat din Dictionnaire de la Bible, vol. IV, partea II, col. 1651: „La topographie ancienne de Thèbe dif-

1) *Dictionnaire de la Bible*, vol. V, partea II, col. 2439.

2) Pentru ceea ce urmează s'a arătat în capitolul: *Aspectul general al cărții*, p. 18-19.

ferait sensiblement de l'actuelle: le Nil s'est éloigné de Karnak qu'il baignait, le canaux dont la trace est encore visible sillonnait la ville et l'entouraient; de plus Thèbes était *la seule ville* d'Egypte assise sur les deux rives du Nil; les eaux étaient donc sa muraille. Poussant plus loin, le nom de „mer“ en hébreu, comme en égyptien d'ailleurs, est souvent donné aux grands fleuves. Cf. Is. XXVIII, 1; XVIII, 2; XIX, 5, etc. Il y a là tous les éléments voulus pour expliquer le langage d'un prophète qui se sert de l'hyperbole pour frapper plus vivement les esprits.....“.

Și această copie se face fără citare.

○) O lumină deosebită ne aduce Cronica lui Nabopolasar în interpretarea cap. III, vers. 11: *Tot așa vei cere și tu ajutor dela dușmanii tăi.* S'ar părea curios, cum i se pare și tâlcuitorului nostru, când spune: „Cât pentru: auxilium al Vulgatei, nu vedem în ce chip ar veni un ajutor dela inamic“. Și cu toate acestea Egiptul care fusese călcat de armata asiriană, jefuit și cetățile distruse, vine în ajutorul armatei asiriene. Să comparăm textele. Textul ebraic: **גם-הנה תבקשי מעון מאויב** corespunde cu toate traduceriile. LXX: *καὶ σὺ ζητήσεις σεαυτῆ στάσις ἔξ ἐχθρῶν.* Vulgata: *et tu quaeres auxilium ab inimico.* Siriaca *of at' teben udrono men beeldebobaiik*—Și tu vei cere ajutor dela dușmanii tăi.

Ebraicul **מעון** = scăpare, refugiu; prin extensiune: ajutor, protecțiune omenească; **στάσις** = stare, pozițiune. Acest cuvânt e vag. auxilium=ajutor; udrono, din Peșito=ajutor. Deci o comparațiune atentă a textelor ne dau ideia că: Asiria va cere ajutor dela dușmanii ei.—Vedem din Cronica lui Nabopolasar că lucrul s'a întâmplat întocmai. Armata egipteană, care dela începutul războiului, în anul 616, cooperase la apărarea Asiriei și Ninivei, după cum citim în cronică: „*In luna Tașrit, trupele asiriene și egiptene urmăriră pe regele Babilonului până la Kablinu, dar nu-l putură învinge*“ (rândul 11), fiind Faraon în Egipt Psametic I, acum sub Neco II, vine prin Rafia, Gaza, Ascalon, ajunge la Meghido și trece peste armata lui Iosia, care se opunea, îl omoară la 609, ajunge la Haran, dar nu poate face nimic. Ba mai mult, în 605, suferă marea înfrângere dela Carchemiș și Neco, este urmărit de Nabucodonosor, fiul lui Nabopolasar, până la Peluza, poarta Egiptului. Iată un dușman despre care Naum profetește, că Asiria va cere ajutor¹⁾.

Un alt dușman al imperiului asirian, care a venit în aju-

1) Pentru punctul acesta de vedere vezi: E. Florit, *Ripercussioni immediate della caduta di Ninive sulla Palestina*, în *Biblica*, 1932, (XIII), pag. 412.

torul Asirienilor, este poporul Maneilor. El locuia împrejurul lacului Van și Urmia, și a fost bătut de Asurbanipal și silit să plătească tribut ¹⁾. Il întâlnim alături de armata asiriană, chiar la începutul campaniei când Nabopolassar înfrânge pe Asirieni și pe Manei. Cronică spune la rândul 5: *Maneii cari veniseră în ajutorul lor* ²⁾.

Acest lucru justifică traducerea textului ebraic așa cum l-am tradus și mai ales cu colectivul, ceea ce concordă până la un punct cu LXX și cu textul siriatic încă și mai mult.

Și ca să ne facem o idee lămurită asupra lipsei de orientare, a lipsei de simț critic și a necunoașterii limbii siriace, dăm aici în extenso citațiunea :

„T. M. מְעוֹן, LXX στάσις, V. auxilium, S. Udrono=siguranță, confidență ³⁾. Versiunile diferă în traducerea lui... Cea mai apropiată de textul ebraic e S. care ne dă „siguranță“, pe care noi o înțelegem „adăpost“. Nici LXX nu se depărtează prea mult, căci שָׁכַר ⁴⁾ repaos, odihnă, e starea în care cineva nu e supărat de nimeni. Cât pentru: auxilium al V. nu vedem în ce fel ar veni un ajutor dela dușman“.

„T. M. מְאִוִּי, LXX, ἐξ ἐχθρῶν, V. ab inamico ⁵⁾. S. de asemenea are pluralul. Noi menținem punctuația T. M., fiindcă corespunde mai bine ideii contextului, deoarece vorbește de dușman în general“.

De aceia și traducerea d-lui Negoită este în formă de cimitură: „Tot așa tu te vei îmbăta.

Vei fi ascunsă.

Tot așa și tu vei căuta adăpost de dușman“.

— Ghiciți ce este?

Și ca interpretare dă: „După căderea cetății Ninive, armata scăpată de măcelul coaliției s'a retras în Harran din nordul Mesopotamiei și a cerut ajutor Egiptului contra dușmanilor săi. Aci își alege un nou rege în persoana lui Așșur-ubalit. Dar până să vină Egiptenii, Nabopolassar, regele Babilonului, ocupă și Harran și nimicește restul de oștire assyriană și cu aceasta, numele Ninivei piere definitiv din istorie. În cele din urmă Nechao, regele Egiptului, reuși să se apropie de Eufrat. Aflând că Assyria fusese împărțită, el se mulțumi să declare ale sale,

1) M. Streck, *op. cit.*, I, pag. 357.

2) Gadd, *op. cit.*, pag. 31 și 37.

3) Udrono=ajutor, protecțiune omenească.

4) Ce caută aici cuvântul ebraic, în loc de cel grecesc ?

5) Toate versiunile au propozițiunea *de la*.

Verbul siriatic *beo'*=a cere cu insistență, a implora. De aceia în locuri grele, cum este cel de față, comparațiunea trebuie făcută pentru versetul întreg, ca să i se vadă structura și să i se scoată înțelesul a-dânc.

Unuturile peste cari străbătuse până aci. Dar la Karkemiș lângă Euftrat se întâlni cu Nabucodonosor. În lupta ce se încinse, armata egipteană fu distrusă complect, iar Nabucodonosor își amănă întregul ținut de apus, fost până aci sub Assyrieni“.

La pag. 16 găsim acelaș lucru, însă cu oarecare modificări:

„O parte din armata assyriană, reușește să scape și să se retragă în Harran, din nordul Mesopotamiei. Aci își alege un nou rege în persoana lui Assur-ubalit. Cu ajutorul Scyților, Nabopolassar, reușește să cuprindă și Harran și în 610, ultima li-cuire de viață assyriană a dispărut.

În anul următor 609, luna Tamuz, ajunseră și Egiptenii să ajute pe Assyrieni. Era Nechao II, urmașul lui Psametic, care murise în 611. În drumul său Nechao, întâlnește pe Iosias, regele regatului lui Iuda, care opunându-se trecerii Egiptenilor prin țara sa, fu omorât în lupta ce se dădu la Megiddo. Nechao ajunsese până la Euftrat, unde aflând că Ninive a dispărut, se mulțumi să declare ale sale toate țările peste cari trecuse până aci și să stabilească garnizoana în cetățile dinspre Babylonia. În 604 însă, Nabucodonosor, acum rege la Babylonia, îi ieși înainte la Karkemiș lângă Euftrat și distruse armatele egiptene, pe care le urmărește chiar până în Egipt“.

Autorul se bazează în aranjarea materialului pe două cărți: I. Vandervorst, pag. 134 și The Cambridge History, citată în două locuri, pag. 130.

În această interpretare a stihului citat mai sus de noi, mai întâi avem de observat, că traducerea neavând nici un înțeles, s'a mărginit să-i așeze o interpretare care s'ar fi putut potrivi cu situațiunea istorică. Și așa a și făcut. În al doilea rând spune: că după cuprinderea Haranului Nabopolassar; *nimicește restul de oștire asiriană și cu aceasta și numele Ninivei pierde defini-tiv din istorie sau reușește să cuprindă și Harran și în 610 ul-tima licărie de vieață asiriană a dispărut.*

Autorul face confuziune între ceea ce se întâmplă în 609 și pune pe seama lui 610, din această pricină ajutorul efectiv pe care îl dă Neco lui Așurubalit, când în 609 armatele as-iro-egiptene asediază Haranul, nu-l mai menționează.

În al treilea rând spune că Iosia s'a opus la trecerea E-giptenilor prin țara sa, este un lucru inexact întru cât Meghido era în regatul fost al lui Israil 1).

În al patrulea rând *trage o concluzie falsă* că Neco a-

1) Să nu se confunde faptul că Iosia, din pricina slăbirei puterii asiriene și-a îngăduit să treacă până la Meghido și chiar să-l considere ca oraș al lui, cum spune Iosif Flaviu, cu granițele naturale ale regatului Iuda, care cuprindea două triburi.

junge la Eufrat, află că Ninive a dispărut și se mulțumi să declare ale sale toate țările peste cari trecuse.

Și la sfârșit bătălia dela Carchemiș apare ca fără nici o legătură. Dacă ar fi citit pe Gadd, lucrul ar fi fost evitat ¹⁾.

* * *

Intr'o lucrare în care se oglindește cel mai important eveniment din istoria antichității: *Prăbușirea imperiului asirian și dispariția lui din istorie* ²⁾, acest eveniment nu se poate trata la iuțeală.

Sunt lacune și aprecieri de făcut încă asupra multor chestiuni pe care le-am trecut cu vederea, din pricină că riscăm să întrecem cu critica noastră mărimea tezei de doctorat a d-lui Negoită.

Un capitol trebuia însă tratat: *Raportul de forțe în lumea asiatică înainte de căderea Ninivei*. Să lași să treacă neevidențiate: Reforma lui Iosia al Iudei, care s'a întins și în fostul regat al lui Israil; cucerirea Așdodului de către Psametic I, Faraonul care căpătase independența și restabilise unitatea Egiptului; invaziunea Sciților de neam indo-germanic în Siria și Palestina pe la 634, din care reese caracterul nominal al suveranității asiriene asupra Palestinei; superioritatea armată a lui Kiaxare al Mezilor asupra lui Nabopolasar; rolul șters al Sciților în luptele pentru cucerirea Ninivei și neparticiparea lor la împărțirea imperiului ³⁾, sunt fapte cari nu pot fi omise sub nici un pretext.

Ce să spunem de felul incomplet dela pag. 108-109 și de compilație nereușită făcută să scoată în evidență atotputernicia și rolul istoric de odinioară al Tebei? Autorul nu știe, că începând dela 1580-1100, faraonii din familiile Tutmes, Amenofis, Ramses, cuceriseră Asia occidentală și Mesopotamia, Teba, ajungând nu numai capitala Egiptului nou, ci și metropola Orientului civilizat. Dela această dată începe declinul și ridicarea treptată a Asiriei, care la rândul ei va cuceri Egiptul, și Ninive va ajunge capitala lumii orientale ⁴⁾.

Numai așa se poate pricepe adâncul înțeles al proorociei lui Naum.

1) C. J. Gadd, *op. cit.*, pag. 26. Despre aceasta vezi: Politica regalului Iuda, p. 100.

2) Cele 4 reședințe ale regilor asirieni: Ninive, Dur-Șarukin, Kallah și în parte și Așur, au fost incendiate și prefăcute în ruine.

3) La împărțirea imperiului asirian, *Mezii* au luat: teritoriul vechiului imperiu asirian și teritoriul dela nord și dela vest până la râul Halis. *Babilonienii* au luat: restul imperiului asirian, Mesopotamia cu Siria și ținutul de dincolo de Tigru. Pentru acestă vezi: R. Kittel, *Geschichte des Volkes Israel*, vol. III, partea I, Stuttgart, 1927, pag. 1.

4) Despre importanța Tebei, marea capitală a Egiptului, ar fi pu-

CONCLUZIUNE.

Cartea d-lui T. Negoită este o compilație pusă la adăpostul unui titlu: teză de doctorat. Pentru studierea acestui subiect ar fi avut nevoie de mai multă vreme și de mai multă atențiune. O carte în genul acesta se scrie pe îndelete: e o lucrare de lungă durată de cercetări minuțioase și de maturitate științifică. O lucrare de erudiție, care trebuie să rămână, nu se face cu grabă și cu sistemul de compilație, de ai impresiunea unor milioane de culori dintr'un caleidoscop.

Autorului îi lipsesc: a) *Orientarea generală*. Nu știe ce să citească și cum să citească. Orice afirmațiune i se pare bună ori și unde ar găsi-o și se grăbește s'o pună în text ca să umple paginile. Cărțile pentru d-sa au aceiași valoare. Când se încurcă într'o chestiune mai grea, atunci textul este corupt sau obscur. Iar când e vorba de critică tot ceea ce nu se potrivește cu părerile d-sale, este raționalist.

b) *Metoda urmărită*. Putem spune că nu are nici o metodă. Materialul este aruncat grămadă, iar clădirea pe care a zidit-o, este fără temelie. Despre critica istorică, literală, textuală nu mai spunem nimic, căci sunt subțorice apreciere. Lexicografia este complect neglijată, iar noțiunile elementare de sintaxă lipsesc. Din comentariu nu se poate vedea ce urmărește profetul. Cele două rânduri de traducere mi-au făcut impresiunea, că profesorul: raportorul principal a remaniat teza într'o mare măsură, însă zadarnic. Erorile ce s'au relevat la comparațiunea cu textul siriac, erori de citire și de metodă, denotă lipsă de spirit critic.

c) *Marile limii de interpretare*. Acestea sunt fixate de comentarii sacri, cari dau la iveală învățătura Bisericii și conservă tradițiunea. In comentariul de față aprecierea comentariilor sacre, este după aceiași metodă ca și cum a înregistrat pe Marti, Gunkel, Nowack, Hoonacker, Bickell, etc. Nu se vede familiarizarea cu citirea lor și cu scoaterea a ceea ce trebuie, ca interpretarea să reprezinte adevăratul punct de vedere al Bisericii, căci interpretarea se face, pe lângă filologie, numai în lumina Scripturii și a Tradițiunii.

tut să se conducă de A. Moret, *Le Nil et la civilisation égyptienne*, Paris, 1926, pag. 337-346, de unde se vede mărimea și importanța ei.

Acest comentariu lasă impresiunea, și cred că este cea justă, că este la fel cu toate comentariile protestante. Se poate oare imagina ca o carte trecută în canonul Bisericii să nu aibă măcar o idee pe care să se sprijine o învățătură și o atitudine? Căci din două una: sau atare cărți cuprind învățături ale Bisericii, sau nu, și atunci nu au ce căuta în canon! Dar literatura patristică cuprinde perle de interpretare. Și am dat exemplu, interpretarea Fericitului Ieronim. Am fi trecut și mai departe, dar am lăsat și autorului ceva care să-l mai preocupe.

Am arătat la început și cu aceasta vreau să sfârșesc critica mea, că proorocia lui Naum, — ca și celelalte cărți profetice ale Vechiului Testament,—are pentru Biserică un sens *istoric*, care se referă la evenimentele în curs pe care profetul le are ca subțit ochi prin inspirația Duhului Sfânt, și *unul teologic* cu conținut mesianic. Sensul istoric este căderea Ninivei, și pedeapsa pe care Dumnezeu a trimis-o asupra poporului asirian, ca să asigure liniștea și misiunea poporului ales. În celălalt sens se vede învățătura despre providența cărmuitoare a unui Dumnezeu Sfânt, Atotputernic și drept, care pedepsește pe cei fără de lege și răsplătește pe cei cari nădăjduesc în el. La baza acestui raport al lui Dumnezeu cu lumea, stă planul lui pentru mântuirea lumii, prevestire, care se aude în cuvintele de veste bună ale lui Naum II, 1, ca și în expresiunile asemenea din Isaia LII, 7 și a căror realizare se citește în epistola către Romani (X, 15) ¹⁾ a Sfântului Apostol Pavel, referitor la propoveduirea în lume a învățăturii evanghelice: „Cât de frumoase sunt pe munți picioarele celor ce binevestesc pacea, celor ce binevestesc cele bune!“

*

* *

Pe baza acestei lucrări, comisiunea Facultății de Teologie din București, nu din vina ei, ci din vina raportorului principal al tezei, a acordat autorului titlul de „Doctor în Teologie“, magna cum laude, mențiunea cea mai mare: nota 10.

O teză de doctorat, însă trebuie să fie o lucrare originală. Lucrul să fie făcut fără graba de a avea un titlu academic, căci întotdeauna un titlu însemnează clasificarea celui ce-l obține în rândul oamenilor de știință, cari pot fi consultați în anume timpuri asupra problemelor cari privesc specialitatea aleasă. Și când specializarea s'a făcut în bune condițiuni, avem satisfacțiunea de a consulta un om pregătit în ramura respec-

1) *Tolkovaia Biblia*, VII, pag. 276, Cf. *Knabenbauer, op. cit.*, vol. II., pag. 28—29 și *Patrologia Orientalis*, vol. XV, pag. 588. În LXX, Naum II, 1 este: I, 15.

tivă, și dimpotrivă, când pregătirea s'a făcut în condițiuni mediocre, sau rele, și cu o grabă neobișnuită, cum este în cazul de față, de a pune mâna pe o situațiune—acea de conferențiar de studii biblice dela Facultatea de Teologie din București, atunci rămânem decepționați și uluiți, de pregătirea insuficientă și superficială care i s'a dat, și de aprecierea ce i s'a făcut.

La o teză de doctorat, pe lângă candidatul care lucrează și prezintă teza, nu trebuie uitat și profesorul la care se trece teza. La dreptul vorbind, profesorul are mai mare răspundere, fiindcă el este îndrumătorul și întipăritorul metodei de lucru și al informațiunilor, precise, clare sau false, cari intră într'o lucrare de valoarea unei teze de doctorat.

Lipsa de informațiune a profesorului, are o înrâurire covârșitoare asupra candidatului, care va căuta să imiteze pe profesorul său, și dimpotrivă. Din această pricină, vedem că din mâna unui profesor stăpân pe specialitatea sa, ies elemente de prima mână. Cu un profesor insuficient sau rău pregătit și fără metodă, de multe ori pierzi vremea și trebuie ca aiurea, s'o iei dela capăt, sau să te mulțumești cu ceea ce poți căpăta din puținul pe care profesorul de specialitate îl posedă.

La conducerea alcătuirii unei teze de doctorat, este angajat prestigiul științific al profesorului respectiv. Și la profesorii mai în vârstă, se poate vorbi nu numai de prestigiul științific, ci chiar de apogeul științific în ramura respectivă.

* * *

Studiul Vechiului Testament, la noi, este cu mult în urmă față de ceea ce ar trebui să fie. Din această pricină, Scriptura în general, cu excepția Evangheliilor, deși este citită în unele cercuri și de unii creștini, totuși nu este înțeleasă și nici prea mult dorită. La noi, citirea se făcea și se face pe cele două edițiuni le Bibliei: traducerea Sf. Sinod, epuizată de multă vreme și traducerea Societății Biblice Britanice, aceasta din urmă, într'o limbă mai mult vulgară decât literară, iar în frumoasele cărți poetice: searbădă și lipsită de adâncul înțeles al textelor, deoarece traducătorul, necunoscător al limbilor originalului, a tradus după alte traduceri. Afară de aceasta, lipsa unui comentariu de unde să se vadă clar ceea ce învață Biserica, este o lacună, care nu se știe când va fi umplută. În luptele Bisericii românești cu sectanții (cari dau asalt la temelii ei ca să prăvălească Statul de care a fost și este atât de strâns legată), noi nu avem la îndemână studii și lucrări capabile să risipească nedumiririle

intelectualilor și nică să întărească credința poporului sărăcuțos încă pe căile Bisericii, pentru mântuirea sufletului.

Este lucru netăgăduit, că în fruntea tuturor științelor teologice stă studiul Scripturii — Vechiul și Noul Testament — al cărei centru este Iisus Christos. Și cu toate acestea Scriptura este prea puțin cercetată și studiată. Combătută de mulți, sub cuvânt că ar cuprinde lucruri ce nu se mai pot susține astăzi, mai ales privitor la Vechiul Testament, ea este privită cu indiferență de studentul teolog, cel ce mâine mai mult din motive materiale va fi slujitor al Bisericii, decât din chemare și din convingere.

Toată această secetă, de cunoștințe și de direcție, își are izvorul în insuficienta și mediocra pregătire a profesorilor, cari la rândul lor, nu pot să croiască o nouă cale cu bună metodă în studierea și aprofundarea Scripturii Vechiului Testament. Dar această pregătire stă în strânsă legătură cu organizarea Facultăților de Teologie, rămase și azi la punctul de vedere că teologia se poate învăța integral. Facultatea de Teologie din Cernăuți mai conservă acele examene „riguroase“ de doctorat din din toată teologia. Facultatea din București, deși se deosebește sub acest raport, ca și cea din Chișinău, până acum nu și-a organizat cursuri de doctorat, deși ca cea mai veche, trebuia să le aibă. Profesorul de Exegeza Vechiului Testament, la o singură catedră, spre deosebire de Chișinău unde sunt două, poartă de un sfert de veac în spate toată știința specialității respective, fără să fi organizat nimic. Lipsa disciplinelor complementare și auxiliare, de limbi semitice, istoria Asiriei, a Babiloniei și a Egiptului, pentru această catedră, face ca să apelăm la Facultățile catolice și protestante și să luăm studiul dela început, cu pierdere de vreme și dezorientare.

In calea tuturor încercărilor de sistematizare și organizare s'au așezat deacurmezișul socoteli și interese personale de înfimă mărime, cari au păgubit și păgubesc instituția și diminuează însemnătatea și prestigiul Bisericii în slujba căreia stă.

Se știe, ca un fapt dovedit, că năzuința pentru studiu și pentru știință, în toate țările este numai studierea în centre mari și înzestrate cu biblioteci. Se întâmplă și la noi aproape același lucru. Studențimea teologică dă năvală la București, dar nu află ceea ce-i trebuie pentru studiul Vechiului Testament. Lipsește profesorul cu metoda, documentarea și informațiunea

În materia respectivă după cum se vede din critica noastră. Și atunci ne facem adevărata convingere: incompetența celor ce se pregătesc în această specialitate.

O reorganizare a învățământului teologic superior, — în toate ramurile — dar mai cu seamă în aceia a Scripturii Vechiului Testament, se impune ca o necesitate urgentă, nu numai pentru formarea oamenilor de știință, dar și pentru a profesorilor și misionarilor, cunoscători ai Sfintei Cărți. La noi, va trebui să se studieze teologia pentru tot Răsăritul, așa că studenți și profesori din țările balcanice, în loc să apuce drumul Apusului, să treacă pe la noi, să se adape din cultura noastră teologică, gata de a rivaliza în metodă și seriozitate cu cea mai apuseană și în multe privințe cu persepective de a o întrece. Și dacă în trecut, în țările române, se adăposteau ierarhi, călugări, mitropoliți și patriarhi, veniți din răsăritul ortodox, de unde apărau ortodoxia atacată și tipăreau cu banii noștri cărți de polemică și de zidire sufletească, astăzi, când aceiași ortodoxie o putem apăra și organiza prin școala noastră teologică superioară, de ce n'am face-o?

Pentru critica de față, am întâmpinat unele dificultăți și anume:

Lipsa unei biblioteci de teologie. Nici la Biblioteca Internatului Facultății de Teologie din București (bibliotecă rămasă în urmă sub toate raporturile), nici în tânăra bibliotecă a Facultății de Teologie din București, înființată acum câțiva ani, nici la Academie, nici la Fundație n'am putut afla tot ceea ce-mi trebuia. Majoritatea cărților utilizate sunt fie din biblioteca mea personală, fie din cea a Seminarului de Vechiul Testament dela Facultatea de Teologie din Chișinău.

Lipsa de litere siriace și arabe. Altădată, biserica din principate tipărea în tiparnițele dela Snagov, cu Antim Ivireanul, sau în cea dela Iași, fiind de față patriarhul Silvestru al Antiohiei, liturghiere greco-arabe; astăzi nu se mai află nici o literă din ceea ce a fost. Și cine vrea să tipărească ceva, este constrâns să caute în tipografiile particulare, și ele rău utilizate pentru acest gen de cereri foarte rare.

Am adoptat, deci, transcrierea fonetică a textului siriatic și a izolatelor cuvinte arabe. Pentru limba asiriană, s'a procedat la fel. Unde nevoia a cerut, s'au adăugat accentele necesare,

lucru care ar fi putut fi evitat, dacă textul se tipărea în caractere originale.

Lipsa de clișee și hărți, m'a făcut să apelez acolo unde le-am găsit, deoarece, până acum la noi, acest studiu de interpretare bazat pe documente originale și cu clișee, nu există. Și dacă pentru orientaliști, acest procedeu este obișnuit, pentru teologi este o raritate și un început. Așezarea geografică a diferitelor localități și chipul stăpânilor vremelnici ai omenirii sunt de un interes capital pentru interpretarea Vechiului Testament, în lumina descoperirilor orientale.

Am adunat bibliografia necesară studiului prorocului Naum, cu nădejdea că ea va complini în mare măsură lipsa de informație bibliografică în acest domeniu. Și am arătat apoi cum trebuie să fie pregătită o lucrare de doctorat — de maturitate științifică — în domeniul Vechiului Testament.

În critica făcută, am bazat documentarea mea și pe documente externe originale, necesare tâlcuirii și am ajuns la concluziunea că Sfintele Cărți, dacă pentru poporul de rând este destul să fie tâlcuite pe baza părinților și a scriitorilor bisericesti, pentru pătura cultă și încă neinformată asupra veracității evenimentelor externe sunt încă un sprijin, bine venit și de mare preț.

În felul acesta, exegeza făcută, are mai mult înțeles, iar cuvântul lui Dumnezeu, viu și veșnic, pentru lumea scepticilor, capătă o forță nebănuită.

* * *

În cazul nostru rees clar două lucruri: *incapacitatea raportorului principal*, a P. C. Sale Părintelui Popescu-Mălăești, de a dirija o lucrare de valoare a profetului Naum, nefiind singur informat asupra greutății tezei și asupra materialului principal și auxiliar de limbi orientale și de istorie orientală: asiriană, babiloniană și egipteană și *nulitatea candidatului*, care a obținut pentru asemenea lucrare două calificative: Doctor în Teologie, specialitatea Exegeza Vechiului Testament și recomandarea ca suplinitor la conferința de studii biblice dela Facultatea de Teologie din București.

Résumé

Les observations critiques de la présente étude ont pour objet le travail de M. T. Negoită, docteur en Théologie de la Faculté de Théologie de Bucarest, titre obtenu en juin 1932. Sa thèse de doctorat: *Profetul Nahum, traducere și comentariu* (= *Le prophète Nahum, traduction et commentaire*), aurait pu être passée sous silence. Mais, étant donné, que cette thèse, inférieure sous tous les rapports, aurait pu être considérée, à l'étranger, comme modèle d'exégèse et de conception méthodique — en Roumanie, — fruit des études faites dans nos Facultés, je n'ai pas voulu, pour le prestige de la Faculté même et des autres Facultés de Théologie de notre pays, la passer sous silence, malgré l'excellente appréciation du professeur de spécialité: M. l'abbé Popesco-Mălăești.

Cette thèse n'est pas un travail original, comme il aurait dû l'être — travail de longue haleine et de maturité scientifique, — mais une compilation qui manque de méthode historique et d'information. L'auteur s'est hâté d'avoir le titre pour occuper le plus vite possible, avec le concours de son protecteur, *la Conférence d'Études Bibliques* de la Faculté de Théologie de Bucarest. Aidé par son professeur, mais insuffisamment informé lui-même sur l'importance et sur la difficulté du livre du prophète Nahum, l'auteur du commentaire, candidat au titre de docteur, a composé un travail qui manque complètement d'intérêt et cependant il a reçu la qualification: *magna cum laude*. Chose étonnante et même surprennante, d'accorder le titre de docteur pour un pareil travail!

Nous allons examiner le commentaire sous les points de vue suivants:

1. *L'aspect général du livre*, 2. *Le commentaire proprement dit*, 3. *La critique du texte*, 4. *Les Pères de l'Église*, et 5. *La méthode d'interprétation*.

1. Au point de vue de **l'aspect général du livre**, nous faisons deux observations préliminaires: **a)** le travail doit être composé scientifiquement et **b)** il doit présenter la matière d'une façon supérieure et méthodique.

De l'examen général de notre étude, résulte que: M. Negoită ne possède pas la grammaire hébraïque et la syntaxe. Il ne connaît non plus les langues sémitiques nécessaires pour la critique du texte, ni l'histoire de l'Assyrie, de la Babylonie et de l'Égypte. Il n'a pas lu la Bible, pas une seule fois sur les textes originaux: hébreu et araméen.

Quant au style, la matière n'est pas exposée dans une forme supérieure. Le livre fourmille de fautes et d'erreurs: fautes d'orthographe concernant le roumain et erreurs dues à la transcription du syriaque et à l'impression des mots hébreux. Les Pères de l'Église sont cités comme on cite les auteurs profanes, et du livre même, il ne résulte pas quel est le point de vue de l'Église, quant à sa doctrine. On ne voit pas non plus quelles sont les divisions du livre de Nahum.

Les éditions des travaux consultés ne sont ni les meilleures, ni les plus récentes, par ex.: *Sellin* est cité, quoi que le candidat ne l'ait pas lu, d'après l'édition de 1922, tandis que la dernière édition est celle de 1930; *Knabenbauer* est cité d'après l'édition de 1886, tandis que l'édition de 1924 lui aurait fourni une riche bibliographie.

A la fin du „commentaire“ de M. Negoită, il y a une „*Bibliographie*“, avec l'observation qu'il a lu les livres marqués d'une étoile. Mais cette information n'est pas exacte, car dans sa thèse il cite des livres qui ne sont pas marqués de l'étoile, par ex.: Bérose, Keil, Ewald, Duhm, etc. Il n'a pas utilisé des livres de premier ordre: Gadd, *The Fall of Nineveh*, London, 1923. A cause de cela, il a employé l'article de Dhorme, *La fin de l'empire assyrien d'après un nouveau document* (Revue Biblique, 1924, pag. 224-225) et I. Vandervorst, *Israël et l'ancien Orient*, IIe édit., Bruxelles, 1929.

Notre exégète emploie des articles d'après Vigouroux, *Dictionnaire de la Bible*, copie mot-à-mot diguisée, sans dire qu'il s'agit d'une simple traduction et sans citation, par ex.:

Pages	35-36	=	Vigouroux, <i>op. cit.</i> , V, col., 2430.
Page	35	=	Vigouroux, <i>op. cit.</i> , V, col., 2439.
Page	37	=	Vigouroux, <i>op. cit.</i> , III, col., 1112.
Page	38	=	Vigouroux, <i>op. cit.</i> , V, col., 2390.
Page	109	=	Vigouroux, <i>op. cit.</i> , IV, col., 1651.

En s'appuyant sur des *Dictionnaires*, et parcequ'il n'est pas familiarisé avec les sciences auxiliaires de l'Ancien Testament et

surtout pour le commentaire de ce livre: l'assyriologie, il est mal informé sur la chute de Thèbe, l'ancienne capitale de l'Égypte, et autrefois, pendant le règne de Toutmes III, la capitale de l'Orient civilisé. Il n'a pas utilisé encore deux livres:

1. Ferd. Hofer, *Chaldée, Assyrie, Médie, Babylonie*, Paris, 1862, qui malgré les conclusions de l'auteur, donne un riche matériel documentaire sur les auteurs classiques qui parlent de Ninive, de ses guerres et de sa chute.

2. M. Streck, *Assurbanipal und die letzten assyrischen Könige, bis zum Untergange Niniveh's*, Leipzig, 1916, 3 vol., qui est un précieux instrument de travail (surtout les vol. I, pag. 421-449, et II), qui doit être corrigé avec Gadd, *op. cit.*, London, 1923.

Quant à la „critique littéraire“ et „le style“ tout est une compilation. M. Negoitã ne connaît pas les termes à employer pour classer les opinions des critiques. Il dit par ex.: *les uns* (pag. 36); *les autres* (pag. 36); *ce sont des suppositions* (pag. 48); *ce sont des curiosités* (pag. 49); *quelques commentateurs* (pag. 49); *nous sommes du même avis que les Pères de l'Église* (pag. 51); *M. Bellas influencé à outrance par les protestants, devient très libéral...* (pag. 75); *Le texte est corrompu* (pag. 61); *cela est une absurdité, car dans toutes les langues de la terre, par le singulier on peut désigner le pluriel* (pag. 61); *ce vers est un des plus obscurs, à cause de la corruption du texte* (pag. 88). A la page 96 et 97 de son travail, notre auteur emploie la comparaison avec *l'omnibus* à propos des chars de guerre des Assyriens, comparaison mal placée. *Ce vers est une simple comparaison, mais difficile à comprendre. Nous ne pouvons pas pénétrer l'intention de l'auteur. C'est une courte sentence, et nous ne savons pas à quoi faut-il la rapporter* (pag. 124). A la page 125, il a la prétention de corriger Smith et Bellas, professeur à la Faculté de Théologie d'Athènes: „*La traduction de ceux qui traduisent avec: scribes (Smith et Bellas) est fautive, car dans טפסר il n'y a aucune métathèse du mot ספסר*“. Cette argumentation prouve que notre auteur et de même son professeur, ne connaissent pas le mot assyrien: *dupšaru* (*tupšaru*). Pour cela ils auraient dû lire: Jeremias, *Das Alte Testament im Lichte des alten Orient*, art. *Nahum*, pag. 642, ou chercher dans un dictionnaire assyrien le mot *dupšaru* (*tupšaru*)=„*scribe de tablettes*“.

Il emploie des auteurs dans des citations de seconde main, par ex.: Spiegelberg, *Aegypt. Randglossen zum A. Test.* 31, f. f.

cité d'après Smith (p. 73). Billerbeck und Jeremias, *Der Untergang Niniveh's und die Weissagungsschrift des Nahum*, Leipzig, 1895 (Beiträge zur Assyriologie III, 87-188), dont le titre dans la „*Bibliographie*“ est incomplet et sans date, sont cités d'après Smith (pag. 102). Breasted, *Ancient Records of Egypte*, IV, 411 d'après Smith (pag. 109).

A. O. F. R., 511, f. f., d'après T. C. dans *Enc. Biblica*, art., Put. (pag. 109).

Le collectif dans la syntaxe lui est quelquechose d'étrange, car il est souvent surpris, comme par ex., dans III, 11, où à la suite de la comparaison avec les LXX, la Vulgate et le syriaque doit être traduit: „*De même tu chercheras toi aussi aide de la part de tes ennemis*“ et non „*De même tu chercheras  bri à cause de l'ennemi*“. Et pour nous faire une idée de sa conception non-critique, il se demande „*comment l'aide viendrait de l'ennemi*“ (pag. 114). Sans doute, s'il avait lu la Chronique de Nabopolassar, il aurait vu les deux ennemis: les  gyptiens et les Mann ens (=Mannai), deux anciens ennemis qui vinrent au secours de l'empire assyrien.

Ne parlons plus de la chronologie des  v nements qui est pleine d'inexactitudes! Pour ce genre d'interprétation on doit voir les pages: 16, 93, 115, où la confusion domine.

La conquête de Harran est attribuée par notre interprète, aux Scythes (pag. 16). Il est vrai que cette opinion est partagée aussi par Gadd, qui, le premier, a traduit: *Umman-Manda* = Scythes (ligne 65 de la Chronique). Plus tard, Dhorme, dans son article de la *Revue Biblique*, admet qu'il s'agit de Scythes (*R. B.*, 1924, pag. 233). Mais en 1925, Thureau-Dangin, publia dans la *Revue d'Assyriologie*, XXII, pag. 27. ss., „un message envoyé par Nabuchodonosor II, encore prince héritier, à trois personnages pour leur annoncer la campagne de Nabopolassar au pays de Harran, campagne qui devait mettre fin à l'empire assyrien“. Cette lettre, sous le No. 99, fait partie de G. Conteneau, *Contrats et lettres d'Assyrie et de Babylonie: Contrats de Kerkouk, contrats kassites, contrats et lettres d'Assyrie, lettres néo-babyloniennes*. Paris, Geuthner, 1926.

Voici la lettre:

„*Lettre de (ilu) Nabu-kudur-usur   (ilu) Ninurta- ar-usur, (ilu) Nabu-nadin- um et (ilu) Marduk-etir. Salut à vous! Que Bel et Nabou décrètent votre salut! Le roi s'en est all  au pays de Harran (Harranu); une force nombreuse de Mèdes (Madaaa)*

s'en est allée avec lui. Quiconque aime le roi et m'aime, moi aussi, père et enfant...".

Et voici la conclusion du Père Dhorme:

„Malgré l'absence des dernières lignes, cette missive illustre, de saisissante façon, la compagne racontée par la Chronique de Gadd. On voit clairement que les alliés de Nabopolassar, dans la marche sur Harran, sont des Mèdes et que, par conséquent, les fameux *Umman-Manda* qui, d'après les récits de Nabonide et la relation de la Chronique, furent des auxiliaires de l'armée babylonienne et les destructeurs de Harran, doivent s'identifier avec les Mèdes et non avec les Scythes. C'est donc sous les coups des Babyloniens et des Mèdes que, l'an 610 av. J.-C., tombait la ville de Harran, comme étaient tombées Assur et Ninive". (*R. B.* 1927, p. 152).

Nous avons signalé cela pour la précision des événements!

Avec ce système d'exégèse dans l'appréciation des divers problèmes que présente le livre de Nahum, l'exégèse est une confusion et un genre d'ignorance, car il est très facile d'embrouiller les choses, et dans les endroits difficiles s'exprimer: „*Nous ne le savons pas!*"

2. Le commentaire proprement dit. Il faut d'abord attirer l'attention du lecteur sur les deux traductions différentes du livre du prophète Nahum. M. Negoitã met une traduction en haut de la page et, dans le commentaire proprement dit, il fait souvent l'exégèse d'après une autre traduction. Cette chose bizarre prouve qu'une main étrangère a remanié la thèse que nous examinons. La personne qui est intervenue, est, elle aussi mal informée sur la grammaire hébraïque et sur la syntaxe.

Le commentaire qui occupe la plus grande partie du livre — pag. 33-130 — est quelque chose de très mêlé, plein d'affirmations incohérentes, comme nous l'avons démontré dans notre compte rendu en roumain. La matière n'est pas choisie; n'importe quel auteur protestant est pris comme appui. Les Pères et surtout ici les écrivains ecclésiastiques sont cités pour être cités. Les auteurs profanes, qui racontent l'histoire de la grande cité de Ninive, lui sont inconnus. La Chronique de Nabopolassar, destructeur de Ninive et de l'empire assyrien, n'est pas utilisée, — document qui jette une nouvelle lumière sur différents passages de l'Écriture Sainte.

3. La critique du texte, la plus aride partie d'un commentaire, est au-dessous de toute appréciation. L'auteur ne connaît pas en quoi consiste la critique, le génie de la langue dans laquelle

il fait la traduction, etc... Il exagère l'importance des Septante, il ne connaît pas la valeur de la Vulgate et du texte syriaque corrigé d'après les Septante; cette correction a été finie avant le IV-ème siècle, car Ephrème et Aphraate citent un texte qui est très proche de celui des manuscrits.

N'importe quelle leçon lui fait impression, et ainsi frappé par la nouveauté du texte, il change l'hébreu à son gré; tantôt d'après le grec, tantôt d'après le syriaque. *Cela est le résultat d'une préparation superficielle et du manque de connaissances surtout de la langue syriaque et de l'histoire du texte.* C'est pourquoi le texte syriaque en transcription fourmille de fautes de lecture.

Quant à la critique du texte roumain de la traduction du Saint-Synode, éd. de 1914, il résulte, de ce que nous avons dit, que notre exégète ne connaît pas la langue de l'ancienne traduction roumaine. Pour cette raison il fait des confussions et des fausses appréciations concernant la traduction du grec. Pour démontrer l'infériorité de la traduction, il aurait dû mettre une nouvelle traduction en regard des passages mal traduits.

4. Les Pères de l'Église et les écrivains ecclésiastiques, sont cités d'une façon fragmentaire. Pour les étudiants qui peuvent à peine déchiffrer un texte latin, il aurait dû mettre la traduction dans le texte du commentaire et le texte latin ou grec au bas de la page.

Des fragments des écrivains ecclésiastiques qu'il donne, on ne saisit pas au juste leur doctrine au sujet du livre de Nahum. Nous avons cité en traduction roumaine une grande partie du commentaire de Jérôme, qui contient des pages magnifiques, commentaire de premier ordre, qui fixe aussi le sujet au point de vue du sens littéral et du sens spirituel: *la consommation du monde et le jugement du Seigneur.* Nous n'avons pas traduit les autres écrivains ecclésiastiques, car nous les avons laissé à la charge de M. Negoită qui les consultera, sans doute, quand il va refaire son travail.

5. La méthode d'interprétation n'est pas une chose familière de M. Negoită. Pour cette raison, nous lui avons exposé les lignes générales de la théorie dans notre compte rendu en roumain, lui faisant savoir que sans posséder les sciences fondamentales et auxiliaires de l'histoire orientale et des langues sémitiques, on est dans l'impossibilité de rédiger un commentaire scientifique. *L'information bibliographique lui manque totalement.* Dans le même compte rendu en roumain,

nous lui avons signalé ce que nous avons trouvé dans: Knabenbauer, *Cursus Scripturae Sacrae, Commentarius in prophetas minores*, éd. de 1924, et en dernière ligne les informations cueillies dans différentes revues et collections, dont on ne peut se dispenser. Nous avons réservé un chapitre dans lequel nous expliquons comment on doit faire la traduction d'un livre de l'Ancien Testament, et nous avons donné une nouvelle traduction du livre de Nahum, car la traduction de M. Negoită est mauvaise.

Pour éclaircir les événements décrits par Nahum, notre auteur aurait dû consacrer un chapitre spécial à: „*La politique du royaume de Juda à cette époque (616-609)*“. Pour cela nous avons jeté un coup d'oeil dans les documents cunéiformes, en prenant en considération en même temps divers passages de l'Écriture, et nous avons conclu que la politique d'Israël et de Juda avant et après leur séparation, fut *la politique d'indépendance nationale*. Et à cette époque, surtout, le roi Josias avait l'intention de restaurer l'ancien Israël dans ses frontières. Pour cette fin, il profitait du chaos provoqué par la chute de l'empire assyrien.

Le chapitre: „*Manques et incohérences*“ est réservé aux différentes observations relatives à la technique du travail et à l'interprétation des textes cunéiformes à l'aide desquels on peut obtenir une meilleure traduction des divers textes du livre de Nahum. On peut y voir aussi le dommage qui résulte de la négligence des sources cunéiformes.

Notre exégète aurait dû traiter encore: „*Le rapport des forces dans le monde asiatique avant la chute de Ninive*“, d'où résulterait la souveraineté nominale de l'empire assyrien sur divers pays et régions conquis. Mais étant donné la longueur de notre critique, qui aurait dépassé le travail de M. Negoită, nous nous sommes arrêtés ici.

La conclusion, qui se dégage de nos observations, est: **Il lui manquent:**

a) *L'orientation générale*, car notre interprète ne sait pas utiliser et lire les livres concernant divers problèmes de l'Ancien Testament. Pour lui, tout livre et toute édition ont la même valeur.

b) *La méthode suivie*. Il n'a pas de méthode et d'esprit critique.

c) *Les grandes lignes d'interprétation*, ne se laissent pas apercevoir. A côté des auteurs catholiques et protestants, on ne voit pas quelle est la Tradition de l'Église Orthodoxe orientale au

sujet de l'exégèse du prophète Nahum, surtout le côté théologique.

L'insuccès dans la composition du travail de M. Negoită est dû au professeur respectif, M. l'abbé Popesco-Mălăești. Professeur depuis 25 ans, il n'a rien organisé dans l'étude de l'Ancien Testament. Il a proposé lui seul l'Écriture Sainte: *l'Archéologie, l'Introduction, la Grammaire hébraïque et l'Exégèse*. C'est seulement maintenant qu'on voit qu'il n'a pas été dès le commencement préparé lui-même dans la science de l'Ancien Testament, **Spécialiste en langues sémitiques en Allemagne**, depuis, sa nomination comme professeur, il n'a rien écrit dans ce domaine, **L'histoire orientale: de l'Assyrie, de la Babylonie et de l'Égypte**, lui sont inconnues et même il les méprise. Pour cela, l'étudiant qui veut se spécialiser dans l'Écriture Sainte, doit partir à l'étranger pour recommencer les études et apprendre la méthode. Pour une Faculté de Théologie, comme celle de Bucarest, qui avait la possibilité de devenir le centre théologique de tout l'Orient, un professeur n'aurait jamais eu la patience de proposer 25 ans tant de matières et parfois être encore suppléant aux différentes chaires. Les étudiants désirent comprendre l'Ancien Testament. Mais il leur manque le professeur qui possède la méthode, la documentation et l'information nécessaires et basées sur l'étude sérieuse et le désir d'être au courant de la plus grande partie des travaux relatifs à sa spécialité. Il est même étonnant que le professeur actuel ne connaisse pas la syntaxe hébraïque. Autrement on ne peut pas s'expliquer comment il a laissé se glisser de graves erreurs et des incohérences notables de méthode dans la traduction et par conséquent dans l'interprétation du texte étudié par M. Negoită.

Pour nous, de l'examen attentif de la thèse de doctorat de M. Negoită, il résulte deux conclusions évidentes:

a) **L'incapacité** de M. l'abbé Popesco-Mălăești de diriger un pareil travail, car il n'est pas documenté lui-même sur ce qu'il faut d'information pour une thèse de doctorat concernant le prophète Nahum;

b) **La nullité** du candidat, proclamé docteur de la Faculté: *magna cum laude*, ce qui constitue la plus haute distinction et recommandé: maître de conférences-suppléant d'Études Bibliques à la Faculté de Théologie de Bucarest, à cause des mérites particuliers de sa thèse.

Preotul Dr. *Marin Ionescu*, **Flul lui Dumnezeu și copiii lui Dumnezeu** (Ioan 1, 23). Manual de religie pentru cl. I primară. București, 1933. Carte de 56 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 25 de lei.

N'a trecut decât un an de când preoții au fost însărcinați să predea religiunea în școlile primare, și nu aud decât bine de pe urma acestui an. Eram neliniștiți că ce-o să fie, și iată că e bine. Am auzit părinții vorbindu-mi foarte mulțămii de învățatura creștinească, pe care copilul o capătă acum în școala primară din mâna preotului.

Nu va fi pretutindenea așa. Vor fi și scăpături. Se poate. E de așteptat. Dar n'am auzit de ele.

Alt lucru îmbucurător este însă răsărirea roadelor cărțurărești de pe urma acestei sarcini. Cartea Părintelui Dr. *Marin Ionescu*, cunoscut scriitor de lucrări bisericești, este o dovadă. Altele au răsărit de curând la Chișinău, prin osteneala d-lui *Toma Bulat*, profesor la facultatea de teologie din Basarabia, și a d-lui *G. I. Arghiropol*, licențiat în teologie. De curând au ieșit din teaurile Tipografiei Statului din Chișinău, cu cheltuiala darnicului Vlădică *Visarion* dela Hotin, 4 cărți de religie pentru toate 4 clasele școlii primare, într'un tipar de o frumuseță care-ți câștigă inima numai privindu-l. Impodobite apoi toate cu foarte frumoase chipuri și vederi, vor fi, nici vorbă, o podoabă pentru școala primară.

Dar să nu ne apucăm a scrie despre ele aici, fiindcă trebuie luate mai amănunțit. Să scriem acum despre a Părintelui M. Ionescu.

A face o carte de religie pentru copii mici e foarte greu. Ce să le spui? Să înoți în graiuri abstracte, închise în fața vieții? Să înșiri cugetări pe care copiii le pot urmări cu greu?

Păr. M. Ionescu se dovedește ca profesor încercat în această privință. Știe de unde s'o ia și unde să ajungă. Ia stări din viața de toate zilele și le înfățișează copilului ca ceva cunoscut, și apoi pe ele își clădește ce vrea să spuie despre Dumnezeu, despre viața după poruncile Lui. Deci un simț pedagogic bine simțit străbate această carte și o face foarte ușoară de întrebuințat în școală. Multe zugrăviri care o însoțesc o fac și mai lesnicioasă și mai gustată de lumea copiilor.

Cuvintele obișnuite ale închinării, noastre, precum „In numele Tatălui... Amin” și altele sunt așezate tocmai în viața trăită de copil și deci ușoare de prins de mintea lui.

Prin aceasta, noua cărtică nu poate fi decât venită la timp, și tot celce o va întrebuința va trage din ea cel mai deplin folos. Micile lipsuri care se pot întâlni ici și colo sunt atât de neînsemnate și fără atingere cu adâncul cărții, încât nici nu le mai pomnim. De aceia îndemnăm pe toți ceice se ostenesc în școală cu noua sarcină proțească, să puie mâna pe ea, și nu se vor căi.

Preotul D. *Lungulescu*, **Rolul preotului militar în timp de pace și de războiu**. — Craiova, 1933. Scriere de 93 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 25 de lei.

Păr. D. Lungulescu este un cunoscut preot din Oltenia, prin pășirea sa peste starea cea obișnuită, pe ogorul lucrului bisericesc. De mai mulți ani de zile, este închinat numai lucrului de preot al oștirii, care acum este chemarea sa cea mai de căpetenie. Este preotul Corpului I de armată din Craiova, a luat parte la războiul nostru din 1913 în Bulgaria, cum și în marele război, la care am fost și noi părtași, între 1914—18. De atunci, n'a încetat a sluji în oaste. Deci se poate sprijini pe o lungă experiență și a purta numele de preot încercat în asemenea îndeletniciri. Prin aceasta, era îndreptățit a scrie ce s'a apucat a da la lumină și este de laudă că vrea să învețe și pe alții în această privință. Păr. Partenie, directorul Seminarului Central din București, care însoțește cartea cu o prefață, scoate la iveală vrednicia Părintelui Lungulescu, ca ostenitor în acest ogor.

Dacă ne mutăm cu mintea la anii 1914—16, când ne găteam de război, ne gândim ce lipsiți eram pe atunci de o asemenea carte! Păr. I. Beldie din Galați scria pe atunci: Dar să ne spuie cineva, care va fi slujba noastră de preoți oșteni, dacă mergem la război, că eu nu știu nici cum e o cazarmă pe dinăuntru. Atunci m'am apucat eu, ca celce făcusem slujbă de oștean și eram în toată vremea în treburi cu oștirea, până la intrarea în marele război, de am scris un studiu, care a umplut 2 numere întregi din revista *Avionul* în 1915, de care pomenești și Păr. Lungulescu în această carte. Am dat oarecare îndrumare preoților despre ce ar putea fi slujba lor la vreme de război. Au fost cele dintâi cuvinte care le-au deschis drumul.

De atunci a trecut vreme. Azi avem o preoțime ostășească, cu slujbe hotărâte în anumite garnizoane. Dintr'o asemenea stare deosebită de cea înaintea războiului, răsare acum și această scriere, care ne arată că suntem altfel pregătiți decât atunci și că acum avem un personal anume pentru aceasta. Azi nu mai strigă nimeni cu neliniștea cu care striga Păr. Beldie în 1915.

Să venim acum la cartea Părintelui Lungulescu.

Nu e tipărită grozav de strălucit, deși Craiova este oraș te-meinic, în ce privește tipăririle, dar bine că o avem și așa. Cu-prinsul să fie de temei.

Autorul face mai întâi o introducere, în care arată ce a fost preoțimea de oștire în trecut, până zilele noastre și cum am ajuns până la starea de acum. Mai nainte, am avut mai mult preoți ai unei garnizoane. Acum îi avem mai legați de marile comanda-mente ale oștirii.

În partea I, Păr. Lungulescu desfășoară, în amănunt, ce are de făcut preotul în oștire în timp de pace. Ne trece pe dinainte toate prilejurile când el are de pășit spre lucrul său, ce este de făcut, cum are de făcut. Aici ne întâlnim cu un scurt tipic, care nu poate fi decât foarte folositor unui preot care începe acea-stă slujbă.

Partea aceasta e o mică Pastorală militară. Cârmuirea sufle-

tenacă între oșteni, cu toate mijloacele slujbelor și ale tainelor, munt materiile pe care autorul le înșiră aici cu grijă și pricepere.

Mai amănunțite sunt arătările despre ce are de făcut preotul la vreme de război. Autorul nu scapă din vedere toate împrejurările în care se poate găsi preotul și-l duce de mână ca să știe ce are de făcut. Spusele sale sunt împletite cu culegeri din cele văzute și cu un bun simț, care se simte deseori în scrisul său. În ce privește, de pildă, raporturile preoților unul către altul și în care de atâtea ori greșesc cei tineri față de cei bătrâni, cei mai săltați în rang față de cei începători, Păr. Lungulescu dă îndrumări sănătoase, care învață cuviința pe ceice încă n'au învățat-o.

Prin toate acestea, cartea este deosebit de prețioasă, iar autorul merită toată lauda pentru aceasta. Ea merită cunoscută și răspândită. Față de această nouă ramură de lucru, iată că avem și pe cine o poate sluji.

Diaconul *Nicolae Popoviciu*, **EPICLEZA EUHARISTICĂ.**

Teză de doctorat în teologie la Cernăuți. Sibiu, 1933. Volum de 354 de pagini, în formatul acestei reviste. Prețul 160 de lei.

O rară lucrare, cum nu răsar multe în curgerea vremii. Nici România, nici străinătatea nu are ceva de felul acesta. Autorul, deși tânăr, deși scrierea sa e lucrare începătoare, ca a unei teze de doctorat, totuși este atât de miezoasă, atât de cuprinzătoare, atât de nouă, încât nu poate fi primită decât cu mare cinste și laudă. Că o asemenea scriere se înfățișează ca o lucrare școlară, fie ea chiar de doctorat, este vrednic de toată cinstea și pentru ostenitorul ei și pentru facultatea în sânul căreia a răsărit.

Dar ce este această lucrare?

Este o amănunțită descriere și dovedire, foarte grea de săvârșit, a unei vechi neînțelegeri între noi și romano-catolici, despre vremea prefacerii pâinii și vinului euharistic în trup și sânge. În această privință, una zicem noi, alta catolicii. Noi întrebuițăm chemarea Duhului Sfânt, pentruca prefacerea să se săvârșească, așa numita *epiclesă*. Romano-catolicii însă spun că prefacerea se săvârșește prin singura strigare a cuvintelor tainei euharistice: *Luați, mâncați...*

Despre chestiunea aceasta, a urmat, anul acesta, o lungă hărțuială de condei între ziarul *Unirea* din Blaj și *Telegraful Român* din Sibiu. Uniații dela Blaj au fost dovediți drept niște bleși ignoranți, care nu cunosc nici măcar părerile teologilor lor papistași.

Toată chestiunea aceasta, întrebare adâncă în sânul creștinătății, este acum descurcată de Păr. Popoviciu. Nu pomenește de sărăciile dela Blaj, că nici nu meritau, niște neisprăviți ca ei, să fie amintiți la așa culmi de cercetare teologică. Este răscolită însă întreaga istorie bisericească, urmărind firul acestei întrebări.

Autorul face, mai întâi, o amănunțită și lungă analiză exegetică a cuvintelor Mântuitorului cuprinse în evangheliu, cu privire la așezarea Sfintei Euharistii, însoțită de toate tâlcuirile feluritelor

cercetători în această privință. De asemenea, sunt cernute de aproape cuvintele Sfântului Pavel în aceeași materie.

Urmează apoi cercetarea Sfinților Părinți, în rostirile lor despre Sf. Euharistie, iarăși cu pomenirea feluriților scriitori care vorbesc despre o părere sau alta a Sfinților Părinți.

Urmează, iarăși, șirul lung al feluriților teologi răsăriteni și apuseni, care au spus câte ceva în această chestiune. Faci plăcuta descoperire că puzderie de scriitori apuseni, și vechi și noi, mărturisesc dreptatea rânduielii răsăritene, cu privire la Sf. Euharistie și adâncă lor închinare în fața ei. Este, de fapt, o mărturisire de veacuri, neschimbată, a întregii creștinătăți în această privință, iar noutatea catolică este o ciudată abatere dela curgerea lungă și nevătămată a orânduielii noastre. Din această pricină, teologii romano-catolici se găsesc foarte încurcați, neștiind cum să găsească un chip de dreptate ciuntirii euharistice din liturghia lor. Ba unii își iau inima în dinți și-și mărturisesc, chiar și azi, toată cucernica lor închinare față de euharistia ortodoxă.

Din cât spunem noi aici însă, cetitorul să nu-și facă părerea că e vorba de o curată împungere cu condeiul în romano-catolici, lucru obișnuit și care nu ar trage cine știe ce greu la cântar. Nu este vorba numai de înferbântare la o luptă, în care ești cinstit doar pentru focul și hotărârea ta, iar că încolo lucrurile ar fi cunoscută, ca o veche ceartă între noi și apuseni.

Nimic din toate acestea. Cercetarea este o lungă plimbare senină, cinstită, fără încruntare, dealungul atâtor și atâtor scriitori de peste veacuri. Aceasta cere atâta încordare și atâta adâncire pentru urmărirea firului gândirii, încât nu ai în grija dintâi că te cerți cu cineva. Autorul este mânat numai de grija dovedirii lui cărturărești.

Dar aceasta îl copleșește atâta și te copleșește și pe tine, cetitor, încât vezi numai întrebarea în sine. Îți și trebuie pentru aceasta desfășurarea tuturor puterilor gândirii și a unei largi armături științifice. Autorul umblă sprinten cu textele grecești și latinești. Ele însă sunt atât de multe, ele înseamnă o osteneală atât de grea și de lungă dăinuire, încât ne întrebăm cum autorul a putut cheltui atâta trudă pentru o teză de doctorat?

Doar așa ceva cere timp. Zecile de autori cer tihna anilor de cercetare. Te-ai fi așteptat cu o asemenea lucrare dela un profesor bătrân, deși, chiar în lumea lor, o astfel de lucrare nu este ceva ușor de găsit.

Iată pentru ce o așa lucrare poate fi numită un mare tratat teologic. În el guști cât de înaltă, de vrednică, de frumoasă este teologia! Vezi câte cunoștințe cere ea și cât de deșartă răsare vorba acelor care vorbesc în zeflemea despre teologie, spunând că eh! aceasta nu e știință!

Da, nu e știință de laborator, de pipăire, dar cere atâta pregătire a minții, așa temelii de învățătură, încât trebuie să fii om de înaltă cărturărie pentru a putea sta la înălțimea ei.

Păr. Popoviciu, care nu este decât diacon, adică un mic slujitor al Bisericii, se înfățișează însă atât de strălucit în sânul ei, încât i se cuvine trâmbițarea noastră a tuturor, ca a unui ales și încununat teolog. Sf. Sa face Bisericii sale marea slujbă de a ne înarma temeinic în una din marile neînțelegeri ale noastre cu romano-catolicii. Și s'a dovedit atât de temeinic, încât bucherii dela Blaj tac chitic și nu îndrăznesc să se scoale împotriva acestei cărți.

S'au sculat ei la răspunsuri către un art. sau altul din *Telegraful Român*, dar la pășire tacticoasă împotriva acestei cărți n'au mai îndrăznit. A răsărit înaintea lor un arhanghel, pentru care nu mai ajunge țânțoseala obraznică, dar ignorantă a „telefonului“ lor.

Dela lucrarea d-lui Profesor Dr. *Silviu Dragomir* despreurgia uniației asupra neamului românesc, uniații n'au mai suferit o înfrângere ca cea de acum. Au tăcut ca peștele atunci, n'au îndrăznit să se scoale la judecată, tac și acum. Avem dovada că, îndată ce-i iei la temeinicie teologică, se infundă. Toată puterea lor merge numai până la mahalagismul „telefonic“. Peste aceasta, nu ajung doctoratele uniate.

Am avut mulțămire noi, teologii ortodocși, să vedem cum acești înfumurați, care s'au tot fudulit înaintea noastră cu trâmbițata lor cultură, de fapt au dat un rușinos faliment, când au fost puși înaintea cercetărilor temeinice ale omului cu adevărat luminat.

Aceste constatări acum trebuiesc scoase în largul cunoștinței preoților și Românilor, pentruca toți să-și dea seamă cât de mincinoasă este țânțoseia catolică cu lumina pe care ne-au adus-o și cu marea lor pricepere cărturărească. Se vede prea limpede că, de fapt, nu și-au adus-o nici pentru ei, că nu sunt în stare a sta la o adâncă controversă teologică. Au mârâit cât au putut, dar când au văzut greul, au fugit.

Ca sălbatecii care sunt foarte ahtiați după sclipiri de tinichea, socotite ca lucruri de mare preț, uniații noștri s'au înveșmântat și cu cordele colorate și cu mantale bălțate de monseniori, dar până aici. Peste copilăria gădilirii ochilor, nu s'au mai suit și la înarmarea minții.

Atât de neputincioasă s'a dovedit uniația în sânul neamului românesc! Ne-a adus o învărteală de păpuși și de vasilachi de circ, care, după 200 și mai bine de ani, au rămas tot niște neisprăviți și neputincioși.

Ca tot omul însă nepriceput la cele înalte, sunt foarte pricepuți la uneltirile și vicleniile omului de rând.

Cu atâta s'a ales neamul românesc dela acești adăpați la apa sălcie a unor învățături mincinoase. Și acum, când teologul nostru pătrunde în staulul lor, află că ei numai s'au îmbuibat, s'au fudulit, dar n'au muncit. Nu se pricep nici la ale lor. Păr. Popoviciu îi dă de minciună că însuși teologii catolici stau de partea noastră, în ce privește Sf. Euharistie.

Iacă, bălțății dela Blaj, monseniorii mătăsoși, dar găunoși, n'o știau.

Fraților, teologi ortodocși, bucurați-vă că în sânul nostru Dumnezeu ne-a dăruit un teolog de măsura Părintelui Popoviciu dela Sibiu. Cartea Sfinției Sale să nu rămâie străină de voi. Este ca și cum ai ceti o vestită carte a unui mare teolog. Ceiace ce ați cunoscut numai în sâmbure, veți cunoaște acum în întreaga dezvoltare, în întreaga și amănunțita creștere a acelu sâmbure. Veți vedea învățătura privitoare la Sf. Euharistie plimbată pe atâta împletire de cunoștințe, de lumini dela mari și mulți teologi, încât veți zice: Vai! ce puțin știam înainte din această dogmă!

Trăiești clipe mari din adâncimea, din viața dogmelor noastre. Le vezi îndreptățire sănătoasă și temeinică a zidirii noastre teologice și prețuiești mai mult acest învățământ, când guști zborul pe aripile unei gândiri atât de înalte.

Odată ce avem o astfel de carte, atât de rară, atât de neasemănată, să nu rămâie străină de căutarea noastră. Dimpotrivă, trebuie să intre în lerga noastră întrebuintare, pentru a vedea temeiul ortodoxiei noastre nu numai ca al unei moșteniri a trecutului, ci și în deplina stăpânire a adevărului.

Deși, se înțelege, noi credem în felul acesta, dar una este când crezi așa, fiindcă așa ai primit, și alta este când pipăi singur, când vezi cu ochii câtă dreptate este în tabăra Bisericii tale. Păr. Popoviciu a făcut Bisericii sale această mare slujbă. Să ne grăbim acum a o folosi. Multe cercuri pastorale, adunări de preoți ar trebui să se apropie de această carte, să vorbească despre ea.

Teologia noastră saltă. Cu toată buna cinstire și inimă caldă, să pășim întru primirea ei!

Oricât am spus acum nu ne vom opri aici. O scriere ca aceasta trebuie să ne fie lungă pricină de vorbă. Despre cuprinsul ei, încă am pomenit atât de puțin. De aceia rămânem datori către ea și pe viitor.

Ion Dumitrescu, Psaltire pentru popor. Poezii după Psalmii lui David Profesorul. Târgoviște, 1933. Volum de 121 de pagini, în format ceva mai mic ca al cărților de școală. Prețul 20 de lei.

Psaltirea, de atâtea ori, a slujit ca temei de îmboldire pentru gândirea cucernică a omului. Ea a îmboldit și pe învățătorul pensionar *Ion Dumitrescu* din Bd. Voinești, Dâmbovița. S'a îndemnat din cetirea Psaltirii și s'a apucat să înoade gând după gând, pe urzeala ei.

A făcut aceasta cu cuget foarte cinstit și sănătos, precum spune în prefață:

„Misiunea mea de învățător al neamului am socotit-o și o socotesc, că nu e terminată la pragul ușii dela școală, ci la ultima zi a vieții“.

Cum să-și îndeplinească această chemare, după ce a ieșit la pensie? Bătrânul învățător s'a gândit să facă Psaltirea mai lesni-

cioasă de a pătrunde în popor, punând-o în vorbirea săltată a poeziei poporului. De aceea ne-a dat aci $\frac{1}{2}$ din Psaltire, în stihurile ușoare de rostit și de ținut minte ale poeziei din popor. Este lucrarea pe care, în mare, cu alt lustru și cu mijloace mai multe, a pornit-o d. *Vasile Militaru*, despre care avem de vorbit de acum înainte.

Dela Mitropolitul Dosoftei, s'au tot făcut la noi încercări de a pune Psaltirea în săltarea stihurilor. Una mai nouă a fost a preotului de curând răposat *Floru* din București. Cu toate acestea pot fi aici 2 întrebări: 1. Ce zor am eu să cetesc Psaltirea în stihuri, când o am în curgerea lină a vorbirii obișnuite? Aceste cuvinte se aud spunându-se și față de Psaltirea domnului Vasile Militaru. Lucrarea poate avea un preț literar, dar nu și unul religios, pentrucă omul nu va ceti mai ușor stihurile decât scrisul obișnuit.

2. Pentruca totuși o asemenea lucrare să poată izbuti, trebuie să aibă mari îndemnări ale scrisului, stihurile să fie astfel, încât să poată răzbate ușor în deprinderea credincioșilor de a se folosi de ele.

Cum stă Psaltirea d-lui învățător Dumitrescu față de această trebuință?

Stă slab. Căci deși spune că va scrie în stih popular, adică în felul Mioriței, totuși stihul său nu este chiar așa. Psalmul I merge, dar la al II începe cu stihuri lungi, care nu mai sunt populare. Apoi acestea se țin minte mai greu.

Dar chiar așa lungi cum sunt, nu sunt bine legate. Ritmul e slab. Chiar dela început îl simți cum se poticnește.

Deci dacă stihurile nu merg cu tot meșteșugul, toată treaba se strică. Și în adevăr, încercarea d-lui Ion Dumitrescu nu e izbutită. Cuprinde multă strădanie, multă tragere de inimă, trebuie s'o mărturisim, dar n'a putut merge cu bine până la capăt. Ca să poată izbuti, trebuie îndreptată. De va ajunge la a II tipărire, trebuie prefăcută mult.

D. Dumitrescu are aceasta numai ca vol. I. Apoi dacă e vorba să ne dea și vol. II, să-l dea altfel decât pe cel dintâi. Altfel lucrarea rămâne o muncă nefolosită. Noi dorim d-lui Dumitrescu ca râvna sa să nu se risipească în vânt, să-și aibă mulțămirea roadei culese. Dar pentru aceasta ea trebuie îndeplinită cât mai bine. Nici cetitorul nu se poate îndestula numai cu râvna unui scriitor, ci și cu buna închegare a celor luate asupra sa.

Arhim. SCRIBAN.

Interesele personale și de partid joacă la noi un rol mai mare de cât interesele statului... Cei ce stau pe puntea de comandă să ia seama că mai pre sus de partide stă Țara și Neamul.

S. MEHEDIȚI,
in *Cuvântul* ? 23 Noenv. 1930.

Ș T I B I

Sfințirea „Mitropoliei“. — După atâtea mari serbări bisericești, cum au fost sfințirea bisericii Sf. Dumitru din Craiova și a catedralei ortodoxe din Cluj, care urmează să fie sfințită în luna următoare Noemvrie, încă nu se va isprăvi cu serbările de acest soi. În luna care vine, urmează să se sfințească „Mitropolia“ din Târgoviște, la înnoirea căreia se tot lucrează de aproape 40 de ani. La sfințire, va fi de față și I. P. S. Patriarh D. D. Miron.

Congres al preoților văduvl. — Ziarele au răspândit știrea că un congres al preoților avea să se ție în București, în zilele de 24 și 25 Octombrie a. c., la Societatea Clerului „Ajutorul“. Mai încolo însă nu s'a mai scris nimic.

Religiunea în învățământul profesional. — În ziare, a răsarit vestea că Ministerul Școalelor lucrează la o nouă întocmire a învățământului profesional tehnic și că, prin această prefacere, a înlăturat învățătura religiunii din acel învățământ. Ministerul Școalelor acum înștiințează că lucrurile nu stau așa, de oarece școlarii care intră în școalele profesionale pomenite au la temelie ori gimnaziul ori școala primară superioară, în care religiunea se predă. Afară de aceasta, în noua întocmire, la art. 46, se hotărăște că, în numitele școale profesionale, se vor ținea conferințe morale și religioase.

Trebuie să arătăm că o asemenea deslușire de fapt nu înlătură temerile arătate. Căci a spune ce se face în gimnazii și în școlile primare superioare, nu înseamnă că se va face religiunea în școalele profesionale. Iar a adăoga că în acestea se vor ținea conferințe, este mult mai puțin decât a spune că se va preda religiunea. Conferințele se pot preda din an în Paști. Lăsata la bună voia directorilor, obișnuit stăpâniți de nepăsarea omului de tehnică față de astfel de chestiuni, va fi numai o închipuire că vom avea predarea religiunii în școale.

Asemenea conferințe pot fi date pe mâna oricui, nu numai decât a unui slujitor al Bisericii, și atunci unde va mai fi învățământul religios? Deci bine ca s'a făcut zvon în această chestiune și încă nu trebuie tăcut nici de acum înainte.

Morți arși. — Ziarul *Tempo* din București (20 Oct. a. c.), care cuprinde știrea de mai sus, despre adunarea preoților văduvl, ne mai dă știrea despre numărul morților care au fost arși în București. Cetim că, din 1928, până acum, au fost arși 1634 de morți. În 1928, au fost puși pe grătar 262; în 1929, 274; în 1930, 270; în 1931, 360; în 1932, 468 de morți.

Acestea sunt știri dela mai-marii cuptorului de ardere, ca să creadă lumea că treburile lor merg strună. Din când în când, ei dau astfel de știri, ca să deprindă lumea cu arderea.

Să creadă ei însă câte spun! Căci ele nu se potrivesc cu știrile date de alții, despre care avem a scrie. E vorba de o proaspătă scriere a unui funcționar dela o primărie din București, care dă alte cifre.

Necazurile Bisericii ortodoxe în Polonia. — Ziarul *Calendarul* (28 Oct. a. c.) tipărește un lung art., prin pana d-lui *Ilie Băcioiu*, în care arată uneltirile ucrainiene în sânul Bisericii ortodoxe din Polonia de sub cărmuirea Mitropolitului *Dionisie*. Ele au dat naștere la turburări care au izbucnit la Lavra Pociaiev, tocmai când acolo erau mari serbări și însăși delegațiunea românească la congresul misionar de care scriem și noi în acest număr. E destul ce au de suferit ortodocșii de acolo din partea catolicilor. Inșiși ortodocșii mai amărăsc viața acelei Biserici?

Preot încununat. — Cu mare plăcere, vestim pe cetitorii noștri că Păr. *Ioan D. Petrescu*, parohul bisericii Sf. Visarion din București, a fost încununat cu premiul fracez *Thorlet*, în sumă de 2000 de franci franceji, pentru scrierea sa *Les idiomes et le canon de l'office de Noël*, ieșit din tipar anul trecut, în editura *Geninor* din Paris. Această răsplată i s'a dat de Academia de arte frumoase din Paris.

Păr. Petrescu este un ales preot al Bisericii noastre și a stat câțiva ani de zile în slujba bisericii noastre din Paris. Acolo, și-a întrebuițat vremea slobodă cu atâta folos, încât a meritat această înaltă pecetluire din partea unui așezământ de cultură francez. Aceasta este fără îndoială, o cinste, care se resfrânge peste întreaga proșime și peste Biserica, din care Sf. Sa face parte. Se cuvine deci ca noi, cei dintâi, s'o vestim și să ne bucurăm de ea.

De oarece numai atunci ești crezut ce poți, când străinătatea se rostește asupra ta, poate că acum Păr. Petrescu va fi prețuit în toată vrednicia sa, fiindcă până acum încă nu s'a scris deloc despre însemnata sa lucrare de care e vorba. Incununarea de peste graniță va face că vom privi cu mai multă luare-aminte spre scrierea sa, vom întreba de ea și vom învăța a o cunoaște.

Moi ferim pe Păr. Petrescu pentru această înălțare a sa și nu ne îndoim că, după ea, vor urma și altele. I le urăm din toată inima.

O încercare mijeste în zare. — Se alcătuieste o lege, prin care e vorba să se dea voie avortului. De oarece aceasta e o măsură cu totul protivnică moralei creștine, pentrucă stârpirea unei vieți de fapt înseamnă omorul, Biserica nu trebuie să stea rece, față de un asemenea fapt în pregătire. Ar însemna să pri-

mim orice măsură protivnică învățăturilor creștinești. Institutul cultural femeiesc se și mișcă în privința aceasta și a pus la cale o largă discuțiune în această privință, care urmează să se ție în ziua de 6 Noemv. a. c. în București. E bine să ia parte toți cei ce au la inimă apărarea moralei creștine, față de năravurile primite la noi de aiurea și care sapă așezământul nostru. Ne așteptăm ca preoții și teologii să urmărească o asemenea chestiune și să dea partea lor de sprijin rânduielilor vătămate.

Congresul preoților de peste munți. — La 5 și 6 Noembrie a. c., se va ținea la Cluj congresul preoților ortodocși din Mitropolia noastră ortodoxă de peste munți. El cade odată cu marea serbare pentru sfințirea catedralei din acel oraș.

Preoți în închisorile rusești. — Toate ziarele noastre, cu data de 28 Oct. a. c., au tipărit o știre din Riga, dată de agenția telegrafică *Rador*, prin care se arată că o mulțime de preoți, din felurite State, zac în închisorile rusești. În urma unei înțelegeri de curând dintre cărmuirea Sovietelor și Lituania, a fost slobozit din închisorile rusești episcopul lituanian *Matulonis*. Acesta, îndată ce s'a văzut slobod, a trimis o lungă înștiințare stăpânirii bisericești lituaniene, că peste 100 de preoți, din felurite țări, se mai găsesc încă în închisorile rusești. Dintre aceștia, 70 sunt numai lituanieni. Unii din ei sunt trimiși spre Răsărit, unde trăiesc foarte greu.

Cărmuirea bisericească din Lituania va căuta acum, prin Crucea Roșie, să trimeată hrană acestor întemnițați. Totodată se vor căuta mijloacele de a scoate din închisori pe toți acești nefericiți.

O izbândă a repausului duminical. — Ministerul Muncii luase măsura cu nr. 59682 a. c., prin care învoia bărbierilor să ție deschis Duminica până la 12, iar, în schimb, să închidă Luni până la 12. Cu alte cuvinte, încărcă Lunea cu cinstea Duminicii. În urma acestei măsuri, s'a pornit o mare mișcare printre lucrătorii. Ministerului a fost nevoit să desființeze această măsură, care călca legea, și a rămas în putere tot rânduiala de mai nainte.

Sporul ortodocșilor în Cehoslovacia. — După o numărătoare făcută în partea de Răsărit a Cehoslovaciei, în așa zisa Rusie de sub Carpați, mai mult de jumătate din locuitori erau uniați. În 1910, ei erau 64,9% din popor. Acum însă uniații sunt numai 49,5%. Pe atunci, ortodocșii erau numai 0,1%, azi însă ei sunt 15,4%. Uniații sunt azi 359,166 de locuitori, ortodocșii 112,034, evreii 102,542. Mai sunt apoi 70,873 reformați, 69,262 catolici, 4953 fără religione și alte fărâme mai mărunte de confesiuni. (după *Calendarul*, 11 Noemv. 1933).

Odoarele românești dela Sf. Munte. — Despre acestea, scrie d. *Pomescu Gilly*, nume care se vede, din când în când, legat de materii istorice, în ziarul *Universul*. Privitor la odoarele românești dela Sf. Munte, scrie în *Universul* dela 13 Noemvrie a. c., folosind studiile d-lui profesor *Sloica Nicolaescu* din București, pe care domnia sa îl numește „neobosit cercetător al mărturiilor trecutului românesc, cunoscut și în afara granițelor noastre“. Despre acest cercetător, domnia sa scrie că „a descoperit, cu prilejul călătoriilor sale de studii făcute la muntele Athos, între altele, un prețios chivot dela Neagoe Basarab Voevod, evlaviosul cititor al mănăstirei Argeș.

„Acest chivot, care se păstrează la mănăstirea Dionisiu, este de argint aurit, admirabil lucrat cu pietre prețioase și artistice emailuri. Are forma unei biserici bizantine cu ornamentațiuni asemănătoare mănăstirei Curtea de Argeș“.

Urmează o zugrăvire mai amănunțită a acestui chivot, iar apoi amănunte despre zidirea mănăstirii Dionisiu și îmbunătățirile făcute în ea de Neagoe Basarab. Apoi ne arată ce alte danii au făcut elții voevozi, până la Constantin Brâncoveanu și neamul lui Nicolae Mavrocordat.

Congresul preoților. — În zilele de 29 și 30 Noemvrie a. c., se va ținea în Craiova Congresul Asociațiunii generale a preoților.

Frumosul cuvânt al unui profesor. — Vorbind la împlinirea fa 40 de ani de viață a Regelui nostru, Profesorul *Gh. Alexandrescu* dela Seminarul Pedagogic din București, a spus, între altele.

„Am simțit nevoia de a mă ruga lui Dumnezeu și când am plecat de acasă, și când am ajuns în fața bisericii de lângă școală, ca să-mi trimeată Duhul cel povățuitor, care să mă insufle să grăiesc astfel către voi, încât din gura mea să nu iasă nici cuvânt de ocară, nici de minciună, ci cuvânt de credință, de iubire și de nădejde!“.

Fericită școală, în care profesorii vorbesc atât de inimos școlarilor lor!

Congres misionar. — În zilele de 29-30-31 și 1 Noemv. a. c. s'a ținut la un congres misionar în Chișinău, la care au luat parte I. P. S. Mitropolit *Gurie*; P. S. Episcop *Grigorie* al Aradului; Prea Sfințiii Arhieriei *Dionisie Tighineanu*, *Titu Târgovișteanu* și *Grigorie Botoșăneanu*; d. Ministru *Pant. Halipa*; apoi mulți profesori ai facultății de teologie din București; Dr. *Ioan Puiul* și Dr. *Orest. Tarangul*, din partea Mitropoliei Bucovinei; cum și mulți alți preoți din toată țara. Vom scrie mai pe larg în nr. viitor despre discuțiunile acestui congres. În cel de acum, nu mai avem loc.

Arhim. SCRIBAN.

Preot otrăvit. În ziarul *Dimineața* dela 8 Iunie a. c., cetim că Preotul Ioan Buștiuc din satul Voinești-Tutova, abea a săvârșit sf. slujbă în Duminica Rusaliilor (4 Iunie și îndată, pe drumul spre casă, a fost apucat de mari dureri în stomac. După amezăi a și murit. Se crede că a fost otrăvit prin cocleala din potir, care n'ar fi fost aurit. Altă părere este că vinul ar fi fost otrăvit. Ziarul n'a mai adus apoi alte amănunte.

Preot împiedicat dela slujbă. — În *Dimineața* dela 14 Iunie a. c., cetim că Preotul Victor Rădulescu din Hălăngești-Dolj, a fost atacat de primarul satului, Nicolae Sbelmegeanu, cu consilierul Ilie Tătăman și alți 4 săteni, pe când făcea slujbe în biserică și împiedicat de a o isprăvi. I-au batjocorit, amenințat, așa că preotul a trebuit să lase slujba baltă. Pricina ar fi că primarul ar voi să aducă pe cumnatul lui în locul preotului Rădulescu. Orice ar fi, ce năravuri și ce-și poate îngădui un primar. Așa e când necioplitul are puterea pe mână!

Preoții afară din școala primară. — Această au cerut-o învățătorii, Au ținut congres, în Craiova, în ziua de Sf. Constantin, cum cetim în *Dimineața* dela 25 Mai a. c. Era un congres al învățătorilor fără slujbe. Ilie Opran din Sobănești-Romanași, a cerut ca preoții dela sate, care sunt și învățători, să rămâie cu o singură slujbă. Asemenea Gheorge Ionescu din Bălți, Basarabia și Voina din Banat, s'au ridicat aspru împotriva preoților și au cerut ca aceștia să nu mai fie învățători.

BIBLIOGRAFIE

Patriarhia Română, **CONGRESUL NAȚIONAL BISE-
RICESC.**—Sesiunea Octomvrie 1932. Desbateri, rapoarte oficiale, regulamente și acte, privind situația Bisericii Ortodoxe Române în anii 1929—1932. Volum de 240 de pagini, în formatul acestei reviste, cu mai multe ilustrațiuni. Nu spune prețul.

Un frumos volum, pe bună hârtie și în tipar curat, ne dă materia descusută în Congresul Național Bisericesc de anul trecut. Oricât de însemnate și urmărite cu oricăta grijă, asemenea discuțiuni se perd și mai târziu nu știi unde să le mai cauți. În arhivele stăpânilor e greu de căutat. De aceia e foarte bine când toate cele despre care s'a stat de vorbă cu asemenea prilejuri, toate lucrările, sunt puse înaintea ochilor, pentruca să-ți dai seama despre câte au stat într'o vreme în grija Bisericii și câte întrebări au fost descurcate sau pecetluite prin vreo hotărâre. Din acest punct de vedere, volumul pomenit este venit la vreme și el nu poate fi decât folositor. Așa cum azi se cetesc cu atâta însufle-

țire vechile discuțiuni urmate pe vremuri în Sfântul Sinod, așa se vor ceti cu drag toate acestea oricât de târziu. Consiliul Central Bisericesc a făcut o lucrare bună, dând la iveală acest volum și ne bucurăm că l-a pus astfel la îndemâna tuturor.

BISERICA ȘI PROBLEMELE SOCIALE.—Conferențele ținute la Fundația *Dalles* (24 Ianuarie—8 Aprile 1933), sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc. București 1933. Volum de 270 pag., în format ceva mai mic ca al acestei reviste. Prețul 60 de lei.

Consiliul Central Bisericesc se poate lăuda că a dat la iveală un frumos volum, care ispitește inima spre cumpărare, prin înfățișarea lui aleasă și prin prețul lui scăzut. El încă se poate lăuda cu acest soi de lucrare publicistică, fiindcă aceasta e o nouă față a lucrului său, care nu poate găsi decât prețuire.

Noua carte cuprinde conferențele ținute la Fundația *Dalles* din București, în iarna și primăvara acestui an, după hotărârea Congresului Național Bisericesc. Anume, a fost vorbă de a păși cu învățăturile Bisericii Ortodoxe mai din plin, în largul vieții, și a îndeplini astfel o învoire în cugetele ascultătorilor, o îndreptare din nou către curatele și sănătoasele învățături ale Bisericii noastre.

Puse acum și în haina tiparului, ele se vor putea bucura și de mai multă răspândire. Au în frunte un cuvânt al Înalt Prea Sfințitului Patriarh către conferențieri, iar apoi un șir de 11 conferențe. Cea dintâi e a Patriarhului, care a deschis aceste conferențe și al cărui cuvânt a fost primit cu multă închinare.

Credem că acesta e numai un început, care se va urma de acum înainte prin lucruri la fel, arătând astfel, în largul obștii, vrednicia și puterea mântuitoare a credinței, așa cum este ea cuprinsă în Biserica noastră.

Teofilactos Farmachides, **COMENTAR ASUPRA SFINTEI EVANGHELII DUPĂ MATEI**, volumul I și II, traducere românească de Preotul *Const. Grigore*, profesor la Seminariul din Râmnicul-Vâlci, și *Sava T. Saru*, profesor la Seminariul Central din București, cu câte o prefață, de Păr. Diacon Dr. *Haralambie Roventă*, profesor la facultatea de teologie din București. Râmnicul-Vâlci 1931, și 1933, volumul I de 301 pagini, vol. 2 de 424 de pagini, fiecare câte 200 de lei.

Noi am scris o lungă dare-de-seamă despre această foarte meritoasă lucrare, în două volume, dar n'a mai fost loc pentru ea în acest nr. al revistei. Cetitorii o vor avea însă în nr. viitor.

Arhim. SCRIBAN.

POȘTA REDACȚIEI

La sfârșitul lui Octombrie a. c., a încetat din viață tânărul teolog a facultății de teologie din București *Gheorghe Koman* din Vârlezi, Covurlui, tânăr înzestrat cu mari daruri sutletești, mai avea de dat numai licența și a murit spre jalea familiei și a prietenilor. Rânduri duiioase despre el ne scrie colegul său de odinioară în seminarul din Galați, *Alex. V. Ciuhureanu*, licențiat în teologie.

D-lui *Mircea Moreanu*, învățător, Boghicea Roman.

A măریciunile d-voastră că v'am rotunjit art. nu-și are locul pentru că eu nu pot tipări articole pline de greșeli. Trebuie să îndrept. Este mai ușor de cetit cum am făcut decât cum ați scris? Pot s'o fac, ce să vadă cetitorii cine a făcut mai bine. Nu vă va fi spre laudă.

Sfinției Sale Părintelui M. Ionescu, învățător. Costieni, Râmnicul-Sărat.

Am. primit art. despre *Invățământul religiunii în școala primară*. Il veți vedea în tipar foarte curând.

MULTĂMIRI

Comitetul de zidire a bisericii din satul *Meidanchioi*, Tulcea prin prezidentul său, Păr. *Victor Șt. Gagos*, aduce cele mai vii mulțămiri d-lui *Nicolae Iosub*, prefectul județului Tulcea, pentru bunăvoința sa, de a fi dăruit numitului comitet suma de 15.000 de lei, pentru ducerea înainte a acelei lucrări.

Dumnezeu să întărească toți pașii săi!

Epitropia Parohiei *Flămânda*, jud. Teleorman, aduce vii mulțămirii Băncii Populare „Sf. Ilie“ din acel sat, 1) pentru dania făcută bisericii, în urma stăruinței Parohului păr. *Petre Popescu*, anume o evanghelie îmbrăcată în catifea, cu colțurile bătute în argint, care a costat 4000 de lei; 2) d-lui *Marin Popescu*, din acelaș sat, subinspector la Centrala Cooperativelor Sătești, pentru dania sa către biserică, cuprinsă într'un rând întreg de Sfinte Vase (Potir, Disc, Stea, și Copie) în preț de 500 de lei; 3) d-lui *Florea Cr. Țican*, din acelaș sat, pentru un liturghier și un catavasier, amândouă scorțate, în preț de 500 de lei.

Dumnezeu să-i cuprindă pe toți sub acoperământul Său!

Prof. IOAN LUPAȘ:
Membru al Academiei Române

MICA ISTORIE BISERICEAȘĂ ILUSTRATĂ
— EDIȚIE PENTRU POPOR —

Prețul 70 Lei.

Pr. I. MIHALCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIȚIE SEMI-VELINA, 316 PAG. —

Prețul 160 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HĂRTIE SEMI-VELINA, 180 PAG. —

EDIȚIA II-a.

Prețul 100 Lei.

VASILE MILITARU:

PSALTIREA IN VERSURI

Lucrată sub auspiciile Consiliului Central Bisertcșe
și verificată de P. S. Nicodem dela Neamț

336 pag.

Prețul 100 Lei.

BISERICA ȘI PROBLEMELE SOCIALE

Conferințe ținute la Fundația Dalles, sub auspiciile
Consiliului Central Bisericesc.

Prețul 60 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

CĂRȚI DE ȘCOALA

1. Explicarea Evangheliilor Dominicale p. cl. III Seminar și p. popor de Pr. Dr. I. Mihălcescu	60.—
2. Istoria Bisericească Universală cu noțiuni de patrologie pentru cl. V Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—
3. Istoria Bisericească Universală dela 1054 până azi, pentru cl. VI Seminar de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—
4. Manual de Teologie Dogmatică pentru cl. VI Seminar, de Pr. Dr. I. Mihălcescu	100.—

CĂRȚI DE MUZICA BISERICIEASCĂ

1. Cântările Sfântului Liturghii, de I. Pop.-Pasărea	60
2. Catavasier (cartonat) de I. Pop. Pasărea	125
3. Liturghier de strană (cartonat) de I. P. Pasărea	175
4. Anastasimatar, de N. Barcan	25.
5. Anastasimatar, de Pr. Stupcanu	80.
6. Metodă pentru a învăța Psaltichia, de Pr. Th. V. Stupcanu	25.

Imprintate și Registre de Contabilitate.

1. Un stat parohial	3.—
2. Un carnet cu 50 certificate de botez	50.—
3. Un carnet cu 50 certificate de cununie	50.—
4. O serie mare de registre de contabilitate compo- zată din: 1 reg. de partizi, 1 reg. plăți, 1 reg. încasări, 3 bugete, 3 conturi, 5 coperte. și 2 borderouri	96.—
5. Un singur registru mare de partizi.	20.—
6. Un singur registru mare de plăți	20.—
7. Un singur registru mare de încasări	20.—
8. O serie mică registre de contabilitate compo- zată din: 1 reg. mic de partizi, 1 reg. mic de plăți, 1 reg. mic de încasări, 3 bugete, 3 conturi și 5 coperte	78.—

9. Un singur registru mic de partizi	15.
10. Un singur registru mic de plăți	15.
11. Un singur registru mic de încasări	15.
12. Un compt	4.
13. Un Buget	4.
14. Un Borderou	1.
15. O copertă (mapă)	2.
16. Un registru pentru înscrierea botezaților	80.—
17. Un registru pentru înscrierea căsătoriților	80.—
18. Un reg. pentru înscrierea înmormântaților	80.—
19. Un registru de intrarea hârtiilor	75.—
20. Un registru de eșirea hârtiilor	75.
21. Condică de expediție	50.

Icoane mari foi volante mărimea 28/40 8,50 lei exemplarul.

Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos). Învierea Domnului f. Treime. f. Ecaterina.	Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru.	Sf. Spiridon. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voevozi. Sf. Paraschiva. Sf. Gheorghe.	Botezul Domnului. Buna Vestire. Adormirea Maicii Domnului
---	---	--	---

Icoane mijlocii, foi volante mărimea 19/28, 5 lei exemplarul.

f. Gheorghe. f. Împărați. Maica Domnului. Învierea Domnului. Buna Vestire. Mântuitorul (Iisus Hristos).	Sf. Ioan Botezătorul. Învierea Domnului. Sfinții Apostoli. Sf. Ecaterina. Sf. Trei Ierarhi.	Buna Vestire. Botezul Domnului. Sfântul Dumitru. Sfinții Voevozi. Sfântul Nicolae.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Treime.
--	---	--	---

O serie de icoane prăznicare (12 bucăți pictate pe lemn, mărimea 35/24, lei 2000. O singură
icoană lei 700.

Cei patru Evangheliști imprimați pe satin pentru sfințiri de biserici (seria) prețul lei 100.

Icoane mijlocii aplicate pe carton mărimea 15/23, 15 lei exempl.

Mântul Gheorghe. Învierea Domnului. Maica Domnului. Mântul Dumitru. f. Nicolae.	Sfinții împărați. Sf. Apostoli. Sf. Voevozi. Sfinții Trei Ierarhi. Iisus Hristos.	Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Ecaterina. Sf. Paraschiva. Buna Vestire. Botezul Domnului.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Treime.
---	---	--	---

Icoane mari, aplicate pe carton mărimea 23/35, 30 lei exempl.

Maica Domnului. Iisus Hristos. Învierea Domnului. Buna Vestire. Botezul Domnului.	Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Gheorghe. Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Voevozi.	Adormirea Maicii Domnului Sf. Spiridon. Sf. Paraschiva.
---	---	---	---

Cărți poștale cu iconițe în culori, a 2 lei bucata.

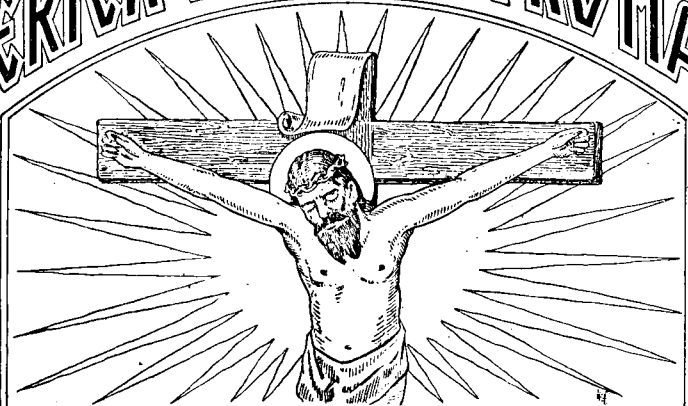
f. Gheorghe. f. Mihail. f. Teodor Tiron. f. Teodor Stratilat. f. Nistor. f. Mercurie.	Buna Vestire. Botezul Domnului. Adormirea Maicii Domnului. Sf. Pantelimon. Maica Domnului. Mântuitorul (Iisus Hristos).	Învierea Domnului. Sf. Treime. Sf. Ecaterina. Sf. împărați. Sf. Apostoli. Sf. Nicolae.	Sf. Trei Ierarhi. Sf. Dumitru. Sf. Spiridon. Sf. Voevozi. Sf. Paraschiva. Sf. Ioan Botezătorul.
--	--	---	--

Iconițe Cărți poștale aplicate pe carton Lei 6.

Instrucțiuni de comandă: Orice comandă va fi însoțită de un acconto, urmând ca restul împreună cu spesele
de transport să se încaseze prin ramburs.

N.B.—Librării și orice revanzători sunt obligați a vinde Cărțile cu prețurile din acest
Catalog, acordându-li-se rabat numai la CĂRȚILE BROȘATE.

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTA SFANTULUI
+ S I N O D +

CUPRINSUL

Năsterea lui Hristos, poarta împărătească (501).	Arhim. Scriban
Inger blând (507).	Pr. M. Gherman
Bisericiile boierilor Dedulești (508).	Ioan C. Filitti
Cum să facem zidul? (513).	Econ. Al. Mironescu
Minuni care se repetă (514).	Preot T. R. Perianu
Propuneri cu privire la predarea religiei în școala primară (516).	Inv. Pr. M. Ionescu
Pământurile bisericesti (518).	Preotul Andrei Măstăcioșu
Un amănunt de căpătâiu (519).	Pr. Mihail S. Stănescu
Mercenarii duh: lui de destrămare (520).	I. D. Ungureanu
Înalta chemare a Bisericii astăzi (522).	Preot Andrei I. Eftimie
Cronica bisericească (524).	Pr. Gh. Verșescu; Pr. Drd. Spiru
I. Apostol; Monahia Olga Gologan; Pr. B. Ghelaru; Pr. Ioan	
I. Radu; Pr. Ioan M. Popescu; Pr. Nic. I. Iancu; Pr. S.	
Isaia A. Nicolescu; Înc. Școlar Ilie N. Panamasciuc; Pr. S.	
Fețeanu; Pr. Aristide N. Geamănu; Const. C. Pavel; Al. Pop.	
Cărți, Reviste, Ziare (565).	Prof. Nic. Popovici; V. Gh. Va-
Știri, Bibliografie, Multămiri	silache; Nic. Ionțu; pr. C. Pop.
	Arhim. Scriban

TIPOGRAFIA „CARTILOR BISERICESTI“

AVIS

Direcțiunea Tipografiei Cărților Bisericești, aduce din nou pe această cale la cunoștința Prea Cucernicilor Preoți că, pe viitor nu va mai putea efectua nici o comandă de cărți sau imprimate pentru care nu i s'a trimis acout sau costul, plus speșele de francare.

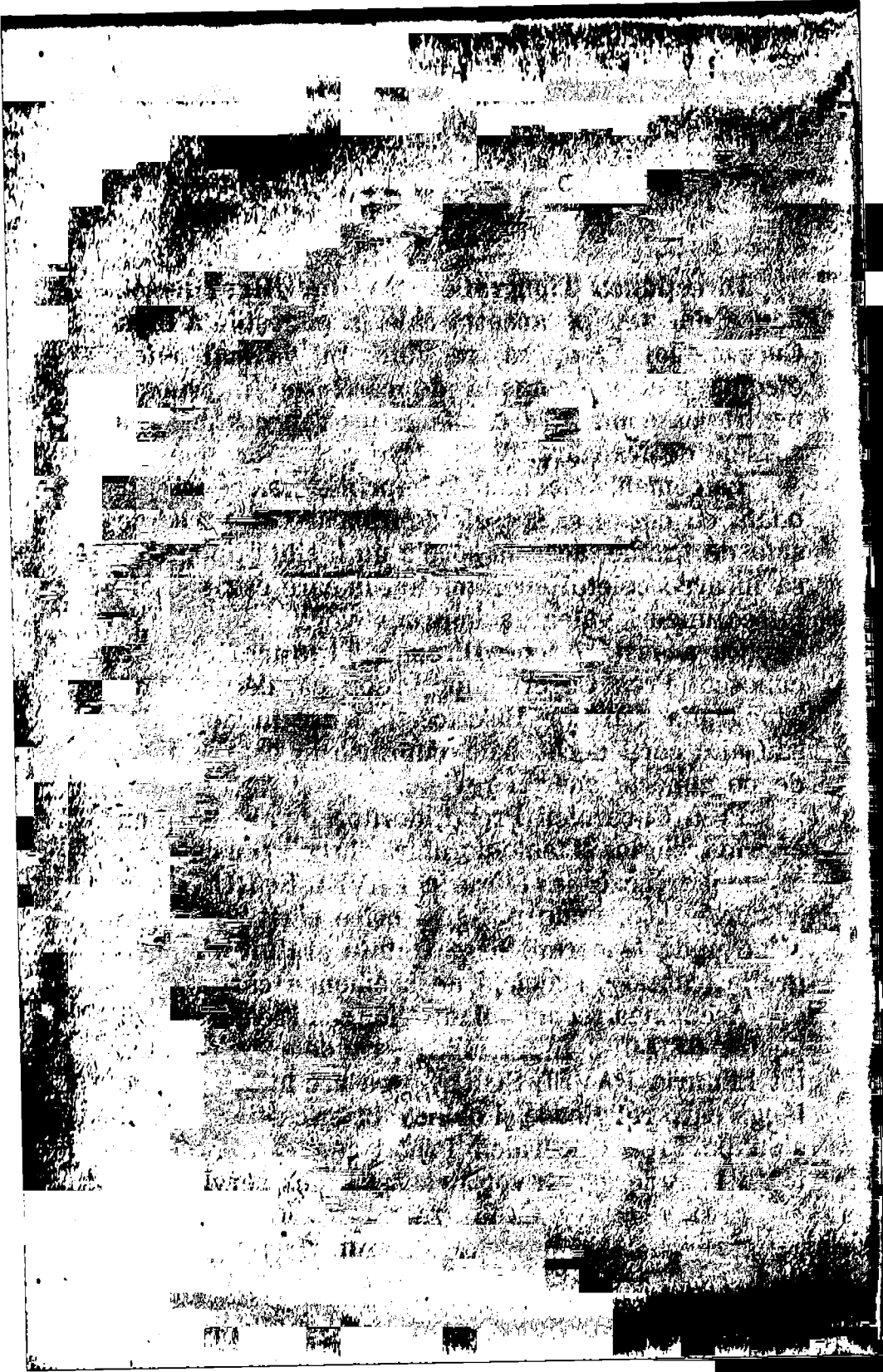
La comenzi mai mici de imprimate, să se trimită odată cu costul și speșele de francare câte 2 lei de suta de grame, aceasta spre a nu fi silită tipografia să încarce coletul cu ramburs, în care caz speșele întrec uneori valoarea imprimatelor.

Cu această ocazie Direcția Tipografiei face cunoscut Prea Cucernicilor Preoți că, deocamdată Tipografia Cărților Bisericești, n'are în depozitul său alte cărți decât cele cuprinse în catalogul ei de pe coperta acestei reviste.

Prea Cucernicii Preoți, doritori de alte cărți cu cuprins religios și teologic, afară din cele din catalog, să se adreseze la Librăria PAVEL SURU, Calea Victoriei, 108, unde pot găsi orice cărți religioase și de unde la cerere li se trimite gratuit o Bibliografie (catalog) specială de asemenea cărți.

Asemenea recomandăm celor ce ni se adresează pentru **OBIECTE BISERICESTI**, candelă, cruci, etc., tot Librăria PAVEL SURU, care are în depozit pe lângă cărți religioase și obiecte bisericești și odăjdii și unde Prea Cucernicii Preoți se pot adresa cu toată încrederea că vor fi conștiincios serviți.

DIRECȚIUNEA

BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

București. Seria III. Anul LI. Nr. 11-12. (632-33) Noem.-Decem. 1933.

NAȘTEREA LUI HRISTOS POARTA IMPARATEASCA

I.

Deși s'a ivit între oameni „chip de rob luând, întru asemănarea oamenilor făcându-se“ (Filipeni 2, 7), deși nașterea Sa nu are niciuna din strălucirile împărătești, totuși, pentru Iisus Hristos, nașterea Lui este poarta unei lucrări împărătești, pe care numai unul ca El o putea îndeplini. Ea este, în văzul nostru, începutul unei lucrări pe care omenirea nu o putea înțelege atunci, dar care a mers de atunci îndeplinindu-se în mijlocul nostru, fără nicio abatere din pasul ei, și se îndeplinește până în ziua de astăzi.

Iisus Hristos ia asupra sa, pentru a o împlini, o chemare, în urma căreia, din nou avea să intre în „slava, pe care o avea la Tatăl, mai înainte până a nu fi lumea“ (Ioan 17, 5). De aceea cu dreptate este să numim nașterea Sa „Poarta împărătească“, fiindcă: 1. este intrarea împăratului celui fără de moarte întru ale sale; 2. este pășirea spre o lucrare ce cădea numai în sarcina Lui și pe care altul nu o putea împlini; 3. este mijlocul de lucru al unui împărat fără păreche, pentru că, prin mijloacele cele mai puțin arătoase, cele mai neputincioase, după socotință omenescă, înteste spre cele mai mari secerișuri; este o lucrare ca niciuna alta în felul ei, pentru că împlinirea ei merge pe cale atât de lungă!

În adevăr, unde s'a mai văzut ca lucrările omenești să cuprindă socoteli de împlinit peste mii și mii de ani! Cele mai minunate înjghebări ale oamenilor sunt puse a se săvârși într'un număr de ani. Dacă s'au clădit în 10-20 de ani, zici că e mult. Dacă templul lui Solomon, înnoit de Irod, luase zeci de ani de lucru și nu era gata nici pe vremea Mântuitorului, ni se pare peste fire; dacă un palat, ca cel zis „al Religioșilor“, care a costat 1 milion de dolari și care a fost sfințit anul acesta la Ierusalim, după un lucru de 7 ani, cu toate mijloacele iuți ale muncilor de azi,—iarăși ni se pare mult. Domnul nostru Iisus Hristos a început însă un lucru care este pus a se săvârși dealungul întregii dăinuirii a omenirii, peste mii și mii de ani: *Și se va propovedui această evanghelie a împărăției la toată lumea, întru mărturie la toate neamurile, și atunci va fi sfârșitul* (Matei 24, 14).

E uimitoare lucrarea lui Hristos în lume, și ea se îndeplinește până în ziua de azi și este în neîncetată săvârșire, fără niciun răgaz. Când crezi că a slăbit mai mult, atunci începe mai viu și mai dârz.

Și ceiace este pe îndeplinire atât de lungă, atât de neasemenea cu orice lucrare omenească, a fost totuși atât de scurt! Ca să se înceapă această întinsă lucrare, Mântuitorul Hristos n'a lucrat între noi decât 3½ ani. S'a scoborât pe pământ, prin umilita și săraca naștere, prin ceiace oamenii n'au băgat-în-seamă atunci; s'a zăbovit numai puțin între noi; a încheiat printr'o moarte rușinoasă; a înfrânt-o prin învierea biruitoare; s'au petrecut toate numai în atât de scurtă vreme, într'o țară cuprinsă în granițe atât de înguste! Și totuși, de acolo înainte, a urmat larga această plecare, acest du-te-vino al unei munci fără răgaz, la care suntem marturi!

Mai are omenirea înaintea ochilor ei ceva la fel? Nu. Ivirea lui Iisus Hristos în lume și cu ce a urmat după, sunt ceva fără seamăn. Nu se potrivește cu nimic din lucrările omenești. Puterea lucrului Său de a se împrosoăta neîncetat, de a pălpâi tot cu alte puteri, de a ne înfățișa priveliștea unei veșnice primăveri, a unor închegări și împliniri de lucrări răzlețe, toate îmbinându-se însă și ducând spre lucrarea cea mare de cucerire întru numele Lui, — toate acestea sunt minunea și uimirea priverilor noastre.

Și lumea năvălită se întreabă încă trufașă, că oare unde or mai fi minunile și de ce nu se mai văd minuni în ziua de azi?

O! biata! ea nu are ochi să vadă ceiace în fiecare zi o izbăște peste obraz! Orbită în micile sale făpturi, încrezută în sine și îngâmfată pe ce a putut închea de azi pe mâne și de care nu ești încredințat de mai dăinuiește până poimâne, omenirea aceasta nu are ochi să vadă marea făptuire a lui Dumnezeu!

Impărțită peste atâtea țări, prin împrejurările atât de învâlmășite ale istoriei, printre popoare atât de vrăjmașe și fără înțelegere unele cu altele, iată că lucrarea lui Iisus Hristos se împlinește. În chipurile cele mai felurite, ea îmbobocește cum nu te aștepti. Ea stârnește însuflețiri și apostolate de o vioiciune cum lumea nu are pildă că se mai petrec în așezămintele ei.

Palatul religiunilor dela Ierusalim, de care am pomenit mai sus, este și el o dovadă de dragostea către Iisus Hristos, răsrărită în felul acela nou, în sufletul unui creștin. Căci el a dat millionul de dolari și și-a păstrat numele necunoscut (după porunca Domnului), pentruca numele Domnului să se vestească și de acolo, în chipul în care el a socotit mai deosebit decât altele; palatul care este o mahala întreagă, cu o sumă de clădiri în jurul lui și care va sluji tot pentru a pregăti o omenire mai apropiată de Dumnezeu și va fi ca o nouă dovadă, de zvâcnirea de viață nepotolită, care se petrece în staulul închinătorilor lui Iisus Hristos. Asta ne uimește pe noi în atâtea și atâtea chipuri.

Și de privim aiurea, în sânul frământărilor dintre neamuri sau în sânul lor, vedem că nu lipsesc acei care umblă să dezlege toate durerile, prin înțelegerea dată de Iisus Hristos pentru viața oamenilor. Vedem că ceice îndrăznesc cel mai mult, ceice se opintesc cel mai din greu, pentru a croi o omenire mai dată la

brazda vieții sănătoase, sunt tot slujitorii lui Iisus Hristos. Ei alcătuiesc, până azi, oastea care se silește să toarne, în aluatul lumii plămada luată dela Iisus Hristos.

Au încercat alții altfel, pe cale protivnică, cu ură. Încercările lor, abea urzite, scornesc lumea numaidecât, iute sunt biciuite. Propovedania lui Iisus Hristos însă, chiar când nu este primită de o tabără, nu încetează de a se săvârși. Celelalte trec, ea rămâne. Până la sfârșit, tot ea va dăinui peste ele și nu va înceta de a-și face slujba de plămădire a omenirii, ca mai înainte.

Apoi oare nu a fost Nașterea Domnului poarta prin care a intrat în lume carul împărătesc, cu daruri, cu semințe de înverzire și rodire, cum lumea n'a mai văzut? N'a lost ea intrarea Vestitorului, „de care nu era lumea vrednică“ (Evrei, 11, 38), deschiderea largă, în mijlocul întunerecului lumii neînțelegătoare? Da, Nașterea Domnului a fost noutatea de care lumea nu și-a dat seama când s'a petrecut, care însă cu dreptul trebuie privită ca o deschidere a porților raiului, încă de pe pământul nostru. După cum spunem la moliftele Bobotezei, că „astăzi îngerii împreună cu oamenii dănuiesc“, putem spune și acum, căci și la nașterea îngerii au fost părtași la bucuria cea mare, care se vestea oamenilor.

II.

Mînuna noastră pentru marea lucrare pornită odată prin venirea Domnului Hristos în lume este cu atât mai îndreptățită, cu cât ea s'a îndeplinit, nu ca o lucrare organică, ce-și merge drumul său orb, obișnuit, al unei vieți pornite spre creșterea ei. Lucrarea creștinească nu a fost un gând care s'a sădit în sânul omenirii, și de acolo el a început a dospi în sânul ei, ca o sămânță aruncată în pământ. Nu, ci ea a întâmpinat și întâmpină tot felul de împotriviri, nu întâmplătoare, ca o stâncă ce ți se ivește în cale fără să știi, ci împotriviri căutate, puse la cale, întocmite anume ca să zădărnicească lucrul Domnului. Și ele nu au dăinuit o clipă-două, un veac. După unele încercări neizbutite, altele s'au pus la cale, cu alte mijloace, socotite mai potrivite de a putea înăbuși lucrarea lui Dumnezeu.

Zădarnic. Lucrul Domnului a suferit ciocnirea, a curs sânge, a mai fost oprit în loc, dar a răsărit dincolo. Chiar și de unde a fost oprit, iar a luat-o din loc.

Și aceasta însă merge tot după cele arătate că vor fi. Căci Dreptul Simeon, când a luat în brațe pe Pruncul Iisus, între altele, a spus că „aceasta va fi prilej de ciocnire a părerilor“ („semn al celor ce vor zice împotrivă“, spune evanghelia, într'o traducere cu înțeles greu de prins), adică pricină de vrajbă între părerile oamenilor. Și în adevăr, așa este cu ființa lui Iisus Hristos până în ziua de azi. E luptă în jurul lui. Până azi se întreabă: Cine este El? de unde este?

Ei nu se înțeleg în părerile lor despre El și despre învățătura Lui. Trec ani după ani, veacuri după veacuri, și din nou

răsar alte păreri. Unul crede să spule mai bine decât ce au spus cel de mai înainte, și croiește altă deslușire despre ființa Lui, cum își dă el cu gândul că ar fi mai bine și mai cuminte de primit.

Unul se numea Doctorul *Binet-Sanglé*. El a venit cu născocirea că Iisus Hristos n'a avut călcătura omului sănătos, n'a fost o ființă întreagă la minte. A scos nu mai puțin de trei volume, ca să vestească lumii această nouă descoperire a lui. Credea că asta va fi toată dezlegarea cu privire la Iisus Hristos și că lumea va bate din palme că, în sfârșit, s'a găsit dezlegarea tainei; în sfârșit, iată de ce Iisus a fost așa cum a fost.

Tot un doctor însă a venit, Dr. *Émile Vêrut*, care, într'o lungă cercetare (de mai mult de 100 de pagini), face de două parale toate cele 3 volume ale colegului său și arată¹⁾ toată încopciarea fantastică a faptelor, din care trebuia să iasă că Iisus n'a fost în fire. E o dovadă de ciocnire aprigă de păreri despre ființa lui Iisus Hristos, între oameni de aceeași tagmă, cu totul depărtată de cea a teologiei. În tabere așa de depărtate de grija credinței, aceeași ciocnire. Se adeverește spusa Dreptului Simeon, că Iisus va fi peatra de care se vor ciocni atâtea păreri și în jurul căreia oamenii se vor certa.

Și nu încetează lupta aceasta o clipă. Ahea se potolește furtuna stărnită de ivirea unor păreri și iată, altele la rând. În mijlocul lumii care zice că nu are credință, atâta stăruință în jurul lucrurilor și oamenilor credinței!

Ce vrajă îl ademenește spre ea, dacă ogorul ei e atât de neplăcut, atât de străin de nevoile lor; dacă inima lor e atât de strămutată aiurea, dacă dorurile lor năzuiesc spre alte ținte?

Este dovada că aici este un bun de care omenirea nu se poate despărți, chiar când ea se fălește că nu mai are nevoie de el, bun care scânteiază cu farmec, mai cu seamă prin Iisus Hristos. De aceia și vorbirea se țese neîncetat în jurul Lui și ori de are cineva cuvânt de îmbrățișare pentru El, ori nu, vraja Lui însă lucrează asupra sufletelor cu o netăgăduită putere. Asta e dovada că vorba despre El nu încetează o clipă.

III.

Ahea se liniștește lumea de vâlva unei cărți despre Iisus Hristos, și iată că alta răsare. Și răsar cărți și dintr'o tabără și din alta, scrieri adânc muncite, și din partea apărătorilor chipului dumnezeesc al învățătorului din Nazaret, și din partea tăgăduitorilor lui. Toate teaurile minții sunt întrebuițate, pentru a găsi adevărul și a-l scoate la iveală.

Șirul tăgăduitorilor e lung. Fiecare se crede ajuns la capătul unde, în sfârșit, s'a găsit dezlegarea întregii taine. Nu e mult dela Dr. *Binet-Sanglé*. Scrierea lui, începută înainte de război, a fost încheiată după. Dar după război au răsărit alții, cu alte soluri de cercetări. Intre ei, multă zarvă face *Charles*

1. *Voilà vos Bergers. Jésus devant la Science*, Paris, 1928, paginile 109-218.

Guignebert din Paris, care crede că, în sfârșit, istoria poate vorbi prin el. Desprinde din jurul lui Iisus Hristos tot învelișul în care l-a înfășurat credința creștinilor, pentru a ne face să ajungem la sâmbure și să vedem întregul miez al întregii întrebări.

Care e toată năzuința? De a desluși pe Iisus Hristos prin mijloacele omenești. El a fost o ființă îmbrăcată în toate însușirile obișnuite ale omului, chiar când ele sunt din aluatul cel mai ales, dar dezbrăcat de toate adaosurile pe care aprinderea inimilor creștinești le-a așternut cu vremea asupra sa.

Silința lui a fost să ne dumerească în ce chip acest om ca toți oamenii a putut fi schimbat la față în curgerea vremii. El s'a străduit să arate cum aceasta s'a petrecut pe o cale firească, pe calea plămuirii miturilor, din puterea închipuirilor oricărui popor.

Guignebert vrea să fie istoric, omul care pășește la lucrul lui, fără niciun gând altul decât a afla ce este cu chipul Domnului? cum s'a putut ajunge la plămădirea lui, din om, în Dumnezeu?

Totuși, dacă el ocărăște metoda celor care pleacă dela închipuirile credinței și din care pricină toată cercetarea lor e colorată prin acest „păcat“ de naștere, tot atât de adevărat este că nici domnia sa nu se află într'o stare mai bună. Celace tăgăduiește altora trebuie să-și tăgăduiască și lui.

Oare nu pleacă și el la cercetarea lui „fără gând străin“, decât doar de a afla ce poate descoperi, tot mânat de gândul (credință și acela) că Iisus nu a putut fi decât un om ca toți oamenii? Atunci se înțelege că întreaga lui cercetare, întreaga lui cutreierare dealungul întregii întrebări, va fi colorată de acest păcat de baștină. Ea nu va putea avea altă dezlegare a întrebării decât cea pe care dela început a avut-o în minte.

Și a ieșit cartea lui, de lungă cercetare, chiar anul acesta, cu numele **Jésus**, având nu mai puțin de 692 de pagini. Dar în ea este tot ce a făcut Renan, tot metoda lui, tot căutarea de a-l face pe Iisus înțeles numai prin mijloacele omenești. Dacă lumea îl crede altfel, dacă El a străbătut printre veacuri, înveșmântat cu mantia dumnezeirii, eh! aceasta se poate înțelege prin puterea de plămuire a mulțimii.

Așa a zis Renan, așa zice și Guignebert. Dacă acesta pășește cu o nouă cernere a materialului, cu o privire cât mai amănunțită asupra stării de suflet a mulțimii, când ea este scuturată de fiori vii, nu este însă altă unealtă.

Și așa, suntem marturi la aceiași nedomolită pășire către Hristos și la răscolirea acelorași întrebări care se țin în jurul Lui. Suntem cu El înaintea focului care nu se stinge, înaintea chipului care nu poate ieși din nemurire și stă totdeauna viu înaintea sufletului mulțimii.

Căci cercetări, ca cea pomenită mai sus, nu schimbă cu nimic puterea de resfrângere a lui Iisus asupra sufletelor. Se stârnește un nou schimb de păreri între învățați, despre vechea

Întrebare, se găsește o mână de cetitori, de vorbitori, de profesori, care pomenesc despre noua carte. Ea stă o clipă în mijlocul taifasurilor lor, poate fi privită ca o mare dobândă pe câmpul cercetărilor științifice, dar atât. Un an-doi, și ea trece la camera unde au intrat atâtea altele și nu se mai pomeneste de ea. Iar lumea rămâne tot cu Iisus Hristos „Împăratul cel fără de moarte“, pe care nu-l pot scoate din scaunul măririi Sale, puțin auzitele scânceli ale cercetărilor, care vor să fie „istorie“, dar sunt numai izvorul necredinței care vrea să-și dea o îndreptățire.

Și, la urma urmei, cum să fie istorie? Toate aceste cercetări, oricât ar dori să scoată dovada că Iisus Christos este urzit ca Dumnezeu de închipuirea mulțimii, de aprinderea celor dintâi ucenici ai Săi, trece cu uitarea pe lângă un mare fapt: Înaintea mulțimii au mai strălucit atâtea chipuri. Ea a fost încălzită. În curgerea vremii, ba de unul, ba de altul. Cum ne dumerim că numai despre Iisus Hristos ea a ajuns să creadă și să mărturisească lucruri atât de neobișnuite? De ce chipul Domnului a aprins acea închipuire mai mult decât alții? Ce tamă a avut El de a putut lăsa asupra urmașilor întipărire atât de grozave, încât să-l scoată din fagașul de rând al vieții omului și să se pornească spre o nouă viață, spre o mărturisire atât de strălână de ce era mai înainte?

Asta nu se poate înțelege, fără ca la temelie să fi fost un fapt care le covârșea pe toate celelalte. Numai că Iisus Hristos a fost ca nimenea de cei de mai înainte, dacă oamenii au ajuns să facă despre El mărturisiri, cum n'au mai făcut despre altul.

Acesta este un fapt de temelie, de mare însemnătate psihologică, peste care nu se poate trece. De ce mulțimea s'a înferbântat atât de mult prin propoveduirea lui Iisus Hristos, de ce îmboldul, pornit dela El, a sporit atât de mult, când se știe ce greu aprinzi lumea și cât de ușor ea se răcește dela ce a fost odată?

Iată faptul pe care cercetătorii cu psihologia mulțimii, domnii care vor să facă „istorie“, nu-l iau în seamă. Dar, din pricina aceasta, și greșesc. Iisus Hristos fără neasemănarea grozavă a ființei Sale cu orice ființă omenească, fără trăsătura de nemai văzut a chipului său fără păreche, fără experiența proprie a oamenilor din vremea aceea, ca despre singurul în felul acela, — nu se poate înțelege. Cum un om ca toți oamenii, oricât de înzestrat, a putut face și dobândi celace nici pe departe n'au putut visa a ajunge marii cugetători ai omenirii?

Deci Iisus Hristos rămâne cu totul neînțeles și nu se poate desluși minții omenești fără chipul său de „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“. De aceia și încercările de a-l tălmăci altfel nu duc la niciun capăt. Ele rămân numai curate încercări, care sunt însemnate la răboj ca atare, dar nimic mai mult. O și spune scriitorul care a făcut cercetarea tuturor cărților scrise

despre Iisus Hristos¹⁾. Oricât s'a încercat, scrie el, nu s'a putut ajunge ca Iisus să fie așezat în granița obișnuită a chipurilor omenești. Resfrângerea Lui asupra oamenilor întrece puterea lor de lucrare, ajungerea la marile dobândiri pe care El le-a avut.

El însuși bărbat care nu se învoiește cu dumnezeirea lui Iisus Hristos, A. Schweitzer ajunge că nu se poate mulțami cu niciuna din căile în care s'a încercat o înțelegere a chipului lui Iisus cu singurele mijloace omenești.

IV.

Acesta este Iisus Hristos. El stă în mijlocul omenirii ca chipul uriaș al istoriei. Piticii vin în jurul Lui, privesc, sapă în jur, cioplesc în masivul de peste veacuri, dau să se suie cu scările peste înălțimile Lui amețitoare, să găsească, în sfârșit, cheia înțelesului, că de unde este El atât de neasemănat și de uimitor în credința oamenilor? Totuși nimic. Toți rămân mai pe jos, iar Iisus rămâne peste toți, pe scaunul împărăției Sale, neajuns de nimeni, neînțeles de cei îndrăzneți, care vin să-L taie în bucățele și să-L priceapă; crezut însă de marele număr.

Așa și va rămânea: Cel în jurul căruia se dau luptele părerilor, „semnul împotriva căruia se va vorbi“. De aceea El este fără de moarte, din acest punct de vedere. În timp ce credincioșii nu vor înceta de a-L avea cu ei, vor fi marturi la toată forfoteala din jurul chipului Său și vor vedea cum și aici se împlinește unul din adevărurile care se țin în jurul ființei Lui. Iar El va rămânea și va domni, până ce va pune pe toți vrăjmașii Lui așternut picioarelor sale (1 Corinteni 15, 25).

Arhim. SCRIBAN.

INGER BLÂND

Când pe cer se 'nalță luna
Frunți gigante încununând
Când izvoare curg în vale
Șopotind;
Când pe fruntea mea s'așterne
Tot urzit de negrul gând,
Te coboară prin'tre stele
Inger blând.

Și când stele bat în lacuri
Oglindindu-se în adânc,
Când doinește frunza'n codru
Și în crâng;
Vino gândul de-mi alungă
Vin pe-o rază din amurg
Și'mi alungă suferința
Să nu plâng!

Iar când luna se coboară
— Să se culce — în spre apus,
Duhuri rele sboară'n umbră
Vin de sus,
Rătăcesc de-asupra lumii,
Varsă ura ce-au adus;
Atunci vino lângă mine
Pân' s'au dus...

De s'au dus, tu iarăși zboară...
Printre stele-i locul tău
Și de sus, tu mă păzește
De ce-i rău...
Cu nădejdea mea în tine,
Cu credința'n Dumnezeu
Eu adorm .. în pacea nopții
Dorm mereu...

Pr. M. GHERMAN,
Buhăcenii, Jud. Botoșani.

1. Albert Schweitzer, *das Leben-Jesu Forschung*.

BISERICILE BOIERILOR DEDULEȘTI.

Neamul boierilor Dedulești pornește dela un Dediu din *Zgâr-ciți* (R. Sărat), postelnic mic la 1620. Astăzi sunt în *Zgâr-ciți* două biserici, dar refăcute, așa că nu mai prezintă interes istoric și nu ne lămuresc asupra primilor ctitori.

*

La 1620, Dediul din *Zgâr-ciți*, postelnic, ridică pe moșia Valea Babei, cam la 6 km. nord de *Zgâr-ciți*, mănăstirea care, după numele fondatorului, s'a zis *Dedulești* și există și azi în comuna care a luat acelaș nume, din județul R. Sărat. Dediul, sau un imediat urmaș al lui, a închinat fundațiunea la mănăstirea Cațica dela Ianina ¹⁾, cu gândul, desigur, că astfel îi va asigura mai bine ființa de-alungul veacurilor. Rezultatul a fost tocmai contrariul.

La 5 Nov. 1758, Nicolae Dedulescu, vel pitar, dădea scrisoare unui „ieromonah exarh“ Hristofor, că având mănăstire cu hramul Sf. Troițe, zidită de strămoșul său, Dediul postelnic, și numită *Dedulești*, pe moșia Valea Babei, închinată la mănăstirea Cațica, de 40 de ani nu se mai trimiseseră de acolo părinți cari s'o îngrijească. Ctitorii puneau deci egumeni străini, cari stăteau câte un an, doi, strângeau veniturile, vindeau averea, făceau datorii și fugeau în Moldova, așa că „s'a prăpădit sf. casă a mănăstirii *Deduleștilor*“. Acum, Hristofor era rugat să îngrijească el, cât va trăi, de mănăstire și să-și desemneze urmașul, asigurat fiind că ctitorii îl vor apăra împotriva celor cari s'ar mai trimite în viitor dela Cațica. Să dea acolo numai 50 taleri pe an ²⁾.

La 1795, egumen la *Dedulești* era, de opt ani, după recomandația ctitorilor, un Iacov arhimandritul, când se ivi un trimis al mănăstirii Cațica, anume Hrisant ieromonahul, cu pretenție de a lua *Dedulești* sub cărmuirea sa. De aci o lungă pricină, foarte interesantă pentru istoria mănăstirilor noastre închinată, pe care o înfățișează următorul document ³⁾, ce socotesc că merită să fie reproduș în întregime.

„Alexandru Constantin Muruz Voevod. Fiindcă din anaforaua ce au făcut Domniei mele prea sfinția sa părintele mitropolitul Ungro-Vlahiei și cu d-lor boerii veliți ai divanului Domniei mele, ne-am înștiințat pentru mănăstirea *Dedulești* din sud. Slam Râmnic, ce este zidită de neamul boierilor *Dedulești* și închinată metoh la mănăstirea Cațica, că în multă vreme aflându-se părăsită și fără de egumen orându-i dela mănăstirea de acolo, ajunsese la pustiire și la o proastă stare, încât de a se prăpădi cu totul, și așa văzând cei cari se trag din neamul ctitorilor cum că au ajuns mănăstirea într'o desăvârșită stare proastă, au făcut cerere de a se orându-i egumen chivernisitor, ca să nu se prăpădească cu totul;

1. Lampridi, *Epirotice* (în grec.), fascicola despre „Fundațiile religioase în Epir“ 1886, p. 34.

2. Palemon, *Memoriu. Descrierea sf. mănăstiri*. Buc. 1861, p. 50.

3. În colecția d-lui Radu Crutzescu, consilier de legație, urmaș prin femeii al boierilor *Dedulești*, stinși în linie bărbătească.

după a căroră cerere s'au și orânduit egumen la leatul 1787 arhimandritul Iacov, care în diastimă de 8 ani ce au egumenit, au dres cele stricate, au făcut zidire din nou cu silință și au cheltuit de au adus mănăstirea la stare, până acum la leat 1795, când viind dela mănăstirea Cațica egumen la această mănăstire, cu carte înscris către Domnia mea, Hrisantu ieromonahul, făcut-au cerere ca prin cercetare la fața locului, făcându-se cunoscute cheltuelile arhimandritului Iacov, să-i întoarcă acea cheltuială și să ia mănăstirea în zaptul său, a căruia cerere i s'au primit de către Domnia mea, căruia i s'au și dat cartea Domniei mele de egumenie, după obicei, rânduindu-i după cererea sa la fața locului, cu logofătul de divan, dimpreună și cu o rânduită din partea iubitorului de Dumnezeu sfinția sa părintele episcop Buzăului, ca față fiind Hrisantu egumenul cel rânduit dela mănăstirea Cațica și cu Iacov proto-egumen, să facă cercetare cu amănuntul de venitul ce au luat Iacov arhimandritul și cheltuiala ce au făcut la numita mănăstire, unde mergând orânduții și făcând cercetarea aceasta, atât prin oameni mărturii și alți a părții locului, cât și prin vederea lucrurilor, au arătat cheltuiți arhimandritul Iacov în 8 ani, taleri 24.623, iar venitul acestor opt ani taleri 4.780, care venit scăzându-se din banii cheltuelii, au rămas taleri 19.893 cheltuiți la mănăstire mai mult peste venit, fiind fost mănăstirea arsă, dăsvălită și pustiită, care toate acestea Iacov arhimandritul (rupt). Pe care cercetare din fața locului nerămâind Hrisantu odihnit, au venit amândouă părțile aicea la divanul Domniei mele și dând jalbă s'au orânduit la prea sfinția sa părintele mitropolit și la d-lor veliți boeri, spre cercetarea socotelei, cu a căroră anaforă s'au înfățișat și la divan înaintea Domniei mele, unde făcându-se de Domnia mea cercetarea pricinei și teoria socotelei cu amăruntul, n'am găsit cu cale a se încărca mănăstirea cu atâta sumă de bani cheltuiți, ci scăzând pe arhimandritul cu unele condeie care ni s'au părut a fi fără orânduială, au rămas bani buni a lua dela mănăstire taleri 9.459, precum pe larg se arată curgera pricinei la buiurdizma Domniei mele ce este la anaforaua d-lor veliților boeri, care bani s'au îndatorat Hrisantu a răspunde lui Iacov și să ia mănăstirea și au răspuns că până nu va înștiința la mănăstirea Cațica nu poate să dea bani. — După al căruia răspuns i s'a dat vreme de îngăduială până a înștiința la mănăstirea Cațica, unde din porunca Domniei mele s'au scris și de către prea sfinția sa părintele mitropolitul și de către d-lor veliți logofeți pentru aceasta și după răspunsul ce au venit de acolo, iarăși cerându-se lui Hrisantu banii, au cerut soroace ca să-i dea rânduri rânduri, iar mănăstirea s'o aibă în zaptul său; a căruia cerere de a se lua mănăstirea din mâinile arhimandritului Iacov acum, și a fi răbdător apoi pentru banii lui ce au cheltuit, nefiind cu cale și cu dreptate a se face această silă, după ce l'am scăzut cu atâta sumă din cheltueli, am îndatorat pe Hrisantu ca după hotărâre să numere acei taleri 9459 și apoi să rămâie egumen și după atâta vreme de îngăduială ce i s'au dat, următor

n'au fost. Pentru că atât la jălbile lui s'au dat răspuns, cât și la d-lul vel logofăt de țara de jos l'am orânduie Domnia mea în cele după urmă să-l aducă de față, să-i mai zică încă odată, arătându-i că nedând banii ce sânt hotărâți, are a se da mănăstirea proegumenului Iacov, cu embaticul ce are de acum înainte a-l răspunde pe tot anul la mănăstirea Cațica, a o avea în toată viața lui și ne arată prin anaforaua dumnealui dela Mai 17, cum că au urmat după porunca noastră și au dat cel după urmă răspuns Hrisantu egumen că nu dă bani. Deci, fiindcă Hrisantu în atâta vreme n'au urmat după hotărâre a da banii și au dat și răspunsul acesta hotărât, dăm dar domneasca noastră carte arhimandritului Iacov ca să fie și să rămâie egumen la mănăstirea Dedulești, carele în câtă vreme se va purta bine, va fi nelipsit până la sfârșitul vieții sale, cu această orânduială însă a nu îndatora mănăstirea cu nimic și a da de acum înainte pe tot anul embaticul la mănăstirea Cațica, de care embatic măcar că ne pliroforisim Domnia mea că este așezat și tocmite de ctitori a se da pe an taleri patruzeci, dar Domnia mea, pentru ajutorul mănăstirii Cațica, mai adăugăm taleri șasezeci, ca să dea deacum înainte pe tot anul embatic câte taleri una sută și să se silească spre sporirea și adăogirea lucrurilor mănăstirești. De care poruncim Domnia mea părinților, posesnicilor și robilor mănăstirii să știți și să cunoașteți pe numitul Iacov arhimandritul de egumen, căruia să-i dați toată supunerea și ascultarea la cele spre folosul mănăstirii. 1795 Mai 28⁴.

Azi amintirea ctitorilor este ștearsă la Dedulești. Chipurile lor nu mai există pe pereți. Pisania, dela 1834, spune numai că biserica a fost făcută întâia oară „pe la leatul 7128“ (1620) de „un răposat Dedul Dedulescu“ și „după vreme s'au dărâmat“. Apoi s'a făcut alta, la 1792, numai de roșu, de arhimandritul Iacov. „Apoi acum, aflându-mă eu, Stratonic Deduleșteanu, s'au isprăvit și s'au înfrumusețat de mine...“¹). Sub rândul al treilea de icoane din catapeteasmă se citește: „Această sf. catapeteasmă s'a zugrăvit prin osârdia și cheltuiala robului lui Dumnezeu Stratonic Deduleștianu, pentru veșnică pomenire. 1813 Aug. 10. Eroftei Zugravu“.

* * *

Biserica din *Băbeni* (tot în R. Sărat) la 2 km. sud de Dedulești are următoarea inscripție²): „Această sf. și dumnezeiască biserică, care hram este vosnesenia Domnului nostru Iisus Christos zugrăvitu-s'a în zilele Mării Sale Io. Constantin Voevod Basarab și a părintelui Damaschin, episcopul Buzăului, cu cheltuiala d-sale Negoită Dedulescu și a părintelui Nectarie arhimandritul. Amin. Și am zugrăvit Ioachim zugravul .. Iunie 10 leat 7211“ (1703). Schitul Băbeni a fost închinat la Vela din Epir³).

Pentru a înțelege orânduiala chipurilor ctitoricești⁴) în această biserică, unde n'au intervenit prefaceri, dau următoarea schiță.

1. Palemon, o. c. 48.

2. Ibid 47.

3. Ibid. și Lampridi, l. c.

4. Am controlat la fața locului citirile lui Palemon, p. 48-9.

Bagdat dela 19. In sfârșit, este curios că domnitorul Constantin Brâncoveanu a fost înfățișat numai cu fiul său cel mai mic, Matei.

Prin chipurile din biserica dela Drăghiești, de care voi vorbi la urmă, se lămurește că Ioana dela 8 a fost o primă soție a lui Negoiaș Dedulescu. Aici aflăm că ea era o soră, necunoscută până acum, a Doamnei Marica Brâncoveanu. Se confirmă) că o flică a celui de al doilea Stroe Leurdeanu, a fost a doua soție a lui Negoiaș Dedulescu. Ea avusese, dintr'o primă căsătorie, o flică Maria.

*

La Drăghiești, lângă Băbeni, tot în R.-Rărat, o frumoasă biserică, păstrată intactă, are următoarea inscripție: „Cu vrerea tatălui și cu ajutorul fiului și cu darul duhului sfânt, s'au început această sfântă și dumnezeiască biserică și s'a zidit din temelia ei și s'a infrumusețat precum se vede de d-ei jupâneasa Maria vistihereasa a răposatului Ioan Dedulescu vel vistier și de fiul d-ei, Nicolae Dedulescu biv ceauș za aprozi, în zilele prea înălțatului Domn Io Constantin Nicolae Voevod și episcop Buzăului iubitoriu de Dumnezeu chir chir Methodie, punându-se hramul bisericii acesteia întru cinstea și mărirea adormirii sf. de Dumnezeu născătoare și pururea fecioară Maria și a sf. și de multe minuni făcătoriu Nicolae al Miralichiei și pentru a ctitorilor și a răposăților și pentru veșnica lor pomenire. Iulie 10, leat 7255 (1747)“.

Zugrăvirea bisericii s'a făcut însă abia la 1761, în zilele lui Scarlat Ghica Voevod, de „Barbu Zugravu sin popa Stoia Zugravu“ cum este scris sub bolta ușii de intrare.

Privind din lăuntru bisericii spre ușă, chipurile ctitoricești, foarte bine conservate, se înșiră, dela stânga spre dreapta, după cum urmează :

Jupân Negoiaș Dedulescu, logofăt za vistierie (acesta este ctitorul dela Băbeni);

Jupân Ioniaș Dedulescu ²⁾, biv vel vistier, sin Negoiaș Dedulescu, logofăt za vistierie;

Jupân Nicolae Dedulescu, biv vel pitar ³⁾, sin Ion Dedulescu, biv vel vistier. Sub el, un fiu, Grigorașcu, ca de 8 ani și altul mai mare, al căruia nume este șters.

Urmează ușa.

Jupâneasa Maria vistihereasa, a d-lui Ioan Dedulescu, biv vel vistier.

Cucoana Zeila ⁴⁾ a d-lui Nicolae Dedulescu, biv vel pitar, Sub ea, o fetiță, Ilinca.

Cucoana Ancuța ⁵⁾, a dintâi a d-lui Nicolae Dedulescu, biv vel pitar.

1. O, G, Lecca, Familiile boeresti române, Buc. 1899, p. 202.

2. Este micul «cocon Ion» din biserica dela Băbeni.

3. La 1747, când, cu mama sa, zidise biserica, nu era decât ceauș de aprozi.

4. Poate în loc de Zelia. Pare să fi fost din familia Mihalitzi, a mitropolitului Filaret I, nobilă din insulele ionice.

5. Născută Știrbei.

Jupâneasa Ioana, a d-lui Negoită Dedulescu, logofăt za vistierie.

Se înfățișează astfel patru generații de Dedulești, începând dela logofătul Negoită, ctitorul dela Băbeni. Nepotul de fiu al acestuia, Nicolae, ctitorul dela Drăghiești, este acela care la 1758 se jăluia, cum am văzut, de pustiirea mănăstirii dela Dedulești, fundată de „strămoșul“ său, Dediul postelnic.

Așa dar, evlavioasa familie a Deduleștilor a ridicat în sec. XVII și XVIII, patru lăcașuri de rugăciune pe moșiile ei dela Zgâr-ciți, Dedulești Băbeni și Drăghiești, în județul R. Sărat.

IOAN. C. FILITTI

CUM SĂ FACEM ZIDUL?

Citind toată povestirea părintelui *Blidaru* din rev. *Bis. Ort.* pe Martie Aprilie 1933, prin care Sf. Sa își arată zbuciumul sufletesc, de care era cuprins, înainte de intrarea sa neprotocolară la Prea Fer. Patriarh, desigur că a fost foarte îndreptățită și bucuria mare după succesul actului său. La toate cele spuse de Păr. Blidaru, voiesc numai a-l întregi într'un singur punct: Sf. Sa cere să facem zidul, și eu întreb: Cum să-l facem? Atârnă totul numai de noi?

Este lucru știut că o armată, ca să fie bine disciplinată și instruită, se cere numaidecât ca comandanții ei să se fie aproape de ea. Acea armată va executa felurite figuri și exerciții, numai atunci când îi vor comanda șefii ei.

Dacă preoții își irosesc forțele în luptele politice, eu cred că tot șefii pot îndrepta răul. Un ordin precis, prin care să se interzică preoților de a se mai înrola în partidele politice, și sancțiunile severe aplicate celor nesupuși vor întrona disciplina care într'adevăr lipsește.

Sunt mulți, chiar foarte mulți preoți, cari ar dori zidirea unei Biserici puternice, pe care porțile iadului politic să nu o poată birui. Dar pentru aceasta șefii trebuie să se ridice și să ne comande încotro trebuie să ne îndreptăm. Până atunci, noi priveghem și ne rugăm.

Econ. AL. MIRONESCU

MINUNI CARE SE REPETĂ

Deși sunt oameni care spun că azi nu se mai fac minuni, totuși El lucrează printre noi până în ziua de azi.

Dumnezeu săvârșește și azi felurite minuni, din cari unele se săvârșesc an de an sub ochii noștri. Totuși ele nu sunt prețuite cum s'ar cuveni, de creștinii de azi, doritori vecinic de noutăți și de plăceri. Prin aceasta, nu vreau să spun că minunile acestea ar fi neluate în seamă, disprețuite, ci numai că lumea nu le mai dă cuvenita însemnătate. Nu socotesc de prisos să amintesc câteva din ele. ¶

1. Cine nu știe oare că, în biserica Sfântului Mormânt din Ierusalim, în tot anul, la sărbătoarea Invierii, în puterea nopții, se coboară de sus, cu zgomot, prin cupola bisericii, *lumina sfântă* din cer, care aprinde bucățica de vată din mâna Patriarhului! Vata aprinsă o pune Patriarhul în o faclă. Și aceasta, care luminează fără să ardă, zboară prin aer, din mână în mână, până la arhierul din sfântul altar, lumânările credincioșilor aprinzându-se prin aplecare. În câteva clipe, Biserica întreagă, cu mii de oameni, e o mare de lumină.

„Lumina din torță nu vatămă, dacă pui mâna; nici când se transmite direct la lumânare, ci numai când o lumânare o comunică altea“.

„Dar nu numai minunea aceasta, a coborârii sfintei lumini de sus peste piatra sfântului Mormânt este de păstrat în taina inimii. Cî și faptul că nici unei confesiuni nu-i este dat harul acesta special de a primi lumina sacră, fără numai *Biserica ortodoxă, ca un semn din cer că ea este adevărata Biserică*.“

„Romano-Catolicii nu se bucură de acest privilegiu. Iar Armenii cerând, nu cu mulți ani în urmă, favoarea de a împărtăși ei sfânta lumină, au primit un semn unic, din partea lui Dumnezeu, că nu sunt plăcuți Lui“¹⁾.

Minune e coborârea luminii sfinte, minune e faptul că nu arde, minune că numai capul Bisericii ortodoxe primește această lumină—și minune e, în sfârșit, și faptul, că celelalte confesiuni, cu toate-că văd această dovadă despre adevăritatea ortodoxiei, totuși se fac a nu înțelege și stăruesc mai departe în rătăcirile lor de veacuri.

2. Minune e și sfânta *Aghiazmă*, apa sfințită, care se păstrează în curgerea întregului an, fără să se strice cât de puțin?

Este în deobște cunoscut că apa n'o poți păstra în vas sau sticlă deschisă, căci se strică, se împute. Apa sfințită însă nu.

De ce oare ea nu se strică?...

Am știri că sectarii spun că deaceia nu se strică apa noastră sfințită, pentrucă noi punem într'însa tradiționalul busuioc. Eu însă de câteva ori n'am pus într'însa busuioc, nici la sfințire nici după aceea, și totuși nu mi s'a stricat aghiazma. Ereticii însă au ochi cari nu văd și urechi cari nu aud, cum spune Sf. Scriptură.

1. Din art, „*Lumina sacră dela Ierusalim*“ al d-lui I. G. Opreșan din „*Oastea Domnului*“ nr. 16 din 1933.

Înțeleg foarte bine situația disperată a celui din vârtoare. Când ești amenințat să te îneci, te agăți și de un fir de pai. Paiul însă nu te poate scăpa.

3. Alte minuni se lucrează prin Sf. Maslu. N'am avut prilejul să-l săvârșesc prea des, căci prin părțile acestea se fac cam puține. La cele ce-am slujit însă, mi s'au dat totdeauna minunate prilejuri de arătarea puterii lui Dumnezeu.

Minunea se arată atunci, când—la sfârșitul slujbei—preotul cel mai bătrân deschide Sf. Evanghelia și o așază pe capul bolnavului.

Locul unde s'a deschis Evanghelia îl însemnăm cu o zăloagă, și sau atunci îndată, după încheierea slujbei sau mai târziu, citim evangheliile de pe ambele pagini (laturi) ale Sfintei cărți. Și-o minune! Din acelea poți atât de ușor înțelege obârșia, pricina și felul boalei sau scăderile, greșalele bolnavului. Niciodată n'am rămas nelămurit și am putut să-i dau leacul trebuincios.

O singură dată nu am putut face nimic, nu am putut ajuta. A fost un caz deosebit, neobișnuit de greu, pe care îmi îngădui să-l fac cunoscut. (E asemenea celui dat în știre de fratele G. Secaș în „Oastea Domnului“ nr. 15 a. c.).

Un enoriaș al meu se bolnăvește mai anii trecuți. Cade la pat și, în scurt timp, amuțește. Toată știința medicală nu-i poate ajuta. Ba chiar nici sfintele slujbe cari i le făcusem. Bănuisem că nu e lucru curat. Spun casnicilor să postească, să facă rugăciuni, că în curând îi vom face și slujba Sfântului Maslu. Bănuiala mi s'a dovedit de întemeiată, în vremea slujbei săvârșite împreună cu alți doi frați preoți din vecinătate. Nu pot să uit nici astăzi necuratul duh mut cum muncea pe nefericitul bolnav, mai ales când ne apropiam de dânsul și-l ungeam cu oleiul sfințit. Iar când am deschis Evanghelia bolnavului și am citit dela locul deschis, bănuiala mi s'a prefăcut în încredințare. Căci am aflat în acel loc, curând: „Și Satana a intrat în Iuda“... Atotputernicul Dumnezeu însă s'a milostivit și, peste câteva zile, a luat la Sine sufletul bolnavului, pe care noi nu l-am putut mântui de duhul mut și rău.

Nu știu nici azi din vina cui nu l-am putut scoate; din vina noastră, a preoților, sau din vina casnicilor. Dumnezeu știe. Una însă știu cu neclintire: că duhul cel rău, încă în noaptea acelei zile, mi-a bătut atât de puternic, de două ori, în ușa camerei în care dormiam (încă nu adormiserăm) cu familia mea, încât am cugetat că mi s'a spart ușa.

Minuni au fost, sunt și vor fi veșnic.

Eu am amintit numai câteva din ele. Aceste minuni se fac numai spre folosul nostru, spre luminarea și zidirea creștinilor. Dacă am privi și cu ochii sufletului, am trage din ele și cuvenitele urmări: Biserica creștină n'ar mai fi împărțită, ci ar ajunge iar una, ca la început. Nu ar mai trebui să ne mai rugăm pentru unirea bisericilor.

Preot T. R. PERIANU,
comuna Codar (Banat)

PROPUNERI

cu privire la predarea religiunii în școala primară.

Învățământul religios în școala primară e în seama preotului numai de un an. Roadele acestei noi legiferări n'au avut timp să se cunoască, și iată-ne astăzi la conferențe, pentru a discuta problema și a face propuneri; ca și când, pe ici colea, s'ar fi văzut ceva greutăți, ori că legea n'a fost studiată deajuns.

Și 'ntr'un caz și 'ntr'altul, constatăm că, din moment ce ni s'a dat în discuție, e ceva care ne arată că nu merge...

Învățământul religios face parte dintre obiectele de studii și are un program analitic, care actualmente e de discutat în forurile bisericești. Noi nu ne vom ocupa de această latură.

Înainte de a intra preotul în șc. pr., învățătorul preda, cum era și natural, ca și la celelalte obiecte, și lecțiunea mergea sau nu, după felul omului din lăuntru sau, mai exact, potrivit devotamentul înăscut, față de acest obiect.

Astăzi, a intrat preotul, în locul învățătorului. S'a produs oarecare emoție printre copii, ba și printre dascăli.

„Sf. Lor s'ar putea ocupa cu încă și mai multă cădere decât noi“... zice d. *M. Moreanu*, în *Bis. Ort. Rom.* pe Iulie-August 1933 pag. 316. Altul va zice: „Bine c'ai venit, părinte, că Sf. Ta ești în măsură să predai la religie și bine a făcut statul că a legiferat așa“.

În adevăr, prezența preotului în șc. primară, era de mult o trebuință grabnică și națională.

Numai așa privită chestiunea și e de ajuns.

Trecând mai departe și lăsând la o parte aceste considerațiuni de ordin general, voi face unele constatări și mai ales voi căuta să mă refer la felul cum va trebui să ne mișcăm noi, preoții, în fața micilor copilași.

Dela început, o spunem că s'a legiferat în grabă și nu s'au studiat și posibilitățile de punere în aplicare a legii, fiindcă:

1. Mulți preoți n'au mai pus mâna pe metodică și nici prin gând le-au trecut că au să albă pe cap această însărire.

Prin urmare, din punct de vedere didactic, era bine o cernere mai întâi, ca să nu se compromită începutul. Nu pun la îndoială știința preotului, dar știți că se poate găsi nod și în papură.

2. În șc. pr., copiii sunt așa precum îi cunoaștem cu toții: zburdalnici sau chiar și nebunateci. Și se cere multă experiență și îndemănare pentru a nu cădea în dizgrația auditorilor, dela care preotul, prea adesea a auzit: „Uite, popa, taie limba“, sau cum unele mame au obiceiul să-i sperie: „Te-i duce tu la școală, să-ți rupă urechele domnu“, ori „să te tăbăcească“ ș. a., Copilul, dintr'o dată, se pomenește în față, nu numai cu „domnu“, ci și cu acela pe care, în naivitatea lui, îl socotea cel mai grozav dușman.

Să mai ceri să-ți spună cele 10 porunci etc.?!..

Și să te amărăști cu neînțelesul vorbelor din unele manuale, și apoi să vezi totul spulberat!..

3. Aceasta nu înseamnă însă ca să fugim de copii. Dimpotrivă: Trebuie să ne ducem noi la ei.

Să-i chemăm să-i ajutăm, să-i iubim, să-i încurajăm să le dăruim câte ceva din materialul de învățământ, spre a ne face iubiți, respectați și ascultați.

Copii sunt psihologi. Ei cunosc sufletul dascălului lor și citesc în adâncul firii celui ce trăește și simte cu el.

Ex: Să-i vedem la anumite jocuri sau liberi în recreație. Lor le trebuie multă bucurie, libertate și voințe.

Apropierea de copii are o mare însemnătate în ajungerea scopului ce urmărim. Cu aceasta, nu voi să dau metode de urmat ci, numai am subliniat unele constatări dintr'o sută poate.

4. Propun că lecțiile de religie mai însemnate să se facă în biserică. De pildă: La Nașterea și Învierea Domnului n. Iisus Hristos. În biserică se găsesc icoane religioase și se pot intui deaproape. Pe lângă asta, altă dispoziție sufletească este și la propunător și la copii.

S'ar putea merge mai departe. Preotul să aplice, îmbrăcat în veșminte (epitrahil și felon), reprezentând astfel pe însuși Iisus, care a chemat la Sine pe copii.

5. Cât privește tehnica învățământului religios, suntem de părere să se stăruiască mai puțin asupra unor lecțiuni al căror înțeles e prins greu. E de ajuns să convingem și să înduplecăm, fără pedantism. „Non multa, sed multum“, zice maxima veche.

6. Inv. relig. s'ar putea preda, teoretic, de învățător, acolo unde sunt mai mulți învățători și o singură școală, deci cu mai multe posturi; iar preotului să-i revină catehizarea, supravegherea și educația voinței copiilor, în spiritul evanghelic și conform datinelor noastre strămoșești. Rolul preotului, în acest caz, az fi educativ, iar nu atât didactic.

7. Preotul să organizeze coruri religioase etc. în bună înțelegere cu corpul didactic.

8. Ar mai fi ceva. Pentru toată această muncă, s'a prevăzut în lege „*gratuit*“. „In dar ați luat, în dar dați“. Socotesc că nu trebuie să discutăm apriori despre drepturile materiale, ce implicit, constituiesc un drept echivalent; dar pentrucă am convingerea că ni s'a pus această însărcinare numai sub titlu de experiență, spre a ni se mai potoli puțin zelul de care suntem capabili, trebuie să tăcem.

Pentru aceasta, zic, să ni se recunoască activitatea, iar forurile în drept să ia cunoștință apoi, la inspecțiile ce se fac, pentru înaintări etc. la parohii superioare.

Mulțumirea noastră va fi cu atât mai bine voită cu cât munca ce depunem va da roade. Și atunci se vor spulbera ochările celor ce ne tot stropesc cu balele lor și nu se ostenesc măcar a vedea deabinelea, și apoi să critice.

Acestora le spunem: „Vom preda religia și dumnealor, nu numai copiilor, și-i vom scoate din oarba deșărtăciune, pentru dragostea ce ne însufletește și ne împuternicește, în credința că *biruința este a noastră*“.

PĂMÂNTURILE BISERICEȘTI

Credem că este cunoscută situația pământurilor bisericesti, cum s'a stabilit prin noua lege de organizare bisericească.

Aceste pământuri, la unele parohii, în întindere de 8½ Ha. pa., la altele, câte 20-25 Ha. pa., își trag obârșia dela legea de împroprietărire din 1864 (Al I. Cuza), dela cea din 1879, 1893 (Carol I) și dela Comitetul Agrar (sub Ferdinand I) 1921-23.

Ani dearându-l, politicianii vremii le-au împușinat. Pentru a-și împăca unii partizani, au răpit din ele, dela multe biserică. In parohiile cu oamenii zilei, s'au păstrat, dela celelalte s'au luat. C'au fost preoți și învățători în fruntea județelor cari au contribuit la acest fapt, cu atât mai rău.

Consiliul central bisericesc, ca și secția economică cred că au cunoștință de această stare de lucruri.

Se găsesc astăzi parohii cari n'au zestrea parohială deplină. Sunt unele cu ea întreagă și altele cu sporuri.

După legea bisericească, cele în drept sunt în folosința personalului; cele pe deasupra se arendează, tot de preotul respectiv. Dar cele care n'au cât trebuie în ce situație se află?

Inainte de război, se plătea un spor de 25% pentru pământ. Astăzi..?

Disproporția pe de o parte, și numărul familiilor, pe de alta, fac ca solicitările de posturi să-i îngrămădească pe candidați la ele și să-i pună și'n slujba politiceii militante.

Parohiile mici și sărace sunt cam ocolite sau primite cu indignare.

Situația vremii de astăzi cere însă alte intercalări. Există desproporție între munca preoților: Unul într'o parohie mare și cu sporuri de pământ, iar altul într'una mică și cu zestre știrbă. Cel dintâi, pe lângă un folos material (venit) dela comună, folosește și sporuri de pământuri, iar altul suferă.

Aceste pământuri s'au dat, după mărimea parohiei, ori după numărul preoților? Eu cred că după numărul preoților. Astăzi însă, când în parohii se găsesc numai câte un preot și doi cântăreți, mai au dreptul să păstreze numai ei sporurile?

Pentru aceasta ar trebui ca astăzi, când Consiliul central bisericesc administrează terenurile în plus, să îngăduie întâietate, la licitația preoților și cântăreților fără zestre deplină.

Nu este dreaptă măsura ca, la o parohie cu sporuri, să nu

liciteze altă vecină. Personalul unuia își are existența asigurată din cele două direcțiuni (comună și pământ), iar altul le caută și nu le poate găsi, căci parohia îi este mică și pământ n'are.

Este ceva jignitor pentru personalul cu sporuri, dar trebuie să ne gândim că toți slujim la unul și același așezământ, Biserica, și ni s'ar cădea același măsură. Ar fi bine ca părinții protopopi, sub cari se fac aceste licitații, să poarte grija și celor lipsiți, ba chiar să-i înștinteze și înlesnească ajutorarea.

Consiliul Central și secția economică, dacă ar pierde din venitul material, ar câștiga pe cel moral și, dacă li s'ar da prin licitație, n'ar pierde nimic.

Acolo unde s'ar da din sporurile pământului, s'ar accentua mai bine activitatea'n parohie, iar la cele sărace, ar veni în ajutor personalului să se poată ține măcar cu demnitate.

Preotul ANDREI MUSTĂCIOȘU,
Șegarcea-din-Vale, Teleorman

UN AMĂNUNT DE CĂPĂTĂIU

Poporul nostru are un obicei creștinesc puternic înrădăcinat: Nu-și împodobește casa cu o cruce după cuviință, până nu știe că ea a stat 40 de zile în biserică, unde o sfințește preotul. Așa e credința și practica lui, din care nu-l poți scoate în ruptul capului.

Dar în evhologiu**l** bisericii mele¹⁾, nu întâlnesc nicio rugăciune pentru sfințirea crucii.

În istoria bisericească universală pentru clasa III secundară²⁾ (pag. 72-73) de Păr. Dr. *Ioan Mihălcescu*, cetim: „Când crucea se face de lemn sau de metal, nu se sfințește, ca celelalte obiecte sfinte, pentru că a fost sfințită odată pentru totdeauna de prețiosul sânge al Mântuitorului, curs pe ea”.

Va să zică, din aceste două izvoare, aprobate de Sf. Sinod, se încheagă limpede încheierea, că crucea creștinilor noștri nu mai trebuie sfințită a doua oară, căci aceasta ar fi un lucru de prisos.

Cum să împacă atunci credința oficialității cu aceia a poporului? Au îndreptățire amândouă?

Dar atunci de ce se ciocnesc cap în cap?

La această răspântie, iată pe ce cale am pornit eu:

1. Ca să nu zăticnesc credința evlavioasă a poporului în cinstita și făcătoarea de viață cruce; 2. ca să nu dau apă la moară adventiștilor, cari ar socoti, și mai cu gălăgie, crucea lucrată doar de cutare meșteșugar, dar nesfințită de preot în biserică, un simplu chip cioplit,—

1) Evhologiu**l** cel mare 1910, aprobat de Sf. Sinod.

2) Vezi pag. 72 jos-73.

am sfințit orice cruce adusă de popor la biserică, după rândulala sfințirilor Icoanelor, cu această convingere :

Dacă repet sfințirea Crucii de pe Golgota prin darul hirotoniei, socotesc această faptă ca și sfințirea grijaniei, care se repetă întru pomenirea lui Iisus, până la sfârșitul veacurilor. În asemenea împrejurare, întrebăm pe cei mai încercați în această materie decât noi: E dreaptă sau e greșită calea apucată de mine?

Și dacă „rugăciune pentru sfințirea crucii se găsește în evhologiile tipărite peste munți“, după cum scrie Păr Ahim. *Scriban*, în *Biserica Ortodoxă Română* pe Maiu-Iunie 1933, pag. 246, vrem să știm: Acolo cărțile de slujbă bisericească nu au aprobarea aceluiaș Sfânt Sinod? De ce nu e trecută și în evhologiile noastre? Deci dorim să se facă odată lumină.

Pr. MIHAIL S. STĂNESCU

Purcăreni-Teleorman

Răspuns: Evhologiu de peste munți, pe care l-am văzut eu, nu era din vremea când Românii de dincolo se aflau sub ocârmuirea Sfântului Sinod dela noi, ci de înaintea unirii. Asemenea evhologii se găsesc însă și la noi. Eu l-am văzut la Turnu-Severin.

Evhologiile noastre nu cuprind toate rugăciunile pentru toate împrejurările. În evhologiile rușești, am văzut moliftă pentru cea întâi intrare a unui episcop într'un oraș.

Arhm. Scriban.

MERCENARIII DUHULUI DE DESTRAMARE

„Feriți-vă de proorocii mincinoși, care vin la voi în îmbrăcăminte de oi, și pe dinlăuntru sunt lupi răpitori!“ Matei 7, 15.

Spuneam odată, dela tribuna acestei reviste (vezi art. „Bunii Temptieri“), că pacea sufletească, chiar viața popoarelor, este roasă de un anumit duh destrămurător, care s'a înfipt în toate laturile de viață ale statelor.

Cine citește revista plugărească *Drumul Nou*, ce se tipărește în București în 40.000 de exemplare, de 2 ori pe lună, sau a cetit-o în toți cei trei ani de când apare își dă seama cât de populară și aproape indispensabilă a ajuns, prin sfaturile plugărești ce le dă. Cetitorii, mai ales, dela sate, o așteaptă ca pâinea caldă.

A pătruns în inima lor, dar Doamne! cu ce gând drăcesc!... să piardă sufletul poporului! să-l scoboare mai jos decât al dobitoacelor!

În nr. 14 din 31 Iulie 1933, în întâiul articol: „Cinste celor vrednici“, vice președintele Uniunii Camerelor Agricole, care se iscălește *D. Moldovan*, ridică un imn urât de cinste, decăzuților ce calcă legea noastră strămoșească. Insinuant și pervers sapă temelia legilor

țării, a ordinii și disciplinei de Stat prin faptul că îndeamnă poporul să calce „Legea repaosului duminical”.

Dar, indirect, se urmărește ceva mai mult: nesocotirea tuturor legilor Statului; căci spiritul de ordine, disciplină și ascultare, ce stă la baza lor, este spiritul creștin, sădit în sufletul popoarelor, de învățătura Mântuitorului, care a oprit să se lucreze Duminica: „șase zile să lucrezi, iar a șaptea s'o serbezi” — este ziua Domnului. ...Și d. Moldovan sugerează plugarilor a lucra în ziua Domnului și'n alte sărbători!...

Oh, Stat tolerant!... Cum poți admite ca bugetivorii hrăniți de tine, să îndemne poporul a necinsti, ceea ce tu cinstești prin legile tale?!

Autorul insinuiază că necinstii și vrednici sunt călcătorii de lege și se exprimă necuviincios despre preoți și vlădici, luându-i în răs, într'o revistă cetită de zeci de mii de plugari. Ce josnic!...

Caută să învenineze sufletul curat al plugarilor, băgându-le în minte să nu ție credința lor religioasă, și mai are pretenția să se so-cotească prietenul lor!..

Să fie sigur însă că țăranul „scuipă pe toată treaba asta” și-l socotește vrăjmașul lor, când încearcă să le răpească Duminica, singura zi de odihnă săptămănală a plugarului.

Crede d. Moldovan, că plugarul vegetează comod și „se pre-umbă pe corso”, ca domnia sa, de Luni până Sâmbătă, ca să aibă poftă a se lipsi de odihna binefăcătoare de Duminică?

Muncind Duminica, spune d. Moldovanu, plugarii aduc „prinos de preamărire Celui Atot puternic”!...

Dar crede domnia sa că a călca legile puse de Dumnezeu, în-seamnă a-l aduce prinos de preamărire? Și va fi crezând oare că țărani sunt așa de proști, încât înghit orice băguieli?

Să știe însă că lor nu le lipsește articolului său.

Plugarul român este tot atât de legat de brazda rodnică, ca și de legea românească. Să nu creadă că îndemnul său va avea urmarea dorită. Cea mai mare dorință pe care el o poate da unor astfel de insinuări este să zâmbească compătimitor și să scuie ca „Pătru Opincă”.

Drumul Nou — agricol — pentru aceasta a dat sfaturi bune plugarilor, timp de trei ani de zile, ca să-și netezească drumul pentru a injecta în sufletul plugarilor, veninul moral? Pentru a-i scobori în rândul dobitoacelor? Pentru a pregăti calea nesupunerii și anarhiei generale? Așa se pare, de'ndată ce vice președintele U. C. A. din România, dă primul îndemn la aceasta.

Preoți și învățători; vlădici și toți cei ce sunteți cu adevără sarea pământului, procurați-vă numărul din revistă, amintit și reacționați energic, așa ca „persifleurul” și profanatorul să-și înghită necuviința. Deocamdată, un sat de pe valea Mureșului protestează prin mine.

I. D. UNGUREANU

Învățător. — com. Bătuța, Jud. Arad.

INALTA CHEMARE A BISERICII ASTAZI

O afirmație de cea mai mare însemnătate pentru noi, slujitorii, a răsunat sub bolta Parlamentului Bisericii (cum numește Păr. Arhim Scriban numește Congresul Național Bisericesc), a-nume: „Filozofia revine către religie“. Cum? In lumea de după război, caracterizată prin tendința către Carl Marx, Lenin, către comunisto-bolșevismul de peste Nistru, către ateism, indiferentism, lojile masonice; să fie cu puțință ca „știința să revină către religie“? Și totuși așa este. Afirmația e a unui om de știință de mână întâia, a d-lui Prof. *I. Petrovici*. Dacă „filozofia revine către religie“, înseamnă că și oamenii de știință se uită cu ochii blânzi la ea, considerând-o ca singură salvatoare a lumii, din impasul în care a căzut cu voia sau fără voia ei. Da, singura salvatoare, prin Biserica care „nu are rolul numai ca în trecut, să lupte pentru existența Ei, ci pentru existența societății, a lumii întregii“ (Acelaș).

Am înaintea ochilor gazeta: „Pologne Littéraire“, care apare lunar în Varșovia, în limba franceză. Acaastă gazetă, scoasă de ilustre persoane din Polonia, a făcut o anchetă, în întreaga lume, despre dezarmarea morală, anchetă care se cuprinde în patru întrebări, asupra acestei chestiuni internaționale, de actualitate. Acestei anchete i-au răspuns, până la numărul de față al gazetei (71-72, Aug.-Sept.), zeci de diplomați, profesori, ziariști etc. Ca să nu înșir vorbărie, voi cita din răspunsurile d-lor: *Gonzague de Reynold* (Berna) și *V. Vekiarellis* (directorul Agenției din Atena).

„Ce se înțelege prin dezarmarea morală? Sforțarea care se impune astăzi spre a împăciui spiritele. Către ce trebuie să tindă această sforțare? Către o întoarcere la principiile creștine (ale Bisericii), cari au însuflețit neamurile până la renaștere, dela care (incepând), în mod progresiv, acestea au slăbit și, slăbind, au condus lumea către catastrofă. Cel dintâi din aceste principii este: Statele, ca și persoanele, să fie supuse moralei creștine; al doilea: valorile cele mai de seamă ale statelor să înceapă făcând binele public (nu numai personal)“. Mai departe, profundul gânditor din Berna spune: „Veacul nostru are nevoie de o elită intelectuală, asemenea celei din evul mediu, când cuvântul Bisericii însemna ceva (eu zic: foarte mult), elită formată din teologi,“ și încheie astfel: Ceeace leagă în adevăr sufletele între ele este religia și

știți că religie înseamnă exact: legătură; adevăratul punct al uni-tății; nodul care leagă totul la un loc — cum zice Claudel — este Dumnezeu. Fără colaborarea religiei, fără colaborarea Bisericii, opera de pacificare va fi totdeauna neisprăvită, totdeauna superflua. Eu aș zice chiar: *imposibilă*. Deci: acțiune asupra sufletelor, apel către religie și Biserică, spre a ne sprijini“. Până aici cuvintele unui laic clar-văzător, pătruns de rolul pe care-l poate juca Biserica în drama mereu actuală, pe care eu aș intitula-o: *Înlăturarea războiului, întronarea păcii, cari ar avea ca precursor: dezarmarea morală*.

Citez câteva cuvinte și din d-l V. Vekiarellis: „Cine poate (mai mult) să contribuie la această dezarmare morală? Bisericele, în primul rând, cari, în loc să discute chestiunile dogmatice cari le despart, ar putea răspândi învățămintele creștine cari le unesc și cari ar putea uni întreaga lume.“

Comentarii nefolositoare ar fi de prisos. Afirmăția d-lui Petrovici e, pe cât de dreaptă, pe atât de universală. Toate sfătuirile dela Geneva, Locarno, Lausanne etc. rămân literă moartă, dacă duhul creștin nu plutește pe deasupra lor, nefiind lăsat să se apropie. Și misiunea Bisericii este cu atât mai grea, cu cât trebuie să pătrundă prin foc și fier, în inimile negre ale acelor cari numai „pacifiști“ nu se pot numi. Să pătrundă între filosofi cari o cer, o voiesc, dar să observe ca această tendință a lor să nu fie un fel de cal troian. Nu mă îndoiesc că, între oamenii politici, diplomați ai lumii, sunt mulți filosofi; iar dintre aceștia, mulți îi dau Bisericii și religiei atenția cuvenită. Dovadă citatele de mai sus. Dar mă îndoiesc de durata acestei atenții, de sinceritatea ei întru totul.

Rezum. Preoțimea de astăzi, mai mult ca ori când, trebuie să fie cu adevărat: „glasul lui Dumnezeu în lume“, după expresia lui Carlyle din „Eroii“. Biserica „trebuie să lupte pentru existența societății, a lumii întregii“, aceasta pe două căi: 1 dezarmarea morală a națiunilor, 2. moralizarea, reîncreștinarea maselor. Alianța universală a Bisericilor, înființată după războiu, este o vie dovadă că acestea și-au înțeles scopul, în urma flagelului moral și material: războiul mondial. Incet, dar sigur, Biserica va atrage și privirile cele mai holbate. Suntem cu atât mai siguri de izbândă, cu cât Biserica este singura Instituție pe care „nici porțile iadului nu o vor birui“.

Preot ANDREI I. EFTIMIE

Fărau-Alba

CRONICA INTERNĂ

Borbarea Societății ortodoxe naționale a femeilor române, Filiala Piatra-Neamțului.

Societatea ortodoxă a femeilor române, filiala Piatra-N., de sub prezidența d-nei *Eugenia P. Popovici*, directoarea liceului de fete, în înțelegere cu Părintele *Gh. Popovici*, Protoiereul județului Neamțu și cu întreg comitetul, de mai mult timp a pofțit pe d-na *Alexandrina Gr. Cantacuzino*, prezidenta generală a acestei societăți din toată țara, să vină și la Piatra, să vadă la fața locului roadele activității acestei filiale, în timpul celor trei ani, de când este înființată.

Ziua de Duminică, 27 Noemv. 1932 a fost sortită pentru această vizită. Intovărășită de d-ra *Odobescu*, d-na *Alexandrina Gr. Cantacuzino* a luat parte, de dimineață, la Sf. Slujbă dela biserica *Sf. Ioan Domnesc*, catedrala orașului, unde Păr. Protoiereu *Gh. Popovici*, la sfârșitul Sf. Liturghii, le întâmpină cu următoarea cuvântare:

„Prea Ilustră Doamnă Președintă a Societății ortodoxe române, Onorate Doamne și cinstiți creștini, Nu putem rosti în deajuns prin cuvânt bucuria ce ne stăpânește, primind astăzi, în această biserică, ctitoria marelui Voevod Ștefan cel Sfânt al Moldovei, pe Prea Ilustra d-na Președintă generală a Soc. ortodoxe din România Mare, înconjurată de inimoșii săi sprijinitori, care cu mult zel o ajută întru îndeplinirea marei misiuni, pentru apărarea credinții noastre și păstrarea ei, după cum am moștenit-o dela strămoși. Momentul de față ne este pildă de modul cum credincioșii Domni au apărat religia creștină ortodoxă și știu că doamnele, domnițele și jupănesele boerilor s'au întrecut în a-și da obolul lor într'aceasta, căci d-v. le urmați exemplul cu mult curaj.

„Vremurile, de multe ori vitrege unui neam, și vrăjmășia altor nații, împinse de răutate și cotropire, au căutat să sape la temelia acestei credințe, cu scopul ca, putând-o slăbi, virtuțile creștine ortodoxe, s'ar putea șterge mai ușor, și apoi străinii să doboare și ei mai lesne neamul și să ingenunche scumpa noastră patrie.

„Dar bunul Creator, care totdeauna ne-a ocrotit credința și neamul, v'a învrednicit pe D-v., ca să luați în mâni curate, împreună cu credincioasele femei din toate orașele țării, creșterea și educația fetelor în religia ortodoxă și iubirea de neam.

„Am convingerea că veți vedea cu multă mulțămire sufletească, cum și aici, în orașul Piatra-Neamț, doamnele, în frunte cu harnica președintă *Eug. Popovici*, se străduesc cu mult zel, întru îndeplinirea acestei mari misiuni. Venirea d-v. în acest oraș ne răscolește gânduri dătătoare de curaj, pentru înfruntarea atâtor greutăți, ce ne stau în cale de multe ori, puse de nevolnicia omenească, nouă tuturor celor ce avem în inimă dorul arzător de a vedea realizate preceptele morale ale dreptei învățături a Domnului nostru Iisus Hristos.

„Deacum suntem asigurați, prin sacrificiul prețios al nobilelor doamne ortodoxe, că nu ne vom mai teme de oamenii răi, care

vor să dărâme credința noastră, cetatea tare a părinților noștri. Iar sf. noastră Biserică, acum ca și totdeauna, va sluji rugăciuni pentru sănătatea d-v. și a tuturor d-nelor ortodoxe, precum și pentru înmulțirea anilor vieții, spre folosul prosperării credinței și a virtuților neamului românesc.“

Dela biserică, conduse de d-na Ing. P. Popovici și celelalte doamne din comitet, se îndreaptă către *Căminul Societății Ortodoxe*, unde mulțimea invitaților o aștepta cu nerăbdare. Aci, corul școlărițelor o întâmpină cu *Mulți ani trăiască!* și flori. Domnia sa mulțamește școlărițelor și le urează muncă spornică în viață. Se slujește Sfințirea Apei de către Părintele Protoiereu Gh. Popovici și Preoții *V. Constantinescu, V. Vasiliu* și Diacon *Traian Lester. Părintele V. Constantinescu* rostește, în rezumat, următoarele:

„Este știut că cele mai înalte idealuri ale omenirii au întâmpinat și cele mai multe împotriri. Adesea, chiar făuritorii lor au fost și cele dintâi victime. Exemplu, Dumnezeușul Intemeetor al Creștinismului, cu mucenicii Săi. Acelaș proces îl urmează și cele mai curate doctrine. Niciun neam n'a fost mai împilat de străini până la venirea Mesiei, ca cel evreu. Nicio confesiune n'a suferit mai mult ca ortodoxia. Cu toate acestea adevărul și dreptatea tot ies biruitoare. Dumnezeu ne-a rânduit să fim ortodoxi, nici adăogând, nici scoțând nimic din învățăturile apostolice și ale Sfințelor Soboare. Tocmai pentru aceasta am avut mai mult de luptat, când cu islamismul, când cu celelalte confesiuni.

„Dar Dumnezeu dreptății ne-a ocrotit, prin eroii credinții și ai neamului. Timpurile moderne au temperat mijloacele de luptă. Sub masca blândeței însă, le-au făcut mai primejdioase. Institutele de educație și de înstrăinarea vlăstarelor noastre sunt dovada. Atunci Dumnezeu a ridicat din mijlocul nostru o făptură aleasă, atât ca suflet, cât și de neam care, luând în mâinile sale energice steagul ortodoxiei, a pornit la luptă dreaptă, pentru apărarea sufletelor fetelor noastre, amenințate de înstreinare.

„De obicei, buna stare materială moleșește. Numai sufletele alese înțeleg vremurile, numai firile eroice se hotărăsc la acțiuni ostenitoare. Și cine oare întrupează mai bine aceste subline însușiri ca nobila noastră președintă de onoare, d-na Alex. Cantacuzino? Înaltele sale merite o cheamă la acțiune în toate direcțiile, în țară ca și peste hotare. Școalele cu internate, întemeiate din inițiativa înaltei lor protectoare, îi absorb atâta muncă. Dar și noi, din acest colțișor pitoresc de țară, am înjghebat secțiunea noastră, ale cărei roade se văd în acest mic internat și în biblioteca populară.

„Aveți toată încrederea, Prea Nobilă Doamnă, că toate elevele acestui cămin vă vor purta pe buze ca și în inimi, numele d-v., iar Dumnezeuul răsplătirii vă va încorona cu cununa ce singură v'o făuriți, din munca pusă în slujba credinții noastre drept măritoare“.

D-na Eugenia P. Popovici, președinta Soc. ortodoxe, aduce elogiul doamnei Alex. Cantacuzino pentru onoarea făcută prin prezența ei. Face o dare-de-seamă despre activitatea filialei înființată în anul 1929, numărând astăzi peste o sută de membre. Ținând seamă de unul din principiile Soc. ortodoxe și anume, ridicarea

și luminarea poporului nostru ortodox, Comitetul a înființat o bibliotecă populară, în casa parohială din cartierul Mărăței.

Părintele *V. Constantinescu* a făcut danie un dulap de bibliotecă, cu câteva sute de volume. Cassa Școalelor, prin mijlocirea d-lui profesor *Panaite Popovici*, ne-a donat toate cărțile din bibliotecă populară și din biblioteca învățământului secundar, iar apoi cetățenii, în frunte cu profesoarele liceului de fete, au dăruit numeroase volume.

Soc. a mai lucrat și pentru ocrotirea copiilor ortodoksi, făcând un Cămin pentru elevele dela țară, care vin să urmeze la școlile din oraș. Căminul are 42 de eleve, se află într'un local igienic și cu tot confortul necesar.

Comitetul este preocupat de frumoasa educație a acestor eleve și a format „Liga bunătații“, hotărând un premiu anual de 1000 lei, pentru eleva care va da dovezi de cel mai frumos caracter și de cel mai bun suflet. Acest premiu poartă numele d-nei *Al. Cantacuzino*.

Comitetul Societății mai are în program și cuvântări religioase ținute în fața poporului. S'au distins în această latură Părintele Protoiereu, *Pr. V. Constantinescu*. Subsemnatul adaogă și scoate în relief și pe Doamna *Eugenia P. Popovici*.

Tot Comitetul ortodox premiază la finele anului și pe elevele cele mai bune la religie

Doamna Alexandrina Gr. Cantacuzino, printr'o cuvântare numai suflet și numai simțire, în care cuvintele păreau rupte din inima ei, răspunde vorbitorilor. Mulțamește pentru primirea făcută, admiră munca desfășurată de Comitet în frunte cu d-na *Eugenia P. Popovici*, mulțamește autorităților administrative și tuturor oamenilor de bine, care i-au dat concursul. Vorbește despre împrejurările în care au luat ființă în București acum 22 de ani această societate, despre ueltilirile dușmanilor credinței noastre, despre instituttele de educație pentru instrăinarea copilelor noastre dela Biserica străbună, despre hotărârea energică a unui grup de doamne, în frunte cu *Domnia Sa*, pentru apărarea credinței noastre, a cinstei Mitropolitului primat, atacat atunci de vrășmașii bisericii ortodoxe, de superioritatea ortodoxismului față de toate celelalte confesiuni, de vitregirea acestui ortodoxism dealungul vremurilor, hărțuit și atacat prin încercările celorlalte confesiuni de a-l îngenunchia și alunga de pe plaiurile mândrei noastre țări; tot așa după cum însăși ființa neamului românesc era mereu amenințată de invaziile străine și poftele de cucerire ale dușmanilor milenari. Arată singura mângâiere a neamului nostru, în vremuri de restriște și de bejării ca și în timp de pace numai la sânul Bisericii ortodoxe, limanul și refugiul fiilor ei, singura lor școală din trecut din tinda Bisericii și cu preoții ei.

„Acest trecut glorios al neamului și al credinței noastre strămoșești, care vorbește atât de răspicat și de răsunător prin monumentele lui istorice din județul D-v., prin bisericile și mănăstirile domnești, cu misticismul lor, care trebuie să rămână focare de educație creștinească și de reculegere duhovnicească, cu ruine de

palate domnești și cu amintiri scumpe oricărui bun român, mă chemat și pe mine astăzi să viu în mijlocul D-v., urmașii vitejilor plăieși și ai credincioșilor ostași ai vajnicilor voievozi.

„Nu se putea, ca aici, în vecinătatea cuibului de șoimi, să nu ia ființă și un cămin ortodox, menit să dea tinerelor odrasle : educație, avânt și entuziasm pentru apărarea credinței noastre strămoșești și a neamului nostru.

„În latura educației și rostului femeii, accentuiază întâietatea rolului ei în educația copiilor și în îngrijirea căminului conjugal. Orice teorii s'ar ventila, aici, în cămin, este rolul femeii, rol fixat de însăși natura ei, în conservarea și continuarea neamului omenesc. Toate celelalte preocupări cad pe planul al doilea“.

Atât de mult ce i-a plăcut județul nostru istoric și pitoresc, încât făgăduiește că, la bătrânețe, aici, în județ, să-și aleagă un loc de odihnă și de reculegere. Dăruiește 5000 de lei filialei Piatra Neamț și 1000 de lei, în numele „Ligii bunătații“, celei mai bune eleve care va dovedi un adevărat caracter, prin purtare, blândețe și bunătațe.

Mulțamește părinților și tuturor doamnelor din Comitet pentru duhul lor de jertfă în sprijinul bisericii, celor care au iscălit polițele de sute de mii de lei pentru întreținerea Căminului, cum și bătrânei, dar încă în putere vice-președinte locale, d-na *Maria Gorgos*, pentru entuziasmul ei de atâția ani în slujba ortodoxismului. Apoi împarte elevelor câte o cruciuliță a Soc. ortodoxe.

Eleva *Popa I. Maria* din clasa VII, bursieră la Cămin, vorbește, în numele elevelor și mulțamește d-nei Alexandrina Cantacuzino, pentru dragostea arătată lor, făgăduind că nu vor uita niciodată, atât ajutorul și protecția dumneaei, cât și îngrijirea părintească din cămin, primită cu atâta sânguință dela d-na Directoare a liceului Eugenia P. Popovici, cum și dela Directoarea Căminului, d-ra profesoară *Maria Pester*, făgăduind că vor căuta în viață să corespundă așteptărilor.

Subliniez că această adunare ortodoxă a fost onorată și de prezența d-nei *Maria Filoti*, marea noastră artistă din București, Președinta Sindicatului artiștilor dramatici, sosită în localitate cu trupa, artistă care deasemenea a fost obiectul unei deosebite manifestații de simpatie din partea asistenților.

La masa de 126 de persoane, servită în localul Căminului, s'au ținut mai multe cuvântări, toate în jurul ideii de ortodoxie a activității acestei societăți, cum și pentru înălțarea Bisericii noastre strămoșești.

D na Eugenia P. Popovici, mulțamește d-nei Prezidente generale pentru venirea Domniei-Sale în mijlocul nostru și pentru concursul dat filialei. Relevă prezența în sală a d-nei Maria Filoti, vorbește despre meritele ei și închină pentru sănătatea ei.

Despre scopul societății, arată cum Comitetul năzuiește cu tot avântul, ca modesta operă de astăzi să ajungă unul din mărgăritarele frumosului și strălucitorului șirag, care reprezintă atâtea filiale ale Soc. Ortodoxe, bogate și rodnice în activitatea lor.

D-na Alexandrina Gr. Cantacuzino, din munca depusă de Comitet în frunte cu d-na Prezidentă, constată bunătatea bărbaților, datorită căreia soțiile lor și-au îndeplinit sarcina luată asupra lor. Invită și pe bărbați să sprijine Societatea și credința ortodoxă.

D-l *Panaite Popovici*, profesor, fost senator, soțul d-nei Eugenia Popovici, își amintește de o piesă de teatru, cetită în tinerețe, piesă în care bărbatul și femeia erau amândoi actori de frunte și care, deși soți, totuși erau geloși unul pe altul de succesele de scenă. O asemenea stare sufletească parcă începe să mijească și în sufletul său, când observă de câtă admirație și simpatie se bucură soția sa, pentru munca, atât de just apreciată, de cei de față, acum, în aceste momente.

D-na Maria Gorgos răspunde d-nei Președintă generale și-i arată că nu se simte vrednică să-i mulțamească, pentru elogiile aduse și pe care, dintr'un spirit de modestie, se crede că sunt mai mari de cât le merită.

D-na *Eufrosina Săvescu*, directoarea școlii normale, își exprimă admirația pentru puterea de muncă a d-nei Al. Cantacuzino, dovedită cu prisosință pe atâtea terenuri sociale, doamnă cunoscută de noi încă de multă vreme din ziare și din scrierile Domniei-Sale. Amintește despre sfaturile date femeilor de Domnia-Sa, în privința participării femeilor la votarea Consiliilor Comunale, acum doi ani, când, pentru prima oară, li s'a dat dreptul la vot, cum erau îndemnate să nu facă politică de partid și să noteze pe cei mai capabili, staturi urmate cu conștiințiozitate de femeile de localitate.

D-na *Maria Filoti* mulțamește d-nei Eugenia P. Popovici, pentru elogiile aduse, își exprimă convingerile pentru educarea copiilor noștri în credința strămoșească, admiră silințele Comitetului pentru întemeierea Căminului ortodox și compară pe doamnele din Comitet cu albinele harnice, care se străduiesc să alimenteze stupul educației tinerelor fete, cu tot ce le trebuie și pentru hrana lor sufletească, din punct de vedere religios, și pentru buna lor dezvoltare fizică.

D-na *Natalia Mihăilescu*, directoarea școlii primare de fete nr. 5, spune următoarele, adresându-se d-nei Prezidente: „Cât de așteptată este ziua aceasta, uități-vă la fețele noastre și vedeți bucuria ce o simțim, care parcă nu mai încapă în noi, căci ni s'a îndeplinit visul de a vă avea în mijlocul nostru! Intocmai ca ucenicele, care, săvârșind un lucru de ispravă, caută la maestră, dacă au mulțamit-o, tot astfel noi, Pietrencele, suntem bucuroase că vă satisfacem, căci energia, credința D-voastră au străbătut spațiul — ape și munți—ne-au trezit, ne-au electrizat și ne-au pus la treabă și nădăjduiam că tot aceiaș energie și credință vor străbate și mai departe și vor îndemna și pe alte surori ale noastre la lucru, așa că Societatea ortodoxă va cuprinde în ițele sale toată întinderea țării, triumfând credința strămoșească, căci talantul D-voastră l-ați pus la contribuție sporind înmiit această rară energie de mare Româncă și de aleasă creștină, care vă îndeamnă să vă lăsați palatul cu liniștea și odihna și să înfrunțați ploii și vânt rece,

arsițe dogoritoare și ger aspru, ostenindu-vă, trecând de zeci de ori granița, venind de pe un drum și plecând pe altul.

„Dumnezeu să vă dea sănătate pentru sprijinul bisericii, cinstea româncei și demnitatea țării!”

D-l *V. Ghițescu*, directorul liceului de băieți, printr'o cuvântare vibrantă de simțire creștinească, arată rolul ortodoxismului în plămădirea ființei noastre etnice și datoria tuturor bunilor români pentru apărarea lui. Vorbind despre numele de naștere al d-nei Alexandrina Cantacuzino, familia Palade, talmăcește din latinește explicația numelui Palas, zeița înțelepciunii, iar Paladjuș, templul acestei zeițe, deducând din numele său de naștere, adâncă înțelepciune și pricepere a problemelor sociale de către Domnia-Sa.

D-l Virgil Dobrescu, directorul școlii normale de băieți, accentuează rolul tradiției în dezvoltarea neamului nostru, tradiție din sânul bisericii noastre, singura pastrătoare a naționalității și a datinilor strămoșești.

Părintele Protoiereu Gh. Popovici mulțamește tuturor cuvântătorilor pentru interesul arătat Bisericii și religiei ortodoxe, doamnelor pentru munca desfășurată în numele ortodoxiei și tuturor celor prezenți, pentru atenția acordată acestei sărbători, participând în număr mare la asemenea solemnitate rară, și prima de genul ei, în localitate, cu prezența d-nei Președintă generală.

Ca să se vadă răsunetul mișcării apărării ortodoxiei și efectul sufletesc al roadelor activității acestei societăți în rândurile intelectualității noastre, nu este de prisos să arătăm, pe lângă vorbitorii amintiți, și autoritățile, ca și parte din persoanele de seamă, care au luat parte la această serbare: Președintele tribunalului, d. *Gh. Mălinescu*; magistratul *Strat*; avocați *Ioaniu*, fost Primar, deputat și prefect; *Lazari*, avocat, fost deputat; *I. Matasă*, fost primar; colonel *Piso*; căpitani *Timu*, *Ungureanu*; locot. *Craiu*; Inspector financiar *I. Simionescu*; profesori secundari *Gr. Capșa*; *I. Vasilco*; *Victor Andrei*; *Roic*; *Cirillo Albert*; d-nele profesoare *Radu Cornelia*; *Valeria Strat*; *Kernbach Irina*; d-rele *Jeana Groholschi*; *Sylvia Petrescu*; *Maria Bălăcescu*; d-na *Maria Colonel Marinescu*; Doctori *Eftimie*; *Marin*; avocați *C. Comoniță*; *Gherghițoiu*; *Georgescu*, Directorul Băncii Naționale; *Victor Bart*, Șeful stației; insti-tutori *I. Niculescu*; *Bogdan*; *M. Polli*, contabil expert etc.

Orice convingere intimă despre religie vor fi având, au rămas adânc impresionați și de primirea prietenească avută și de cuvântările ținute. Nu s'a putut ca ideia adevăratei și drepte credințe creștine să nu se adâncească în sufletele și în inimile lor și să nu se simtă în viața lor creștinească.

De aceia această serbătoare este un triumf al Bisericii noastre, un răspuns drastic ereticilor și shismaticilor, care ne acuză de indolență și desinteresare și a fost o mișcare demonstrativă împotriva bolșevismului ascuns din rândurile inconștienților, admiratorii și imitatorii operei distructive de peste Nistru.

În legătură cu activitatea acestei Soc., adăogăm și numele persoanelor din Comitet și situația lor socială, ca să se vadă în câte laturi se poate servi Biserica și credința ortodoxă și cât aport

se poate aduce de persoane cu rost înalt și cu capacitate de muncă și devotament, pentru servirea celui mai înalt ideal.

Afară de preoți, cităm pe următoarele:

D-na Eugenia P. Popovici președintă, directoarea Liceului de fete, soția profesorului, fost senator, Panaite Popovici, președintele Asociației profesorilor secundari din localitate; D-na Maria Gorgos, Vice-președintă, institutoare pensionară; d-na Maria Bogdan, casieră, institutoare; d-ra Mimi Mateescu, secretară, studentă; d-na Natalia Cuza, fostă 35 de ani directoare Șc. profesionale; d-na Dacu Eugenia, soția d-lui inginer Dacu; d-na Maria Gheorghiu, soția d-lui Al. Gheorghiu, directorul Băncii Naționale; d-na Isăcescu Georgeta, soția fostului prefect Duțu Isăcescu; d-na Ecaterina Isăcescu, soția d-lui Isăcescu, proprietar; d-na H. Ivașcu, soția d-lui T. Ivașcu, avocat; d-na Manoliu Eufrosina, institutoare, soția d-lui Manoliu Șeful poliției jud. Neamț; d-na Mihailescu Natalia, directoarea școlii de fete nr. 5; d-na Popescu Ecaterina, soția d-lui I. Popescu, ad-tor financiar; d-na Șoarec V. Elena, soția d-lui Avocat V. Șoarec; d-na Eufosina, directoara Șc. normale de fete; D-na Lecca Elvira, soția d-lui Colonel Lecca și președinta Soc. Crucea Roșie; d. V. Ghițescu, directorul Liceului de băieți.

Cenzori: d-nii I. Simionescu, C. Comoniță, M. Polli, despre care s'a amintit mai sus.

Preot GH. VERȘESCU

Piatra-Neamț.

Redeschiderea bisericii din satul M. Kogălniceanu. parohia Arsura jud. Fălciu.

Scurt istoric. Biserica din satul M. Kogălniceanu (Râpile) a fost zidită între anii 1885-1886, de către *Mihail Kogălniceanu* și de Postelnicul *Dimitrie Zaharia*. Este a treia biserică din câte se cunosc în acest sat răzășesc.

După datele din sinodic, bisericile ce au existat în Râpi, înaintea acesteia, au fost ridicate pe alt loc, în dosul caselor fostului mare bărbat de stat Kogălniceanu, care dănuiesc și azi, în partea de mează-noapte a satului.

Întâia biserică, din câte cunoaștem, fusese ridicată de istoricul *Enaki Kogălniceanu*, mare vornic. Data clădirii n'o știm. Al doilea sfânt locaș s'a clădit la 1831, de către *Ilie Kogălniceanu* (pe atunci agă, și apoi mare vornic); aceasta însă arzând, a fost dreasă de fiul său (Mihail Kogălniceanu), dar, ruinându-se și ea, s'a clădit biserica de azi, de zid, în partea de Răsărit a satului.

În curgerea timpului, acestei biserici i s'au făcut mai multe reparații, astfel: În 1900, i s'au zidit picioarele dinaintea pridvorului, cu cheltuiala Postelnicului D. Zaharia. În 1913, s'a acoperit cu tablă, i s'au întărit temelile și i s'au tencuit toate crăpăturile, cu cheltuiala d-lui *Costache Zaharia*, proprietar în acest sat.

Anul acesta, îndemnul noului paroh, Pr. *Spiru I. Apostol*, i s'a făcut o însemnată reparație.

Astfel s'a tâbluit din nou acoperișul, înlocuindu-se și scândurtele putrede; s'au dres turnurile și felurite crăpături; s'a vărut biserica pe dinafară; s'a spălat pictura și s'au boit ușile și ferestrele. Intreaga lucrare a costat aproape 60.000 lei. Cheltuiala a fost purtată de d. *Soare D. Moscu* și de tatăl său C. Zaharia, proprietari, iar locuitorii au contribuit cu muncile necesare, cu masa lucrătorilor și cu înfrumusețarea Sfântului Locaș.

Sfințirea bisericii. Duminică, 17 Septembrie a. c., s'a făcut, cu o deosebită solemnitate, sfințirea bisericii, cu hramul *Sf. Ierarh Spiridon*, de către P. S. Arhiereu *Veniamin*, episcopul locțiitor al eparhiei Hușilor, înconjurat de preoții: *Mihail Bejenaru*, dela sf. Episcopie; *Gh. Manoliu*, proistos în Ghermănești; *I. C. Apostol*, Bârzești-Vaslu; *Spiru Apostol*, Arsura, și Diac. *Fivniceru*, Huși.

Încă din zorii zilei, în satul îmbrăcat de sărbătoare, lumea era într'o vădită mișcare, la vestea că sfințirea se va face de însuși Vlădica dela Huși. Când soarele începuse să se ridice, un pâlce de călăreți au ieșit întru întâmpinarea P. S. Sale, la 2 km. depărtare de sat. La ivirea mașinei ce aducea pe distinșii oaspeți, clopotele bisericii, într'un dangăt duios și prelung, parcă-ți arătau, din depărtare, bucuria pentru ceice veneau. Lumea, care nu mai încăpea în biserică, s'a așezat de-o parte și de alta de intrare. Când Prea Sfinția Sa s'a pogorât, toată suflarea era în genunchi, cu capetele plecate, pentru a primi binecuvântarea arhierescă. Păr. Proistos Manoliu, P. I. C. Apostol și Pr. Sp. Apostol, au ieșit întru întâmpinarea P. S. Sale, cu Evanghelia și Sf. Cruce; iar corul cântăreților, sub conducerea teologului C. I. Apostol, începu cântarea axionului „Rai de taină” și apoi „Toată suflarea”, cu care se făcu intrarea în Sf. Lăcaș; după aceea se începu îndată sfințirea apei, stropirea bisericii și apoi se săvârși Sf. Liturghie în sobor. La timpul cuvenit, P. S. Arhiereu a hirotosit sachelar pe preotul paroh, pentru râvna cheltuită cu înfrumusețarea Casei Domnului. Deasemeni, a ridicat la treapta de econom pe Pr. Ioan C. Apostol, pentru munca sa rodnică în slujba bisericii, fiind răsplătit, încă din 1913, cu medalia „Răspłata muncii pentru Biserică” cl. I, și la treapta de Econom Stavrofor pe Păr. Proestos Gh. Manoliu, pentru merite deosebite.

La sfârșitul slujbei, P. S. Arhiereu, printri'un cuvânt mișcător și plin de învățătură, și-a arătat deosebita bucurie pe care o simte, venind în mijlocul păstoriților săi, împărtășind aceeași veselie pe care o au și ei, pentru că li s'au dat spre închinăciune sfântul locaș, ctitorie a marelui Kogălniceanu. Laudă apoi fapta bună a creștinilor pentru munca împlinită la înoirea și înfrumusețarea bisericii. Referindu-se apoi la cuvintele Sf. Evanghelii duminicale: „Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și va pierde sufletul? Ce ar putea să dea omul în schimb pentru sufletul său?”, arată că creștinul adevărat numai prin credință și fapte frumoase poate să-și câștige sufletul și să-și desăvârșească viața. Și ce faptă mai frumoasă, decât înfrumusețarea unui locaș, închinat lui Dumnezeu? În el se aduce jertfă pentru păcatele și mântuirea noastră.

Indeamnă pe creștini să lupte cu toate puterile pentru a câștiga mântuirea. Ei trebuie să aibă neîncetat gândul la Dumnezeu, care a dorit și dorește întotdeauna ca „tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină“. După aceea P. S. Sa, referindu-se la preoții cinstiți cu înălțările arătate mai sus, spune că, noi totdeauna trebuie să răsplătim pe ceice muncesc pentru binele și înălțarea sfintei noastre biserici. Acești preoți au bine-meritat această răsplătire, dar ea trebuie să fie nu spre mândria lor, ci un nou imbold pentru fapte frumoase și pentru aducerea sufletelor la mântuire. Laudă, deasemeni, și osteneala depusă de proprietarii din acest sat, cari au susținut, cu punca și cu tot focul inimii lor, lucrările de reparație și de înnoire a bisericii. Indeamnă pe toți creștinii, să se însuflețească de aceleaș fapte frumoase și închee, dând creștinilor binecuvântarea arhierescă.

La cuvintele frumoase și adânc simțite ale P. S. Arhieriu, a răspuns Pr. Spiru I. Apostol, arătând deosebita veselie sufletească pe care o simt toți creștinii pentru faptul că P. S. Sa a avut dragostea să se pogoare în mijlocul păstoriților. Bucuria e cu atât mai mare, cu cât satul acesta n'a mai văzut o slujbă așa de înălțătoare: păstorul suprem al acestei sfinte Eparhii, săvârșind însuși jertfa cea fără de sânge a Mântuitorului. E un lucru foarte greu ca episcopul unei eparhii să calce prin fiecare sat al păstoriților lui. P. S. Sa însă, însuflețit de o deosebită dragoste, străbate, fără ca să ostenească, în lung și'n lat, întreaga eparhie. Nu numai aici, dar în nenumărate parohii a fost, pentruca, prin harul lui Hristos și prin cuvântul său, să sfințească pe creștini și să întărească pe preoții lor în greaua chemare ce și-au luat. În vremurile acestea de decădere morală, când preoțimea se străduiește să oprească talazurile prăbușirii, ea simte o deosebită bucurie, când stăpânul ei o îmbrățișează cu toată dragostea. De această dragoste are nevoie turma, nu de ordine date de sus. Mulțamește, cu adâncă smerenie, P. S. Sale, atât pentru cinstirea acordată preoților, cât și pentrucă a ascultat ruga deveni în mijlocul poporenilor. Roagă pe bunul Dumnezeu ca să-l învrednicească a călăuzi înainte eparhia cu acelaș suflet. Pe fețele tuturor, citeai bucuria că bunul Dumnezeu a prilejuit să se deschidă sfântul locaș, spre a fi dat creștinilor pentru slujba și mângâierea lor sufletească.

La 3 după masă, P. S. Veniamin s'a întors la Huși, lăsând în urma sa pacea și bucuria.

A fost cea mai înălțătoare slujbă de prin părțile acestea, la care și-au adunat bucuria și lacrimile nu numai un sat, nu numai o parohie, ci toate satele din împrejurimi.

Pr. Drd. SPIRU I. APOSTOL

Arsura

Către Adunarea Generală a Societății „Acoperemântul Maicii Domnului“, din 11 Iunie 1933

*Inalt Prea Sfințite Stăpâne,
Onorată Adunare Generală,*

Imprejurări, cari n'au fost în putința noastră să le ocolim, ne-au împiedicat de a ținea, în anul trecut, adunarea generală a Societății „Acoperemântul Maicii Domnului“. Raportul de față va fi, deci, rezumatul vieții așezămintelor noastre pe cei din urmă doi ani: 1931 și 1932.

Dar adunarea de azi are, pentru sufletele noastre, o deosebită și înălțătoare însemnătate: Sunt, în plin, 21 de ani, de când s'au pus temelile sfintei asociații „Acoperemântul Maicii Domnului“. Inimile noastre tresaltă sub fiorul recunoștinței față de Maica Lui Dumnezeu, fiindcă a binevoit să ne ocrotească și să călăuzească pașii noștri smeriți printre atâtea greutăți, rânduind să se găsească, și pentru noi, inimi luminate și înțelepte, care să ne sprijine în curajul și munca noastră; iar acum, în bucuria zilei solemne de azi, putem spune, spre lauda Stăpânei Cerești și pentru mulțumirea celor ce iubesc sfântul Ei așezământ, că lucrul nostru a dat rod bun, care ne îngăduie să nutrim înflorite nădejdi pentru viitor.

Să cercetăm, în scurte cuvinte, activitatea societății noastre și să vedem cum, în șirul acestor ani, s'a ținut ea de scopul ce și l-a propus la întemeiere.

Acest scop, înscris în Statute și mai ales în inimile noastre, este următorul: Ridicarea monahismului prin cultură și punerea lui, cu toată destoinicia trebuitoare, în slujba Bisericii și a neamului.

Sunt două părți deosebite în rostirea acestui scop :

1. Ridicarea monahismului prin cultură; 2. Punerea monahismului în slujba Bisericii și a neamului.

Ce-a făcut societatea noastră cu privire la fiecare parte a scopului ei?

1. Din punct de vedere general al vieții monahale, înființarea societății „Acoperemântul Maicii Domnului“ a fost ca o trâmbiță de trezire. Nimeni până atunci, adică până acum vreo 24 de ani, și mai ales nimeni din monahism nu încercase să spună, ceiace era și este drept, că neajunsul cel mare al mănăstirilor, stă în lipsa lor de pregătire sufletească, în sărăcia desăvârșită de o cât de mică scânteiere de cultură¹⁾,

Când, în 1909, Maica Epiharia Moiescu pornește la luptă prin tipărirea broșurii „O chestie de interes moral“, în care, pentru întâia oară, se dă ideea înființării unui seminar pentru folosul mănăstirilor, prea puțini dintre oamenii Bisericii au primit această nouă veste cu ochii încrezători, ba cei mai mulți o socoteau chiar vătămătoare pentru monahism.

1) Da? N'a spus-o Episcopul Melchisedec în scrierea «Ierarhia și Instătuțiuinea sinodală? — Nota Arhim. Scriban,

Azi însă, în întreg monahismul românesc, e freamăt de albine.

Călugării își au seminarul lor și, mulțămită Inalt Prea Sfințitului Patriarh, marele înțelegător de suflete și împlinitor al tuturor avânturilor curate, seminarul monahilor stă pe temelie solidă și demnă de râvnă, din toate punctele de vedere; iar în mănăstirile de călugărițe, pâlpâie dor de lumină, întruchipat în simple, dar promițătoare începuturi de școale pentru adulte. E drept însă să se știe că: cea dintâi unealtă a Duhului Sfânt în această prefacere, în această chemare la viața monahismului nostru, a fost smerita și prea modesta inițiatoare a societății „Acoperemântul Maicii Domnului“.

Acum, din punct de vedere al contribuției noastre directe spre folosul monahismului, avem, dintre copilele crescute de noi, 14 absolvente ale seminarului nostru (cu 7 clase secundare) călugărițe tinere, cu dor de muncă, până la jertfirea de sine în dragostea lui Dumnezeu și în care avem toată încrederea că, folosite în viitoarele instituții ale societății, vor aduce numai cinstire și folos.

2. Pentru a doua parte a scopului urmărit de societatea noastră, adică „punerea monahismului în slujba Bisericii și a neamului“, dovadă stă școala dela Bistrița, care și-a câștigat nume frumos și vrednic, a cărui lumină se resfrânge, întreagă, asupra stării noastre de călugărițe, căci, din destoinicia și prin străduința noastră, a călugărițelor, atâta lume se hrănește și sufletește și trupește. Suntem acum la Bistrița, cu mic cu mare, 196 de ființe omenești.

N'am fost cu instituția noastră sarcină nimănui: nici Statului, nici Bisericii, și nu vom fi nici pe viitor. Suntem singurele în țară, care ne putem țali cu acest fel de a contribui la cinstea Bisericii noastre ortodoxe române, și așa vor fi toate așezămintele societății „Acoperemântul Maicii Domnului“. Nu căutăm lauda pământului, dar ne bucurăm de progresul nostru în numele cinului sfânt, pe care-l reprezentăm.

Cine vine și cercetează azi școlarele dela Bistrița nu poate avea decât cuvinte de bună prețuire pentru monahism.

Deci, dacă am putut să luptăm și să trăim 21 de ani, fără să ne depărtăm de scopul propus, înseamnă că Dumnezeu iubește și binecuvintează munca noastră, iar Biserica și țara noastră românească creștină ortodoxă au nevoie de noi.

Să trecem acum la situația de azi a așezămintelor noastre.

Ca populație, în anul 1931, am avut în orfelinat, adică la grădiniță și curs primar, 90 de școlărițe, iar în Seminar 64 de școlărițe. În anul 1932, populația școlară a crescut însă în așa fel, încât, în vremea de față, avem la Bistrița, cum am spus mai sus; 196 de suflete.

Ca stare sanitară, ne-a ferit Dumnezeu de încercări. Afară de o ușoară gripă, la schimbarea timpului spre primăvară, n'am avut și nu avem boale molipsitoare, cu toate că, adeseori, în satul din preajma mănăstirii noastre, se ivesc cazuri de astfel de boale printre copii.

Din punct de vedere al învățământului, cursurile s'au urmat regulat.

La grădina de copii, curs primar și inferior de seminar, predau maicile absolvente. Pentru cursul superior, s'au găsit, și în anii aceștia, profesori dela Seminarul „Sf. Nicolae” și liceul de băieți din R.-Vâlci, cari au venit și vin regulat, de două ori pe săptămână, și predau fără plată, căci această pildă de devotament, unic în țară, a ajuns o tradiție în viața seminarului dela Bistrița.

Anul trecut, am cerut Onor. Minister de Instrucție să dispună cercetarea programei de învățământ a seminarului nostru și să binevoiască a da acestei școale o aprobare oficială, în așa fel, încât absolventele ei să poată avea, în monahism, drept de bacalaureate. Cercetarea s'a făcut și s'a găsit că, potrivit programei care se urmează, seminarul de călugărițe poate fi asimilat cu școala normală. Aceasta ne-ar fi bucurat mult. Ministerul însă, care dealtfel nu ne dă niciun ajutor material, ne-a impus să avem profesori interni și pentru fiecare obiect de învățământ, ca la orice școală a statului. Bine înțeles, condițiunea aceasta a fost prea grea pentru sărăcia noastră, așa că, totul a rămas nelămurit.

Noi credem că era de ajuns ca Onor. Minister să ne fi impus un control, atât în timpul anului, cât mai ales, la examene. Felul cum am fi pregătit școlărițele pentru acele examene, să ne fi privit numai pe noi.

Să trecem acum, la partea materială a Societății „Acoperământul Maicii Domnului”. Din acest punct de vedere, trăim tot în felul cum am trăit dela început: adică, înainte de toate, încredere nestrămutată în ajutorul nelipsit al Maicii lui Dumnezeu, iar din partea noastră, munca de fiecare clipă și chibzuială, pe cât este omeneste cu puțință. La noi toată lumea muncește.

Fetițele, dela șapte ani în sus, produc câte ceva: cât de puțin, cât de slab..... dar nimeni nu pierde timpul în zadar. Este nu numai învățământ activ, cum se dorește pretutindeni, ci învățământ activ cu folos imediat și pentru vremea de față, căci din lucrul mâinilor și din gospodărie, scoatem cea mai însemnată parte a întreținerii așezământului. Din totalul încasărilor de 1.205.307 lei pe anul 1931, lucrul și gospodăria au produs 540.000 lei, iar în anul în 1932, în totalul de 1.123.604 lei, lucrul și gospodăria sunt reprezentate prin suma de 530.000 lei.

Trebuie să avem în vedere că lucrările de mână se vând cu preț din ce în ce mai scăzut, iar produsele gospodăriei proprii le-am scotit cu prețul cel mai scăzut al pieții.

Alte venituri sunt: lefurile noastre dela Stat ca învățătoare, ca surori de ocrotire, cântărețe la Biserică, etc. pe urmă serbări, danii întâmplătoare, taxa dela Onor. Primărie a Capitalei pentru copilele pe cari le are la noi.

Am avut o danie frumoasă din partea Onor. Minister al Sănătății și anume, am fost trecute în bugetul anului 1932 cu suma de 100.000 de lei. Aceasta, în urma vizitei fără de veste, pe care a făcut-o la școlile dela Bistrița, d. Profesor Dr. *Slătineanu*, pe atunci secretar-general al acestui minister.

Altă danie este darul Înalt Prea Sfinției voastre, de 23.000

lei, în anul 1931, și 15 000 lei în anul 1932. Tot în anul trecut, ni s'a dat, dela Onor. Prefectură a județului Vâlcea, un ajutor de 35.000 lei, cu cari am instalat lumină electrică în întreg localul dela Bistrița,

Din vânzarea cărții „Mămica“, s'au încasat, în acești doi ani, suma de 67.070 lei. Din aceștia, 10.000 lei sunt valoarea la 167 exemplare, cumpărate de Sf. Patriarhie, iar 24.000 lei valoarea a 500 exemplare, cumpărate de Sf. Episcopie a Râmnicului, Noul-Severin.

Am avut, de asemenea, și frumoase danii în natură: Din partea Onor. Minister al Sănătății, ni s'au trimis: postav pentru rochii, americană, pături, bocanci etc.

D-na Președintă ne-a dat rochițe și sandale noi și bomboane multe, pentru copii. Doamna vice-președintă ne trimite, de obicei, la sărbători, bomboane, ciocolată și jucării pentru toți copiii.

Din partea Onor. Primării a Capitalei, ni s'au dat; pânză pentru uniforme, albituri etc. pentru copilele pe cari le are la noi.

Acestea am crezut mai nimerit să le spunem, ca dare-de-seamă generală a Soc. „A. M. D.“ pe anii 1931—1932.

Suntem în măsură să aducem și alte vești noi. Cea dintâi este înființarea unui cămin pentru călugărițele ostenitoare sub drapelul asociației „A. M. D.“ Și așa în haină monahală fiind, nu este cu putintă să-ți treci întreaga viață în gălăgia istovitoare a unui internat școlar. Vine o vreme, când se simte nevoia unei odihne, chiar în vârsta încă prielnică a muncii, cu atât mai mult la vremea bătrânețelor. De aceia, adeseori, ne gândiam la un cuib de odihnă și liniștire, pentru călugărițele societății noastre, cari vor fi răspândite, cu timpul, și în alte părți ale țării, întrucât Soc. „A. M. D.“ își propune să înmulțească, pe viitor, așezămintele ei.

Printr'o întâmplare, pe care cu drept o putem socoti între minunile pe care Dumnezeu le face cu noi, ni s'a dat de, către sfânta Episcopie a Râmnicului, Noul-Severin, în înțelegere cu Onor. Comisiune a monumentelor Istorice, Sf. Mănăstire Manuel din jud. Vâlcea. Este ctitorie a sfântului domn C. Brâncoveanu și e așezată într'o regiune bogată și cu climă bună. Biserița e foarte frumoasă și în bună stare; clădirea din jur în deplină ruină. Dar patronul acestei mănăstiri este Sfântul Ierarh Nicolae, cel bogat în milă și daruri. Cu ajutorul Sf. Sale, am reușit și noi să reparăm, adică aproape să clădim din nou, o parte din chili. S'a împlinit acum, în Lunea Pogorîrii Duhului Sfânt, un an de când am luat în primire mănăstirea. Am stabilit, ca econoamă, pe o călugăriță absolventă a seminarului nostru, care, împreună cu alte șase călugărițe și surori, au reînceput acolo viața de mănăstire, cu slujbele sfinte de zi și de noapte.

Scopul nostru, în privința acestei mănăstiri, este: s'o reparăm, s'o înfrumusețăm, s'o facem loc de meritată odihnă pentru călugărițele societății noastre. Nu vom face acolo un așezământ care să aducă gălăgie, cum ar fi, de pildă, o școală sau altceva.

Mănăstirea Manuil are și o mică avere: vreo 20 pogoane de pământ, dar sunt răspândite în mici bucăți și la mari depărțări. În jurul mănăstirii, sunt ca trei pogoane. Pe două din ele, am sădit, în această primăvară, soiuri bune de pomi roditori, pe cari i-am căpătat în dar dela prințul C. Basarab-Brâncoveanu.

Cu reparațiile la noua mănăstire, am cheltuit aproape 200.000 de lei. A fost nevoie să ne silim, pentruca mănăstirea să poată ajunge în stare a fi locuită. Acum vom merge mai încet cu reparațiile. Pentru anul în curs, am prevăzut în buget numai 70.000 lei.

Altă chestiune, nouă pentru Onor. Comitet al societății noastre, este: înființarea unui așezământ de educație și cultură, în sânta mănăstire Plătărești, pe care Inalt Prea Sfinția Voastră, ați binevoit să ne-o puneți la dispoziție.

Am pus, ca punct aparte, în ordinea de zi a adunării de zi, discuția daspre programa de învățământ, despre scopul urmărit de acea școală, cât și despre întreținerea materială etc.

Știm, Inalt Prea Sfințite Stăpâne, că ne-ați chemat la nouă muncă, dându-ne în grijă acea Sfântă Mănăstire, numai din îndemnul inimii Inalt Prea Sfinției Voastre și din încredințarea că noi vom fi în stare să injghebăm acolo ceva de folos.

Această încredere a Inalt Prea Sfinției Voastre ne mângâie, așa cum ne-ați mângâiat cu înalta ocrotire, a Inalt Prea Sfinției Voastre în atâtea împrejurări grele ale așezământului nostru, iar noi, și din dragul pentru propășirea monahismului, dar, mai ales din adâncă și negrăita noastră recunoștință, pe care o simțim față de Inalt Prea Sfinția Voastră, ne vom da silințele să izbutim, în cecece vom încerca,

Nu cerem ajutor bănesc. În privința aceasta, totul ne privește pe noi, iar dacă, vreodată, Maica Lui Dumnezeu își va lua mila dela noi și nu vom putea face față greutăților de orice fel ar fi ele, ne vom retrage fără să împovărăm pe nimeni, căci e prea puternică în sufletele noastre credința că izbutim și împlinim în această lume, numai cecece Dumnezeu binevoește să ne ajute să împlinim, întrucât El singur știe cecece în adevăr ne este de folos.

De altfel, societatea „Adormirea Maicii Domnului” urmărește, prin statutele ei, chiar înființarea unor asemenea școli de educație creștinească și pentru copile cu dare de mână. Acum vreo doi ani, eram pe punctul de a deschide un mic pension, chiar aici, în București. Nu ne-a fost cu puțință însă să obținem un loc, făgăduit la început, dela Onor. Primărie, pentru a clădi un local propriu, deși multe luni am fost lăsate să nutrim această nădejde.

Acum, când chestiunea cea mai de seamă, găsirea unui local, ne este dezlegată în chip atât de minunat, vrem să începem, în mic, pentru fete bogate dela țară, cecece deocamdată n'am putut înfăptui pentru oraș.

Curaj avem, personal monahal bine pregătit avem, de asemenea și profesoare mirence, printre domnișoare dornice de un avânt sufletesc nou, am găsit și vom mai găsi. Singurele chestiuni grele pentru noi sunt: dobândirea încuviințării Ministerului de In-

strucție și propaganda prin ziare, ca noua școală să fie cunoscută. Celelalte greutăți nu sunt de natură să ne înspăimânte.

În numele Societății noastre „Acoperemântul Maicii Domnului” și în numele tovarășelor care așteaptă la Bistrița să le ducem cuvântul de Înaltă Binecuvântare al Înalt Prea Sfinției Voastre, Vă mulțămim, cu adâncă smerenie, Înalt Prea Sfințite Stăpâne, că ați binevoit, și de data aceasta, să ne primiți aici și să ne ascultați.

Dumnezeu să Vă ție ani mulți, în deplină sănătate și fericire!

Monahia OLGA GOLOGAN

Sfințirea locului pentru zidirea bisericii din Cotiugeni-de-Sus, jud. Soroca.

Biserica Sf. Nicolae din Cotiugeni-de-sus, Soroca, veche de 50 ani, s'a prăbușit, în noaptea spre Iulie 1932. Pr. *Petru Florea*, parohul acestei biserici, în unire cu enoriașii și consiliul parohial, au luat frumoasa și vrednica hotărâre de-a zidi din nou și infrumuseța din plin acest lăcaș de rugăciune. În acest scop, după câteva sfătuirii, s'a pornit o lucrare pentru strângerea mijloacelor de trebuință, pentru a împlini frumosul gând de-a înnoi biserica chiar în curgerea acestui an.

După vechiul obicei, s'a hotărât mai întâi să se sfințească locul pentru noua zidire. Aceasta s'a săvârșit în Duminica dela 30 Iulie a. c. Slujba s'a desfășurat într'o însuflețire neînchiptă. Mii de credincioși, veniți din satele vecine, s'au adunat la această slujbă, spre a-și împărtăși bucuria, alături de cei rămași fără biserică.

Au fost poftiți preoții: Prot. *Carp Popovici*, *Nic. Măcărescu*, *D. Bunic*, *Teodor Frunză*, *S. Cecan*, *S. Remezorschi*, *Gr. Colociorschi*, *B. Chelaru* și *Iosif Stratan*.

S'a slujit Sf. Liturghie în sobor de preoți, protos fiind Păr. Leon Stoica, protoiereu de cerc, însărcinatul Sfintei Episcopii.

La tema evanghellei, a predicat Pr. *S. Remezorschi*, asemănând minunea săturării celor 5.000 de bărbați, ce stăteau în arșița soarelui, ascultând predica Mântuitorului, cu fapta sfințirii, la care s'au adunat mii de credincioși, cari au lepădat, pe o clipă, toate grijile lumești, biruind văpaia soarelui de Iulie și luând parte cu credință la această Sf. slujbă.

Înainte de-a păși la sfințirea locului și punerea pietrei de temelie, Păr. Protoiereu L. Stoica a vorbit enoriașilor despre fapta sfințirii, îndemnându-i să-și dea obolul convenit, pentru, ca această ruină de bolovani și dărâmături, ca în urma unui cutremur, să se prefacă într'un lăcaș tot așa de frumos cum a fost înainte de prăbușire.

Cuvântul Păr. Protoiereu, care ținea locul Prea Sfințitului Visarion la această ceremonie, a pătruns în inimile credincioșilor, mai ales la încheiere, când P. C. Sa și-a arătat dorința de-a lua parte, cu aceiaș podoabă, și la sfințirea bisericii. Sub piatra de temelie, s'a pus și actul zidirii, alături cu o listă a tuturor ctitorilor ce-au jertfit pentru biserică.

De față au fost și organele stăpânirii, în frunte cu d. Prim. Pretor *Levițchi*, dând dovadă de simțirea sa creștinească pentru lucrul Domnului. S'a dobândit făgăduința, din partea celorlalte așezăminte, pentru a se ajunge la întărirea credinței strămoșești, singura noastră temelie ca neam.

Ne facem datoria de-a ura spor la muncă și izbândă desăvârșită, tuturor celor ce se ostenesc cu ctitoria sfărâmată dela Cotiugenii-de-sus, pentruca biserica să se înalțe iarăși măreață și frumoasă, ca și mai înainte, stăpânind împrejurimile.

Domnul va răsplăti pe toți ceice lucrează pentru slava numelui Său.

Pr. B. CHELARU

Tg. Căprești 1/8/1933.

† În ziua de 7 Iulie, crt., a încetat din viață Pr. Gheorghe Jemăneanu, paroh în Cobâlnea-Veche jud. Soroca, în urma unui acces de inimă. Inmormântarea s'a făcut la 9 Iulie, fiind petrecut la groapă de un sobor de preoți, în frunte cu protoiereul de cerc Pr. *Leon Stoica*, fiind plâns de poporeni cari petreceau rămășițele pământești ale fostului lor părinte, la locul de veci.

Răposatul s'a bucurat de mare cinste în sânul parohienilor, pildă fiindu-le în toate. Mai mult decât aceasta, fusese un preot energetic, pildă între preoți din împrejurimi. Preotul Jemăneanu a fost și publicist, scriind la ziare și reviste, unde și-a spus gândurile ce l-au frământat o viață întreagă. Ne facem datoria de-a vărsa o lacrimă de recunoștință pe mormântu-i proaspăt.

Pr. B. CH.

Activitate de cerc.

Sunt fapte care trebuiesc aduse la cunoștința tuturor, pentru munca cheltuită cu săvârșirea lor. Fapte de acest fel sunt cele 2 ședințe, ținute până acum în acest an, de cercul cultural preoțesc, Speteni, Ialomița, din care cea dintâi s'a ținut în parohia Speteni, la 12 Februarie, iar a II-a în parohia Arțari, la 30 Aprilie trecut.

Amândouă aceste ședințe au fost întregite după masă cu câte o serbare. Cea din Speteni a fost mai bine întocmită și mai izbutită. Cuprinsul ei a fost curat religios-moral, pe când al celei din Arțari a fost cultural-moral. La cea dintâi, a fost de față lume de toată vârsta, printre care mulți bărbați, pe când la cea de a II-a mai mult tineret. Cea din Speteni a fost dată cu ajutorul copiilor din școala primară, pe când cealaltă mai mult cu vârstnici.

Programul serbării din Speteni a fost alcătuit din: cântece religioase pe 2 voci ca: *Tatăl nostru*; *Rugăciune*, de *C. M. Weber*; *Kapela* de *C. Krentzer*; felurite poezii religioase, luate din revista „Biserica Ortodoxă Română”; cuvântarea „Despre existența lui Dumnezeu”¹⁾, ținută convingător de d. *Ionel Condeescu*,

1. Da este cineva în Speteni care nu crede în Dumnezeu? E de prisos să vorbești de materii de care nu e nevoie. — Nota A. S.

Speteni; Cuvântarea „Despre buna creștere a copiilor“ ținută de Pr. *M. Fluture*, Bărcănești; o parte din actul al II-lea din piesa de teatru „Orfana“ de G. Ionescu (partea aceea din care se vede că există un Dumnezeu bun și atotputernic, care veghează asupra lumii și face ca totdeauna dreptate și nevinovăția să birue asupra nedreptății și răutății) și cântarea: Cu noi este Dumnezeu, care a fost cântată de preoții și cântăreții cercului, împreună cu copiii din șc. primară. Intreg acest program a fost ascultat cu interes de cei de față. Numai cuvântarea Pr. Fluture a fost prea lungă. La sfârșitul serbării, preotul din Speteni, care este și președintele cercului, a adus vii mulțumiri: tinerilor învățători *Dinu Stănescu* și *Tincuța Nicolescu*, pentru munca depusă pentru acea serbare; învățătorului N. Iliescu, directorul școalei, pentru că a pus la dispoziție atât școala, cât și pe toți copiii din școală; și tuturor enoriașilor de față, pentru că, deși a fost viscol și frig, totuși au venit în număr mare și la biserică și la școală.

Programul serbării din Arțari a fost format din: cuvânt de deschidere ținut de d. *Cl. Panaitescu*, avocat în Lehliu, cons. eparhial; felurile cântece cu caracter național și literar; felurile poezii cu cuprins parte lumesc, parte religios; cuvântarea „Indiferentismul religios și combaterea lui“, ținută de Pr. *I. Belciu*, Condești; piesa de teatru „Miron Ispravă“, de S. Ionescu; cuvânt de închidere, ținut de Păr. Protoiereu *M. Rădulescu*, din Ștefănești Ialomița, și cuvânt de mulțumire pentru învățătorii ce au muncit pentru serbare și pentru enoriașii ce au venit la biserică și la școală, de preotul paroh respectiv, C. Gheorghe. Și acest program a fost ascultat cu atenție, afară de act, II din piesă, care n'a fost bine jucat, și de câteva coruri, care n'au fost bine executate. Acelaș cor, mai bine a cântat în biserică de dimineață, când a dat răspunsurile la sf. Liturghie. La acest cerc, spre deosebire de cel din Speteni, a fost cor bisericesc pe 2 voci. Cu începere dela 19 Martie a. c., este și la Speteni cor bis., tot pe 2 voci și chiar mai plăcut la auz ca cel din Arțari, deși e format numai din copiii din șc. primară însă pe timpul cercului era numai în formație.

Cum se vede, în Speteni, școala dă tot concursul ei neprecupețit bisericii totdeauna, deci nu numai întâmplător, cu prilejul cercurilor pastorale. Aceasta se datorește faptului că învățătorii din această comună sunt iubitori de muncă multă și mai ales aceleia că între preot și învățător este o desăvârșită armonie. Cu prilejul cercului din Arțari, am văzut că și în acea parohie este unire între preot și învățător. Deci: 1. unde este deplină înțelegere între preot și învățător, binefăcătoare sunt urmările pentru lumea înconjurătoare și 2. dacă prin cercurile pastorale s'ar putea ajunge să se facă cel puțin să fie apropiere sufletească între preoți și învățătorii din toate comunele, s'ar face mult bine pentru neamul nostru românesc.

Pr. IOAN I. RADU
Speteni-Ialomița.

Dela cercul cultural preoțesc Glâmboc-Argeș.—In ziua de 7 Mai a. c., Duminica IV după Paști, numită și a slăbăngului, s'a ținut cercul cultural al preoților în parohia Băbanca, Argeș.

De dimineață, cete-cete, creștinii au venit la biserică spre a lua parte la sf. slujbă, care s'a săvârșit de un sobor de preoți, în număr de 12, toți membri ai cercului. Slujba a fost cât se poate de măreață. Răspunsurile Sf. Liturghii au fost date de corul școlii primare, alcătuit de preotul paroh *Ioan M. Popescu* și de corul cântăreților bisericești, cârmuit de preotul *Marin Bălan* dela parohia *Drăganu*. Ambele coruri au cântat alternativ. Predica a fost rostită de Pr. *Florea Popescu*, președintele cercului, care este și profesor la seminarul din Curtea-de-Argeș. Sf. Sa a vorbit despre: „Adevărata viață în Iisus Christos” în legătură cu evanghelia zilei. După încheierea slujbei, Pr. Ioan M. Popescu-Băbana a vorbit câteva cuvinte despre milostenie, împărțind daruri la copiii săraci, cari urmează la școala primară. S'au împărțit 4 pălării și 2 tulpăne (batiste), dăruite de membrii cercului. La această operă de milostenie, au mai contribuit și enoriașii *D-tru P. Diaconu, Niculae C. Sandu* și *Safta Barbu*, cari au dăruit câte un rând întreg de haine pentru 3 copii cu totul săraci.

La ședința intimă, a vorbit Pr. *Ioan M. Popescu* dela mânăstirea de maici *Bascovele*, Argeș. Sf. Sa a vorbit despre: „Ținuta preotului și a cântărețului bisericesc în timpul sfintei slujbe”.

La 3 după amiază, a urmat o frumoasă serbare religioasă, la școala primară din sat. Serbarea s'a început prin: „Christos a înviat”, cântat de corul cântăreților. A urmat un șir de poezii religioase, rosite de elevii școlii primare. Apoi coruri ca: „Rugăciune”, „Cât de mărit este Domnul”, „In casa Tatălui meu” au fost ascultate cu plăcere de credincioși. A vorbit apoi d. *Ioan Zamfira*, directorul școlii primare *Drăganu*, despre „Sentimentul religios la poporul nostru”. D-sa îndeamnă poporul să respecte pe slujitorii altarului, să ție cu sfințenie la credința strămoșească, „căci numai credința e dătătoare de viață”. Au urmat apoi corurile: „Cruce sfântă”, „Imnul Creștinătății” și altele săvârșite de corul cântăreților, după care a vorbit Pr. *Niculae Drăgușin* dela parohia *Lintești-Argeș*. Sf. Sa a vorbit despre „Păcatele contra Duhului Sfânt”, îndemnând poporul să se ferească de ele, ca unele ce nu se pot ierta niciodată.

D-șoara *Maria Moșoiu*, învățătoare la școala din sat, a dat un prețios ajutor cercului cultural preoțesc. Sub cârmuirea d-sale, „Ileana”, „Badea al meu” etc.

Apoi s'a ținut un mic teatru școlăresc: „Mana Vacilor”. Prin aceasta, s'a combătut beția, credința în vrăji și descânțece.

La sfârșit, Păr. *Florea Popescu*, președintele cercului, a mulțumit poporului adunat, care a venit într'un număr așa de mare atât la biserică, cât și la școală. Sf. Sa a împărțit sâtenilor 40 volume de cărți. La ceasurile 6, serbarea s'a terminat și fiecare s'a dus la casa sa, mulțumit de ceiace a văzut și auzit.

Dela conferințele preoților din Eparhia Argeșului.

ZIUA I. — Pe ziua de 17 Octombrie, a. c., s'au început conferințele preoților din Argeș, în orașul Pitești.

Încă de pe la ceasurile 8 dim., preoții din toate laturile Argeșului, s'au adunat în localul societății „Frăția“, unde s'au ținut conferințele. Întâi s'a săvârșit un Te-Deum la catedrala orașului și apoi Păr. Gh. Popescu, referentul secției culturale, a deschis ședința.

Tema de tratat, pentru ziua aceasta, a fost:

Creștinismul și Francmasoneria, cu subîmpărțirile:

a) Ce este francmasoneria pentru popoarele creștine, în deosebi, și pentru toată lumea în general;

b) Mijloacele Bisericii creștine de a o combate.

La acest subiect, au fost ascultați trei conferențieri:

1. Păr. I. St. Stănciulescu, Aref, a stăruit asupra unei laturi a chestiunii; 2. Păr. Diacon Aurel Popescu, Curtea-de-Argeș, ca unul ce a învățat carte teologhicească peste graniță, având la îndemână minunate izvoare franțuzești, a putut să aducă mai multă lumină asupra subiectului; 3. Păr. C. Stănescu, Costești, a urmat ca învățătorul cu copiii. Nimic n'a lăsat nedescusut. Ne-a povestit toate tainele francmasoneriei. Se zice că a avut la îndemână o carte rară: „Constituția Francmasonilor“.

În urma celor spuse, s'a văzut că francmasoneria este o tovărășie secretă, care nu țințește altceva decât distrugerea religiei, statului, a familiei, etc. Bine spune profesorul universitar Ioan G. Savin: „Francmasoneria este o asociație filosofică, nu însă și religioasă. Principiul ei este refuzul oricărei credințe dogmatice, ceea ce, în esență, este refuzul oricărei credințe religioase. Singura sursă a principiilor directe o oferă rațiunea umană.

Deci e exclusă orice intervenire a revelațiunii, fără care nu există, nu poate exista, o religie. Drept conduită religioasă a membrilor nu e indicat decât: principiul toleranței. Dar și sub aceste principii, noi știm ce se ascunde: „războiul contra bisericii creștine“. (Iconoclaști și apostazi contemporani, pag. 12, 1932).

Începutul francmasoneriei unii îl duc până la Solomon, ba chiar la Adam. O cale mai largă și-a făcut în lume prin secolul XVII.

Francmasonii sunt organizați în loji. Între ei se recunosc după anumite semne. Se salută cu stânga. Se ajută mult între ei. Jură și strămb, când e vorba să scoată din primejdie pe vreunul de ai lor. În francmasonerie sunt 33 de grade. Fiecare grad își are secretele lui. Trecerea din grad în grad se face cu mare greutate și e însoțită de un anumit jurământ. Nu oricine poate ajunge în gradul 33. Ei nu des-tăinuiesc secretele lor. Se adună în case de adunare. Aci îndeplinesc un anumit ritual. Pereții sunt împodobiți cu chipuri și lucruri simbolice. Țin foarte mult, ba chiar plătesc, numai să ne apuce ceva din Sfintele Taine, pe cari ni-le batjocoresc. Mai ales la liturgiile negre, se petrec adevărate orgii. Cărțile și ziarele lor se cunosc. Ei iscălesc cu inițială însoțită de trei stele. Pe cărți pun d. s., adică distrugere satanică; distrugerea societății.

Moartea unor capi încoronați a fost fapta lor. Revoluția franceză, războaiele din 1848, 1870, războiul mondial, prăbușirea Rusiei sunt toate fapte ale francmasonilor. Trei lucruri iubesc ei: „Banul, snobismul și femeia“. Lucrul acesta îl găsim și în cartea Părintelui Dărvărescu: „Francmasoneria“.

Francmasoneria a prins rădăcini adânci și în Țara noastră. Peste 30 miniștri, vreo 20 generali, cam atâția doctori, profesori, ingineri, etc., s'au înrolat în armata „iconoclaștilor și apostatilor contiporani“.

E dureros pentru Țară și pentru Biserică. Nu e de mirare ca, în viitor, preoții să fie scoși din bugetul Statului!

Ca mijloace de combatere s'au stabilit:

1. Demascarea; 2. Boicotarea; 3. Punerea noastră în fruntea acelor instituții, cari ne-au scăpat din mână; 4. Sistematizarea mii; 5. Reîncreștinarea enoriașilor prin predică și catehizare; 6. Educarea în spirit evanghelic a tinerimii; 7. Religia în școala primară; 8. Presa.

După ce au terminat conferențiarii, s'a trecut la critică, care, de fapt, a fost mai mult o întregire.

Au luat cuvântul Părinții: *Gabriel Dumitrescu*; *Gh. Popescu-Broșteni*; *Marin Diaconescu* și *C-tin Bărănescu*, toți din Pitești.

Fiecare a adus câte o lumină și a mulțumit conferențiarilor. Părintele Bărănescu, în cele din urmă, ne-a spus: „Să nu vă mirați! Și dintre ierarhii noștri, dintre preoții noștri învățați, sunt unii francmasoni! Bunăoară Arhimandritul *Scriban*. Eu am stat de vorbă cu el odată și mi-a spus că ce ne fac nouă francmasonii?“¹⁾.

La azul acestor cuvinte, toți preoții au rămas adânc întristați. ZIUA II. — Pentru a doua zi, a fost odată spre tratare următoarea temă practică:

Conștiința preoțească în organizarea profesională și în acțiunea socială și particulară a preoțimii.

A fost pe larg dezvoltată de Părintele Druțu. S'a stăruit mult ca preotul să fie cu adevărat: „lumina lumii și sarea pământului“. Când a venit vorba despre politică, unii au zis să facă, alții nu.

Părintele *Albulescu* a spus să facem politică creștinească. Dânsul a fost la congresul preoților-învățători și a rămas pe deplin mulțumit de ceiace a vorbit Părintele Arhim. *Scriban*: „Să facem politică! E bine să ducem duhul lui Hristos acolo unde trebuie. Să nu uităm pe ce temelie stăm și care ne este menirea“.

Părintele *Marin Diaconescu* a cetit părți din câteva articole ale Părintelui *Scriban*, publicate în „Păstorul“, cu privire la purtarea preotului în viața politică.

Părintele *Marin Popescu*, protoiereul județului Argeș, ne-a dat câteva reguli de bună purtare, ca să fim cu adevărat „frați întru Domnul“.

Părintele *Marin Preoțescu*, președintele societății „Frăția“, a făcut un istoric al preoțimii cu câteva decenii în urmă.

A vorbit de tristul fel de salarizare al preoțimii, pe vremuri, „francul popii“. Trăim vremuri grele, dar au fost altădată și mai grele. Indeamnă preoții la unire și la politică creștinească. Să sprijinim acele

1. Am răspuns la această scornitură în *Viitorul* d-lui *Boroianu*. — Nota A, S

partide cari vor binele Bisericii. Ne-a arătat și lupta dusă împreună cu Prea Sfințitul Nichita, pentru menținerea seminarului din Curtea-de-Argeș.

S'a dus fala Argeșului!

În cele din urmă, Părintele Gh. Popescu face un rezumat la toate cele ce s'au vorbit. Mai dă câteva sfaturi cu privire la întrebuințarea lumânărilor de ceară curată, la bunul mers al cercurilor pastorale, la asociația preoteselor, la colportaj etc.

Apoi încheie cu un călduros apel ca preoțimea din Argeș să meargă cât mai mult pe urmele Bunului Păstor.

Preot. NIC. I. IANCU

Bunești — Argeș.

Smerită închinare Mântuitorului la Sfintele Paști secular din 1933.

În ziua de 1 Aprilie a. c., *liceul de fete din Câmpulung-Muscel* a sărbătorit, printr'o șezătoare religioasă publică, cel din urmă Paști din veacul 19. La această solemnitate, a cuvântat Păr. *Isaia Nicolescu*, profesor de religiune al acelei școli. În cele ce urmează, dăm această cuvântare:

*Prea onorați ascultători,
Iubiți școlari,*

1. Palestina, numită și Țara Canaanului și Pământul făgăduinții, este locul unde, acum 19 veacuri, s'a născut, a copilărit și a trăit Mântuitorul Iisus Christos. Din cele trei provincii: Galileia, Samaria și Iudeia, Mântuitorul a trăit mai mult în Galileia și a iubit-o mai mult pe ea. Aci a copilărit în orașelul Nazaret, aci a săvârșit cele dintâi minuni: a prefăcut apa în vin la Cana, pescuirea minunată și înmulțirea pâinilor, potolirea furtunii și umblarea pe mare la lacul Ghenisaretului, vindecarea slugii sutașului și a slăbănogului la Capernaum. Tot aci, în Capernaum, a înviat pe fiica lui Iair, iar în Nain, mai jos de Nazaret, a înviat pe singurul fiu al unei văduve sărace. Tot aci, în Galileia pe muntele Taborului, Mântuitorul s'a schimbat la față și și-a arătat mărirea dumnezeiască celor trei apostoli devotați ai săi: Petru, Iacov și Ioan.

Mântuitorul a iubit mai mult Galileia, căci era locul copilăriei sale, așa după cum fiecare iubim locul copilăriei noastre, căci aci era și o populație mai vioaie, mai sinceră, neîncătușată de lanțurile fariseismului și formalismului, cum era populația din Ierusalim și din Iudeia. Aci, în Galileia era și o fire, încântătoare, fermecătoare, ... Galileia, țară a trandafirilor, înfloritoare, senină, răcoasă, zâmbitoare, adevărata țară a „Cântării Cântărilor“¹⁾...

„Galileia“, scrie P. Didon²⁾ „era o mare grădină de grâne; codri de stejari și de brazi acopereau munții ei; păduri de măslini se amestecau cu fânețe întinse și țărini cultivate; numeroase case frumoase se întindeau pe marginile lacului, umbrite de curmali, înconjurată de zmochini, măslini și vii. Drumuri mari negustorești

1. Ernest Renan, *Viața lui Iisus*, pag. 32.

2. R. P. Didon, *Iisus Christos*, pag. 214, vol. I.

legau orașele principale ale țărmlui, Tirul, Sidonul cu Damascul și Mesopotamia. Acestea treceau prin Galileia, și-i dădeau un aspect plin de viață*.

Afară de acestea, în Galileia Mântuitorul își avea centrul său de activitate, în orașelul Capernaum, în apropiere de lacul Ghenisaret, iar toți Apostolii săi, afară de Iuda, erau galileeni, atrași de „farmecul fără pereche al persoanei și vorbei lui“¹⁾.

Tot aci, în Galileia, Mântuitorul și-a început predica sa, despre „Impărăția lui Dumnezeu“, aci s'a auzit, întâia dată, glasul blând, nevinovat, fermecător, **glasul dumnezeesc**, care pătrundea sufletele ascultătorilor în adâncul lor, *le atrăgea* cu o putere nevăzută, *le frământa, le schimba, le curăța*. Aci, în Galileia, Mântuitorul, ridicându-se pe un munte, la nord de lacul Ghenisaretului, numit și azi „Muntele Fericirilor“ a rostit marei mulțimi adunate, noua și mângâietoarea sa învățătură *despre suflet și fericirea lui*.

„Predica de pe munte“ spune Giovanni Papini²⁾ „este cea mai trinitică îndreptățire a oamenilor de a se bucura de viață; zălogul că vom putea să ne ridicăm mai presus de noi înșine — să fim nu numai oameni; făgăduința acestei supreme ființe, a acestei nădejdi: *a ridicării noastre mai presus de celelalte ființe*“.

Mântuitorul, în predica de pe munte, ne arată că fericirea nu constă în lucrurile din afară de noi. În zadar o căutăm în ele, ci fericirea perpetuă stă în noi, în interiorul nostru, *în sufletul nostru*, în eul nostru intim, în mulțumirea ce ne-o dă îndeplinirea năzuințelor noastre ideale, *în cultul adevărului, al frumosului și al binelui*.

Predica de pe munte, în care Mântuitorul fericește virtutea sufletului omenesc: smerenia, nevinovăția însetarea după dreptate, dărnicia, blândețea, dreptatea, înțelepciunea, pacea, suferința pe drept, neprihănirea sufletului, umilința, sinceritatea, cumpătarea, dragostea de Dumnezeu și de aproapele sunt tot ceiace poate aduce sufletului, în mod permanent, *acea liniște, pace*, din care *isvorăște fericirea intimă, ascunsă*, pe care n'o poate aduce nimic din lucrurile din afară de om.

Sunt nemuritoare cuvintele Mântuitorului, spuse în predica de pe munte, despre umilința ce trebuie să o avem și atunci când facem binele.

„Luați aminte, ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor, spre a fi văzuți de dânșii; altfel plată nu veți avea dela Tatăl vostru carele este în ceruri“.

Sunt dumnezeiești cuvintele Mântuitorului spuse tot în această predică, *despre cumpătare și grija lui Dumnezeu de lume*.

„Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe cellalt îl va iubi, sau de unul se va lipsi și pe cellalt îl va disprețui.

„Priviți pasările cerului, că ele nu seamănă, nici seceră, nici

1. E. Renan, *Viața lui Iisus*, pag. 96.

2. Giovanni Papini, *Viața lui Iisus*, pag. 92.

nu adună în hambare: priviți crinii câmpului cum cresc... Oare nu sunteți voi cu mult mai presus de cât acestea?... Oare nu știți Tatăl vostru cel ceresc de ce aveți voi nevoie?... Cu drept cuvânt spune Ernest Renan¹⁾:

Iisus este deapururea adevăratul creator al păcii sufletești, marele mângâietor al vieții. El a izbutit să atingă condițiile de căpetenie ale societății omenești, întemeind *acel înalt spiritualism*, care veacuri întregi a umplut sufletele de bucurie în această vale a plângerilor. Mulțumită lui, viața cea mai tristă, cea mai absorbită de datorii mahnitoare sau umilitoare și-a avut perspectiva ei pe un colțisor al cerului. În strânsă legătură cu învățătura despre suflet și valoarea lui prin virtute, Mântuitorul a mai predicat și sublima și dumnezeiasca sa învățatură *despre împărăția lui Dumnezeu*.

Împărăția lui Dumnezeu este împărăția sufletelor, spune Mântuitorul, iar în această împărăție nu pot intra decât sufletele pregătite prin virtute, prin lupta și înfrângerea răului. În această împărăție a duhului, este loc deopotrivă și fără părtinire, pentru orice suflet, fie el cât de umil și nebăgat-în-seamă. Ce ar face săracul, desprețuitul, desmoștenitul acestei vieți pământești, de n'ar ști că, dacă în lumea aceasta nu are prețuire, prin sufletul lui curat va fi prețuit de Dumnezeu întru împărăția lui.

Cele mai frumoase parabole, ce s'au grăit vreodată în limba omenească, sunt parabolele ce privesc învățătura despre împărăția lui Dumnezeu. E destul să amintim parabola neghinelor, a pomului bun și a pomului rău, a năvodului aruncat în mare, a nunții fiului de împărat, a lucrătorilor de vie, a talanților, a zmochinului neroditor, a fecioarelor înțelepte și a celor neînțelepte. În parabola despre comoara ascunsă în țarină și despre mărăgaritar, Mântuitorul compară împărăția lui Dumnezeu cu o comoară, cu un mărăgaritar de mult preț, pe care orice suflet omenesc să se nevoiască din toate puterile să o câștige, după cum se nevoiește să câștige o comoară, un mărăgaritar de mult preț.

2. Mântuitorul, care a pus „*desăvârșitul idealism, ca cea mai înaltă regulă de viață virtuoaasă*“, care a proclamat domnia sufletului, *domnia minții*, dând omenirii, prin învățătura sa, o nouă orientare de viață, s'a jertfit pe cruce, în anul 33, pe timpul guvernatorului Ponțiu Pilat, după cum marele istoric roman, Tacit, a consemnat în scrierea sa „Analele“. Anul acesta se împlinesc 1900 de ani dela răstignirea pe cruce a Mântuitorului, cum și dela învierea lui. Sfintele Paști din anul acesta este cel din urmă din veacul 19, Paștele cap de veac, de aceia Biserica catolică socotește anul acesta ca an sfânt și prăznuiește sfintele Paști cu ceremonii deosebite. Aceiași însemnătate trebuie să aibă și la ortodoksi și, dacă Biserica noastră ortodoxă nu are ceremonii deosebite, se cuvine ca fiecare din noi să serbăm anul acesta patimile și învierea Mântuitorului, cu mai multă *pătrundere, iubire și în-suflețire*.

1. E. Renan, *Viața lui Iisus*, pag. 107.

Fiindcă Sfintele Paști de anul acesta este cel din urmă din veacul 19, se cade să amintim, că, în veacul 19, s'a dat cea mai înverșunată luptă împotriva persoanei Mântuitorului.

Critica raționalistă a veacului 19, reprezentată prin David Strauss și Cristian Baur, în prima jumătate, iar în a doua jumătate prin filosoful materialist german Drews și publicistul francez Couchoud, discutând persoana Mântuitorului și mergând până a tăgădui însuși caracterul istoric al Evangheliilor, această critică raționalistă extremă a provocat apariția celor mai valoroase scrieri din veacul 19 despre viața și opera Mântuitorului.

Astfel avem valoroasa scriere a învățatului francez Renan „Viața lui Iisus“, care deși umanizează pe Mântuitorul, totuși nu tăgăduiește existența istorică a Evangheliilor.

Asemenea avem voluminoasa scriere „Iisus Christos“ (2 vol.) a altui învățat francez P. Didon, iar în cei din urmă 10 ani din veacul 19 a răsărit însuflita scriere a învățatului italian Giovanni Papinni, „Istoria lui Iisus“, care descrie minunat persoana și învățătura Mântuitorului.

Mulți dintre marii cugetători ai veacului 19 au spus despre persoana Mântuitorului, că este „unică și inexplicabilă“. Din punct de vedere al minții reci, în adevăr, persoana Mântuitorului este inexplicabilă, din punct de vedere al credinții, este unică și explicabilă, căci acolo unde nu poate rațiunea, în lucrurile cari întrec firescul, naturalul, nu putem înțelege decât prin credință.

Prin credință și prin iubire, mai ales prin iubire, putem înțelege persoana Mântuitorului, ne putem apropia de el, și-l putem avea oglindit chiar în sufletele noastre.

În el „s'a arătat viața“, adevărata viață pe care noi o presimțim, o căutăm, dar n'o putem ajunge, spune Sf. Apostol Ioan.

„Christos este viața noastră“, spune marele Apostol Pavel; iar Sf. Apostol Petru, înmărmurit de învățăturile sale, mărturisește: *Tu ai cuvintele vieții veșnice*. Învățătura Mântuitorului cuprinde adevăruri veșnice, pe cari noi, oamenii, nici după 19 veacuri n'am ajuns să le înțelegem deplin și mai puțin să le urmăm. Cu smerită închinăciune am căutat să aduc Mântuitorului, prin aceste umile cuvinte, în cel din urmă an, din cei 1900 scurși dela răstignirea și învierea lui; iar cântecele și poeziile religioase ce le veți auzi din partea acestor tinere copile școlărițe ale liceului de fete nu sunt altceva decât un buchet duhovnicesc de flori din această primăvară, ce se aștern la picioarele crucii lui.

Preotul ISAIA A. NICOLESCU,
Profesor secundar, Câmpulung Muscel

Intoarcerea a 10 bapțiști și 3 adventiști la ortodoxie, în parohia Corjeuți, Hotin.

Duminică, 2 Iulie 1933, în biserica din satul Corjeuți, jud. Hotin, s'a săvârșit o mare sărbătoare bisericească, cu prilejul ședinței subcercului preoțesc.

Neobositul nostru preot paroh, Păr. *Ion Moldovanu*, și anul

acesta a izbutit să încununare roadele muncii sale, prin întoarcerea la ortodoxie a 10 bapțiști și 3 advențiști. Această măreață manifestare creștinească s'a desfășurat astfel: După sfințirea apei și acatistul Mântuitorului, la 7¹/₂ dim., un sobor de 12 preoți a slujit taina Sf. Maslu asupra mai multor bolnavi din localitate și satele vecine. După aceasta, cu o deosebită podoabă, prin cuvenitele rugăciuni ce se citesc la 40 zile, au fost aduși în biserică trei copii sectari, nebotezați, cu mama lor, și anume: *Anna Caminskii*, cu copiii săi, *Boris*, de 11 ani, *Iacob*, de 8 ani, și *Vera* de 6 ani. Fiecare copil a fost dus de un preot: băieții în altar, închinăți icoanei Mântuitorului, iar fetița la Iconostas, fiind închinată Maicii Domnului. În urmă a fost primiți în sânul bisericii, prin cuvenitele rugăciuni, și mărturisiți 10 bapțiști și 3 advențiști.

La ceasurile 10, s'a început Sf. Liturghie, slujită de 12 preoți, în frunte cu Părintele *Grigore Demideșkii*, Protoiereul cercului. După cetirea Sf. Evanghelii, a predicat, pe tema evanghelică, Părintele *Dumitru Pogorenici*, paroh în satul Bilovăți.

După cântarea Heruvicului, înainte de vohodul mare, Părintele Protoiereu Gr. Demideșkii, în fața întregului popor și cler, printr'o cuvântare ocazională, a înmănat Preotului Ion Moldovanu din Corjeuți Gramata Arhierescă de înaintare la treapta de protoiereu, la care preotul I. Moldovanu, plin de emoție, a răspuns, rugând pe bunul Dumnezeu ca să-l întărească și pentru muncă pe viitor. Întregul cler și popor i-a cântat: „vrednic este“. În această cântare, soborul de preoți a intrat în altar pentru a ieși cu sfințele Daruri.

La Priciastnă, a predicat Preotul *Grigore Gherbanovschii*, paroh în satul Pevrita, despre Taina cununiei și concubinajul. După at-pust, întregul cler, în frunte cu Protoiereul cercului, urmați de întregul popor, au ieșit în ograda bisericii, unde s'a făcut sfințirea bisericii, în urma reparației ce i s'a făcut în afară, în cursul acestui an.

Cu acest prilej, Păr. Protoiereu a rostit o cuvântate despre locașul lui Dumnezeu și a împărțășit parohienilor binecuvântarea arhierescă, pentru ajutorul dat parohului lor. După sfințirea bisericii, clerul, urmat de popor, a plecat la mormântul răposatului protoiereu *Mihail Lunga*, sub care s'a zidit biserica, și s'a oficiat cuvenitul parastas.

Îndată după aceasta, s'a făcut, cu mare strălucire, botezul copiilor sectari Boris, Iacob și Vera Caminschii. Taina Botezului a fost săvârșită de Părintele Protoiereu Gr. Demideșkii, încunjurat de întregul cler. Ca nași, la acest botez, au fost mulți bărbați aleși și gospodari din Corjeuți și satele vecine.

După botezul copiilor, a vorbit d. Inspector școlar Ilie N. Panamasciuc, inspector școlar, despre: „În afară de biserică, nu există mântuire“.

Slujbele religioase oficiate în sobor, precum și predicile ro-stite de numiții preoți au mișcat adânc lumea adunată la această serbare. Toți, cu fețele luminate, pline de bucurie au plecat spre casele lor, pentru a mărturisi rudelor și cunoștințelor despre cele văzute și auzite la biserica din Corjeuți.

† Preotul Gh. Costache (Corbeanu). †

În noaptea de 13-14 Iulie 1933, a încetat din viață Preotul *Gheorghe Costache*, zis Corbeanu, după o scurtă suferință de câteva zile, la locuința sa din parohia *Bucșenești* com. Corbeni-Argeș, fiind în vârstă de 78 ani. Sufletul său și-a luat zborul, să-și primească cununa vieții de veci, pentru o strădanie în folosul bisericii de peste 50 ani și cu un devotament apostolic.

Chemat de familie (fiind cel mai apropiat dintre preoți), am împlinit cele de cuviință în asemenea cazuri. Întins pe patul morții, răposatul își doarme în pace somnul de veci! Cu un ceas înainte de a închide ochii pe totdeauna, a cerut fiului său, preot, să-l împărtășească. Singur și-a rostit rugăciunile respective. „Acum sunt gata, aprindeți lumânarea“ au fost cele din urmă cuvinte ale lui și s'a stins ca o făclie în bătaia vântului celce fusese statornic lumină păstoriților săi.

Inmormântarea s'a săvârșit la 16 Iulie a. c., fiind prohodit de un sobor de 9 preoți, în frunte cu Prea Cucernicia Sa Părintele *N. Budescu*, protoiereul Argeșului de-Sus, fiind delegat de Prea Sf. Episcop. Multă lume l-a petrecut pe drumul de veci și multe lacrimi i-au stropit mormântul. După slujbă, Păr. Protopop a rostit o mișcătoare cuvântare, arătând legăturile răposatului cu enoriașii, devotamentul față de chemarea sa, golul ce-l lasă în urmă, etc., storcând lacrimi din ochii tuturor. În urmă, a vorbit Părintele *S. Stănculescu*, despre marea taină a morții, în lumina sf. Evanghelii, cu aplicațiune la cazul de față. Din cauza timpului înaintat, fiind și o căldură înăbușitoare, s'au înlăturat celelalte cuvântări. Poporenii, cu sufletele copleșite de durere și cu ochii înecați în lacrimi, cu greu le venea să se despărță de păstorul lor și se despărțiau în tăcere, cu frunțile plecate și cu inimile obidite. Slujba prohodului s'a încheiat pe la 6 $\frac{1}{2}$ seara.

Părintele *Gheorghe*, cum se zicea, s'a bucurat de multă stimă din partea enoriașilor și cunoscuților săi și de bunăvoință și deosebită cinste din partea mai marilor săi. El n'a cunoscut altă indeletnicire în viață, afară de chemarea sa de preot, și n'a avut altă țintă decât împlinirea datoriei, cu scrupulozitate.

Păstrător al tradițiilor sfinte creștinești, s'a făcut pildă vie și vrednică de urmat, învățând mai mult cu fapta decât cu cuvântul. A fost modest, tăcut, fără ascunzișuri sufletești și totdeauna neîncrăzător în oameni. El n'a știut să facă nimănu rău și, dacă cineva îl supăra cu ceva, suferea în tăcere și-și îneca durerea în rugăciune. Era dezințeresat cu totul de cele materiale și niciodată nu s'a plâns nimănu că nu are venituri în parohie sau că nu i s'a plătit vreo slujbă, deși erau dese cazuri din acestea. A iubit pe fiii săi sufletești cu o dragoste cu adevărat părintească, iar abaterile le muștra cu blândețe și știa să deștepte regret în sufletele lor pentru orice greșală.

O credință neclintită, întemeiată pe o convingere nestrămutată, au format pivotul prin care a crescut și s'a desfășurat întreaga lui viață. Așa a fost părintele *Gheorghe*.

Pr. S. Fețeanu,
Parohia Poenari-Corbeni-Argeș.

E X T E R N A

Știri și fapte misionare din lumea catolică *).

46. *Durata vârstei misionarilor* s'a stabilit în urma unor anchete, vizând această chestiune, întreprinsă în lumea celor ce se tru. esc în condițiuni mai mult sau mai puțin igienice, mai mult sau mai puțin periculoase ori obositoare, pentru a lăși împărăția lui Dumnezeu. *La Corrispondenza* publică date statistice mult grăitoare, relativ la viața misionarilor. În mijlociu, ei nu ating de cât 4/5 din vârsta medie a unui om. Misionarii din Africa trăesc încă și mai puțin, ceea ce înseamnă că viața lor e scurtată cu 14-16 ani, luând ca bază de comparație vitalitatea oamenilor de vârsta lor. Congregația Propaganda Fide și alte instituții care se interesează de misiunile religioase propun reforme capabile de a salva mult viața și sănătatea misionarilor răspândiți sub climatele cele mai felurite. Cele câteva cunoștiințe medicale dobândite de un misionar însărcinat să îngrijească pe alții nu vor mai fi de ajuns. S'a emis părerea de a recurge la medici, cari, la rândul lor, ar îngriji pe misionari, trăind cu ei un timp determinat. (*La Croix*, 31 VII, 1931).

47. *Instruirea religioasă a copiilor mici* a fost tema discutată de congresul diocezan al diocezei Parisului, ținut la 1 Martie 1932 la Paris. Anume, s'a cercetat numai *rolul mamei* în rezolvarea problemei acesteia, deoarece problema este prea vastă. O doamnă, membră a Consiliului superior al natalității, cercetând „*rolul credincioaselor în instruirea religioasă a copiilor*”, s'a limitat numai la vârsta copilului *până la 3 ani* A stăruit asupra ideilor acestora: 1) Punctul covârșitor al problemei este *pregătirea temeinică a tuturor fetelor pentru a fi bune mame*; 2) Mama are asupra copilului, încă înainte de nașterea acestuia, o acțiune decisivă; 3) Trebuie, mai ales în materie religioasă, să nu spui copilului niciodată decât vorbe adevărate și nici decum amăgiri sau înșelăciuni; înrăurirea *pildei* părinților asupra celor mici este un mijloc atotputernic de educație; 5) trebuie a-i obișnui din frageda pruncie să se'nvingă pe sine-și.

Altă doamnă s'a ocupat cu *formarea religioasă a copilului în vârstă dela 3—5 ani*. În vârsta aceasta, tratăm copilul ca flință inteligentă. Ca să-l facem să vadă pe Dumnezeu mai lămurit, îi dezvoltăm sentimentul bucuriei și al încrederii față de Dumnezeu, cum și simțul supranaturalului. Il exersăm în rugăciune, îi formăm educația voinței, îl punem în legătură cu povestirile biblice și, servindu-ne de sărbătorile Bisericii, îl facem să cunoască viața Domnului nostru Iisus Christos. Rolul mamei și aici este de primul rang. Ei îi aparține scoaterea la iveală și întărirea sau invers: afundarea și înăbușirea până la distrugere a vreunei însușiri ce mijeste abia, în firea copilășului.

*) Vezi „Bis. Ort. Rom.” pe luna Ianuarie-Februarie 1933.

Un preot a tratat apoi problema pregătirii copilașului de către mamă, *pentru primirea* sf. taine a pocăinței și a Euharistiei. Pentru aceasta, din vreme îndelungată trebuie să facem pe copil să simtă bunătatea lui Dumnezeu și să cultivăm în el dorința adâncă de a atinge *idealul creștin*. Trebuie multă efortare de inteligență, de răbdare, de tact, de blândete, de stăruință pentru a dispune sufletul micuțului la un examen de conștiință, la căință și pocăință mai întâi, și apoi la primirea lui Dumnezeu. Să nu se piardă din vedere marele adevăr: *dacă cea dintâi împărtășire este bine făcută, Harul atunci este hotărâtor pentru viața întreagă*.

48. *Crucea nestoriană de la Che-Te-Sen (China)*. Ziarele chineze și europene din Peking, China cereau, prin Februarie 1932, măsuri, spre a nu se lăsa distrugerii o prețioasă amintire a primelor eforturi de pătrundere a creștinismului în China. Era vorba de un monument împodobit cu crucea nestoriană, care s'a găsit în împrejurimile Pekingului, în pagoda (biserică chineză) de la Che-Te-Sen, pagodă zisă „a crucei”. După inscripțiile ce s'au păstrat pe monument, pe locul pagodei actuale, fusese descoperită o cruce de piatră, încă din anul 960. În prezent, există două pietre cari sunt în curtea principală a pagodei, împodobite cu crucea nestoriană. Una din ele are o inscripție în limba siriacă, probând fără îndoială că aparține timpului când nestorianismul înflorea în nordul Chinei. Se pare că-i mai veche decât persecuția de la 845. O fotografie a inscripției a fost trimisă la Școala blică din Ierusalim și chaldeianului Cheiko-profesor la Beyrouth. Ambele răspunsuri primite arată că este scrisă în siriacă și înseamnă: „priviți spre ea (cruce) și bizuiți-vă în ea”. Pe de altă parte, un manuscris siriacă al Evangheliilor, care s'a păstrat la British-Museum de la Londra, poartă de asemenea pe frontispiciul Evangheliei Sf. Luca, aceeași cruce cu aceleași cuvinte scrise în aceeași poziție, dar cu adăogarea formulei acestea: „Crucea dătătoare de viață” (*La Cr.* 3 III, 1932).

49. *Cult protestant mecanizat, în Statele unite ale Americii*. Biserica protestantă americană se gătește să facă încercări pentru celebrarea automată a serviciilor divine standardizate și cinematografiate. Vor să prezinte, în toate bisericile protestante, același serviciu religios, dar cu colaborarea filmului și a telegrafiei fără fir (fir). Inițiatorul acestei mișcări este un oarecare D-l Pol Jones, președintele comitetului de educație creștină a Bisericii americane. Sistemul său e bazat pe un film sonor cu un joc puternic de reflectoare. Se încearcă executarea următorului serviciu divin: 1) un Angelus bucată executată ca deschidere de un maestru al orgei; 2) o adaptare scenică filmată a psalmului XXIX-lea; 3) imnuri sfinte, trecute prin telegrafie fără fir; 4) proiecțiuni pe portrete ale predicatorilor celor mai eminenți ai acelei Biserici cu extrase din cuvântările lor religioase; 5) și, la urmă, o melodie de închidere la orgă. Reflectoarele vor înlocui lumina obișnuită. Această bizară inovație, tinde a realiza serioase economii pentru pastori, cărora li se prezintă

putința de a suprima ceremoniile mereu aceleași. O consecință a acestui sistem va mai fi și suprimarea, în Statele Unite, a templelor protestante, cari nu vor mai avea rațiunea de a fi, cum de altminteri nici chiar pastorii înșiși. Fiecare credincios nu va avea decât să se pună în legătură radiofonică cu un post de telegrafie fără fir, organizat pentru emisiuni religioase, și va putea urmări serviciul chiar și din pat. Clericii se plâng că bisericile protestante sunt din ce în ce mai puțin frecventate de credincioși. Dar cât de bine se soluționează acest neajuns prin desființarea bisericilor ca locașuri de cult și înlocuirea apostolilor animatori cu lucrările mașinismului mecanic, lăsăm în seama cetitorilor să-i aprecieze extravaganța. (*La Cr.* 30. VII. 1931).

50. *Cultul Sf. Fecioare în Abisinia.* Cu ocazia centenarului Sinodului dela Efes, vicarul catolic din Galla a trimis muzeului din Latran o prețioasă colecție de chipuri abisiniene ale Sf. Fecioarei care sunt o dovadă și de artă etiopiană și de fidelă devoțiune a acestui popor pentru Sf. Fecioară. Trei din aceste tablouri pe pânză, sunt opera artiștilor etiopieni cari s'au conformat anticilor modele indigene exprimând prin desen, dogma maternității divine a Sf. Fecioare. Celelalte 5 tablouri de curând imprimate ale Sf. Fecioare cu Sf. Prunc, sunt desemnate în peniță. Prezintă aceleași caractere ca și celelalte... S'au mai dăruit încă 2 lucruri: 1) Psaltirea Sf. Fecioare Maria, care conține imne compuse de Sf. Efrem Sirur, împărțite în 7 capitole, câte unul în fiecare zi. Clerul și o mare parte a creștinilor etiopieni sunt f. sărguincioși în recitarea acestor f. vechi laude. 2) Al II-lea opuscul are titlul; Liturgia Mariei și cuprinde rugăciuni ce se adaugă Canonului în sărbătorile Sf. Născătoare. Și această carte are 7 capitole. Liturgia abisiniană cinstește pe Sf. Fecioară nu numai în sărbătorile ei anuale, ci în 8 zile în fiecare lună: 1—16 și 21 ale lunii. (*La Cr.* 16 Iulie 1931).

51. *Lucrările de educație creștină în școlile științifice ale Parisului.* Pentru Sf. Paști din 1931, multe grupe de școlari din Paris și din peste 140 localități din Franța s'au pregătit, după toată demnitatea creștinească, pentru liturgia de Sf. Paște. 13. 200 elevi s'au pregătit în 1931, de la 11.845 din 1930. Afară de aceasta, pentru cei ce practică pe larg apostolatul creștin, s'a stabilit următorul procent: La Politehnică, 69 la sută; La Centrala, 69%. Din 750 elevi, 518 s'au înscris stagiari la Uniunea socială a inginerilor catolici; La Minele din Paris, 64%; la Arte și meserii 31%, iar în alte școli proporțiile sunt analoage. La Politehnică, 48 elevi merg în fiecare Duminică să învețe catehismul pe copiii din mahalalele Parisului; alți 37 se devotează Patronagiilor și cursurilor de seară; La Centrală, 51 catehizatori și 24 la Patronagii etc. etc. etc... În momentul acesta, toate aceste școli „științifice“ au grupări catholice cu reuniuni frecvente și cercuri de studii cu retrageri spirituale și intensă activitate socială și supranaturală. Revista „Euharistie“ din Iunie 1931, de unde luăm aceste date, încheie astfel: „Apostolatul“ camaradului prin camaradul său, se realizează aci, prin excelenta acțiune a laicului. Aceasta-i cheia enigmei transformărilor profunde a reînnoirii creștinești a acestor elite“.

52. *Retragerea spirituală pascală a Corpului diplomatic catolic din Haga* a fost organizată în 1931, în săptămâna Sf. Patimi, de către nunțul apostolic din Țările de jos. Au asistat membrii catolici ai corpului diplomatic cu familiile lor și membrii catolici ai coloniei franceze din Haga. Exercițiile zilnice s'au făcut în Capela Părinților Jesuiți, predicându-se în J. franceză, de către un Profesor al Institutului catolic din Paris. Au fost reprezentate legațiile Austriei, Belgiei, Danemarcei, Spaniei, Mării Britanii, Franței, Ungariei, Italiei, Poloniei, Portugaliei, Argentinei, Braziliei, Chili-ului; Cubei, Perului și Venezuelei. (*L'Euharistie*, No. 118 din 16. VI 931).

53. *O capod'operă de artă aztecă: Christos redai în pene de păsări*. În muzeul Institutului de Arte frumoase de la Chicago, se păstrează un curios specimen de artă aztecă. Se știe că Aztecii erau o rasă indiană care populă Mexicul în momentul cuceririi spaniole. Ruinele clădirilor lor arată că ei se bucurau de o civilizație înaintată, care n'are nimic comun cu proasta dezvoltare a indienilor de astăzi înăbușiți de stăpânirea străină. E vorba de un mare portret al lui Hristos, făcut în întregime din pene de diferite culori, luate de artiștii mexicani de la mii de paseri. Lucrarea se pare a fi incomparabilă, prin frumusețea și prin scopul realizării ei, ceea ce presupune, la necunoscutul care-a executat-o, o neașteptată cunoaștere a regulilor artei sale și a valorii culorilor. Tabloul face parte dintr'o bogată colecție de obiecte de artă antică a Mexicului. Formula aceasta artistică se pare că se urcă cu mai multe sute de ani înaintea ocupației spaniole. Dar faptul că s'a realizat după această formulă și Chipul lui Hristos arată că ea a persistat până la descoperirea noului continent. Convertiți la creștinism de către primii misionari, artiștii indieni au început să reprezinte și subiecte proprii creștine. Artistul portretului lui Hristos s'a servit de pene albe, cenușii, castanii, roșii, spălăcite, galbene și verzi. Se asigură că efectul ansamblului, opoziția tonurilor, dau cu adevărat „picturii“, o înfățișare extraordinară, dar și admirabilă. (*La Cr.* 3. III. 1932).

54. *Primul congres internațional al presei tinerimei universitare catolice* s'a ținut la Lille-Franța la 3 III. 932. Au participat 100 persoane, reprezentând mai multe de 15 Țări. Scopul urmărit a fost acesta: Să găsească mijloacele ca, presa studențească, care, prin importanța ei, prin calitatea redactorilor ei și a mediului ce atinge ea, — să poată exercita o influență considerabilă în serviciul Bisericii și al doctrinei sale. Organizându-se și o expoziție a publicațiilor studențești, s'a constatat că în întreaga lume apar ca 300 de reviste și ziare studențești catolice. Congresiștii au lucrat în trei comisii. Prima, *comisiuni tehnice* presidată de Profesorul-director al școlii de Jurnalism a Universității catolice de la Lille, a decis ca, pentru grupări mai puțin numeroase, să se tipărească ziare de format mic și pe preț redus, și pentru Federații și organizații importante, să se tipărească reviste, iar pentru redactarea lor trebuie o deosebită îngrijire. A doua, *comisiunea de idei*, a decis

că trebuie isgonite din publicațiile studențești lucrurile solemne, ca și cele plicticoase sau desgustătoare; că nu trebuie a se șovăi în fața articolelor vâjnoase, a celor voioase și a celor satirice și biciuitoare; că trebuie a se uza deplin de metoda anchetatoare, de a face un loc larg chestiunilor profesionale fără a neglija și pe cele doctrinale, și de a expune totul limpede și viu. *A treia, comisiunea de colaborare*, a decis să se creeze comitete naționale de presă universitară catolică cum și un centru internațional, prin care se va prelungi acțiunea congresului. Și a mai decis și ca întreagă această organizație să se pună de acord cu comisiunea de cooperare intelectuală dela Patr. română.

La o reuniune, s'a arătat numărul și importanța presei universitare catolice din întreaga lume, dela China și Australia, până la Lituania și Irlanda și, dela Chili și Columbia, până la Cehoslovacia și România. Altă reuniune a exprimat, între altele și următoarele deziderate: 1) Organele de presă să considere ca o datorie a lor de a practica între ele schimbul cel mai larg cu putință. 2) Să desvolte între ele obicinuița de a colabora, nu numai prin schimb de clișee și de fotografii, ci mai ales și printr'o documetare reciprocă asupra a felurite mișcări a tinerilor și a unei maniere generale asupra a tot ce privește moravurile și obiceiurile studențești, asupra vieții intelectuale și culturale a studenților, asupra chestiunilor profesionale, sociale etc. etc... 3) Să procedeze la formarea de comitete naționale de presă universitară catolică ce se vor pune în legătură cu centrul internațional de la Lille... (*La Cr.* 10 III. 1932).

55. *Delicte împotriva sentimentului religios în noul cod penal italian*, votat și pus în aplicare în 1931. În două capitole, se arată că sunt pedepsiți cu un an închisoare toți cei ce batjocoresc public religia Statului; cu doi ani închisoare ceice mărturisesc dispreț față de cineva care-și practică religia sa — și cu trei ani cei ce ofensează pe slujitorii cultului creștin. Se pedepsește cu 1-3 ani închisoare sacrilegiul comis asupra obiectelor de cult, și tot așa și cei ce turbură ceremoniile religioase, fie ele oficiate chiar și într'alt loc particular, pe ceice amenință persoanele cari iau parte la ele sau împiedecă săvârșirea funcțiunilor religioase. Aceleași delicte comise împotriva altor religii decât cea de Stat, dar recunoscute de Stat, sunt lovite cu aceleași pedepse, în ce privește natura pedepsei, timpul închisorii însă se mai reduce.

Tot așa și blasfemia este aspru combătută, prin art 724: „Oricine, blasfemează, în public, cu invective sau cuvinte insultătoare divinitatea sau simbolurile sau persoanele venerate în religia Statului, este pedepsit cu o amendă de la 100—3000 lire“. (*La Cr.* 16. III. 1932).

56. *Scriitorul italian Papini povestește motivele reîntoarcerii sale la Hristos*.

Răspunzând criticului Benedetto Croce, care, prin prisma vederilor sale de filosofie raționalistă, găsea că cei întorși din nou la credință au anumite scăderi morale, Papini spunea în ceea ce-l privește pe sine:

„In timpul războiului, am fost adânc întristat de priverile ruinei și atâr suferințe. După lecturi, am revenit la cetirea Sf. Evanghelii, pe care o cetisem de mai multe ori, dar cu un duh neîncrezător și dușmănos. Meditând asupra Evangheliei și mai ales asupra Predicii de pe munte, am ajuns să cuget că singura mântuire pentru oameni și singura scăpare împotriva reîntoarcerii ceasurilor grele prezente nu putea fi decât o schimbare radicală a sufletelor, adică trecerea dela ură la dragoste. Creștinismul mi-apăru dar, mai întâi, ca o doctorie a relelor omenirii. Pe urmă, am ajuns să mă conving ca Hristos, care a învățat o morală așa de opusă firii oamenilor, nu putea să fie numai un om, ci El era Dumnezeu. Și cred că în clipa aceea a intervenit și lucrarea tainică, dar rodnică a Harului. Și atât de puternică era era în mine dragostea mea pentru acest divin Stăpân al dragostei, că m'am hotărât să scriu „Istoria lui Christos“ (Storia di Cristo) nu pentru motive de împăcare personală sau pentru vreo deșartă glorioasă, ci pentru a ajuta în vreun fel pe frații mei. Când am terminat, m'am găsit în fața necesității de a face parte din societatea întemeiată de Hristos. Și iată-mă un credincios al Bisericii lui Hristos...

Dacă Croce vrea să creadă în această scurtă și sinceră spovedanie, se va convinge că eu n'am fost dus spre convertire de neștiu ce slăbiciuni, nici de dorința de a mă refugia într'un azil tihnit (din contră: lucrarea cea mai grea și mai dureroasă, în mod precis, după convertire începe) și nici de vreo josnică vânăre a popularității... Deatunci, mi-am îmbogățit și întărit credința mea, prin motive noi, mai ales de ordin istoric și logic. Dar faptul care rămâne este că primul imbold mi-a venit dela o dorință poruncitoare de a aduce un serviciu oamenilor și de-a le proba prin toate puterile mele, dragostea mea pentru ei... (*la Croix* 30. III 932).

57. *Oameni de știință și de arme deveniți preoți.* Pe la sfârșitul lunei Martie 1932, un locotenent-colonel aviator, trecut în rezervă, fost ofițer și de artilerie și fost elev al Școlii Politehnice dela Paris, cerând preoția pentru care s'a și pregătit, abatele Pierre, și-a slujit la Paris prima sa liturghie. Anuarul unei asociațiuni denumită „Societatea amicală a foștilor elevi ai Școlii politehnice“, arăta, în ultimul său volum, că 40 dintre membrii clerului francez actual au eșit din școlile politehnice. Dela război încoace, doi colonei de artilerie s'au făcut preoți, iar episcopul de Ajaccio a fost căpitan de artilerie colonială. Alt preot a fost în corpul de mine; 2 la poduri și șosele; 2 în geniul maritim; 2 la marină; 3 în geniul militar; alți 8 în artilerie; alți 15 chiar, la eșirea lor din Școală, au intrat în preoție. (*La Croix*, 13 IV 1932).

58. *O biserică pe apă.* In partea de N. E. Berlinul are un mic port pe râul Sprea, care nu este navigabil decât pentru vapoare și luntri. Acolo se poate vedea, legat la țarm, un vaporas f. ordinar, dar care, de pe crucea lui albă dela partea de dinapoi, anunță privitorului că stă în fața unei biserici plutitoare pe apă.

Biserica aceasta pe apă, construită într'un vaporaş plutitor, este ceva idilic, o operă a timpurilor primitive, răscălită la ţarmuri cu construcţii industriale moderne; magazinuri cu tone de mărfuri grele, uzine şi diferite fabrici. Biseriçuţa aceasta plutitoare s'a construit pe unul din primele vapoare ale Berlinului de acum 60 ani care fu transformat pentru Biserică în 1920. E Biserica luntraşilor cari n'au timp să meargă până la Bisericiile din oraş. Poate cuprinde cam 100 persoane. In toate Duminecile, este tixită de oameni şi, de 2 ori pe săptămână, parohienii ei vin din vreme să asculte aci Sf. Liturghie. Pentrucă este neîncăpătoare, este nevoită să se deplaseze în toate săptămânile, remorcată fiind de un frumos vapor şi dusă pe apă în portul dela Tegel, Ploetzow sau Treptow, unde şi alţi barcagii îi aşteaptă mângâierile ei sfinte. (*La Croix*, 22. III. 1932).

59. *Piatra unde s'au aşezat pânilc minunate.* O misiune arheologică germană, condusă de un călugăr, a descoperit în Galileia, la câţiva kilometri de Capernaum, rămăşişele unei biserici din veacul al IV-lea aşezat în pustiul Betsaidei, unde Messia, după ce vorbise de împărăţia lui D-zeu şi vindecase pe bolnavi, sătură o mulţime de 5.000 oameni, fără a mai socoti aci pe femei şi pe copiii, numai cu 5 pâini şi 2 peşti. In faţa absidei, este o piatră ce se ridică cu 20 cm. deasupra nivelului terenului şi arată semne lămurite de sforţări făcute de a scoate mici bucăţele din ea. E curios să ne frunţi amănuntul acesta cu povestirea unei călugărişc spaniole, Eutheria, care, în urma pelerinajului ei la Locurile Sfinte, în ultima pătrime a secolului IV, scria: „Deasupra pietrei pe care Domnul puse pâinile, se înalţă o biserică. Vizitatorii au obiceiul să scoată o frântură din piatră ca talisman contra bolilor“. Oare să fie vorba de aceeaşi piatră? Sau de o piatră ce ar fi înlocuit pe cea autentică, îmbucătăţită şi risipită de lume, şi care s'ar fi bucurat de aceeaşi favoare pe lângă pelerini? Oricum ar fi piatra, biserica însă este cea zidită pentru comemorarea minunei. Unul dintre mosaicurile descoperite aminteşte minunea, reproducând un coş cu doi peşti şi câteva pâini urcate pe o cruce. (*La Croix*, 29. III. 1932).

60. *O liturghie săvârşită la orele 5 seara, în biserica misiunii siriencilor din Paris.* In Paris, liturghia Sf. Iacob, primul episcop al Ierusalimului, liturghia din Sâmbăta Mare, se slujeşte după amiază. Anul acesta, restaurându-se biserica Sf. Efrein Sirul, a misiunii siriene din Franţa, inaugurarea ei s'a fixat la 26 Martie, odată cu slujirea liturghiei Sf. Iacob, cea mai veche liturghie creştină, însoţită de cântări în limba siriacă şi de un mişcător ritual... (*La Cr.*, 29 III. 1931).

61. *Cum un misionar a ajuns rege peste o ţărişoară de negri în Africa.* Nişte inimoşi francezi, servindu-se de minunatele mijloace de locomoţie modernă, au putut să ia contact cu toate îndepărtatele posturi de misiune catolică la sălbatecii din Africa. Ce au văzut şi aflat, au publicat într'o serie de reportajii întitulate „La croisière bleue“. Sosind în Banguelo, au aflat şi cum

episcopul misionar Dupont a ajuns rege peste negrii de acolo. Făcând o vizită regelui tribului, acela i-a spus: „Te sfătuiesc să pleci cât mai repede de aici, de nu vrei să fii omorât fără milă”. — „Ar fi o mare pagubă, i-a răspuns misionarul, pentru că eu am venit să îngrijesc și să vindec bolnavii tăi!” Și fără altă invitație, misionarul episcop plecă. Răspunsul lui potolit și despărțirea aceasta impresionară pe regele negru, care, observând că misionarul uitase un pachet de stofă, trimise după el. — „Spune șefului tău, zise Dupont trimisului, că un conducător de supuși ca mine, niciodată nu-și așază de 2 ori persoana sa în aceeași reședință. Cât despre pachet, să și-l păstreze!” Răspunsul făcu impresie. Iar când, mai târziu, căzu bolnav și când medicii lui nu-l putură vindeca, trimise după episcopul misionar. Acesta, punând condițiuni și regele primindu-le, misionarul sosi și-l vindecă. Având acum regele toată încrederea în misionar, Dupont se așază acolo cu toți misionarii săi. Când își simți sfârșitul, regele trimise după Dupont și-l rugă să-i fie moștenitor, deoarece fratele său, dacă l-ar fi urmat, i-ar fi omorât pe toți numeroșii săi copii și multele lui soții. Sotind foloasele pentru misiunea sa, Dupont primi și așa ajunse el rege, protectorul unei numeroase familii de femei și copii ce fuseseră amenințați cu moartea în Banguelo. El înlocui poligamia cu căsătoria creștină, părinții albi ajunseră dascălii și preoții negrilor, iar domnia lui fu numită Chilubula, adică paradisul, raiul. Lucrul acesta se poate ceti documentat și în cartea: „Misiunile catolice franceze în sec. 19-lea” (pag. 422) de P. Prolet (*Les missions catholiques françaises au XIX-e siècle*). *La Croix* 5. IV, 1932.

Preot ARISTIDE N. GEAMĂNU,

Com. Iași jud. Gorj.

Noui metode pentru aducerea sufletelor la Hristos.

Aducerea sufletelor la Hristos trebuie să fie pentru Biserică și slujitorii ei o grijă de căpetenie. Pentru această operă însă, entuziasmul și râvna singure s'au dovedit insuficiente. Pentru ca lucrul acesta să reușească, se mai cere, pe lângă mult elan, folosirea metodelor bune. Metode, care să aibă în vedere psihologia lumii de azi și cauzele care o îndepărtează de Hristos, pentru ca apoi să se poată lucra asupra ei cu mijloace potrivite și rodnice. În Biserică noastră, nu s'a prea ținut seamă de această tehnică a lucrului de încreștinare a societății și de aceea eforturile au rămas în multe cazuri sterpe și zădarnice. A venit vremea însă, când oicine își dă seama, că nu se poate clădi ceva trainic numai cu vorba sau cu entuziasmul, ci că e nevoie încă de atâtea alte lucruri.

De înmulțirea și perfecționarea metodelor de lucru, are nevoie Biserica mai ales astăzi, când, în fața atâtor pericole, ea își simte ca cea mai poruncitoare datorie transformarea lumii din temelii.

În scopul de a arăta cât de mare însemnătate are o metodă de lucru în această privință și pentru a lua învățăminte dela lu-

crătorii mai vechi în ogrorul acesta, mi-am propus să expun în scurte cuvinte metodele folosite în Franța, în special de „Misiunea populară Evanghelică“, în opera de încreștinare și moralizare a mediului muncitoresc.

Inițiată în 1872, de un pastor englez, MC AII, opera aceasta lucrează în deosebi printre lucrătorii din marele orașe și cetăți industriale și printre țărani. Se inspiră din cuvintele sf. Ap. Pavel : „a se face tuturor totdeauna gata de a-și perfecționa metodele de lucru, pentru a spori rodnicia ei, în vederea binelui spiritual și creștin.

Printre mijloacele foarte variate : vapoare misionare, mesagii, automobile, etc., așa zisele căminuri populare (Fraternităț, Solidarităț), par a folosi metoda esențială. Deaceea găsim de folos a o arăta aici în câteva cuvinte, după care vom trece la altele.

Mai întâi însă, se impun câteva date asupra mediului, la care se aplică.

Este o greșală aceea de a considera Franța ca o țară catolică. Chiar statisticele catolice arată că numărul catolicilor variază între 6—8 milioane, adică o cincime din populația totală. Iar protestanții, după cea mai optimistă statistică a lor, deabia ating numărul de un milion. Toată cealaltă masă a lumii trăește prin urmare în afară de Biserică, în principii liber cugetătoare, francmasonice, teosofice sau necălăuzită de niciun principiu. Se spune că, printre altele, clericalismul ar fi fost una din cauzele, cari au îndepărtat pe lucrători de Biserică. În unele orașe, uniți cu patronii asupritori, preoții catolici au pierdut influența pe lângă lucrători. Misiunea populară pretinde că nu face polemică, întrucât se adresează unei lumi fără nicio cultură religioasă sau în întregime indiferentă. Sunt copii, de pildă, cari nu știau nimic de Hristos, decât doar că l-au văzut la vreo cofetărie, în zahăr roșu, sau, în tâmplător, pe un crucifix. Există, prin urmare, mai întâi o ignoranță completă în privința creștinismului.

Această masă de oameni se caracterizează, apoi, ceeace e și mai trist, printr'o absență totală de orice nevoie religioasă conștientă. Această nepăsare și inerție se explică, în mare parte, prin acea nevoie de odihnă, pe care o simte lumea de după război și mai ales lucrătorii, după lucrul atât de oboseitor al uzinei. Mai adăugați la aceasta considerațiile, că astăzi lucrătorul este condus de mașină, iar aceasta îl obosește, plictisește și îndobitocește. Că apoi, în orele libere, nu găsește mijloacele pentru o recreație superioară. Lipsa totală a naturii din unele orașe ca Roubaix, de care pădurea cea mai apropiată se află la 35 km. depărtare (nu există loc nici pentru corturile cercetașilor), atmosfera grea a orașului, plin de fum și lipsit de culoare, toate acestea contribuiesc la sporirea mizeriei fizice și prin aceasta și a celei morale. Am vizitat vara trecută Roubaix și mi-am putut da seama personal de trista viață, pe care o duc acolo lucrătorii. Aceasta numai ca exemplu, pentru că situația este cam aceeași în toate părțile, cu prea mici diferențe.

Ce se poate face într'un astfel de mediu? Un pastor spunea că ar putea evangheliza Franța întreagă numai în trei zile, dacă s'ar pune la dispoziție un automobil. Aceasta însă e o greșală. Experiența o dovedește cu prisosință.

O operă trainică nu se poate înfăptui decât printr'o muncă stăruitoare și îndelungată. Trebuie ca, după ce-ai deșteptat sentimentul religios și ai aprins flacăra dragostei pentru Hristos și aproapele, s'o întreții și s'o sporești. În domeniul acesta, cine nu urcă, coboară; cine nu progresează, dă înapoi; cine nu crește, scade. Pentru aceasta, trebuie să pui lumea în contact permanent într'o vreme îndelungată cu un focar de viață creștină.

Stabilirea contactului cu elementele străine de creștinism și menținerea acestui contact constituiesc cele două scopuri esențiale ale operii de încreștinare. „Misiunea populară evanghelică“ nu-și impune nicio regulă absolută, ci caută să prindă și să folosească toate prilejurile și mijloacele legitime și cinstite. Nu pierde nici un prilej pentru a intra în legătură cu această lume străină de Dumnezeu.

Astfel, printre mijloacele obișnuite pentru a atrage lumea, se pot înnumăra: colportajii făcute dimineața, însoțite, după cazuri, de o mică predică; mărturia vreunui bețiv scăpat de urâtul obicei; distribuirea de invitații; vânzarea de foi religioase și pericope din Noul Testament. Una însă dintre metodele, care au dat cele mai bune rezultate, este *organizarea serbărilor recreative*. Dată fiind nevoia de distracție și odihnă, pe care o simte această lume, se face efortul de a răspunde la această nevoie într'o formă sănătoasă. De obicei, lucrătorii se închid sărbătoarea în cârciumi (în Roubaix există 2800 cârciumi pentru 113.000 locuitori) sau iese din oraș la acele serbări câmpenești sau bălciuri, dar și atunci pentru a bea. Aducându-i, prin urmare, la un altfel de distracție, înseamnă că s'a făcut deja un pas înainte.

Serbările recreative pot avea și trebuie să aibă un program variat, proiecțiuni luminoase, piese de teatru, cinema. Toate însă bine alese.

Pentru acestea se cere chiar și plată. Nu mai este vremea când să dai totul gratuit. Lumii de azi (din Franța cel puțin) nu-i place să aibă totul pe gratis. Aceasta din demnitate și pentru că nu vor să se simtă jenați. Apoi, după mentalitatea curentă, tot ce este gratis pare a nu avea valoare.

După serbarea recreativă, se ține o scurtă cuvântare religioasă, dar energică și având caracterul unui apel sau al Vestei celei Bune. Cu câteva cântece religioase și rugăciuni, serbarea ia sfârșit. Prin această metodă, s'a putut atrage multă lume și aproape toată această lume rămânea și pentru partea religioasă. La început din curiozitate, mai târziu chiar din nevoie religioasă.

Mai sunt însă și alte metode. Astfel, s'au putut câștiga multe suflete tinere pentru Hristos, prin *constituirea unei societăți musicale, de studiu sau pentru a da serbări*. Și acestea au devenit instrumente de cucerire a părinților. Pentru acelaș scop, s'au înființat *cantine, cooperative, cercuri de studiu pentru tineri și tinerce*, ș. a.

Alt bun mijloc este *scutismul* (cercetășia). Aproape jumătate din catehumeni sunt câștigați prin scutism. Prin urmare, pentru a începe lucrul serios, trebuie să arunci mai întâi plasa, așa fel ca să nu te simtă. — În opera de moralizare, intră, în primul rând, lupta contra alcoolului, care face ravagii în lumea muncitorilor. (La Rouen, numai într'un an, a fost condamnat pentru beție 8000 lucrători). În acelaș scop, protestanții au creat societățile „*Croix bleue*” pentru adulți și „*l'Espoir*” pentru copii, din cari face parte multă lume, cu obligația de a nu mai bea de loc alcool și de a convinge și pe alții să facă la fel.

Pentru a se feri de tineri și tinere de influențele răufăcătoare ale mediului, „*Armata mântuirii*”, o societate cu o foarte vastă activitate, a clădit în Paris două mari *cămine*, unul pentru tineri și altul pentru tinere. Mii de tineri își găsesc acolo tot confortul necesar, în schimbul unei sume modeste și o viață spirituală, pe cari n'o găsesc nicăeri aiurea.

Inițierea așa numitelor „*patronate*” și „*școale de gardă*” intră deasemenea în preocupările „*Misiunii evanghelice*”. Lucrul acestora constă din a aduna pe copii Joile după amiază și Duminicile, spre a le oferi distracții sănătoase, a-i ajuta la prepararea lecțiilor, a-i conduce la biserică și a-i feri astfel de contactul vătămător al mediului.

Aceiași funcțiune îndeplinesc, cu mai multe roade, *coloniile de vacanță*. Se fac, de obicei, în stațiunile balneare și climaterice. Durează cel puțin o lună și jumătate. Sunt primiți aici toți copii, de orice confesiune și rang social ar fi.

Totul este aproape gratuit. Impinși de nevoia de recreație și atrași și de avantajile materiale, sute de părinți își dau copiii în aceste colonii. Au, de altfel, și garanția că vor fi bine îngrijiți. O mână de monitori, mare parte studenți teologi, îi iau în primire și încearcă să le dea o educație creștină, de care sunt de obicei cu totul străini. Două ore pe zi fac cu ei lecții religioase și rugăciuni și aceleași direcțiuni și sfaturi ca și bunul exemplu însoțesc pe copii până și în jocurile lor. Am avut prilejul să lucrez într'o astfel de colonie de vacanță la S-t Quentin și m'am minunat de rezultatele, la cari se poate ajunge prin această metodă.

Există în Franța și un fel de *colonii de vacanță pentru adulți*. Cunosc pe una dintre ele, unde am stat și eu câteva săptămâni, vara trecută. Se află la *Houlgate*, pe malul mării mănecii. O familie bogată și creștină primește în casele sale tot felul de lume. Cei noi, atrași de înlesnirile materiale, cei vechi de intensa viață creștină, vin cu sutele. Directoarea însă obligă pe toți să ia parte la rugăciunile și predicile, cari se fac, de două ori pe zi. La început, lumea, nedepinsă cu acest fel de obligație, cam cărtește. Cu timpul însă, se obișnuiește și ajunge să le dorească și să le simtă nevoia. Pastorii cari se perindă pe acolo, câte 5—6 pe vară, își dau toate silințele ca să aducă lumea la Hristos. Una din metodele lor este și aceea de a face rugăciuni și predici pe plajă. Trecătorii, atrași mai întâi de curiozitate și țintuiți apoi locului prin căldura predicii, veniau singuri și altă dată.

Asta se datorește în mare parte și talentului și tactului deosebit, pe care le arătau pastorii în predicile lor. Impărțirea de foi religioase, apeluri, bucăți din Biblie, completau restul.

Pastorii căutau să vorbească cu fiecare în parte, pentru a ajuta pe fiecare să vină la Hristos. Această metodă, care nu place unora, din cauza caracterului ei cam forțat (silit), este în realitate foarte fructuoasă. Trebuie să isprăvim odată cu lăncezeala și polițeta noastră! Trebuie să îndrăsnim întru Hristos, să răscolim sufletele, să frământăm mințile, să neliniștim inimile, cu orice risc, pentruca, din această furtună, să iasă liniștea și soarele lui Hristos. Omul are nevoie de zguduire, ca să fie trezit din amorțea în care zace. Cei cari au sondat mai bine ca oricine sufletele, *Pascal* și *Kierkegaard*, sunt de aceeași părere.

În acest sens, nimic nu este mai periculos decât o liniște burgheză, falsă și de suprafață.

Metoda aceasta individuală, combinată desigur, în măsură potrivită, cu cea colectivă este la noi foarte necesară. Prea ne adresăm numai în general, în gol. Prea lăsăm omului posibilitatea să se ascundă sub anonim și, prin asta, să rămână cu păcatele lui. Fiecare om are nevoile lui și condițiunile particulare în care trăește. Metoda noastră nu-i desigur pur *sociologică*. Probă *taina mărturisirii*, o metodă eminentemente *individuală* și cea mai bună dintre toate. Numai că nu sunt prea mulți creștinii oari să se mărturisească și nu toate mărturisirile se fac după cum se cuvine. Trebuie deci, să aducem pe creștini la mărturisire și pentru aceasta extinderea metodei individuale nu este greșită. Trebuie să punem tuturor și oricând, întrebarea: Cum stai cu Hristos? Îndeplinită cu tact, pentru a nu părea o violentare a misterului personalității omenești, această metodă este una dintre cele mai rodnice.

Ambele metode, cea individuală și cea colectivă, trebuiesc aplicate. Pentru cea colectivă, se pot face *serbări religioase în parohie*, la care să ia parte toți parohienii și să aibă, prin aceasta, prilejul de a se apropia sufletește mai mult unii de alții. Omul are nevoie de societate și este greșită părerea acelor cari depreciază această tendință firească a omenirii. Ceeace trebuie criticat este modul, în care se satisface acest instinct. Creștinismul binecuvântează comunitatea adică Biserica, corpul său. Iar în ultima vreme, idealul suprem de realizat, va fi acea comuniune a oamenilor între ei în Dumnezeu prin dragoste. În loc de a tot critica deci pe omul care-și caută societate, s'ar face mai bine să se dea omului o societate ideală și mijloacele după cum am văzut nu lipsesc. Pentru a ne da seama câtă forță și câtă influență are o viață în comun, n'avem decât să amintim că o mișcare religioasă, *Grupurile din Oxford*, face într'una aderenți numai datorită acestei vieți comune pe care o oferă oamenilor. (Poate singura parte bună pe care o are).

Dacă lumea are nevoie de distracție, nu trebuie s'o condamnăm pentru asta, pentrucă este o nevoie firească și nici Hristos n'o condamnă, când este satisfăcută cum trebuie. Ci să-i pui la dispoziție mijloace sănătoase și creștinești de distracție, folosindu-le și pe acestea pentru sporirea vieții creștine.

Scriitorul Dimitri Merejkovski spunea în una din conferințele sale, că Biserica se îndepărtează de lume și lumea de Biserică. Pentru a apropia lumea de Biserică, slujitorii ei trebuie să se pogoare puțin la ea. Oaia pierdută n'a venit singură în brațele Păstorului, ci a fost nevoie să se ducă Păstorul s'o caute.

Să dispară aceea atitudine dublă: viața la biserică și viața de toate zilele. Trebuie să întindem spiritul creștin până și în distracțiile noastre. Hristos nu cere renunțarea la bucurie, pentru că El ne-o promite pe cea mai mare.

Am scris acestea cu speranța, că se vor găsi și la noi mulți preoți zeloși, care se vor inspira din operele creștinești de aiurea și vor ști să le adapteze și realizeze la noi în spirit ortodox.

25 Mai, 1933, Strassburg.

CONST. C. PAVEL

Ortodoxia franceză.

Despre starea Ortodocșilor din Apus, la noi se cunoaște puțin.

După războiu, prin revărsarea peste granițe a Rușilor, numărul acestora s'a mărit considerabil; comunități noi s'au organizat și s'au zidit multe biserici.

Puțini, cum erau înainte și risipiți, Ortodocșii din țările occidentale se aflau mereu în pericolul de-a fi înghițiți în masele altor confesiuni dominante. Astăzi însă, se poate vorbi de o mișcare ortodoxă în Occident. O dezvoltare importantă a luat biserica ortodoxă, pe teritoriul Franței și în coloniile sale.

În rândurile ce urmează, ne e aminte, a ne ocupa de o fracțiune a Ortodocșilor din Franța: de Comunitatea ortodoxă franceză.

Această comunitate ortodoxă, cunoaște deja al patrulea an de existență. Inceputurile ei sunt strâns legate de apariția în Occident a emigrației rusești. Prin Ruși, Ortodoxia a început să fie mai bine cunoscută în Apus și răspândită.

Prin aderări libere și prin căsătorii mixte între Ruși și Francezi, s'a format primul nucleu al Ortodoxiei franceze. Pentru a satisface nevoile religioase a grupului ortodox de Francezi, pe de o parte, și a unui număr de Ruși de naționalitate și alții de limbă franceză, precum și a unei părți din tineretul rus, crescut în educația franceză, pe de altă parte, — s'a înființat în 1929, la Paris, cea dintâi parohie ortodoxă franceză.

Organizarea acesteia se datorește mult ieromonahului *Lew Gillet*, fost călugăr iunat, convertit la Ortodoxie în 1929, actualmente titular al parohiei ortodoxe franceze din Paris. Mai jos vom da relații mai largi despre dânsul.

O altă parohie ortodoxă franceză se află la Nantes (Bretagne) și are ca preot pe Eugène Coulon, francez de origină. El

a fost laic, până în 1931, când mitropolitul rus Evloghie din Paris, îl ordonă preot pentru comunitatea din Nantes. El servește și colonia grecească din Bretania.

Ieromonahul Lew Gillet, este de origină franceză, născut în apropiere de Grenoble, în 1893. După studii laice la Sorbona și Geneva, își face cultura teologică la Roma și în Anglia. Intră în monahism și este ordonat în preoție, de mitropolitul Galiției, Andreiu Șeptițchi, al cărui secretar a fost până în 1929.

Pe lângă slujba de paroh, ieromonahul Gillet, este spiritual al închisorilor și spitalelor din Franța, pentru ortodocși și profesor la Institutul de Teologie ortodoxă din Paris ¹⁾. El călătorește mult pentru a întreține relații cu mici grupuri de ortodocși francezi din diferite părți a țării.

Un grup mai important de Ortodocși francezi, la care se adaugă un cerc de studenți ortodocși de diferite naționalități, îl formează Strassburgul. După asigurările părintelui Gillet, e posibilă înființarea în curând, a unei parohii ortodoxe în Strassburg. Un alt centru de Ortodocși, pe care-l vizitează părintele Gillet, e la Rivière. Tot el întreține relații cu Ortodocșii din Londra și cu diferite cercuri anglicane, care sunt în căutarea Ortodoxiei; de asemenea, ia parte la conferințele anglo-ortodoxe.

La acestea, el adaugă o largă activitate socială religioasă; ține conferințe, organizează grupuri de studii, face instrucție religioasă cu tineretul, ș. a.

Un alt preot ortodox francez este Georges Jouagny. La Ortodoxie a aderat de cinci ani, însă preot e din 1930, sfințit deasemenea de mitropolitul Evloghie. Înainte de a trece la biserică ortodoxă, a făcut studii teologice și a fost mult timp profesor în învățământul secundar. Un an a fost vicar al parohiei ortodoxe franceze din Paris și de doi ani a fondat un azil pentru copii săraci, „La Colonie St. Georges“, căreia acum îi sacrifică întreaga sa activitate. Sediul azilului e la țară, și funcționează întregul an ¹⁾. Scopul său e dublu:

1. De a asigura șederea la țară a copiilor cu sănătatea slabă. (Cei mai mulți copii sunt dela oraș).

2. Formarea religioasă a acestora. Azilul e numai pentru băieți. În timpul verii însă, are spre îngrijire și un grup de fete încredințat de soc. „Crucea Roșie“. Se primesc copii de orice confesiune și de orice naționalitate. Un doctor întreține supravegherea medicală. Părintele Jouagny are în permanență un preot „aumônier“, care-l ajută în opera sa de caritate. „La Colonie St. Georges“, se află sub protecția legilor franceze.

Față de stat, situația comunității ortodoxe franceze este aceeași ca și a tuturor cultelor din Franța, de sub regimul se-

1) Serviciul religios îl oficiază pe 174, Bd. de la Gare, Paris.

1) La Chavonne (Aisne).

parației. Intreținerea clerului se face prin cotizații benevole a credincioșilor.

Față de alte confesiuni, ea menține relații bune. În raporturi amicale se află îndeosebi cu Biserica protestantă, anglicană și cu Vechii catolici.

Canonicește Ortodoxia franceză aparține jurisdicției patriarhiei din Constantinopol și este supravegheată prin mitropolitul Evloghie din Paris.

Conducătorii Ortodoxiei franceze pun mari speranțe în acțiunea lor. Ei cred în viitorul unei Ortodoxii franceze independente și chiar în crearea unui nou tip de Ortodoxie pentru Occident. În această privință, iată ce spune o foaie de propagandă a parohiei parisiene²⁾.

„E posibil și chiar normal ca Ortodoxia franceză, când va atinge un anumit stadiu de dezvoltare, să devină autonomă. Și, cum Ortodoxia nu e bizantină sau slavă, ci universală, Ortodoxilor occidentali aparține să creeze un tip de Ortodoxie proprie Occidentului și care, în anumite puncte, va putea să difere mult de tipul oriental“.

Și mai departe:

„Francezi de naționalitate sau de limbă, ne mai simțim legați de vechea tradiție „ortodoxă“ a Franței, de „Franța foarte creștină“ a secolelor când Orientul și Occidentul nu erau despărțiți. Sfântul Irineu (care a fost trăsura de unire între Orient și Occident), martirii Lyonului și Vienei, Sfântul Martin de Tours, sfânta Geneviève, acestea sunt câteva din numele mari, de cari noi vrem să ne apropiem. Inșă noi nu ne simțim străini nici de sfântul Ludovic, nici de Jeanne d'Arc, nici de Pascal. Și, tot ce simțirea franceză și inteligența franceză crează astăzi ca bun și însemnat, noi vrem deasemenea să-l simțim al nostru, să-l consacram lui Christ, să-l facem ortodox“.

Bisericile ortodoxe naționale, nu pot decât să se bucure de succesele tinerii Ortodoxiei franceze și să o încurajeze.

Paris, 17. XI. 1932.

AL. NICOV.

2) „Qu'est-ce que l'Orthodoxie française“.

CĂRȚI, REVISTE, ZIARE

MENȚIUNI CRITICE

asupra cărții: Pr. C. Dron, *Canoanele text și interpretare.*de Prof. NIC. POPOVICI
Arad.

I.

1. *Prefața cărții.* — Cartea prezentă a Păr. C. Dron este, precum ne spune Sf. Sa în prefață, o ediție de probă din opera întregă în curs de imprimare. Cuprinde pe 275 pg. textul și comentarul celor 85 canoane apostolice. În prefață Sf. Sa ne mai spune că această lucrare este foarte necesară științei teologice și vieții bisericești și că Sf. Sa prin această operă are de gând să împlinească „lipsa unei colecțiuni a canoanelor în limba română”, oferindu-ne „o colecție a canoanelor Bisericii Ortodoxe, însoțită de comentariile trebuitoare... o contribuție originală, care să împlinească marea lipsă ce se simte de o asemenea lucrare”, și să ne pună la îndemână „întreaga lucrare de lămurire a legislației noastre canonice”. Deci prin această lucrare nu ni se vor oferi numai contribuții nouă în acest domeniu, ci se va face un lucru cu mult mai mare, mai ales că, afirmă Sf. Sa, traducerea românească a operei lui Milaș este „insuficientă pentru nevoile de azi ale Bisericii noastre”. Vizează adică opera fostului episcop al Zarei, Nicodim Milaș, tradusă pe românește de scriitorul acestor rânduri în colaborare cu protoiereul U. Kovinci sub titlul: „Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii” și din care până acum a apărut volumul prim în două părți, cuprinzând pe VIII+316+574=898 pagini, textul și comentariile canoanelor apostolice și ale sinoadelor ecumenice, având să urmeze în curând și volumul al doilea cu textul și comentariile restului operei canonice, adică ale canoanelor sinoadelor locale și ale Sfinților Părinți. Ne mai spune Sf. Sa, că, pentru înfăptuirea lucrării sale a trebuit să parcurgă o sumedenie de lucrări în materie, române și străine, și dacă nu va fi deslegat definitiv toate chestiunile, totuși voiește să deschidă drumul cercetărilor în ramura legislației noastre bisericești.

Prin urmare din celece ni-se spune în prefață ar trebui să credem că ne găsim în fața primei lucrări serioase de felul acesta în literatura teologică ortodoxă și că în persoana Păr. Dron avem să salutăm un autor mult mai priceput în materie de drept canonic decât cei de până acum.

Sf. Sa nu ne spune pe cine a voit să înțeleagă sub generalizarea de „alții”, cărora nu le-ar fi reușit să ne dea vre-o lucrare mai temeinică în acest domeniu. Presupunem că este vorba de autorii români mai noi, între cari fără îndoială că se va fi gândit în prima linie la *Mitropolitul A. Șaguna* și la venerabili-

lul profesor de drept bisericesc, d-l *D. Boroianu*. Din cele spuse de Sf. Sa însă, este clar că la tot cazul vizează și traducerea românească a operei lui *Milaș*. Așa dară în lucrarea Păr. Dron. vom avea să salutăm o înfăptuire, care este mai presus decât toate celelalte și în special decât a lui *Milaș*, despre care până acum, așa știam, că este cel mai mare canonist ortodox contemporan. Și dacă cele afirmate de Sf. Sa în prefața cărții sale ar corespunde adevărului, n'am avea de făcut altceva, decât să ne bucurăm din toată inima, mai ales că stăm în preajma ținerii viitorului sinod ecumenic. Fără îndoială, că s'ar bucura și *Milaș*, dacă ar mai fi în viață și dacă ar fi cazul, deoarece acest episcop, care viața sa întreagă și-a dedicat-o studiilor de drept bisericesc, era lipsit de orice orgoliu, deși a avut multe de suferit din cauza invidiei și orgoliului altora.

2. *Locul lui Milaș în știința teologică ortodoxă.* — Locul pe care-l deține *Milaș* în știința contemporană a teologiei ortodoxe, este cunoscut și recunoscut de toată lumea. Mulțimea operelor sale din domeniul științei dreptului bisericesc ortodox, opere alcătuite cu un aparat științific, de care a fost în situația să dispună în urma calităților sale excepționale, l-a înălțat la rangul de cel mai de seamă canonist contemporan al Bisericii ortodoxe întregi. Până acum încă nimeni nu a crezut de cuviință și nu a fost în stare să conteste autoritatea, de care *Milaș* se bucură în întreaga lume ortodoxă. Dovada cea mai eclatantă despre această recunoaștere unanimă ni-se dă și prin împrejurarea că lucrările lui au fost traduse în o mulțime de limbi. Astfel manualul său sistematic de drept bisericesc a fost tradus în limba germană, română, bulgară, rusă și grecească. Aprecieri asupra operilor lui au apărut chiar și în limba arabă. iar teologii ruși drept consacrare a operei lui științifice, l-au ales membru onorific al Academiei spirituale din Petrograd. Invățații români încă au fost de acord cu toți ceilalți teologi ortodocși în recunoașterea autorității lui *Milaș*.

Citez aici numai pe doi teologi români, cari sunt însă recunoscuți ca cei mai de seamă: *Păr. Prof. I. Mihălcescu*, în prefața scrisă la traducerea românească a manualului de drept bisericesc al lui *Milaș*, recunoaște fără rezervă că „nu e o rușine pentru noi, că nimeni dintr'ei noștri nu s'a putut până acum măsura cu învățatul vlădică *Nicodem Milaș*“. Iar *Păr. Arhimandrit I. Scriban*, în darea de seamă din revista „*Biserica Ortodoxă Română*“ (nr. 7-8 din 1930), scrisă din prilejul apariției traducerii românești a „Canoanelor Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii“, spune că *Milaș* este un mare teolog ortodox și că tălcuirea aceasta a canoanelor este o scriere vestită în sânul teologiei noastre ortodoxe, a cărei apariție pe limba noastră crede că merită să fie primită cu mare bucurie. Chiar și Păr. Dron în introducerea sa scrisă la lucrarea „*Valoarea actuală a canoanelor*“, apărută în anul 1928 ne spune că „dreptul bisericesc orientat“ al lui *Milaș* este o lucrare de mare însemnătate.

3. *Neajunsurile presupuse din operele lui Milaș.* — Totuși Păr. Dron încă la 1928 îi atribuie lui Milaș unele neajunsuri. Vorbind adică despre dreptul bisericesc al lui Milaș spune că lucrarea aceasta nu este „însoțită de textul canoanelor, ceea ce împiedică coborîrea cercetătorului la sursa chestiunilor de drept bisericesc”, apoi ar mai avea și „unele repețiri în orânduirea materialului și nu este o lucrare originală”. Probabil că pe atunci Sf. Sa nu cunoștea existența celorlalte două lucrări ale lui Milaș din acest domeniu: 1) Colecțiunea canoanelor și 2) Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii, ori chiar dacă știa de existența lor, se vede că nu era în situația de a le putea utiliza. Așa dar neajunsul presupus de Păr. Dron, dar inexistent, al lipsei textului canoanelor, nu-l poate privi pe Milaș, ci cel mult pe Sf. Sa. În cele următoare vom vedea cum stăm și cu celelalte neajunsuri atribuite lui Milaș. La orice caz este cam exagerat din partea Sf. Sale când afirmă că Sf. Sa deschide drumul în domeniul de legislație bisericească, care drum până acum ar fi fost închis și că în același timp Milaș, cu mulțimea lucrărilor sale cunoscute și recunoscute de întreaga lume ortodoxă, nu poate fi învrednicit decât de calificativul insuficienței. Crede Sf. Sa că prin publicațiile sale de până acum în acest domeniu întrece valoarea operelor lui Milaș și că Sf. Sa a primit de pe acum consacrară de mare teolog ortodox recunoscut de întreaga ortodoxie, după cum este cazul lui Milaș?

Nu este locul să facem aici o dare de seamă asupra multelor monografii și asupra operelor de sinteză ale lui Milaș în urma cărora a fost trecut în ierarhia marilor teologi ortodocși contemporani, și la care treaptă ierarhică credem că Păr. Dron încă nu a ajuns și nici nu poate avea astfel de pretenții ori câtă bună voință am avea față de scrisul Sf. Sale. Firește că și împrejurările speciale, în cari s'a născut și a trăit Milaș, au contribuit la câștigarea locului, pe care îl are, căci aceste împrejurări i-au ușurat cunoașterea mai multor limbi: grecească, latină, slavonă veche, sârbească, rusă, germană și franceză. Astfel Milaș a avut posibilitatea să consulte izvoare literare foarte bogate, ba a consultat și opere românești. Dar în special fără cunoașterea limbei rusești este peste putință să putem înfăptui în domeniul literaturii de drept bisericesc, opere de valoare pentru ortodoxia întreagă. Dacă în alte ramuri ale teologiei, ca de pildă în Pastorală, Catihetică, Omiletică, Misionarism, ne putem mulțumi și cu consultarea operelor scrise în limbile apusene, apoi în privința dreptului bisericesc nu ne prea putem mișca fără cunoașterea limbei rusești. Toată lumea știe cât este de bogată literatura teologică rusească în general, iar cel ce scrie în ramul dreptului bisericesc are datoria să consulte multe opere de mare însemnătate apărute în această literatură. Are să consulte colecțiunile vechi și mai nouă de canoane rusești, precum și atâtea monografii și opere sistematice. *Cormciaia Oniga,*

Pravil și alte colecțiuni slave, precum și lucrările scrise de *Arhimandritul Ioan Sokolow, Berdnikov, Suvorov, Pawlov* și cele ale altor celebri scriitori ruși nu pot fi trecute ușor cu vederea. Dar nici nu se poate concepe o expunere din punct de vedere ortodox a chestiunilor canonice cu ignorarea acestei părți atât de însemnate a literaturii teologice ortodoxe. Ori cum ignorarea operelor rusești nu poate fi în folosul autorilor, cari lucrează în acest domeniu. În lucrările lui *Milaș*, găsim pas de pas referiri la literatura rusească. Multe chestiuni le lămurește chiar și numai cu aceste lucrări.

Am scos la iveală mai ales necesitatea cunoașterii limbei rusești și a celei slave vechi, deoarece citind cartea *Părintelui Dron* ar trebui să conchidem că nici nu există această literatură. Sf. Sa a utilizat, afară de operele românești, aproape numai de cele scrise în limba franceză. Abia ici-colo se pot vedea și referiri la lucrări grecești și latine. Nu negăm nici pe departe importanța lucrărilor franceze, dar oricum să ni se ierte dacă afirmăm cu toată hotărârea că o interpretare ortodoxă a canoanelor nu se poate sprijini aproape exclusiv pe opere străine de ortodoxie și cu ignorarea complectă a bogatei literaturi apărută în limbile slave, cum face Sf. Sa. Urmările acestei proceduri se și resimțesc în cartea Sf. Sale, după cum vom vedea mai târziu. Dar nici literatura scrisă în limbile clasice nu se prea vede utilizată la *Păr. Dron*. Dimpotrivă *Milaș* ține seamă de principiul ierarhiei valorilor adoptat de întreaga lume științifică ortodoxă. În această ierarhie locul prim îl ocupă cărțile *Sfintei Scripturi*, apoi scrierile *Părinților apostolici*, Sf. *Părinți*, alți autori ortodocși și numai la urmă pot avea un rol oarecare scriitorii eterodocși. Și *Milaș* în această privință este foarte consecvent în lucrările sale. Argumentele sale le scoate afară de Sf. *Scriptură* cu preferință din *Părinții apostolici* și din Sf. *Părinți*, și numai după aceștia din ceilalți scriitori ortodocși. Pas de pas găsim referiri și citate din *Sfânta Scriptură*, din *Sfinții Părinți*, comentatori vechi și din alți scriitori ortodocși. Pe eterodocși îi utilizează numai în anumite cazuri și anume atunci când vrea ca chiar cu părerea unor scriitori apuseni și cu citate scoase din scrierile lor să confirme o învățătură ortodoxă respinsă de apuseni, sau atunci când vrea să scoată la iveală netemeinicia părerilor și învățăturilor apusene. *Păr. Dron* însă inversează ierarhia valorilor recunoscute de știința teologică ortodoxă și dă preferință autorilor apuseni. Mă simțesc dispensat să citez exemple în această privință, deoarece Sf. Sa a procedat în felul acesta aproape la comentariile tuturor canoanelor apostolice. Afară de *Sfânta Scriptură* și afară de puține referiri, cu foarte puține citate, la *Sfinții Părinți* și la vechii comentatori, ceilalți scriitori ortodocși sunt aproape inexistenți la Sf. Sa, cu excepția celor români. Sf. Sa preferă pe autorii francezi, la cari se referă la tot pasul.

4. *Părerii lipsite de adevăr și nedovedite asupra lui Milaș.*—

Cu toată bogăția materialului informativ ortodox pe care l-a utilizat Milaș și cu care nici pe departe nu se pot compara cei câțiva scriitori, la cari se referă Păr. Dron, totuși Sf. Sa afirmă că lucrarea lui Milaș *nu este o adâncire critică a problemelor, ci mai mult o bibliografie*. Firește, e ușor să pronunți o afirmațiune gratuită. Corect ar fi fost însă dacă Sf. Sa ne lămurea mai bine asupra acestei afirmațiuni. Poate Sf. Sa are chiar convingerea că lucrarea lui Milaș nu ar fi decât o bibliografie, așa, de mâna a zecea, de care ne putem dispensa foarte ușor, deoarece nu ar prea avea vreo calitate deosebită. Ne spune că Milaș, în genere, *este foarte greoi, prolix, se repetă și privește lucrurile sub un unghiu, care nu mai este suficient nevoilor Bisericii ortodoxe*. Toate acestea însă sunt simple afirmațiuni nedovedite. Așa știam, că ține de corectitudinea autorului ca să producă și dovezi, dacă osândește lucrarea cuiva, iar nu să arunce numai în vânt vorbe umflute.

Afirmă că Milaș este greoi, dar nu ne aduce nicio dovadă, nici în prefața sa, nici mai târziu. Noi avem însă mângâierea că nu numai originalul lui Milaș, ci și traducerea noastră românească a comentariilor este destul de clară, căci chiar Păr. Arhim. I. Scriban spune acest lucru în aprecierea menționată, când zice că „*se poate citi cu mare ușurință, fără să te poticnești ici și colo prin locuri grele de înțeles*“. In ce privește prolixitatea, Păr. Dron vede paiul în ochiul altuia. Mai bine ar face dacă ar curăți bârnele din lucrarea sa, care e plină de excursiuni kilometrice fără de nici o legătură cu chestiunile, ce sunt de discutat la multe dintre canoanele comentate de Sf. Sa. Repetiri pot fi vre-o câteva în traducerea noastră. Dar acestea nu puteau fi evitate și provin din împrejurarea că această traducere este făcută după două lucrări ale lui Milaș: Colecțiunea care cuprinde numai textul canoanelor și Colecțiunea cu comentarii.

Și mai nelămurit este Păr. Dron când afirmă că Milaș privește lucrurile sub un unghiu, care nu ar mai fi suficient nevoilor Bisericii ortodoxe. Intru atâta să se fi schimbat spiritul Bisericii noastre în timp de 3 decenii, încât astăzi opera lui Milaș nu mai este bună „*pentru a ne orienta în vederea marelui operă de revizuire a legislației canonice*“? Așa știam că învățătura bisericii noastre nu se schimbă de pe o zi pe alta, altcum ar trebui să aruncăm la coș chiar însăși canoanele. Apoi dacă interpretările canoanelor au fost bune pe timpul când le-a scris Milaș, nu înțelegem ce s'ar fi modificat de atunci, încât azi trebuie să adoptăm alt unghiu de vedere. Până acum așa știam că principiile și normele cuprinse în canoane sunt necondiționat și hotărât obligatorii pentru toți ortodoxii, cel puțin până ce se va ivi o autoritate ecumenică de legiferare, care singură poate da eventuale directive noi. Dacă nu altceva, apoi Sf. Sa ar fi trebuit

să ne lămurească în privința căror chestiuni s'a modificat acel unghi de vedere, ca eventual să-l poată adopta toată lumea ortodoxă.

Mai departe afirmă Sf. Sa că lucrarea lui Milaș nu este bună „*pentru a înțelege complexul de împrejurări ce au dat naștere unui canon și a cuprinde astfel sensul său istoric*“. Se poate o afirmațiune mai inexactă decât aceasta? Ori în cazul cel mai rău, trebuie să presupunem că Sf. Sa nici n'a citit comentariile lui Milaș, căci acesta la tot pasul pleacă dela circumstanțele istorice, cari au dat naștere canoanelor. Firește că-i lipsesc excursiunile rău plasate, pe care le găsim la Sf. Sa (de pildă la can. 38, 63, 65, 67). Dar Sf. Sa crede că este primul, care a inventat metoda istoric în felul expunerii dreptului bisericesc, deschizând drumul cercetărilor și „*ridicând puțin vâlul uitării de până acum*“. Este liber să creadă Sf. Sa că este primul, care s'a adâncit „*în necazurile vremii spre a înțelege cauzele și împrejurările, cari au dat naștere unui canon*“. Sf. Sa poate rămânea în această convingere, dar fie-ne și nouă îngăduit să rămânem pe lângă părerea că *metoda istoric dogmatic în expunerea dreptului bisericesc este ceva mai vechiu decât cartea Sf. Sale*. Remarcăm totuși că lucrarea Sf. Sale abundă de argumentări raționale la fixarea doctrinei canonice, încât de multe ori ni se pare că nici nu mai ține de loc seama de metoda istorică pozitivă.

5. *Meritul originalității*. — Păr. Dron crede că lucrarea lui Milaș tradusă pe limba română este *insuficientă* în prima linie din cauză că este o traducere, pe când „*în situația actuală a teologiei românești, Biserica noastră poate râvni cinstea unei lucrări originale*“. Să ne ierte Păr. Dron, dar noi credem că în știință originalitatea *nu are* aceiași importanță, pe care o are de pildă în domeniul literaturii propriu zise și în general în domeniul artelor. O operă literară nu mai poate avea valoarea originalului, fiindcă este foarte greu să se transpună dintr'o limbă într'alta atât fondul cât și forma unei opere, fără să se piardă ceva din frumusețea originalului. Altul este însă cazul când e vorba de o lucrare științifică. Aici ne interesează în prima linie rezultatele științifice, la cari s'a ajuns și cari pot fi transpuse în altă limbă cu mai mare ușurință și la nici un caz nimeni nu poate lua atitudine împotriva unui adevăr științific numai din motivul că ni se înfățișează într'o traducere, iar nu într'o lucrare alcătuită în limba noastră. Și cu atât mai puțin putem să facem acest lucru când este vorba de o chestiune care interesează deopotrivă toate Bisericile ortodoxe naționale, cum este chestiunea canoanelor, care au aceiași putere obligatorie pentru ortodoxia întregă. Nu cred că ar fi nevoie să aducem dovezi pentru această teză a noastră, totuși cităm aici cuvintele Păr. Arhim. I. Scriban din darea de seamă menționată mai sus, în care I. P. Cuv. Sa vorbește despre traducerea românească a operei lui Milaș. Iată-le: „*Din punctul de vedere al ortodoxiei,*

trebuie să ne bucurăm prea mult de aceasta (de împreună-lucrare între teologi de alt neam), pentru că oamenii Bisericii totdeauna în trecut au trăit în frăția aceasta, care încalcează granițele și despărțirile naționale și numai în vremea din urmă teologii fehuritelor neamuri ortodoxe s'au răslețit unii de alții. Așa dar, în cazul nostru, meritul unei lucrări nu poate fi scăzut numai din motivul că este traducere, iar nu originală. Dar să ne gândim numai la numărul imens de lucrări traduse pe limba românească secole de-a rândul de cele mai proeminente personalități ale Bisericii noastre. Oare Mitropolitul Veniamin Costache nu era în stare să alcătuiască o lucrare originală de canoane cu interpretări? Și totuși a crezut că este mai bine să traducă Pidalionul grecesc.

Suntem deci împotriva lucrărilor originale? Ferească Dumnezeu! Fără îndoială că ambiția de a alcătui o lucrare originală este foarte laudabilă. Dar lucrările originale trebuie să aibă anumite calități spre a se impune și în cazul dat, fiind vorba despre o lucrare referitoare la canoane și comentariile lor, cari interesează ortodoxia întreagă, această lucrare trebuie să excelle față de lucrările existente în celelalte Biserici raționale, fie prin încheierile și adevărurile noi, pe cari le scoate la iveală, fie prin izvoarele noi, pe cari le va pune la contribuție în scopul argumentării acelor adevăruri. Cum se prezintă lucrarea Părintelui Dron din acest punct de vedere? Dat-a la iveală adevăruri noi în comentariile sale la canoane, pe cari adevăruri nu le-am fi cunoscut din lucrările existente? Pus-a Sf. Sa la contribuție izvoare noi? Ar putea să fie vorba aici cel mult de scriitori apuseni, al căror rol însă nu-l putem recunoaște în cazul de față, precum am arătat mai sus. *Dar mai ales să nu rămână neglijate izvoarele naționale!*

Oare Sf. Sa a întrebuințat astfel de izvoare românești, cari să producă lumină nouă în chestiunile discutate? Cititorul obiectiv al cărții Sf. Sale va da singur răspunsul la aceste întrebări. Noi remarcăm numai că Sf. Sa a neglijat chiar izvoarele cari ar fi dat lucrării sale o nuanță națională originală. Ii punem Sf. Sale o singură întrebare: *care este rolul vechilor pravile românești în lucrarea Sf. Sale?* Abia dacă găsim vre-o 2-3 referiri la îndreptarea Legii, deși, dintr'o lucrare românească, având de subiect canoanele și interpretarea lor, nu pot lipsi consecvent chiar aceste izvoare caracteristice ale dreptului canonic din istoria Bisericii noastre. Oricine poate să se convingă despre faptul că Milaș a dat izvoarelor românești mai mare rol și importanță decât Păr. Dron. Ba Milaș are chiar un capitol special, în care tratează despre „*Indreptarea Legii*“. Care este deci meritul lucrării Părintelui Dron din punct de vedere al originalității naționale românești?

6. *Lămuririle istorice la canoanele apostolice.* — Înainte de a intra în interpretarea singuraticilor canoane apostolice, Sf.

Su ne dă pe 16 pagini unele lămuriri istorice. Chestiunile ce le pune aici sunt aceleași, pe cari le-au pus și alții, între cari și Milaș, adică cele referitoare la timpul alcătuirii, autorul și numărul canoanelor apostolice. Concluziunile, la cari ajunge deasemenea nu sunt altele decât cele pe cari le găsim și la Milaș, numai că aceste concluziuni Sf. Sa le sprijinește și pe alte dovezi, luate din autori apuseni. La pag. 7 Sf. Sa dorește să ne facă să credem că este cel dintâiu care pune la punct concluzia lui Beveregiu, după care data scrierii și redactării definitive a canoanelor apostolice se poate pune pe sec. II și III, iar nu pe secolele ulterioare și chiar pe secolul al V-lea, cum afirmă Drey, Bickell și alții. Pe Drey îl și combate la pag. 8-14 cam pe larg, dar fără să aducă alte argumente, decât tot aceleași pe cari le dă și Milaș. Dacă am putea intra în amănunte am putea releva și unele imprecizii din această parte a cărții. Trebuie să remarcăm însă cel puțin o lacună însemnată.

Pe lângă lămuririle istorice privitoare la canoanele apostolice, aici în partea introductivă, ar fi fost locul să ni se dea și lămuririle cuvenite despre colecțiunile de canoane, deoarece atât textul și interpretările canoanelor apostolice cât și la ale celorlalte canoane, vor trebui să se facă într'una referiri la aceste colecțiuni, precum și la interpretările alcătuite la canoane în cursul timpurilor. Mai ales dacă lucrarea privește chestiunile sub un unghi nou de vedere și dacă vrea să deschidă drumul unor cercetări tot mai harnice apoi începutul acestor cercetări trebuie să se facă cu *un tratat asupra acestor colecțiuni și interpretări asupra ființei, alcătuirii acestora, precum și asupra deosebirilor dintre olaltă.*

La Milaș avem o expunere largă de acest fel (volum I, partea I, pagina 64-156), care cuprinde și multe lucruri, ce până la apariția traducerii pe românește a lucrării lui nici nu prea erau cunoscute la noi. Ar putea lipsi partea aceasta de lămurire a colecțiunilor cel mult în cazul, dacă Sf. Sa ar avea și o lucrare sistematică de drept bisericesc, în care să ne fi dat aceste cunoștințe. Așa însă canoanele au rămas în vânt și cititorul este avizat la lucrările altor autori, spre a se lămurii asupra multor chestiuni privitoare la codificarea canoanelor. Importanța colecțiunilor diverse o recunoaște de altfel și Sf. Sa, căci afară de multele cazuri, când se referă la diferitele colecțiuni, mai găsim la finea cărții Sf. Sale pe 3 pagini și un — tablou de numerotarea canoanelor apostolice în diferitele edițiuni mai principale. După acest tablou al Sf. Sale edițiunile principale ar fi: Dionisie cel Mic, Ioan Scolasticul, Aristen, Simior, Logotetul, Mansi, Lauchert, Pidalion și Sintagma. Este interesant că, din acest tablou, *nu lipsesc edițiile apusene: Dionisie cel Mic, Mansi și Louchert.* În același timp se vede însă că Sf. Sa pe multe dintre edițiile ortodoxe *nu le consideră de prea importante și principale,* căci altfel comparația din tablou

ar fi trebuit să o întregescă cel puțin și cu Indreptarea Legii, Nomocanonul în XIV titluri, Cormciaia și Cniga Pravil, cari fac parte dintre cele mai însemnate colecțiuni răsăritene ortodoxe. Oare nu se vedește în această împrejurare o neglijare a colecțiilor noastre și o simpatie fără de rost față de cele apusene, care simpatie are un loc foarte rău plasat într'o lucrare științifică ortodoxă?

7. *Traducerea textului canoanelor apostolice.* — Traducerea textului canoanelor în general este bună și făcută într'o limbă îngrijită și cu termeni aleși, deși pe alocurea este cam prea liberă. Nu ni se spune precis după care original s'a făcut traducerea, deși împrejurarea aceasta este importantă, date fiind multele ediții de canoane. Presupunem însă că și Păr. Dron a luat de bază la traducere textul original grecesc din Sintagma Ateniană, căci până acum aceasta este considerat ca cel mai critic.

Relevăm în cele următoare câteva erori de traducere dintre cele mai bătaoare la ochi.

Inceputul canonului 3 Păr. Dron îl traduce astfel: „Dacă un episcop, preot sau diacon ar aduce la altar altceva *decât cele rânduite Domnului spre jertfă*“ (pag. 27), pe când noi am fi: *cuș* acest loc în felul următor: „Dacă vreun episcop, sau presbiter, *afară de rânduiala Domnului despre jertfă*, va aduce altceva la altar“ (N. Milaș: *Canoanele Bisericii Ortodoxe* (trad. rom., vol. I, partea I, pag. 184). În textul original este că diaconii nici nu pot aduce jertfa liturgică la altar. Aceasta însă poate fi o simplă trecere cu vederea. Dar expresia grecească, *παρά τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν* credem că este direct greșit tradusă prin „*decât cele rânduite Domnului*“, căci din această traducere ar rezulta că nu Iisus Hristos, ci altcineva a dat orânduiri în privința celor listate pentru jertfă. Noi am tradus: „*afară de rânduiala Domnului*“, ceea ce corespunde textului grecesc.

Canonul 30 Păr. Dron îl traduce astfel. „Dacă vreun episcop, ar ajunge *la o demnitate bisericască* prin mijlocirea stăpânilor lumesti...“ Noi am tradus: „Dacă vreun episcop, servindu-se de stăpânitori lumesti, printr'înșii pune mâna pe *vreo biserică*“ (Op. cit., pag. 230), căci în original găsim: *ἐκκλησίας*, deci este vorba despre Biserici, iar nu despre demnități bisericesti.

La canonul 54 Păr. Dron traduce greșit cuvântul *ἀφορίζεστω* prin „*să se caterisească*“ în loc de „*să se afurisească*“. Și această traducere nu este o simplă eroare de tipar, căci și în comentariul canonului ne spune că aici este vorba de caterisire, din ceea ce trage și concluziuni greșite la interpretare. În același canon cuvântul grecesc *ἐν πανδοχείῳ* îl traduce cu „*la hotel*“, pe când noi am tradus prin „*la ospătărie*“. Credem că hotelul este prea modern, ca să-l introducem în textul canoanelor.

8. *Comentariile la singuraticele canoane.* — Nici în privința singuraticelor comentarii nu putem să ne extindem prea

mult în cadrul restrâns al acestor considerații și ne mărginim să spicuiim câteva locuri, din cari se poate vedea justetea părerilor noastre expuse mai sus.

În canonul 1 și 2 se tratează despre consacrarea episcopilor, presbiterilor, diaconilor și a celorlalți clerici, spunându-se că toți se *hirotoneasc*. Biserica Ortodoxă a făcut totdeauna deosebire deoparte între episcopi, presbiteri și diaconi și de altă parte între ceilalți clerici, adică ipo-diaconii, citeții, cântăreții, etc. Cei dintâi fac parte din ierarhia sacramentală de drept divin, fiindcă aceste trepte superioare au fost așezate direct (episcopii ca urmași ai Apostolilor și presbiterii) sau indirect (diaconii) de Iisus Hristos, iar ceilalți clerici inferiori fac parte din ierarhia de drept omenesc. Cei dintâi se pun în treptele lor prin taina hirotoniei, iar ceilalți prin hirotesie, care nu este taină. Canoanele însă întrebunțează cuvintele „hirotonie” și „hirotesie” reciproc, adică cuvântul „hirotonie” se întrebunțează nu numai pentru taina consacrării, ci și pentru simpla binecuvântare, prin care se așează clericii inferiori. Astfel de pildă la canonul 15 al Sinodului IV ecumenic se vorbește chiar și de hirotonia diaconeselor. Nimeni nu poate afirma că Părintții s’ar fi gândit aici la taina hirotoniei. Păr. Dron încă recunoaște (nota 1 dela pag. 26), că în vechime cei doi termeni se întrebunțau reciproc, totuși, plecând dela împrejurarea că în aceste două canoane (1 și 2) se întrebunțează cuvântul „hirotonie” pentru toți clericii, trage concluzia greșită (pag. 25), că în vechime și unii dintre clericii inferiori, mai ales ipo-diaconii, primeau taina hirotoniei. *Dovezi istorice însă nu ne poate aduce în această privință.*

Canonul 15 trulan, la care se referă Păr. Dron (nota 1, pag. 26), vorbește despre etatea la care pot fi așezați ipo-diaconii în slujba lor, iar nu despre felul actului consacrării lor. Credem că și aici Sf. Sa a fost influențat de autorii apuseni și de doctrina apuseană, după care și sub-diaconii fac parte dintre treptele superioare. În continuare ni se spune că „mai târziu clerul inferior se înmulți așa de tare, încât hirotonia înfățișa o greutate” și din cauza aceasta s’ar fi introdus hirotesia, așa dar clericii inferiori, n’au mai primit taina hirotoniei ca mai înainte. Noi afirmăm că clericii inferiori *nici odată n’au primit taina hirotoniei*, nici în vechime, nici mai târziu, din simplul motiv că ei niciodată n’au fost administratori ai sfințelor taine.

Canonul 5 vorbește despre legalitatea căsătoriei episcopilor, presbiterilor și diaconilor, cărora li se interzice lepădarea soțiilor sub cuvânt de evlavie, impunându-se celor vinovați pedeapsa afurisirii, iar dacă persistă chiar și caterisirea. Păr. Dron ne spune (pag. 31), că aici va lămuri chestiunea căsătoriei clericilor, referindu-se la toate hotărârile sinoadelor ecumenice și locale. Și citează apoi unsprezece canoane cu textul lor complet, deși nu aici era locul să se trateze chestiunea dacă clericii se pot căsători sau nu, deoarece acest canon (5) vorbește numai

despre alungarea soțiilor, sub pretextul evlaviei. Apoi unele dintre canoane, al căror text se citează aici, nici nu se referă strict la chestiunea pusă, dacă clericii se pot căsători sau nu. Astfel canonul 3 al Sinodului I ecumenic tratează despre femeile introduse de clerici pe furiș în casele lor. Canonul 3 și 4 Cartag. tratează despre castitatea sau abținerea clericilor căsătoriți. Totuși, Păr. Dron, adoptând părerea evident greșită a apusenilor, crede că și aceste canoane ar interzice căsătoria clericilor (vezi: N. Milaș, Canoanele Bis. Ort., vol. I, partea II, pag. 358-360). Citarea textului acestor 3 canoane deci, la tot cazul trebuia omisă. Dimpotrivă pentru lămurirea chestiunii căsătoriei clericilor mai bine era dacă se cita și textul canonului 6 trulan. Dar deși se citează textul atâtor canoane, totuși nu ni se dau toate lămuririle necesare, cum ni se promite. În cadrul restrâns al acestor rânduri nu putem să facem o expunere mai detaliată a acestei chestiuni, rugăm însă pe binevoitorul cititor să compare cel puțin lămuririle pe cari ni le dă Milaș la canonul 6, 12 și 13 trulane în privința acestei chestiuni și se va convinge deplin despre temeinicia afirmațiunii noastre. De astfel la acest canon (5) nici nu trebuia tratată chestiunea dacă clericii se pot căsători sau nu, ci autorul trebuia să se mărginească numai la chestiunea alungării soțiilor sub pretextul evlaviei, căci despre acest lucru este vorba în canon și această problemă putea să o expună la acest loc, urmărind dezvoltarea ei în tot cursul timpului.

La finea (pag. 38) comentariului aceluiași canon (5 ap.), Păr. Dron ne mai spune că tot aici trebuie să lămurească ce este a se înțelege sub pedepsele *afurisirii și caterisirii clericilor*. Ne dă însă o lămurire foarte sumară, deși pedepsele clericilor au cea mai mare importanță în dreptul canonic. Sf. Sa se mulțumește cu citarea unui pasagiu din comentariile lui Milaș, afirmând totuși în continuare despre explicația acestuia că „*nu este într-o totul suficientă*” (pag. 39), ca apoi în același aliniat să primească — sub rezervă — opiniunea lui Milaș. O primește sub rezervă și totuși în cartea sa întreagă rămâne pe lângă aceiași părere, fără măcar să ne dea aici sau altundeva o altă explicație, cum trebuia să o facă, sau cel puțin să ne fi lămurit motivul, pentru care a primit acea opinie sub rezervă. Spune numai atât că în unele canoane (25 și 26 apostolice; 32 și 32 Vasilie c. M.), cuvintele *afurisire și caterisire* ar avea alt sens, ceea ce însă nu este cazul.

Observăm că la începutul textului canonului 5 ap. în traducerea noastră (pag. 186) s'a strecurat o eroare de tipar. Exact textul este acesta: „Episcopul sau presviterul, sau diaconul, etc”.

La comentariul canonului 18 ap. (pag. 75) Păr. Dron afirmă că clericii „*trebuie să fie fără defecte fizice și fără scăderi morale*”, căci „*acest lucru era o cerință a Vechiului Testament și este cu atât mai mult a Legii evanghelice*”. Greșește aici Sf. Sa, căci Testamentul Nou în privința aceasta se deosebește de Test. Vechiu, căci la clericii creștini se admit unele de-

fecte fizice, după cum se vede și din canonul 77, prin care sunt permise defectele fizice, cari nu împiedică pe preot în săvârșirea funcțiunilor preotești. De altfel la comentarul canonului ultim (pag. 245) Păr. Dron își modifică părerea și admite defectele fizice, căci textul canonului este categoric: „Nu defectul trupului îl spurcă pe el, ci necurățenia sufletului“.

Un loc foarte caracteristic, din care se vede nu numai inclinarea deosebită a Sf. Sale spre părerile apusenilor, ci chiar acceptarea unei păreri apusene, direct potrivnică învățăturii ortodoxe, este următorul:

Canonul 31 ap. vorbește despre pedepsirea preoților și laicilor, cari s'ar despărți de episcopii lor și s'ar constitui în comunitate bisericească separată, făcându-și altă biserică. La comentarul acestui canon (pag. 93), Păr. Dron ne spune că cu acest prilej va releva „o eroare gravă și primejdioasă pe care o face canonistul Milaș“. Și pentru ca toată lumea să cunoască această pretinsă eroare primejdioasă, reproduce un pasaj întreg din traducerea noastră a operei lui Milaș, din care pasaj rezultă că dispoziția canonului 31 ap. are o singură excepție și anume în cazul când un episcop ar începe să învețe pe față o erezie, atunci preoții se pot desface de dânsul fără să mai aștepte hotărîrea sinodului, care are dreptul să judece pe episcopul vinovat, deoarece în acest caz preoții nu se despart de un episcop adevărat, ci de un episcop fals și ei nu au distrus unitatea Bisericii, făcându-se schismatici, ci dimpotrivă au ferit Biserica de schismă și de desbinare. Și ne spune Păr. Dron că Milaș a căzut în această eroare gravă și primejdioasă din cauză că-și „sprijină părerea pe hotărîrea canonului 14 (exact al 15-lea) al sinodului I-II-lea ținut în biserică Sfinților Apostoli din Constantinopol la anul 861. Dar acest sinod fiind un sinod local, ținut posterior ultimului sinod ecumenic, hotărîrile lui n'au caracter de universalitate și deci nu poate fi invocat în sprijinul părerii, pe care o exprimă Milaș“. Așa dar Păr. Dron — constituindu-se aici în autoritate ecumenică — afirmă categoric că hotărîrile sinodului din 861 n'au caracterul ecumenității. Indrăzneț lucru! Până la anul Domnului 1932 și până la Păr. Dron între teologii ortodocși nimeni n'a avut îndrăzneala de a contesta caracterul ecumenic al hotărîrilor acestui sinod. Aceasta din motivul că sinodul de la anul 861 a fost convocat drept sinod ecumenic și au fost de față pe lângă reprezentanții Bisericilor răsăritene încă și trimișii Romei, cari au și aderat la hotărîrile sinodului. Adevărat că Papa Nicolae I, după ce a văzut că sinodul nu-i recunoscuse primatul jurisdicțional, a respins hotărîrile sinodului și a pedepsit pe delegații săi cu scoatere din scaune. Răsăritenii însă au continuat și pe mai departe cu recunoașterea caracterului ecumenic al hotărîrilor acestui sinod și canoanele lui nici odată n'au fost contestate. Dimpotrivă au fost acceptate în toate, dar absolut toate, colecțiunile de canoane, începând cu Nomocanonul în XIV titluri încheiat la anul 883 pe timpul Patriarhului Fotie și confirmat la sino-

dul unirii din Constantinopol ținut la anul 920, la care deasemenea au participat 318 episcopi, precum și delegații Romei. Importanța economică a canoanelor acestui sinod se poate vedea și din împrejurarea că Pidalionul le pune imediat după canoanele sinoadelor ecumenice, iar nu la locul penultim al sinoadelor locale, cum s'a făcut în alte colecțiuni, ținându-se seama de ordinea cronologică. Așa dară până la Păr. Dron nimeni n'a contestat obligativitatea universală a acestor canoane. Dar ce e mai interesant, chiar și Păr. C. Dron în altă lucrare a sa, în „*Valoarea actuală a canoanelor*“, la pag 57, vorbind despre canoanele sinoadelor din anul 861 și 879, spune următoarele:

„*Iar noi credem că au în totul caracterul ecumenicității deoarece, la aceste sinoade a fost reprezentată întreaga Biserică prin un număr așa de mare de episcopi, între cari și reprezentanții Romei*“. Deci aici vedem o părere cu totul opusă celei din lucrarea Sf. Sale de acum. Când a exprimat Sf. Sa adevărul? Atunci, sau acum? Este posibil ca un autor să-și modifice părerea într'o chestiune atât de însemnată cum este obligativitatea canoanelor recunoscută de toată lumea ortodoxă și să se dea pe partea romano-apusenilor? Ori poate Sf. Sa și-a modificat părerea numai ca să poată scoate vinovat pe Milaș?

Dar zice Păr. Dron în continuare (pag. 94): „*Aceasta din punct de vedere formal, dar în fond, este de pus următoarea întrebare: cum pot aprecia preoții erezia unui episcop, fără măcar un început de cercetare și de sancționare a autorității competente?*“ Apoi spune că „*dar ca preoții să declare eretic pe un episcop mai înainte de sinodiceasca cercetare, aceasta ni se pare cu totul de neînțeles, dacă nu chiar deadreptul primejdios*“. Preotul „*până la clarificarea chestiunii să stea în rezervă față de un asemenea episcop*“. Noi credem însă că atitudinea aceasta rezervată nu este de loc o soluție, căci preotul trebuie să ia o atitudine hotărâtă, sau pentru, sau contra ereziei propovăduită de respectivul episcop. Cel puțin așa dispune canonul 15 al sinodului dela anul 861. Regretabil că Păr. Dron nu ne poate da o rezolvire precisă a problemei, dar dacă nu este în această situație, cum crede că poate interpreta canoanele? Milaș ne dă soluția potrivită la comentarul canonului 15 sin. I-II și regretăm că nu putem reproduce aici acest comentariu din cauza extenziunii lui.

La comentarul canonului 34 ap. (pag. 100) Păr. Dron spune că „*organizarea ideală a Bisericii creștine dreptcredincioase ar fi următoarea: Toți episcopii unui popor trebuie să recunoască pe cel dintâi între ei, socotindu-l drept căpetenia în care se rezumă unitatea bisericii dintr'o țară. Toate căpeteniile popoarelor creștine vor trebui să recunoască apoi o căpetenie a Bisericii creștine, ca expresiune a unității celei mari și definitive*“. Așa dar un fel de papă răsăritean. Căci dacă primul dintre episcopii unui popor, căpetenia unei Biserici locale, are nu numai drepturi onorifice față de Biserica locală întregă, apoi din cele spuse de Sf. Sa trebuie să conchidem că și acel șef suprem trebuie să aibă nu numai onoruri, ci, prin analogie, și anumite drepturi de

jurisdicție. Adevărat că Sf. Sa în continuare ne spune că acela va avea: „*primat de onoare, nu primat jurisdicțional*“. Dar înțâietatea onorifică a avut-o și o are și astăzi Patriarhul din Constantinopol. Atunci nu înțelegem de ce se mai agită problema unei *alte organizări*, care să fie *ideală*. *Biserica noastră are în privința aceasta o doctrină fixată, dela care nimeni nu se poate abate, nici chiar Păr. C. Dron.*

În fine încă un exemplu. La pag. 127 ni se spune că legea și statutul pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române din anul 1925 ar avea „*unele neajunsuri și înclinări protestante, pe cari le vom semnală la vreme*“. Păreră existenței înclinărilor protestante în legea și statutul pentru organizarea Bisericii noastre a fost emisă și de alții, dar credem că într'o lucrare științifică această păreră trebuia să fie motivată temeinic.

Comentariul canonului 38 se extinde pe 22 pagini (112-134) și se tratează aici și despre astfel de chestiuni, cari ar fi putut fi omis fără nicio pagubă, așa că era loc suficient ca autorul să consacre vreo pagină și pentru motivarea înclinărilor protestante, pe cari le găsește în legea organizării Bisericii noastre. Nici semnalările la vreme nu le găsim în tot cuprinsul cărții. decât poate numai la comentariul aceluiași canon 38 (pag. 133), unde se spune că aprobarea adunării parohiale la înstrăinările bunurile imobile bisericesti este un lucru „*numai anticanonice, ci cu caracter protestant și chiar primejdios intereselor generale bisericesti*“. Firește iarăși lipsește orice motivare convenită. Se pare că autorul intenționat a aruncat numai tangențial bănuiala înclinării protestante, ca cititorul să rămână cu această impresie. Procedură corectă ar fi fost dacă aici s'ar fi omis acest lucru și să ni se fi lămurit deplin chestiunea la acel loc, unde autorul credem că ar fi cazul de înclinări protestante.

Am putea să continuăm cu înșirarea însă a multe locuri de felul celor de mai sus. Ne oprim însă aici de astădată. Fi-rește nu afirmăm despre lucrarea Păr. Dron că ar fi de lepădat. Dimpotrivă are multe comentarii bune și ne oferă multe lucruri interesante și îndeosebi cartea se citește cu ușurință, fiind scrisă într'o limbă românească, clară și frumoasă. Totuși am avut datoră să semnalăm erorile despre cari am vorbit mai sus. cu scopul ca observațiile noastre să-l ferească pe autor de comiterea altora similare în continuarea lucrării sale. Apoi prin aceste rânduri ne-am îndeplinit și o altă datorie. Față de ambiția laudabilă a Păr. Dron de a publica în limba română o lucrare originală cu pretenția de a fi mai presus decât cele existente. am dorit să-i atragem atențiunea asupra împrejurării că Sf. Sa nu a avut și nu are dreptul să trateze pe un scriitor de drept bisericesc consacrat, de talia lui Milaș, în felul cum l-a tratat în lucrarea sa. Dacă Sf. Sa se va ridica în viitor la înălțimea reputației lui Milaș, vom fi bucuroși să-l salutăm fără nicio rezervă în această calitate, care numai cinste va aduce literaturii noastre teologice, dar până atunci să păstreze atitudinea impusă prin locul ce-l are în știința teologică ortodoxă.

Teofilactos Farmachides, **COMENTAR ASUPRA SFINTEI EVANGHELII DUPĂ MATEI**, volumul I și II, traducere românească de Preotul *Const. Grigore*, profesor la Seminarul din Râmnicul-Vâlci și *Sava T. Saru*, profesor la Seminarul Central din București, cu câte o prefață de Păr. Diacon Dr. *Haralambie Rovența*, profesor la Facultatea de Teologie din București. Râmnicul-Vâlci, 1931 și 1933, volumul I de 301 pagini, vol. II de 424 de pagini, fiecare câte 200 lei.

1. Doi profesori de seminar, d-l *Sava Saru* și Păr. *Const. Grigore*, s'au apucat de o lucrare, pe cât de nouă în alcătuirea ei, pe atât de migăloasă în ducerea ei la bun sfârșit. Ii zic „Comentariu“, dar nu este numai atâta, ci e și mult mai mult decât atâta. Pe temeiul tâlcuirii la evanghelia, făcută de scriitorul bisericesc răsăritean *Eftimie Zigaben*, adăogată și ea cu introducerea și adaosuri de însemnatul preot și teolog grec *Teofilact Farmachides*, cei doi profesori au adus atâtea culegeri din feluriți tâlcuitori ai evangheliilor sau din feluriți scriitori despre vieța Domnului, încât acum ai înainte o întreagă desfășurare de păreri, de deslușiri, de lumini, pe care o puzderie de cercetători le-au adus.

A le căuta pe acestea în atâtea mormane de scrieri care au ieșit la iveală în vremea mai nouă despre aceste materii, înseamnă a te prinde la o muncă istovitoare și foarte grea de dus la capăt. Iată pentru ce am spus că aici este mai mult decât un comentariu, este o culegere amănunțită din câte au spus fel de fel de scriitori, cu privire la un rând sau altul din evanghelia. I-ai putea zice mai bine: Comoara cugetătorilor despre Evanghelia dela Matei.

În culegerea atâtor păreri din atâtea vrafuri de cărți, tâlcuirea lui *Eftimie Zigaben* aproape că se pierde. Te întrebi: unde mai este tâlcuirea acestuia, căci mult mai multe sunt părerile și bucățile pe care ostenitorii le-au cules de ici și de colo.

E adevărat, în unele capitole, partea lui *Eftimie Zigaben* este mai plină, dar în altele e mult mai subțire decât ce au de așinat harnicii profesori.

2. Cineva ar putea spune: Dar ce fel de carte e aceasta? ori să fie tâlcuirea lui *Zigaben*, ori altceva. Cum au făcut, prea e multă amestecătură de unele și de altele. Să ne fi dat tâlcuirea lui *Zigaben* după *Farmachides* și atât.

Da, ostenitorii au pus așa de mult din însăși munca lor, așa și-au plimbat privirile și au scos din atâtea alte cărți, încât departe de a fi vorba numai de niște însemnări sau crâmpie de ici și de colo, partea lor întrece partea tâlcuirii lui *Zigaben*. Apoi, de oarece, și la partea adăogată, au de făcut alte însemnări, iar mai pe urmă și unele însemnări deosebite la acestea, găsești, pe o singură pagină, patru soiuri de slove, fiindcă fiecare însemnare e dată cu slove mai mici față de rândul pe care

trebuie să mărturisim că, dacă nu avem înaintea noastră o lucrare de proprie zămislire, de altfel cum nici Zigaben n'a făcut, vrea să-l tâlcuiască. Aceasta arată tocmai amănunțimea cărții și puzderia de mici însemnări, prin care te poți ului.

De aceea cineva ar putea ocări întocmirea unei cărți pe o asemenea urzeală. Cu toate acestea nu ar fi cu dreptate. Felul cum cei doi profesori și-au chibzuit lucrul adevărat că e greu de găsit la alții, dar 1) oare orice om trebuie să lucreze numai în felul cum s'a lucrat până la el? Nu mai rămâne cuiva chip să pornească și după chibzuiala lui? 2) Noi am mai văzut tâlcuiri, la Talmud, lucrute tot pe această urzeală. Pe o singură față, ai tâlcuiri la tâlcuiri. Dar nu poți face altfel, dacă vrei să pui tot ce s'a spus privitor la o întrebare oarecare.

Deci nu e de înfierat chibzuiala ostenitorilor de a fi lucrat altfel de cum se lucrează obișnuit, ci avem a-i cerceta numai de au făcut bine ce au făcut.

Dacă cineva îmi adună, privitor la un rând din evanghelii, câte s'au spus cu privire la el, oare nu este un mare folos, oare nu ne face o slujbă? Nici vorbă. Deci dacă ostenitorii au lucrat în felul acesta, ei au făcut un lucru bun și de folos.

Tot după aceiași chibzuială, numai că într'o măsură mai mică, și-a lucrat și răposatul Mitropolit Atanasie traducerea Istoriei Bisericești a lui Eusebiu Popovici. Pe atâtea și atâtea pagini, ai nu numai scrisul profesorului bucovinean, ci și atâtea alte adaosuri, puse în note, scoase din lungile și amănunțitele cetiri ale traducătorului, încât, fără îndoială, Mitropolitul Atanasie a îmbogățit traducerea și a făcut-o mai de folos pentru atâția cetitori.

O singură cârtire am avea noi de făcut, cu privire la înșirarea părerilor feluriților tâlcuitori pomeniți în cartea aceasta: După ce dai atâtea păreri, după ce cetitorul vede ce a zis unul și ce a gândit altul, de multe ori rămâne nedumerit și nu știe ce să aleagă. Nu era bine ca ostenitorii să fi pus însăși părerea lor? Nu era bine să fi dat temeiurile pentru ce o părere e mai de primit decât alta?

E adevărat, uneori fac și aceasta, dar rar și cu fereală.

Tot atât de adevărat însă este că ei ar putea răspunde: Dar noi n'am voit să facem tâlcuirea noastră, ci numai să dăm și-ragul părerilor, să punem înaintea cetitorului un catalog de câte s'au spus cu privire la un stih sau altul din evanghelii.

Un asemenea răspuns ar fi foarte îndreptățit. Pentru cât s'au chibzuit, ostenitorii au făcut cât au putut mai bine și cu mare grijă de a nu le scăpa ceva. Cetitorul are înaintea o cămară încărcată cu de toate și din care poate alege după voie.

Chiar însă dacă cele spuse de noi pot fi o lipsă, însă trebuie să mărturisim că ostenitorii au făcut atât de mult, încât nu se poate trece pe lângă munca lor, fără a o cinsti și a o lăuda. Da,

ci a 'cules și el din Sfinții Părinți, pe de altă parte, răzbaterea lor în atâta mărăciuniș de păreri, în atâta răsfoire, înseamnă o mare silință și apoi încă nu o silință ca a unuia care trage în jug, ci o muncă pricepută, de om cu mintea înarmată, care știe să răzbată prin atâtea și atâtea amănunte ale feluriților cercetători. Este și aceasta o grea și luminată cercetare, înaintea căreia cetitorul se cuvine să se plece cu toată marea mulțămire.

Ea este și așa o lucrare de multă învățatură pe care nu oricine o poate face și pe care altul putea s'o facă mult mai șubred. Așa cum este, cetitorul găsește aci o cămară de bogată înzestrare, din care are atâtea și atâtea de scos pentru lumina sa.

3. Am scris până aici atâta despre felul de alcătuire al acestei cărți, și găsim că suntem încă la început. Mai avem atâtea de spus despre ea. Intr'adevăr, încă n'am spus ceva mai de amănunțit despre ce este temelia cărții, adică tâlcuirea lui Eftimie Zigabenu. In ce privește partea aceasta, trebuie să fim prea mulțămitori d-lui Sava Saru, fiindcă socotim că aceasta a trebuit să fie mai mult partea de lucru a sa. Nu putem trece nepăsători pe lângă buna slujbă pe care ne-o face, de a ne pune la îndemână una din lucrările unui teolog răsăritean, pe care parinții noștri îl cunoșteau mai amănunțit, pe care noi îl cunoaștem mai puțin. Este o lipsă a noastră că nu suntem cu ochii mai întâi la tâlcuitorii noștri. Intrucât Eftimie Zigabenu e unul din aceștia, se cuvenea să-l avem între învățătorii noștri, când ne întrebăm despre cuprinsul evangheliilor. Chiar dacă el nu are atâtea de spus ca tâlcuitorii de azi, totuși nu trebuie să ne lipsim de el. Apusenii îl și folosesc mai mult decât noi. Cine cește tâlcuirea lui *Fillion* la evangheli, deseori găsește pomenit pe Eftimie Zigabenu.

Pe altă temelie merge tâlcuirea celor vechi față de a celor noi. Ei fac mai mult tâlcuire psihologică, caută să găsească temeiurile sufletești ale unei fapte. Cei noi fac mai multă tâlcuire istorică. Noi avem azi la îndemână mai multe amănunte decât cei vechi. Atâtea cercetări prin săpăturile care se fac în Țara Sfântă sau în jur; atâtea manuscripte scoase la iveală, dau azi o puțință de lucru, pun la îndemână un material și unelte de cercetare pe care cei vechi nu le aveau. De aceea tâlcuitorul de azi poate fi mai amănunțit.

Cu toate acestea cei vechi au lucrat atâta cu singură gândirea lor, neajutată de alte unelte, au dat dovadă de atâtea ascuțime, spre a găsi un temei sau altul pentru o faptă oarecare, încât, de atâtea ori, avem prilejul să ne minunăm pentru adâncă lor pătrundere. In aceasta, vechii tâlcuitori ne sunt de tot folosul și se cuvine să umblăm după ei.

Dacă d. Saru ne-a pus astfel la îndemână tâlcuirea lui Eftimie Zigabenu, ne-a dat un ajutor peste care nu trebuie să

trecem fără a-i cinsti fapta și a-i prețui măestria cu care a făcut-o. Traducerile din cei vechi de obicei sunt greoaie. A domniei sale curge lin și se cetește sprinten.

4. Trebuie să-i mulțumim însă numai pentru aceasta, ci încă și pentru fapta de a ne fi scos la iveală pe Farmachides. Prin ceace domnia-sa ne spune, am făcut cunoștința unui însemnat teolog al Bisericii noastre, a unui bărbat care a trăit viața frământată a omului trăit în vremuri turburi, cu țara sa în mâna vrăjmașului, și care totuși s'a putut lumina atât de mult și a luci ca un vrednic luminător în sânul Bisericii noastre.

Câtă cinste se cuvine unui neam, care, deși era atât de necăjit în vremea căderii sale sub Turci, totuși putea odrăslî din sânul său atâția teologi însemnați, care au adus atâta vrednică slujbă neamului și Bisericii creștinești!

Noi gustăm prea dulci amănunte despre chipul acesta de monah și teolog, prin destăinuirile despre el, pe care ni le dă d. Saru. Ba tocmai fiindcă am ajuns a-l cunoaște mai de aproape, acum ni se trezește setea de a-l cunoaște mai din plin. D-l Saru ar face bine, dacă ar veni cu o lucrare mai amănunțită despre acest însemnat teolog al Bisericii noastre. El este podoabă pentru Biserica noastră, că, în ciuda împrejurărilor foarte vitrege, răsăritul nostru tot putea da astfel de bărbați luminați și teologi de seamă.

Deci lucrarea harnicilor profesori este prețioasă din atâtea laturi, din care am putea-o privi. Venim la vorba dela început: cartea este nu numai comentariu, ci încă și atâtea altele, prin care este și mai de prețuit.

5. Putem întâmpina cu toată cinstirea o asemenea lucrare și din alt punct de vedere: In vremuri atât de neprielnice pentru cărturărie, făuritorii ei au putut ieși înaintea obștii cetitoare cu două volume atât de cuprinzătoare! Numai văzând cineva volumul I, ar fi putut sta la îndoială că va mai vedea și volumul II. Și iată că l-au văzut. La depărtare de 2 ani, a ieșit și al doilea, ajungând cu aceasta însă numai până la $1/2$ din Evanghelia după Matei. Vor mai trebui deci să dea încă 2 volume, de vor urma cu aceiași lărgime a volumelor.

Vor putea pași mai departe? A da 2 volume și e atât de mult? Vor avea mijloacele să meargă înainte?

Tocmai aici trebuie să vie în ajutor cetitorii. Ei să ia cunoștință de larga lucrare ce s'a pornit, să privească toată însemnătatea ce o are pentru ei, să ia aminte că înțelegerea Sfintei Scripturi le e astăzi mai prețioasă ca altădată, din pricina sectelor care ne săcăie și din alte trebuințe mai adânci. De aceea, dacă ne iese înainte, pe limba noastră, o carte cu atâtea amănunțimi pentru înțelegerea unei evanghelii, e de toată trebuința să luăm cunoștință de ea, să ne adâncim în cercetarea ei, să bucurăm pe vrednicii ostenitori, să ușurăm munca lor vii-

toare. Căci dacă ei au putut face până acum marea jertfă de a ne da 2 mari volume, e o întrebare de vor mai putea face așa pentru celelalte două. Vor izbuti însă, dacă cetitorii le vor sta în ajutor.

De când atâția cetitori ne cer: Scriptură-Scriptură, tâlcuire-tâlcuire! Până una alta, iată că o avem pe aceasta. In ea se îmbină vechi și nouă, și tâlcuirea unui teolog din alte vremuri și părerile din ziua de azi. Cetitorii nu se pot plânge acum că nu li s'a dat ceva. Da, li s'a dat mult, au cu ce se îndestula, au cu ce face față multor nevoi. De aceea cu grabă spre ea, pentru a gusta cuprinsul ei, pentru a înlesni, prin cumpărarea acestor volume, ieșirea celor viitoare.

6. Voim să încheiem și totuși mai rămâne ceva de spus: Cartea aceasta, abea ieșită, n'a fost întâmpinată dela început cu toată prețuirea. Profesorul Dr. *Vasile Gheorghiu* dela Cernăuți n'a avut cuvinte bune pentru ea. A găsit că Eftimie Zigabenu nu are atâta însemnătate și că ostenitorii puteau face ceva mai bun.

Noi trebuie să spunem aci, că, chiar așa de ar fi, se cuvenea să rămâie necunoscut pentru noi unul din răsăritenii noștri? Apoi, se înțelege, față de cercetările de azi, oricare din vechii cercetători ne vor părea neîndestulători. Dar neîndestulători în unele, ei nu pot fi neîndestulători în toate. Ei au partea lor care le rămâne, meritul că, deși nu aveau mijloacele noastre, totuși au zboruri ale minții, pentru care se cuvine să fie căutați și prețuiți. De nu ar fi acestea, l-am găsi pe Eftimie Zigabenu întrebat în unele tâlcuiri din ziua de azi?

Deci și cu împotriviri ca acele ale Părintelui Gheorghiu, lucrarea nu poate fi privită ca fără folos, ci e cu dreptul să pășim către ea cu toată închinarea care se cuvine unei munci ini-moase și luminate. Rămâne ca cetitorii să-și îndeplinească față de ea tot ce sunt datori, fiindcă, în parte, li s'a îndeplinit lunga lor alergare după tâlcuiri. Pe lângă a Părintelui Gheorghiu la Evanghelia Sfântului Matei, pe lângă altele mai vechi, acum o au și pe aceasta.

Drum voios și spornic spre ea!

Dr. *Andrei Veress*. **Documente privitoare la Istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești**. Vol. 6. *Acte și scrisori* (1600—601), cu 9 facsimile. București, Cartea Românească, 1933. Volum de 529 de pagini. Prețul 400 lei.

E un frumos volum, aleasă lucrare tipografică, dată de lumină de Fundațiunea „Regele Ferdinand I”. E de laudă, pentru acest așezământ, că iese la iveală cu o asemenea carte. Ca cuprins, e și mai de preț. Are atâtea documente de seamă, din vremea lui Mihai Viteazul. Cine le va ceti își va îmbogăți mult cunoștințele sale despre marele domn.

Arhim. SCRIBAN.

P. S. Episcop Nicodem, Viața și opera sfinților Părinți și învățători ai Bisericii, după F. Farrar; vol. IV din *Semințe evanghelice pentru ogorul Domnului*, 1932.

Ierodiaconul Grigorie, descriind bogata activitate a vestitului Episcop Filaret al Râmnicului, din veacul 18, spunea: „...*Și nu lipsește a împodobi pre neamul nostru cu atâtea dumnezeiești haruri. Nu lipsește a înfrumuseța sfinte mănăstiri cu case și cu ziduri; nu dă loc odihnei sale mai mult decât folosului de obște*“¹). Acest minunat portret, dar în măsură poate mai mare, ar îmbrăca în chenar și bogata activitate a P. S. Episcop Nicodem, starețul Mănăstirii Neamțului.

Ziarele spun: „dela starețul Paisie (1794), Mănăstirea Neamțului nu s'a bucurat de un stareț de vrednicia lui, până ce pe jețul stărețesc s'a suit P. S. Episcop Nicodem, — cel mai vrednic stareț ortodox din România“. Despre strălucita pagină pe care P. S. Sa o înscrie prin restaurarea Mănăstirii, voi scrie în altă parte. Acum voi arăta cealaltă parte a bogatei sale activități, pe care o desfășoară pe tărâmul cultural.

Cu sufletul arzând, de a da neamului nostru o bună traducere a **Bibliei**, care să se afle în albia cea sănătoasă a ortodoxiei, P. S. Sa s'a legat cu trup și suflet în studii mîgăloase de zeci de ani și a dat la lumina tiparului: *Noul Testament, Psalтира și Cartea Facerea*, iar celelalte cărți ale V. Testament, le-a prezentat în manuscris Prea Fericitului Patriarh. Prin traducerea Bibliei, P. S. Nicodim a pus piatra unghiulară a teologiei noastre române ortodoxe.

Dar paralel cu restaurarea Mănăstirii Neamțului și cu traducerea Bibliei, P. S. Nicodim a tălmăcit și predici pentru îndrumarea predicatorilor și luminarea poporului. Colecția de predici, tălmăcită de Vlădica dela Neamț, formează Cazanica neamului nostru. Până acum, au apărut trei volume și anume; 1. **75 de predici catihelice pentru popor**. Tălcuirea Crezului, Tatălui nostru a Fericirilor și 10 porunci, după Pr. Constantin Stratilatov; 2, **Cuvântări apologetice**, adică apărarea adevărilor fundamentale ale religiunii creștine ortodoxe, după Dr. Sergiu, Arhiepiscop de Vladimir, și 3. **58 de cuvântări la Postul Mare**, după Inocențiu Arhiepiscopul Odesei. Aceste trei volume fac parte din colecțiunea „*Semințe evanghelice pentru ogorul Domnului*“, în care vor apărea zece volume. Până acum, au apărut cinci volume, în cari, pe lângă predicile de mai sus, vol. III cuprinde: „**Mernirea științei și artei sau religia este știința științelor**“, după Contele L. Tolstoi, iar vol. IV „**Viața și operele Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii**“, după F. Farrar. Acest volum, îndeosebi, vi-l prezint acum

F. Farrar e englez. A fost arhidiacon în catedrala Westminster și capelan al Reginei Victoria. Studiile și le făcuse în Londra și

1. *Preodoslovie către cetitori, la Antologhiul dela Râmnic, din 1736.*

Cambridge, unde și-a luat titlul de doctor în Teologie. El era un foarte bun cunoscător al limbilor clasice, și un abil scriitor. A scris mai multe opere de valoare, dintre cari menționăm: „Cântătorii lui Dumnezeu“ (1869); „Dovezi din istorie în sprijinul lui Hristos“ (1871); „Viața lui Iisus“, în două volume (1874) și altele, iar lucrarea de față, „Viața și operele sfinților Părinți și învățători ai Bisericii“, a văzut lumina tiparului la 1891. A apărut în două volume. Prea Sfințitul traducător, prin volumul de față, ne dă numai volumul I, rămânând ca volumul al II să apară cât de curând. Primul volum cuprinde pe Părinții și scriitorii bisericești din veacul I, până la Atanasie cel Mare. Al doilea, va cuprinde restul, până la sfârșitul epocii patristice.

Meritul lucrării de față e acela de a ne da un portret deplin al scriitorilor pe care-i prezintă. Portretul istoric, care e destul de documentat și critic, e întregit prin portretul literar, pe care ni-l scoate din operele lor. Farrar, fiind un foarte bun cunoscător al literaturii patristice, a reușit ca, prin această lucrare, să ne descopere din bogățiile de cugetare ale sfinților Părinți și să ni-i prezinte în adevărata lor figură, nimbata de gloria sfințeniei.

Bogăția de informațiuni patristice pe care o are lucrarea, a făcut pe unii să creadă că e prea rigid științific. Numai la Tertulian are peste 200 de note, la fel și la Sf. Atanasie. Și așa ar fi, dacă autorul nu ar fi fost și un foarte bun mânuitor al condeiului, dar calitățile lui literare, te face să parcurgi cu plăcere științifică și estetică pe autorii pe care-i prezintă.

Caracterizările pe cari le face despre diferiții scriitori, precum cum și felurilele categorii, sunt foarte juste. Nu ar fi să menționez, decât caracterizarea pe care o face despre deosebirea dintre apologeții din răsărit și apus. „Și unii și alții, adevărat, resping clevețirile cari circulau împotriva creștinilor, și unii și alții scot la iveală demnitatea caracterului și nevinovăția creștinilor, și unii și alții insistă asupra absurdităților și netrebnicilor păgânismului predominant. Dar în timp ce apologeții greci: Cuadrat, Aristide, Meliton, Iustin, Tașian, Atenagora, Origen și alții se apucară de apărarea abstractă a creștinismului în mod mai temeinic și mai filosofic, cei latini: Tertulian, Minuciu Felix, Arnobiu și Lactanțiu, se opriră mai mult asupra considerațiunilor juridice și insistară asupra nedreptății și nelegiurii cărora erau supuși cetățenii creștini, cu toate meritele lor cele multe. Apologeții latini se pare deasemenea că erau mai puțin capabili decât cei greci, de a recunoaște părțile bune ale vieții păgâne și elementele cele mai nobile din filosofia greacă. Tonul lor e mai mult sarcastic, polemica lor mai mult înverșunată, ei sunt mai elocvenți și mult mai agresivi, dar mai puțin profunzi“ (pag. 140).

În ceea ce privește prezentarea asemănărilor și deosebirilor dintre Tertulian și Origen, este mai sugestiv: „Ei amândoi au fost apărători ai credinței. Amândoi au fost socotiți ca eretici. Amândoi au fost cugetători independenți și mari cărturari. Amândoi au nutrit un mare respect și iubire către Hristos și au fost însuflețiți

de porniri sincere către adevăr. Amândoi au exercitat o mare influență asupra Bisericii. Dar Origen a fost mistic, iar Tertulian, așa zicând, puritan. Origen a fost cugetător profund și contemplativ, Tertulian îngust și logic. Origen a fost blând și tolerant, Tertulian crud și intolerant. Elocvența unuia ca un râu magnific, cu multă apă și măreț; elocvența celuilalt e ca un pârau de munte. Origen produce un fulger scânteetor; Tertulian un trăsnet. Origen vorbește cu filosofi ca un filosof creștin; Tertulian e tribunul poporului" (pag. 146-47).

Dacă fiecărui Părinte și scriitor bisericesc îi acordă destulă extindere, apoi Sf. Atanasie îi acordă cea mai mare atenție, trăind despre el în 110 pagini.

Limba românească, noul vestmânt al lucrării, e la înălțimea literară, cari te ispitește să crezi că ai de a face cu o operă direct în românește concepută.

*Această lucrare e prima patrologie apărută în românește*¹⁾. Prin aceasta, P. S. Episcop Nicodem își atrage marele merit de a fi dat teologiei noastre românești *primul manual de patrologie*. Cu sufletele pline de recunoștință și mulțămire față de P. S. Episcop Nicodem, așteptăm cu bucurie apariția cât mai grabnică și a volumului al doilea.

V. Gh. VASILACHE.

Paul Gaultier, L'Eglise et la remission des péchés aux premiers siècles, 512 p. Paris 1932, 34 fros.

Autorul acestei lucrări, călugăr din ordinul iezuiților, ne arată că taina pocăinței, înainte de a deveni o serie de probleme speculative din manualele de teologie, a fost, cum e dealtfel totdeauna, o instituție vie, totdeauna aceeași sub forme variate. Ea a evoluat și s'a dezvoltat, în decursul timpului, cu o forță expansivă care se dezvoltă dinăuntru înafară fără să-și schimbe natura. Dezvoltarea dogmatică, mult mai târzie, care se sistematizează în formule din ce în ce mai clare, nu-i decât o oglindire în inteligența celui credincios, de o instituție în viața Bisericii. Odinioară moderniștii au negat această concordanță între teologie și istorie. În timpul crizei moderniste, au ieșit câteva răspunsuri, sfioase și cu totul incomplete, în favoarea ei. Nu era preocuparea să meargă la miezul lucrurilor. Veniră un șir de monografii bine întocmite, dar mărginite numai la o epocă și la o chestiune, unde au fost dezbătute și chiar dezlegate anumite greutăți și într-o direcție eu totul alta decât se așteptau moderniștii. P. Gaultier, de câțiva ani, s'a făcut cunoscut prin anumite studii asupra tainii pocăinței, pe care le-a presărat în câteva dicționare și enciclopedii de teologie. Azi ne dă ceva mai de seamă dintre aceste rezultate. Ne prezintă chestiunile primordiale ale pocăinței până azi nelămurite și diferit înțelese chiar la catolici.

Dar aceasta nu-i o istorie completă a tainei. Vor trebui încă

1. Dar de *Patristica* lui Ghenadie Enăceanu ce zici? Nota A. S.

numeroase cercetări până la această istorie. Dar când privim această lucrare, după metoda și argumentele folosite, putem crede că ne-a adus două preciziuni cari pot fi definitive.

E folosită metoda istorică, sunt întrebate dovezile istoriei din primele secole creștine. Dacă acest procedeu nu recomandă să aruncăm asupra trecutului noțiunile dogmatice care au fost formulate mult mai târziu, tot el se păzește a lua textele la întâmplare, ci a le scufunda în context literar, fără îndoială, dar și contextul viu al faptelor, scenelor și evenimentelor vieții bisericești, care dovedesc instituția vie și lucrătoare explicând declarațiunile doctrinale ale predicării și scrierilor polemice. Unul din marile merite a acestei cărți e că aduce o mulțime de fapte noi, de texte nefolosite încă, de date și în special multe din declarațiile Sf. Grigore, cu sensul lor adevărat, până aici explicate incomplet. Ce gândea Biserica și credincioșii despre intervenția preotului în iertarea păcatelor? Unii nu văd decât o simplă iertare a păcatelor, care aduce cu ea iertarea lor Pentru alții, ea nu-i decât declarație, o iertare bisericească a pedepsei impusă de Biserică; alții că avea în convingerile conștientă a Bisericii, o adevărată valoare de iertare pentru păcat însuși.

După prima parte a lucrării, autorul dă dreptate ultimei convingeri. „In cursul acestei perioade, când învățații Bisericii erau așa de streini de speculațiile teoretice asupra modului de lucrare a tainelor, se poate spune că ei n'au gândit niciodată să restrângă fructul de preț și direct dat de Biserică prin dezlegări la iertarea păcatelor impusă de ea. Dimpotrivă, fructul principal a fost în ochii lor intrarea în grație cu Dumnezeu însuși. De acolo venea prețul legat de pacea dată de Biserică. Ea garantă, producând pacea cu Dumnezeu“.

A doua parte a lucrării arată existența unei forme particulare a pocăinței cu condiția ca prin aceasta să se înțeleagă iertarea păcatelor deosebită de instituirea canonică și oficială a pocăinței publice.

Din ea decurge pocăința noastră particulară printr'o dezvoltare continuă, ale cărei urme se pot urmări cu continuitate în lungul istoriei după jumătatea secolului al III-lea. Ea nu-i o instituție oficială în formă liturgică, al cărui efect ar fi să pună deoparte o categorie de credincioși după chipul penitenței publice; ea este mai ales în situația unui „obicei“, ca să facă mai mlădios, care întâi se găsește la margine, apoi se întinde și sfârșește prin a năvăli chiar, sub presiunea împrejurărilor, domeniul propriu al penitenței publice. Acest caracter particular explică absența sa în înșirarea instituțiilor oficiale și reglementate pentru iertarea păcatelor. Dar s'a văzut în obiceiul la Roma, Alexandria, Cartagena și Hipona, că încet-încet pătrunde în obiceiuri și ia această înfățișare pe care o găsim azi la instituția oficială de pocăință particulară. Deci au fost două forme de penitență, una oficială și publică, rezervată crimelor mari, instituție al cărui caracter era greu de adaptat: alta, din contră, lucru mult mai prudent și cu putință de adaptare la felurimea păcatelor, păcătoșilor și împrejurărilor. Între cele două părți ale lucrării, autorul așează două mici studii: primul asupra edictului lui „Calixt“, a doua asupra păcatelor, „de neiertat“. Teologii vor citi cu plăcere acest fragment din istoria tainelor. Ei vor vedea evoluția, în ordinea ei de instituire practică.

Manualele de teologie vor găsi aici materia câtorva argumente bune ale tradiției pentru tezele esențiale și o adevărată descriere istorică a unei dogme dealungul vieții religioase, practice și intelectuale a Bisericii.

O jumătate de oră cu Sfânta Scriptură. — Ceice se interesează cunosc publicațiile abatelui *Geslin* despre cărțile mai de seamă din sf. Scriptură. Scopul autorului este, cum însuși ne spune, să arate creștinilor, oarecum instruiți, și clerului „întoameala și obiectivitatea“ sf. Scripturi. În cuvinte mai simple, „să pună în lumină textul sfânt și să-i arate înlănțuirea și adâncimea“. De curând ne-a dat o lucrare foarte interesantă: *l'Évangile selon saint Jean*. Evanghelia spirituală are totdeauna vrăji infinite pentru sufletele creștine. Pe acei cari vor să pătrundă în adâncimile acestor taine, autorul îi îndrumază cu bunăvoință. Rolul de îndrumător este, în acest caz, așa de greu. Nu că limba evangheliei a patra ar fi prea complicată, oi, într'o limbă simplă, sf. Ioan ne vorbește de lucrurile cele mai sublime și mai de neînțeles: unirea noastră cu Dumnezeu prin Iisus Hristos. Despre aceasta, Ioan ne vorbește, nu ca un învățat care expune o teză, nici ca un filozof care construiește un sistem, ci ca un apostol și prieten al lui Iisus, care a gustat bogățiile infinite ale învățăturii Domnului și care are de gând să ne facă a ajunge la o experiență spirituală din cele mai adânci. Poate chiar sfântul evanghelist ar fi oarecum nemulțumit și surprins fiindcă se impune evangheliei lui o terminologie și diviziuni împrumutate din filozofie. Văzând că apar cele patru cauze ale metafizicei, exegetul va surâde: ce fericire să întâlnești totdeauna cunoștințe vechi! Iși va încreți spricenele citind că prima parte din evanghelie se sfârșește la capitolul doi; iar capitolul doisprezece formează încheerea.

Ilustrul Maldonat, câțiva ani mai înainte, a protestat contra celor cari cred că îmbogățesc pe sf. Ioan împrumutându-i o teză de filozof: „Frumoasă coniectură, negreșit, dacă am explica pe Aristotel, dar noi interpretăm pe sf. Ioan, evanghelistul și umilul pescar, vorbind sub inspirația lui Dumnezeu și nu cea a lui Aristotel“. (Comentar asupra sf. Ioan I. 4). Dar marile exeget spaniol ar fi mulțumit preocupării din care s'a născut această explicare scolastică a Evangheliei. Autorul a voit să fie clar și a reușit pe deplin.

Lucrarea este clară, nu de așa limpezime ușoară care consistă în a schița de obicei problemele obscure, ci de o limpezime adevărată care aruncă lumina asupra pașegilor grele. Ca să lămurească textul, *Geslin* recurge la cei mai buni autori și vechi; uneori dă și explicațiuni personale.

Deseori dă explicații foarte judicioase. Ca să nu dăm decât un exemplu, autorul, transpune, cu îndrăzneală, capitolul al șaselea în locul celui de al cincilea. Se poate întreba dacă e folositoare o asemenea schimbare făcută într'un comentar destinat marelui public, și încă dacă rațiunile istorice invocate de P. Lagrange sunt suficiente pentru a autoriza această schimbare într'un comentar critic. Cei mai mulți răspund că nu, în orice caz, niciodată un exeget conștient nu va îndrăzni s'o facă pentru motive „de ordin logic“, pe care le sem-

nalează Geslin. A presupune că „ordinea logică“ visată de el a fost incontestabilă, e cași când sf. Ioan ar fi voit să facă un tratat de dogmă ori de filozofie. Inspirându-se din aceeași normă, se pot găsi și alte cazuri, când, de ex., cap. 15 se poate așeza înaintea celui de al 14-lea, ori întreținerea cu Nicodim după capitolul 12.

Aceste câteva observații, pe care le facem, nu micșorează en nimic valoarea și meritul lucrării, pe care autorul o oferă clerului și credincioșilor instruiți dornici să înțeleagă Evanghelia sf. Ioan.

NICOLAE IONIȚĂ

Strassburg.

Pédagogie pittoresque (*Scènes de folklore roumain*) de Dr. Const. Mureșeanu. Profesor (Editions Delachaux & Niestlé S. A. Paris).

Nu știu dacă această carte a căzut sub ochii lumii noastre bisericesti și, chiar de o fi căzut, nu știu dacă și-o fi dat seama cineva cât de mult ea a săltat, în fața străinătății, prestigiul preotului și al Bisericii noastre ortodoxe române. Cunoșc, desigur, multe valori din Biserica noastră, cari s'au distins și se disting pe terenul cultural și cari pot fi socotite ca niște luceferi ce pot împărtași oriunde lumina lor; însă, ca să se facă cunoscut lumii întregi o acțiune apostolică, dusă de voința neînfrântă a preotului român, asta mi-a fost rar s'o văd. Eu, cel puțin, mă simt năpădit de valurile bucuriei, când mai aud de așa oameni, curagioși și pasionați pentru Domnul Hristos; căci, de sus și până jos, Biserica noastră este prea mult privită prin prisma întunerecului și cât de multă dreptate o fi existând în aceste prețuiri, apoi numai Dumnezeu singur va putea judeca.

Profesorul Mureșeanu este unul dintre inițiatorii și susținătorii școlii creatoare. D-sa și-a petrecut o bună parte din viață prin țările luminate: Anglia, Franța, Germania, Elveția și, din acestea, ca o albină, a putut culege tot ce putea mulțumi și hrăni spiritul său atât de vin, încât azi e recomandat de strălucitul său profesor Claparède, ca și de alți oameni de știință, ca un pedagog desăvârșit, cu facultăți superioare, vibrând, în același timp, de entusiasm și de credință.

Avem o dovadă netăgăduită în însăși lucrarea sa: „*Pédagogie pittoresque*“. Dânsul putea foarte bine să ia pe alt erou, pentruca să-și execute planul lucrării sale. Dar așa de mult i-a răpit privirea apostolatul preotului Constantin, încât s'a hotărât că acesta să-i fie imboldul prin care să-și poată desfășura cu căldură cuvintele sale lirice, întru susținerea credințelor sale pedagogice. „La bonté de coeur est la qualité la plus noble de l'âme humaine. C'est par cette puissance que le père Constantin gagne à Dieu le village qu'il a fondé. Vers sa maison s'acheminent aussi des amis bons et fidèles, et toute espèce de gens“. Așa că Prof. Mureșeanu nu-i însuflețit de vreo imaginație aprinsă, ci chiar de o viață trăită de un preot, în a cărui casă a fost și dela care a primit o transfuziune de inbire și de credință statornică.

Fiind astfel încredințați și noi, scriem aceste rânduri, emoționați de gândul și voința neînfrântă a preotului Constantin, care n'a visat sat bogat; ci altarul și o viață creștinească în lume. Cu alte cuvinte,

a înțeles să trăiască pe deantregul religia creștină și să facă o efortare pentru a-și însuși virtuțile evanghelice.

Și acum să-i reconstituim faptele sale apostolice: Față de stăruințele Episcopului său, de a se duce ca preot într'un sat bogat, părintele Constantin rămâne cu tărie pe terenul său de cuceriri creștine și-i răspunde răspicat: „Vos leçons, vos sermons me sont entrés dans l'âme; ils y ont germé... Tous me possent à une vie nouvelle. Il faut que je fonde un village“. Mișcat, Episcopul îi vorbește: „...Je vois, avec une joie qui sera la dernière de ma vie, que tu es un brave. Va, et enseigne la voie de Notre-Seigneur où et comme bon te semblera! Și Păr. Constantin se duce....

Bate Păr. Constantin țărnușul pentru casa sa, bat și clăcașii săi și mai pe urmă bate și învățătorul, care, dimpreună cu preotul, lucrează pentru mândria și obștea satului, oțeliți și însuflețiți de sufletul lui Iisus. Satul e gata; iar Biserica și școala stau în mijlocul lui, ca două făclii aprinse, gata oricând, fiecare cu rolul lor de cucerire, sub ochiul neadormit al Păr. Constantin. Și acum vedem în acest preot tot ce poate să gândească despre o direcțiune spirituală și metodică a poporului său: Și-a avut programul său de luptă, oare poate servi oricui ca model: de o lărgime de spirit, de originalitate, de agerime și de un zel îndemnativ și potrivit cu nevoile complexe ale clăcașilor săi. Pe femei le cheamă la muncă în interesul familiei lor, atât de amărâte; în interesul societății oare se înalță numai atunci când celulele care o compun sunt sfinte și în interesul Bisericii, care va cuprinde atâți credincioși, cât fi va fi și fundamentul pe căminuri sfinte și vii.

Dar Păr. Constantin nu uita un lucru de mare însemnătate: *Copilul*, pe care îl doria crescut cu pietate; căci își da foarte bine seama că viitorul țării în mâna acestuia va fi. În acest scop, el vizita școala continuu, inspirând copiii respect față de preot și învățător. Iar ca să fie mai mișcați, mai siguri de ei, mai bravi în viață, Păr. Const. instituisese așa zisele „examene“ în biserică, în fața credincioșilor.

Ingrijat de a deschide tinerilor vârstare, prudent, perspective pe toate orizonturile gândirii, Păr. Constantin nu se oprește aci. Este vorba de legăturile sale cu oamenii intelectuali (Profesorul de Științe Naturale: Gavriil) și cu poporenia săi și, față de aceștia, a trebuit să aibă pază, muncă, devotament și zel, în așa măsură, încât, din sufletul său s'au revărsat din belșug flăcări de întremare și de încălzire.

Pe lângă că era un educator religios și da o importanță culturii religioase, nu era mai pe jos ca educator național și la fel da o mare importanță culturii poporane. În nopțile lungi de iarnă, Păr. Constantin era asistentul neobosit al clăcilor și aci erau taifasuri, cu tale folkloric și moral. Aci erau în joc ambițiuni și scăpărări de minți, de te puneau în uimire. Așa că Păr. Const. a pregătit satul pentru viața cu eforturi, desfășurându-se în fiecare clăcaș o voință și un caracter; căci altfel cum am putea vedea satul de ieri, de oropsiți, că se ridică azi falnic spre cinstea și pomenirea întemeetorului și spre lauda neamului nostru?!

Nu doresc a istorisi mai departe conținutul acestei cărți, numai dintr'un îndemn: Fiecare preot s'o ia și s'o citească; căci inteligenții

îi face plăcere, iar sufletului îi aduce câştig şi, când va fi la sfârşitul cărţii, oricine va ajunge la această încredinţare despre preotul Constantin, care a trăit. O ridicare de suflet mai presus de om, îi dă această superioritate: *Omul lui Dumnezeu*.

Păcat ar fi fost dacă această carte: *Pédagogie pittoresque* a Prof. Mureşanu să fi fost trecută sub tăcere, fie de biserica noastră, fie de o revistă bisericească ou vază. Pentru că, dacă oamenii de litere şi de conştiinţă au preţuit-o şi Academia Română a premiat-o, de ce oare biserica noastră să nu-şi aducă cuvântul şi binecuvântarea sa, când din această carte se deduce logic o iubire pasionată pentru Biserica şi preotul român? Ar fi o nerozie să se creadă că a fost scrisă dintr'o vanitate meschină. Pe cine interesa un apostolat—specific ortodox şi românesc—în străinătate? Ci a fost împins la aceasta de gândul său apostolic şi de sufletul său, care-i până'n adâncime creştin.

Şi așa este și azi Prof. Mureşanu, căci dragostea și credința Păr. Constantin i-au însuflăit toată existența și-i alimentează acum activitatea sa. Energie și plăcut deatâteaori, știe să-și disciplineze forțele sale afective și să le pună în serviciul mii creștine.

Țină-l Dumnezeu sănătos, pentru a-și pune mai departe la lucru mintea și sufletul său, în marea cruciadă modernă, pentru regenerarea creștină a acestei Țări.

Preotul CONST. POPESCU
Constanța

INSEMNARI MĂRUNTE

BIBLIA IN LUME. — Revista italienească din Roma *il Testimonio* ne spune, în nr. pe Octombrie 1932, după revista engleză *The Christian Monitor*, că feluritele societăți biblice protestante au vândut, în anul 1931, peste 50 milioane de Biblii sau părți din ea, adică fie Noul Testament, fie numai unele cărți din Biblie. Acestea s'au răspândit în toată lumea. Din punctul de vedere al acestei răspândiri, anul 1931 a fost cel mai cu spor. S'au vândut cu 10 milioane mai multe Biblii ca în oricare alt an. Slavă Domnului! încheie revista.

Chimia marxismului.—In „*Mercure de France*“, un scriitor a avut ciudatul gând să facă o analiză cantitativă a elementelor care i s'au părut că alcătuiesc socialismul marxist. El a găsit următoarea proporție exprimată în centime: 25 de ignoranță, 25 de iluzie, 15 de invidie, 15 de parazitism (lene), 15 de răutate și 5 filantropice. In sfârșit, experiența a arătat întotdeauna aceste elemente în descompunerea marximului. Dar e greu de stabilit proporția. E probabil că toate aceste elemente sunt schimbătoare și diferă dela om la om.

Turcia. — Turcii nu vor mai invoca numele lui „*Allah*“. Guvernul turc face ravagii în tradițiile islamice. El a hotărât că numele creatorului nu va mai fi formulat: *Allah!* urmând expresia arabă, ci: Tanri. Ar urma ca în moscheele turcești, dela înălțimea minaretelor, să cheme pe credincioși la rugăciune, hogii vor striga că Tanri este Tanri și Mahomed profetul lui Tanri.

Ș T I R I

Uciderea Primului-ministru I. G. Duca.

Anul 1933 s'a încheiat în România în chip groaznic. În seara zilei de 29 Decembrie, pe peronul gării Sinaia, când Primul-ministru *Ioan G. Duca* pășea spre trenul către București, trei tineri i-au ieșit înainte. Unul din ei, Nicolae Constantinescu, a întins arma ucigătoare și a descărcat în capul Primului-ministru mai multe gloanțe, în capul frământat de grijile pentru cărmuirea țării.

Primul-ministru a căzut pe loc și și-a dat sufletul îndat.

Cu această veste înfricoșată, țara întregă a intrat în ziua Anului nou.

Trist sfârșit de an și grozav început! Neliniște pretutindenea, pentru asemenea apucături sălbatece, intrate în tihnită noastră țară.

După 70 de ani, dela răposatul Barbu Catargiu, Ioan G. Duca este al doilea prim-ministru, care cade în acest chip atât de crâncen. El cade drept ca ostășul la locul datoriei. A fost jertfa slujbei sale.

Se întorcea dela Sinaia, unde avusese a se sfătui cu Capul Țării, pentru netezirea nevoilor ei, și tocmai atunci, când era muncit de gândurile pentru mai buna ei așezare, fu ajuns de plumbul ucigaș, slobozit de o mână sălbatecă, îmboldită de o minte aprinsă și turburată.

Cu drept s'a convenit că țara să jălească pentru Primul-ministru căzut la datorie și cu acest gând de jale încheiem și noi aceste rânduri.

Inspectori de învățământ religios. — Pr. Dr. *Marin D. Ionescu* profesor de religione în București și parohul bisericii „Cuibu-cu-Barză“, a fost numit inspector al învățământului religios în școlile primare, din partea Sfintei Patriarhii.

— Păr. *Vuza*, profesor în Iași, parohul bisericii Mitocul Maicilor, a fost numit inspector al învățământului religios secundar, din partea Ministeriului școlilor.

Profesor de teologie definitiv. — Păr. Dr. *Simion Reli*, profesor-agregat de istoria Bisericii Românești la facultatea teologică din Cernăuți, a fost ridicat la treapta de profesor titular.

Preot scos de sub vină. — Preotului *Gheorghe Sachelarescu* din Vârteju-Neflu, Ilfov, i s'a adus vina că n'a umblat cinstit cu banii adunați pentru înnoirea bisericii din acel sat. Tribunalul de Ilfov l-a judecat și l-a spălat de orice vină, întru cât n'a găsit ceva temeinic pentru a fi învinuit.

Frământări în Biserica protestantă. — În Germania, cărmuirea hileristă a supus Biserica protestantă la grele încercări. Vrea s'o desfacă de Vechiul Testament, ceace nicio Biserică nu poate face. Din această pricină, după o telegramă a agenției telegrafice Radio-Central, cu data de 8 Noemvrie, 1933, Episcopul *Hosenfelder*, capul Bisericii protestante din Germania, numit și „ministrul Bisericii“ și-a dat demisia. Temeiul ei este turburarea izbucnită în sânul Bisericii protestante din Germania, în urma deselor ciocniri dintre direcțiunea ortodoxă național-socialistă, înfățișată prin Episcopul Müller, și direcțiunea extremistă din Germania de sus, care vrea înlăturarea Vechiului Testament și primirea unor cugetări idolatre în Biserica protestantă.

Beția în America. — Vești după vești se îngrămădesc în ziarele noastre, despre primirea băuturilor bețive în America, parcă ar fi știri de cine știe ce însemnătate! Dacă însă le cetești cu luare-aminte, vezi că nu sunt pricină de atâta tresăltare. În zădevăr, după o telegramă din Washington a agenției telegrafice *Radior*, pe care o cetim în *Epoca* dela 9 Decemv. a. c., cetim că a fost învoită intrarea în America a 18,625,000 de litri de vinuri și rachiri străine pe lunile Decemvrie și Ianuarie.

Apoi dacă împărțim atâta băătură pe cele o sută și câteva zeci de milioane ale poporului american, asta nu înseamnă prea mult ca băătură pe 2 luni de zile: 100—200 de grame de cap pe 2 luni. Mult e asta? E mult mai rău la noi.

Strivirea Duminicii. — Duminică, 3 Dec. a. c., slujbașii din negoț, însoțiți de poliție, s'au dus la o mulțime de prăvălii din București, în ulițele Academiei, Carol, Șelari, Gabroveni, Oituz, Halelor, Căldărari. Mulți slujbași au fost găsiți aci lucrând. Au fost scoși afară, iar apoi a urmat o adunare de protest la sediul Uniunii Generale a acestor slujbași. *D. Mandy* a arătat că trimeșii acestei Uniuni au fost de față în 1933, la peste 2000 de procese pentru călcarea Duminicii.

Și totuși cât de puține sunt acestea față de nenumăratele încălcări!

Așa stăm cu Duminica în Țara Românească!

S'a hotărât ținerea unui congres în curgerea lunii Decembrie, în care slujbașii din negoț, între altele, să discute și această chestiune. Cu acel prilej, slujbașul *Ion Tamur* a spus că în rândurile lor, sunt slujbași care lucrează câte 18—20 de ceasuri pe zi, lucrând și Duminica.

Se cere rânduială, și ea nu mai vine.

Vindecări minunate. — Ziarul *Tempo* din București (8 Noemv. 1933) scrie despre vindecările minunate care se săvârșesc la Schitul Dervenii din jud. Durostor. În mijlocul Schitului, se află o cruce neagră la care vine lumea și se roagă. O femeie din Adam-Clisi și-a căpătat vederea perdută de câțiva ani. Asemenea se spune despre un mut care și-a căpătat graiul, cum și de alte minuni. Multă lume vine, acum acolo. Numai de n'ar sări medicii, ca la Fântâna dela Zmeeni!

Preot urmărit de hoți. — În ziarul *Acțiunea* din Galați (9 Decemv. 1933) cetim că în ziua de 2 Decemv. a. c., Preotul *Al. Ghionea* din Cudalbi, Covurlui, se întorcea din Tecuci, unde schimbase suma de 25.000 lei în hârtii înoite ale Băncii Naționale. Se vede că a fost urmărit de vreun hoț, căci pe drum a fost lovit de un necunoscut. Părintele a scăpat cu fuga la o locuință așezată în câmp, a săteanului *D. Matei*, și abea a doua zi a putut ajunge în sat.

Preoții și hitlerismul. — Cu noua ocârmuire politică din Germania o duc rău și preoții catolici și cei protestanți. O telegramă din Essen, a agenției telegrafice *Radio Central*, pe care o găsim în *Universul* dela 4 Dec. a. c., ne spune că tribunalul extraordinar din Essen a osândit la 5 luni închisoare pe preotul catolic *Droßer*, pentru că în școală a făcut aluziuni ocărătoare asupra lui Hitler și Göbels. Ca marturi, au fost aduși înșiși foștii școlari ai preotului, care fac parte din tinerimea hitleristă.

Alt preot catolic, cu numele *Stendler*, a fost osândit la 1 lună închisoare, fiindcă ar fi atacat pe Hitler într'o predică.

Profesor la academie uniată. — Păr. Dr. *Titus Mălăiu* din Biserica uniată a fost numit profesor titular de pastorală și administrație bisericească la Academia Teologică uniată din Cluj-Gherla.

Nu în zlare. Doi preoți din Brăila, Părinții *Al. Săndulescu* și *Mircea Micu*, s'au luat la ciorovăială, în ziarele din acel oraș despre Legea autonomiei bisericești dela noi, despre Statutul lui Șaguna și despre știrea mai nouă că acel Statut a fost alcătuit de francmasoni. Păr. Săndulescu a dobândit, înlesnirea dela ziarul *Cuvântul* din Brăila, să descoasă, odată pe săptămână, câte o întrebare religioasă. Se înțelege, mare câștig și minunat prilej de a descurca atâtea întrebări despre credință, de a tâlcui atâtea fapte ale vieții pe urzeala gândirii creștinești. Un asemenea prilej nu trebuie risipit, descurcând întrebări prea depărtate de folosul lumii. Cu toate acestea Păr. Săndulescu începe a descoase pentru cetitorii *Cuvântului* brăilean întrebarea despre ortodoxia ori neortodoxia Statutului lui Șaguna și a Legii noastre bisericești de azi. Păr. Micu are altă părere și-i răspunde, cred în alt ziar (mie art. nu mi-a căzut în mână). Cetesc acum ce răspunde Păr. Săndulescu în *Cuvântul* dela 6 Dec. a. c., și-mi dau seamă despre ce a putut scrie celalt preot. Mă uit însă că sunt întrebări prea speciale, închise în lumea gândirii preoțești. Ce folos pot avea creștinii din acestea? Se înțelege, vor trece peste asemenea desfășurări, fără a le ceti. Iată deci nerodnice câteva coloane care se puteau folosi altfel.

Preoții trebuie să aleagă ce este pentru tagma lor și ce pentru mulțimea creștinilor. Să dăm numai în revistele bisericești lucrurile ce nu sunt pentru creștini. Nu trebuie să umplem ziarele cu întrebări pe care creștinii nu le vor urmări. Asta înseamnă a perde bunul prilej care ni se pune la îndemână.

Cu începere dela 1 Ianuarie 1934 revista noastră va continua să apară, sub conducerea unui comitet de direcție, compus din următoarele persoane:

I. P. S. Patriarh D. D. Miron, Președinte de onoare;

P. S. Episcop Lucian al Romanului, Director;

P. S. Arhiereu Tit Sîmedrea, Secretar de redacție;

P. C. Arhim. Iuliu Scriban;

P. C. Pr. Nae M. Popescu;

P. C. Pr. Grigore Pișculescu (Gala Ga- } *membri.*

laction).

* * *

Orice corespondență privitoare la redacție se va adresa, de aci încolo, P. S. Arhiereu Tit Sîmedrea, București 6, strada Antim, 29 (St. Sinod).

Prin urmare schimbul de reviste, cărțile de recenzat sau inserat la bibliografie, cum și articolele de publicat în revistă se vor îndrepta la această adresă.

BIBLIOGRAFIE

Arhimandritul *Efrem Enăcescu*, *Privire generală asupra monahismului creștin*, după diferiți autori. Partea I. Râmnicul-Vâlci, 1933. Volum de 223 de pagini, în formatul cărților de școală. Prețul 50 de lei.

Păr. Arhim. Efrem Enăcescu este exarhul mănăstirilor din Oltenia. Aceasta e cea dintâi lucrare a sa. A urmat studii în străinătate și este de așteptat că a avut ce spune fraților săi călugări, cum și altor cinstitori ai vieții monahale. În curând va ieși la iveală și partea II a acestei scrieri.

Nicolae I. Popoviciu, *Inceputurile Nestorianismului*. Sibiu 1933. Volum de 76 de pag., în formatul acestei reviste. Prețul 40 de lei.

Cetitorii cunosc pe autorul acestei scrieri, după rândurile noastre trecute despre scrierea sa *Epicleza*. Lucrarea aceasta de acum e teza sa de licență. După lucrarea strălucită care a fost cea pomenită, cetitorii se vor putea aștepta că și în aceasta vor găsi acelaș condei strălucit, care răpește somnul doar uniaților dela Blaj, cuprinși acum de boala turbării.

Pr. *Toma Chiricuță*, *Chemări de sus. Predici și Omilii*. Volum de peste 300 de pagini, în formatul acestei reviste, frumos tipărit și costând numai 60 de lei.

Păr. *Toma Chiricuță* este cunoscutul propoveduitor al Evangheliei și ostenitor duhovnicesc din București. Predicile de față sunt o parte din lucrul său. Ele sunt o frumoasă noutate față de lucrări mult mai slabe pe acest ogor. Vom vorbi de ele mai amănunțit.

Al. Lascarov-Moldovanu, *Viețile Sfinților*, vol. I, cărticica I, în formatul cărților de școală. Prețul 16 lei.

Cunoscutul scriitor creștin *Al. L. Moldovanu* s'a apucat să dea la lumină *Viețile Sfinților*. A scos până acum 2 cărticele, de câte 64 de pagini fiecare. Atât va avea fiecare cărticică. Cinci din acestea vor alcătui un volum, iar volumul va cuprinde pe sfinții dintr'o lună. Deci vom avea 12 volume. Dacă fiecare cărticică va avea 54 de pagini și va costa 16 lei, înseamnă că volumul va costa 70 de lei și va avea 320 de pagini. Vom scrie mai amănunțit despre acest soi de tipărituri.

Dr. *Ștefan Pop*, *Din trecutul Diecezei Caransebeșului*, vol. I, (Nr. 20-21) de 110 pag., în formatul cărților de școală. Caransebeș. 1923. Prețul 20 de lei.

Autorul este profesor de teologie, protopop onorific. Vom vorbi despre scrisul său mai pe îndelete.

MULȚĂMIRI

Epitropia Parohiei *Gherghița*, Prahova, aduce vii mulțămiri d-lui *D. Popescu*, învățător pensionar, și soției sale *Păuna*, care au cumpărat, pentru biserica satului *Gherghița*, o cruce a răstignirii, în preț de 8000 de lei; asemenea și credincioșilor din parohie, care au strâns 35,000 de lei, din care s'au cumpărat: un rând de veșminte proeștești, 1 păreche de cununii, 1 steag, iar ce a mai rămas s'a întrebuințat la repararea bisericii pe dinafară. Aceleași mulțămiri se aduc și Primăriei din *Gherghița*, care a ajutat cu 5000 de lei la repararea bisericii.

Dumnezeu să-l ocrotească pe toți cu apărările Sale!

CĂRȚI NOUI LA TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

Prof. IOAN LUPAȘ:
Membru al Academiei Române

MICĂ ISTORIE BISERICEAȘĂ ILUSTRATĂ — EDIȚIE PENTRU POPOR —

Prețul 70 Lei.

Pr. I. MIHALCESCU:

LA THEOLOGIE SYMBOLIQUE

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ, 316 PAG. —

Prețul 160 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. I (CANOANELE APOSTOLICE)

— HĂRTIE SEMI-VELINĂ, 180 PAG. —

EDIȚIA II-a.

Prețul 100 Lei.

VASILE MILITARU:

PSALTIREA IN VERSURI

Lucrată sub auspiciile Consiliului Central Bisericesc
și verificată de P. S. Nicodem dela Neamț

336 pag.

Prețul 100 Lei.

BISERICA ȘI PROBLEMELE SOCIALE

Conferințe ținute la Fundația Dalles, sub auspiciile
Consiliului Central Bisericesc.

Prețul 60 Lei.

Pr. C. DRON :

CANOANELE

VOL. II (SINOADELE ECUMENICE).

— EDIȚIE SEMI-VELINĂ —

SUB TIPAR.

De cărțile Rituale, Literatură Bisericească, Icoane și Imprimare ce se află de vânzare la Tip. Cărților Bisericești, Str. Principatele-Unite 60. București.

VALABIL DELA 1 IUNIE 1933

CĂRȚI DE RITUAL

	Broșate	Pânză și hârtie	Pânză p. tot	Piele și pânză
	Lei	Lei	Lei	Lei
Acatistul Sf. Treimi	12	—	—	—
Arhiericonul	150	—	225	300
Acatistul Sf. Spiridon	5	—	—	—
Acatistul Sf. Mina	20	—	—	—
Apostolul	500	650	680	770
Aghiazmatarul	200	300	350	410
Carte de Tedeum	40	160	115	53
Cazania	250	350	375	425
Ceaslovul mic	100	200	220	250
Carte de rugăciuni p. tot Românul	—	—	80	—
Catavasierul	—	—	175	—
Dumnezeieștile liturghii	160	250	280	310
Evanghelia	400	—	—	820
— Idem piele peste tot	lei 1300	—	—	—
Evhloghia (Molitvenic)	—	—	650	—
Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur	35	110	140	165
Mineiul pe luna Ianuarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Februarie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Martie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Aprilie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Mai	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iunie	300	460	510	560
Mineiul pe luna Iulie	380	490	540	590
Mineiul pe luna August	350	460	510	560
Mineiul pe luna Septembrie	350	460	510	560
Mineiul pe luna Octombrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Noiembrie	400	510	560	610
Mineiul pe luna Decembrie	400	510	560	610
Noul Testament cu Psalmii, Editura Institutului Biblic	100	—	—	—
Psaltirea trad. de P. S. Nicodim	50	100	120	175
Paracisul, Acatistul și viața Sf. Dimitrie	25	80	100	138
Paracisul și Acatistul Cuv. Paraschiva	20	—	—	—
Paracisul Sf. Mucenic Haralambie,	15	—	—	—
Penticostarul	350	430	530	670
Prohodul Domnului	20	80	100	138
Panahida	25	80	100	138
Rânduiala Proscomidiei (tablou)	20	—	—	—
Rânduiala Rădicării Panaghiei	20	80	100	138
Rânduiala Sfințirii Steagului unei școli de P. S. Iacov Bărlădeanu	10	66	70	90
Služba Sfințirii Steagului unei Corporații	10	66	80	90
Služba Sfințirii Bisericii	50	130	160	190
Služba Invierii	40	130	160	190
Tipic-Arhieresc de Ep. Silvestru Bălanescu	15	—	—	—
Tipicul Bisericesc.	100	150	200	250
Triodul	600	775	825	875

CĂRȚI DE RUGĂCIUNI

LEI

1. Pâine spre ființă, broșată 7.—
2. " " " cartonată 12.—

CĂRȚI DE

LITERATURA BISERICESCĂ, Broșate

1. Activitatea profeților în campania 1916—1918 de Ec. C. Nazarie 1921 15.—
2. Adventismul din punct de vedere biblic, rațional și moral-practic, de Pr. D. Georgescu 25.—
3. Autocetalia Bisericii Române 5.—
4. Biserica Ortodoxă și cultele străine 30.—
5. Calendarul pe toți anii 50.—
6. Canoanele, text și interpretare, Pr. C. Dion 100.—
7. Carte foarte folositoare de suflet 60.—
8. Carte de istorie Bisericească ilustrată cartonată de Prof. Dr. I. Lupuș 70.—

8. Comentariile epistolei către Evrei, traduse după Sf. Ioan Hrisostom, de P. S. Teodosie Atanasiu
9. Contribuții La Istoria Dreptului Bisericesc, de d-l Dr. I. Matei
10. Confesiuni și Secte de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu
11. Concordanță a Noului Testament, (îndreptat alfabetic pentru o grabnică cercetare în Noul Testament). Aprobat de Sf. Sinod, de Lascarov Moldovanu
12. Chemări de departe (Predici la Radio), ținute de Pr. Toma Chiricuță, Pr. Gh. Comana, Pr. Marin C. Ionescu, Pr. Manea Popescu.
13. Creștinismul și studiul naturii de F. Bettex, trad. de Pr. I. Negoită și N. Donos
14. Crezul în chipuri și icoane de P. S. Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu
15. Cugetări și Maxime de P. S. Arhiereu Nifon Criveanu
16. Cuvântări de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea
17. Cuvântări și Pastoraie de I. P. S. Patriarh Dr. Miron Cristea
18. Cuvântări și predici, idem, ediție pe velină
19. Cuvântări și predici, idem, ediție hârtie scrisă
20. Evanghelia sau viața și învățătura Domnului Iisus Hristos, de Melhisedec
21. Istoria Bisericească Universală și Statistică Bisericească, de Eusebiu Popovici, traducere de Atanasie Mironescu, fost Mitropolit Primat, vol. I legat în pânză și hârtie
Idem, pânză peste tot
— Volumul II broșată
Idem, pânză și hârtie
Idem, pânză peste tot
— Volumul III broșată
Idem, pânză și hârtie
Idem, pânză peste tot
— Volumul IV broșată
Idem, pânză peste tot
22. Istoria Bisericească de Sozomen, trad. de I. P. S. Iosef Gheorghian
23. Istoria Predicii la Români, de Ep. Dr. Or Comșa
24. Iconoclastii și Apostații contemporani de Ion Gh. Savin
25. La Théologie Symbolique de Pr. I. Mihălcescu
26. Lucrarea creștină socială în parohie, de Pr. Dr. M. Bulacu
27. Legea Organică a Sf. Sinod
28. Mărturisirea Ortodoxă
29. Neagoie Basarab și Sf. Nifon
30. Origina și valoarea istorică a Evangheliei d. Ioan, diacon H. Roventă
31. Pământ Sfânt, de P. S. Arhiereu Nifon Criveanu
32. Putearea unui copil
33. Pe urmele lui Hristos de Pr. Gr. Petrov, trad. de Episc. Nic. Munteanu
34. Predici de Dr. Tarnavski, vol. I, II, III, IV, volumul a
35. Psaltirea versificată de Vasile Militaru
36. Sf. Evanghelie dela Matei de Pr. Dr. I. Mihălcescu
37. Studiu despre Ierarhie
38. Știință și Religie, de I. P. S. Iosef Gheorghian
39. Sinodul III. Ecumenic din Efes (431) de Pr. Dr. I. Mihălcescu.
40. Teologia Dogmatică Ortodoxă, de Silvestru Episc. de Canev, trad. de Pr. Negoită, III, IV a lei 70
41. Teologia Fundamentală de Pr. I. Mihălcescu
42. Valoarea actuală a Canoanelor de Pr. C. Dion
43. „Daruri și adevăruri” de Pr. C. Dion
44. Viața lui Constantin-Vodă Cantemir, de N. Iorga
45. „Venți la mine”, zece predici populare de Pr. N. Dragomirescu
46. Vrei să fi înțeles? de Episcopul Dionisie Romanu
47. Bisericii cu averi proprii
48. " " " " (Legată în pânză)

